

J. B. PRIESTLEY

FUNDĂTURA ÎNGERILOR

Coperta de *Ion Mițurcă*

ANGEL PAVEMENT
by
J. B. Priestley
London
William Heinemann LTD

J. B. PRIESTLEY

FUNDĂTURA ÎNGERILOR

În românește de
EUGEN BARBU și ANDREI ION DELEANU

Cuvînt înainte de
MATEI CĂLINESCU

București — 1965
EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

CUVÎNT ÎNAINTE

John Boynton Priestley este unul dintre cei mai fecunzi scriitori ai Angliei contemporane. Personalitate diversă, definindu-se printr-un interes viu şi iscoditor faţă de multiplicitatea adesea derutantă a aspectelor vieţii sociale în lumea capitalistă a veacului al XX-lea, Priestley apare, în ciuda inconsecvenţelor şi contradicţiilor pe care le vădeşte opera sa, ca un continuator al tradiţiilor realiste ale literaturii engleze aşa cum s-au constituit ele în roman, de la Defoe, Fielding sau Smollett, pînă la marii creatori epici ai veacului al XX-lea.

Relatarea minuţioasă, acumularea amănuntelor, precizia descriptivă şi analitică, ţinînd toate de sfera unui realism pe care l-am putea numi meticulos, nu se opun unui anume tip de umor sentimental şi, în general, unui spirit de sociabilitate generoasă, oscilînd între jovialitate şi efuziune, a căror sinteză e una dintre particularităţile cele mai izbitoare ale prozei engleze. Priestley e o natură *deschisă*, receptivă la mişcările de idei şi de sentimente ale oamenilor vremii sale, un scriitor pentru care lumea exterioară există şi a cărui aspiraţie este aceea de a cunoaşte şi descrie, de a-i capta sensurile şi de a le comunica în structuri artistice bine cumpănite şi clare.

Deşi perspectiva adoptată de el nu este totdeauna cea adecvată, atitudinea sa faţă de realitate (criteriu fundamental în definirea semnificaţiei unei opere literare) ne apare pe deplin concludentă pentru orientarea sa într-o epocă dominată, în lumea lui, pe plan cultural, de subiectivism şi individualism exacerbat, de spaimă în faţa lumii externe, ducînd nu o dată la refugiul în viziuni nebulos onirice. Comparîndu-se, într-un eseu din volumul *Încîntări (Delight* 1949), cu scriitorii din generaţia sa, ale căror opere încep să apară în decada a doua şi a treia a secolului, Priestley afirma, delimitîndu-se, că niciodată „arta n-a fost pentru mine sinonimă cu introversiunea". O trăsătură importantă a scrisului lui Priestley — care poate şi

ea fi pusă în legătură cu o tradiție fertilă a literaturii engleze : să ne gîndim la un Fielding sau la un Dickens — o aflăm într-un optimism comunicativ, cu multe valențe afective și intelectuale, bazat pe încrederea în virtuțile omului simplu : cinste și generozitate, naturalețe și loialitate etc.

Pledoaria lui Priestley în numele unor atari valori suferă însă din pricina limitării mic-burgheze a perspectivei scriitorului. Personajele, care se bucură de simpatia lui neascunsă, își dezvăluie calitățile morale de cele mai multe ori atunci cînd sînt lovite de un necaz, de o nedreptate etc. — adică, manifestarea acestor calități este legată intim de un mecanism psihologic al *reacției*, *al* reflexului de apărare în fața unei amenințări. Între reacție și acțiune există o diferență capitală : personajele lui Priestley — mă refer la cele care exprimă adeziunea autorului la un anumit ideal uman — reacționează demn, dar nu acționează demn ; valorile reprezentate de ele sînt latente și pasive, nu active.

O dovadă a acestei afirmații o poate furniza lectura romanului *Fundătura Îngerilor (Angel Pavement* — 1930), una dintre operele cele mai semnificative și valoroase ale scriitorului. Împrejurarea relevată își află explicația într-o realitate obiectivă : caracteristicile micii burghezii, clasă din interiorul căreia Priestley își alege mulți dintre eroii cărților sale. Astfel încît se impune o constatare generală ca aceea pe care, în concluzia unui studiu despre J. B. Priestley, o formulează criticul marxist englez Alick West (*The Mountain in the Sunlight — Studies in Conflict and Unity*. Lawrence Wishart, London, 1958) : „Priestley s-a mulțumit prea adeseori, în opera sa, cu prea puțin — cu idealul de sociabilitate al unor oameni care reprezintă partea cea mai ineficientă, din punct de vedere politic, a societății. El s-a alăturat prea rar unității colective a poporului, care învață, în lupta sa pentru socialism, să creeze istoria, și nu s-o suporte." O astfel de optică în planul ideilor sociale nu rămîne fără consecințe în ceea ce privește arta propriu-zisă a scriitorului. I se poate reproșa lui Priestley o tentă pe alocuri convențională a optimismului său, atitudinile din cînd în cînd artificial sentimentale, înlocuirea vehemenței polemice, a ironiei incisive — atunci cînd se cerea — cu modalitățile unui umor larg și conciliant, în spirit „victorian".

Sînt deficiențe pe care le compensează însă o serie de remarcabile calități. În cele mai bune romane sau piese de teatru ale lui Priestley viziunea realistă triumfă : cu accente critice viguroase, pătrunzînd nu o dată în zonele esențiale și relevînd unele dintre aspectele ei ascunse, mai greu sezisabile, scriitorul înfățișează lumea capitalismului contemporan în imagini care au adîncime și pregnanță.

J. B. Priestley s-a născut la 13 septembrie 1894, în Bradford (Yorkshire), ca fiu al unui profesor. Își face studiile școlare în localitatea natală, iar la 16 ani devine funcționar într-o întreprindere comercială. Începuturile lui literare datează din această epocă : tînărul Priestley colaborează

la presa de stinga. Curind incepe primul război mondial și scriitorul e mobilizat și trimis pe front în cadrul regimentului Devonshire. După încheierea păcii, studiază la Trinity Hall, Cambridge, literatura, istoria și economia politică. Se instalează apoi la Londra unde devine publicist în probleme social-politice. Activitatea lui din acești ani o reflectă volumele de eseuri *Scurte divertismente (Brief Diversions* — 1922) și *Documente din Lilliput (Papers from Lilliput* — 1923). Interesul scriitorului se îndreaptă și spre critica și istoria literară. Astfel, in 1924, publică o culegere de *Studii de literatură modernă*, in 1926 o biografie a lui George Meredith. Anul 1927 e, pentru destinul literar al lui Priestley, plin de semnificație. Apar în decursul lui nu mai puțin de patru cărți, reflectind diversitatea înzestrărilor scriitorului. Două romane : *Adam sub clar de lună (Adam in the Moonshine)* și *Surprinși de noapte (Benighted)*, o biografie a lui Thomas Love Peacock, romancier umorist-fantezist al veacului al XIX-lea și, în sfirșit, o *Scurtă istorie a romanului englez (A Short History of the English Novel)*, cu care scriitorul repurtează primul său succes. Romanul *Camarazii (The Good Companions* — 1929), care urmează volumului de eseuri *Maimuțe și îngeri (Apes and Angels* — 1928), stabilește reputația europeană a lui Priestley. Concepută într-o manieră care are evidente contingențe cu picarescul — atit de bogat reprezentat in literatura engleză, de la romancierii secolului al XVIII-lea încoace — cartea descrie peripețiile unei trupe de artiști ambulanți — clovni, dansatori, actori, cîntăreți — care peregrinează, continuind tradiția unei arte populare naive, prin Anglia anilor de după primul război mondial. Înfățișarea vieții libere de restricții a trupei implică un protest indirect — cum sugera cu subtilitate criticul progresist Alick West — împotriva unei lumi birocratice, sclerozată în convenții, sufocată de prescripții și reguli formale, lume la care sint siliți să se adapteze numeroși locuitori ai orașelor Angliei capitaliste. Optimismul și umorul au constituit temeiurile marelui succes al acestui roman care apărea ca o reacție față de pesimismul și angoasa dominante in literatura vremii. Un an mai tirziu, in 1930, Priestley publică *Fundătura Îngerilor*. Opera lui sporește vertigiaos, fiecare an aproape insemnind unul sau două noi volume apărute. Dintre numeroasele lui romane amintesc : *Departe (Far Away* — 1932), scris in maniera romanului de aventuri, *Judecata de apoi (The Doomsday Men* — 1938), *Lăsați oamenii să cinte (Let the People Sing* — 1940), *Camuflaj la Greetley (Blackout in Greetley* — 1942), *Zori de simbătă (Daylight on Saturday* — 1943), *Trei oameni in haine noi (The Three in New Suits* — 1945), *Zi frumoasă (Bright Day* — 1946), *Jenny Villiers (1947)*, *Festival la Farbridge (Festival at Farbridge* — 1951), *Magicienii (The Magicians* — 1954) etc. Sint interesante romanele scrise in perioada ultimului război și in anii imediat următori, care-și extrag substanța din împrejurările tragice prin care a trecut poporul englez. Scriitorul

critică necruțător politica trădătoare a conservatorilor *(Camuflaj la Greetley)*, înfățișează — deși într-o viziune cu concesii făcute spiritului mic-burghez al laburiștilor — activitatea unei uzine de avioane în timpul războiului și frămîntările politice ale muncitorilor *(Zori de sîmbătă)*.

Publicistica nu e nici ea părăsită. Un volum ca *O călătorie prin Anglia (An English Journey* — 1933), conceput ca un reportaj social-politic, vădește în Priestley un observator lucid al vieții engleze, criticînd cu mult curaj rînduielile existente. Elocventă e, pentru activitatea în această direcție a scriitorului, și publicistica sa antifascistă *(Post scriptumuri — Postscripts* — 1940). Poate că perioada celei mai largi audiențe publice obținute vreodată de Priestley au constituit-o anii războiului ultim, cînd scriitorul adresa direct mesajul său patetic către poporul englez sub forma unor comentarii transmise prin radio.

Atitudinea politică a scriitorului devine, în epoca postbelică, oscilantă. Publicistica sa mai nouă e concesivă față de conjunctura oficială burgheză, și-a pierdut în cea mai mare măsură accentele radicale. Nu o dată sînt salutate acțiunile forțelor de dreapta. Scriitorul care se declară — nu fără o anume emfază demagogică — apolitic, deasupra luptelor dintre partide, un comentator imparțial, reprezentînd cercurile cele mai largi ale opiniei publice, face parte o vreme din comitetul de redacție al revistei laburiste *New Statesmen and Nation*, unde-i apar numeroase articole (constituind volumul *Gînduri în deșert — Thoughts in the Wildeness* — 1957). Pentru a păstra aparențele obiectivității, Priestley demisionează din redacția revistei *New Statesmen* și, în jurul acestui act se face o oarecare publicitate de care el însuși nu e străin probabil. Ziaristul și eseistul de după 1950 e copleșit de spiritul mic-burghez, oportunist și de o suficiență iritantă, neezitînd să ia în dezbatere, într-un stil flexibil și superficial, cele mai complicate probleme sociale, etice și culturale.

Un loc însemnat în opera lui Priestley îl ocupă dramaturgia. Încurajat de succesul obținut în 1931 prin dramatizarea romanului *Camarazii*, scriitorul dedică o parte a efortului său teatrului, domeniu în care obține realizări dintre cele mai substanțiale. Prima sa piesă, intitulată *Viraj periculos (Dangerous Corner)*, se reprezintă în 1932. Concepută și scrisă în perioada crizei economice mondiale a sistemului capitalist, 1929—1933, piesa înfățișează, cu o virulență rareori întîlnită la Priestley, corupția și falsitatea pe care se întemeiază familia burgheză. Satira dramatică este condusă cu o remarcabilă abilitate, vădind un cunoscător fin al tehnicii teatrale. Scriitorul realizează o „analiză spectrală", aș zice, a moralei burgheze. Un fapt mărunt — la radio nu se prinde, în acea seară în care personajele stau adunate într-o elegantă încăpere, nici o muzică de dans — declanșează șirul de revelații succesive care tulbură armonia ipocrită a vieții unor reprezentanți ai claselor de sus. Secretele ies în vileag: se dezvăluie minciuni, hoții, adultere etc. Scriitorul adaugă o scenă finală în care se reia situația de la

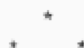
început : de data asta la radio se găsește un post care emite muzică de dans și personajele dansează liniștite. Spectatorul a aflat însă totul despre ele. Piesa lui Priestley conține și o meditație asupra hazardului și ireversibilității. Paradoxul timpului, al interferențelor și contradicțiilor dintre timpul obiectiv și cel subiectiv, alcătuiește substanța piesei *Timpul și familia Conway* (1937).

În afara cîtorva comedii spumoase, care se disting prin verva lor ironică, dramaturgia lui Priestley se caracterizează prin tensiunea conflictelor, printr-o atmosferă gravă, cu accente tragice.

Dezbătînd, cu procedee originale, dar perfect adecvate cerințelor scenei, o varietate de probleme, adesea cu caracter social direct sau indirect, teatrul lui Priestley — cuprinzînd peste douăzeci de piese — constituie, în ansamblul operei sale, partea cea mai trainică poate. Publicul romînesc a avut prilejul, în ultimii ani, să vadă reprezentate două dintre comediile semnificative ale lui Priestley : *Scandaloasa legătură dintre domnul Kettle și doamna Moon* și *Inspectorul de poliție*.

Scriitorul a fost atras nu numai de genul dramatic, dar și de luminile rampei. Conducător, între 1930—1940, a două teatre londoneze, el a interpretat de cîteva ori roluri din propriile sale piese (astfel, în 1938, el apare în *When e We Are Married — Cînd sîntem căsătoriți)*. J. B. Priestley este unul dintre membrii fondatori ai Primului Institut Internațional de Teatru de la Paris. L-au preocupat și aspectele de estetică teatrală *(Despre arta dramaturgului* — 1957).

Trebuie subliniat că romancierul, publicistul și dramaturgul n-au împiedicat să se manifeste pe istoricul literar Priestley care, în afară de cărțile mai sus menționate, a tipărit lucrări ca *Umorul englez (English Humour)*, *Caracterele comice în literatura engleză (The English Comic Characters)* și, în 1960, vasta încercare de sinteză *Literatura și omul occidental (Literature and the Western Man)*.

Considerat de critica engleză ca unul dintre romanele cele mai reprezentative ale lui Priestley, trezind încă de la apariția sa un larg ecou public, *Fundătura Îngerilor* se situează, prin mijloacele literare folosite de autor, prin felul în care sînt analizate reacțiile psihologice ale personajelor, prin tehnica descrierii și a evocării, în evidentă continuitate cu experiențele artistice ale marilor realiști critici din secolul al XIX-lea și de la începutul secolului al XX-lea. Eroii sînt înfățișați în perspectiva unui strict determinism social, se constituie ca *tipuri*, cadrul acțiunii este zugrăvit consecvent, cu minuție și acuratețe, de un romancier care tinde spre ceea ce s-a numit „epica obiectivă". O trăsătură originală a artei lui Priestley o aflăm însă tocmai în incompleta lui detașare de substanța umană a personajelor : atitu-

dinile lui afective transpar prin efectele de umor sentimental, alteori de ironie acidă, care însoțesc pe tot parcursul narațiunea.

Fundătura Îngerilor este în primul rînd un roman al Londrei din deceniul al treilea al veacului nostru: al marelui oraș și al mulțimii umane care-l populează. Din primele pagini ale cărții — din Prologul care descrie sosirea lui Mr. Golspie — se rețin imaginile panoramice ale Londrei, în lumina tulbure a asfințitului: pietrele cenușii de vechime ale Turnului, stîlpii albi ai Palatului Vamal, cupole de biserici, acoperișurile din City, peste care plutesc reflexe strălucitoare, portul Londrei, Catedrala Sf. Paul... Urmează coborîrea pe străzi — tumultul trecătorilor, mașinile, reclamele luminoase. Toate sînt văzute, deocamdată, prin ochii lui Golspie, străinul despre care nu se spune precis de unde vine, și care va poposi pentru cîteva luni în Londra spre a cîștiga bani, printr-o escrocherie bine pusă la cale. Poate că Golspie e, cum sugera Alick West, un „simbol al finanței internaționale". Întrebat de cineva, pe puntea vasului care intră în port, dacă este din Londra, el răspunde:

„*— Nu, nu-s. Nu-s de nicăieri. Așa-s eu.*

Mister Golspie rosti cuvintele acestea cu o nuanță de încrîncenare, ca și cum ar fi vrut să lase impresia că el poate să se ivească pe neașteptate de oriunde, și cînd s-ar întîmpla așa ceva, ar fi mai bine pentru oricine și orice să i se ferească din cale."

Apoi, imaginea Londrei se diferențiază și se nuanțează, capătă o forță de sugestie din ce în ce sporită. Londra devine o prezență difuză, sau, cum s-ar spune printr-un loc comun critic, apare ca un personaj al cărții, cu dimensiuni de simbol.

Scriitorul ne introduce, după încheierea prologului, într-una din acele străduțe lăturalnice, strîmte și întunecoase, pe care mai nimeni n-o cunoaște în agitata metropolă. Cîteva magazine, cu firme pe care sînt scrise cu litere mari numele mărunților proprietari, clădiri vechi, caldarîme murdare. Urmează descrierea încăperilor prăfoase, prost luminate, ocupate de obscura firmă „Twigg & Dersingham". Întreprinderea comercială, care vinde furnituri pentru mobile unor fabricanți probabil tot de mîna a treia, este amenințată de ruină. Dintre cei cîțiva funcționari (contabilul Smeeth, Turgis, Stanley, dactilografa *miss* Matfield), domnul Dersingham, patronul, se vede silit să concedieze, deocamdată, unul. Un sentiment de vid și de ineficiență, o iritare secretă, uneori exprimată prin mici remarci sau gesturi batjocoritoare — ca la *miss* Matfield — alteori printr-o pasivitate taciturnă și ostilă — ca la Turgis — constituie reflexul uman al precarei situații în care se află întreprinderea. Contabilul Smeeth e dominat de tot felul de presentimente sumbre, concretizate într-o frică aproape biologică în fața spectrului sinistru al șomajului. Apare însă domnul Golspie, care face firmei niște propuneri suspect de avantajoase, și dispoziția atît a patronului cît și a funcționarilor înregistrează o rapidă creștere. Nu se va

mai face nici o concediere, dimpotrivă, vor fi angajaţi noi funcţionari (intră astfel în scenă dactilografa Poppy Sellers). Dersingham face împrumuturi la bancă, un timp totul pare a indica evoluţia afacerilor spre o prosperitate necunoscută încă de neînsemnata firmă. Dar jovialul Golspie, intrînd în posesiunea banilor lui Dersingham, părăseşte Londra, împreună cu fiica sa, Lena. Epilogul — în perfectă simetrie cu Prologul — descrie plecarea lui Golspie care priveşte de pe puntea vasului, cu leneşă indiferenţă, imaginea oraşului mereu mai îndepărtată.

În roman, un loc de seamă îl ocupă înfăţişarea dramei oamenilor mărunţi, cetăţeni anonimi ai Londrei (domnul Smeeth, Turgis, *miss* Matfield etc.).

Temerile permanente ale lui Smeeth, funcţionarul conştiincios şi cam opac, dar înzestrat cu o bogată sensibilitate, se realizează : falimentul lui Dersingham îl lasă, la 50 de ani, fără slujbă, într-o perioadă de *slump*, de criză economică şi de şomaj. Acest om pasiv, în viaţa căruia rutina şi habitudinile au înnăbuşit facultăţile active ale spiritului (iniţiativa, curiozitatea, revolta în faţa inechităţii), are pentru întîia oară un impuls de răzvrătire. Smeeth are revelaţia *indignării* şi abia acum dobîndeşte conştiinţa netă a umanităţii sale, alienată şi frustrată în decursul atîtor ani. Momentul e analizat cu fineţe artistică. Întors acasă, în ziua în care fusese dat afară din slujbă, Smeeth face o criză de nervi faţă de musafirii soţiei sale, adunare mic-burgheză gălăgioasă : răstoarnă masa cu sticle de *whisky* şi cu pahare etc. În vîrtejul gesturilor de exasperare îşi sparge ochelarii, fără de care, fiind foarte miop, aproape că nu putea vedea. Musafirii pleacă şi, rămas o clipă singur, Smeeth începe să bîjbîie după vechea pereche de ochelari, pe care, în sfîrşit, o găseşte. Contururile vagi ale lucrurilor îşi recapătă, privite prin lentile, forma lor obişnuită. Totuşi — sugerează scriitorul — Smeeth le vede puţin altfel decît înainte, mai detaşat şi mai ironic. Această trecere de la confuzie, amorf, înceţoşare, la vederea limpede capătă valenţele unui simbol.

„Era foarte miop şi, fără ochelari, rămînea aproape neputincios. După ce urcă, împiedicîndu-se, pînă în dormitor, pierdu oarecare timp bîjbîind după vechea pereche de ochelari. Enervat de ceaţa în care era învăluit totul, îşi spuse c-ar fi trebuit să-şi pună ochelarii înainte de a fi început să caute. Apoi îşi dădu seama de ironia ideii lui, şi cîteva clipe fu amuzat de ea, cîteva clipe în care încercă, pentru prima oară după multă vreme, un ciudat sentiment de totală detaşare faţă de lucruri, iar cînd îşi găsi ochelarii vechi şi şi-i puse pe nas, i se păru, un scurt interval, că priveşte o altă lume, mai mică, o lume care-i putea juca lui Herbert Norman Smeeth tot felul de feste, dar care niciodată nu va putea să-l prindă, să-l înghită şi să-l digere în întregime. După aceea, noul zeflemist coborî să mănînce." „Noul zeflemist" (în original *the new-born ironist*) este un om mai curajos, o experienţă dureroasă îi dă, în sfîrşit, posibilitatea să facă o breşă

în sistemul perfect închis al autoinhibițiilor, al mecanismelor sufletești de apărare care, hipertrofiate, falsificau raporturile lui cu lumea.

Turgis este un Smeeth tînăr, care are prilejul să descopere indignarea mult mai curînd decît zelosul și umilul contabil. Turgis este la vîrsta tulburărilor erotice — el caută, cu dorința de a ieși din automatismele penibile pe care le presupune existența lui cotidiană, marea dragoste. Un timp pare a-și fi găsit idealul erotic în fiica lui Golspie, Lena. Legătura aceasta fragilă — întreținută mai mult de imaginația înfierbîntată a lui Turgis — se sfîrșește printr-o hotărîtă respingere a insistentului amorez care, după un acces de violență adolescentină față de Lena, crede a fi devenit eroul chinuit al unei drame pasionale. Se dovedește însă că și de data asta imaginația l-a înșelat pe Turgis : după cîteva ore de la presupusa strangulare, Lena este nevătămată. Rezultatul practic pentru tînărul funcționar e concedierea lui, care-l apropie de modesta dar cinstita dactilografă *miss* Sellers. Tribulațiile amoroase l-au dus pe Turgis la descoperirea condiției lui sociale adevărate și la un sentiment de surdă revoltă împotriva rînduielilor pe care le acceptase pasiv. Totodată, el cunoaște, în sfîrșit, și dragostea autentică, bazată pe o comunitate de idealuri și pe o nobilă solidaritate.

Atît figura lui Smeeth, cît și aceea a lui Turgis sau *miss* Matfield sînt înfățișate de scriitor printr-o optică a *umorului sentimental*. Limitările, erorile, micile manii naive, falsele probleme pe care și le pun — fiecare în felul său — aceste personaje, aparțin unor *victime* ale ineluctabilului mecanism pe care se bazează capitalismul.

Ce le oferă viața marelui oraș trepidant, cu nopți scăldate în luminile multicolore ale reclamelor, unor astfel de oameni ? În afara unor rare satisfacții derizorii și iluzorii, nimic altceva decît incertitudine, degradare prin rutină, mizerie. Văzută prin prismă umoristică, una din serile obișnuite de sîmbătă ale tînărului Turgis degajă o impresie de tristețe dintre cele mai acute. Multașteptata seară se desfășoară într-o apăsătoare singurătate : Turgis colindă străzile aglomerate, intră într-o imensă cofetărie să bea un ceai, se duce la un cinematograf, sperînd să poată intra în vorbă cu o fată etc. Totul se petrece sub semnul *anonimatului*, al cărui gust amărui scriitorul știe să-l sugereze fără ostentație, într-o succesiune de pagini meticulos descriptive. Obsesia erotică — foarte naivă, de altfel, ceea ce-i dă conturul umoristic — capătă la Turgis sensul unei nostalgii a *comunicării*, apare ca o cale de ieșire din anonimatul teribil.

Posibilitatea de a munci și de a cîștiga un salariu modest, insuficient, ține pentru oamenii din această categorie de un hazard norocos. Priestley se referă explicit la împrejurarea subliniată, într-un episod ca acela care relatează angajarea, pentru firma „Twigg & Dersingham", a unui nou comis-voiajor, menit să-l înlocuiască pe prea bătrînul Goath. Anunțul publicat în ziare provoacă o adevărată avalanșă de scrisori adresate firmei : oameni de vîrstele și profesiile cele mai diferite, într-o varietate uimitoare

de tonuri suplicante, solicită postul. Plutește aici sugestia unor biografii frînte, mutilate, a unor suferințe omenești ignorate, impregnate de tragism și care prin ele însele acuză inumanitatea întregului edificiu social.

Micul patron Dersingham, soția sa și grupul de prieteni ai familiei prilejuiesc scriitorului pagini de ironie mai corosive, mai malițioase, a căror axă o constituie satira filistinismului burghez, a respectabilității și pretențiilor fără acoperire, a ipocriziei și pseudoculturii. Foarte elocvent pentru demonstrarea intențiilor scriitorului în această direcție mi se pare capitolul care descrie dineul oferit de domnul Dersingham în cinstea lui Golspie. Comicul își extrage aici forța dintr-o atitudine fără echivoc sarcastică. Portretul soției lui Dersingham concentrează cîteva intuiții de caracterologie ironică, în linia lui Thackeray. Femeia aceasta care duce o viață banală, închistată, lipsită de evenimente, e un personaj, aș spune, de un snobism nostalgic. Față de domnul Dersingham sau de cercul stupizilor amici (maiorul Trape și soția sa etc.) ea mimează o perpetuă oboseală, un dezgust față de obligațiile ei mondene, firește inexistente. Ridicolul personajului provine din analiza mecanismului unui resentiment : doamna Dersingham se preface a disprețui ceea ce în secret rîvnește. Discuțiile care punctează desfășurarea dineului în casa lui Dersingham converg spre sublinierea caracterului parazitar — nu numai pe plan social, dar și pe planul ambițiilor intelectuale — al burgheziei mijlocii. Se rostesc păreri despre romane al căror autor sau titlu nu e cunoscut, se fac teorii pretențioase și găunoase etc.

Iată de pildă o mostră de discuție „literară" :

„— *Îți spun titlul într-o clipă... și doamna Pearson, lăsîndu-și buclele să se liniștească, își mușcă buza, a cugetare. Vai, ce stupid din partea mea ! Știi, nu pot să-mi aduc aminte. E un titlu foarte izbitor totuși, și asta m-a făcut să aleg cartea cînd mi-a arătat-o fata de la bibliotecă. Vai, nu-i stupid din partea mea ?*

— *Nici eu nu pot să-mi amintesc niciodată titlurile, o asigură cordial doamna Dersingham. Cum îl cheamă pe tipul care-a scris-o ? E bărbat sau femeie ?*

— *Cred că era un nume de bărbat, de fapt sînt aproape sigură că era bărbat. Și afară de asta, era un nume foarte comun. Ceva... așa... care semăna cu Wilson. Nu, nu Wilson, Wilkinson. Walter, tu nu-ți aduci aminte de numele autorului cărții pe care o citesc eu ? Nu-i Wilkinson ?*

— *Te gîndești la omul care a venit să repare aparatul de radio, răspunse domnul Pearson, lungindu-și gîtul către ea. Pe acela îl cheamă Wilkinson. Dumneata știi, Dresingham, electricienii de pe Earl' s Court Road ?*

— *Oh, așa-i. Vai, ce stupid din partea mea !*"

E o atmosferă îmbîcsită, saturată de prostie orgolioasă (cel mai tipic în acest sens fiind maiorul Trape). În fața unor astfel de oameni cu reacții caricaturale, a cucoanelor acerebrale și țifnoase și a bărbaților de o energică imbecilitate, domnul Golspie, care cu grosolănie încalcă normele eti-

chetei, apare ca o prezență mai naturală, mai „umană", pentru că el, în chip spontan, nu aderă la atîtea false rigori și prejudecăți.

Priestley comite o eroare artistică atunci cînd, în finalul cărții, arată cum falimentul îl umanizează pe domnul Dersingham, care regăsește posibilitatea de a comunica afectiv cu ridicola sa soție. Scriitorul pare a implica, într-o asemenea împrejurare epică, ideea că nenorocirea, suferința, descoperă în oricine resursele de omenie — idee definind un umanitarism abstract și sentimental, care-și pune amprenta și asupra altor momente ale romanului.

Cel mai interesant personaj al cărții — ca realizare artistică — e fără îndoială domnul Golspie. Escrocul apatrid — simbol, cum spuneam, al fascinației pe care o reprezintă banii, finanța internațională — este în roman cel care creează false speranțe și apoi le destramă. Venit de nicăieri, el este investit la început cu aparențele unui salvator. Domnul Dersingham nu va mai fi ruinat, Smeeth nu-și va mai pierde postul, dimpotrivă, i se va mări salariul, *miss* Matfield va vedea în Golspie, iluzionîndu-se, o posibilitate de evadare din monotonia unei existențe lipsite de orice orizont, Turgis va afla o iubită în Lena. Domnul Golspie e însă la Londra pentru a cîștiga bani, nu pentru a juca rolul unui generos. Plecarea lui sfîșie toate mirajele. Personajul este — deși simbolic — cel mai viu din întreaga carte, un tip memorabil, caracterizat cu multă acuratețe în detaliul concret, în transcrierea reacției psihologice precise și semnificative.

Limitele romanului lui Priestley decurg din viziunea sa, nu o dată tributară idealurilor mic-burgheze și este inutil să revenim asupra lor (fiind analizate în prima parte a prefeței). Am putea aminti totuși una dintre carențele importante ale cărții. Personajele principale descoperă, după tot felul de amăgiri și fluctuații, condiția lor reală și capătă, psihologic, dimensiunea indignării sau revoltei. Dar această indignare e doar spontană, întîmplătoare și ineficientă (trăsătură desigur mic-burgheză). Tabloul social pe care-l prezintă cartea rămîne incomplet. Forțele conștiente, active, organizate, care luptă împotriva sistemului de opresiune capitalistă nu sînt înfățișate. Apariția episodică a unui comunist, Park, vădește și mai limpede neînțelegerea de către Priestley a sensurilor acțiunii revoluționare : figura lui Park e văzută printr-o optică îngustă și falsă, evident mic-burgheză.

Prin implicațiile lui critice, prin realismul și prin întreaga sa orientare democratică, romanul lui Priestley rămîne totuși un document artistic elocvent al literaturii occidentale contemporane. Ceea ce domină în el este tendința de a înregistra cît mai fidel, cît mai obiectiv, fluctuațiile unor existențe umile și mohorîte și de a exprima totodată încrederea scriitorului în valorile cele mai trainice ale umanității, de care personajele sale, prin oricîte încercări dureroase ar trece, nu sînt niciodată străine. Drama oame-

nilor mărunți — alcătuind principala axă a romanului — reprezintă coordonarea unui bogat material de observație și de reflecție, comunicat într-o proză care beneficiază de un suflu epic unitar, în ciuda nuanțelor și inflexiunilor diverse, de la relatarea în aparență aridă, cu acumularea statistică a detaliilor, pînă la tonul familiar, umoristic și înduioșat. Nu sînt neglijabile nici efectele incisiv sarcastice, care contribuie la înfățișarea portretului moral al burgheziei mijlocii engleze și care definesc latura satirică a artei lui Priestley.

MATEI CĂLINESCU

PROLOG

Aluneca uşor de-a lungul celui mai larg canal al Londrei, apoi se opri, legănîndu-se alene. Era un vapor de vreo 3500 de tone, arborînd pavilionul unuia dintre noile state baltice. Pe Tower Bridge fu oprită circulaţia vehiculelor, care, privite de jos, păreau nişte jucării minuscule, iar cele două braţe ale podului se ridicară pentru a face loc vaporului să treacă pe dedesubt, însoţit de remorchere sprintene şi zvăpăiate ; după cîteva manevre, cu scrîşnete şi ţipete, vasul se opri în cele din urmă la chei. Strălucirea aurie a frumoasei după-amiezi de toamnă începea să se preschimbe în fum şi flacără ce pălea în depărtare, aşa încît la un moment dat aveai impresia că toate podurile Londrei erau mistuite de foc. Apoi pîlpîirea zilei se stinse de tot, lăsînd în urmă o lumină liniştită, pe care asfinţitul nu apucase încă să o tulbure. La dană, oameni cu şepci pe cap dădeau o mînă de ajutor la prinsul parîmelor şi la aşezat pasarela, scuipînd în zeflemea, ca şi cum ar fi ştiut ei cîte parale făcea toată tevatura asta ; apoi se traseră deoparte, grămadă, asemeni unui cor de zdrenţăroşi ce-şi rîdeau de lume ; ca din pămînt răsăriră oameni cu pălării tari, cu serviete, carnete, teancuri de hîrtii şi se apucară să facă glume pline de tîlc ascuns cu ofiţerii vaporului de sus, de pe punte ; iar doi inşi cu coifuri albastru-închis, mari şi voinici, îşi ocupară posturile chiar în mijlocul scenei, avînd aerul că spun vaporului, după o privire, două, că pentru moment putea sta unde se află, căci, în ceea ce priveşte poliţia, ea n-avea deocamdată nimic de obiectat. Pe de altă parte, cei de pe vapor păreau să fie cuprinşi de febra descărcării mărfurilor de felurite sorturi.

Încărcătura asta era atît de variată, încît îl cuprindea pînă şi pe individul care apăru acum pe punte din barul de la clasa

întîi şi-şi aruncă privirea pe chei. Călătorul solitar era un bărbat de înălţime potrivită, bine zidit, lat în spete, pieptos şi voluminos. Să tot fi avut 45 de ani, dacă nu 50: era greu să-i spui exact vîrsta. Avea un cap cam ciudat, care începea cu un creştet aproape chel, se lăsa apoi în două sprîncene foarte stufoase şi culmina într-o mustaţă enormă, puţin pleoştită din cauză că era foarte lungă şi groasă — o mustaţă s-o ţii minte dintr-o mie, cu un ce retoric, ba chiar teatral în ea. Purta, neglijent, un costum gri dintr-o stofă foarte bună, dar cu o croială străină, care nu-i venea tocmai bine. Călătorul sosise din statul baltic sub al cărui pavilion naviga vaporul, dar în înfăţişarea lui era ceva care, în ciuda hainelor şi a mustăţii, îţi sugera că în realitate se născuse aici, pe insulă. Cam asta-i tot ce-ţi sugera înfăţişarea lui. Părea unul dintre oamenii aceia pe care nu ştii de unde să-i iei. Figura lui nu-ţi evoca un anumit mediu social şi nu ţi-ar fi fost uşor să ţi-l închipui nici muncind şi nici stînd la el acasă. Plecase din Baltica şi venise pe Tamisa, dar ar fi putut tot aşa de bine să fi plecat de oriunde şi să se fi dus în orice altă parte. Cum stătea aşa acolo, mulţumit, cu picioarele crăcănate, o matahală de om, dar nu greoi şi nici încet, cu fruntea pleşuvă şi lucioasă ca o oglindă şi cu mustaţa uriaşă, privind spre chei cu o indiferenţă aproape totală, nu arăta nici a om care se întoarce acasă, nici a om care pleacă, şi, totuşi, nici a simplu călător. Toate astea îi dădeau un vag aer de pirat.

— Londra, ai? rosti un glas lîngă el.

Era secundul, un tinerel spilcuit, aducînd puţin a maimuţă spălăcită şi dichisită.

— Foarte frumos, ai?

— *All right.*[1]

— Rămîneţi aici, *mister* Colsbii? Vă opriţi aici?

Secundului îi plăcea să-şi folosească englezeasca lui, şi în cursul călătoriei nu prea avusese multe ocazii s-o facă.

— Da, mă opresc aici, răspunse domnul Golspie, pentru că acesta era numele pe care secundul se căznise să-l pronunţe. Vreau să spun, dacă-i rost de făcut ceva, mormăi el, ca şi cum ar fi reflectat.

— Sînteţi de-aici, din Londra? continuă celălalt, care nu sezisase tîlcul ultimei remarci.

— Nu, nu-s. Nu-s de nicăieri. Aşa-s eu.

---

[1] Expresie englezească: In regulă!

Mister Golspie rosti cuvintele acestea cu o nuanţă de încrîncenare, ca şi cum ar fi vrut să lase impresia că el poate să se ivească pe neaşteptate de oriunde, şi cînd s-ar întîmpla aşa ceva, ar fi mai bine pentru oricine şi orice să i se ferească din cale. Parcă era un pirat domolit, care se întorcea în port.

Apoi, făcînd un semn prietenos cu capul, porni mai departe, aruncă o privire în susul şi în josul cheiului şi se întoarse la bar, unde luă o ţigară de foi din cutia cumpărată de căpitan la intrarea în Canalul Kiel şi îşi turnă ceva de băut dintr-una din numeroasele sticle care se revărsau în flux de la tejghea spre masă. Fusese o călătorie veselă, se petrecuse bine. Domnul Golspie şi căpitanul se cunoşteau de mult şi avuseseră prilejul să-şi facă unul altuia fel de fel de servicii. Căpitanul îi promisese domnului Golspie să-i aranjeze voiajul aşa fel ca să se simtă foarte bine, şi unul din felurile în care-l puteai face pe domnul Golspie să se simtă foarte bine era să ai o provizie zdravănă de *whisky*, coniac, vodcă şi alte băuturi, provizie pe care s-o scoţi prompt la iveală. Aranjamentul acesta nu avea avantaje unilaterale, deoarece şi căpitanul fusese în stare să ţină pasul cu musafirul său, chiar dacă mersu-i nu mai păstrase aceeaşi demnitate cazonă. Căpitanul, care pe vremuri slujise în flota imperială rusă şi demisionase sărind într-o noapte peste bord în cămaşă şi izmene, era în stare, la băutură, să devină fantastic. În cursul călătoriei, două nopţi din trei insistase să declame un monolog lung din Faust al lui Goethe, în patru limbi, ca să demonstreze că era om cult. Şi în noaptea din ajunul intrării în estuarul Tamisei, de fapt în noaptea precedentă, o făcuse şi mai lată, pentru că rîsese mult şi cîntase patru cîntece pe care domnul Golspie nu le putuse înţelege de loc, povestise o dramă întreagă, lungă, pesemne în ruseşte, dăduse drumul lacrimilor şi-i strînsese şi-i zgîlţîise mîna domnului Golspie atît de tare şi de atîtea ori, încît, aşa cum sta acum şi îşi amintea de toate, fumîndu-şi ţigara de foi în barul cufundat într-o linişte ce părea atît de nelalocul ei, avea parcă impresia că mai simţea durerea în mînă. Domnul Golspie nu făcea nici un fel de caraghioslîcuri de astea, el doar se moleşea pe măsură ce noaptea înainta şi sticlele se goleau, şi moleşit era şi acum, pentru că o cam lungise la dejun cu căpitanul. Era vădit însă că domnul Golspie nu se socotea suficient de moleşit, pentru că îşi turnă din nou de băut.

Între timp, oamenii cu pălărie tare se urcaseră la bord. Unii dintre ei stăteau de vorbă cu căpitanul. Alţii se ocupau de domnul Golspie, pentru că ei erau cei care urmau să hotărască dacă îndeplinea condiţiile necesare să debarce pe pămîntul insulei unde se născuse. Raporturile lui cu aceşti funcţionari erau destul de amabile, dar asta nu-l împiedică să spună ce gîndeşte.

— Regulament! Fireşte că există regulament! mormăi el pe sub mustaţa stufoasă, moleşit de băutură, dar pus pe harţă. Asta însă nu-nseamnă că nu-s nişte blestemate de absurdităţi. Se pălăvrăgeşte mai mult acum la intrarea în Anglia decît se pălăvrăgea la intrarea în Rusia şi în Turcia înainte de afurisitul de război! Şi noi, care rîdeam de ei. Ţări înapoiate, cică. Paşapoarte! Rîse, apoi ciocăni în reverul hainei albastru-închis pe care o purta funcţionarul mai tînăr: Niciodată pîn-acuma n-au fost în stare să oprească un pungaş adevărat să intre. Pentru asta trebuie să fii ceva mai deştept. Tot ce reuşesc să facă e să plictisească pe nişte oameni de treabă ca mine, care vor să salte puţin comerţul patriei. Nu-i aşa? Te cred că-i aşa!

Veni apoi rîndul vameşilor, care-şi vîrau mîna ici şi colo în cele două cufere şi trei geamantane burduşite.

— Cred că vreţi să scăpaţi cît mai repede, zise unul dintre ei, începînd să însemne cu o cretă viza de ieşire pe bagaj.

Domnul Golspie îl privi cu o bunăvoinţă domoală. Nu arăta de loc a om care să aibă ascunse cu iscusinţă două sute cincizeci de ţigări de foi într-unul din cufere.

— De data asta, nu. Nici un zor. Rămîn la bord să iau cina cu comandantul. Şi, făcînd un semn cu mîna către oraşul care se întindea în jurul lor: Poate să mai aştepte...

— Cine s-aştepte? şi tînărul trase o ultimă semnătură cu creta.

— Londra, răspunse domnul Golspie. Londra toată.

Tînărul rîse, nu pentru că socotea observaţia din urmă foarte spirituală, ci pentru că acest călător îl făcu să-şi amintească deodată de un actor pe care-l văzuse mai demult la teatrul „Empire" din Finsbury Park.

— Da-da, fără-ndoială că poate. Aşteaptă de-atîta vreme!

Rămas singur, cu ţigările în siguranţă, domnul Golspie stătu pe gînduri un minut sau două, apoi urcă pe puntea superioară, vrînd poate să constate cum arăta oraşul ce putuse să aştepte de atîta vreme.

Se pomeni privind la panorama imensă pe care o oferea partea din portul Londrei strînsă între malul Tamisei şi Tower Bridge. Asfinţea. Fluviul unduia sumbru, şi mulţimea de şlepuri de peste drum se estompa în întuneric. Dar mai dăinuia totuşi destulă lumină pe malul de nord, unde pilonii negri şi muchia văruită cu alb a danei ieşeau încă pronunţat în relief, pentru ca să dea formă şi notă caracteristică splaiului. Mai încolo, spre dreapta, pietrele cenuşii ale Turnului Londrei străluceau palid, ca şi cum, de-a lungul secolelor, ar fi izbutit să adune puţină lumină proprie. Stîlpii albi ai Vămii se desluşeau clar, ca nişte bastoane jupuite. Ceva mai aproape, două turle ascuţite de biserică răzbeau deasupra mormanului confuz de piatră, fum şi lumini care pîlpîiau palid : una era albă şi zveltă, de parcă ar fi fost făcută din hîrtie răsucită, omagiu adus de City[1] cerului ; cealaltă era abruptă şi întunecată, o chemare deznădăjduită, un deget al unei mîini întinse către cer. După o scurtă privire, domnul Golspie nu se mai sinchisi de nici una. De altminteri, erau şi ele dominate de clădirea riguros dreptunghiulară din stînga, orientată cu faţa către fluviu şi privind peste London Bridge cu o sută de ochi, un masiv conglomerat de piatră zidită, cu contur asirian. Era o provocare pentru memoria domnului Golspie, care o privi cu atenţie. Se aflase tot acolo şi cînd fusese ultima oară la Londra, dar atunci părea nouă. Era Adelaide House, asta era. Dar el continua să o privească, ba chiar cu respect, pentru că provocarea dăinuia, deşi nu se mai adresa memoriei. Şi ochii orbi şi ochii luminoşi ai nenumăratelor ei ferestre păreau să răspundă privirii sale încremenite şi să-i spună că el nu însemna mare lucru, cel puţin aici, la Londra. Apoi privirea îi alunecă peste pod, la ceea ce se vedea dincolo. Antrepozitele frigorifere, şi mai departe, imensă şi cavernoasă, cupola mare şi neagră a gării din Cannon Street, iar sus, deasupra, în fund, nu în oraş, ci profilîndu-se pe cer, strălucind încă, mătăsos, în atmosfera care se întuneca, o calotă şi o cruce. Era chiar vîrful catedralei Sfîntul Paul, proiectat deasupra acoperişului gării din Cannon Street. Domnului Golspie îi făcu plăcere să o recunoască şi chiar începu să îngîne, mai mult fredonînd cu buzele strînse, o măsură dintr-un cîntec care-i veni în minte, ceva despre „Sfîntul Paul cu marea-i cupolă". Noroc bun, sfinte Paul ! Catedrala nu-l provoca : se înălţa pur şi simplu acolo, atentă la tot ce se petrecea, dar totodată distantă şi in-

[1] Cartierul comercial al Londrei.

diferentă. Şi, nu ştiu cum, dar privirea asta aruncată spre Sfîntul Paul îl făcu să-şi dea seama concret că în faţa lui se întindea autenticul bătrîn monstru : Londra. Îi simţea întreaga-i fiinţă revărsîndu-se, fumegînd şi mugind. Îşi dădu seama de încă ceva, şi anume de faptul că mai purta în picioare papucii vechi cafenii, aceia pe care i-i dăduse Hortensia. Deci sosise, nimerise drept în inima Londrei, purtînd tot vechii lui papuci cafenii. Le strecurase pe sub nas două sute cincizeci de ţigări de foi, şi nici măcar nu-şi schimbase papucii. James Golspie, în papuci, îşi plimba privirile deasupra Londrei, şi Londra nu ştia, nu se sinchisea... încă. Gîndurile acestea îi făceau o plăcere enormă, aduceau cu ele un sentiment rafinat de cutezanţă şi putere : ar fi putut să-şi strîngă singur mîna ; dac-ar fi avut o oglindă la îndemînă, probabil că şi-ar fi făcut cu ochiul.

Făcu un tur pe punte. De-a lungul cheiului licăreau lumini, dînd intrărilor obscure un aer sumbru şi misterios. Pe chei mai încolo, cîţiva oameni ridicau poveri şi strigau, dar nu era mare lucru de văzut. Domnul Golspie îşi continuă plimbarea, apoi se opri să privească la London Bridge şi, dincolo de el, la splaiul dinspre miazăzi. Partea asta era luminată foarte viu. Sus de tot, pe prima clădire dincolo de pod, becuri colorate se roteau în jurul unei sticle iluminate spre gloria ginului „Booth", iar mai departe, o izbucnire violentă de lumină roşie se transforma ca prin farmec într-o reclamă a vinurilor „Sandeman". Domnul Golspie privea ambele anunţuri de pe ziduri cu admiraţie şi simpatie. Şi priveliştea London Bridge-ului îi făcea plăcere acum, pentru că toate autobuzele îşi aprinseseră luminile şi curgeau pe el ca un puhoi de aur topit. Îi aduceau în minte un torent de imagini plăcute, un spectacol strălucitor, chiar dacă numai fragmentar, de viaţă veselă londoneză : *whisky*-uri duble în baruri cu becuri umbrite de abajururi purpurii, cotlete şi antricoate fumegînde şi o faţă de masă albă pe-o măsuţă într-un colţ ; atmosfera scînteietoare şi catifelată a *music-hall*-urilor, discuţiile cu tîlc, fumul aromat al havanelor în jurul căminului, într-un club cu fotolii adînci de piele, fete sprinţare, puţin cam afectate poate (totuşi nu atît de afectate cît erau pe vremuri), dar foarte nostime şi nu atît de complicate ca acelea din străinătate, ieşind de prin prăvălii şi birouri, libere să-şi cheltuiască seara cum vor, neavînd nimic altceva de cheltuit ; toate astea şi le închipuia şi-i făcea plăcere să şi le închipuie. Londra poseda o amploare, o bogăţie a ei... Puteai găsi orice sau pe oricine voiai, şi puteai

să te ascunzi în ea. Fusese un prost că lipsise atîta vreme. Dar, oricum, iată că se întorsese. Şi cuprinse tot ce i se desfăşura înaintea ochilor într-o privire largă, îndelungă, triumfătoare.

Cina din seara aceea fu într-adevăr foarte bună, cea mai bună din cîte-i fuseseră oferite pe vapor. Domnul Golspie şi căpitanul mai poftiseră pe ofiţerul mecanic, care sosi radios din pîntecele vasului, şi pe secund, un tip de obicei foarte ţeapăn şi stîngaci, veşnic cufundat în meditaţii asupra nu ştiu cărei tragedii domestice petrecute la Riga, dar de data asta, pentru prima oară, teribil de prietenos şi de bine dispus. *Steward*-ul, cel ras în cap şi cu un dinte de aur, îi copleşi cu tot ce avea. Sticle începute şi rămase negolite erau deşertate acum, împreună cu altele, care îşi făceau apariţia pentru prima oară. Conversaţia, în măsura în care domnul Golspie lua şi el parte, era dusă într-un amestec extraordinar de engleză, germană şi limba baltică a echipajului, un amestec cu neputinţă de reprodus aici, dar în care se descurca destul de bine, croindu-şi drum prin încîlceala de verbe neregulate şi substantive îndoielnice, pentru că nimic nu înlătură blestemul lui Babel ca mîncarea, băutura şi camaraderia. Toţi patru deveniseră expansivi, îşi făceau mărturisiri răcnind, urlau prin fumul de ţigară, îşi dădeau capul pe spate, tăvălindu-se de rîs, şi pentru o oră se simţiră zei.

— Ne vom întîlni din nou foarte curînd, spuse căpitanul domnului Golspie, ciocnind paharele pentru a treia oară. Nu-i aşa, prietene ?

— Las' pe mine, băiete, răspunse domnul Golspie, foarte congestionat la faţă, cu fruntea masivă şi pleşuvă, perlată de sudoare.

— După ce-ţi termini afacerile aici, la Londra, te-ntorci înapoi ?

— Asta n-aş putea încă să spun. Dacă pot, mă-ntorc.

— Foarte bine ! exclamă căpitanul. Apoi îl privi pătrunzător şi, ducînd la frunte un deget gros cît un cîrnat de porc, continuă : Şi-acum ai de gînd să ne spui şi nouă ce-i cu afacerea aia grozavă ? În secret ! Nu spunem la nimeni nimic !

Ofiţerul mecanic îşi răsuci vîrfurile mustăţii, care era aproape tot atît de mare ca şi a domnului Golspie, şi încercă să se arate chiar mai interesat decît căpitanul, ca un depozitar a nenumărate secrete comerciale.

— Ce vreau eu să spun, asta e ! strigă secundul, care nu mai era în stare să aştepte să i se ceară şi lui părerea. Ce

vreau eu să spun, asta e, că-i o afacere bună, făcută spre binele țării noastre. Beau în cinstea dumitale ! răcni el și dădu paharul pe gît, cu urmarea că-și aminti pe dată de nenorocita lui poveste de la Riga și se așeză mut, cu lacrimi în ochi, rămînînd așa următoarele douăzeci de minute.

— Ei, să vă spun, zise domnul Golspie, scoțîndu-și țigara din gură și privind-o cu un aer foarte șiret, ca și cum ar fi fost părtaș la o conspirație. Nu văd de ce aș face un mister din chestia asta. Ți-aduci aminte de Mikorsky ? Stai nițel, nu ăla micu, cu biroul de la Danzig ; tipul ăla înalt, cu barbă, care lucra în cherestea. Ți-aduci aminte de el ?

Căpitanul își aducea aminte și era vădit că efortul acesta de memorie îi făcea atîta plăcere, încît începu să se agite de parc-ar fi dirijat cîteva măsuri din cea mai furtunoasă dintre simfonii. Secundul își aminti și el, dar se mulțumi să facă doar un semn din cap, ochii săi albaștri plini de lacrimi avînd încă în față tragicul eveniment de la Riga. Ofițerul mecanic nu-și amintea de Mikorsky și, într-o stare ce arăta nici mai mult, nici mai puțin decît a profundă tulburare sufletească, rostea numele pe douăzeci de tonuri diferite, începînd foarte de sus și sfîrșind într-un bas zguduitor.

— I-am făcut o favoare sau două pe vremea cînd mai puteam să pun și eu o proptea, continuă domnul Golspie. Și-am și petrecut împreună o seară, două. L-am întîlnit într-o zi, nu-i o lună de-atunci, și mi-a spus că se duce undeva în provincie, să-și vadă un văr, și c-ar fi bine să merg și eu cu el. M-am dus. N-aveam ceva mai bun de făcut. Era cald ca-n iad pe-acolo și te omorau puricii. Vărul ăsta al lui Mikorsky lucra în cherestea, în branșa mobilier, și inventase un procedeu nou, o mașină, o metodă, în fine, pentru fabricat furnir și făcut incrustații. Și mîna de lucru, pe-acolo, de pomană. L-am întrebat unde-și plasează marfa. Ce să spun, primeau comenzi din Germania, Cehoslovacia, Austria, și aveau șanse să plaseze ceva și la Paris. „Și cam care-ar fi prețul pentru Londra ?" l-am întrebat, arătîndu-i unul din modelele lor, și omul mi-a spus. Mi s-a părut convenabil, dar n-am zis nimic. N-am zis *atunci*. M-am dus și mi-am luat cîteva informații. Am aflat cît se plătește pentru marfă de-asta pe-aici, la „Bethnal Green" și la „Hoxton" și pe la de-alde ăștia din Londra, știi... ăștia care fac mobilă...

— „Bednal Green", da, știu, zise ofițerul mecanic plin de sine. Unchiu-meu Stefan a lucrat la ei, bătrînu Stefan de la

„Bednal Green". Socialistu, adăugă el, ca o reflecție melancolică.

— Era, da ? mormăi domnul Golspie cu o cordialitate oarecum brutală, care-i era caracteristică. Ei, să-i fie de bine ! Să vă povestesc mai departe. Aici la Londra se plătea cu cincizeci la sută mai mult pentru același fel de marfă, furnir și incrustații, cu nimic mai bună ca asta. Nu puteau s-o procure de-acolo de unde se făcea atît de ieftin, pricepi ? Nici nu se duceau să caute. Se mișcă greu ăștia de pe-aici. E rost de ceva pentru mine, mi-am zis, și m-am întors iar acolo, să-l văd pe celălalt Mikorsky, pe văru-său. Voiam să știu cîtă marfă puteau să-mi livreze, cît pe lună, ce modele și la ce preț. Mi-au spus, și mi-au dat garanții. Am băut ceva pe chestia asta, și-am plecat cu contractul în buzunar, din asta atît, din ailaltă atît, la prețul cutare, începeam din clipa cînd voiam eu, și, pe deasupra, eram singurul reprezentant pentru Anglia.

— Foarte frumoasă afacere, zise căpitanul cu un aer grav, de chibzuință, în ciuda ochilor gata să-i sară din cap. Și-acum vinzi tot, ai ? Dai lovitura.

— Ce caut eu e să găsesc pe cineva care se află în branșa asta, vînzare de mobilă, și să mă asociez cu el. Domnul Golspie mai trase, cu zgomot, o dușcă : Și dacă pînă poimîine pe vremea asta n-am pus mîna pe cineva, să nu-mi spuneți mie pe nume !

— Dai lovitura, te-mbogățești, ai ?

— Nu, e o afacere prea cinstită. Dar ciupesc ceva, să am cu ce începe.

— Ah, nu, nu, exclamă căpitanul, întinzîndu-se peste masă și bătîndu-l pe domnul Golspie pe umăr, ai să faci gologani berechet, aici, la Londra ! Ho-ho, da-da, berechet ! Sînt la bani aici, la Londra... oh !... și întinse mîinile ca și cum s-ar fi așteptat ca Banca Angliei să-și golească în ele toate avuțiile ei.

— Nu atît cît crezi, zise domnul Golspie dînd încetișor din cap. Oh, nu, de loc. Or fi avînd ei bani... dar îi țin strîns. Nu-nu... nu-i lasă să circule. Ascultă ce-ți spun eu, se lasă cam greu ăștia p-aici...

— Crezi că-s adormiți ?

— Da-da. Cei mai mulți sînt aproape adormiți.

— Ho-ho-ho ! hohoti căpitanul. Și-ai să-i trezești ?

— Pe unu sau doi poate că da, poate să reușesc să-i zgîlțîi nițel. De nu, trebuie s-o iau din loc iar. Și-acuma chiar că

trebuie s-o iau din loc, băieți ! I-am spus ajutorului de *steward* — ăluia care cîntă la armonică — să se ducă să-mi aducă un taxi și să-mi care bagajele pe țărm. Trebuie să fie jos, la colț, cred că mă așteaptă. Ei, atunci, *all right !* Hai să mai tragem o dușcă. Ultima !

Cînd goleau ultimul pahar, cu oarecare solemnitate, veni și omul să spună că taxiul aștepta. Domnul Golspie o luă înainte pe punte, și lîngă pasarelă se opri, să-și ia rămas bun.

— Ei, și-acum, la treabă ! exclamă el, mai mult pentru sine decît pentru cei ce-l ascultau. Înapoi, drept în vizuina asta de șobolani ! Doamne, ce oraș ! Milioane peste milioane, și cei mai mulți nici nu știu măcar că s-au născut ! Ochii și coada ce-i de ei ! Toată ziua nu fac decît să intre și să iasă din găurile lor. Ce mai șobolani ! Uitați-vă la ei ! Ah, da, n-are nici un rost să vă uitați de-aici, pentru că tot nu se vede nimic. Dar eu, eu m-am uitat. Ce oraș ! Ei, șefule... căpitane... uite, într-acolo mă duc !

— Și frumoasa dumitale fiică, Lena, mititica ? întrebă căpitanul. E-aici ? Te-așteaptă ?

— Nu încă. E tot la Paris, cu mătușă-sa, dar o să vină-ncoa îndată ce mă stabilesc. „Golspie & Fiica", uite așa o să-i zică firmei, și-o să vedem ce părere o să aibă Londra despre asta. Și zău dacă n-o să-i zgîlții eu pe cîțiva dintre ei, cu siguranță c-o să-i trezească diavolul ăsta mititel de fată isteață ! Dar aici va trebui să învețe să se poarte. Da-da, va trebui să capete maniere. Ei, căpitane, ține vaporul pe linia de plutire și transmite salutări de la mine fetelor și băieților de dincolo, iar cînd te întorci, să ne vedem din nou ! Lasă-mi o vorbă aici la birou. Am să le spun unde sînt de găsit. Unde dracu s-a dus băiatul ? Ah, uite-l, ăsta-i, nu ? Ai dus toate jos ? Bun, bun. Cu bine !

După un ultim semn cu mîna, domnul Golspie, acum o figură foarte impozantă în pardesiul lui larg, cobora cu pași rari, țeapăn și plin de demnitate, pasarela. Cînd se pomeni călcînd în cele din urmă pe caldarîmul Londrei, întoarse capul și salută, apoi se îndreptă mai repede spre stradela Battle Bridge, unde-l aștepta taxiul. Două minute după aceea, trecea claxonînd prin luminile și umbrele orașului, care-i trimitea, vîrtej, în geamuri, un film nebunesc, tremurător, cînd sclipitor, cînd cu pete întunecate, de prăvălii, taverne, uși de teatru, piețe, pridvoare de biserici, fîșii purpurii și aurii de autobuze,

interioare de limuzine luminate, grilaje și trepte, perdele de dantelă, movile întregi de ciocolată și mii de pachete de țigări, bere și brioșe, aspirină, coroane funerare și sicrie, și chipuri, chipuri, din ce în ce mai multe chipuri ciudate, inexpresive, fără de sfirșit. Dar luminile care năvăleau fulgerător întîlneau o ușoară scăpărare de răspuns în ochii domnului Golspie, iar după ce treceau, în întunericul automobilului și la umbra mustății sale mari, rînjea. Londra nici nu știa, dar nici nu se sinchisea. Cu toate astea, iată : domnul James Golspie sosise.

Capitolul I

IATĂ-I CĂ SOSESC

1

Mulţi dintre cei care consideră că se descurcă în City cu ochii închişi au fost siliţi să admită că nu ştiu unde vine Fundătura Îngerilor. Poţi să te plimbi de zece ori de la Bunhill Fields pînă la London Wall, sau să treci de la Barbican la gara din Broad Street, şi tot să nu bagi de seamă Fundătura Îngerilor. Pe unele dintre planurile oraşului nici nu e măcar trecută ; şoferii de taxiuri, uneori, nici nu încearcă să se prefacă măcar că au auzit de ea ; sergenţii de stradă, foarte adesea şovăie ; şi numai factorii poştali care-şi au sectorul pe-acolo sînt triumfător de categorici. Toate astea te fac să crezi că Fundătura Îngerilor e o stradă lipsită de importanţă. Toată lumea ştie de Finsbury, de pildă, care nu-i prea departe, pentru că strada Finsbury este foarte lungă şi largă, plină de prăvălii, de magazine şi de birouri, ca să nu mai vorbim de autobuze şi tramvaie, şi pentru că-i o adevărată arteră de comunicaţie. Fundătura Îngerilor nu-i o arteră de comunicaţie, iar lungimea şi lăţimea ei sînt neînsemnate. Ai putea să bombardezi ani de zile oficiile poştale E.C.1 şi E.C.2 [1] cu scrisori şi să nu ai niciodată măcar una de expediat în Fundătura Îngerilor. Uliţa asta mică e veche şi îşi are partea ei de ziduri de piatră afumate, pereţi de cărămidă măcinată, construcţii de lemn putrezite, dar nu ştiu cum s-a făcut că n-a apucat niciodată să apară pe scena istoriei. Regi, prinţi, episcopi celebri nu i-au tulburat niciodată liniştea ; ucigaşi poate să-i fi trecut pe sub ochi, dar erau, toţi, doar simpli particulari ; niciodată nu s-a scris vreo capodoperă sub vreunul din acoperişurile sale. Călăuzele, cărţile despre drumurile mai neumblate ale

[1] Districtele poştale *East Central*.

Londrei n-au o vorbă de spus despre ea, iar autocarele însoțite de ghid care împînzesc străzile din City cînd se lasă seara nu se apropie niciodată de ea. Chiar ghidul însuși, care știe tot ce e de știut despre Henric al VIII-lea, și despre Wren [1], și despre Dickens, și care e atît de învățat incit își mai păstrează accentul oxfordian chiar cînd țipă în gura mare, nici el, probabil, nu vă va putea spune nimic despre Fundătura Îngerilor.

Este o tipică străduță laterală din City, atîta doar că e mai scurtă, mai strîmtă și mai murdară decît cele mai multe. Pe vremuri probabil că a fost o adevărată stradă, dar acum numai pietonii mai puteau să se strecoare pe la capătul ei dinspre apus, și ca s-o poată face, trebuie să coboare cele șase trepte din colț. Pentru tot ce e mai lat și mai puțin sprinten decît un pieton, Fundătura Îngerilor este un *cul de sac* [2], o fundătură adevărată, pentru că tot capătul ăsta al ei, exceptind treptele, e înfundat de firma „Chase & Cohen : Articole de bal și carnaval" (nici măcar de fațada lui „Chase & Cohen", ci de spatele ei, afumat, scorojit și cu ferestrele pline de praf). „Chase & Cohen" sînt de părere că Fundătura Îngerilor nu merită să i se arate ceva din articolele lor de bal și carnaval — dintre care multe sînt oferite gratuit, fiind cuprinse în costul unui dineu urmat de dans, la toate seratele din West End [3] — așa că îi întorceau spatele, iar Fundătura Îngerilor nu putea să-și arunce nici măcar o privire pe vreo scufiță de Pierrot sau pe vreun nas de carton. Poate că-i mai bine așa. Dacă cei din Fundătura Îngerilor ar fi privit în fiecare zi o scufiță de Pierrot sau vreun nas fals, cine știe ce s-ar fi putut întîmpla.

Ce se înfățișează însă aici ochilor este cu totul altceva. Cum intri din talmeș-balmeșul năucitor și din hărmălaia de autobuze și camioane și căruțe și mașini particulare și biciclete disperate care e strada principală, în Fundătura Îngerilor, vezi pe dreapta o clădire înnegrită, căreia nu poți să-i dai nici un nume și care în realitate este calcanul unei prăvălii și al unor birouri ; vine apoi „Ospătăria Fundăturii", proprietar : R. Ditton, cu obișnuita vitrină în care R. Ditton expune trei plăcinte de nucă-de-cocos, două portocale, patru sticle de cidru de cireși, aranjate cu dichis și, dacă nu șuncă fiartă, atunci pateu de carne cu cartofi ; vine apoi o casă mică și turtită,

---

[1] *Christofer Wren* (1631—1732), matematician, astronom și arhitect englez.

[2] Fundătură (în limba franceză).

[3] Cartier elegant al Londrei.

cu un grup de birouri izolate, care deznădăjduiseră să mai fie închiriate vreodată ; iar după aceea barul „La Calul bălan", unde puteai căpăta, după pofta inimii, oricîte *whisky*-uri bătrîne sau oricîtă bere tare și scînteind în pahar doreai, putînd să le consumi în local sau acasă (dacă voiai să le consumi în local, barul avea un salon comun, precum și separeuri). Am ajuns astfel să străbatem jumătate de stradă, și n-ar fi greu să nimerim cu o piatră într-una din ferestrele lui „Chase & Cohen", ceea ce cu siguranță că se va fi găsit careva s-o fi făcut, înnebunit poate la gîndul articolelor de bal și carnaval. Pe partea cealaltă, pe partea dinspre sud, pe mîna stîngă cum intri din lumea dinafară, fundătura începe aproape măreț, cu „Dunbury & Co. : Articole pentru gaz aerian", și cu două vitrine ce strălucesc aproape din pricina articolelor expuse. Apoi ajungi la „T. Benenden : Tutungiu", a cărui vitrină e plină cu imitații de pachete de țigări și de tutun, care de multă vreme au încetat să mai pretindă măcar că sînt pline cu altceva decît cu aer, deși mai e acolo, dovadă a spiritului negustoresc al lui T. Benenden, o cupă sau două cu ceva înăuntru, pe care scrie cu litere decolorate : „Amestec de tutunuri. Specialitatea casei. Rece și savuros la fumat. Încercați și vă veți convinge !" Ca să ajungi la mica tejghea a lui T. Benenden, intri prin ușa din stradă și apoi o iei pe o a doua ușă la stînga. Scările din gang pe care le ai în față — foarte întunecoase și foarte murdare — duc la „C. Warstein : Furnituri de croitorie". După T. Benenden și C. Warstein e o ușă, o ușă veche, mare și solidă, de pe care aproape toată vopseaua s-a scorojit și a căzut. Pe ușa asta nu e nici un nume, și nimeni, nici chiar T. Benenden, n-a văzut-o vreodată deschisă sau n-a știut ce e în spatele ei. Asta e o ușă și atîta tot, și nu face altceva decît să strîngă praf pe ea și pînze de păianjen. Cîteodată mai pică vreo coajă de vopsea uscată pe pragul tocit de dedesubt. Poate că ușa duce într-o altă lume. Poate că se va deschide într-o bună zi, și va lăsa să apară un înger, iar îngerul, după ce se va uita o clipă în susul și în josul fundăturii, va suna deodată din trompeta judecății de apoi. Poate că ăsta e motivul pentru care strada se cheamă Fundătura Îngerilor. Ceea ce e sigur, însă, este că această ușă nu are nici o legătură cu clădirea de lîngă și de deasupra ei, adevăratul vecin al lui T. Benenden și al lui C. Warstein, și care e cunoscută organelor poștale ca : Fundătura Îngerilor nr. 8.

Nr. 8 (pe timpuri casă de locuit cu patru etaje, în care cine știe ce negustor din conducerea corporației trăise tihnit și

confortabil de pe urma dividendelor sale din Indiile Orientale) este acum un mic stup comercial. În ultimii cîțiva ani casa aceasta reușise să întrețină destul de confortabil o bătrînă doamnă proprietară, cu o însoțitoare (fără plată), la Torquay, la hotelul „The Palms Private", și, pe deasupra, să asigure și nepoatei celei mai tinere a bătrînei doamne o subvenție de două lire sterline pe săptămînă, ca să poată plăti în continuare partea ei pentru un atelier închiriat în doi, imediat lîngă Fulham Road, unde încerca să facă scenografie pentru piese totdeauna „aproape gata" de a fi puse în scenă la „Everyman Theatre" de la Hampstead. Indirect, îi mai permisese să achite cotizația la clubul de golf și bacșișul pentru *caddie*[1] partenerului celui mai tînăr al biroului avocațial „Fulton, Gregg și Fulton", care se ocupa cu închirierea imobilului și încasarea chiriilor. În ceea ce privește chiriașii înșiși, numele lor puteau fi găsite de fiecare parte a intrării scunde. Parterul era ocupat de „Lame de ras Ra-pid Ltd.", etajul întîi de către „Twigg & Dersingham", iar etajele superioare de către „Compania universală de lenjerie", de „Magazinele generale pentru Londra și împrejurimi" și, sus de tot, supraveghindu-i pe toți, „Agenția națională de informații comerciale", care părea să se resemneze cu o cameră la mansardă.

Asta nu înseamnă că acum am terminat cu Fundătura Îngerilor nr. 8. Dacă am venit pînă aici, de dragul casei de la nr. 8 am venit, dar nu de dragul casei întregi, ci numai al primului etaj. Fără îndoială că destule povești, poate chiar ample și bătăioase epopei, ar putea fi începute, deschizînd doar ușa la „Lame de ras Ra-pid Ltd.", sau ostenindu-ne să urcăm scările la „Compania universală de lenjerie" și la „Magazinele generale pentru Londra și împrejurimi", sau privind în sus la lucarna sinistră și chemînd printr-un strigăt pe cineva de la „Agenția națională de informații comerciale", dar noi trebuie să ne oprim la mai puțin misteriosul și la mai bine reputatul etaj întîi, și anume la „Twigg & Dersingham".

2

În această anume dimineață de toamnă *mistress* Cross venise ceva mai tîrziu decît de obicei. N-avea prea mare importanță, pentru că nu era una din diminețile cu spălat pe jos, ci

[1] Băiatul care duce bastoanele de golf.

doar una din cele obişnuite, cu „şters puţin praful şi măturat un pic". Dar cineva, unul dintre cei care-şi bagă nasul unde nu-i fierbe oala, lăsase pentru ea un bilet în biroul cel mare, adică în camera de dincolo de despărţitura cu geamuri mate şi cu un fel de ghişeu pe care scrie INFORMAŢII, şi pe bilet se putea citi : *„Doamnă Cross, ce-ar fi dacă ai face o curăţenie cum se cade şi în camera asta, o dată ? Mulţumesc ! !"*

— Şi eu îţi mulţumesc ! ! zise *mrs.* Cross, destul de tare şi cu o ironie sumbră, mototolind biletul şi zvîrlindu-l cu un bobîrnac deasupra sobei.

Ca să le arate că ea nu era o femeie dintr-acelea căreia să i se dicteze, se duse îndată în camera cealaltă, în biroul personal al domnului Dersingham, şi-l mătură şi şterse praful, ca lumea, peste tot. După ce termină cu asta, trecu, legănîndu-se ca o raţă, prin biroul cel mare şi ajunse în cealaltă cameră. Odaia asta, cu tejgheaua ei lungă şi cu dulapurile, sertarele, mostrele de lemn şi toate gunoaiele, îi plăcea cel mai puţin, pentru că totdeauna găsea acolo o harababură întreagă. În trecere, ignoră cu desăvîrşire biroul cel mare, nu-i aruncă nici măcar o privire, ca şi cum ar fi mişunat pe acolo oameni deprinşi să-i lase bilete. Ţinuta ei grăia limpede că o să facă curăţenie în birou aşa cum înţelegea ea. O dată aflată în camera cealaltă, aceea care-i făcea silă, fu atît de încîntată de lecţia pe care o dăduse biroului, încît se apucă de lucru cu pasiune, şi în următoarele zece minute încăperea fu învăluită într-un nor de praf. Cînd ajunse să termine, nu era obiect în cameră neîmbîcsit de praf, atîta doar că aproape toate îşi schimbaseră praful vechi pe unul nou, venit poate din colţul cel mai îndepărtat al încăperii. Apoi îşi dădu la o parte o şuviţă de păr de pe faţa-i buhăită, pe care timpul şi necazurile săpaseră la început cîteva linii, apoi le adînciseră, umflînd carnea dimprejur. Femeia îşi tîrî picioarele umflate de-a curmezişul camerei pînă la scaunul de piele din colţ, pe care nu-l mai folosea nimeni, se lăsă să cadă în el, îşi încrucişă în poală mîinile umflate — deşi spunea, nu fără oarecare adevăr, că-şi zdrelea degetele pînă la os, apa fierbinte, săpunul şi periile ude de frecat pe jos grămădiseră pe aceste oase nişte carne fleşcăită şi inertă — şi se odihni. Se cufundă pe dată într-o visare plină de foc, în care chipul domnului Cross, bolnav de artrită reumatică, cele două camere dintre City Road şi Regent's Canal ce formau căminul ei, *mistress* Tomlinson, cucoana la care se va duce să facă curat ceva mai tîrziu în dimineaţa asta, şi imaginea unei jumătăţi de kilogram de carne

de tocană își jucau, toate, pe rînd, rolul lor Apoi se întoarse în biroul cel mare.

De data asta îl băgă în seamă, și ceea ce văzu o cam îngrozi. Se cam pripise nițel (greșeala ei dintotdeauna) cu biletul acela. Era într-adevăr nevoie de o curățenie cum se cade. În vremea din urmă îl cam neglijase, pentru că ultimele trei zile venise dimineața tîrziu. Nu putea închide ochii noaptea, asta numai din cauză că doamna Williams și bărbatul ei, vecinii de apartament, aveau un difuzor bun, un fel de trompetă din acelea mici care cînta nu numai tare, dar și mult, de fapt cînta de-ți putea muta și capul din loc. Și dacă nu se apuca să deretice puțin și prin biroul ăsta, cel ce lăsase biletul s-ar putea să se plîngă domnului Dersingham, și n-ar fi de mirare ca asta să însemne încă un serviciu pierdut, și pierdut numai din cauza pripelii. Mai bine ar da încolo graba și ar pune mîna pe mătură și pe cîrpa de praf. Și, de parcă ar fi ținut să-i dea un ultim impuls, un ceasornic, undeva pe-afară, bătu jumătatea. Opt jumătate ! Da-da, acuma trebuie să-i dea zor.

Încă îi mai dădea zor — deși, ca să fiu precis, nu făcea decît să treacă o mînă moale, în care ținea o cîrpă de praf, peste capacul de tinichea al mașinii de scris — cînd sosi primul dintre funcționarii firmei „Twigg & Dersingham", și ziua începu cu adevărat. Ușa cu geam mat, care se deschidea din micul spațiu unde erau lăsați să aștepte cîteva minute cei ce veneau să ceară informații, se dădu în lături pentru a permite intrarea în biroul cel mare unui băiat de vreo 15 ani. Era cu ochii ațintiți asupra unei reviste, împăturită bine, pe care o ținea la vreo zece centimetri distanță. Acesta era băiatul de alergătură sau funcționarul cel mai mic, Stanley Poole. Venea acuma tocmai de la Hackney, și mai simțea încă, în cerul gurii, un gust amestecat de cacao și pîine cu slănină. Trupul său, scund și sprinten, destul de robust, încununat de o față cu un nas cîrn, cîțiva pistrui, ochi cenușii-verzui și un păr roșcat ciufulit, își începuse ziua de slujbă la firma „Twigg & Dersingham" de douăzeci de minute, de cînd se urcase într-un tramvai și apoi într-un autobuz și, după ce străbătuse pe jos cîteva străzi, ajunsese la birou. Dar mintea lui nu-și începuse încă munca cea de toate zilele. Chiar și acum, după ce trecuse pragul, se mai afla încă pe cîmpiile sălbatice ale Mexicului, în tovărășia eroică și înviorătoare a lui Jack Dashwood și Dick Robinson, tinerii aviatori, spaima banditilor mexicani.

— Va să zică, ai venit, zise *mrs.* Cross, dîndu-și din nou deoparte șuvița de păr. Era vremea să mă întreb dacă mai vii.

Stanley își ridică privirea și dădu din cap. Oftînd, se smulse din lumea tinerilor aviatori și a banditilor mexicani. Încercă să-și împăturească și mai mult revista, ca s-o poată vîrî în buzunar.

— Citești, citești și iar citești ! exclamă *mrs.* Cross cu un aer batjocoritor. Unii dintre voi nu mai isprăvesc niciodată cu cititul. Ce găsesc ăia de scris atîta nu poa' să-mi intre-n cap. Ce-i asta ce citești acuma ? Cu criminali, nu ? Sînt sigură !

— Nu-i cu criminali, răspunse Stanley, legănîndu-se pe un picior fără să aibă vreun motiv aparent. E-o revistă pentru băieți.

Spuse asta cu un fel de dezgust mocnit, nu c-ar fi fost într-adevăr un băiat morocănos, ci pur și simplu pentru că băgase de seamă că atunci cînd oamenii mai în vîrstă începeau să-i pună întrebări n-o făceau, de obicei, ca să afle despre ce e vorba, ci fiindcă urmăreau ceva.

— E-o chestie de-alea de cinci parale una.

— Nu, zise Stanley, legănîndu-se acum pe celălalt picior. E de zece. O cumpăr în fiecare săptămînă. De cînd a ieșit prima oară am cumpărat-o. Îi zice *Prietenul băiatului.* Are povestirile cele mai frumoase ! adăugă el într-o izbucnire greoaie de sinceritate. E toată plină numai cu băieți care zboară cu aeroplane, și se duc în Mexic și în Rusia, și peste tot, și au aventuri.

— Aventuri ! Mai bine-ar sta acasă... cu aventurile lor ! Ca mîine ai să vrei și tu să te duci după aventuri, și-atunci biată maică-ta ce-o să zică ?

Dar cuvintele astea nu făcură decît să-l imboldească pe Stanley la noi mărturisiri, și mai periculoase.

— Vreau să-ncerc să mă fac detectiv, bolborosi el.

— Asta-i acum, nu mai spune ?! exclamă *mrs.* Cross și înspăimîntată, dar și încîntată. Detectiv ! E prima oară c-aud de-așa ceva ! Ce mai cauți aici dacă vrei să te faci detectiv ? Aici n-ai de ce face pe detectivu. Caută-ți de treabă ! Ascultă-ncoa ! Nu ești destul de mare pentru asta și nici n-ai s-ajungi vreodată detectiv, mai întîi că trebuie să te faci polițist ca să te primească să fii detectiv, și p-ormă n-or să te primească niciodată pe tine polițist.

— Poți s-ajungi detectiv fără să fii mai întîi polițist, răspunse Stanley cu dispreț. (Studiase chestiunea, și nu era să se lase prostit de un profan ca *mrs.* Cross.) Și-afară de asta, poți

să te faci detectiv particular și să găsești bijuterii furate și să urmărești pe cineva... Asta mi-ar plăcea, să urmăresc pe cineva...

— Ce-i aia? Să umbli după unu, nu? E-o treabă murdară, să știi. Să urmărești! Am să-ți dau eu ție urmărit dacă te prind vreodată, pe cuvîntul meu!

Și *mrs.* Cross își luă mătura și cîrpa de praf și le zgîlții cu furie, ca și cum le-ar fi prins urmărind pe cineva.

— Acuma ia și apucă-te de treabă ca un băiat cuminte și nu mai începe să povestești cuiva că ai de gînd să umbli cu urmăritu, c-ai să dai de bucluc. Nu poți cere oamenilor să aibă îngăduință cu de-ăia care urmăresc. Dacă domnu Dersingham ar ști ce-ți umblă prin cap, te-ar trimite direct acasă și n-ar mai vrea să aibă de-a face cu tine, și tu te-ai pomeni urmărind o altă slujbă, și ăsta o să fie tot urmăritu de care ai să ai parte!

Stanley se întoarse și făcu o strîmbătură, nu atît de mult către *mrs.* Cross, cît la adresa mentalității înguste pe care o reprezenta ea în momentul de față. Se duse la cutia de scrisori și scoase poșta de dimineață, pe care o așeză pe primul pupitru aflat la îndemînă. Acolo își aminti de ceva și o privi cu un fel de rînjet pe *mrs.* Cross, care isprăvea de șters praful.

— Ai găsit un bilet lăsat pentru dumneata? întrebă el.

Mrs. Cross își încetă imediat lucrul.

— Da, l-am văzut, și dacă vrei să știi unde e, pot să-ți spun, pentru că-i pe sobă, colo! Luă o atitudine înfiptă, de parc-ar fi fost un procuror care cere condamnarea unui tîlhar de drumul mare: Și cine, mă rog, a lăsat biletul? Cine l-a scris? Numai atîta aș vrea să știu, atît!

— *Miss* Matfield l-a scris.

— Așa m-am gîndit și eu. Cum am dat cu ochii de el, am știut-o. *Miss* Matfield l-a scris! *Miss* Matfield! Ironia ei era acum atît de ucigătoare, încît tot trupul îi tremura, și capu-i părea în primejdie să-i cadă de pe umeri: De cîtă vreme-i *miss* Matfield aici la biroul ăsta, cu scrisul ei la mașină, dacă-mi dai voie să-ntreb? De cîtă vreme? De două luni. De trei luni, poftim! Și de cîtă vreme vin eu în fiecare dimineață aici, săptămînă după săptămînă, să fac curat în birourile astea, la „Twigg & Dersingham"? Tu nu știi. Nu, tu nu știi, și nici *miss* Matfield nu știe! Să-ți spun eu. Fac curățenie la „Twigg & Dersingham" de șapte ani, de șapte ani! Nu domnu Dersingham m-a angajat, m-a angajat unchiu-so, domnu Dersingham bătrînu, ăl de-a murit — era un domn cumsecade și

bătrîn, ăla, mai cumsecade decît ăsta, şi dacă-i după mine, avea şi cap mai bun — şi cînd a venit în locul lui domnu Dersingham, ăsta a trimis după mine şi mi-a zis : „Dumneata ai să faci curat mai departe, madam Cross, şi-am să-ţi plătesc cît ţi-a plătit şi unchiu-meu", aşa mi-a zis, uite, chiar aici în odaia asta, şi eu i-am zis : „Vă mulţumesc foarte mult, domnule, am să lucrez cu toată grija, ca-ntotdeauna". Şi el a zis : „Nu mă-ndoiesc, madam Cross". Dactilografe ! Vin şi se duc aşa de repede, că nici nu-mi bat capul să le ţin minte numele. Dacă n-au fost opt sau nouă sau o duzină de cînd sînt eu aici, n-a fost una ! *Miss* Matfield ! Cînd o veni, spune-i din partea mea, exclamă ea scoasă din fire de-a binelea de data asta, numai atît să-i spui : „Madam Cross a văzut biletu şi-a zis că cine face aici curat în biroul ăsta ? *Miss* Matfield sau ea ? Şi dacă face ea, atunci cine-a făcut curat şapte ani, zi cu zi şi săptămînă cu săptămînă, îşi cunoaşte meseria mai bine decît cine scrie la maşină numai de trei luni aici şi că madam Cross îi mulţumeşte pentru bilet şi să-şi ţie biletele pentru ea pînă cînd o să i le ceară. Uite-aşa să-i spui, băiete ! Şi-acuma, bună ziua.

Şi, cu vorbele astea, *mrs.* Cross îşi desfăcu şorţul şi îşi adună lucrurile cu multă demnitate, îi strînse mîna lui Stanley la despărţire şi ieşi legănîndu-se din şolduri, închizînd răsunător, o clipă mai tîrziu, uşa de afară.

Rămas singur, Stanley, cu aerul plin de dispreţ al unui om care ştie că e bun pentru ceva mai acătării, îşi începu lucrul lui de fiecare zi. După ce scoase capacele de pe cele două maşini de scris, puse teanc cîteva registre pe pupitre, umplu toate călimările şi aşternu alături cîte o coală curată de hîrtie sugativă (treabă care era o toană de-a domnului Smeeth), apoi îşi aduse aminte că are şi el un suflet. În consecinţă, apucă o riglă scurtă şi cilindrică în aşa fel încît să se asemene, măcar pe departe, cu un revolver şi se ghemui în spatele scaunului de contabil al domnului Smeeth. Urmară cîteva clipe pline de tensiune, după care sări în sus, îndreptîndu-şi revolverul spre locul unde ar fi trebuit să fie ultimul nasture de la jiletca marelui criminal, şi spuse cu glas răguşit : „Sus mîinile, Diamond Jack ! Ia seama ! Nici o mişcare !" Făcu un gest de avertisment cu ţeava revolverului, apoi zise cu un aer indiferent, peste umăr, către unul din ajutoarele sale sau cîtorva poliţişti sau cuiva de felul ăsta : „Ia-l !" Asta fu sfîrşitul lui Diamond Jack, şi un nou triumf al lui S. Poole, tînărul detectiv ale cărui isprăvi rivalizau cu cele ale tinerilor aviatori. Şi după

ce se învoiră puțin în felul ăsta, Stanley puse rigla la locul ei și binevoi să execute încă una sau două din operațiile plicticoase și lipsite de importanță de care firma „Twigg & Dersingham" i le pretindea la această oră a dimineții. Treaba îi lăsa timp suficient de meditație, și începu să se gîndească cum s-o poată șterge în oraș în cursul dimineții. O dată scăpat din birou — chiar dacă nu se ducea decît pînă la poștă, sau la serviciul de mărfuri al Căilor Ferate, ori la vreo firmă oarecare, cîteva străzi mai încolo — lui îi făcea plăcere, pentru că treburile firmei „Twigg & Dersingham" se pierdeau într-o rutină cenușie. Băiatul se cufunda îndată în drama drojdiei cartierelor londoneze și, cum țopăia și se strecura prin îmbulzeala străzilor, ca o vrabie cu părul roșu, era în stare să întreprindă vreo urmărire uluitoare. De pe acum, devreme cum era, se și arăta la orizont o problemă în stare să devină din ce în ce mai tulburătoare pe măsură ce dimineața trecea și foamea lui începea să crească. Era problema unde să se ducă și ce să-și cumpere de mîncare la prînzul pentru care mama lui îi dădea un șiling în fiecare zi. Gustarea de dimineață și-o lua întotdeauna atît de repede, încît uita aproape imediat de ea, și pe la 10 simțea un gol în pîntece, iar pe la 12 o durere cumplită îi încerca stomacul. De multe ori se întreba ce s-ar întîmpla cu el dacă, în loc de a fi primul care se ducea să-și ia prînzul, la douăsprezece și jumătate, ar fi fost ultimul, și ar fi trebuit să aștepte pînă la unu și jumătate. Existau nenumărate căi de a cheltui un șiling pentru o masă, de la cea sănătoasă de a arunca toți banii pe cîrnați sau pe ficat prăjit și pe piure de cartofi, să zicem la „Ospătăria Fundăturii", pînă la metoda delicioasă, dar nesatisfăcătoare, de a-i risipi cumpărînd ici o tartă cu marmeladă, colo o banană și în altă parte puțină ciocolată cu lapte ; și Stanley le cunoștea pe toate.

Il bătea gîndul să încerce iar la cel mai apropiat „Lyons" [1], și scormonea în memorie ca să-și aducă aminte cît costa exact într-un asemenea local o porție de tocăniță Lancashire la cuptor, cînd fu întrerupt de sosirea unui coleg. Era Turgis, funcționarul, care putea fi socotit șeful lui Stanley, sau subalternul domnului Smeeth. Avea vreo 20 și ceva de ani, era un tînăr subțirel și stîngaci, cu un gît lung, umeri înguști și mîini și picioare mari și grosolane. Nu-ți venea să spui că e urît, dar, pe de altă parte, dacă reflectai, ai fi admiș c-ar fi fost mai bine pentru el să fi fost urît cu-adevărat. Așa cum se înfă-

[1] Firma unui restaurant automat cu sute de sucursale în Anglia.

ţişa, era doar neatrăgător. În mulţime nu l-ai fi remarcat — şi cea mai mare parte din viaţa lui şi-o petrecea în mulţime — dar dacă îţi atrăgea atenţia, i-ai fi acordat o singură privire şi ai fi socotit că e de ajuns. Se vedea că nu-i nici bolnav, nici nemîncat, şi, cu toate astea, exista în înfăţişarea lui ceva, o lipsă totală de culoare şi de prospeţime, ceva mălăieţ şi aproape murdar, de parcă ar fi fost acoperit cu o peliculă cenuşie, spălăcită, ce-i muia contururile, de-ţi lăsa impresia că toată mîncarea pe care-o mînca era consumată degeaba, că toate odăile unde locuia, toate paturile în care dormea, toate hainele pe care le purta erau nepotrivite şi trăia într-o lume fără soare, fără ploaie şi fără aer curat. Trăsăturile nu-i erau nici frumoase, dar nici prea urîte. Avea ochi căprui destul de mari, despre care ai fi spus că sînt frumoşi dac-ar fi fost ai unei fete, nasul era cam puternic şi-ai fi putut afirma că e autoritar, dar avea un nu-ştiu-ce care-l făcea să nu fie aşa : avea o gură micuţă, ca de copil, pe care o ţinea de obicei deschisă, dezvelind cîţiva dinţi mari şi neregulaţi, şi bărbia era mai mult căzută decît teşită. Costumul bleumarin îi stătea lăbărţat şi boţit, şi era lustruit ; cu siguranţă că arătase tot aşa la cîteva zile după ce-l cumpărase din prăvălia unuia dintre numeroşii croitori ieftini, în vitrina căruia un costum aidoma, bine călcat şi cu dungi tăioase, îmbrăca un manechin de ceară semănînd cu un campion de categorie uşoară care-l provoca pe Turgis într-una, cu răutate, ori de cîte ori se strecura prin faţa lui. Gulerul, nescrobit, era mototolit, cravata părea puţin roasă, şi ghetele arătau cam scîlciate. Orice femeie simţită l-ar fi putut sili să-şi îndrepte niţeluş înfăţişarea, să-l facă, în timp de o săptămînă şi nu mai mult, aproape de nerecunoscut, dar era clar că nici o femeie simţită nu-i arăta vreun pic de interes.

— 'Neaţa, Stanley, zise el nu prea voios.

— Noroc, spuse Stanley, cu glasul inexpresiv al celui ce nu se aşteaptă la nimic.

Turgis trecu la biroul său, scoase din sertar o foaie de sugativă, puse un registru sau două deasupra, examină o notă pe care şi-o însemnase pe blocul de notiţe, ca să-şi amintească „să sune la Whishaw îndată ce vine“, şi după asta stătu la telefon cinci melancolice minute.

— O să trebuiască să trec pe la ei azi-dimineaţă ? întrebă Stanley plin de nădejde cînd Turgis puse receptorul în furcă.

— Nu, or să trimită ei pe cineva. E mai bine aşa. Nu-i nevoie să-ţi pierzi jumătate din dimineaţă pe drumuri. Ai să

stai aici şi ai să faci şi tu puţină treabă, fiule, aşa, ca să te mai distrezi puţin. O să-ţi priască.

— Ce treabă să fac ? întrebă Stanley cu dispreţ.

— Ei drăcie, ştii că-mi placi ?! exclamă Turgis. E berechet de lucru, numai să vrei să lucrezi, în loc să chiuleşti. Cere-i lui Smeethy, că-ţi găseşte el. N-ai destul ? Pot să-ţi dau şi de la mine cîte ceva dacă ai chef. Am mai mult decît îmi trebuie.

Stanley schimbă vorba.

— Ascultă, începu el rînjind, ar fi trebuit s-o auzi pe bătrîna madam Cross pe chestia biletului ăluia. Şi-a dat drumu de nu-ţi venea să-ţi crezi urechilor ! Oho, trebuia s-o fi auzit !

— Ce-a spus ? se interesă Turgis, dar moale, doar ca să-i arate că ceea ce-l amuza pe un puşti ca Stanley putea să nu-l amuze pe el.

În momentul acela însă auziră deschizîndu-se uşa de-afară, şi în clipa următoare intră cauza întregii tevaturi, *miss* Matfield în persoană. Aruncă pe masă o carte luată de la biblioteca de împrumut, poşeta ei mare şi o pereche de mănuşi, apoi se îndreptă spre cuier şi îşi agăţă haina şi pălăria, timp în care ceilalţi doi aşteptau în tăcere. Pe amîndoi, *miss* Matfield îi cam intimida. Chiar şi domnul Smeeth şi domnul Dersingham însuşi erau oarecum speriaţi de *miss* Matfield.

— Bună dimineaţa, zise ea, privind de la unul la celălalt şi, ca de obicei, punînd o tulburătoare notă de ironie în modulaţia vocii. Toată lumea bine şi voioasă azi-dimineaţă ? Ei, ce să spun, eu nu sînt, şi spunînd asta, glasul i se schimbă. O, doamne, credeam că n-am să mai ajung pîn-aici. Drumul ăsta cu autobuzul devine pe zi ce trece mai infect.

Se aşeză în faţa maşinii de scris, dar n-o băgă în seamă.

— Ar trebui să încercaţi cu metroul, sugeră Turgis, nu prea sigur de el şi nici încrezător.

Mai făcuse propunerea asta şi altă dată. Totul şi toate mai fuseseră spuse o dată, şi toţi ştiau asta.

— Oh, nu pot suporta metroul !

Din nou îşi făcea impresia că *miss* Matfield spulberă toată această vastă organizaţie subterană.

Era rîndul lui Stanley.

— Oo, mie îmi place ! E pasionant ! Aş vrea să pună metrou şi pe unde stăm noi.

Miss Matfield era ocupată acum, scotocea prin poşetă, şi tot răspunsul ei fu : „Afurisit să fie !" cu aerul unui ticălos dintr-o melodramă de modă veche. Numai aceste tinere doamne teribil

de moderne care-și trăiesc viața bătînd toată ziua la mașina de scris și retrăgîndu-se apoi fiecare într-o cămăruță dintr-un cămin de domnișoare, aceste făpturi care sînt socotite a fi moștenitoarele pămîntului, numai ele își pot permite să vorbească cu aerul unui ticălos dintr-o melodramă de modă veche. *Miss* Matfield, după un ultim scotocit rămas fără succes, mai rosti o dată: „Afurisit să fie!", apoi își închise poșeta cu violență, apucă mănușile și porni cu ele spre haină. Ceilalți doi nu spuneau nimic, dar se uitau la ea. Aveau înaintea ochilor o fată de 27, sau 28, sau chiar 29 de ani, cu păr negru tuns scurt, sprîncene hotărîte, cu ochi aprinși, un nas proeminent, o gură semănînd cu o linie roșie curbată și nemulțumită, o bărbie energică și rotundă, gata să se dubleze în orice clipă. Nu era drăguță, dar ar fi putut să devină dacă cineva i-ar fi repetat într-una că e drăguță. Era o idee mai înaltă și mai osoasă decît media fetelor de categoria și de tipul ei, cu un gît frumos și umeri la fel, dar luată în ansamblu — și așa cum era îmbrăcată, cu un tricou portocaliu cu cordon, o fustă neagră scurtă și ciorapi de mătase vegetală, contururile îi apăreau foarte vizibil — părea poate puțin prea masivă în partea de sus a trupului. Bustul se arcuia prea impozant față de coapsele cam slabe pe care sta înfipt, pentru a fi pe placul tuturor (inclusiv al cunoscătorului rece și blazat Turgis, care, făcînd din cînd în cînd un efort, reușea să o vadă în chip de femelă, și nu de personalitate). Restul, obrazul, glasul, purtarea, toate împingeau la concluzia că Lilian Matfield avea ceva de imputat vieții, un reproș mare, copleșitor, dar, deși dădea în fiecare zi glas la mii de reproșuri mărunte, niciodată nu-l amintea pe cel adevărat. De cîte ori se plîngea sau se amăra din orice, sau cînd era strălucitoare și voioasă, ceea ce nu se întîmpla des, și aproape niciodată în orele de birou, reproșul era prezent.

— Femeia trebuie să-mi fi găsit biletul, spuse ea întorcîndu-se la biroul său, dar n-a impresionat-o. Ia priviți aici! E cel mai împuțit birou în care am lucrat de cînd sînt. Femeia asta nici măcar nu *încearcă* vreodată să curețe cum se cade. Tot ce face este să se plimbe de colo pînă colo cu cîrpa de praf în mînă. Și noi trebuie să stăm toată ziua în camera asta dezgustătoare, plină toată de gunoi, numai pentru că ea nu vrea să-și dea puțină osteneală. Ei, să vedeți voi ce scandal am să-i fac pe chestia asta!

— A găsit biletul! exclamă Stanley, încîntat că poate face pe importantul, provocînd în același timp o încurcătură cuiva. Trebuia s-o fi auzit! Să fi văzut cum și-a dat drumul!

Şi, pentru ca să arate şi mai precis cum îşi dăduse femeia drumul, căscă şi mai mult gura şi ochii. Dar se opri. Se deschisese uşa de afară şi se auzea cum cineva se ştergea pe picioare. Asta însemna că sosise domnul Smeeth, şi domnului Smeeth îi plăcea să-l găsească pe Stanley văzîndu-şi de treabă în timpul acestor cîteva minute. Aşa că Stanley se întrerupse din povestit şi se repezi să facă ceva ce-şi păstrase tocmai pentru clipa asta.

— Bună dimineaţa la toată lumea, zise domnul Smeeth punînd deoparte pălăria şi ziarul împăturit şi frecîndu-şi apoi mîinile. Parcă-ncepe să cam muşte dimineaţa, la vremea asta, nu ? Adevărată vreme de toamnă.

3

După felul în care intra în birou puteai să spui imediat că atitudinea domnului Smeeth faţă de firma „Twigg & Dersingham" era cu totul alta decît aceea a tinerilor săi colegi. Ei veneau pentru că trebuia să vină ; chiar dacă se grăbeau, tot aveau pe faţă un aer de silă ; şi în felul lor de a se comporta era ceva care te făcea să gîndeşti că se despărţeau de o parte din fiinţa lor, că ştiau asta foarte bine, şi că partea asta, cea mai de preţ, o lăsau undeva aproape de uşa de la stradă, să-i aştepte s-o ia înapoi după ce munca zilei se va fi sfîrşit. Pe scurt, firma „Twigg & Dersingham" nu făcuse altceva decît să închirieze serviciile lor. Dar domnului Smeeth îi vedeai pe faţă că se considera un veritabil factor component al entităţii care se numea firma „Twigg & Dersingham" : era domnul Smeeth *al lor*. Cînd intra în birou, nu se micşora, creştea ; se simţea mult mai mult *el însuşi* decît afară, pe stradă. El nutrea o recunoştinţă, un entuziasm, o pasiune pe care nu le găseai la ceilalţi ; pentru că ei purtau în inimă un resentiment datorit despărţirii temporare de partea cea mai mare şi mai luminoasă a eului lor. Nu veneau decît ca să-şi cîştige leafa. Domnul Smeeth venea să lucreze.

Înfăţişarea lui era înşelătoare. Arăta, după opinia cîtorva mii de observatori pripiţi şi nesocotiţi ai vieţii ăsteia, ceea ce ar fi trebuit să fie şi ceea ce nu era — un truditor şters. Ei puteau foarte uşor să-l ia drept un ins spălăcit şi bătrîior, bun pentru socotit într-una la cifre fără importanţă, drept o făptură oarecare dintr-un birou de pe o mică străduţă ceţoasă

din City, cu călimări cu cerneală cojită pe ele și cu registre-jurnal prăfuite, drept un troglodit tipic al acestei civilizații absurde și lipsite de strălucire. Fundătura Îngerilor și cele de felul ei, prea încinse și lipsite de aer vara, prea bătute de vînturi iarna, prea umede primăvara și prea cețoase și pline de fum toamna, ajutată de lungile ceasuri de lumină artificială, de gustările de dimineață luate în grabă și de prînzurile iluzorii, de umblatul în ghete cu tălpi de carton îmbibate de apa scursă în autobuze infectate de microbi, de plictiseli toată ziua și de griji toată noaptea îl gălbejiseră cu totul pe om, îi răriseră părul și i-l încărunțiseră, îi săpaseră brazde pe frunte și de-a dreapta și de-a stînga mustății lui scurte și cărunte, îi puseseră ochelari pe un capăt al nasului, iar pe celălalt i-l ascuțiseră puțin și i-l înroșiseră, îi scoseseră în evidență mărul lui Adam, îi doborîseră umerii și pieptul lui îngust, îi strecuraseră dureri la încheieturi, o tuse subțirică neîntreruptă și o privire arzînd de febră cel puțin o săptămînă din zece. Cu toate acestea, nu era un truditor șters. Nu trebăluia într-una fără nici o speranță. Dimpotrivă, zilele lui la birou erau pline de evenimente importante și pasionante, cu atît mai importante și mai pasionante cu cît se desfășurau în plină lumină, pentru că imediat dincolo de ele și în jurul lor era întunericul în care pîndea frica, frica aceea una și bună, frica de faptul că s-ar putea să nu mai ia parte la aceste evenimente, că s-ar putea să-și piardă slujba. Dacă n-ar mai fi fost casier la „Twigg & Dersingham", ce-ar mai fi fost ? Evita întrebarea asta ziua, dar uneori, noaptea, cînd nu putea să doarmă, i se înfățișa în toată puterea ei și îi popula înfiorător întunericul cu imagini de oameni zdrențăroși și zdrobiți, tîrîndu-se de la o întreprindere la alta, așteptînd pe la oficiile de plasare și prin sălile pentru lectura ziarelor din bibliotecile publice gratuite, decăzînd treptat pînă la azil sau la bordura trotuarului.

Frica aceasta nu făcea decît să dea un și mai strălucit relief situației lui actuale. Ani de zile scrisese coloane de cifre mici, făcînd înregistrări în cartea mare, apoi balanțe de conturi, dar pentru el asta nu era trudă. Era un om al cifrelor. Le putea mînui cu o uimitoare dexteritate și siguranță. În lumea lor, măruntă dar desăvîrșită, el se mișca arătînd totală încredere, și asta îi făcea plăcere. Dacă nu te grăbeai și dacă-ți dădeai osteneala, socotelile îți ieșeau întotdeauna, și conturile se balanțau. Mai mult, îi făcea plăcere importanța, demnitatea slujbei sale. Trecuseră treizeci și cinci de ani de cînd fusese băiat de birou, ca Stanley, o idee mai mărunt și mai tînăr. Era copil

din părinți săraci, și în zilele acelea a fi funcționar în City încă mai însemna ceva; casierii și șefii de birou mai purtau joben, și cînd erai sigur de slujba ta și-ți primeai cele o sută cincizeci de lire pe an, însemna că ești om ajuns. Domnul Smeeth era acum și el casier, dar tot se mai bucura la gîndul că e un om ajuns. Undeva, departe în amintirea lui, mai trăia încă acel mărunțel băiat de birou, ca să marcheze dovada minunii realizate. Să treacă pe la bancă, unde toți îl cunoșteau și-l respectau, și să i se spună că e frumos afară sau că plouă, făcea parte din rutina lui de toate zilele, totuși, încă și acum, era ceva mai mult decît atît, ceva ce trebuia gustat și savurat. Acel: „Bună dimineața, domnule Smeeth" al casierilor de la bănci rostit de la ghișee tot îi mai dădea o ușoară emoție tăinuită. Și, în afară de cazul că ziua aceea ar fi fost într-adevăr foarte proastă, niciodată nu o încheia, încuindu-și registrul-jurnal și cutia de piele lăcuită, în care ținea banii pentru plăți mărunte, în casa de bani și îndesîndu-și și aprinzîndu-și pipa, fără să se simtă încălzit de sentimentul că el, Herbert Norman Smeeth, puștiulețul de pe vremuri, apoi băiat de birou și funcționarul cel mai mic în grad la firma „Willoughby, Tyve & Bragg", apoi funcționar la „Compania imperială de comerț", apoi, timp de doi ani de zile, fruntaș, planton la sala de raport a trupei în Regimentul „Middlesex", iar acum, de zece ani de zile, casier al firmei „Twigg & Dersingham", *ajunsese*, în fine, și încă în mod strălucit. Dacă stăteai să te gîndești, viața lui era — așa cum cutezase o dată să-i spună în față unui comesean prietenos la Channel View, în Eastbourne (rămăseseră, destul de tîrziu, să bea împreună o sticlă de bere și să-și mai facă mărturisiri, după ce nevestele se duseseră sus) — un adevărat roman în felul ei. Și frica aceea care creștea în întuneric și începea să ia forme concrete, frica aceea făcea și ea să-i pară că totul e ca într-un roman.

Domnul Smeeth descuie casa de bani, scoase registrele și caseta cu mărunțiș, aruncă ochii pe corespondență și își concentră atenția asupra pasajelor care îl priveau, luă notă că „Brown & Gorstein", și „Compania de nord-vest pentru comerțul cu mobile", și „Nickman & Fiii" nu-și ținuseră promisiunile și nu-i trimiseseră cecurile, făcu mențiunile necesare pe cele două cecuri de mică valoare trimise de alții, dădu domnișoarei Matfield să bată la mașină trei scrisori, îi spuse lui Turgis să telefoneze la „Frații Brigg" și la Căile Ferate Londra — nord-est, îl ferici pe Stanley trimițîndu-l să facă undeva o comunicare și, pe scurt, se cufundă în munca zilnică

punînd firma „Twigg & Dersingham" în mişcare, chiar dacă Twigg stătea mut şi nemişcat, de ani de zile, în cimitirul de la Streatham, iar actualul domn Dersingham nu era în mişcare decît în trenul local, care-l aducea la birou.

Stanley dispăru, ca de obicei, ţîşnind ca un obuz din gura tunului, pentru a nu-i mai lăsa domnului Smeeth timp să se răzgîndească; *miss* Matfield, plină de dispreţ, turuia scrisorile la maşină („cling"-ul clopoţelului de la maşina de scris răsuna ca o repetată exclamaţie ironică); Turgis vorbea, morocănos, la telefon, iar domnul Smeeth desena cele mai mici şi mai elegante cifre, uneori cu creionul, alteori cu cerneală, şi deschidea din ce în ce mai multe registre pe pupitrul său. Timp de vreo zece minute nu s-a rostit nici un cuvînt care să nu aibă legătură directă cu treburile biroului.

După un timp intră un alt funcţionar al firmei. Era Goath, voiajorul principal, care avea misiunea să viziteze pe toţi tîmplarii de mobile din Londra şi din împrejurimi şi să-i convingă să cumpere furnirele şi incrustaţiile de la firma „Twigg & Dersingham". Acesta îşi făcu intrarea în felul lui obişnuit, tîrşîit, parcă pipăind, în silă, cu piciorul lui mare şi plat fiecare peticel nou de sol pe care trebuia să calce, ridicîndu-şi celălalt picior mare şi plat tot în silă de pe vechea bucăţică de sol pe care se sprijinise. Fuma ţigareta lui obişnuită şi lăsa aceeaşi dîră de fum leşinat şi veşted ce se risipea, din fericire, în urma lui. Îşi purta pardesiul vechi şi deformat, cu nişte pungi uriaşe în loc de buzunare, ca întotdeauna, adică aproape alunecîndu-i de pe umerii căzuţi. Obişnuita şi prăfuita lui pălărie tare era pusă pe-o parte, nu a veselie, ci a deprimare, dată pe ceafă şi dezgolindu-i fruntea brăzdată de riduri şi plină de coşuri. Făcu ceea ce făcea întotdeauna: aruncă o privire tristă de cunoscător asupra activităţii din birou cu nişte ochi tot atît de umezi, de cenuşii şi deznădăjduiţi ca o dimineaţă de februarie, şi deodată toată această activitate păru că se chirceşte în faţa privirii sale, că se reduce la nimic.

Domnul Dersingham îi spusese adesea domnului Smeeth, şi domnul Smeeth îi spusese adesea domnului Dersingham că ceea ce nu ştia Goath în materie de vîndut furnire şi incrustaţii şi altele de felul ăsta nici nu făcea să fie ştiut. Dar cînd te uitai la el cum stătea acolo, aveai impresia că nici ceea ce ştia nu făcea să fie ştiut, atît de nefast fusese asupra lui efectul acestei cunoaşteri.

Nu era nimic neobişnuit în apariţia lui Goath la birou în afara faptului că se producea în ziua şi la ora asta, pentru că

Goath trecea pe la birou, baza lui de operații, numai în anumite zile, iar cea de azi nu făcea parte dintre ele.

— De lucru, hai ? zise Goath.

Nu era o întrebare. Nu era un salut. Era un fel de rînjet disprețuitor și trist.

Domnul Smeeth puse condeiul jos.

— Ia te uită ! Ce cauți pe-aici ?

— Mi-a zis să vin, răspunse Goath. Domnu Dersingham mi-a zis să viu astăzi, de dimineață, vrea să mă vadă.

— Ooh, daa ?

Sărea în ochi, din tonul domnului Smeeth, că lucrul ăsta nu-i plăcea, în afară de faptul că nu putea să-l sufere pe Goath, ceea ce ar fi fost greu să i se ia în nume de rău.

— Da. Așa mi-a spus. De ce mi-a spus, nu știu, continuă Goath posomorît, așa că nu mă-ntreba, pentru că n-am să-ți pot răspunde. Pur și simplu mi-a spus : „Poimîine dimineață, primul lucru pe care-l faci, vii aici", și-acuma-i poimîine dimineață, și iată-mă-s. Și, pe deasupra, am venit și prea devreme.

— Domnul Dersingham nu mi-a spun nimic de chestia asta, zise domnul Smeeth, cu aerul unuia care ar vrea să i se comunice despre ce este vorba.

Goath mai trase, avid, un fum din ultimul centimetru de țigară cu un zgomot șuierat, dezgustător.

— A vrut să vă facă o surpriză... o mică surpriză agreabilă, vouă, tuturor... asta-i !

Și, pe cînd își rostea cuvintele, aruncă domnișoarei Matfield, care tocmai se sculase de la mașina ei de scris, o ocheadă prietenoasă, dar dădu peste o privire încremenită ca un zid înalt, cu cioburi de sticlă înfipte deasupra.

Domnul Smeeth își plimbă un deget, dintr-o parte în alta, de-a lungul buzei de jos, un tic al lui cînd stătea pe gînduri. Acuma, că reflectase ceva mai mult la chestia asta, îi plăcea și mai puțin. Dar, după o scurtă pauză, se lumină.

— Poate că are vreo marfă nouă să-ți arate ? Poate vrea să-ți ceară părerea despre ea ?

— N-am auzit nimic de nici o marfă nouă. Ar fi trebuit să știu și eu. Totdeauna se află, toate se află. „N-are rost să ne mai arăți de-alde astea, zic ei. Arată-ne ceva din marfa aia nouă care-a ieșit acum. Așa ceva să ne-arăți." Asta-ți spun, și încă repede. Și habar n-au ce vor, nici măcar jumătate din ei nu știu despre ce este vorba, nimic. Sînt acuma tipi de ăștia care fac mobilă — și fac avere cu mobila — care nu știu să deosebească

o bucată de lemn de una de mușama. Cum reușesc să se descurce, nu poa' să-mi intre-n cap! încheie Goath trist.

— Ai dreptate, Goath, zise domnul Smeeth. Nici eu nu pot să pricep. Trebuie să ai tupeu, într-adevăr, asta-i părerea mea... tupeu, și-un pic de noroc. Dar acuma, cinstit vorbind, cum merg treburile? Ceva mai bine, nu?

— Nu, răspunse celălalt, cu întreaga satisfacție a pesimistului înăcrit. Mai rău.

Își scoase pălăria de pe cap și o examină, de data asta cu tot dezgustul care i se cuvenea. Adăugă:

— Mult mai rău.

Fața domnului Smeeth se lungi dintr-o dată și se auzi un țițîit din buze:

— Asta-i prost.

— E-mpuțit de tot, zic eu, dacă Ethel asta de-aici nu se supără.

Miss Matfield se-ntoarse deodată cu fața la el.

— Numele meu e Matfield, zise ea. Dacă vrei să zici „împuțit", poți zice cît îți place, din partea mea, dar eu nu sînt „Ethel asta de-aici", nici Ethel din altă parte, și nici n-am de gînd să fiu!

— Praf m-a făcut! zise Goath cu o nuanță de ironie cu totul respingătoare și de *dandy*-ism în glas. M-a făcut praf!

Dar, fiind trecut de 50 de ani (sărea în ochi că dintre toți de față era primul care trecuse de 50 de ani) și pe deasupra un păcătos înrăit în chestii de-astea, nu era făcut praf de loc.

— *All right*, *miss* Matfield! interveni domnul Smeeth, căruia nu-i veneau la îndemînă asemenea manifestări, și se încruntă la Goath, în chip de avertisment.

— Ei, cum spuneam, continuă Goath, lucrurile stau prost. Sînt de treij de ani în branșa asta, și niciodată lucrurile n-au stat mai prost. Dacă prețu-i bun, e proastă marfa. Dacă-i bună marfa, e prost prețu. Și cel mai adesea-i prețu! Acuma vor ieftin, vor de pomană, asta-i sigur. Dar ei pe lucru gata iau o mulțime de parale, mai scump decît oricînd. Uită-te la mobila pe care-o aduc acuma detailiștii, și p-ormă du-și-ascultă-i ce vorbesc unii dintre ei. Ți se face rău! Greață ți se face!

— Cred, îl asigură domnul Smeeth, cu seriozitate. Apoi șovăi o clipă: Dar, la urma urmei, cineva tot trebuie să le vîndă furnir, chiar dacă incrustațiile nu mai sînt chiar atît de la modă. Vreau să spun, de cumpărat tot trebuie să cumpere de la cineva, nu?

— Păi, trebuie, sau nu trebuie, tot ce pot să spun e că nu cumpără de la mine. Şi unii sînt clienţii mei de douăj de ani. Da, tinere, sînt, adăugă el, uitîndu-se, pentru cine ştie ce motiv inexplicabil, în ochii lui Turgis şi vorbindu-i cu un aer foarte sever : Timp de peste douăj de ani ! La unii din ei mergeam şi-acasă — „Moses & Scott", d-egzemplu — cînd tu erai copil, sau nici măcar nu existai.

— E mult de-atunci, domnu Goath, nu ? răspunse Turgis, mîndru că fusese remarcat de un atît de teribil şef, mîndru şi de faptul că, deşi nu era mare lucru de capul lui nici acum, conta totuşi mai mult decît atunci cînd fusese copil sau nu existase de loc.

— Ai dreptate, tinere, zise domnul Goath, cu un aer protector plin de gravitate, e mult de-atunci. Ia ascultă, nu-i el ?

Dar persoana care tocmai deschisese uşa de-afară şi rămăsese de partea cealaltă a paravanului cu geam mat nu era în nici un caz domnul Dersingham, aşa că, Stanley fiind absent, Turgis fu cel care se duse să vadă ce voia noul-venit.

— Bună dimineaţa, se auzi un glas dezgheţat, dar prevenitor. Doriţi furnituri pentru maşini de scris ? Panglici, indigouri, foi cerate, perii, gume ?

— Mulţumesc, nu astăzi, răspunse Turgis.

— Gume, perii, foi cerate, hîrtie de cea mai bună calitate, indigouri ? Panglici ?

— Nu, astăzi, nu.

— Bine, zise vocea, ceva mai puţin dezgheţată şi mai puţin prevenitoare de data asta, dacă veţi dori ceva articole pentru maşina de scris, oricînd, poftiţi adresa mea. Bună ziua.

— Surprinzător cît de mulţi amărîţi de-ăştia bat la uşă, zise domnul Smeeth cu destulă tristeţe, şi toţi încearcă să-ţi vîndă aceleaşi fleacuri. Chiar dacă-i cumperi ceva, cît o să facă ? Un şiling sau doi, asta-i tot. Mi-e peste putinţă să-nţeleg cum reuşesc s-o scoată la capăt. Şi unii dintre ei mai sînt şi eleganţi, bine îmbrăcaţi, după toate astea. Nu-nţeleg cum reuşesc, sincer nu-nţeleg.

— Ai crede că tipul scoate o mie de lire pe an, zise Turgis pe un ton amărît, jignit, parc-ar fi fost în discuţie propria lui înfăţişare jerpelită. Totdeauna-i bine-mbrăcat, cu ghetre, cu de toate. Trece pe-aici cam o dată la două săptămîni, şi n-am cumpărat încă niciodată nimic de la el.

— Trage nădejde, asta-i, trage nădejde, ca şi mine, rosti încruntat domnul Goath. Numai că eu n-am ajuns încă să port ghetre. Poate c-ar fi bine să-ncerc, cine ştie, poate-mi pică vreo

comandă barosană, sau două. „Iote-l pe Goath cu ghetre ! or să zică ăia de pe la «Bethnal Green». Acuma o să trebuiască să-i dăm o comandă." Şi poate c-or să-mi dea. Dar, cine ştie, poate că nu. Ah, cine ştie... Căscă în gura mare şi rămase cu ochii închişi şi după ce termină de căscat. Nu ştiu, nu ştiu, nu ştiu ce să mai fac, mormăi el. Vorba e că zilele astea nu mi-a fost bine de loc cu măruntaiele mele, au putrezit de-a binelea. Doctorul, z'ce că-i ficatu, că-i numai din cauza stropului ăluia de *whisky*... da eu zic că-i inima. Ei, o fi inima, o fi ficatu, acuma m-aşez şi eu pe scaun.

Camera se cufundă într-un fel de tristeţe blîndă, care semăna mult cu cea de afară, unde opulenţa toamnei fusese copleşită, spălată, gonită, şi-i luase locul o atmosferă de fum şi de amurg cenuşiu, în care mireasma întîmplătoare a unei frunze veştede şi umede apărea ca o amintire dintr-o altă lume, tot atît de uluitoare ca o săgeată rătăcită din vreo bătălie ce se mai dezlănţuia încă pe undeva pe sub soare.

Chipurile celor trei bărbaţi — ovalul cărunt al domnului Smeeth, faţa fleşcăită şi stacojie a lui Goath şi tinereţea spălăcită a lui Turgis — se întristară o dată cu atmosfera camerei, încremenind aproape în nemişcare. O clipă, două părură lipsite de orice expresie, zgîindu-se în neant. *Miss* Matfield, care se ridicase de la masa ei, sezisă dintr-o dată, timp de o bizară frîntură de secundă, toate acestea, încîlcite într-un talmeş-balmeş fantastic de imagini lugubre : toţi păreau sub imperiul unei vrăji, incapabili să facă o singură mişcare, iar din cer ploua cu funingine, din fiecare crăpătură a pereţilor se scurgea praf şi totul era învăluit în pînze de păianjen. Îi venea să urle. Nu urlă, dar, absolut fără să-şi dea seama ce face, zvîrli de pe masa ei de lucru o cutie mică de alamă plină cu clame, şi zgomotul îi calmă nervii.

— Îmi pare rău ! exclamă ea morocănos, aplecîndu-se.

— Cred, spuse Goath.

— Trebuie să fie domnul Dersingham, zise domnul Smeeth, trăgînd cu urechea la paşii care se apropiau.

Domnul Dersingham îşi vîrî capul pe uşă.

— Bună dimineaţa la toată lumea. Va să zică, ai venit, Goath. Poşta-i la mine pe birou, Turgis ? Foarte bine, doar să-mi arunc ochii pe ea şi-apoi să vii la mine, Goath. Şi dumneata, Smeeth. Cînd sînt gata, vă chem. Stanley e pe-aici ? *All right*, nu-i nimic dacă-i plecat. Cînd vine, trimiteţi-l la mine. Am uitat să-mi cumpăr ţigări. Peste vreo cinci minute o să am nevoie de dumneata, *miss* Matfield. Şi dacă sună unul,

Bronse, pentru mine, nu-i da legătura. Spune-i că-s în oraş. Oh, da, era să uit, Smeeth, fă-mi, dacă eşti bun, o chestie de-aia, cum îi zice, un borderou cu facturile în suferinţă, ştii, aşa la repezeală, fără multe forme. O să am nevoie de el. A mai picat ceva azi ? Lasă, poţi să-mi spui mai tîrziu.

— Şi din cîte ştiu eu, murmură Goath după ce capul domnului Dersingham dispăru pe uşă, n-o să ţină mult să-i spui tot ce-a picat pe ziua de azi, Smeeth.

— Nu-nu, zise domnul Smeeth, fără pic de veselie.

4

Aşezat aşa cum era acum, la biroul său, aruncindu-şi ochii pe poşta de dimineaţă, Howard Bromport Dersingham putea să fie considerat ca un specimen reprezentativ de bărbat tînăr şi elegant din City. La prima vedere părea fratele tuturor acelor bărbaţi tineri şi eleganţi din City pe care-i cunoaşteţi din reclame, purtînd gulere, cravate, haine, toate impecabile, sau examinînd ceasornicul infailibil, sau privind la mutrele unor bărbaţi mai puţin încununaţi de succese pentru că n-au urmat niciodată un anume curs prin corespondenţă. Arăta mult prea bine pentru Fundătura Îngerilor, unde afacerile nu sînt decît afaceri, o chestie care nu ştii niciodată cum o să iasă, şi pe deasupra destul de plicticoasă. N-ar fi părut nelalocul lui într-unul din acei zgîrie-nori plini de organizaţii operative şi administrative nemaipomenit de eficiente şi pline de succese, în acele înalte sfere comerciale în care afacerile nu sînt de loc o chestie care nu ştii niciodată cum o să iasă şi pe deasupra plicticoasă, ci au un aer solemn, ba chiar o nuanţă de misticism, ca şi cum într-adevăr ar pune la îndemînă o explicaţie a universului. Era, evident, absurd ca un asemenea tip şi toate treburile lui să stea ca o tartină între „Lame de ras, Ra-pid Ltd." şi „Magazinele generale pentru Londra şi împrejurimi".

Dar dacă ai mai fi aruncat încă o privire sau două, ai fi constatat că el nu era decît o schiţă în linii generale, încă nefinisată, a genului. Privirea tăioasă, nasul fin, gura cu linie severă, bărbia dominatoare, toate acestea îi lipseau, iar în locul lor găseai trăsăturile masculine englezeşti obişnuite, nici foarte frumoase, nici foarte urîte, nici foarte viguroase, nici foarte molatece. Domnul Dersingham avea un an sau doi sub 40, era mai mult năltuţ, destul de bine făcut, dar cu un început de co-

coașă ; părul, care începuse să-l părăsească destul de repede, era castaniu-deschis ; ochii albaștri nici nu scăpărau, nici nu străpungeau, ci doar priveau lumea, blînzi și prietenoși ; păstrase unul din tipurile de mustață tunsă scurt care au apărut în timpul războiului sub nasurile atîtor grade inferioare ; și arăta curat, sănătos și bun, doar puțin cam moliu și nu cine știe ce inteligent. De-abia după război, în timpul căruia, cu un entuziasm diminuînd progresiv, a dat ajutor în cadrul unuia din batalioanele suplimentare ale Regimentului regal de pușcași, s-a asociat cu unchiul său la firma „Twigg & Dersingham". Înainte de război încercase cîte ceva, fără să fi avut vreun succes deosebit, deși îi plăcea să afirme că războiul îi distrusese aproape complet perspectivele. (Adevărul adevărat era că i le ameliorase, pentru că unchiul său nu l-ar fi luat niciodată în afaceri, ci i le-ar fi lăsat doar după moarte, de nu i s-ar fi făcut milă de el cînd s-a întors în chip de erou.) Intenția părinților săi fusese să-l trimită pe Howard Bromport la Oxford sau la Cambridge, dar își pierduseră averea dintr-o dată, și Howard Bromport, nefiind trimis la Universitate, nu putuse obține titlu universitar, așa că n-avusese încotro și trebuise să se aventureze în afaceri. În mintea lui rămăsese nostalgia Universității, și astfel se făcu că ajunse unul dintre acei oameni obsedați de ratarea unei cariere oxfordiene sau cambridgeene. Aceștia nu fac parte dintre tinerii studioși sau atleții străluciți care își văd astfel închisă posibilitatea de a se distinge, ci pur și simplu dintre tinerii cărora le-a fost răpit prilejul de-a avea cravate vărgate, vestoane cu culorile colegiului și chisele de tutun împodobite cu blazoanele școlilor, pe scurt, sînt bobocii zeloși cărora niciodată nu le poți scoate din cap stupiditatea lor de boboci. Ăștia-s cei care fac ca elementul esențial al unui colegiu să fie acela de a scoate „veterani". Dersingham era un „veteran" pasionat. Nu scăpa niciodată o reuniune, niciodată nu pierdea din vedere să-și împrospăteze rezerva de cravate în culorile școlii. Spiritul de colegiu trăia în el pentru eternitate. Totdeauna gata să facă exact ceea ce se cuvenea — și asta nu-i venea greu, pentru că într-adevăr era un băiat cum se cuvine, un suflet bun, chiar așa nerod cum era — dar nu de dragul tău, nu de dragul lui, ci „de dragul bătrînei noastre școli". La drept vorbind, școala asta „Worrell" (unul din colegiile de categoria a doua, inevitabil de categoria a doua, dar, evident, „colegiu"), nu era chiar atît de bătrînă, dar produsese atît de mulți tipi de felul lui Dersingham, încît își însușise, prin simplă asociație verbală, o tradiție demnă de Eton. Poate că cea mai

scurtă definiție pentru Dersingham — și nici el însuși n-ar fi solicitat alta — era aceea de „absolvent de la «Worrell»".

Nu era fruntaș în nici un sport și nici măcar nu era un cunoscător priceput, dar nimic nu-i făcea mai multă plăcere decît lungile și solemnele discuții despre sporturi, în care cele mai mărunte fleacuri erau înecate într-o pălăvrăgeală fără sfîrșit. Mai juca încă golf, aproape la fiecare sfîrșit de săptămînă, puțin tenis, și cînd clubul „Charlatan"-ilor trebuia să scoată o a treia echipă la *cricket*, intra cîteodată și el în formație, în calitate de eventual *bowler*[1] încet. (În fiecare an, timp de patru săptămîni își lăsa deoparte tradiționala cravată worrelliană și purta cravata „Charlatan"-ilor.) Fuma cantități imense de țigarete „Sahib Virginia", „cu tutunul tăiat în lungul foii", bea regulat, dar nu prea mult, ca să nu dăuneze sănătății și să păstreze o anumită cuviință. Romanele cu detectivi sau de aventuri îl încîntau, ca și anecdotele, melodiile ușoare și săltărețe, operetele și discuțiile lungi și zgomotoase, în care fiecare era de acord cu tot ce spuneau ceilalți, afară de chestiile în care n-avea prea mare importanță pentru nimeni dacă cineva era sau nu de acord. Nu-i plăcea literatura, arta și muzica, originalii și fanaticii de nici un fel, nu-i plăcea majoritatea străinilor, nimic sau nimeni realmente meschin sau violent (cînd era în stare să-și dea seama că-i vorba de violență sau de ceva meschin), și toate opiniile despre care directorii ziarelor îi spuneau că trebuie să nu-i placă. Avea unul sau doi prieteni adevărați, o mulțime de cunoștințe și o nevastă și doi copii pe care nu-i înțelegea, dar care-i erau tare dragi.

Și-acum, după ce-și aruncase ochii în grabă pe scrisori (majoritatea nu erau decît oferte de a-i vinde ceva de care n-avea nevoie), continuă să șadă, frecîndu-și obrazul rumen și avînd un aer încurcat. După cîteva minute petrecute într-o astfel de stare, luă o foaie de hîrtie și făcu, grijuliu, cîteva însemnări pe ea. Făcu însemnările cu atît mai multă grijă cu cît avea sentimentul că, punînd pe hîrtie ceea ce avea în cap, începea realmente lupta cruntă de rezolvare a problemei. După ce se încruntă încă un minut sau două la notele făcute, își reveni, luă o mutră severă de om de afaceri, întinse mîna după o țigară, își aminti că nu mai avea, apoi sună clopoțelul.

Apăru *miss* Matfield, sau mai bine zis, apărură un carnet și un creion purtate de umbra lui *miss* Matfield.

— Îmi pare rău, *miss* Matfield, zise domnul Dersingham cu cea mai autentică politețe worrelliană, am uitat că v-am spus

[1] Cel care servește mingile la jocul de *cricket*.

să veniți. Cred că ar fi mai bine să-i primesc întîi pe domnii Smeeth și Goath, și dumneavoastră o să puteți, după aceea, să luați stenograma la cîteva scrisori. Fiți amabilă și spuneți-le să intre și, după aceea... vedeți... continuați-vă lucrul, da ?

— Foarte bine, zise *miss* Matfield.

— Buuun ! exclamă domnul Dersingham.

Nu era niciodată sigur de felul cum trebuie să se poarte cu *miss* Matfield, ca să nu mai vorbim de faptul că lui i se părea o fată formidabilă. Tatăl ei, după cîte știa, era medic, numai că acuma era medic undeva pe la țară, la nu știu cîți kilometri depărtare de oriunde, dar pe vremuri jucase în echipa de rugby a clubului „Alsation"-ilor. Să te apuci să dai ordine fetei unuia care a jucat în echipa de rugby la „Alsation", ca și cum ar fi o simplă dactilografă de doi bani jumate, era o chestie cam delicată. Și asta fusese pricina că domnul Dersingham adăugase pe-acel : „Buuun !" Însemna că el era în curent cu toate, cu chirurgia, și cu „Alsation"-ii, și cu totul.

— Ei, oameni buni, cred că-i mai bine să luați loc, se adresă el lui Smeeth și lui Goath. Chestia asta poate să dureze. Așaaa, bun. Acuma, ia stați nițel. Ia să vedem, Goath, cît cîștigi pe an ?... Două sute, plus comisionul, asta-i, nu ? Și dumneata, Smeeth, dumneata cît primești acum ? Trei sute cinșpe, nu ?

Domnul Smeeth, îngrijorat, recunoscu că așa era. Văzuse din capul locului ce se pregătea, văzuse de cîteva zile, zile și nopți îngrozitoare.

— Și eu cît cîștig ? Domnul Dersingham emise un rîs scurt și jenat : Ei, dumneata poți să-ți imaginezi singur, Goath, și dumneata Smeeth, știi destul de bine. În vremea din urmă, nimic, absolut nici un ban. Doar ce-mi scot cheltuielile. Asta-i tot.

— Eh... începu domnul Goath cu un mormăit pesimist.

— Dă-mi voie. Să nu-ți închipui că-ncep astfel pentru că mi se pare că voi nu meritați cît primiți. Știu bine că meritați. Asta nu se pune în discuție. Dar trebuie să ridicăm o dată problema, nu ? Să vedem cum stăm. Vă fac o confidență : dacă n-ar fi să aibă soția mea ceva bani ai ei, n-aș fi putut s-o duc atîta vreme. N-aveți decît să cercetați cifrele, să vă convingeți singuri.

Și cînd ajunse aici, se opri, îndeajuns pentru ca domnul Goath să aibă posibilitatea de a face o expunere asupra situației pieței în tîmplăria de mobile și în comerțul de mobile cu ridicata. Cum noi l-am mai auzit o dată, nu vrem să-l mai ascultăm

din nou. E suficient să spunem că tema lui era : „dacă prețu-i bun, marfa nu-i, și dacă-i marfa bună, nu e prețul", și această temă a fost prelucrată de el în multe variante pe chei minore. Iar afirmația că-i de „treij de ani în branșă" se repeta necontenit, la bas, ca un al doilea leit-motiv. La care toate, domnul Dersingham și domnul Smeeth ascultau cu o atenție încruntată.

— Bine, zise domnul Dersingham privind la amărîtele sale de note, o să trebuie să ne ocupăm mai tîrziu și de chestia asta. Noi cumpărăm lemnul tot de la firma de unde cumpăram și pe vremea unchiului meu, și cîteodată îl luăm chiar în condițiuni mai convenabile decît îl lua el, nu-i așa, Smeeth ?

— Ah, dar acum concurența-i mult mai mare, mult mai mare, zise Goath descurajat. Concurența-i din ce în ce mai mare, asta-i. Așa stau lucrurile. Unii dintre oamenii din branșă trebuie să reducă prețurile îngrozitor, îngrozitor, uite cu-atîta trebuie să rămînă — și agită o unghie foarte murdară a degetului mare — ca să poată pune mîna pe-o comandă. Aproape că dau marfa de pomană. Și pe deasupra, și termene de plată în rate cînd vrei ! Străinii ! mai adăugă el sumbru. Cu-alde ăștia avem de luptat acum, cu străinii, care vin ca nebunii, dau năvală să-și desfacă marfa. M-am întîlnit cu unu, ieșea de la „Nickman", nu mai departe decît ieri de dimineață. Ieșea cînd eu intram, și-arăta atît de încîntat de el, parc-ar fi jucat cîștigător pe doișpe cai și i-ar fi ieșit toți. Era neamț. Vorbea englezește tot atît de bine ca mine și ca dumneata, și îmbrăcat, ultra ! Dar mirosea a neamț de la distanță. Și chiar dăduse lovitura. Cred și eu c-o dăduse. Buzunarul plin de comenzi, da-da ! La ce bun să mai faci război, nu ? dacă asta-nseamnă că nemții pot să vină pîn-aici și să ne sufle afacerile de sub nas. Mi-e și silă... treij de ani de meserie și de alergătură, zi de zi, săptămînă de săptămînă, și de două ori din trei de pomană, absolut de pomană, și străinii-ți vin aici cu haine de blană... cu haine de blană ! Și-ți iau pîinea de la gură, asta fac, îți iau pîinea de la gură !

— Perfect exact, Goath ! exclamă Dersingham. Nu pot să spun că nu sînt de acord cu dumneata pe chestia asta. Dar și noi putem cumpăra din Germania, ba chiar și cumpărăm de o bucată de vreme și cu toate astea, lucrurile încep să lase impresia că n-am mai putea susține concurența. Tocmai asta-i chestiunea despre care voiam să vă vorbesc la început. Trebuie să încercăm să mai tăiem și noi din prețuri. E singura noastră posibilitate. Și singura cale de reducere a prețurilor — cred că și voi o să fiți de acord cu mine, în special dumneata,

Smeeth — este aceea a reducerii cheltuielilor. Ehe, cum le zice, da ! sarcinile impuse de cheltuielile forfetare sînt prea mari.

Găsind expresia asta, „cheltuieli forfetare", ca sugerînd marele *business*, bărbați temerari care grămădesc averi în clădiri cu patruzeci și două de etaje, domnul Dersingham se agăță cu recunoștință de ea ; era scîndura plutitoare de pe întinsul oceanului de încurcături și de zăpăceală în care se pomenise cufundat pe neașteptate.

— Asta-i. Primul lucru, absolut primul lucru care trebuie făcut în afacerea asta este să reducem cheltuielile forfetare.

Domnul Smeeth încercă să-și ia un aer foarte preocupat și grav, dar arăta mai îmbătrînit decît oricînd, și în glasul lui se percepea o nuanță de tristețe.

— Da, putem încerca, domnu Dersingham. Dar ușor n-o să fie. Bugetul este cît se poate de strîns, la birou, în ceea ce privește cheltuielile interne.

— Dă-o-ncolo, Smeeth, știu ! spuse domnul Dersingham, frecîndu-și iritat bărbia. Dar va trebui să cheltuim *mai* puțin. Eu nu vreau — ceea ce vreau e ca fiecare să capete ceea ce i se cuvine — dar vezi și dumneata care-i situația. De undeva *trebuie* tăiat. Ia să vedem, să-ncepem cu Turgis. Cît are el ? O sută șapte-ș'cinci, nu ? Și *miss* Matfield ? A început cu trei lire pe săptămînă, nu ?

— Așa-i, domnu Dersingham. Era mai puțin decît primise înainte, dar ea a spus că o să-nceapă cu atîta și o să ne gîndim la mărire după ce se va fi deprins aici la noi. E-o fată foarte capabilă, foarte inteligentă, mult mai bună decît cea pe care am avut-o înaintea ei ; nici nu se poate compara.

— Și Turgis ? Despre el ce-ai de zis ?

— Nu pot să mă plîng, realmente, răspunse domnul Smeeth, face și el cît poate. E puțin cam neglijent, cîteodată, nu zic nu, și nu poți încă să te bazezi prea mult pe el în materie de cifre — vă amintiți de încurcătura îngrozitoare pe care-a făcut-o cu registrele cînd am fost eu în concediu, anul ăsta ? — dar după cum sînt băieții din zilele noastre, nu-i mai rău decît alții. Nu depune în munca lui și în cadrul firmei același interes pe care-l puneam eu cînd eram de vîrsta lui, dar astăzi nimeni n-o face, și asta-i tot ce se poate spune. *Miss* Matfield e la fel și ea, dacă-i vorba de asta. Treaba și-o face foarte bine, dar nu manifestă interes, nu se consideră, cum s-ar spune, ca făcînd parte din firmă, ci doar vine dimineața, face tot ce i se spune să facă, și pleacă seara.

— Le umblă gîndul la bărbați, asta-i tot ce fac dactilografele astea, interveni Goath. La bărbați și la dans, și la cinema, asta-i

tot ce le trece prin cap, şi nici n-ai ce să te aştepţi din partea lor la altceva, nu-nu, după părerea mea, nu! Şi pe deasupra mai sînt şi obraznice.

— Ei, îmi pare rău, Smeeth, sincer îmi pare rău, dar nu văd ce putem face altceva. Unul dintre ăştia doi o să trebuiască să plece, fie Turgis, fie *miss* Matfield. De dumneata nu ne putem lipsi, Smeeth...

— Vă mulţumesc, domnu Dersingham.

Şi cînd rosti aceste cuvinte — foarte simplu şi fără urmă de ironie — domnul Smeeth arăta şi mai îmbătrînit. Nici o îndoială că-i tremura puţin capul.

— Nici vorbă nu poate să fie, continuă domnul Dersingham cu tot sufletul, absolut nici vorbă! Dar trebuie să ne descotorosim de unul din aceştia doi, şi munca lui să o împărţim între noi. Am să fac şi eu cîte ceva. Am să-ncep prin a-mi bate singur scrisorile la maşină. În orice caz, am să-ncerc. Chestiunea-i acuma dacă îl ţii pe Turgis şi-l pui pe el să bată o parte din scrisori, sau o ţii pe *miss* Matfield şi-mpărţiţi treaba lui Turgis între voi doi. Stanley, dacă are un pic de judecată, o să facă şi el ceva în plus. În orice caz, un curier tot trebuie s-avem, aşa că nu poate fi vorba să-l dăm afară pe el. Acuma, dumneata ce părere ai, Smeeth: Turgis sau *miss* Matfield? Nu-i mare lucru, ştiu, dar trebuie să te decizi. Dumneata eşti cel care-ai să ai de făcut grosul, după părerea mea, cînd o să fie de pus mîna, deşi, nu uita, şi eu am să mă ocup mult mai mult decît acum, dac-o să am timp.

Domnul Smeeth nu se mai simţea atît de prost cum se simţise cu cîteva minute înainte. Încercă să-şi concentreze atenţia asupra problemei care-i preocupa direct, problemă destul de serioasă, pentru că ştia foarte bine că el urma să realizeze partea cea mai mare din munca suplimentară, dar, oricît ar fi încercat, mintea lui continua să rătăcească în întuneric. Nici chiar faţă de el însuşi nu putea susţine că, prin amărîte de economii de felul ăsteia, criza va putea fi stăvilită. De luni de zile vedea ce vine. Firma, situaţia, însăşi existenţa sa, toate se măcinau şi se năruiau, grămadă. Primul lucru care va urma va fi să accepte o reducere a salariului său. Iar lucrul următor va fi să se pomenească afară, în Fundătura Îngerilor, cu pălăria pe cap şi fără leafă, fără slujbă, fără nimic. Şovăia, bîlbîindu-se destul de jalnic.

— N-am vrut să te iau prin surprindere, zise domnul Dersingham, şi bănuiesc că într-adevăr ai avea nevoie de timp, o zi sau două, să te gîndeşti la chestia asta.

— În locul dumitale n-aş sta o clipă pe gînduri, intră în vorbă Goath. M-aş descotorosi de fată imediat, fără să clipesc măcar. Nici n-ar fi trebuit să se-nceapă cu fete aici, în City. De cînd le-au adus, de-atunci nu mai merge treaba ca lumea. Toată ziua cu pudratu pe nas! Cu luat ceaiu! Nici nu-ţi mai dai seama unde te afli!

— Aş vrea să pot reflecta niţel, domnu Dersingham, răspunse domnul Smeeth cu glas moale. Nu vreau să-l dau afară tocmai pe cel care nu trebuie.

— Aş fi preferat să rezolvăm chestiunea astăzi, dacă tot ne-am apucat de ea, dar gîndeşte-te pînă după amiază la cinci, şi-atunci mai stăm încă o dată de vorbă. *All right!* Şi domnul Dersingham îşi examină din nou notele, apoi îşi luă un aer foarte serios: Primul lucru care urmează este problema asta, cum îi zice, cu ăia care nu vor să plătească. Ai făcut o situaţie, nu?

Dar în clipa asta se auzi un ciocănit în uşă, şi Stanley se strecură înăuntru cu o carte de vizită în mînă.

— E cineva care vrea să vă vadă, domnu Dersingham.

— Am treabă. Cine-i? Închide uşa. Habar n-am cine-i tipul, zise el după ce examină cartea de vizită. Ia uită-te, Goath, îl cunoşti? Ce vrea?

— Voia să vorbească cu dumneavoastră, domnu Dersingham, răspunse Stanley cu un aer foarte misterios şi important, cu o nuanţă de „urmăritor" în felul de a se comporta. Z'cea că-i foarte important, aşa z'cea.

— Cred şi eu! spuse domnul Dersingham, zîmbind către ceilalţi doi. Probabil că vrea să-mi vîndă cine ştie ce fleac de articole de birou. Dar dac-ar fi aşa, ar avea totuşi scris ceva pe cartea de vizită. Asta-i o carte de vizită personală. Golspie, Golspie? Nu, nu-l cunosc. Ascultă, Stanley, spune-i că sînt într-o discuţie... nu, o... cum se cheamă... o conferinţă, chiar în mijlocul ei, dar dacă e ceva într-adevăr important, şi nu urmăreşte doar să-mi vîndă o maşină de scris, sau foiţă, sau alte fleacuri, am să-l primesc îndată ce termin. Dacă vrea, poate s-aştepte, sau să treacă ceva mai tîrziu. Spune-i aşa.

Domnul Golspie hotărî să aştepte.

5

Zece minute mai tîrziu, aştepta încă, tot acolo, şezind pe scaunul mic de lingă uşă, dincolo de paravanul despărţitor. Uneori Stanley, Turgis şi *miss* Matfield îl auzeau mişcîndu-se

sau dregîndu-şi glasul. Simţeau — ajungea pînă la ei — aroma excelentei ţigări de foi pe care o fuma. Fumul ei părea să transforme biroul într-o chichineaţă mică şi tristă, şi ocupaţiile lor, în cele mai mecanice şi mai banale îndeletniciri. Era un iz de bogăţie şi de aventură în fumul acesta luxuriant ce plutea în aer. Îi tulbura

— Cine-i ăsta ? şopti Turgis Cum arată ?

Stanley se strecură mai aproape şi, acoperindu-şi gura cu palma, şopti :

— E cam voinic, aşaaa... şi lat în spate, şi are o mustaţă mare, şopti el răspunsul Ştii ce cred eu sigur că e ?

— Nu. Dă-i drumu...

— Inspector de la Scotland Yard.

— Te-ai smintit de tot, puştiule ! zise Turgis Nici vorbă de-aşa ceva.

— Biiine, om vedea Pariez. Exact aşa arată. Du' şi te uită la el.

Dar Turgis scăpă de această osteneală, pentru că vizitatorul pătrunse el însuşi în birou.

— Unde-i băiatul cela ? întrebă el. Ei, ascultă, ia du-te din nou înăuntru şi spune-i domnului... Cum îi zice...

— Domnu Dersingham, *sir*... zise Stanley cu un aer dezgheţat, mîndru să fie de folos Scotland Yard-ului sau oricui lăsa impresia că-i de-acolo.

— Domnului Dersingham. Spune-i că nu mai pot s-aştept. Că nu-s deprins să-mi pierd vremea aşteptînd aşa, şi că dacă plec, apăi plec de-a binelea, şi-atunci o să-i pară rău. Ai priceput ? Atunci şterge-o şi spune-i. Stai ! El nu ştie cine sînt, nu ştie ce vreau, aşa că mai bine să-i arăt că n-am de gînd să-l fac să-şi piardă vremea de pomană.

Scoase ceva dintr-o servietă pe care o purta cu el, şi ceilalţi îşi dădură seama imediat că-i un catalog cu mostre de furnir şi incrustaţii, cîte o bucăţică de lemn subţire ca un cartonaş, mare de cîţiva centimetri patraţi, lipită pe foile groase de hîrtie.

— Uite, dă-i asta, spune-i să se uite bine la ele, şi mai spune-i că pentru asta am venit. M-ai priceput ?

După ce-l expedie pe băiat, domnul Golspie rămase liniştit locului, cu picioarele crăcănate, cu pieptul lui mare scos înainte, savurîndu-şi calm ţigara de foi. Una dintre regulile cele mai riguroase ale biroului era ca vizitatorii întîmplători să nu intre dincoace de paravanul despărţitor, şi Turgis ar fi trebuit să-l fi poftit imediat afară din birou.

— Nu-i mare lucru biroul ăsta, trebuie să recunosc, constată domnul Golspie adresîndu-se lui Turgis, dar îți dă destulă bătaie de cap, nu ?

— Ce să zic, și da, și nu, murmură Turgis. Vreau să spun că uneori avem mult de lucru și alteori nu. Depinde, știți...

— Nu știu, dar te cred pe cuvînt. Trebuie să fie beznă rău în vizuina asta ceva mai încolo, cînd începe ceața. E prea întunecos, după gustul meu. Și nici aer nu-i destul. Mie-mi place să fie aer berechet, deși, martor mi-e dumnezeu, aici, chiar dacă ar fi, nu face doi bani aerul, cu asemenea vecinătăți ! Cum îi zice străzii ăsteia ? Fundătura Îngerilor, nu ? Caraghios al dracului numele ăsta pentru o stradă, deși la vremea mea am văzut nume și mai caraghioase ! Cum a ajuns să aibă numele ăsta, știi ?

Turgis recunoscu că nu știe.

— Nici nu m-am așteptat să știi, îi răspunse străinul. Dar poate că știe domnișoara. Fetele știu de toate în ziua de azi.

Miss Matfield ridică privirea.

— Nu, nu știu, ripostă ea cu o nuanță de dezgust în ton, și apoi își plecă din nou ochii pe mașină. Și nici nu-mi pasă !

— Nu, nu-ți pasă, zise domnul Golspie, fără multe fasoane, cordial și foarte degajat. Nu cred că dai doi bani pe toată daravera asta. Și de ce ți-ar păsa, la urma urmei ? Nici mie nu mi-ar păsa dac-aș fi o fată frumoasă ; nu mi-ar păsa nici de două parale.

Miss Matfield își ridică din nou privirea, de data asta obosită, încrețindu-și ușor pleoapele. Apoi reuși să îndrepte asupra intrusului toată forța ochilor ei disprețuitori, care ar fi pus pe goană pe Turgis, pe domnul Smeeth sau pe domnul Dersingham și pe foarte multe alte persoane dintre cunoștințele ei. Asupra acestui bărbat respingător însă, privirea ei n-avu nici un efect, nimic. Se uita la ea, tăios, apoi zîmbi, sau mai curînd rînji cu gura lățită. Învinsă de o asemenea totală nesimțire, *miss* Matfield făcu un gest de enervare, apoi își continuă lucrul, fără să-și mai ridice ochii.

— Ce dracu-o fi făcînd băiatu ăla acolo ?! izbucni domnul Golspie către Turgis. Mai bine te-ai duce să vezi dacă nu cumva l-au omorît. Lasă, nu mai e nevoie, uite-l că vine.

Veni, urmat de domnul Smeeth, care spuse :

— Îmi pare rău că v-am făcut să așteptați. Domnul Dersingham vă stă la dispoziție.

Așteptară pînă cînd auziră ușa închizîndu-se în urma lui înainte de a începe să vorbească din nou.

— Ce vrea, domle Smeeth ? întrebă Turgis.

— Ce vrea, exact, nu știu, Turgis, răspunse domnul Smeeth, dar bănuiesc că vrea să ne vîndă ceva marfă. Ne-a trimis înăuntru niște mostre, ziceau și domnu Dersingham și Goath că-s realmente prima. Eu n-am pretenția că mă pricep la ele. Dar cred că prețul o să ne taie pofta.

— E-un tip cam aiurea, nu ?

— E-o brută dezgustătoare ! izbucni *miss* Matfield de la mașina ei de scris. Imaginează-ți c ar trebui să lucrezi pentru un om ca ăsta ! Oribil !

Domnul Smeeth o privi preocupat, apoi, după ce îi spuse lui Stanley să-și vadă de lucru și, dacă n-are, să-și caute ceva de făcut, se întoarse către Turgis, tot atît de preocupat. Unul dintre ei doi trebuia dat afară. Să le-o spună acum ? Probabil că *miss* Matfield nu se va sinchisi prea mult — era greu să ți-o închipui sinchisindu-se, deși arătase destul de îngrijorată la început, cînd venise să fie angajată — pe cînd pentru Turgis, care avea pe undeva prin provincie un tată în mizerie, și locuia aici la Londra într-o cameră mobilată, părînd fericit cînd putea să numere cinci lire toată averea lui pe lumea asta, lovitura va fi cruntă și o să-i fie greu de tot să găsească un alt post. Va trebui sacrificată *miss* Matfield. Și, cu toate acestea, *miss* Matfield, care avusese parte de o instrucțiune destul de bună, era lucrătorul cel mai promițător dintre ei doi ; ea ar prelua parte din treaba lui Turgis și-ar face-o bucuros. Da, da, chestia asta mai cerea puțină gîndire, și în timpul ăsta mai erau și o mulțime de mărunțișuri de făcut.

Cei trei din biroul domnului Dersingham stătură acolo o jumătate de oră fără să dea vreun semn de viață în afară de cîte un zgomot de voci care răzbea din cînd în cînd. După acest răstimp ușa se deschise, și biroul comun fu invadat de glasuri puternice și de un miros proaspăt de țigară de foi, iar domnul Dersingham strigă de dincolo :

— Ascultă, Smeeth, noi ieșim, toți, în oraș. Pînă la prînz nu mă întorc. Dacă întîrzii și mai mult, am să-ți dau un telefon.

Apoi ieșiră cu toții, lăsîndu-i pe domnul Smeeth și pe Turgis să se uite unul la altul. Diferitele ore de prînz, începînd cu a lui Stanley (care în cele din urmă se duse la „Ospătăria Fundăturii" și luă un cîrnat cu piure de cartofi), veniră și trecură, trecu și după-amiaza, și tot nu sosi vreo veste, nici de la domnul Dersingham, nici de la Goath. Ritmul crescendo

al ultimei ore de lucru din zi — cu Stanley învîrtind la presa de copiat ca un nebun și Turgis la telefon, ba mormăind, ba răcnind — începuse, cînd, în fine, sosi și mesajul mult așteptat.

— Alo, dumneata ești, șefule... ăăă... vreau să zic... Smeeth ? Dersingham la telefon.

Chiar și prin receptor se putea simți ceva ciudat, o oarecare căldură în vocea domnului Dersingham. Părea să fie foarte surescitat.

— Smeeth la aparat, domnu Dersingham.

— Bine, foarte bine. Uite, Smeeth, ascultă aici, eu nu mă mai întorc astă-seară. E ceva important pe-acolo ? Atunci continuă dumneata... și pe urmă... ăăă... știi, termină ce e de terminat, semnează dumneata tot ce e de semnat, termină tot, închide și du-te acasă.

— Foarte bine, domnu Dersingham. Nu e nimic prea important. Ce fac cu chestiunea de care am vorbit azi-dimineață ? Da-da, Turgis și *miss* Matfield.

— S-a rezolvat ! și receptorul părea să chicotească. Nu mai e nevoie să-ți bați capul cu chestia asta absolut de loc. Turgis rămîne. Rămîne și *miss* Matfield. Știi, Smeeth, tatăl fetei ăsteia a jucat „jumătate la grămadă" la „Alsation" în echipă. Da-da, el e, Matfield. Rămîne. Rămîn amîndoi.

— Îmi pare foarte bine, domnu Dersingham, zise Smeeth, care se bucura sincer, deși poate că mai mult era intrigat ; nu mai înțelegea nimic.

— Îți explic eu totul mîine dimineață, Smeeth, continuă glasul domnului Dersingham. Singura persoană care pleacă e Goath.

— Cum ?! N-am înțeles bine, domnu Dersingham.

— Goath ! Goath ! Am terminat cu el ! Nu mai lucrează la noi. Nu vreau să-l mai văd vreodată. Dacă vine după bani, lichidează-l imediat, mă-nțelegi, Smeeth ? Imediat ! Dă-i tot pînă la finele lunii. Și spune-i s-o șteargă, să nu-l mai văd... imediat... imediat...

— Dar... dar ce s-a întîmplat, domnu Dersingham ? Nu înțeleg.

— Îți explic eu totul mîine dimineață. Dar ce să faci cu Goath ai înțeles ? Lichidează-l pe imbecil imediat ce vine, termină cu el. Asta ai înțeles, da ? Perfect ! Atunci dă-i drumu !

Dezorientat, domnul Smeeth puse receptorul în furcă și trecu la pupitrul său. De-abia dacă avu timp să-și adune gîndurile și să se întrebe dacă putea să le spună ceva și celorlalți, cînd ușa se deschise violent, parc-ar fi căzut o trapă, și,

ca din pușcă, năvăli, drept în mijlocul camerei, unde încremeni locului, o arătare de om. Era Goath. Pardesiul vechi îi mai atîrna încă pe umeri, tot așa, parcă nici n-ar fi fost al lui, dar pălăria, pălăria lui tare, în loc de a fi dată pe ceafă, era acum aplecată pe frunte și-i dădea o înfățișare neobișnuită, aproape sinistră. Fața-i era mai stacojie decît oricînd : ochii-i străluceau, iar gura i se deschidea și i se închidea parc-ar fi fost un pește pe uscat. Să spui despre Goath că era băut, nu însemna nimic, pentru că era evident că el bea dintotdeauna, dar de data asta era limpede că întrecuse măsura sau că amestecase băuturile. Și înfățișarea lui, purtarea, totul, erau atît de extraordinare, încît cei din birou se opriră imediat din lucru ca să se uite la el.

— Smeeth ! răcni apariția, cu o voce groasă, răgușită. Dă-mi gologanii imediat, auzi ? Leafa mea pîn' la sfîrșitul lunii, și comisionu pînă ieri. Am terminat-o cu „Twigg & Dersingham", am terminat-o și răsterminat-o ! De-fi-ni-tiv ! Sublinie cuvintele cu un gest măreț, retezînd aerul cu mîna, ceea ce aproape că-l făcu să-și piardă echilibrul : Eu am terminat-o cu ei. Ei au terminat-o cu mine. S-a dus !

— Tocmai mi-a spus și domnu Dersingham, Goath, zise Smeeth, privind la el cu mirare. Și dacă vrei într-adevăr să-ți iei banii chiar acum, ți-i dau...

— Trebuie ! Am terminat de-finitiv, de-finitiv !

— Dar ce s-a întîmplat ?

— Am să-ți spun eu ce s-a-ntîmplat, răspunse Goath cu o teribilă solemnitate, plecîndu-și capul atît de mult, că ți se făcea frică să nu-i cadă. Go... Gol-spie, asta-i ce s-a-ntîmplat... Gol-sss-pie !

— Cine-i ăsta ? Vrei să spui...

— Tipu care-a fost azi-dimineață.

— Da' ce-i cu el ?

Goath își trase capul la loc și își luă o poză de dispreț :

— Domnu dracu-să-l-ia de Golspie, rosti el cu un fel de înțeleaptă încetineală, ăsta-i tipu ! Și-i diavolu-n carne și oase, asta e ! I-am zis-o, i-am zis-o : „Treij de ani... mă-nțelegi... treij de ani în branșă, ăsta-s eu !" Și ce crezi c-a răspuns ăla ? Ce crezi că i-a venit blestematului ăluia să spună ?

— Ușurel, ușurel, măi omule, îl domoli domnul Smeeth.

— Nu vă sinchisiți de mine, spuse rece *miss* Matfield. Zi mai departe, domnule Goath. Ce-a spus ? Povestește-ne tot.

— Ce-mportanță are ce-a spus ! răcni Goath agresiv, fulgerîndu-i cu privirea pe toți în jur. Ce-mportă ce-a zis *el* ! Cine-i el ? De un' a răsărit ? Cu băutura și cu țigările lui ! Toate bune și frumoase... și băuturi... și țigări de foi... da' oricine poa' să cumpere băutură și țigări de foi, și-și *cumpără*, băutură, și țigări, *și* mese grozave ! *Io* ce-am zis... treij de ani, bagă de seamă.. treij de ani... *io* ce-am zis, asta-i important !! Și *io* i-am zis : Ce vrea ? Ce urmărește ?... De unde-a-nvîrtit el marfa asta ?... Și cin' i-a zis să vină-ncoa ?!

— Da, dar ce-nvîrtește tipul ăsta ? întrebă domnul Smeeth. Asta aș vrea să știu.

— S-amestecă unde nu-i fierbe oala și-ncurcă lucrurile, asta-nvîrtește ! replică prompt domnul Goath, scoțîndu-și pălăria. A pus laba pe domnu Dersin'am, uite-așa a pus laba pe el, uite-așa ! și, spre încîntarea totală a lui Stanley, trînti o palmă grea peste pălăria sa : Uite, tocmai așa a fost, tocmai așa... știi... așa a fost... așa a fost...

Ca să arate ce vrea să spună, Goath aruncă niște priviri mai teribile decît oricînd, apoi își agită degetele în fața ochilor, îndreptîndu-le spre *miss* Matfield, care izbucni deodată într-un hohot de rîs.

— Hipnotism, rosti Turgis.

— Asta-i, băiatule, asta-i ! Hip-no-tism. Întocmai așa. Dar nu cu mine, continuă el, vorbind foarte încet acum, și mai distinct : Nu cu mine. Cu mine nu-i merge. I-am spus eu care-i părerea mea. Începe el să-mi spună mie că trebe să fac așa, că trebe să fac pe dincolo, și una, și alta, da' eu nu-nghit. Îmi știu meseria și-i spun în față ce-am de spus. Și-ncă ceva. Mie cînd nu-mi place un tip, nu-mi place, și cu asta basta ! Dacă tipu ăla intră-aici în combinație, foarte bine, n-are decît. Eu, eu plec. Am terminat-o !

— Intră în combinație ? întrebă domnul Smeeth.

— Ai să vezi, ai să vezi, Smeeth. Atîta-ți spun : Am terminat ! Acuma dă-mi gologanii !

— *All right*, Goath ! zise domnul Smeeth, care în ultimele două minute înșirase pe hîrtie cîteva cifre. Imediat. Și pe urmă mai bine te duci direct acasă, măi omule...

— N-am casă, rosti Goath. Cameră mobilată.

Se îndreptă, împleticindu-se, spre pupitrul care era destul de înalt pentru ca să-și poată rezema coatele de marginea lui.

— Și-uite-așa, Smeeth, un cec mic și elegant, și gata. Ascultă ce-ți spun eu, Smeeth, omule, ai fost totdeauna cumsecade cu mine, și-acuma-mi pare rău de dumneata.

— Şi mie-mi pare rău, Goath, şi trebuie să-ţi spun că nu pricep nimic din tot ce se-ntîmplă. Domnu Dersingham m-a chemat la telefon şi mi-a spus că nu mai lucrezi cu noi. Eşti convins că nu faci o greşeală ? Vreau să spun... ăăă... am impresia că azi... voi.. aţi băut cam mult, ştii, şi poate că mîine o să vedeţi lucrurile cu totul altfel...

Făcînd un efort, Goath se îndreptă pe picioare şi apoi îi întinse mîna lui Smeeth.

— Nu, nu. Am terminat-o. Dă mîna, omule. Poate c-o să ne mai vedem cîteodată. Poate să ne mai întîlnim intr-o bună zi, tot în branşă, ştii, nu poţi s-o schimbi, după treij de ani, trebuie să te ţii de ea Noroc bun la toţi !

Şi Goath, după ce-şi îndreptă ca un bobîrnac violent faldul pălăriei, şi-o aruncă pe ceafă şi, făcînd un ultim semn cu mîna, plecă.

— Ce să spun, nu mai pricep nimic, mărturisi domnul Smeeth. Nu pot să-mi dau seama unde-i capul şi unde-i coada în afacerea asta, sincer, nu pot.

— Am impresia că tipul ăllalt îi ia locul, nu credeţi ? zise Turgis. Deşi, trebuie să recunosc, n-arăta de loc să rîvnească la un asemenea post. Vreau să spun că prea arăta elegant şi prea îi plăcea să comande.

— Nu, nu cred că-i asta, îi răspunse domnul Smeeth.

— Slavă domnului că n-o să-l mai vedem aici pe Goath, în orice caz ! izbucni *miss* Matfield cu patimă. Îmi făcea silă să-l văd. Totdeauna arăta aşa de murdar şi de zdrenţăros ! Sînt sigură că nu era bun de nimic nici la treaba lui, la vizitat clienţii.

— Dar dacă vine tipul cellalt ? zise Turgis zîmbind. Ziceai că nu poţi să-l suferi, nu ziceai aşa ?

— Cred şi eu că nu ! Nici nu m-am gîndit la asta. Oftă şi puse în maşină o altă foaie de hîrtie : Ce viaţă !

— Ai dreptate, hai să terminăm. Turgis, Stanley, hai, daţi-i drumul ! zise domnul Smeeth brusc.

Şi jos, dedesubt, în Fundătura Îngerilor, care acum arăta ca un masiv adînc şi îngust de beznă presărată cu lumini electrice, puteai auzi mica trupă a celorlalţi oameni terminîndu-şi treaba pentru ziua aceea : un ultim clămpănit al maşinilor de scris, trîntitul uşilor, claxonatul maşinilor, tropotul paşilor zorind pe stradă, spre libertate.

Capitolul II

DOMNUL SMEETH SE LINIŞTEŞTE

1

Domnul Smeeth, cu capul colcăind de presupuneri şi de gînduri în legătură cu trista plecare a lui Goath şi venirea acestui misterios domn Golspie, strînse deoparte registrele, să le închidă pentru noapte, şi, după obiceiul lui vechi, îşi scoase pipa şi taşca de tutun. Ceilalţi plecaseră, şi în birou era întuneric, cu excepţia cercului de lumină aruncat de lampa solitară care ardea deasupra pupitrului său. Taşca, o drăcie de-aceiea de muşama, aproape că se golise şi trebui să scormonească şi să scoată pînă la ultimul firicel de tutun ca să-şi poată umple ca lumea pipa. Tocmai o aprinsese, apucase să pufăie primii cîţiva delicioşi nori de fum şi stinsese lampa, cînd sună telefonul, strident, insistent, în întuneric. Căută receptorul pe bîjbîite şi simţi un fel de frică. Ce-o mai fi aducînd şi telefonul ăsta ? Constată c-ar fi vrut să fi plecat cu cîteva clipe mai devreme, dar, cu toate acestea, nu avu tăria să ignoreze provocarea peremptorie a soneriei.

— Alo ? începu el.

O voce formidabilă năvăli, răcnind din întuneric, şi i-o reteză scurt :

— Ascultă, mă, Charlie, ce zici, s-o facem pe din două ? Hai, că tot o să trebuie, mă băiete, de asta nu scapi tu...

— Un moment, spuse domnul Smeeth, aici e „Twigg & Dersingham". Pe cine...

— Ştiu, ştiu, continuă vocea tăindu-şi drum prin toată Londra şi ignorînd protestul domnului Smeeth, ştiu eu ce-ai tu de gînd să spui, da' de data asta trebuie să iasă juma-juma. Am vorbit azi după masă cu Tommy Rawson, şi el cică să zici bogdaproste dacă iei şi-atît. Z'cea : „Spune-i lui Charlie din

partea mea că n-o să mai pupe el cu mai puțin de juma-juma și să zică mersi și de-atît". Mă, astea-s vorbele lui Tommy. Și eu zic la fel, eu zic la fel. Ei, ia spune, ce-ai de zis, Charlie ?

— Ați greșit numărul ! strigă domnul Smeeth.

— Ce zici ? Dă-mi pe domnu 'Iggins !

— Nu-i nici un domn Higgins aici. Aici e „Twigg & Dersingham".

— Iar mi-a dat greșit ! rosti vocea, scîrbită. Închide telefonu, pentru dumnezeu !

Ușurat, domnul Smeeth puse receptorul în furcă și plecă, rîzînd puțin pe sub mustață. Cine-o fi fost Charlie ăla, și pe ce avea să dea cincizeci la sută, și de ce credea Tommy Rawson că trebuie să zică mersi dacă pupă și atît ? „S-ar putea foarte bine să fie niște escroci", trase el concluzia, cu un pic de emoție romantică demnă chiar de Stanley, apoi zîmbi în sine. Mai probabil însă că-s niște de-alde ăia care cumpără și vînd automobile de ocazie, fier vechi și altele de-astea.

Jos, în capul scării, dădu peste tipul acela înalt cu pălărie cu boruri late de la „Lame de ras Ra-pid".

Lunganul clătină din cap :

— Se răcește vremea.

— Da, puțin, răspunse domnul Smeeth cordial.

Aceste scurte întîlniri și salutări îi făceau plăcere, pentru că îi dădeau sentimentul că e *cineva*. Adăugă :

— Dar e încă bine, dacă ne luăm după calendar.

— Adevărat. Cum merg afacerile ?

— Așa și-așa. Nu chiar atît de bine cît s-ar putea.

Apoi domnul Smeeth, aducîndu-și aminte că i se isprăvise tutunul, îl lăsă pe lungan s-o ia înainte pe Fundătura Îngerilor, și el intră în prăvălia vecină, a lui T. Benenden.

Domnul Smeeth era unul dintre clienții obișnuiți ai lui T. Benenden, un cumpărător (poate că singurul) al „amestecului special T. Benenden — fumul rece și savuros". „Nu, spunea el satisfăcut cîte unui fumător cu care stătea de vorbă, nu-mi place tutunul ăsta al vostru, de pachet. Mie-mi place tutunu să fie combinat proaspăt în fața mea, știi, și eu mi-l cumpăr întotdeauna de la o prăvălie mică de lîngă birou. E-un amestec făcut chiar de negustor, acolo, așa că-i totdeauna proaspăt. Oh, strașnică marfă ! Ia și încearcă o pipă... și nici nu-i scump. Sînt ani de zile de cînd cumpăr de la el, numai de la el. Și negustorul ăsta e și el, în felul lui, un tip, un sucit, un original." Spunînd toate astea, domnul Smeeth se simțea ca un cunoscător, un expert, priceput atît în tutunuri, cît și în firea

oamenilor, şi asta sporea savoarea fumatului, a pipei care-i plăcea numai dacă era îndopată cu amestecul special al lui T. Benenden, cu nimic altceva. E greu de presupus să fi avut dreptate în privința faptului că tutunul era „proaspăt combinat", foarte posibil să fi fost combinat — şi poate chiar straşnic combinat — dar treaba asta nu putea să fi fost făcută în mica prăvălie a lui T. Benenden, cu sutele ei de pachete goale şi prăfuite, cu şirurile de cutii de tinichea învechite, cu balanțele cu talere vechi şi stricate, cu tejgheaua murdară, cu becul de gaz aerian solitar şi astmatic, cu pînzele de păianjen şi colțurile întunecate şi, în ciuda tuturor acestora, să mai fie şi proaspăt. Pe de altă parte, fără îndoială că avea dreptate cînd, vorbind despre T. Benenden, spunea că e puțin cam sucit, cam original în felul său.

În acest fel al său, T. Benenden era un financiar filozof, care ajunsese negustoraş. Om mai bătrîior, purta ochelari cu sticle groase (care-i măreau globurile ochilor, şi aşa destul de bulbucate), o barbă rară şi căruntă, un guler din acelea de modă veche, neîntors şi înalt, scrobit, un pieptar de cămaşă apretat, dar *nu* purta cravată. Cînd domnul Smeeth i-a călcat în prăvălie pentru prima oară, cu ani în urmă, a fost imediat uluit şi amuzat în acelaşi timp de absența cravatei şi a tras pe dată concluzia că omul uitase să şi-o pună. Acum ar fi fost mult mai uluit să-l vadă pe Benenden *cu* cravată. De multe ori se simțise ispitit să-l întrebe pe individ de ce purta gulere şi pieptare atît de ceremonioase şi totuşi nu-şi punea cravată, dar nu ştiu cum se făcea că niciodată nu îndrăznise. Benenden, deşi era totdeauna dispus să vorbească despre multe lucruri, nu pomenea niciodată de cravate. Fie că-l ignora cu bună-ştiință, fie că nu băgase de seamă rolul pe care obiectul acesta îl juca acum în lume, el pur şi simplu nu ştia ce trebuie făcut cu cravatele. Despre ce-i plăcea lui să vorbească, şi asta poate pentru că prăvălia sa se afla în City, erau finanțele, un fel de finanțe din *O mie şi una de nopți*. Şedea acolo, în dosul tejghelei, fumînd într-una din propria lui marfă, şi cerceta cu atenție exemplare vechi din reviste financiare sau rubricile de bursă din ziarele curente, şi din cititul ăsta, din puținele zvonuri pe care le auzea şi din talmeş-balmeşul nemaipomenit din capul lui, scornea cele mai uluitoare combinații. Era greu să cumperi de la el cîteva zeci de grame de tutun fără să te facă să simți că tocmai unuia ca tine îi trecuse averea pe la nas.

Îndată ce-l recunoscu pe domnul Smeeth, T. Benenden, calm şi hotărît, potrivi balanța, coborî din raft şi aşeză pe tejghea

o cutie de tinichea murdară şi veche, anume pusă deoparte pentru „combinaţia" lui „specială".

— Ca de obicei, domnu Smeeth, nu ? zise el apucînd taşca şi netezind-o pe tejghea. L-am văzut azi-dimineaţă pe patronul dumitale, pe tînărul... pe domnul Dersingham. A intrat să-şi cumpere nişte „Sahib". Era cineva cu el, unul pe care nu-l cunosc, un domn foarte bine făcut, cu o ţigară de foi fină, foarte fină ţigară de foi. Ştii despre cine vorbesc ?

— A fost azi-dimineaţă la noi la birou, răspunse domnul Smeeth.

— Bun, n-am zis nimic, continuă Benenden foarte serios, cîntărind tutunul. Nu-i treaba mea să mă amestec. Dar ştiu să deschid ochii. Şi mi-am zis, îndată ce i-am văzut ieşind, mi-am zis : „După cum s-arată, «Twigg & Dersingham» saltă un pic. Chestia asta miroase-a fuziune, a cartel sau a trust, în fine, a ceva". Şi mi-am mai zis : „Dacă domnu Smeeth se-ntîmplă să vină azi după tutun, îi pun chestiunea deschis. Nu-i treaba mea, nu mă priveşte, dar *mie* o să-mi spună. Vreau să-mi pun judecata la încercare", mi-am zis.

— Îmi pare rău, domnu Benenden, zise domnul Smeeth zîmbindu-i, dar nu e nimic de spus. Nici eu nu ştiu bine ce se întîmplă, dar poţi să contezi pe ce-ţi spun eu, nu-i vorba de nimic în sensul ăsta.

— Atunci, izbucni Benenden cu pasiune, răsucind taşca în mînă şi apoi trîntind-o pe tejghea, greşiţi ! Nu vreau să spun că dumneavoastră, domnul Smeeth personal. Vreau să spun : firma. Aşa se fac acum lucrurile, mereu, domnule Smeeth, combinaţii mari... fuziuni peste fuziuni, pînă cînd nu mai ştii unde te afli... şi pui mîna pe tot, mături puntea, de nu mai rămîne, doamne, nici o firimitură, nimic. Pricepeţi ce vreau să spun ? Uite, e aici ceva, într-una din gazetele astea — tocmai citeam cînd aţi intrat — nu cred s-o fi văzut. O clipă numai, şi o găsesc. Da, uite, aici. Presupuneţi, domnu Smeeth, presupuneţi, să zicem — şi aici T. Benenden se întinse peste tejghea, şi ochii îi ieşeau, enormi, din orbite — că acum două săptămîni, acum o săptămînă, să zicem, aş fi venit la dumneavoastră şi v-aş fi spus : „Ce-ar fi să punem mîna pe cîteva din «Spălătoriile Unite de pe Coasta de Sud» ? Ce-aţi fi spus ?

— Aş fi spus că eu de-abia pot să-mi plătesc facturile la spălătoria mea, răspunse domnul Smeeth, tare amuzat de răspunsul său.

T. Benenden avu un ușor gest de dispreț, ca să arate că asta înseamnă doar ușurință. Apoi îl privi foarte solemn, foarte impresionant.

— Mi-ați fi spus : „Nu pot să-mi bat capul, eu, cu «Spălătoriile Unite de pe Coasta de Sud». Nu iau, n-am nevoie, pleacă de-aici cu spălătoriile dumitale din sud !" Și ați fi avut dreptate, în măsura în care puteați să vă dați seama *atunci*. Dar ce se-ntîmplă, ce se-ntîmplă ? Citiți-vă ziarul dumneavoastră. Scrie acolo, uite-aici, sub mîna mea. Iată-i că vin cu o fuziune... o fuziune mare... aproape un fel de cartel sau de trust... și se urcă, se urcă deodată pînă-n plafon... bang ! Acuma — vedeți ? — nu vă mai puteți atinge de ele. Și e aici un tip — uite, puteți vedea aici, în gazetă — care-a umflat totul în afacerea asta, tot ce-a fost de umflat — o sută de mii, două sute de mii — frumoasă curățenie, ăsta s-a aranjat pe viață. Și nu-i singurul, nici vorbă ! Iar noi stăm aici și avem pretenția că ne batem joc de „Spălătoriile din Sud" sau de ce dracu-o mai putea să fie, și în fond ce facem ? Le ratăm, asta facem, le ratăm ! Și, ajuns aici, făcu o pauză dramatică : Iar dacă domnul Dersingham al dumneavoastră nu bagă de seamă, conchise Benenden, tot solemn și impresionant, chiar dacă o idee mai vag, o s-o rateze și el. E necesar să-și țină ochii deschiși. Sînt aici, în gazetă, una sau două chestii pe care aș vrea să i le-arăt... Ia să vedem, ce mi-ați dat dumneavoastră ? O jumate de coroană, nu ? Atunci e bine ; restul, un șiling și șase pence. Noapte bună, domnu Smeeth.

Și T. Benenden, după ce se aplecă peste luminița de gaz aerian ca să-și aprindă din nou luleaua, se retrase în colțul său să cugete.

Domnul Smeeth își urmă drumul spre Moorgate, unde, ca de obicei, își cumpără o gazetă de seară și apoi se urcă pe imperiala unui tramvai. Acolo sus, dacă nu era îmbrîncit de conductor, împins de călătorii care coborau sau se urcau, zvîrlit înapoi sau repezit înainte de smuciturile tramvaiului — brută iritabilă și numai pe jumătate îmblînzită — se uita la tipăritura care-i juca în fața ochilor și încerca să afle cele mai recente și mai importante știri ale zilei. O emoționantă coloană și jumătate îi povestea cum o tînără actriță de operetă, pe care n-o văzuse în viața lui și nici nu simțise vreo dorință specială s-o vadă, se logodise, că fusese un adevărat roman, că era foarte-foarte fericită și că nu știa încă sigur dacă va părăsi scena sau nu. Cum domnul Smeeth nu se sinchisea dacă actrița va părăsi scena sau va rămîne pînă cînd va cădea moartă în mijlocul ei, își purtă ochii pe altă coloană. Aici se discuta problema pro-

fesiunilor pentru femeile măritate, problemă care fusese lăsată în părăsire de la apariția gazetelor de dimineață, cu zece ore mai devreme. Nu-l interesa pe domnul Smeeth, așa că încercă altă coloană. Aceasta vorbea despre o acțiune de divorț și făcea constatarea că soției reclamante nu i se acordase decît o sută cincizeci de lire pe an pensie alimentară, din care să se și îmbrace. Judecătorul — un burlac înăcrit — spusese că lui suma aceasta i se părea o alocație suficientă (rîsete în public), dar ziarul culesese opiniile unor doamne bine cunoscute în societate, care, toate, afirmau că alocația este insuficientă. Domnul Smeeth găsea că nu poate împărtăși interesul pasionat al directorului ziarului pentru această temă și încercă acum o altă pagină, care-l informă prompt că iarna viitoare rochiile de seară se vor purta ceva mai lungi și continuă să-i povestească, pe trei coloane compacte, că tînăra femeie modernă (cu cheie proprie la apartament) avea o atitudine cu totul diferită față de căsătorie și că deci nu trebuie să fie confundată cu mam-mare a ei (din vremea reginei Victoria și fără cheie proprie la ușa de intrare). Domnul Smeeth, avînd certitudinea că mai citise toate astea altă dată undeva, trecu peste ele și ajunse la pagina sportivă, unde erau discutate, foarte amplu, perspectivele unor anumite jucătoare de golf. Domnul Smeeth nu văzuse niciodată pe nici una din aceste amazoane, și golful nu-l interesa. Trecu la coloana cu mondenități. Tramvaiul îl zgilțiia, și literele îi dansau în fața ochelarilor, așa că plăti cu oboseala ochilor și cu un început de durere de cap faptul că află, din aceste paragrafe, că fratele lordului Winthorp, care măsura peste unu-optzeci înălțime, avea de gînd să-și petreacă iarna în Indiile Occidentale, că fiul cel mai tînăr al *lady*-ei Nether Stowey nu numai că putea fi văzut foarte frecvent la restaurantul „Porumbelul albastru", dar că devenise celebru prin felul în care picta evantaie, că deputatul circumscripției electorale Tewborough, care nu trebuie confundat cu *sir* Adrian Putter, aflat acum în Egipt, posedă probabil cea mai frumoasă colecție de ceainice dintre toți membrii Parlamentului, și că el, adică Smeeth, nu trebuie să-și închipuie, cum făcea atîta lume, că Chingley Manor, unde tocmai se produsese un incendiu, era Chingley Manor menționat de Disraeli, pentru că nu era, și că redactorul notiței, care părea să frecventeze asiduu conacele, le cunoștea bine pe amîndouă. Nu exista nici o îndoială că atît acesta, cît și directorul său păreau să știe totul despre toate și despre toți, cu excepția domnului Smeeth și a tuturor celorlalți gură-cască din tramvai și a tuturor cunoscuților lor, și a tuturor grijilor și

necazurilor acestora, și a tuturor lucrurilor ce-i interesau pe ei. Cu toate acestea, domnul Smeeth, împăturindu-și cu grijă gazeta, își făcea socoteala că acolo se aflau o mulțime de lucruri pe care nevastă-sa le-ar citi cu plăcere. Se vede treaba că nu se mai scriu gazete pentru bărbați.

Domnul Smeeth ocupa un apartament (cu baie) pe o stradă plină de apartamente (cu baie) în acea parte din Stoke Newington care se află între High Street și Clissold Park, ca să fim preciși, la adresa poștală: 17, Chaucer Road XVI. De ce proprietarul care construise, pe la sfîrșitul epocii victoriene, aceste locuințe pentru speculă se agățase de numele lui Chaucer, era un mister, în afară doar de cazul cînd ajunsese la concluzia că pelerinii din Canterbury [1], care de fapt niciodată n-au dispărut de pe pămîntul Inghilterei, vor veni să-și găsească odihna în secolul al XX-lea îndărătul acestor ziduri de cărămidă. Dar, în sfîrșit, asta era, Chaucer Road, și domnul Smeeth încercase odată să-l citească, să-l priceapă pe Chaucer, dar fie dintr-o pricină sau alta, o fi fost ortografia sucită sau cine știe ce altceva, nu prea l-a încîntat. Tot ce-și mai aducea aminte acum era că Chaucer numise păsărelele „murdărele mititele", și pînă în ziua de azi domnului Smeeth, cînd era bine dispus, îi plăcea să pomenească de „murdărele mititele" numai de dragul ca s-o audă pe *mrs.* Smeeth ripostîndu-i încîntată: „Tu și cu miroselele tale murdărele!" Domnul Smeeth pășea acum, legănîndu-și ziarul împăturit, spre strada Chaucer Nr. 17, trecînd alternativ din lumina felinarelor în întuneric și din întuneric în lumina felinarelor, prin aerul rece al serii de toamnă. Il aștepta masa, care va fi urmată de o ceașcă de ceai, pentru că în timpul săptămînii domnul Smeeth, om înțelept, prefera să mănînce după ce termina cu munca zilei.

2

— Taie o felie și pentru George, zise *mrs.* Smeeth, am s-o pun să stea caldă. Iarăși întîrzie. Și tu ai întîrziat puțin astă-seară, tată.

— Știu. Am avut o zi aiurită, răspunse domnul Smeeth, dar pentru moment nu stărui asupra subiectului.

Era ocupat cu tăiatul fripturii reci și-i plăcea să acorde acestei operații întreaga sa atenție.

[1] Aluzie la cei 29 de pelerini care istorisesc celebrele „*Povestiri din Canterbury*", în capodopera lui G. Chaucer.

— Hai, Edna, strigă *mrs.* Smeeth către fiica sa, mai lasă visarea! Servește tu cartofii și legumele, ai grijă că-s fierbinți. Și sosul. Oh, l-am uitat. Fii tu fată bună și dă fuga să-l aduci. Lasă, nu-ți mai bate capul. L-am și adus pînă să te dezmeticești tu.

Domnul Smeeth își ridică ochii de pe friptură și aruncă Ednei o privire severă.

— De ce nu dai fuga s-aduci un lucru cînd îți spune mama ta? O lași pe ea să facă totul.

Fata lăsă buza-n jos într-un fel de strîmbătură.

— M-aș fi dus, zise cu un ton plîngăreț, dar mi-a luat-o înainte, asta-i.

Domnul Smeeth mormăi ceva enervat. Edna îl cam supăra în vremea din urmă. Îi fusese foarte dragă cînd era copil — și dacă-i vorba, îi era și-acuma dragă — dar fata ajunsese la o vîrstă care lui i se părea ingrată, foarte ingrată și stupidă. Avea fetișcana asta un fel de a se comporta, de a privi, de a vorbi, toate deprinse foarte de curînd, care-l iritau. Cineva care nu o cunoștea ar fi putut ajunge la concluzia că Edna arăta ca o silfidă, puțin cam boită și ieftină. Avea 17—18 ani, mărunțică la trup, subțirică la gît și la umeri, dar cu picioare robuste. Avea un nas lat și cîrn, o gură mică și rotundă, care aproape totdeauna era deschisă, și doi ochi verzui-albăstrui-cenușii, cam depărtați; fețe întocmai ca a ei, impertinente, nostime și subnutrite, găseai o mulțime pe-o rază oarecare în jurul fiecărui cinematograf în orice seară și în orice oraș mai mare. Lăsase școala cît putuse de repede și trecuse printr-o mulțime de slujbe, ultima și cea în care rămăsese mai mult fiind aceea de vînzătoare la un negustor de stofe pe lîngă Finsbury Park. Acum, acasă, nici copil, dar nici adult, nici dependentă, dar nici independentă, era cum e mai rău: lîncedă și pretențioasă, ințepată și țîfnoasă, sau tristă și plîngăcioasă; nu voia să mănince ca lumea, nu voia să ajute maică-si, nu voia să spele nici cel mai mic lucru, nici să-și deretice în camera ei, și numai cînd era vorba să vină vreuna dintre prostuțele ei de prietene, sau cînd ieșea în oraș, numai atunci prindea viață, o cuprindea agitația, devenea pasionată și vioaie. Pe tatăl ei contrastul acesta, atît de pronunțat, uneori îl supăra, alteori îl întrista, și nu era în stare să-și imagineze cum arăta casa asta a lor, pentru care se știa pe sine veșnic plănuind și trudind, în ochii agitatei, artificialei și ambițioasei adolescente. Schimbările în firea Ednei îl necăjeau și îl preocupau mult mai mult decît pe *mrs.* Smeeth, care nu se supăra decît atunci cînd avea

un motiv serios și privea cu ochi toleranți, de o feminină înțelepciune, ceea ce ea numea „aerele și fasoanele“ Ednei.

Se auzi zarvă și tărăboi, și *mrs.* Smeeth se înapoie din bucătărie să pună pe masă o sosieră mică și fără coadă.

— Am început să le încurc de-a binelea, cu bătrînețea mea, își dădu ea drumul fără suflare. Întii credeam că-i acolo, în fața raftului de jos. Pe urmă, cînd m-am dus, am crezut că se poate să nu fi făcut sosul de loc, pentru că nu era. Și pe urmă, uite că acolo era, acolo fusese toată vremea, chiar în dreptul raftului al doilea. Oh, mi-ai dat prea mult, tată. Mai ia înapoi. Nu mi-e foame de loc astă-seară, nu știu de ce, nu mi-a fost foame toată ziua. Știi cum se-ntîmplă cîteodată, n-ai poftă de nimic. Ascultă, Edna, tu trebuie să iei mai mult. Poate că n-ăi fi vrînd, dar trebuie să mănînci, domnișoară. Nu merge cu flămînzitul ăsta prostesc, o fată la vîrsta ta! Pentru că i s-a-ntîmplat o dată-n viață să nu-i fie foame mamei tale, nu-nseamnă ca tu să-mi șezi aici și să-mi ciugulești ca o vrabie.

Se opri să-și tragă răsuflarea, s-apuce farfuria Ednei și să-i mai pună puțină carne, să se așeze pe scaun și să mai facă vreo jumătate de duzină de măruntișuri, toate într-o goană.

După toate formulele literare, soția domnului Smeeth ar fi trebuit să fie o roabă muncită de la mahala, căruntă și uscată, o creatură care de mult uitase să se preocupe de altceva decît de cele cîteva îndeletniciri ale gospodăriei, de crescutul copiilor, de opinia a doua-trei dintre vecinele ei care mergeau duminică la biserică, o zbîrcită din care pierise orice feminitate și în care domnul Smeeth nu mai putea să recunoască fata căreia pe vremuri îi făcuse curte. Dar natura, care nu se sinchisește de formule literare, se apucase să lucreze cu doamna Smeeth după alte calapoade. Nu găseai nimic cărunt și uscat la ea. Avea 40 și cîțiva de ani, și, după orice norme și standarde, nu arăta nici cu o zi mai bătrînă decît vîrsta ei. Era cu mult mai plinuță decît fata cu care se însurase domnul Smeeth acum douăzeci și doi de ani, dar îi stătea destul de bine și așa. Mai avea încă păr castaniu bogat, ochi albaștri strălucitori, obraji trandafirii și buze rumene și umede. Se trăgea dintr-un neam voinic de țărani, și poate că din cauza asta fusese în stare să transforme orice cantități de hrană proastă în feminitate sănătoasă și voioasă. Totuși, prin temperament, era un adevărat copil al Londrei, fiică a mahalalelor metropolei. Îi plăceau la nebunie stridiile, peștele, cartofii prăjiți și din cînd în cînd o sticlă de bere neagră sau un pahar de vin roșu, vorbăria plină de voie bună, musafirii, zarva, glumele, vînzările de solduri și chili-

pirurile, ieşitul în oraş, cîntecele cu tîlc, distracţiile de orice fel, de fapt îi plăcea toată lumea asta zgomotoasă, de rîsete şi lacrimi, de mîncare şi băutură şi tocmeală şi aventuri şi pofte. Îi plăcea să cheltuiască bani, cîţi putea, dar lăsînd asta deoparte, ar fi fost tot atît de senină chiar dacă Smeethii ar fi coborît cu o treaptă pe scara socială. Ea nu împărtăşea niciodată nici una dintre frămîntările bărbatului ei şi fără îndoială că acestea îi provocau un fel de enervare, uneori un sentiment făţiş de dispreţ, atîta doar că ea nu ştia ce-i dispreţul, altul decît acela pe care îl trăiesc toate firile profund feminine faţă de mascul, faţă de bărbat în sine. Îi fusese iubit, îi era bărbat, îi împlinise nenumărate plăceri, îngrijise de ea, o iubise întotdeauna, îl iubea şi ea, şi era mîndră de ceea ce i se părea ei a fi deşteptăciunea lui. Ştia destule despre viaţă pentru ca să-şi poată da seama că Smeeth era într-adevăr un bărbat bun şi că asta era ceva pentru care merita să fii recunoscător. (Nordul Londrei nu face de loc parte din acea lume îngustă de bordel, dezmăţată, în care un soţ bun sau o soţie bună sînt consideraţi o pacoste, poate chiar un obstacol în calea punerii în valoare a personalităţii partenerului de viaţă.) Castitatea de dragul castităţii nu prezenta pentru ea nici o atracţie, şi accepta cu o plăcere intimă (deşi fără nici un fel de semn exterior) ocheadele pe care bărbaţii provocători şi cocheţi i le aruncau prin autobuze, sau magazine, sau prin cofetării. Dacă domnul Smeeth ar fi încercat vreo mică aventură — mărturisea ea deschis — nu s-ar fi jelit de loc, ci, prompt, „i-ar fi arătat ea lui !" de ce era în stare în chestiunea asta. Aşa cum stăteau însă lucrurile, n-avea nevoie să-i arate nimic. El mormăia, cîteodată, la extravaganţele ei, la inconsecvenţele ei, la gospodăreala pe care o cam dădea peste cap, dar, în ciuda tuturor acestora, în ciuda, de asemenea, şi a faptului că de douăzeci şi doi de ani locuiseră grămădiţi laolaltă în cămăruţe mititele, pentru domnul Smeeth soţia lui mai era încă o făptură adorabilă, şi uluitoare, şi delicioasă în acelaşi timp, în complexul amplu, îndărătnic, ciudat, plin de taine al feminităţii ei, era întruchiparea Femeii în mulţimea aproape complet amorfă de simple femei.

— Şi dacă budinca asta nu-i grozavă, exclamă doamna Smeeth, aducînd-o în grabă pe masă, nu la mine să aveţi pretenţii ! Madam Newmark e de vină, de la număru două-ş' trei. A năvălit aici parcă veneau pompierii, tocmai în mijlocul frămîntatului, şi-a-nceput să ţipe — ştii ce glas are ? ! — zicînd : „Ce-ai de spus, madam Smeeth ?" Eu : „Habar n-am, madam Newmark. Ce s-a mai întîmplat de data asta ?" I-am strecurat-o

înadins, ca să-i aduc aminte că nu era pentru prima oară că aproape-mi scotea sufletul cu noutățile ei de doi bani jumate. „Ei", zice ea... numai o clipă, tată, nu pune mîna, e fierbinte. Edna, dă smîntîna mai aproape. Vrea să ia și tata. Așa, bine.

Și doamna Smeeth se așeză, aprinsă la față și gîfîind.

— Nițeluș cam grea, cam necrescută poate, zise domnul Smeeth, care gustase din porția lui de budincă, dar ai făcut tu și mai rele decît asta. Și, după ce mai gustă o linguriță : Ba, la urma urmei, nu-i rea de loc.

— Nu, nu-i rea, nu-i așa ? răspunse nevastă-sa. Dar chiar dacă nu-i, s-ar fi putut să fie. Credeam că madam Sparge-urechile, aia, de la două-ș' trei, a nenorocit-o de-a binelea. „Ei, zice ea, și aproape să facă explozie, știi mata, madam Smeeth, am primit o scrisoare de la Albert, a fost în spital la Rangoon, da' acuma e bine, e bine de tot, și nu-s nici zece minute de cînd a venit scrisoarea." „Nu mai spune ! zic eu. Și unde zici c-a fost în spital ?" Și ea zice : „Rangoo-uun...", uit-așa întocmai cum fac eu acum. Mi-a adus aminte de scheciul ăla al lui Harry Tate, știi ? Rangoo-uun ! Aproape că i-am rîs în nas. Și, pentru că vorbim de scheciuri ! Dacă vrei un scheci, nu găsești unul mai grozav care să-l taie pe Albert ăsta de face ea atîta caz ! Ți-aduci aminte de el, Edna... cu dinții afară din gură de-un cot, și sașiu de tot ! Au avut ăia ce vedea la Rangoon, cînd au dat cu ochii de Albert !

— Ooo, era îngrozitor ! exclamă Edna, înfiorîndu-se, cu o mimică fandosită.

— E-adevărat că nu putem fi toți frumoși ca o cadră, observă cu filozofie doamna Smeeth. Apoi privi cu șiretenie : Și nici nu putem arăta toți ca *mister* Ronald Mawlborough !

— Dar ăsta cine mai e ? se interesă domnul Smeeth.

— Uite, vezi, tată, nu mai ești la curent cu lucrurile astea, ai rămas în urmă. Cu siguranță că l-ai văzut și tu, pen' că mi-aduc aminte c-am fost împreună amîndoi să-l vedem în filmul ăla de la „Empire".

— Oh, e unul de-ăia din filme, un actor de-ăla ?

Era evident că domnul Smeeth rămînea preocupat mai mult de budincă decît de actorii de cinema.

— Am impresia că e, nu-i așa, Edna ?

— Oh, termină, mamă ! izbucni Edna, roșie ca focul și agitîndu-se.

— Ce-s mofturile astea ?

— Ăsta-i ultimul, nu-i așa, Edna ? zise doamna Smeeth cu ironie răutăcioasă. Și trebuie să recunosc că-i un băiat fru-

mos... păr ondulat, ochi negri, și toate celea. Și, pe deasupra, foarte darnic cu fotografiile. „*Al dumneavoastră devotat, Ronald Mawlborough*", ăsta-i domnul. Nu poți zice că se ține mare, cînd se adresează tinerelor și suavelor sale admiratoare...

— Mamă ! imploră strigînd Edna, și toată fața ei purpurie nu era decît doi ochi în lacrimi.

— Așa se întîmplă dacă nu-ți deretici singură camera, domnișoară ! îi ripostă maică-sa. M-am dus în camera ei de dormit, și peste ce crezi c-am dat ? *Mister* Ronald Mawlborough, „al ei devotat", pe o fotografie mare. Aproape că poți să-i numeri firele din gene. Tot ce-i mai nou. Nu le e destul că taie pozele de prin revistele alea de cinema, acuma s-apucă să le scrie și să le ceară fotografii de la Hollywood. Știi cum scriu ? „Scumpe domnule Ronald, să știți că voi muri dacă nu-mi trimiteți fotografia dumneavoastră, iscălită cu propriul dumneavoastră scump autograf. A dumneavoastră sinceră, Edna Smeeth, șaptesprezece, Chaucer Road, Stoke Newington, Anglia."

Domnul Smeeth luă un aer sever :

— Edna, trebuie să-ți spun că eu socotesc treaba asta o stupiditate.

— Am făcut-o numai din amuzament, mormăi ea, să văd, așa, ce se-ntîmplă, asta-i tot. Unele fete de la noi au duzini întregi...

— Păcat că n-au ceva mai bun de făcut, fu răspunsul tatălui.

— Ei, acuma, s-ar fi putut să fie și mai rău, zise doamna Smeeth ridicîndu-se de la masă. Nu le-ajută la nimic, dar nici mare lucru nu le strică. Toate-am fost puțin prostuțe la vremea noastră. Cu siguranță că și eu am fost, cînd eram fată. Fetele *sînt* puțin prostuțe, dacă vreți să știți, și-i un noroc pentru bărbați că-s așa. Dar asta nu-nseamnă că nu pot și ele să pună mîna la strîns masa. Hai, Edna, du afară toate astea pînă fac eu ceaiul.

— Oof, bi-ine, oftă Edna cu un ton obosit și se ridică încet.

Zece minute după asta, după ce dăduse pe gît ceaiul, o șterse din cameră, lăsîndu-și părinții să stea în tihnă, doamna Smeeth la o a doua ceașcă de ceai, iar domnul Smeeth cu pipa lui.

Odaia era mică și îmbîcsită, avea mult prea multă mobilă și prea multe fleacuri, zorzoane. Aproape totul era ieftin și urît, fabricat la iuțeală și în serie, să ia ochii, să fie cumpărat și etalat o vreme — scurtă — la vedere, apoi să stea în drum și în cele din urmă să fie dat deoparte. Cu toate acestea, impresia

generală pe care o făcea camera nu era neplăcută, pentru că avea o atmosferă primitoare, caldă, intimă, şi domnul Smeeth, a cărui imaginaţie, biciuită de frică, îi spunea, poate, că afară, dincolo de lumina focului din cămin şi de pereţii împodobiţi, se plimbau sărăcia, nenorocirea, dezonoarea, boala şi moartea, se bucura de ea mai mult chiar decît doamna Smeeth. Probabil că sentimentul acesta, şi nu atît efortul muncii de peste zi, era ceea ce făcea din el un om greu de zgîlţîit din amorţeală şi de scos afară din casă seara, fapt pe care nevastă-sa, totdeauna gata să iasă undeva sau, în lipsă de asta, să invite pe cineva, îl ştia din propria ei experienţă.

— Tu eşti o cloşcă bătrînă, asta eşti, zise ea cu un fel de dispreţ afectuos cînd îl văzu cum se instalează mai adînc în fotoliu. Ia spune, ce te-a mai necăjit şi astăzi ? Începuseşi să-mi povesteşti şi pe urmă te-ai oprit.

— Am tras un pui de frică azi-dimineaţă... nu mi-e ruşine să recunosc, Edie, începu el. Nu că nu-mi dădusem eu seama de ce se pregăteşte, după cum mergeau treburile, adăugă el cu o mîndrie sumbră.

— Ei, lasă, nu mai începe iar ! îl ameninţă ea cu linguriţa. Prea îţi dai şi tu seama de multe. Totdeauna te gîndeşti la ce-o să fie săptămîna viitoare, şi toate le vezi în negru. Cică se pregăteşte o criză în Islanda ! Trebuia să te numească pe tine ştab acolo, şi scăpau de grijă. Oricum, spune mai departe, dragă, nu voiam să te-ntrerup.

— Da-da, dar tot trebuie să fie cineva care să se gîndească la ce vine, nu ? răspunse el. Şi dacă domnul Dersingham s-ar fi gîndit ceva mai mult, am sta azi cu toţii mai bine.

— Vrei să spui că n-o să-ţi mărească leafa de Crăciun, aşa cum era vorba ?

— Să-mi mărească leafa de Crăciun ! Azi-dimineaţă credeam că mă lasă pe drumuri. Ascultă ce-ţi spun, Edie, cînd a-nceput, mi s-a făcut inima cît un purice.

Şi se aşternu pe povestit în amănunt scena de dimineaţă din biroul domnului Dersingham, apoi vorbi despre evenimentele misterioase care i-au urmat. În tot acest timp, doamna Smeeth puncta cu semne şi exclamaţii : „Într-adevăr ?" „Ei, n-aş fi crezut niciodată !" şi : „Ce caraghios !" Îi arăta mai multă atenţie decît de obicei deoarece vedea că era sincer îngrijorat, dar în acelaşi timp nu-şi bătea capul prea mult din cauza asta, ceea ce soţul ei ştia destul de bine. Pentru ea, toate astea erau aproape ireale, şi domnul Smeeth era convins că posibilitatea de a-şi pierde slujba, de a fi aruncat pe drumuri, cu

cele mai îndoielnice perspective de a găsi ceva, măcar pe jumătate din ce-avea acum, nu-i intra femeii niciodată în cap. Şi această indiferenţă, această încredere copilărească în capacitatea lui de a scoate cele şase sau şapte lire sterline pe săptămînă nu contribuiau cu nimic la restabilirea încrederii lui în sine, cel puţin nu în momente ca acestea, ci, cel mult, îl făceau să-şi dea seama că trebuie să gîndească pentru doi, fapt care, pînă la urmă, îi întărea sentimentul că e singur cu spaima lui.

— Singura mea speranţă e că individul ăsta care-a fost azi de dimineaţă ascunde-n cap un expedient, ceva, în fine. E-atît de ridicol să plece Goath aşa cum a plecat ! Mi se pare că tipul ăsta, Golspie, a avut din primul moment impresia că Goath nu-i bun la nimic — şi nu demult mi-a trecut şi mie asta prin cap, o dată sau de două ori — şi l-a făcut pe domnu Dersingham să se descotorosească de el. Poate c-o să-i ia locul. Ce să zic, ciudată afacere ! De cînd mă ştiu...

— Nu te necăji, o să iasă bine, se pronunţă doamna Smeeth. O s-avem noroc, ai să vezi. Ce-mi pasă mie dacă domnu Dersingham s-a smintit, noi o s-avem noroc ! Şi încă repede ! Nu cred să-ţi fi spus, dar sora lui madam Dalby — aia cu cerceii negri de onix şi cu dantele, care dă în cărţi — mi-a ghicit ieri după-masă şi mi-a zis că ne cade noroc, că totul ne vine de la un străin, de la unu de treflă, cu casa la drum. Omu ăsta de care vorbeşti ce ochi avea ?

— Nu mă-ntreba pe mine aşa ceva, n-am băgat de seamă ce culoare aveau ochii lui. Nu-i avea de nici un fel de culoare. Avea o mustaţă mare, dacă vrei să ştii. Dar ce nu pot eu să-nţeleg este de ce domnu Dersingham...

— Nu-ţi mai bate tu capul cu ce-a făcut sau ce n-a făcut domnul Dersingham, îl întrerupse nevastă-sa. Crezi că el îşi pierde vremea bătîndu-şi capul cu treburile tale ? Nu-i omul ăla ! Nu-ţi mai bate nici tu capul ăsta al tău cu treburile lui. Hai, mai bine, să punem puţină muzică. O să ne înveselească.

Sări spre colţul unde George, priceput la lucruri de astea, montase încurcătura aia de fire care, ca o ironie, se mai cheamă şi „fără fir“, un aparat cu difuzor.

— Cum i se dă drumul ? Niciodată nu pot să ţin minte, zise ea, încercînd şi răsucind pe la toate butoanele. E chestia asta de-aici, de care se trage ?

Aceea trebuie să fi fost, pentru că trase de ea şi îndată o voce puternică, pătrunsă de importanţă, umplu odaia. „Să co-onsiderăm acum problema sub un alt aspect al său ! urla vocea cu pur accent oxfordian. După cum am avut ocazia să

vedem pînă acum... ăăă... o societate anonimă nu poate contracta un împrumut... ăăă... decît numai în cazul în care este... ăăă... în mod expres autorizată... ceea ce vrea să însemne... ăăă... că actul său constitutiv de societate anonimă o autorizează să facă această operațiune. Buun. Să încercăm să vedem acu-uum ce presupune... ăăă... ce implică aceasta ! ! Să presupunem... ăăă... că o societate anonimă a fost constituită... ăăă... în scopul, să zicem... ăăă... de a efectua operațiuni de sco-ontare a efectelor comercialeee..."

— Of, doamne ! strigă doamna Smeeth și răsuci butonul dintr-o mișcare energică, care făcu să amuțească glasul pătruns de importanță și cu pur accent oxfordian. Halal distracție ! se adresă ea difuzorului. Apoi, către soțul ei : Uită-te în jurnal și vezi cînd e muzică sau teatru.

Edna se lăsă întrezărită — mai mult o imagine străfulgerată — îmbrăcată pentru oraș, cu nasul foarte alb, cu buzele foarte roșii.

— Un' te duci, Edna, țipă după ea maică-sa cu glas pătrunzător.

— Ies în oraș.

— Cu cine ?

— Minnie Watson.

— Bine. Ai grijă să nu vii tîrziu, tu și cu Minnie Watson a ta.

Răspunsul Ednei fu ecoul ușii din față trîntite.

— Acuma-i Minnie Watson în fiecare seară, zise doamna Smeeth. Luna viitoare va fi cine știe cine altcineva. Aseară i-am spus : „Ce-i cu Annie Frost, cu care erai atît de prietenă ?"

— E fata lui Frost ? întrebă domnul Smeeth. Tipul care ține „Mîna și mănușa" ?

— Exact, Jimmie Frost. Și cînd i-am zis, domnișorica asta își întoarce deodată nasul și-mi trîntește : „Nu mă mai prinzi pe mine cu Annie Frost !" Întocmai așa cum îți zic. Și ca ieri erau nedespărțite. Îmi venea să mor de rîs. Întocmai așa eram și eu la vîrsta ei.

— N-ai să mă faci tu pe mine să cred una ca asta. Tu aveai mai multă judecată. Am impresia că fetele astea tinere n-au un dram de minte în cap. Și puținul pe care-l au cînd isprăvesc școala le zboară cu filmele astea din ziua de azi. De dimineață pînă seara nu se gîndesc decît la filme — mute și sonore. Le-a intrat jazul rău de tot în cap.

— Parcă s-aud pașii lui Georgie ! exclamă doamna Smeeth sărind de pe scaun. Mă duc să-i scot mîncarea din cuptor. Haide,

măi băiete, zorește-te dacă vrei să mai mănînci ceva astă-seară. Mîncarea-i aproape scrum.

Rămas singur, domnul Smeeth își goli pipa ciocănind-o încet de găleata cu cărbuni, apoi rămase cu ochii pironiți la foc, dus pe gînduri. În vremea din urmă se pomenea mereu mormăind nemulțumit, din cauza copiilor, și n-ar fi vrut să fie un tată care mormăie. Se bucurase de ei cînd fuseseră mici, dar acum, deși erau momente cînd simțea un fior de mîndrie, nu-i mai înțelegea. În special George, cel mare, pe vremuri un băiat care promitea să se dezvolte strălucit, era pentru el și o dezamăgire, și un mister. George avusese șanse care lui nu i se iviseră niciodată. Dar băiatul arătase din capul locului o înclinație de a merge pe drumul său, drum foarte prost, după părerea domnului Smeeth. Nu manifesta nici o dorință de a se fixa la ceva, de a servi cuiva cu credință, de a-și croi un drum în sus, spre un post bun și sigur. El, pur și simplu, încerca un lucru după altul, vînzînd aparate de radio, ajutînd pe vreun prieten la un atelier de reparat automobile (acuma lucra la un atelier de reparat automobile, dar și ăsta era al patrulea sau al cincilea), și cu toate că se silea întotdeauna să cîștige ceva — și se părea că lucra destul de mult — după părerea tatălui său, toată munca asta a lui nu ducea nicăieri. N-avea decît 20 de ani, firește, mai era timp, dar domnul Smeeth, care știa foarte bine că George va continua să meargă pe drumul ăsta fără să țină seama de tatăl său, nu vedea nici o posibilitate de îndreptare. Din nenorocire însă, George avea impresia că lucrurile merg foarte bine, și domnul Smeeth își dădea seama de faptul că nu-l va putea face să vadă că e ceva care nu merge. Asta era buba, supărarea, cu amîndoi copiii săi. Evident că lucrurile nu stăteau prea rău cu nici unul dintre ei ; în comparație cu băieții și fetele altora, erau copii foarte buni și ar fi fost foarte prompt în a le lua apărarea ; cu toate astea, ei creșteau și deveneau un bărbat și o fată pe care tatăl lor nu-i putea înțelege, parcă i-ar fi fost străini. Toate astea erau foarte supărătoare, aveau un vag gust de tristețe.

În realitate, firește, copiii domnului Smeeth *erau* niște străini nu numai pentru că făceau parte dintr-o generație mai tînără, ci pentru că făceau parte dintr-o generație mai tînără trăind într-o lume cu totul diferită. Tulburarea domnului Smeeth își avea originea în faptul că le aplica tipare și măsuri pe care aceștia nu le acceptau. Ei erau produsul unei civilizații în prefacere, făpturi ale lumii de după război. Crescuseră în zgomotul automobilului „Ford", zdrăngănind pe străzi, și

acest automobil „Ford" se dusese zdrăngănind la groapa comunală de gunoi, cu o întreagă încărcătură de idei care domnului Smeeth îi mai păreau încă de supremă importanță. Erau copiii magazinelor „Woolworth"[1] și ai filmelor de cinematograf. Lumea lor, în același timp și mai vastă și mai superficială decît cea a părinților lor, îi făcea mai puțin englezi și mai mult cosmopoliți. Domnul Smeeth nu-i putea înțelege pe George și pe Edna, dar mii și mii de băieți și de fete din New York, Paris și Berlin i-ar fi înțeles de la prima privire. Înfățișarea Ednei, strîmbăturile și gesturile ei erau copiate deocamdată după cele ale unei vedete poloneze americanizate, care, din cuibul ei somptuos de la Hollywood, le imprimase tuturor fetelor din lumea întreagă. George, cu ochiul său priceput la mașini, cu țigara și pleoapa atîrnînd, cu părul pomădat, cu cravatele, pantofii și hainele, cu cele mai mici detalii în mersul pe motocicletă, în dans, cu vorbirea *staccato* și impersonală, cu superba sa nepăsare, s-ar fi simțit perfect în orice oraș american sau capitală europeană.

Doamna Smeeth se întoarse cu mîncarea, și un minut sau două după aceea, George cobora din camera lui, strălucitor, pomădat și periat. Era mai frumos, mai bine făcut, mai robust la trup decît fusese vreodată tatăl său și semăna mult mai mult cu mama, deși ea avea o anumită generozitate în sînge, un strop de sevă rumenă, care lui îi lipsea ; George era mai sec, mai comprimat și mai palid ; și cu toate că era tînăr și frumușel, cu mișcări degajate, sprintene, nu-i mai rămăsese aproape nimic din eflorescența aceea a vîrstei de 20 de ani, cum nu mai rămăsese din ea nimic nici în filmele lui Ronald Mawlborough și ale celorlalți de felul lui. Pe scurt, arăta prea bătrîn pentru un băiat englez de vîrsta asta. Era ca și cum lumea americanizată pe care o descoperise pe măsură ce crescuse forțase introducerea în nordul Londrei a climatului american, climat care usucă și îmbătrînește.

— Ai venit tîrziu astă-seară, George, zise tatăl său.

— Am avut treabă, răspunse el, înghițindu-și cina repede, tăcut, chibzuit, dar fără vreun semn că mîncarea i-ar face o plăcere cît de mică.

După cîteva minute de tăcere, continuă :

— Venise un tip cu un „Lumbden" vechi, de doișpe cai. Puteam s-o fi luat pe vreo cinșpe poli. Nu era mare lucru de

[1] Companie comercială americană care a împînzit S.U.A., Anglia și alte state europene cu o rețea de magazine unde se vînd numai articole cu preț fix, în valoare de 5 sau 10 cenți.

reparat la ea. Îi trebuiau bujii, şi magnetoul, frînele trebuiau îmbrăcate, de făcut cîte ceva la diferenţial şi de curăţat puţin. Restul, *all right !* Puteai merge cu ea oriunde. Îmi dăduse prin cap să vînd vechitura mea de motocicletă şi să caut să fac ceva cu „Lumbden"-ul ăsta.

— Tare mi-ar plăcea să-l iei, Georgie ! exclamă doamna Smeeth. Ai putea atunci să ne scoţi şi pe noi la plimbare. Să ne vezi făcînd pe grozavii, ce zici, tată ? Şi-afară de asta, am oroare de pîrîitoarea asta de motocicletă învechită a ta. Motocicletele sînt şi infecte, şi periculoase. Scapă-te de ea, Georgie, pînă nu scapă ea de tine !

— O fi, zise George, dar motocicleta, rablă aşa cum e, zboară ca vîntul. „Lumbden"-ul ăsta nici nu se poate compara. Nu, eu rămîn pentru motocicletă, rablă-nerablă, pînă pot pune mîna pe ceva în genul super-sport. Şi, n-avea grijă, n-am de gînd să mă grăbesc, costă prea mult. În orice caz, „Lumbden"-ul ăsta îl cumpără Barrett. Îl aranjăm niţel, îl vopsim şi-l vindem. Nu ne grăbim cu el, aşa că după ce-l dichisim puţin, dacă ai chef de-o plimbare, spune !

— O să mergem la Brighton, la tanti Flo ! exclamă doamna Smeeth cu ochii strălucind la gîndul excursiei. Numai să nu uiţi, Georgie, băiatule. Va să zică, i-ai promis mamei tale. Nu-ncepe să-ţi iroseşti timpul scoţînd într-una fetele la plimbare. Oferă-i şi maică-ti o ocazie. Îi face plăcere şi ei ca şi oricui.

— Peer-fect ! zise George, bine dispus.

Se ridică de la masă.

— Uite, mai ia puţină budincă.

— Mi-ajunge pentru astă-seară. Gata cu budinca pentru astăzi. Să n-o mai văd. Şi-afară de asta, nici n-am timp.

— N-ai timp ! strigă maică-sa. Niciodată n-ai timp. Nu mai stai de loc pe-acasă. Un' te duci ?

— În oraş.

— Unde în oraş ?

— Aşa, să ne mai amuzăm puţin, cu băieţii.

Domnul Smeeth ridică spre el o privire oarecum plină de gravitate. Avea sentimentul că era rîndul său să spună ceva.

— Un moment, rosti el sever. Ce-nseamnă asta „să ne mai amuzăm puţin", dacă am voie să-ntreb ?

La vorbele astea, George păru că-şi pierde puţin din siguranţa lui ; arăta o idee mai tînăr, stînd aşa şi bătîndu-şi ţigara pe unghie.

— Nu știu, poate una, poate alta... Poate facem o partidă de biliard la cafenea, sau mergem la vreun film, sau ne ducem la reprezentația a doua la Finsbury Park... Depinde de ce vrea fiecare. Nu-i nimica rău, tată, în ce facem.

Își aprinse țigara.

— Firește că nu-i, zise doamna Smeeth. Tata nici n-a spus că e.

— Nu, n-am spus, rosti domnul Smeeth încet. E-n regulă, George. Dar nu-ți pierde toată noaptea, asta-i. Oh, și mai e ceva... Șovăi o clipă : Mi-a spus cineva că te-a văzut o dată sau de două ori cu tipul ăla... șmecherul ăla... de la curse... cum îl cheamă... știi tu... Shandon ! Ascultă, George, ferește-te de el. Eu nu m-amestec — și tu știi bine că eu nu m-amestec — dar tipul ăsta e-o secătură, și nu vreau ca băiatul meu să fie văzut cu el.

— Nu-s prieten cu Shandon, zise George roșind. Nu umblu cu el pe nicăieri. Vine pe la garaj cîteodată, asta-i tot. E prieten cu Barrett.

— Știi, dacă numai jumătate din ce-am auzit e-adevărat, obiectă domnul Smeeth, tipul ăsta nu-i prietenul nimănui. Și tu fă bine și ferește-te de el, George, pricepi ?

— E prima oară c-aud de-așa ceva, zise doamna Smeeth, privind sever la fiul ei.

— *All right*, tată, murmură George, dînd din cap. La revedere, mam.

Și ieși.

Doamna Smeeth strînse repede farfuriile murdare rămase pe masă și le duse la bucătărie, de unde se întoarse după cinci minute ca să-și găsească bărbatul privind un exemplar zdrențuit de roman polițist care nimerise nu știu cum acolo în odaie. Nu puteai spune că citește. Nu făcea altceva decît să se uite la el, bănuitor. Doamna Smeeth luă ziarul de seară, își aruncă ochii prin el pe ici, pe colo, apoi aranjă cîte ceva dintr-un loc într-altul, deschise aparatul de radio, care dădu drumul altui domn cu glas pătruns de importanță, și îl închise la loc, luă o pereche de ciorapi și niște lînă de cîrpit de pe raftul de sus al etajerei cu cărți, le examină cu dezgust, aruncă o privire spre soțul ei și zise :

— Parcă n-aș avea chef să m-apuc de nimic astă-seară. Ce zici de-o plimbare pe undeva pe-aproape ? Poate intrăm un ceas la Fred. Ce zici ? Oh, firește că nu, eram sigură că nu, domnu Lasă-mă-să-te-las nu vrea să se miște. Ai să vezi c-o să-mi caut un june, să mă scoată și pe mine pe la vreun film, n-o să

mai aştept mult. Biiine... Dacă tu nu vrei să te mişti, eu vreau. Dau o fugă, un ceas numai, pîn' la madam Dalby. Zicea că dacă vreau, să trec pe la ei.

— Du-te dacă vrei, spuse domnul Smeeth. Eu mă simt bine aici, aşa.

Îşi aprinse iarăşi pipa, aţîţă focul şi încercă să se apuce de romanul poliţist, care-l transportă pe dată în biblioteca vechiului castel unde cadavrul contelui aştepta să fie descoperit. Dar nu putu să citească prea mult. Goath, şi domnul Dersingham, şi *mister* Golspie ăsta îi apăreau într-una în bibliotecă. Fundătura Îngerilor se afla imediat dincolo de zidurile castelului. Aşa că puse cartea deoparte şi încercă radioul. De data asta domnii pătrunşi de importanţă se duseseră toţi acasă, şi în locul lor năvăli un torent bogat şi înspumat de sunete. Nu-i era străin domnului Smeeth şi, după o scurtă luptă cu memoria, recunoscu — ceea ce-i făcu plăcere — că-i ceva de Mendelsohn, o uvertură, o piesă marină, ceva, o chestie cu grota nu ştiu cum sau cu Hebridele[1] sau aşa ceva. Spre deosebire de nevastă-sa, de copii şi de majoritatea prietenilor săi, domnul Smeeth avea o veritabilă, deşi modestă, pasiune pentru muzică, şi ăsta era genul de muzică pe care-l înţelegea şi care-i plăcea cel mai mult. Se lăsă moale în fotoliu, şi trăsăturile dure ale feţei sale se îmblînziră pe măsură ce muzica ieşea învolburată din micul con al difuzorului ; cu ea venea şi tainica încîntare a urechii. Un ocean fantomatic se rostogolea în jurul fotoliului, camera era plină de spumă şi de aer sărat, de sclipirea verde a valurilor, de străfulgerarea albă şi de strigătul păsărilor mari ale mării. Şi domnul Smeeth, cufundat în încîntare, nu-şi mai bătu capul ; o scurtă bucată de vreme fu fericit.

3

A doua zi domnul Smeeth se trezi cu greu şi se pomeni faţă în faţă cu una din acele dimineţi sumbre şi ploioase care se abat peste nefericita Londră ca nişte gigantice bombe pline cu apă murdară. Ar trebui ca la primul semn de apropiere a unuia dintre aceste atentate, toate ceasornicele să fie date înapoi cu trei ore, pentru ca lumea să poată sta în pat pînă se mai calmează furia. Răutatea acestor zile este fără margini.

[1] Este vorba de uvertura *Hebridele* a compozitorului german F. *Mendelsohn-Bartholdy* (1809–1847).

Ele mătură, biciuiesc, mitraliază străzile cu ploaie : instalează fîntîni arteziene de noroi la fiecare roată ce trece ; silesc focurile să nu mai ardă și apa să nu fiarbă, ceaiul să fie doar încropit, costița de purcel sleită și ouăle proaspete garantat ți se schimbă în pahar, sub ochii tăi, în ouă obișnuite sau chiar dubioase ; ele îl fac pe bărbat să se rățoiască la nevastă, pe tată la copil, și în felul acesta contribuie la nimicirea vieții de familie ; și răspîndesc cu amîndouă mîinile toate bolile de care au parte orășenii, răceli, indigestii, reumatisme, gripe, bronșite, pneumonii și sînt, fără nici o îndoială, mercenarii cei mai sîrguincioși ai morții.

— Ți-ai luat umbrela ? întrebă doamna Smeeth. (Se sculase de mai bine de o oră, dar avea aerul că ființa ei reală ar fi fost încă în pat, sus, și că ce se vedea aici era doar o apariție nebuloasă pe care o proiecta pe-acolo, pe jos.) Atunci, la revedere. O să trebuiască s-alergi după tramvai, tată.

Nu trebui s-alerge după tramvai ; o luă în pas grăbit pe Chaucer Road și-apoi de-a lungul străzii învecinate, dar curînd simți o durere deasupra inimii și fu silit să se mulțumească cu un fel de tîrît zorit. Înainte de a ajunge în High Street, pe unde trecea tramvaiul, manșetele pantalonilor deveniseră supărător de grele, ghetele (unul din chilipirurile doamnei Smeeth, cu talpă de carton) scoteau un fel de plescăit, și ziarul pe care-l luase cu el fusese repede retransformat în pasta inițială din care se născuse. Tramvaiul, cu ferestrele aburite șiroind de apă, era, firește, mai aglomerat decît de obicei, și-avea de cărat atît cît putea duce, o povară de haine ude, ale căror purtători nu erau toți decît niște arătări irascibile. După dificultăți imense, domnul Smeeth izbuti să-și umple și să-și aprindă pipa lui de dimineață cu tutun special de-al lui T. Benenden, și pe urmă — cît de îndărătnic e omul ! — reuși să-și desfacă și să-și arunce ochii prin ziarul devenit pastă. Nu apucase încă să ajungă la capătul lui City Road, și aflase că învățămîntul în școlile publice costa prea scump, că șantanurile de pe Broadway nu mai fac afaceri ca pe vremuri, că un om din Birmingham a tăiat neveste-si beregata cu un cuțit, că studenții din Cairo erau din nou în grevă, că o bătrînă din Hammersmith a murit de inaniție, că un polițist din Suffolk a găsit șase bancnote de o liră în ciorapul sting al unui arestat și că ciuma bubonică este transmisă oamenilor prin muște care au venit în contact cu șobolani contaminați. Iar cînd ajunse la destinație, Fundătura Îngerilor arăta ca și cum chiar atunci

ar fi fost scoasă, cenușie și îmbibată cu apă, din fundul unei vechi cisterne.

La birou găsi o situație dezagreabilă. În primul rînd, treburile erau mai încurcate decît oricînd. Domnul Dersingham lipsea iarăși, dar pe la zece jumătate telefonă și spuse că n-o să vină pînă tîrziu după amiază și domnul Smeeth să aibă grijă ca „lucrurile să meargă". Goath nu apăru nici el, și acum domnul Smeeth se convinse că dispăruse pentru totdeauna. Pe deasupra, *miss* Matfield era mai cu nasul pe sus decît de obicei și foarte supărată. Tînărul Turgis, care în drum spre birou izbutise să se ude mai rău decît oricare altul, umbla de pomană, moliu, de colo pînă colo, cu o mutră lungă și palidă și, din cînd în cînd, îi speria pe toți cu o explozie de strănuturi. Stanley, dezgustat de vreme, de lume și de soarta lui actuală, stătea degeaba în calea celorlalți, iar cînd i se spunea să-și vadă de treabă, răspundea, nu prea respectuos, că n-avea nici o treabă. Domnul Smeeth constată că nu găsea ce să-i dea de făcut. La mai multe întrebări telefonice nu se putu răspunde ca lumea, stare de lucruri oricînd supărătoare. Domnul Smeeth mai avea destule lucrări curente care să-i permită să-și umple dimineața, dar, cuprins de un sentiment ciudat de nesiguranță, nu se mai simțea de loc fericit cu registrele sale, cu cifrele mici și elegante, cu condeiul, guma, cerneala albastră și cerneala roșie, acuma, cînd nu știa ce se mai întîmplă cu firma. Era ca și cum ar fi încercat să pună la zi registrul, stînd aplecat peste o prăpastie întunecată.

Vremea dejunului îl prinse la ceainăria lui obișnuită, așezat la o masă cu placa de marmură udă, așteptîndu-și oul pe pîine prăjită și o ceașcă de cafea. Afară umezeala dimineții se limpezise și apăruse chiar și o palidă geană de soare, dar își mai păstrase un adăpost în ceainăria asta, care părea să fie cu patru ore în urma vremii de pe stradă, pentru că era toată numai apă și abureală. Domnul Smeeth stătea înghesuit într-un colț, cu un alt obișnuit al localului, un bărbat cu un ochi de sticlă, de un albastru-violent, și cu o privire atît de fixă, încît te înfiora. Domnul Smeeth ședea în partea ochiului de sticlă, și cum proprietarul ochiului, ocupat cu mîncatul a două porții de iahnie de fasole pe pîine prăjită și cu băutul unui pahar de lapte rece, nu-și întorcea niciodată capul cînd vorbea, efectul era tulburător, chiar dezgustător.

— O firmă cu care lucram noi, spunea omul, culegînd și ducînd la gură cîteva boabe de fasole care-i căzuseră de pe felia de pîine prăjită, a dat faliment, un faliment urît... da,

foarte urît faliment... „Claridge & Molton"... îi știi ? Oh, urît, urît de tot...

— Da ? zise domnul Smeeth politicos, ridicîndu-și privirea de la oul său la ochiul albastru-violent al vecinului și apoi întorcîndu-și-o grăbit în lături. N-am impresia că mi-e cunoscută firma asta.

— Nu, desigur, s-ar putea să n-o cunoști, continuă ochiul, cu un ton ca și cum ar fi avut, totuși, îndoielile sale în chestiunea asta. Dar erau o casă foarte bine introdusă în comerțul angro de umbrele, de cînd mă știu, în special nervúri, mînere și vîrfuri. Îmi aduc aminte că a fost o vreme cînd ei țineau un fel de nervúri pe care nu le mai avea nimeni altcineva, tot așa și cu vîrfurile. Dac-ai fi venit la noi acum zece ani, sau acum cinci ani, sau chiar acum trei ani, dacă vrei, și-ai fi zis : „Uite, vă putem oferi o serie de nervúri și de vîrfuri care să-i facă marț pe «Claridge & Molton»", dac-ai fi venit să zici așa ceva, ți s-ar fi rîs în nas.

— Fără îndoială, răspunse domnul Smeeth, foarte serios.

— Și pînă acum un an și jumătate ți-aș fi spus că „Claridge & Molton" e una dintre cele mai solide firme din branșă. Și-acum, uită-te la ei ! Pur și simplu la pămînt. La pămînt ! S-au dus pe gîrlă, absolut !

Domnul Smeeth înfruntă cu bărbăție albastrul-violent.

— Cum îți explici ? întrebă el, nu numai din pură politețe, ci pentru că realmente voia să știe.

— Laptele ăsta are un miros astăzi, obiectă vecinul morocănos. L-au ținut lîngă cine știe ce. Nu m-ating de el. Despre ce era vorba ? (Și ochiul deveni sinistru.) Ah, da, de „Claridge & Molton". Ei, tînărul Molton, el a fost mica buturugă care-a răsturnat carul mare. Acum vreo doi ani a trecut în fruntea firmei și pe urmă a început să lipsească, zile-ntregi lipsea — îi plăcea un păhărel de *whisky*, știi — cheltuia din gros banii firmei. L-a dat afară pe cel mai vechi dintre oameni, pe bătrînul Johnny Fowler, pentru o nimica toată. Probabil că era băut la ora aia, tînărul Molton vreau să zic, nu Johnny Fowler, ăsta nu punea strop în gură. Și uite unde-au ajuns ! Nu, nu se face, știi, nu se face... Se face ?

— Nu, zise domnul Smeeth trist, nu se face.

— Firește că nu se face, încheie ochiul. Nu în ziua de azi. Prea-i aprigă, prea-i mare concurența. Trebuie să fii cu ochii-n patru toată vremea, să vezi bine ce faci. Nu-i așa ? Ei, domșoară, domșoară ! Nota, te rog, domșoară ! Și, ia spune, ce-i cu laptele ăsta azi ?

Domnul Smeeth își termină cafeaua, își umplu și își aprinse, cu gesturi mașinale, pipa, apoi se strecură afară din local. Se simțea nenorocit. După cîte își dădea el seama, se putea foarte bine ca domnul Dersingham să fi călcat pe urmele acestui tînăr Molton. Nu începuse, tocmai acum, domnul Dersingham să lipsească zile-ntregi de la birou ? Nu-l dăduse afară pe cel mai vechi om de la ei, pe Goath ? Și cum mergea așa, încet, uitîndu-se uneori spre vitrinele prăvăliilor — ceea ce pentru el nu însemna nimic — domnul Smeeth se pomeni trecînd în revistă toate căile posibile pe care o firmă ar putea ajunge la faliment, la pămînt, să se ducă pe gîrlă. Și aceste căi i se păreau a fi atît de numeroase, atît de inevitabile, încît se vedea gata-gata să-ngroașe, în orice moment, armata nenorocită a solicitanților, a dezmoșteniților. Și, la colțul cu Chiswell Street, îi dădu unui om o piesă de două *pence* pentru o cutie de chibrituri.

Intrînd fără zgomot în birou, auzi voci gălăgioase și pentru moment crezu că se întîmplă ceva neobișnuit. Dar prinse cuvintele :

— L-am filat toată strada Victoria Park, zicea Stanley triumfător, și el n-a prins de veste nici un moment !

— Chiar așa, de ce să fi prins ? întrebă Turgis cu dispreț. Habar n-avea că-l urmărești, mă smintitule !

— Am văzut eu că n-a simțit ! exclamă Stanley. Asta-i. Aici intervine știința filatului...

— Ascultă, ar trebui să se termine odată cu filatul ăsta, anunță domnul Smeeth. Și dacă n-ai să te-apuci să-ți vezi de treabă, măi băiete, ai să te pomenești filînd treptele de colo. Hai, Turgis, tu ar trebui să fii ceva mai cu cap. Stați aici și vorbiți prostii !

— Tocmai asta-i spuneam, că-s prostii, răspunse Turgis morocănos. I-a intrat în cap filatul. S-apucă și urmărește pe cîte cineva kilometri întregi, și pe urmă, pentru că tipul nu se sinchisește de el — habar n-are de el, firește, și nici nu-i pasă, în orice caz — începe să se creadă că-i un mic Sexton Blake [1].

— Ba nu, zise Stanley încruntîndu-și fața pistruiată pînă ce izbuti să o facă să exprime indignare.

— Cel mai bun lucru pe care l-ai putea face ar fi să lași baltă toate prostiile astea, zise domnul Smeeth așezîndu-se la pupitrul său. Ai să te vîri singur în cine știe ce bucluc într-o

---

[1] Erou de romane polițiste.

bună zi. De ce nu te-apuci de ceva mai cu rost în timpul tău liber ? Alege-ți și tu o distracție, ceva să-ți treacă vremea, o pasiune. Fă puțin traforaj, sau colectează mărci străine, sau fluturi, în fine, ceva...

— Ha ! Nimeni nu mai face astăzi de-astea. Îs demodate, murmură Stanley.

— Bine. Dar munca nu-i demodată, cel puțin aici la noi, ripostă domnul Smeeth cu aerul unui profesor de modă veche. Așa că apucă-te și dă-i puțin drumul.

Sosi și *miss* Matfield, cu un sfert de oră mai tîrziu, ca de obicei.

— Să nu-mi spuneți, unul, o vorbă ! ordonă ea. Sînt furioasă. Din toate dejunurile dezgustătoare pe care le-am înghițit în orașul ăsta, cel de azi a fost cel mai dezgustător. Mi se face rău numai cînd mă gîndesc la el. Ascultă, domnul Dersingham are de gînd să mai vină pe-aici vreodată ? E absurd, am nu știu cîte hîrtii de semnat. Poți să faci dumneata ceva cu ele, domnu Smeeth ?

— Să le văd, *miss* Matfield, răspunse domnul Smeeth plictisit.

După-amiaza se eterniza.

4

Domnul Dersingham sosi la 5 după amiază, intrînd ca o vijelie, ca o bombă mare și trandafirie. I se tăiase respirația, era transpirat tot și numai zîmbet.

— Bună ziua la toată lumea, izbuti el să îndruge, gîfîind. A mai rămas pe-aici vreun pic de ceai ? Nu-i nimic dacă nu. Dumneata, *miss* Matfield, fii bună te rog, lasă toate baltă și vino cu caietul de note la mine-n birou. Vreau să dictez cîteva scrisori și o circulară. Stanley, pregătește-te să copiezi circulara. Și dumneata, Turgis, telefonează la „Brown & Gorstein" și spune-le că vreau să vorbesc cu domnul Gorstein. Și dumneata, Smeeth, o să am nevoie de dumneata după ce termin cu toate astea, peste vreun sfert de oră, și fii bun, adu-mi atunci situația cu facturile în suferință, la zi, și să-mi arăți cum au stat cu plățile anul ăsta Gorstein, Nickman, tot, da ? Mulțumesc !

Domnului Dersingham îi plăcea să-și facă anunțată sosirea în felul acesta, să lase impresia că din *acel* moment înce-

pea ziua pentru toată lumea, și să lase impresia asta chiar dacă ea începea pe la 5 după amiază — dar astăzi era altceva. Vocea lui avea un timbru de triumf, cu toate că i se tăiase respirația. Era, în toată comportarea sa, o napoleoniană asprime și încredere în sine. Oferea spectacolul — destul de rar și acesta — unui veteran worrellian în marele *business*. Dintr-un singur salt, temperatura biroului se ridică cu zece grade, și domnul Smeeth, pe cînd făcea investigații în relațiile oarecum melancolice ale firmei cu „Brown & Gorstein" și cu „Nickman & Fiii", fu animat încă o dată de iluzii de-un optimism extravagant. Fără îndoială că ceva tot se petrecuse, totuși.

Cînd, în cele din urmă, fu chemat în biroul domnului Dersingham, află imediat ce anume se petrecuse. Era, așa cum nu numai o dată îi trecuse prin cap, acel domn Golspie.

— ...și situația este următoarea, Smeeth, continuă domnul Dersingham. El este unicul reprezentant al mărfii ăsteia baltice. Nu se vinde aici, la noi în țară, prin nimeni altul decît prin Golspie. E lemn bun, absolut la nivelul standard, și el îl poate obține la prețuri cu treizeci, patruzeci și cincizeci la sută sub ce plăteam noi pînă acum. N-am să-ți ascund că atunci cînd mi-a explicat pentru prima oară n-am fost de loc entuziasmat, dar absolut de loc. Aveam impresia că-i o chestie nu tocmai curată.

— Pare puțin cam curios să vină cu afacerea așa, deodată, nu credeți, domnu Dersingham ?

— Pare, Smeeth, și așa m-am gîndit și eu. Dar ne-am dus și am făcut un tur pe la clienți cu cîteva dintre mostrele astea, cu prețuri la care putem vinde după socotelile lui, și pur și simplu au sărit pe ele. Putem elimina orice concurență, absolut orice concurență. Cu marfa asta nouă, Smeeth, facem mai multe afaceri în două săptămîni decît a făcut firma într-o lună în cele mai frumoase zile pe care le-a avut. Și dumneata știi foarte bine cum stăteam cu comenzile în ultima vreme. Îngrozitor ! Oribil. Și, pentru că veni vorba, Smeeth, în parte, vina era și a lui Goath. Da, da, era. Treizeci de ani în branșă și toate astea, dar de fapt se săturaseră să-i vadă mutra aia a lui mohorîtă, iar el renunțase să mai facă și cel mai mic efort. Golspie mi-a demonstrat asta imediat, deși, trebuie să recunosc, și eu cam bănuiam, în ultima vreme, cum stau lucrurile.

— Și eu, domnu Dersingham.

— Exact ! Goath trebuia dat afară, și așa cum s-au petrecut lucrurile, s-a dat afară singur. O să-i pară foarte rău, curînd-curînd. Și-acuma, uite ce se-ntîmplă : Golspie a venit să

mă vadă din pură întîmplare. El avea contractul, dar voia să găsească o firmă gata introdusă și să lucreze cu ea. Toate astea... știi... sînt numai între noi, Smeeth...

— Înțeleg, domnu Dersingham, zise Smeeth, măgulit și încîntat.

— Golspie... domnul Golspie... nu vrea o participare, nu-i convine să se complice. Vine la noi ca un fel de director general, lucrînd cu un comision frumușel, frumușel de tot chiar. Dumneata trebuie să fii pus în curent cu toate astea, natural, din cauza registrelor. E-un comision masiv, nimic de zis, dar, la urma urmei, el e cel care aduce toată afacerea, realmente, și el o să răspundă de importul lemnului și de tot sectorul ăsta. Noi doi vom lucra împreună, asigurînd sectorul cestălalt, desfacerea. Eu am să circul mult, în cele cîteva luni viitoare, și va trebui să găsim pe cineva — pe cineva tînăr și entuziast — care să ia locul lui Goath.

— Așa că nu mai reducem personalul biroului ? întrebă domnul Smeeth cu o mare ușurare.

— Să reducem ? Ce să reducem ?! O să trebuiască să-l sporim, și încă foarte repede. Camera aia de mostre din fund va trebui golită și curățată săptămîna asta, o s-avem nevoie de ea. Ai face bine să mai iei o dactilografă, s-o ajute pe *miss* Matfield, o fată tînără, cît de repede. Într-o săptămînă, două, Smeeth — și, zicînd acestea, domnul Dersingham sări în sus și strînse pumnii întocmai ca unul care în viața lui n-a trecut printr-un colegiu — o să trebuiască să-i dăm drumul vîrtos, s-o luăm din loc, și pentru partea cu biroul mă bizui pe dumneata ! Voi, toți, trebuie să mă sprijiniți în împrejurarea asta. Avem, cu toții, o șansă excepțională și, natural, e-un formidabil noroc venirea asta a lui Golspie la noi. El e ambalat cu totul în chestia asta... așa e felul lui, e-un tip foarte entuziast și așa... știi... și noi trebuie să ținem pasul cu el.

— Puteți conta pe mine că-mi voi da toată silința, domnu Dersingham, îl asigură domnul Smeeth cu ardoare. Dar sînt vreo două chestiuni despre care aș vrea să-mi spuneți, să mă puneți și pe mine la curent. De exemplu, cum s-a aranjat cu străinii aceia în privința plăților ?

— De chestia asta o să-ți vorbească chiar el, Smeeth. Noi am atins problema asta numai în treacăt pînă acum.

— Și încă ceva, domnu Dersingham, continuă Smeeth, dar ceva mai șovăitor de data asta, dumneavoastră știți cum stăm cu banca în momentul de față. Dacă ne extindem acuma, trebuie s-avem ceva la spate, nu ?

— Am să mă ocup de chestia asta chiar azi după-amiază, zise domnul Dersingham. Cu banca nu mai putem face nimic acum, dar mă gîndesc să împrumut, poate, o sumă, pînă trecem de greutăţi. O să trebuiască s-avem ceva lichid luna care vine, mai ales că domnul Golspie spune că vrea o parte din comisionul lui, ca să zicem aşa, înainte.

Domnul Smeeth deveni grav, apoi tuşi :

— Socotiţi c-ar fi înţelept, domnu Dersingham ? Vreau să zic... adică... noi n-avem nici o garanţie...

— Vrei să zici că toată afacerea poate să fie o simplă pungăşie, nu-i aşa ? Recunoaşte că asta ai vrut să spui ?! izbucni celălalt cu un fel de rînjet. Da, fireşte, m-am gîndit şi eu. M-am gîndit, ieri dimineaţă, la dumnezeu ştie cîte pungăşii, pentru că, după cum ţi-am spus, afacerea nu mi s-a părut de loc cuşer. Dar am examinat serios toată chestiunea. El nu-şi încasează comisionul decît după ce marfa a fost livrată clienţilor noştri, natural, dar el îşi vrea gologanii *atunci*, nu vrea să mai aştepte pînă ce ni se lichidează nouă conturile definitiv. Şi-acuma, pentru că veni vorba, Smeeth, n-o să le mai dăm ăstora atîta aţă în viitor, atîtea înlesniri de plată. Cu marfa asta nouă în mînă, ne putem permite să strîngem puţin şurubul, nu crezi ?

— Asta aşa-i, domnu Dersingham. Mi-ar părea bine să văd cîteva din conturile astea lichidate definitiv. E mai mare daraua decît ocaua cu ele. Şi, şovăind, domnul Smeeth continuă : Nu sînt încă tocmai lămurit cu domnul Golspie, domnu Dersingham. El o să conducă biroul ?

— Într-un fel, da, răspunse celălalt, lăsînd impresia unui om care a reflectat îndelung la această problemă. Poţi să consideri că da. Deşi, natural, rămîne totuşi de resortul meu...

— Fireşte, domnu Dersingham.

— Dacă ţi se va-ntîmpla să fii categoric în dezacord cu vreo propunere de-a lui, vii la mine, zise domnul Dersingham, avînd în momentul acela aerul unui conspirator voinic şi trandafiriu. Dar n-ai nevoie să vorbeşti despre asta cu ceilalţi, de dincolo, din birou.

— Înţeleg ce vreţi să spuneţi, zise domnul Smeeth, care avu sentimentul că evenimentele vor evolua văzînd şi făcînd.

— Fireşte că domnul Golspie mai are multe de-nvăţat, continuă domnul Dersingham pe un ton degajat. El nu-i versat în comerţ şi nici în viaţa din City. Dar se pare că la vremea lui a umblat peste tot, şi-i un om cu idei, ştii, un om de colosal impuls. Ciudat tip, trebuie să recunosc. Apoi deveni din nou

pragmatic : Acuma ascultă, Smeeth, aş vrea să-i dăm drumul cît de repede se poate, pentru că am nevoie de banii aceia — sau măcar o parte din ei — să fie intraţi în bancă pînă mîine după-amiază cel mai tîrziu. Roag-o pe *miss* Matfield să dea zor cu scrisorile pe care i le-am dat, ca să le pot semna. Şi vezi ca circulara să plece încă astă-seară, fii atît de bun.

— Desigur, domnu Dersingham.

Şi domnul Smeeth se întoarse să plece, dar se opri înainte de a ajunge la uşă :

— Dacă nu-mi luaţi în nume de rău îndrăzneala, domnu Dersingham, sînt foarte bucuros că lucrurile au luat această întorsătură. Începusem să fiu îngrijorat, foarte îngrijorat, domnu Dersingham.

— Mulţumesc, Smeeth ! Mulţumesc ! (Era imposibil să nu remarci acum veteranul worrellian.) O să duduie de treabă pe-aici, curînd-curînd, ai să vezi ! Colosal noroc, natural, apariţia lui la noi, aşa ! Oh, pentru că veni vorba, probabil c-o să treacă pe-aici acuma.

Domnul Golspie trecu, dar numai după ce domnul Dersingham plecase, şi stătu cam vreo jumătate de oră, în care timp puse doar cîteva întrebări domnului Smeeth. A doua zi dimineaţă trecu din nou, şi domnul Smeeth trebui să ia parte la un fel de scurtă conferinţă, cu el şi cu domnul Dersingham. Domnul Golspie se întoarse apoi pe la patru jumătate, dictă cîteva scrisori şi-şi vîrî nasul prin birouri, examină camera din fund şi dădu cîteva telefoane din biroul domnului Dersingham, acesta fiind plecat să viziteze pe „Nickman & Fiii". Ceilalţi plecaseră, şi domnul Smeeth îşi strîngea registrele, le punea bine pentru noapte, cînd domnul Golspie ieşi din biroul direcţiei şi începu iar să pună întrebări, în special cu privire la situaţia conturilor. Mai stătură amîndoi vreo douăzeci şi cinci de minute, la sfîrşitul cărora domnul Golspie propuse să-şi termine discuţia ducîndu-se să bea cîte ceva.

Cînd ajunseră jos în capul scării, domnul Smeeth şi-aduse aminte că rămăsese fără tutun (fuma două uncii şi jumătate de tutun, „amestec special T. Benenden", pe săptămînă) şi spuse c-ar vrea să intre să cumpere. Domnul Golspie intră şi el, şi T. Benenden fu atît de surprins să vadă iar pe străinul masiv şi cu mustaţa mare, de data asta în societatea domnului Smeeth, încît cîntări tutunul şi-l puse în taşcă fără să scoată o vorbă.

— Ai ceva ţigări de foi bune, dar *bune ?* întrebă domnul Golspie cu glasul său de bas profund, privindu-l pătrunzător, mai pătrunzător chiar decît îl privise tutungiul pe el.

— Desigur că am, răspunse T. Benenden, plin de demnitate. Şi-i puse în faţă două-trei cutii.

Domnul Golspie alese două ţigări, le tăie vîrful, îşi vîrî una în gură şi pe cealaltă o înfipse într-a domnului Smeeth şi le aprinse pe amîndouă fără să scoată un cuvînt. Apoi, după ce suflă un nor de fum spre Benenden, zise :

— Cît face ?

— Trei şilingi amîndouă.

Domnul Golspie trînti două piese de cîte o jumătate de coroană pe tejghea. Tutungiul prinse ocazia :

— Ce se-aude cu prăbuşirea asta teribilă a cursurilor la cimenturi, domnilor ? începu el. Unde-o să ne ducă ?...

— Pe mine n-o să mă ducă nicăieri, răspunse domnul Golspie. Dar pe dumneata unde-o să te ducă ?

T. Benenden făcu o mutră jignită şi continuă să joace în palmă cei doi şilingi rest.

— Voiam să spun altceva. E-un consorţiu mare, nu ? Acum un an au urcat de erau gata să spargă plafonul, ca toate marile consorţii aproape. *All right !* Şi-acuma ? Acuma ce se-ntîmplă ? Prăbuşire ! ! Şi de ce ?...

— Eu, unul, habar n-am, şi pariez că nici dumneata ! zise domnul Golspie, bine dispus. Apoi avu un hohot de rîs scurt. Ei, să fiu al dracului ! hohoti el. De cinci minute îmi bat capul întrebîndu-mă ce nu-i în regulă la dumneata.

— La mine ? !

T. Benenden tresări.

— Da, la dumneata. N-ai băgat de seamă că te priveam fix ? Se întoarse către domnul Smeeth : Nu reuşeam să mă dumeresc. Înţelegi, nu ? Apoi se răsuci către T. Benenden, îndreptînd spre el un deget, scurt şi brutal : Dar bine, omule, ai uitat să-ţi pui cravata. Uită-te la dumneata. Vedeam eu că e ceva. Ăsta-i restul meu ? E-n regulă, doi şilingi !

Domnul Smeeth îl urmă ieşind din prăvălie cu respiraţia tăiată. An după an intrase în prăvălia lui T. Benenden de două-trei ori pe săptămînă, şi o dată măcar nu avusese curajul să pomenească cuvîntul „cravată". Şi-acum apare tipul ăsta, cu „ai uitat să-ţi pui cravata" al lui ! Domnul Smeeth începu să rîdă încet şi pe înfundate.

Domnul Golspie o luă înainte şi intrară peste drum la barul „La calul bălan".

— Ce iei ? întrebă domnul Golspie.

— Mulţumesc, domnu Golspie... Oo... ăăă... un pahar de *bitter*, zise domnul Smeeth modest, la adăpostul ţigării mari de foi.

— Nu lua *bitter*. Seara-i şi aşa rece, mai ales după o zi de muncă grea. Ia un *whisky*. Aşaaa... Două *whisky*-uri duble, şi puţin sifon.

Era linişte şi confortabil la „Calul bălan". Domnul Smeeth nu mai intrase aici de multă vreme, şi îi făcea plăcere. Focul pîlpîia voios pe grătarul căminului, şirurile de sticle luceau şi scînteiau, paharele aveau o strălucire blîndă, conversaţiile se topeau într-un zumzet agreabil, ţigările îi cufundară îndată într-o atmosferă de voioşie generoasă, aromată, voluptuoasă. *whisky*-ul era bun şi ştergea gustul de ceţos, de afumat, de tunel de cale ferată al Fundăturii Îngerilor. Domnul Golspie, tot tenebros şi autoritar, dar acum şi jovial, era vădit doritor ca raporturile dintre ei să fie amicale.

— Aveţi un om care lucrează în Midland [1] şi în Nord, nu ? se informă domnul Golspie după ce sorbiseră amîndoi din *whisky*-urile lor. Cum arată ?

— Dobson ? E-un tînăr de treabă şi are legături bune prin regiune. N-a vîndut prea mult în vremea din urmă, dar n-a fost din vina lui.

— Atunci o s-avem noutăţi de la el curînd, zise domnul Golspie. Dacă n-o să poată vinde furniturile astea noi, mai bine să se ducă să se plimbe. Se vînd singure. Or să curgă comenzile, pur şi simplu or să curgă. Dar bagă de seamă, Smeeth, acuma trebuie să ne punem în mişcare. Trebuie să adunăm comenzi, teancuri de comenzi, să batem fierul cît e cald. Ne trebuie un om pentru Londra şi împrejurimi, imediat ce putem pune mîna pe unul. Dar unul viu, spirt, nu ca amărîtul ăla sinistru pe care l-am dat afară din prima zi. Puteai tot aşa de bine să fi trimis o coadă de mătură să ia comenzi. O să trebuie să fim trei, eu, Dersingham şi ăla noul, cine-o fi el, să facem Londra şi împrejurimile lunile viitoare. Să-i dăm brînci. Aşa trebuie procedat, nu ?

Domnul Smeeth îşi scoase ţigara de foi dintre buze şi, încercînd să se arate entuziast şi întreprinzător, spuse că aşa trebuie procedat.

— Am să-ţi spun în ce cred eu, continuă domnul Golspie fără a se osteni să coboare glasul, sau mai bine zis să-l domolească, pentru că era destul de coborît. Eu cred în muncă pînă nu mai poţi, şi în petrecere tot pînă nu mai poţi. Dacă-i vorba

[1] Regiunile din centrul Angliei.

de muncă, apăi, pentru numele lui dumnezeu, muncește! Și dacă-i vorba de petrecut, atunci, să fie-al dracului, petrece, dă-i drumu!

În clipa asta domnul Smeeth se trase brusc înapoi, pentru că între el și domnul Golspie, în dreptul umărului, se vîrîse o căpățînă, o căpățînă mare, cu o șapcă foarte murdară.

— Toate astea-s foarte bune și frumoase, domlor, zise căpățîna într-o tînguială insolentă, dar ce te faci cînd nu poți să găsești de lucru? Atunci cum faci să petreci, ai? Ce te faci atunci?

— Un singur lucru poți să faci atunci, răspunse prompt domnul Golspie.

— Ce?

— Să nu-ți bagi nasul unde nu-ți fierbe oala! îi trînti, întinzînd gîtul spre el într-un fel care-ți inspira și teamă și dezgust. (Intrusul se trase imediat înapoi.) Uite, zise domnul Golspie cu un ton mai blînd și disprețuitor, ai aici trei *pence*. Du-te și-ți cumpără ceva.

— Mulțumesc, domle.

Și căpățîna dispăru.

— De cîte ori mă-ntorc în orașul ăsta, găsesc tot mai mulți asemenea nenorociți.

— Nu-i de lucru, știți, răspunse domnul Smeeth, serios. Nu zic că toți vor să găsească, dar nu-i de lucru. Vă spun sincer, domnu Golspie, cîteodată mă-nspăimînt cînd îi văd pe toți amărîții ăștia care caută de lucru. Dac-o să trebuiască să angajăm ceva personal nou și o să dăm un anunț, atunci o să mă-nțelegeți ce vreau să spun... vin de nu se mai isprăvesc și-s gata să muncească pe nimica toată. Ți se rupe inima cînd stai de vorbă cu ei.

— Fără-ndoială, răspunse domnul Golspie, cu tonul unuia a cărui inimă nu se rupe chiar atît de ușor. Dar ce știu eu e asta: un om gata să muncească pentru nimica toată nu face de mine. Nu-l iau nici de pomană. Și asta-mi aduce aminte de ceva, Smeeth. Cu cît te plătește firma pe dumneata?

Domnul Smeeth șovăi o clipă, apoi îi spuse:

— Și dumneata socotești că-i destul?

Domnul Smeeth șovăi din nou.

— Păi, dacă afacerile ar fi mers bine, aș fi cerut de Crăciun să-mi mărească leafa, dar, după cum știți, afacerile n-au mers.

— Nu, dar or să meargă, nici vorbă c-or să meargă! exclamă domnul Golspie. Or să meargă incomparabil mai bine

decît au pomenit „Twigg & Dersingham" de cînd sînt ! Cine dracu-a fost Twigg ăsta ? Lasă, dă-l încolo. Am să-ți spun cinstit, eu nu socotesc că ești plătit destul. Mă pricep la oameni și-ți cunosc omul de ispravă cum dau cu ochii de el, și dacă cineva-i alături de mine, m-ajută, știi ce fac ? da, asta-i ! stau și eu alături de el, îl ajut, îl susțin. Și am să te susțin și pe dumneata.

— Sînteți foarte amabil, domnu Golspie, murmură stînjenit domnul Smeeth.

— Din clipa cînd comenzile astea care ne intră acuma devin afacere concretă — și ia seama, să știi că ele înseamnă mai multă muncă și mai multă răspundere pentru dumneata din toate punctele de vedere — din clipa aceea ți se va mări salariul, și se va mări solid, o sută sau două de lire pe an de la-nceput. Să nu-mi spui mie Jimmy Golspie dacă nu se face ! Și pe chestia asta să dăm mîna.

Domnul Smeeth, copleșit, se pomeni strîngîndu-i mîna pe chestia asta.

— Și-acuma, adăugă autoritar domnul Golspie, să punem pecetea și iscălitura dînd pe gît încă unu mic, la repezeală.

— *All right !* Dar... ăăă... e rîndul meu.

— De loc, absolut de loc. Astă-seară, nu. Astă-seară dumitale nu-ți vine nici un rînd. Așteaptă-ntîi să ți se mărească leafa. Două simple, te rog. Ești însurat, nu-i așa, Smeeth ?

— Sînt. Nevastă și doi copii. Băiatul tocmai a trecut de douăzeci și fata e-aproape de optsprezece.

— Eu tot ce am e-o fată. Aștept să vină și ea, în curînd. Fata asta a dumitale te bagă-n seamă ?

— Nu cine știe ce. Am impresia că nu le intră-n obicei, în vremurile astea de-acuma...

— Ai dreptate. Nici a mea... E-ndărătnică, șireată, e-un adevărat diavol. Toată viața ei a fost alintată, și-o să mai fie. Prea frumușică, asta-i beleaua cu ea. Nu seamănă cu tat-su, știi, și zicînd asta domnul Golspie zgudui tot barul cu hohotul său uriaș de rîs. Vezi dumneata, Smeeth, afacerea asta, dacă stai să te gîndești, e-a dracului de caraghioasă. M-am amestecat, în viața mea, în fel de fel de afaceri, prin lumea-ntreagă, și poate că asta-i ceva mai respectabilă decît altele. Dar dacă stai să te gîndești... e-a dracului de caraghioasă... să stai să vinzi bucățele de lemn subțire pe care să le lipească alții pe alte bucăți de lemn, ai ? Ce zici ?

— M-am gîndit adesea la asta, zise domnul Smeeth cu ardoare — se trezea în el filozoful. M-am gîndit adesea... ve-

deți... nu știu... dar branșa asta e poate la fel cu multe lucruri din viață. Furnir. Păi, domnu Golspie, gîndiți-vă. E bun doar să facă o mobilă s-arate c-ar fi făcută dintr-un lemn mai bun decît cel din care e în realitate, e-un fel de convenție, pentru că toată lumea știe. Nu-i înșelătorie. Și deseori m-am gîndit că și viața-i așa, o mare parte din ea, mai ales cînd mergi în societate. Știți, fiecare pretinzînd că e mahon, sau că-i nuc, din cap pînă-n picioare...

— Și de fapt banda-i a dracului de furniruită ! exclamă domnul Golspie jovial. N-are a face, ia să vedem dacă nu putem lipi toată marfa asta a noastră pe scaunele, garderoburile și bufetele lor, și să facem gologani și să petrecem. Asta-i totul !

Și se avîntară în noaptea care se lăsase pe Fundătura Îngerilor, unde diapazonul domnului Golspie putea fi auzit duduind din nou, că „asta-i totul !" Domnul Smeeth, cu nările încă pline de aroma havanei, cu licoarea aurie circulîndu-i încă prin măruntaie ca un Gulf-Stream fermecat și cu promisiunile domnului Golspie cîntîndu-i madrigale prin cap, avu sentimentul că de data aceasta s-ar putea într-adevăr ca „asta" să fie „totul".

În seara aceea, așteptînd tramvaiul, domnul Smeeth cumpără două ziare în loc de unul, dar nu citi nici un rînd măcar.

Capitolul III

DERSINGHAMII LA EI ACASĂ

1

Pe la mijlocul săptămînii următoare se produseră la „Twigg & Dersingham" o mulţime de schimbări. Cea mai mare schimbare se simţi în atmosfera întreprinderii. Dacă n-ai fi făcut decît să deschizi uşa exterioară şi să rămîi dincoace de paravanul despărţitor cu geamuri de sticlă mată, şi tot ai fi simţit imediat deosebirea. Indiscutabil, maşinile de scris răpăiau şi ţăcăneau, telefonul suna, se auzeau voci, toate astea într-un ritm nou, aferat, optimist. Chiar şi scaunul pe care erai invitat să iei loc, cînd aşteptai dincolo de paravanul despărţitor, fusese şters de praf. *Mrs.* Cross se dovedise a nu rămîne imună la influenţa înnoirilor : biroul comun fusese supus unei curăţenii generale şi serioase.

Nu se mai pomenea acum să nu aibă careva destul de lucru. Stanley continua să fie trimis în oraş, nici vorbă că acuma făcea mai multe curse decît oricînd, dar era obligat să-şi accelereze metodele de „filare" şi nu-şi mai putea permite să urmărească decît persoane care se grăbeau. Domnul Smeeth era, în mijlocul cifrelor micuţe şi elegante, tot atît de ocupat şi tot atît de încîntat ca un călugăr în faţa manuscrisului său. Turgis, care avea sarcina să supravegheze ca mărfurile expediate *către* şi cele expediate *de către* firma „Twigg & Dersingham" să apuce pe căile cuvenite, devenise, la telefon, aspru şi arogant cînd vorbea cu tot felul de agenţi de expediţie şi se răstea la funcţionarii de la gara de mărfuri ca la nişte cîini vagabonzi ce i se vîrau printre picioare. *Miss* Matfield îşi răpăia scrisorile cu ceva mai puţin dispreţ şi dezgust, oarecum cu aerul că n-ar mai fi fost manifestările unor nebuni totali, ci doar ale unor simpli nerozi. Şi căpătase un ajutor — personalul firmei „Twigg

& Dersingham" sporise la începutul acestei săptămîni prin angajarea unei a doua dactilografe. Apăruse *miss* Poppy Sellers.

Fetele care își cîștigă singure existența lucrînd ca dactilografe la birouri pot fi împărțite în trei categorii. Sînt acelea care, precum *miss* Matfield, fiice de domni cu profesie liberă, *coboară* la birou și la mașina de scris, lucrează *sub* nivelul lor, întocmai cum se întîmpla pe vremuri ca unele fete să se mărite *sub* nivelul lor. Mai sînt cele care iau totul simplu și calm, pentru că trăiesc în tradiția birourilor, cum ar fi fost cazul cu fiica domnului Smeeth, de pildă. Apoi sînt acelea care *se ridică* la birou și la mașina de scris, deși nu cîștigă mai mult decît cîștigă surorile și verișoarele lor în fabrici și în ateliere mici — s-ar putea să cîștige chiar mult mai puțin decît ele — dar cu toate acestea își pot permite să ia, în cercurile respective ale familiilor, un aer superior și distins, pentru că au reușit să ajungă dactilografe. Poppy făcea parte din această a treia categorie. Tatăl ei lucra la metropolitan și locuia, el și cu familia sa de patru persoane, într-o jumătate de casă, nu departe de Eel Brook Common, pe la Fulham, sălbăticiunea aceea dinspre sud-vest, numai cărămizi și tencuială măcinate de vreme, putrezite. Poppy nu era la prima slujbă, pentru că avea 20 de ani și lucrase și se perfecționase, fără întrerupere, în întreprinderi comerciale, de cînd avusese 15 ani, dar era, incontestabil, cea mai importantă dintre toate cîte le ocupase. Fusese aleasă dintr-un număr mare de solicitanți, începuse cu două lire și zece șilingi pe săptămînă, dar i se spusese confidențial de către domnul Smeeth, care i se părea o persoană teribilă, înspăimîntătoare, că avea perspective frumoase, numai să vrea să învețe și să fie sîrguincioasă. Poppy era pe deplin hotărîtă să fie, pentru că — așa cum scrisorile ei de recomandare trebuiseră să admită — era o fată foarte muncitoare și conștiincioasă. Fără să fie chiar atît de urîtă încît să scape complet de atenția tinerilor care se învîrteau pe la intrarea cinematografului „Red Hall" de pe Walham Green (și Poppy se ducea des la „Red Hall", cu prietena ei Dora Black, pentru că era amatoare de distracții), totuși nimeni nu-i spusese încă pînă acum că-i nostimă, drăguță. Mică și subțire, cu păr negru și ochi căprui, tindea, destul de timid, să-și dea un aer japonez sau javanez, sau în genere oriental, purtînd părul tăiat breton și alte chestii de-astea, dar nu izbutea decît să arate puțin cam ștearsă și neglijentă. Cînd făcea, în disperare de cauză, vreun efort special, mînuind cu vigoare rujul de buze, folosind din belșug pudră cu efecte orientale și desenîndu-și și ridicîndu-și sprîncenele atît de sus

încît o dureau, lumea o întreba dacă nu cumva se simte rău. Acest eșec în a realiza o frumusețe exotică, care era — cum credeau și ea și Dora Black — „genul ei", tindea să o mențină pe sărmana Poppy într-o oarecare deprimare și să-i inspire o ușoară lipsă de afecțiune față de sine însăși. În primele cîteva zile la „Twigg & Dersingham" părea un șoricel. O intimidau noutatea și importanța fiecărui lucru, și făcu constatarea că-i va fi cu neputință să ajungă prietenă cu marea, superioara, bine-informata, teribil-de-condescendenta *miss* Matfield. Dar, tot ca un șoricel, ținea ochii deschiși, nu-i scăpa nimic, prinsînd, cu mintea ei micuță și ageră de *cockney* [1], fiecare fărîmă de informație și de bîrfeală. După trei zile, *miss* Dora Black, de pe Basuto Road din Fulham, știa mai mult despre personalul de birou de la „Twigg & Dersingham" — deși printr-o a treia persoană — decît fusese în stare să afle domnul Dersingham în trei ani.

Una dintre primele sarcini ale domnișoarei Poppy Sellers fu aceea de a bate la mașină răspunsuri la scrisorile primite în urma anunțurilor publicate de „Twigg & Dersingham" în *The Times* și în *Daily Telegraph*. Anunțurile urmăreau găsirea cuiva care să ia locul lui Goath, dar în stare să-și cheltuiască o bună parte din timp pe teren. Trebuia să-i semene lui Goath cît mai puțin posibil la caracter și cît mai mult în experiență. Pe scurt, trebuia să fie „tînăr, entuziast, energic", și „cu unele relații în comerțul de mobile, furnire și incrustații". Iar schimbarea determinată de domnul Golspie era de asemenea amploare, încît firma „Twigg & Dersingham" se socotea în măsură să declare că unei persoane pricepute „i se deschideau frumoase perspective".

S-a spus că englezului modern nu-i place să muncească. Nu se poate afirma însă că nu caută și că nu cere de lucru. A doua zi după apariția anunțurilor, firmamentul poștal s-a deschis, și un potop de scrisori s-a prăvălit peste „Twigg & Dersingham". Toată ziua aceea un torent amețitor de răspunsuri a inundat Fundătura Îngerilor. Aveai impresia că suburbii întregi, stradă cu stradă, n-au așteptat decît acest semnal. Se aflau, puteai constata, sute de oameni care aveau întinse legături în comerțul de mobile și cele mai profunde, cele mai temeinice cunoștințe despre furnire și incrustații, și majoritatea acestor oameni, deși refuzaseră recent mormane de oferte, erau cu totul și cu totul dispuși să ajute firma „Twigg & Dersingham". Se mai aflau apoi oameni care poate nu aveau legături chiar directe, dar fu-

---

[1] Locuitor al cartierelor periferice din Londra, vorbind un argo specific.

seseră ani de zile, ca să zicem așa, pe marginea comerțului de mobile, unii vînduseră piane, alții făcuseră evaluări de mutări, sau se ocupaseră de prețuiri, sau se pricepeau la tapițerie. Mai erau apoi oameni mai bătrîni, mulți dintre ei foști ofițeri, care știau de toate despre toate și erau gata să anexeze cele mai uimitoare scrisori de recomandare ; recunoșteau că negoțul de mobile, furnire și incrustații era pentru ei cu totul nou, dar puteau foarte repede să învețe tot ce era de învățat în această materie, și în același timp se arătau dornici să demonstreze cît erau de pricepuți în a comanda oamenii și în a-și pune în valoare neobișnuita lor capacitate de organizare. Și, la urmă de tot, veneau cei ce absolviseră școli secundare, tipi care nu știau nimic despre furnire și incrustații și nici măcar nu voiau să lase impresia că se sinchisesc de ele, dar atrăgeau atenția asupra faptului că știu să conducă un automobil, să administreze o moșie, să organizeze orice sau pe oricine și erau dispuși să plece în Orient, avînd probabil impresia că „Twigg & Dersingham" dispuneau, pe lîngă comerțul lor de furnire și incrustații, și de cîteva plantații de ceai. Corespondenții aceștia se exprimau cu toate felurile imaginabile de caligrafii, pe toate felurile de hîrtie care-ți puteau trece prin cap, de la pergamentul de calitate superioară pînă la bucățele mici și murdare de hîrtie trandafirie găsite în vreo cutie pe vreun raft în casă, dar într-o singură chestiune toate erau aidoma : toți păreau entuziaști, toți păreau energici.

— Asta-ți dă oarecum o imagine a patriei-mume, nu-i așa ? zise domnul Golspie, care vorbea întotdeauna ca și cum ar fi venit dintr-o țară mai nouă.

El trecuse în revistă, împreună cu domnul Dersingham și cu domnul Smeeth, tot mormanul.

— E un rezultat al crizei, răspunse domnul Dersingham, care se simțea optimist zilele astea. Nu mai e atît de grav cît era, nu-i așa, Smeeth ?

— Cred că nu, domnu Dersingham, adevărat.

Dar glasul domnului Smeeth părea cam îndoielnic. Scrisorile îl făcuseră să întrezărească din nou un colț al întunecatei prăpastii. Era o imagine care-i dădea sentimentul că se clatină.

Domnul Golspie mormăi :

— După cît s-arată din noianul ăsta de scrisori, cu patru sau cinci lire pe săptămînă poți pune mîna pe tot ce are Anglia mai bun. Nu există nimic ce oamenii ăștia nu s-ar pricepe să facă, în afară de a-și găsi de lucru. Ei, eu am dat peste vreo patru aici. Voi ce-ați găsit ?

După încă multă vorbărie și bătaie de cap, pînă la urmă reduseră, prin eliminare, cererile admisibile la zece, și acești zece fură solicitați să se prezinte la birou peste două zile, în primele ore ale după-amiezei. Veniră toți deodată, așa că își așteptară rîndul afară, pe palierul scării, în timp ce Stanley, în culmea bucuriei, tot ieșea și intra, introducîndu-i. Domnul Smeeth, ducîndu-se la bancă, trebui să-și croiască drum prin această mică mulțime și, în primul moment, cînd păși afară din birou și cei doi sau trei aflați în imediata apropiere a ușii îi făcură loc cu o repeziciune aproape ostentativă, se simți triumfător, mîndru, un bărbat cu o situație solidă, care izbutise în viață, singurul dintr-o ceată de ratați. Dar în clipa imediat următoare sentimentul acesta îi dispăru. Toți erau foarte îngrijiți, îmbrăcați cu hainele cele mai bune, și arboraseră o înfățișare entuziastă și energică, în special cei de lîngă ușă, care păreau a fi în culmea entuziasmului și a energiei, fețele lor luîndu-și de pe acum expresia menită probabil să facă impresie asupra forțelor misterioase din birou. Cîțiva dintre ei erau tineri și aveau o privire degajată, plină de încredere, privirea unor oameni care căutau mai curînd o schimbare de slujbă. Alții, mai bătrîni, mai puțin încrezători, arătau preocupați sau îngrijorați, dezamăgiți. Domnul Smeeth se izbi de unul dintre ei, ultimul din grup, care stătea într-un colț aproape de capul scării.

— Vă rog să mă iertați! exclamă omul, cu grabă, preocupat.

Fără îndoială că era un om necăjit, cam de vîrsta domnului Smeeth și oarecum semănînd cu el, cărunt, zbîrcit, slăbit, om cu nevastă și copii și cu ceva lucrușoare adunate care se spulberau acum, om care din ce în ce mai des s-a pomenit a fi ultimul în coada alcătuită din cei ce așteptau cu speranța dată de scrisoare, de scrisoarea triumfătoare sosită în dimineața aceea, scrisoare care-i aprinsese în suflet nădejdea eliberării, ce se stingea acum încet, încet.

— E vina mea, îl asigură domnul Smeeth oprindu-se și arborînd un zîmbet vinovat și politicos.

Dar cînd privirile li se întîlniră, zîmbetul începu să-i tremure, apoi pieri, și domnul Smeeth rămase solitar, grav, îngrijorat. Simți deodată că-l năpădește o simpatie caldă pentru omul acela, o pornire profundă de milă, pe care nu o simțise de multă vreme. Parc-ar fi fost frați; și fără îndoială că, timp de o secundă sau două, fuseseră frați, privindu-se unul pe celălalt în lăcașul întunecat al tragediei.

— Îți doresc succes, se pomeni rostind domnul Smeeth.
— Mulțumesc, și pe fața omului alunecă o nălucire de zîmbet.

Domnul Smeeth nu-l mai revăzu niciodată. Nu avusese succes. Solicitantul cu succes arăta cu totul altfel, mult mai tînăr, un tip înalt, cu un cap neobișnuit de mic, cu un nas trandafiriu și iscoditor și cu o gură foarte mare, lăsînd să se vadă, cînd se deschidea, un număr de dinți aproape de două ori mai mare decît cel obișnuit. Îl chema Sandycroft și cunoștea meseria, căci, dacă nu vînduse niciodată furnire și incrustații, cumpărase însă, pentru că lucrase o vreme la firma „Frații Briggs". Faptul acesta îl scotea din comun, din rîndul tuturor celorlalți solicitanți. În afară de asta, și el arăta a fi numai entuziasm și numai energie. Punea chiar și în cele mai mici lucruri pe care le spunea un accent entuziast.

— Domnule Twigg, exclamă el adresîndu-se domnului Golspie, și domnule Dersingham, puteți să vă bizuiți pe mine ! Cunosc branșa. Cunosc oamenii. Știu cum să manevrez, dacă-mi dați voie să mă exprim astfel.

— *All right !* zise domnul Golspie cu obișnuita lui brutalitate prietenoasă. Dar nu te-apuca să manevrezi prea mult. Ce zici, Dersingham ?

— Oh, perfect ! replică domnul Dersingham, care nu prea pricepuse, dar lăsa să se înțeleagă că, totuși, pricepuse.

— Înțeleg, domnule. Știu ce vreți să spuneți. N-aș putea face așa ceva. Nu-i în firea mea. Cinstea nu e totul, dar, după credința mea, e primul lucru. Sînt corect. Cred în necesitatea de a fi corect, domnule.

— Biiine ! zise domnul Golspie cordial, pentru că și el credea în Sandycroft și în pasiunea acestuia pentru corectitudine.

— Și, dacă este posibil, domnilor, continuă Sandycroft privind de la unul la celălalt, aș vrea să încep chiar de acum, să pun mîna pe cîteva fire, pe cîteva ițe, pentru ca mîine dimineață să mă și apuc de treabă. Fierb, clocotesc să-ncep, să-i dau drumu, fierb teribil ! Știți ce-nseamnă asta, domnilor ! Numai după o săptămînă, două de stat degeaba, un om ca mine se simte parc-ar fi ruginit. Vreau să m-apuc de treabă. Nevastă-mea rîde de mine. Zice : „Odihnește-te puțin". Dar nu pot, nu-i felul meu. Eu trebuie să fac ceva...

— Om de ispravă, rosti domnul Dersingham aprobator.

— Ei, eu zic că și noi trebuie să ne apucăm de treabă, spuse domnul Golspie. Mai bine să treacă mîine dimineață pe-

aici și să fie pus la curent cu ce trebuie să știe înainte de a-și începe turneul.

— Da, bine, să treacă, răspunse domnul Dersingham. Ascultă, uite ce zic eu, acuma mai bine te duci acasă, duci vestea soției dumitale... și... asta... în fine... nu ?... și fii aici mîine dimineață, cam pe la nouă. Dacă nu sîntem noi încă veniți, stai de vorbă cu Smeeth — el e casierul, e-acolo — el o să poată să te pună în curent, oarecum...

— Foarte bine, domnilor.

Și te-ai fi așteptat să salute energic și entuziast și să plece. El procedă însă altfel ; aruncă o privire pătrunzătoare și plină de energie domnului Golspie (în care recunoscuse imediat asociatul cu greutate), apoi o privire pătrunzătoare și plină de energie domnului Dersingham, își apucă pălăria (și făcu operația aceasta în așa fel încît să lase impresia că ar fi fost în stare, din ăst simplu gest, să facă lucruri extraordinare, numai să fi vrut), își duse pălăria în fața celui de al doilea nasture al pardesiului, dădu scurt de trei ori din cap, apoi se răsuci pe călcîie și ieși ca din pușcă.

În realitate, treaba de care trebuia să se apuce domnul Dersingham și domnul Golspie era o invitație la dineu formulată de domnul Dersingham și acceptată de domnul Golspie. Domnul Golspie avea unele trăsături care domnului Dersingham nu-i plăceau : era categoric, brutal, despotic și în stare să fie ironic și sarcastic într-un fel care îl făcea pe domnul Dersingham să se simtă jignit, iritat. Fără îndoială că vreo cîteva semestre la „Worrell" ar fi făcut cu totul alt om din domnul Golspie, care acum, ajuns la maturitate, demonstra mult prea convingător, atît prin felul de a vorbi, cît și prin felul de a se purta, că nu era un *gentleman*. Din situația asta nu exista ieșire : Golspie nu era *gentleman*. Dar Dersingham nu-l considera pe Golspie ca pe un englez care nu era *gentleman*, căruia îi plăcea să facă pe grozavul, un parvenit (și nu există îndoială că uneori Golspie vorbea și se comporta ca unul care face pe grozavul, ca un perfect parvenit ;) domnul Dersingham se străduia să-l considere un străin ce-și însușise limba engleză într-o măsură excepțională. Asta nu era greu, pentru că Golspie lăsa impresia că-și petrecuse cea mai mare parte din viață în afara Angliei și nu ar avea rădăcini în această țară. Cert era că el oferise firmei „Twigg & Dersingham" o nouă și strălucită perioadă de viață, ca și cum ar fi fost o zeitate, un zeu al comerțului cu capul chel și cu mustața mare. Așa că Dersinghamii au dezbătut chestiunea și au decis în cele din urmă că trebuia să-l invite la un dineu,

să-l invite cum se cuvine, şi nu la o gustărică, într-o duminică oarecare. Şi faptul acesta însemna ceva, pentru că deşi veteranul dumneavoastră worrellian, care trebuia să-şi cîştige existenţa în City, accepta să fumeze o havană, sau să bea un *whisky* sau să ia un cotlet, două la club, dacă era nevoie, cu orice tip cît de cît decent cu care avea o întîlnire de afaceri, se ferea însă categoric — sînt propriile sale cuvinte — de a-l invita pe vreunul dintre aceştia acasă, să-l prezinte soţiei şi, eventual, unuia sau altuia dintre veteranii de la „Worrell". Deci, faptul că, în ciuda deficienţelor sale vădite, domnului Golspie i se făcuse o asemenea invitaţie însemna *ceva* pentru situaţia lui, deşi, în treacăt fie zis, el o acceptase destul de rece şi fără să manifeste mirare sau gratitudine.

— Vor mai fi cîteva familii şi cred că o să vă facă plăcere să le întîlniţi, adăugă domnul Dersingham, dar nimic prea ceremonios. Numai cravată neagră, ştiţi, cravată neagră...

Rostise aceste cuvinte aşa cum fac toţi cînd le rostesc, ca şi cum o cravată albă ar cîntări o tonă, iar ei fac uz de tact ca să-ţi dea a înţelege acest lucru.

— Ce vrei să zici ? Smoching ?

— Exact, răspunse domnul Dersingham, spunîndu-şi că într-adevăr era extraordinar cum Golspie ăsta nu era în curent cu nimic. Atunci... ăăă... pe la opt, marţea viitoare, da ?

— Perfect, răspunse domnul Golspie. Îmi face mare plăcere.

2

Familia Dersingham ocupa un apartament în zona eminamente respectabilă, dar o idee cam tristă, dintre Gloucester Road şi Earl's Court : Barkfield Gardens, 34 A, S. W. 5. Aproape toată lumea care locuieşte în această parte a Londrei are privilegiul, precum scot în evidenţă agenţiile imobiliare în reclamele lor, de a avea „vedere la grădină", ceea ce înseamnă că ferestrele lor privesc la grilaje de fier, la lemn-cîinesc prăfuit şi la boschete de laur, la peluze mici şi ronduri de flori care-ţi lasă impresia că sînt pe punctul de a renunţa la o luptă inegală. Unele dintre aceste parcelări sînt mai răsărite, altele mai puţin, dar Barkfield Gardens nu fac parte dintre cele dintîi. Este unul dintre cele mai mici şi mai triste cvartale, unul dintre cele care îşi pierd foarte repede rangul, alunecînd uşor din categoria celor cu vile şi apartamente mari în aceea cu apartamente mici,

pensiuni, case de sănătate și cămine pentru domnișoare, de care se apropia văzînd cu ochii. Dersinghamilor nu le plăcea Barkfield Gardens. Nu le plăcea vilișoara lor, ale cărei camere, toate, păreau mai mult înalte decît late și lungi și erau lipsite cu totul de veselie. Domnul Dersingham nu reacționa în nici un fel la chestiunea asta, pentru că aștepta — cum făcea întotdeauna — să vadă cum stă din punct de vedere financiar. (De unde ai fi putut trage concluzia că știa precis cum stă din punctul de vedere filozofic sau social sau politic sau artistic.) Cu toate acestea, din cînd în cînd, doamna Dersingham citea toate coloanele de anunțuri cu închirieri de apartamente rezidențiale demne de ei, se repezea pe la cîteva agenții imobiliare, vizita chiar cîteva locuințe ; dar cum ea niciodată nu se hotăra să știe realmente ce vrea, iar soțul ei niciodată nu izbutea să afle cum stă din punct de vedere financiar, continuau să rămînă în Barkfield Gardens, 34 A, bombănind, în camere care îi făceau să se simtă ca niște insecte într-o eprubetă, în timp ce un puhoi de bucătari și de fete în casă, trimiși mereu de pe la vreo patru birouri de plasare, unul după altul, curgeau prin subsolul întunecat, lăsînd să se sedimenteze amintirile a nenumărate priviri iritate, răspunsuri impertinente, referințe mincinoase, ciorapi de mătase lipsă, veselă spartă și mîncăruri arse. Pentru unele femei, această stare de lucruri, care făcea cu neputință confortul și liniștea, ar fi prezentat oarecare compensații, pentru că ar fi oferit material de vorbă nelimitat, dar doamna Dersingham se mîndrea cu faptul de a nu face parte din categoria femeilor care își pierd timpul comentînd cusururile servitorilor. Cele mai multe dintre prietenele ei se mîndreau și ele cu același lucru și își povesteau între ele ce și-ar fi putut spune dacă ar fi făcut parte din acea categorie de femei, și apoi începeau să-și dea exemple. „Știu, draga mea, dar ascultă ce mi s-a întîmplat..." strigau ele într-un glas.

La ora șapte patruzeci și cinci, în seara în care fusese invitat domnul Golspie, domnul Dersingham era ocupat, făcînd pe propriul său *maître d'hôtel*, aranjînd vinurile. Turnă niște Bordeaux într-o carafă, niște Sauternes într-alta și într-o a treia niște Porto, apoi turnă într-un *shaker*, pentru *cocktail*-uri, puțin gin și foarte mult vermut francez și italian, și duse *shaker*-ul și cîteva pahare în salon. Această operație terminată, își aduse aminte de țigări, și umplu cutia de argint, un dar de nuntă purtînd culorile „Worrell" în email, cu țigarete „Sahib" și cîteva turcești, despre care soția sa spunea întotdeauna că le preferă oricăror altora, indiferent care-ar fi acelea. Apoi își

oferi un *cocktail*, se uită la focul care ardea vesel, se uită la scaunele înalte în spetează și scunde în picioare, late și cafenii, aruncă o privire prin cameră, care acuma — cînd cele două lămpi acoperite cu abajururi distrăgeau atenția de la suprafața sumbră de perete de deasupra lor— i se părea foarte elegantă și primitoare, își sorbi *cocktail*-ul, încercă să fredoneze o melodie și începu să se simtă pătruns de o oarecare senzație de căldură, stare potrivită pentru o gazdă.

Doamna Dersingham, care se afla în dormitor, încercînd să-și pudreze intervalul dintre omoplați, era mai puțin fericită. Se simțea îngrijorată. Bucătăreasa fusese destul de supărată aproape toată ziua și putea foarte bine să fi stricat totul, pentru că era în stare, chiar cînd se găsea în toane bune, să lase supa prea grasă și să uite să pună sare la legume. Și Agnes, noua fată în casă, pretindea că știe de toate în materie de servit, dar era atît de proastă, încît putea foarte ușor să se apuce să strîngă teanc farfuriile de legume sub nasul musafirilor și exista perspectiva unei teribile încurcături în momentul cînd se va ajunge la strînsul mesei pentru desert. Puteai, firește, să iei pe moment lucrurile în glumă, dar oboseai tot luîndu-le toate în glumă. Era păcat că lucruri de felul ăsta nu le puteai sau face ca lumea, sau lua cu totul în derîdere. Ah, cît de oribil de obositor era ! Și-afară de asta, după ce că erai atît de preocupată și îngrijorată tot timpul de servit și de mîncăruri, ți se mai pretindea să mai și animezi conversația, să fii grozav de „strălucită", „sclipitoare" și „primitoare".

„Mi-aș dori, spunea o gisculiță de fată în mintea doamnei Dersingham — o gisculiță de fată care dăinuia acolo dintotdeauna, dar nu intra în vorbă decît atunci cînd doamna Dersingham era foarte obosită sau foarte supărată — mi-aș dori să fiu o actriță cu succese nemaipomenite, să locuiesc într-un apartament mic și delicios și să am o cameristă nemaipomenit de devotată, și un coafor al meu, și o mașină mare, și ceva, foarte puțin, de mîncat înainte de spectacol, și pe urmă să joc și să fiu nemaipomenit de minunată, și toată lumea să aplaude... și pe urmă să pun un mantou superb de zibelină rusească și bijuterii și să mă duc la un supeu, și toată lumea să rămînă cu gura căscată la mine. Nu, ba nu ! Mi-aș dori să fiu o scriitoare, o scriitoare foarte mare, cu o vilă undeva pe Coasta-de-Azur, cu portocali și mimoze și tot felul de chestii, și să iau prînzul afară, în lumina soarelui, și să primesc vizita unor persoane distinse, extraordinare. Nu, ba nu ! Mi-aș dori să fiu foarte-foarte bogată, să am o menajeră și cincisprezece servitori

şi o cameristă extraordinară, numai pentru mine, şi nu ştiu cîte rochii numai modele de la Paris în fiecare sezon, şi o casă în oraş, şi ceva, o vilă, la ţară, şi un tînăr foarte seducător, brun, aristocrat, care să ia parte la curse de automobile sau de iahturi, sau, în fine, la ceva, şi să fie teribil de îndrăgostit de mine, să mă adore şi să mă respecte şi s-arate, săracul, tare nenorocit, iar eu să-i spun: «Îmi pare rău, dragul meu, dar vezi care-i situaţia. Nu pot să iubesc pe nimeni altul decît pe Howard, dar putem rămîne prieteni, nu-i aşa?»"

Gîsculiţa asta continua să trăncănească, stupidă şi incoerentă, în timp ce, în atît cît mai rămăsese din mintea doamnei Dersingham, reveneau întrebări şi griji despre sosul pentru peşte şi crema caramel, să nu cumva să nu se fi închegat, şi Agnes să nu răstoarne cine ştie ce. În tot timpul ăsta îşi pudra spinarea sau gîtul, încercă întîi colierul de cristal, apoi pe cel de chihlimbar, îşi frecă obrajii cu un tampon mic roşu, privindu-şi chipul reflectat în oglinda stil secolul al XVII-lea, pe care şi-o cumpărase la Brighton şi se dovedise a fi o simplă oglindă proastă, şi de loc secolul al XVII-lea. Singura consolare era certitudinea constantă că în realitate arăţi mai bine decît te arăta oglinda asta stupidă. Amintindu-şi pentru a mia oară de faptul acesta, doamna Dersingham stinse lumina, se opri o clipă lîngă dormitorul copiilor, să constate dacă e linişte, apoi se duse la bărbatul ei, în salon.

— Oh, slavă domnului că n-a venit încă nimeni! zise ea, aranjînd o pernă ici, alta colo şi încălzindu-şi mîinile. E-atît de oribil zorul ăsta. Ce bine-i să ai cîteva minute de linişte şi pace.

Vorbea de pe acum ca şi cum ar fi fost musafiri de faţă.

— Ai dreptate, răspunse domnul Dersingham, fidel.

Se opri acum în faţa lui.

— Mi-e teamă c-arăt oribil, continuă ea, într-o scurtă revenire la felul ei firesc de a fi.

— Ba de loc. Arăţi foarte bine, murmură domnul Dersingham, simţindu-se jenat, ca de obicei.

Totdeauna avea un fel de bănuială că ar fi trebuit să fi spus el întîi ceva, cam în genul: „Pe cuvîntul meu, astă-seară arăţi superb!" Dar nu ştiu cum se făcea că nu spunea niciodată aşa ceva.

— Nu exagera cu complimentele, dragul meu. Trebuie să recunosc, astă-seară mă simt oribil. Ceea ce mi-ar face sincer plăcere ar fi să mă bag în pat şi să iau o carte. Toată alergătura asta, şi primitul, şi toate, încontinuu, e-atît de obositor...

Începuse din nou să se comporte ca în societate.

Doamna Dersingham nu arăta oribil, dar nici seducătoare nu era, așa cum își făcea iluzii. Arăta ca sute de alte neveste englezoaice pe la 30 și ceva de ani, adică blondă, obosită, sprintenă și puțin veștejită. Avea ochi albaștri frumoși, un nas cu vîrful în sus și o gură care trăda o ușoară nemulțumire. În afară de povestea secretă a bucătăriei și a camerei copiilor, unde creaturi cu referințele cele mai uimitor de bune se dovedeau întotdeauna a fi puturoase, nerușinate și hoațe, viața ei era într-adevăr searbădă, pentru că nu avea nici preocupări care s-o absoarbă, nici multe prietene la Londra. Dar nu recunoștea acest lucru nici chiar față de soțul ei, în afară de rare excepții, cînd își ieșea din fire, cădea zdrobită, și adevărul izbucnea violent ca o trîmbiță. Pretindea că viața ei e un vîrtej pasionant și policrom de oameni și divertismente. Nu spunea propriu-zis minciuni, dar crea o atmosferă în care cel mai neînsemnat eveniment era imediat deformat și amplificat, ca obiectele care cad într-un recipient de sticlă plin cu apă. Un ceai într-o luni și un dineu într-o vineri deveneau o săptămînă întreagă de petreceri, de alergat încoace și-ncolo, în toate părțile, transformate nu într-o distracție, ci într-o povară. Dacă întîlnea o persoană de două-trei ori, spunea că l-a văzut sau că a văzut-o de nu știu cîte ori, zi și noapte. Două matineuri într-o singură săptămînă (cu o colegă de școală sau cu mama ei, care venea de la Worcester) o reduceau la condiția unui critic dramatic la sfîrșitul unei bogate stagiuni de toamnă. Chiar cînd recunoștea că nu a luat parte la un anume eveniment, că nu s-a întîlnit cu o anume persoană, că n-a văzut o piesă, că n-a citit o carte, se străduia să dea acestor mărturisiri parfumul unui gest pozitiv în loc de al unuia negativ, și încă un parfum atît de puternic, încît lăsa într-o oarecare măsură impresia că se găsea în strîns contact cu evenimentul, cu persoana, piesa sau cartea. Lăsa această impresie în parte accentuînd cu emfază verbul auxiliar: „Nu, *n-am* văzut-o", sau: „Nu, *n-am* asistat", ceea ce trebuia să sugereze ascultătorului că doamna Dersingham participase la o serie de importante ședințe ale unui comitet, că a discutat chestiunea acolo și a luat hotărîrea, împreună cu toți ceilalți, că, pentru moment, să nu se mai facă nimic în legătură cu persoana, piesa, cartea sau evenimentul în discuție. Și așa, prin metoda asta sau prin altele, crea o atmosferă în care cîteva ieșiri în oraș și cîteva întîlniri erau transformate într-o viață de societate intensă și obositoare, ce reușea, adeseori, s-o obosească într-adevăr, atît sînt de puternice, cîteodată, visurile

noastre. Toate astea îl lăsau oarecum perplex pe omul simplu care era bărbatul ei, dar acesta învățase acum să nu mai spună niciodată nimic. Ultima oară cînd a întrebat, după ce musafirii plecaseră, de ce se plînsese atît că are mult de alergat, cînd el, în ce-l privește, nu a putut constata că ar fi avut de alergat, ea devenise agresivă și îi spusese cu vehemență că dacă ar fi după el, ar trebui să stea toată ziua în casă și să deretice prin apartament, să nu vadă niciodată pe nimeni și nimic de la un cap al săptăminii la celălalt, și că, cu cît o să vorbească el mai puțin, cu-atît o să fie mai bine ; răspuns care-l lăsase complet uluit.

Dersinghamii, care acum stăteau în picioare, alături, pe carpeta de blană de urs, auziră sosind primul musafir. Trebuia să fie sau Golspie, sau familia Trape. Nu puteau fi Pearsonii, care, locuind în apartamentul de sus, așteptau întotdeauna pînă auzeau pe altcineva sosind înainte de a-și face apariția. Și era chiar Golspie, arătînd ciudat de străin în ochii domnului Dersingham, într-un smoching amplu și cu o cravată neagră foarte îngustă. De-abia avusese timp să-i fie prezentat doamnei Dersingham, că Pearsonii, care erau tot atît de grijulii să nu întîrzie pe cît erau să nu fie primii, sosiră gîfîind și zîmbitori.

— Ah-ha... bună seara ! răcni domnul Pearson, ca și cum tocmai reușise să-i descopere.

— Ce mai faci, draga mea ? ! strigă și doamna Pearson gazdei, cu un ton care n-ar fi permis nimănui să-și imagineze că se văzuseră doar cu cîteva ore mai înainte.

Pearsonii erau o pereche matură, fără copii, care se întorseseră de curînd de la Singapore, retrăgîndu-se din afaceri. Domnul Pearson era un bărbat mai năltuț, cu un gît lung și subțire, pe care era înfipt un cap în formă de pară. Obrajii săi păreau neverosimil de durdulii, în contrast total cu restul persoanei, așa încît veșnic lăsa impresia că și-i umflase. Era în același timp și nervos și amabil. În consecință, rîdea mult și fără motiv, iar sunetul pe care-l scotea cînd rîdea nu poate fi reprodus scriptic decît astfel :*Tii-tii-tii-tii.* Doamna Pearson, grasă de sus și pînă jos, își purta obrazul încadrat de nenumărate bucle negre pline de mister, și avea un vag aer de actriță de operetă de pe vremea cărților poștale ilustrate, care poate se retrăsese de pe scenă după ce ajunsese să culmineze în rolul principal din nu știu ce comedie muzicală, pentru a deschide o pensiune unde se trăia bine. Formau o pereche cam solitară, prietenoasă, și se vedea bine că nu mai știau cum dracu să-și omoare vremea, așa că ziua de azi era pentru ei o ocazie ce

prezenta oarecare importanţă, merita s-o aştepţi, să vorbeşti despre ea, să te bucuri de ea pînă la ultima silabă a celei mai banale conversaţii.

Acum strigau cu toţii unul la altul, după moda gazdelor şi musafirilor de pe Barkfield Gardens şi de prin alte cartiere.

— Aţi nimerit uşor ? răcni domnul Dersingham la domnul Golspie.

— Am venit cu un taxi, mormăi domnul Golspie, cu nasul în *cocktail*.

— Asta-i cea mai bună soluţie la Londra dacă te duci într-o casă unde n-ai mai fost, nu-i aşa ? strigă domnul Pearson. Noi totdeauna facem aşa, dacă ne putem permite. *Tii-tii-tii-tii !*

— Şi cum s-a simţit mititelul astă-seară ? se interesă doamna Pearson, matern afectuoasă, ca de obicei, şi cu glasul piţigăiat la maximum.

— Oh, am luat copilului temperatura, era normală. E bine acum, replică doamna Dersingham ţipînd, cu un ton afectat şi intenţionat nematern.

— Îmi pare atît de bine, *atiiit* de bine ! şi pe cînd rostea cuvintele astea, doamna Pearson era radioasă la maximum şi aproape îi dădeau lacrimile. M-am temut teribil să nu fie ceva realmente serios cu scumpul de el. Îi spuneam lui Walter că bănuiţi că-i vorba de o răceală. Îmi pare *atiiit* de bine că n-a fost, draga mea... Trebuie să ai atîtea griji cu copiii, în ziua de azi, nu-i aşa ?

— Afacerea asta cu ruşii mi se pare cam bizară, nu ? strigă domnul Dersingham.

— Foarte bizară. Dumneata ce crezi ? strigă drept răspuns domnul Pearson.

El nu credea nimic, pentru că ziarul de seară nu-i spusese încă ce să creadă, iar de auzit nu auzise încă părerea nimănui. În orice problemă care-şi avea originea la vest de Suez, domnul Pearson prefera să fie de acord cu lumea în care se afla. Cînd era vorba de ceva la răsărit de Suez, se întîmpla să aibă şi o părere proprie, iar cînd era vorba chiar despre Singapore, se ştia dinainte că va contrazice pe oricine.

— Ei, ascultă ce-ţi spun eu, Dersingham, zise domnul Golspie, care, ca de obicei, îşi avea părerea lui. Toate astea nu-s decît tîmpenii, nerozii, baliverne ! Le cunosc eu poveştile lor. Oamenii ăia de-acolo, de la Riga, încearcă şi ei să cîştige un gologan, şi dau drumu la chestii de-astea.

— E teribil de interesant, domnule Golspie ! exclamă doamna Dersingham, apărînd deodată sub înfăţişarea unei femei

de lume care dorise, de atîta vreme, să afle adevărul adevărat în această problemă. Natural, dumneavoastră ați fost pe-acolo, nu-i așa ?

— Pe-acolo, pe-aproape.

Și domnul Golspie îi adresă un zîmbet, un fel de rînjet, în același timp și batjocoritor, și prietenos. Părea să-i spună că-i *all right*, că nu era fată urîtă, dar nu trebuie să încerce să-l ducă, pentru că nu-i mergea, n-ar fi fost de loc, dar de loc genul ei.

— E cu totul altceva dac-ați fost la fața locului, nu-i așa ? strigă domnul Pearson. Ați luat contact cu faptele, cu realitățile. *Tii-tii-tii-tii-tii !*

— Și unde locuiți acum, domnule Golspie ? se interesă doamna Pearson, înălțîndu-și sprîncenele și aplecîndu-și puțin capul într-o parte.

— Am un simplu apartament mobilat pe Maida Vale, răspunse domnul Golspie.

— N-am impresia că aș cunoaște cartierul, răspunse doamna Pearson, luînd un aer de fetiță cuminte.

— Sînt destule cartiere din Londra pe care noi nu le cunoaștem încă. *Tii-tii-tii-tii-tii...*

— Nu pierdeți mare lucru dacă nu cunoașteți Maida Vale, din cîte am văzut eu, mormăi domnul Golspie. Unde-i locuința mea pare să fie plin de ovrei și de actrițe de cabaret. Actrițe bătrîne, nu de-astea tinere, drăguțe...

— *Tii-tii-tii-tii-tii...* interveni oarecum îndoielnic domnul Pearson.

— Ah, voi, bărbații ! strigă doamna Pearson, care nu degeaba locuise la Singapore : știa ea ce știa.

— *Tii-tii-tii !* De data asta triumfător.

Fu anunțată *miss* Verever, cu un ton foarte acru, pentru că Agnes se și săturase de recepția asta. Nu-i plăcuse felul în care această anume cucoană intrase și o măsurase cu privirea.

E cazul să spunem cîteva cuvinte în favoarea fetei ăsteia, Agnes. *Miss* Verever era una dintre acele persoane care de la prima vedere îți provoacă aversiunea. O fecioară înaltă, cadaverică, de 45 de ani, sau cam așa ceva, vară cu mama doamnei Dersingham. Etala, mai ales în rochie de seară, o cantitate supărător de mare de oase ascuțite și lucioase, ca și cum jumătatea ei superioară ar fi fost o hartă în relief făcută din fildeș. Pentru ca în societate să nu fie trecută cu vederea și poate și pentru a se apăra, elaborase și realizase pînă aproape de desă-

vîrşire un fel ciudat şi iritant de a se purta, care producea o impresie de infinită răutate, batjocură, sarcasm şi ironie. Ceea ce spunea în realitate era destul de anodin, dar *tonul* cu care spunea, expresia feţei, zîmbetul, privirea, toate acestea îţi lăsau impresia că vorbele ei aveau un înţeles ascuns şi diabolic. În nenumărate mici hoteluri sau pensiuni de lîngă Mediterana, cu vedere la mare, prin simpla întrebare la ce oră vine poşta sau dacă a plouat în timpul nopţii, făcea pe bărbaţi să se gîndească dacă nu cumva nu s-au bărbierit ca lumea, sau pe femei să se îngrijoreze de ce se întîmplase cu fardul şi machiajul lor, şi silea persoanele de ambe sexe să cugete dacă nu cumva, fără să-şi dea seama, au spus vreo prostie. După asta, ea n-avea decît să facă cel mai mic gest de prietenie pentru ca lumea să spună că era surprinzător ce inimă bună dovedea şi avea un cap teribil de deştept şi de sarcastic. Toate astea erau foarte bune şi frumoase pentru cei ce închiriaseră camere sub acelaşi acoperiş cu ea pe următoarele trei luni, dar pentru cunoştinţele întîmplătoare, care se întrebau indignate ce doamne iartă-mă avea cu ei, asemenea maniere speciale produceau efecte cu totul nefericite.

Veni pînă în mijlocul camerei, sărută gazda, dădu mîna soţului gazdei şi apoi, strîngîndu-şi buzele şi ascuţindu-şi toate trăsăturile, zise :

— Sper că nu m-aţi aşteptat pe mine. Sînt sigură că nu m-aţi aşteptat, nu-i aşa ? M-aţi aşteptat ?

Şi, oricît ar putea să pară de ciudat, această observaţie, această simplă întrebare făcu, imediat, ca tot dineul să pară complet absurd.

— Nu, cu siguranţă nu, îi răspunse domnul Dersingham, întrebîndu-se în acelaşi timp cum, pentru numele lui dumnezeu, le-a putut da prin cap s-o invite. Şi adăugă : Trebuie să mai vină cineva. Familia Trape.

— Oh, îmi pare bine, atunci, că nu sînt ultima, zise *miss* Verever cu un zîmbet amar de-abia schiţat, pe care şi-l păstră pe buze tot timpul cît fu prezentată celorlalţi oaspeţi.

Un minut mai tîrziu sosi şi familia Trape, ca să întregească numărul invitaţilor. Oaspeţii întîrziaţi pot fi împărţiţi în două categorii : cei ce regretă, sosesc transpiraţi, cerîndu-şi iertare, bîiguind nişte scuze cu ceaţa, cu taximetrele învechite şi cu şoferii tîmpiţi, şi cei impenitenţi, care intră cu nasul pe sus şi privesc oarecum jigniţi cînd văd că toţi ceilalţi oaspeţi au sosit, sprîncenele lor mărturisind dezaprobare pentru gazdele care nu ştiu la ce oră începe propria lor recepţie. Trapeii consti-

tuiau admirabile specimene ale categoriei impenitente. Erau amîndoi înalți, reci, slabi și destul de lipsiți de trăsături caracteristice. Trape fusese și el la „Worrell", coleg cu Dersingham. Era asociat al unei firme de agenți imobiliari, dar își spunea *maiorul* Trape pentru că ajunsese la acest grad pe la sfîrșitul războiului, instruind mulțimea nesfîrșită de băieți luați atunci la recrutare, și devenise atît de milităros, încît nu se mai îndura să se despartă de învechitul titlu de politețe. Devenise, într-adevăr, atît de sec, de milităros, de trufaș, încît era cu neputință să ți-l imaginezi închiriind și vînzînd case, după rutina meseriei, și nu-l puteai vedea decît în fruntea unui mic detașament de incursiune, punînd mîna pe toate apartamentele și garsonierele cochete și organizînd o ieșire cu un corp expediționar ca să înfigă drapelul britanic pe moșiile și conacele cu tîmplărie scumpă și cu terenuri de sport. Soția lui era o femeie oarecum incoloră, foarte engleză ca tip, care avea totdeauna un aer puțin mirat și dezgustat de viață. Poate că era chiar, și poate că din cauza asta vorba ei avea un anume efect de ventriloc, reușind să emită glasul fără vreo mișcare perceptibilă a trăsăturilor delicate și congelate.

Lăsîndu-i pe toți să strige unul la altul, doamna Dersingham se strecură afară, pentru că anunțarea dineului cît mai curînd cu putință devenise imperativă. Trei minute mai tîrziu, se întoarse, arborînd, nu fără succes, aerul că n-are pe lumea asta nici o grijă, că-i o gazdă ca din *O mie și una de nopți*. La un interval foarte scurt, Agnes își vîrî capul pe ușă, și, uitînd una din cele mai insistente instrucțiuni, zise, fără nici un dram de entuziasm :

— Poftiți, coniță, dineul e servit.

Doamna Dersingham zîmbi eroic musafirilor ei, care, cu excepția domnului Golspie, se uitară unii la alții și apoi spre ușă, ca și cum ar fi auzit despre chestiunea asta cu dineul pentru prima oară în viață, iar interesul lor pentru așa ceva era foarte modest, ba chiar îi și amuza. Domnul Golspie, însă, arăta ca un om cu poftă de mîncare, dispus să se așeze la masă, și făcu chiar cîțiva pași către ușă. Începu atunci o manevră generală, cîțiva pași înainte, cîțiva pași înapoi, zîmbetele și invitațiile cu mîna, care se obișnuiesc în momentul de față în toate acele nefericite straturi ale societății în care s-a pierdut rigoarea ceremonialului, dar nu s-a ajuns încă la lipsa de ceremonial. Și iată-i, zîmbind și agitîndu-se fără nici un rost, în apropierea ușii.

— Atunci, doamnă Pearson, hai, rosti domnul Golspie cu glasul său cel mai răsunător și mai brutal. Intră !

Și, fără multe alte forme, o apucă pe doamna Pearson de cot, și doamna Pearson se pomeni trecînd pragul în fruntea coloanei. Se înghesuiră în sufrageria mică, unde supa aburea pe masă sub cele patru becuri acoperite cu abajururi.

— Acum, să vedem, începu doamna Dersingham ca de obicei, avînd sentimentul că oaspeții ei nu mai erau oameni, ci șase cadavre enorme, de care ea, criminal mișel, trebuia să se descotorosească. Acum, să vedem. Vrei să iei loc acolo, doamnă Trape ?... Și doamna Pearson... acolo.

Apoi, după ce termină cu aranjatul cadavrelor, avu timp să bage de seamă că supa arăta oribil de grasă.

3

Supa era proastă. *Miss* Verever lăsase cea mai mare parte din porția ei în farfurie și se grăbea să-și coboare ochii la ea, cu multă curiozitate, ori de cîte ori doamna Dersingham îi arunca vreo privire de la celălalt capăt al mesei. Cum erau opt la număr, doamna Dersingham nu ședea în coada mesei, în fața soțului ei. Acolo ședea domnul Golspie, și se simțea foarte bine, băgînd în gură pe sub mustața aceea mare a lui cantități de pîine neconforme cu un *gentleman*. La dreapta domnului Golspie se aflau doamna Dersingham, maiorul Trape și doamna Pearson, iar de cealaltă parte ședeau *miss* Verever, domnul Pearson și doamna Trape.

— Și cum ai petrecut vacanța de la Norfolk astă-vară ? se adresă *miss* Verever doamnei Dersingham. Nu mi-ai povestit nimic, și muream să aflu.

Zîmbetul care însoți această declarație te informa că *miss* Verever nu-și putea imagina o temă mai idioată și mai plicticoasă, pentru că orice îi va răspunde va fi insuportabil de anost, iar dacă nu-i va răspunde, va fi teribil de necuviincios.

— Destul de bine ! strigă doamna Dersingham cu disperare. De fapt chiar foarte bine, luat în ansamblu. Poate c-a fost puțin cam rece, știi...

— Într-adevăr, ai avut impresia c-a fost rece ?

Ai fi jurat că aceea care vorbea avea intenția să sugereze că frigul a fost anume fabricat pentru doamna Dersingham și că așa-i trebuia.

La celălalt capăt al mesei, maiorul Trape și gazda vorbeau despre fotbal, pe deasupra doamnei Pearson, care dădea din cap și zîmbea și-și clătina toată vremea buclele-i misterioase, ca să arate că nu era lăsată în afara conversației.

— Joci vreodată rugby, Golspie ? întrebă domnul Dersingham de-a lungul mesei.

— Ce anume ? Rugby ? N-am mai fost la un meci de ani de zile, răspunse domnul Golspie. Dacă mă duc vreodată, prefer să mă duc la unul de profesioniști.

Maiorul Trape ridică din sprîncene.

— Cum, dumneata, om de societate ? Accepți chestia asta profesionistă ? Să nu-mi spui mie că-ți place așa ceva !...

— Da' ce cusur are ?

— Ei, cum ? ! Vreau să spun... a, imposibil... nu se poate... e-o afacere murdară, să vinzi oameni pe bani, și-așa mai departe. E foarte nesportiv !

— Trebuie să declar că-s de acord cu dumneata, Trape, interveni domnul Dersingham. O afacere foarte nesportivă, asta-i și părerea mea.

— Oh, nici vorbă, continuă maiorul Trape. Trebuie să fie amatori... dragoste de joc... Joci de dragul jocului, nu așa... cum fac toți tipii ăia, pe bani.... Nu-i posibil să fii sportiv și să joci pe bani... Oh, e-o afacere murdară... Ce zici, Dersingham ?

— Sînt perfect de acord cu dumneata.

Se auzi un sunet ce părea să pornească din gura doamnei Trape și care voia să anunțe că și ea e de aceeași părere.

— Ei, uite, eu nu sînt de părerea dumneavoastră, spuse domnul Golspie de-a dreptul.

Nu se sinchisea nici de doi bani că-s amatori sau că-s profesioniști, dar era ceva în felul de a fi al lui Trape care cerea să fie contrazis, și domnul Golspie nu era omul să lase neobservată o asemenea provocare.

— Dacă un om sărac se pricepe să joace bine un joc, de ce să nu-și permită să trăiască de pe urma jocului aceluia ? Ce puteți să-mi răspundeți la asta ? Un om are tot atît de mult dreptul să joace *cricket* sau fotbal, ca să trăiască, cum are dreptul să trăiască din spălatul geamurilor sau din vînzarea de măruntaie...

— Ei, asta-i ! Măruntaie ! Vai, domnule Golspie, cum se poate ? ! țipă doamna Pearson, scuturîndu-și buclele ca o fetiță.

— Nevastă-mea are oroare de măruntaie, informă domnul Pearson. *Tii-tii-tii-tii-tii*...

— Nu sînt de această părere, ripostă maiorul Trape, mai inflexibil decît oricînd. Chestiile acelea sînt afaceri, cu totul altceva. Jocurile trebuie jucate de dragul jocului. Ăsta-i modul de viață englezesc. Dragostea de joc. Sport curat. Dacă înving ceilalți, nici o supărare. Sportul și afacerile sînt două lucruri deosebite.

— *Nu* în cazul cînd afacerea ta e sportul, ripostă domnul Golspie, luînd un aer sumbru și rău. Nu putem să fim toți *și* amatori, *și* bogați. Să-și aibă, băieții, cele șase-șapte lire pe săptămînă. Sînt bani munciți. Dacă o serie de oameni pot să-și cîștige existența repetîndu-ne în fiecare duminică cum că trebuie să fim cumsecade — și asta numai dacă ne ducem noi la ei să-i ascultăm, eu, unul, însă, nu mă duc — de ce să nu-i lași pe alții să fie plătiți ca să bată mingea în fiecare sîmbătă, fără atîta vorbărie că-i afacere murdară? Eu, unul, nu pricep. Afară doar dacă nu-i din snobism. Țara asta e încă plină de snobism. Își scoate capul peste tot.

— Despre ce este toată discuția asta? se interesă *miss* Verever.

Și poate avînd sentimentul că se cuvenea ca domnul Golspie să fie pus la locul lui, arboră cea mai stranie privire și dădu drumul celui mai supărător din tonurile de care dispunea, iar în cele din urmă aruncă în balanță un anume zîmbet, un încercat zîmbet de altădată.

Dar domnul Golspie îi întoarse privirea foarte calm și, înainte de a-i răspunde, duse la gură o bucată de pește, ba chiar o bucată mult prea mare:

— Discutăm despre fotbal și despre *cricket*. Nu cred să vă intereseze. Nici pe mine nu mă interesează cine știe ce. Mie îmi place biliardul. E un joc pentru care face să te întorci în țara asta. Aici poți totdeauna să faci o partidă frumoasă. Au mese bune, știi...

— Și mie îmi plăcea foarte mult să fac cîte o partidă de biliard, chiar și de *snooker*[1], cînd eram la Singapore, zise domnul Pearson, dînd din cap în așa fel încît obrajii îi tremurau ca o piftie de vițel. Erau cîțiva jucători admirabili la clubul de-acolo, admirabili jucători... făceau serii de cîte patruzeci-cincizeci... Dar eu nu făceam parte dintre ei... *Tii-tii-tii*...

— Ne-am dus să-i vedem pe Susie Dean și pe Jerry Jerningham seara trecută, zise maiorul Trape întorcîndu-se către

[1] Varietate a jocului de biliard.

doamna Dersingham. Bună piesă. Bine făcută, cu mult spirit, cu foarte mult spirit. Ați mai fost la vreun spectacol în ultima vreme, doamnă Dersingham ?

— Asta-i adevărat, își informă doamna Pearson gazda și pe oricine altul dispus să asculte. Cînd eram la Singapore, soțul meu se ducea întotdeauna la club, să facă o partidă de biliard. Dar acuma de-abia dacă mai joacă. Nu cred să fi făcut vreo partidă anul ăsta. Ai făcut, Walter ? Tocmai spuneam că nu cred să fi făcut anul ăsta vreo partidă de biliard.

— Și așa, ba cu una, ba cu alta, îi spunea doamna Dersingham maiorului Trape, pur și simplu n-am fost în stare să văd nici jumătate din piesele pe care ar fi trebuit să le văd. Totdeauna ești silit să renunți la cîte ceva, nu ? Am fost la familia Trevor — cred că-i cunoști, nu-i așa ? — cei cu șantierele navale, știi, decît că, natural, Trevorii aceștia nu mai sînt în afaceri, sînt teribil de legați cu grupul acela tînăr și distins, doamna Dellingham, tinerii Mostyn-Price, *lady* Muriel Pagworth și faimoșii Ditchway. Ei bine, ce să mai spun, întîi la ei, pe urmă a trebuit să mergem la *five o'clock*-ul muzical al doamnei Westbury, o lume teribilă... trebuia să vină și Dossevitch, și Rouget... Au fost împiedicați chiar în ultimul moment, dar a venit Imogen Farley, și a cîntat divin. Oh, și pe urmă, după toate astea, m-am dus să văd chestia aia nouă de la Teatrul Regal... cum îi spune... ah, da, *Celălalt*. Așa că n-am avut nici un moment pentru vreo altă piesă.

— Nu, vezi bine, n-ați avut, imposibil să fi avut, nu-i așa ? zise maiorul Trape, care se lăsa totdeauna impresionat de această minunăție care era pentru el frecventarea societății și a personalităților faimoase. Sînteți într-o situație mai grea decît Dorothy, și eu îi spun veșnic că forțează nota... Nu trebuie forțată nota, știți...

Doamna Dersingham, întrebîndu-se cît o să mai aștepte Agnes pînă să aducă cotletele, ridică din umeri și făcu întocmai cum o văzuse făcînd pe Irene Prince în *Femei distinse*, la „Ambasador" :

— E stupid, știu, mărturisi ea fermecător, și totdeauna spun că am să renunț la cea mai mare parte... dar... știi bine cum se întîmplă...

Miss Verever, afișînd iar zîmbetul ei bizar, se aplecă înainte, privi în ochii gazdei și zise :

— Dar ce se întîmplă, draga mea ?

Doamna Dersingham reuși, totuși, să se salveze, aruncîndu-se imediat în conversația ce se desfășura la celălalt capăt al mesei, cu aerul că n-ar fi auzit întrebarea domnișoarei Verever :

— Oh, ai citit-o ? strigă ea peste masă doamnei Trape, care, lăsînd impresia că nu scosese o vorbă de cîteva săptămîni, izbutise, cu toate acestea, să articuleze efectiv cîteva observații. Eu n-am citit-o și nici n-am de gînd.

„Dar Agnes o fi avînd oare de gînd s-aducă cotletele ?"

După cum bănuise, la capătul de masă unde trona domnul Dersingham conversația devenise subit literară. Doamna Trape tocmai citise o anume carte. O carte scrisă cu mult spirit, adăugă ea, făcînd să se creadă că vocea-i iese din carafa cu Bordeaux de pe masă. Domnul Dersingham nu citise cartea și nu ezită să afirme că n-avea impresia să fie o carte în genul lui, pentru că după o zi atît de epuizantă la birou, el găsea asemenea cărți cam greoaie și prefera un roman polițist. Doamna Pearson citise și ea, într-adevăr, o carte, o citise chiar în după-amiaza aceea. O terminase aproape, și îi plăcuse enorm, enorm...

— Și-s convinsă c-o să-ți placă și dumitale, domnule Dersingham, strigă ea, cu toate că nu-i cu detectivi ! Nu-mi venea s-o las din mînă. E despre o fată care pleacă într-una din insulele din Pacific, una din insulele acelea fermecătoare, cu corali și cu lagune, știi, și ea se duce acolo să locuiască la un unchi al ei, pentru că și-a pierdut toată averea, și cînd ajunge acolo, vede că el bea îngrozitor, așa că se duce la altul... dar să nu-ți povestesc subiectul. Citește-o, doamnă Trape.

Carafa cu Bordeaux murmură că i-ar face mare plăcere s-o citească și întrebă cum se cheamă cartea, ca să poată s-o pună pe listă la biblioteca de împrumut.

— Îți spun titlul într-o clipă... și doamna Pearson, lăsîndu-și buclele să se liniștească, își mușcă buza a cugetare. Vai, ce stupid din partea mea ! Știi, nu pot să-mi aduc aminte. E un titlu foarte izbitor totuși, și asta m-a făcut să aleg cartea cînd mi-a arătat-o fata de la bibliotecă. Vai, nu-i stupid din partea mea ?

— Nici eu nu pot să-mi amintesc niciodată titlurile, o asigură cordial doamna Dersingham. Cum îl cheamă pe tipul care-a scris-o ? E bărbat sau femeie ?

— *Cred* că era un nume de bărbat, de fapt sînt aproape sigură că era bărbat. Și-afară de asta, era un nume foarte

comun. Ceva... așa... care semăna cu Wilson. Nu, nu Wilson. Wilkinson. Walter, tu nu-ți aduci aminte de numele autorului cărții pe care o citesc eu? Nu-i Wilkinson?

— Te gîndești la omul care a venit să repare aparatul de radio, răspunse domnul Pearson, lungindu-și gîtul către ea. Pe acela îl cheamă Wilkinson. Dumneata știi, Dersingham, electricienii de pe Earl's Court Road?

— Oh! așa-i. Vai, ce stupid din partea mea!

— *Tii-tii-tii-tii-tii...*

Doamna Pearson zîmbi șters și amabil, apoi spuse:

— Așa că, vezi, acum nu pot să-ți spun, dar am să-i spun dimineață doamnei Dersingham, și ea o să ți-l poată comunica.

La masă se făcu tăcere în momentul acesta, poate pentru că la ușă se auzise un zgomot, ca o zgîrietură, și ușa se deschise, dar numai cîțiva centimetri. Tăcerea fu sfîșiată de un înspăimîntător zgomot de porțelanuri sparte, urmat de un geamăt scurt și ascuțit. Apoi, din nou tăcere, un moment de tensiune. Cotletele și legumele apăruseră în fine, și o pată cafenie se strecura lichidă pe sub ușă, arătînd unde sînt.

— Dumnezeule! exclamă domnul Golspie, adresîndu-se către *miss* Verever, în timp ce doamna Dersingham se repezea la ușă, s-a dus dineul nostru!

— Și încă cum!

— Pun capul! o asigură domnul Golspie, serios și fără să-și piardă firea.

Miss Verever și maiorul Trape schimbară priviri care îl eliminară pe domnul Golspie pentru totdeauna din societatea bună, lăsînd în seama sociologului și a antropologului misiunea de a-l clasa.

Doamna Dersingham dispăruse pe ușă, și domnul Dersingham încercă să-i urmeze exemplul, dar nu reuși, pentru că, printre cotletele, legumele, sosurile, cioburile de farfurii și tăvile cu o Agnes în lacrimi și o doamnă Dersingham în panică, nu mai rămăsese spațiu și pentru el. Așa că rămase locului, ținînd ușa deschisă, cu corpul în sufragerie și cu capul dincolo.

— Oh, Howard, închide odată ușa! o auziră musafirii pe doamna Dersingham strigînd.

— *All right!* răspunse șovăitor capul invizibil. Dar mă gîndeam... nu pot... ăăă... să-ți fiu cu ceva de folos? Vreau să zic... nu vrei să vin... ăăă... să-ți ajut la ceva?

— Oh, du-te dincolo și-nchide ușa!!

Nu mai rămînea nici o îndoială că în clipa următoare doamna Dersingham ar fi izbucnit în țipete, pentru că era glasul unei femei ajunse la ultima limită.

Domnul Dersingham închise ușa și se întoarse la locul său. Se uită la maiorul Trape, și maiorul Trape se uită la el, și fără îndoială că amîndoi își aduceau aminte de școala lor, „Worrell", unde învățaseră împreună.

— Îmi pare rău... ăăă... și domnul Dersingham aruncă în jur, musafirilor săi, o privire de scuze. Mi-e teamă că dincolo s-a petrecut ceva... un accident....

Imediat, doamna Trape, doamna Pearson, maiorul Trape și domnul Pearson începură să vorbească toți deodată. Nu vorbeau despre acest accident, dar vorbeau despre accidente în general, referindu-se în special la accidentele foarte bizare care li se întîmplaseră lor personal. *Miss* Verever nu făcea decît să privească într-un fel foarte ciudat pe fiecare, în timp ce domnul Golspie își termină Bordeaux-ul, cu o oarecare tristețe vagă, ca unul care pe un vîrf de munte ia chinină.

Apoi ușa, care nu fusese bine închisă, se deschise deodată de la sine, lăsînd să se audă un fel de ciocănit, și de orăcăit, și de hohotit, toate amestecate, de te făceau să bănuiești că Agnes se trîntise pe jos, apucată de istericale, și că bătea darabana în dușumea cu picioarele. După aceea se auzi un glas necunoscut, foarte răgușit și enervat, și glasul acesta declară că toată chestia era o rușine strigătoare la cer, chiar dacă fata era cam stîngace ; două mîini nu sînt decît două mîini, și nu puteai să te-aștepți de la ele să facă mai mult, și că dacă doamna azvîrle în dreapta și-n stînga cu preavizele, atunci dădea *ea* preavizul *ei*, și îl dădea chiar acum, acolo, pe loc. În două vorbe : bucătăreasa intrase în scenă.

Domnul Dersingham se ridică foarte nenorocit, dar nu vom ști niciodată dacă o făcuse ca să închidă ușa sau pentru a-și face intrarea în drama de dincolo, fiindcă doamna Pearson, luînd foc din solicitudine de vecină, sări în sus, strigînd :

— Sărmana doamnă Dersingham, desigur că trebuie să-i dau o mînă de ajutor !

Și dispăru dincolo, închizînd ușa după ea, înainte ca domnul Dersingham să-și fi dat seama ce se petrece.

O dată dincolo, doamna Pearson nu se mai comportă ca un simplu intrus, nu căscă gura și nu încurcă drumul de pomană, ci luă comanda situației, pentru că, deși doamna Pearson putea fi un comesean cu conversația naivă, putea să poarte bucle misterioase, să fie de modă veche, îngrozitor de afectată, și să

facă pe fetița, era totuși o gospodină cu multă experiență, care trecuse prin cele mai fantastice furtuni tropicalo-domestice la Singapore.

— Eram sigură că n-ai să te superi dacă vin și eu aici, țipă ea, și nu m-am putut abține, trebuie să-ți ajut, pentru că, la urma urmei, sîntem vecine, nu-i așa, și asta înseamnă ceva !

— Ah, e-atît de absurd ! se văicărea doamna Dersingham. Mizerabila asta de fată a stricat totul, mi-a nenorocit dineul, și-acuma și-a ieșit din fire, are-un acces, e furioasă. Și totul e numai din vina ei. O angajasem și pe sora ei să vină astă-seară s-o ajute, și pe urmă, cînd soră-sa n-a mai putut să vină, în ultimul moment, firește, *ea* nu m-a lăsat să aduc pe altcineva, zicea c-o să poată să facă singură totul.

Doamna Pearson se uita la Agnes, care mai stătea încă trîntită, și tot mai orăcăia, și hohotea, și dădea din picioare.

— Istericale stupide, nimic altceva ! Scoală-te imediat, fată neroadă ce ești ! M-auzi ? ! Ne stai în drum. O să turnăm apă rece peste ea. Asta o s-o facă să-și vină în fire, ai să vezi.

Bucătăreasa, care așteptase pe sală la cîțiva metri și privise pînă acum cu un aer de profet mulțumit de sine, începu să-și piardă puțin din înțepeneală. Tristul triumf îi pieri de pe chip. N-avea față de doamna Dersingham nici un fel de respect, dar dintr-un motiv foarte ciudat avea aproape un fel de venerație pentru doamna Pearson, care în ochii ei era, poate, o personalitate mult mai distinsă și mai autoritară.

— Asta așa-i, declară acum răgușit bucătăreasa. O cană cu apă o să-i facă bine ! Accidente se-ntîmplă, și două mîini nu pot fi nici patru, nici șase. Să chemi opt la masă n-are nici un rost, cu treptele astea și fără lift pentru mîncăruri, dar asta nu-nseamnă să zaci acolo pe jos toată noaptea, Agnes, și să-ți dai drumu la istericale, să te porți prostește cînd trebuie strînse toate astea de aici, ca să nu mai vorbim de rest.

Retragerea perfidă a aliatului de nădejde, combinată cu aluzia la cana cu apă rece reduseră repede istericalele la simple sughițuri și smiorcăieli, și peste un minut sau două Agnes era aplecată asupra cioburilor.

— Am să curăț tot, am s-adun, zicea ea printre smiorcăieli și sughițuri, dar înăuntru nu mai intru, nu mai aduc nimic, nu mai servesc, nu ! Să vreau, și n-aș putea, n-aș putea ! Nu mă mai țin nervii, nu mai pot !

— Dar va *trebui* să le dau ălora ceva, zicea doamna Dersingham.

Era evident că nu o mai număra pe doamna Pearson printre musafiri. Doamna Pearson încetase a mai fi unul dintre „ăia".

— Firește c-ai să le dai, draga mea, strigă doamna Pearson cu ochii scînteind de agitație și fericire. Nu că *noi* am avea nevoie. Dar sînt bărbații, nu-i așa ? Și știi ce-s bărbații, nu ? Ia spune, ai niște ouă ?

— Ouă ? repetă bucătăreasa, răgușită și morocănoasă, sînt două ouă, mari și late, în toată bucătăria, și-s pentru miine dimineață.

— Ascultă, dragă, și doamna Pearson o apucă pe vecină afectuos și rugător de braț, te rog lasă toate astea pe seama mea și îți promit că n-o să dureze mai mult de zece minute. Nici zece minute, sincer. Nici o vorbă ! Gata ! Nu-ți mai bate capul absolut cu *nimic !* Te rog lasă totul în seama mea.

Se repezi spre ușa din dos, își îndreptă spinarea și strigă peste umăr :

— Dar încălzește cîteva farfurii, asta-i tot.

În răstimpul care urmă, doamna Dersingham n-avu inima să se întoarcă în sufragerie, dar băgă capul pe ușă și aruncă o privire, zîmbi, ca să se scuze către fiecare, și spuse că toată chestia este absolut absurdă și supărătoare și că ele două, ea și cu doamna Pearson, se vor întoarce în cîteva minute. Restul timpului și-l pierdu supraveghind operațiile de salvare dincolo de ușa sufrageriei, ajutînd bucătăresei să găsească suficiente farfurii curate pentru încălzit. Îi era cald, se simțea ciufulită și nefericită. Îi venea să plîngă. Fără îndoială că din cauza asta nu se ducea sus în dormitor să vadă cum arată și să-și mai dea cu puțină pudră, pentru că, o dată acolo, într-adevăr singură cu ea însăși, era cert că nu se va putea împiedica să plîngă. Oh, totul era mult prea oribil !

— Uite ! !

Și doamna Pearson reapăru în fața ei, cu sufletul la gură, roșie la față și fericită, ridicînd capacul unui platou de argint.

— Oh ! exclamă doamna Dersingham, la văzul și parfumul unei omlete mari și pufoase. Ești un înger ! E-o minune !

— Mi-am adus aminte că aveam cîteva ouă și pe urmă mi-am amintit și de o sticlă de ciuperci marinate vîrîtă pe undeva, așa c-am dat o fugă pînă sus și am făcut omleta asta cu ciuperci. Trebuie să fie bună. Pe vremuri mă pricepeam la omlete.

— E-o minune ! Nu știu cum să-ncep să-ți mulțumesc, scumpa mea.

Doamna Dersingham vorbea serios. Din acest moment doamna Pearson încetase de a mai fi o simplă vecină, cam naivă, chiar dacă binevoitoare, și devenise o prietenă demnă de cele mai secrete confidențe. În aburul omletei, aromat ca fumul jertfelor, începu această prietenie, și niciodată doamna Dersingham n-a mai pus ciupercă în gură fără să-și amintească de ea.

— Nici să nu te gîndești la așa ceva, draga mea ! zise doamna Pearson fericită, pentru că viața ei, după luni întregi de searbădă rutină în a omorî vremea, devenise dintr-o dată colorată, plină și radioasă. Sînt gata farfuriile ? Asta trebuie servită imediat, nu ? Unde-i zăpăcita aia de fată ? S-a dus să se culce ? *All right*, atunci pune bucătăreasa să servească restul dineului. Trebuie să-și fi terminat toată treaba pînă acum. Cheam-o, draga mea. Spune-i s-aducă farfuriile sus.

Și în cele din urmă se întoarseră în sufragerie, două surori dintr-o Troie în flăcări.

Dar, vai, aici era departe de a domni voia bună. În răstimpul de așteptare se petrecuse ceva. Nu din cauza femeilor, care erau, toate, numai zîmbet, simpatie și solicitudine : doamna Trape renunțase efectiv la efectele ei de ventriloc, și partea inferioară a feței consimțise să explice că ea știa, nimeni nu știa mai bine decît ea, ce se petrecea în zilele de azi, cînd puteai să te aștepți la orice de la categoria asta de ființe ; și *miss* Verever, deși își păstrase mașinal cîteva din ciudățeniile ei în glas și în grimase, se sili să spună ceva liniștitor. Nu, nu femeile erau de vină, ci bărbații. Domnul Golspie arăta ca un om care apucase să spună cîteva lucruri brutale și părea pregătit să mai spună și altele ; maiorul Trape avea un aer foarte țeapăn și intransigent, ca și cum chiar atunci ar fi condamnat la moarte prin împușcare cîțiva vătafi de pe-o plantație ; domnul Pearson lăsa impresia că își țițiise rîsul său — cu oarecare timiditate — în favoarea ambelor părți și că treaba asta îl cam obosise ; iar domnul Dersingham părea jenat, îngrijorat, exasperat. Nu te puteai înșela asupra atmosferei, în care se mai auzeau încă răbufniri de tunete în depărtări. Bărbații ăștia stupizi fuseseră siliți să aștepte tocmai partea cea mai substanțială a dineului ; la început le fusese foame, apoi se supăraseră, așa că se apucaseră să discute, să strige, să se certe ; poate că nu toți, dar cu siguranță domnul Golspie și maiorul Trape. Probabil că erau gata să reia în orice

moment discuția, strigătele, cearta. Doamnei Dersingham — foarte obosită acum și cu o sută de nervișori încordați țipînd la ea să plece, să lase totul baltă, să urce în camera ei și să se culce — îi venea să le ia capetele neroade și să le ciocnească unul de altul.

Intră bucătăreasa, suflînd greu și nemulțumită, și aduse omleta. Nu făcu, în timpul cît servi, o singură mișcare, un singur gest care să nu trîmbițeze foarte clar că ea e *bucătăreasă*, că locul ei era la bucătărie, că ea nu avea pretenția că se pricepe să servească la masă, și că de nu le place, treaba lor. Răsuflarea ei indignată continuă, ca o subliniere a faptului că atunci cînd a catadicsit să accepte a servi la masă se aștepta să găsească o societate mai ca lumea decît asta pe care o vedea așezată în fața ei. Era vădit că și doamna Pearson pierduse din favoarea cîștigată anterior, pentru că și farfuria din fața ei fu umplută cu același gest de dispreț ca și celelalte. Adevăratele cucoane nu aleargă să facă omlete pentru dineurile altora.

— Poate sunați cînd doriți următorul fel, șuieră bucătăreasa, și apoi, încet, mînioasă, ieși.

— Dacă-mi dați voie să mă pronunț, doamnă Dersingham, zise maiorul Trape, omleta aceasta este ecs-cepțional de bună, ecs-cepțional de bună ! Și nimic nu-mi place mai mult decît o omletă bună.

O voce din direcția doamnei Trape spuse că este și ea de aceeași părere.

— În chestia asta au dreptate, zise domnul Golspie doamnei Dersingham, ca și cum Trapeilor nu li se întîmpla adesea să aibă dreptate. Este o omletă atît de bună cum n-am mîncat de nu țin minte, și asta înseamnă ceva, pentru că am călătorit prin locuri pe unde știu să facă omlete. În Anglia nu se pricep.

Spuse asta în așa fel încît să lase impresia că e o provocare la adresa lui Trape, care n-o fi fost el altceva, dar patriot era. Se vedea clar că aceștia doi se certaseră.

Maiorul Trape înțepeni, apoi se sili să zîmbească gazdei.

— Domnul Golspie pare să creadă că noi aici în Anglia nu sîntem în stare să facem nimic. Uite, pe chestia asta sîntem în divergență. Nu-i așa, Dersingham ?

— Vezi, daa... într-un sens... bănuiesc... murmură nefericitul domn Dersingham.

Simțea cum se sfîșie în două, între „Worrell“ și Fundătura Îngerilor, între vechiul și respectatul său coleg de școală,

Trape, cu care era instinctiv de acord, și omul plin de energie, salvatorul de azi al firmei „Twigg & Dersingham", aducătorul de prosperitate și invitatul său pentru prima oară. Era o situație nenorocită. Murmură cîteva cuvinte, cum că ar fi multe de zis în favoarea fiecăreia dintre părți.

— S-ar putea să fie, zise maiorul Trape. Dar mie nu-mi place s-aud pe cineva ponegrindu-și într-una propria lui țară. Nu avem aceleași gusturi, probabil. Dar sentimentele mele... ei, în fine, asta nu se face, și basta !

— Atunci a venit timpul să se facă ! zise domnul Golspie agresiv. Majoritatea oamenilor pe care i-am întîlnit pe-aici în ultima vreme se leagănă-n iluzii...

— Ei, domnule Golspie, strigă doamna Dersingham cu însuflețirea disperării, n-ai de gînd, sper, să spui că toți sîntem niște proști. Nu-i așa, doamnă Trape ? Nu putem admite. Apoi, ca să salveze cu orice preț situația, se adresă domnișoarei Verever : Draga mea, am uitat să-ți spun. Am primit de la Alice o scrisoare inimaginabilă. Cînd am citit-o, mi-a venit să urlu.

— Ei nu, într-adevăr ? zise *miss* Verever.

— Aha ! strigă domnul Dersingham, încercînd să facă tot ce putea. Ce mai e nou pe la Alice ? Trebuie s-auzim cu toții.

Ascultau cu toții acum, pentru moment în deplină pace.

— Oh, era complet ridicol, strigă doamna Dersingham, scormonindu-și cu disperare creierii să-și amintească ceva amuzant din acea scrisoare, sau, în lipsă, ceva amuzant din orice scrisoare pe care o primise vreodată de la oricine. Știi cum e Alice... cel puțin dumneata știi, și știi și dumneata, draga mea. Am impresia că nu-i realmente amuzantă decît atunci cînd o cunoști. Vedeți, în clipa în care citesc o scrisoare de-a ei, firește, mi-o imaginez, îi aud glasul și, în fine, toate astea, și dacă dumneavoastră nu puteți face la fel, aș spune că nu mai e aproape de loc amuzant. Dar, vedeți, Alice e sora mea cea mai mică... trebuie să vă explic, ei locuiesc în Devon... oh, undeva foarte izolat, la kilometri de oriunde. Ești atît de bun să suni, dragul meu. Ei, cum spuneam, Alice are un cîine, cea mai in-ima-gi-na-bilă ființă...

Se zbătea cum putea, și din fericire bucătăreasa făcea, întîi cu strînsul tacîmurilor și apoi cu servitul dulciurilor, atîta gălăgie, încît cea mai mare parte a anecdotei, de presupus cea mai amuzantă, se pierdu în acest vacarm. Bucătăreasa fusese atît de gălăgioasă, respirase atît de șuierător și se arătase atît de vădit nemulțumită cînd servise desertul, încît doamna Dersingham nu mai cuteză s-o cheme sus să strîngă

masa, și cum farfuriile pentru fructe și bolurile pentru spălat degetele, carafa cu Porto și paharele se aflau toate pe bufet, încercă să prezinte glumeț situația — manifestînd ultima sclipire de vioiciune pe care, își dădea seama, va fi în stare să o manifeste luni de zile de azi înainte — și împreună cu Dersingham și cu domnul Pearson, care zicea — *tii-tii-tii-tii* — că era obișnuit cu strînsul mesei, fiind bine educat de nevastă, făcură tot ce se putea face pentru ca dineul să se încheie în mod civilizat. Doamna Dersingham își dădu seama că domnul Golspie, incontestabil un amator de vin bun, și maiorul Trape, o dată căptușiți cu o cantitate oarecare de Porto, poate că nu ar mai fi fost dispuși să ajungă din nou la o ceartă atît de dezagreabilă. Fusese pentru ea cel mai lung și cel mai oribil dineu de care-și putea aduce aminte. Nu era foarte tîrziu, dar i se părea că e 2 dimineața. La un moment dat, cînd încerca să curețe o pară foarte fragedă, simți cum îi vine poftă s-o arunce în peretele din față și să-nceapă să urle cît o ținea gura.

În clipa aceasta se auzi soneria de la ușa de intrare. Poate că-i poștașul ; deși era destul de tîrziu, dar poate venea cu ceva special. După un minut sau două se auzi soneria din nou, mai lung.

— Singura dată cînd ne-am dus, a plouat o săptămînă întreagă, zise maiorul Trape, punînd concluziile raportului referitor la stațiunile balneare, așa că mi-am zis : E pentru ultima oară. Nu pot să înțeleg cum de-și fac orașele astea o reputație. Buletinele meteorologice pe care le dau ei...

Din nou soneria, de data asta foarte apăsat.

— Îmi pare rău, dragul meu, dar du-te și vezi cine e la ușă, zise, scuzîndu-se, doamna Dersingham. Am uitat complet. Agnes s-a dus să se culce, și bucătăreasa se poate să n-audă, sau să nu vrea să audă. Nu-mi închipui să fie altcineva decît poșta, o cursă întîrziată...

Domnul Dersingham fu absent cîteva minute, și nu știu cum se făcu, dar în timpul ăsta nimeni nu scoase o vorbă. Doamna Dersingham nu insistă ca musafirii să ia fructe. În clipa în care ultima bucată va fi fost mîncată, ea avea intenția să se ridice de la masă, și atunci — oh, slavă domnului ! — se va fi încheiat cu ce era mai îngrozitor. Bărbații puteau rămîne să bea Porto și să se certe ca mițele cu cîinii, dacă aveau poftă. Ea va fi scăpat de ei, va fi între femei drăguțe, naive, comode, în salon, așa că se va termina cu toate. Și atunci, tocmai cînd aproape reușise să se consoleze singură,

soțul ei reapăru, dar nu singur. Idiotul adusese cu el în sufragerie o fată, o fată complet necunoscută.

Era o fată foarte frumoasă, foarte tînără. Pe fața lui apăruse zîmbetul acela imbecil pe care par să-l arboreze totdeauna bărbații cînd sînt în compania unor fete tinere și frumoase. Toate soțiile recunosc și detestă zîmbetul acesta imbecil. E neplăcut el oricînd, dar cînd însoțește o fată complet necunoscută în sufragerie, la sfîrșitul unui dineu echivalent cu un dezastru, și-o aduce în fața unei neveste care ceasuri întregi nu s-a simțit nici măcar prezentabilă, și de trei sferturi de oră era gata să izbucnească în plîns, atunci e o catastrofă și o jignire mortală. Și de aceea doamna Dersingham îi aruncă domnului Dersingham o privire ce stinse pe loc zîmbetul imbecil și-l cufundă, tremurînd, în neființă. Apoi, ridicîndu-se pe jumătate din fotoliu, doamna Dersingham privi la străină și decise imediat că n-a văzut niciodată pînă atunci o fată care să-i displacă atît de mult, și de la prima vedere, ca aceasta.

— Mi-e teamă că... ăăă... eu nu-mi... începu ea.

Dar fata nici măcar nu se uită la dînsa. Era ocupată să-și ofere obrazul stîng pentru a fi periat de mustața mare a domnului Golspie, care-și aruncase un braț pe după umerii ei.

— Ei, Lena, fată... mugea domnul Golspie, să fiu al naibii dacă n-am uitat cu totul de tine !

— S-ar putea să fii, zise fata rece. Ești un tată denaturat. Ți-am mai spus asta și altă dată. Acum prezintă-mă.

4

— Ce să zic, e greșeala mea, se auzea duduind vocea domnului Golspie adresîndu-se Dersinghamilor, de la unul la celălalt, e greșeala mea. Trebuia să vă fi spus. Am avut intenția, dar am uitat. Fata asta a mea mi-a scris, să-mi spună că sosește azi de la Paris, dar, firește, n-a spus nici cu ce, nici cînd, nici cum, a lăsat toate așa, în vag, știți, ca de obicei, toate în vînt. Cînd s-a făcut șapte jumate și am văzut că nu apare, am început să mă întreb dacă mai vine. Ce puteam să fac ?

Și cînd rosti această întrebare, își fixă ochii, aprig, pe domnul Pearson, care, întîmplarea făcu, îi întîlni privirea.

— Ai dreptate, domnule Golspie, bîlbîi domnul Pearson, parcă izbit de privirea lui.

— Ei, să-ţi spun acuma ce-am făcut. Am lăsat un bilet la îngrijitoarea apartamentelor, cu gîndul că, dacă mai vine, să ştie unde sînt...

— *All right*, scumpule, îl întrerupse fiică-sa, n-ai nevoie s-o lungeşti atît. Nimeni n-are poftă să-ţi asculte toată povestea. Am găsit biletul. Nu era să stau să pierd ceasuri întregi în apartamentul ăla asfixiant. Aşa că am luat un taxi şi-am venit. Şi cu asta, basta !

Punînd astfel capăt subiectului, *miss* Golspie, care părea să fie o tînără doamnă uimitor de rece şi de stăpînă pe ea, îi zîmbi doamnei Dersingham, care nu-i întoarse zîmbetul. Apoi, fata scoase din poşetă o oglinjoară şi îşi examină cu atenţie faţa.

Pînă şi doamna Dersingham se văzu obligată să admită că avea o faţă cu totul fermecătoare. Chiar după o mai severă examinare, Lena Golspie continua să rămînă o fată foarte frumuşică. Avea păr roşu-auriu, ochi mari, cafenii, un nas mic şi insolent şi o gură delicioasă. Arăta poate mai măruntică decît era în realitate. Gîtul, umerii şi braţele aveau forme zvelte, chiar prea delicate, dar picioarele erau viguroase, frumos făcute ; era, fără îndoială, un tînăr animal atrăgător. Numai printr-o anumită tăietură a ochilor şi în unele mişcări ale gurii semăna cu tatăl ei, deşi o ureche foarte atentă poate ar fi desluşit o oarecare asemănare şi în glas. Accentul, însă, era cu totul deosebit, pentru că la domnul Golspie vocalele sunau lătăreţ şi consoanele erau aspre, încît te făceau să te gîndeşti la un ţăran din sudul Scoţiei sau la un englez din nord, pe cînd engleza fiicei lui nu ţinea propriu-zis de nici o parte a Angliei, ci părea să fie acea engleză internaţională din categoria pe care un străin inteligent o poate prinde în colonia anglo-saxonă de la Paris şi e vorbită uneori, atît de englezi, cît şi de americani, pe scenă ; o limbă fără rădăcini în timp şi spaţiu, o limbă pentru filme sonore. Nici vorbă că în tovărăşia Lenei ai fi putut avea impresia că asişti într-adevăr la un „sonor".

— Şi cînd am venit, aveam intenţia să vă spun, continuă domnul Golspie, hotărît să istorisească tot ce-avea de istorisit, tocmai pentru a vă preveni că fata asta a mea — care nu se poartă de loc atît de drăguţ pe cît arată, de asta pot să v-asigur — s-ar putea să aterizeze şi ea pe-aici.

— Foarte bine, fireşte, zise domnul Dersingham. Vreau să spun... sîntem încîntaţi !

— Buuun ! Atunci n-am încurcat nimic.

Şi domnul Golspie se aşeză, zîmbi fiicei sale, dădu cu ochii de carafa din faţă şi îşi turnă imediat încă un pahar de Porto.

— Dar, ia spuneţi-mi, exclamă Lena, care acum terminase cu examinarea chipului ei şi începuse să examineze pe cele ale tuturor celorlalţi, credeam c-aţi terminat de ore-ntregi cu dineul. Aţi început tîrziu, sau aţi mîncat ca nişte hămesiţi, şi tot nu se mai termina ?

— Cred că-i mai bine să trecem direct în salon, zise în grabă doamna Dersingham, afară doar dacă voi, bărbaţii, nu credeţi că *trebuie* să mai rămîneţi, să mai luaţi cîte-un pahar de Porto.

— De loc, zise cordial domnul Golspie. În ce mă priveşte, sînt gata.

Şi pentru ca să arate că era, goli paharul dintr-o singură sorbitură.

— Prea încîntat, doamnă Dersingham, zise maiorul Trape înclinîndu-se şi luînd un aer foarte grav, sever, ca şi cum ar fi vrut să-l pună la locul lui pe necioplitul de Golspie.

— Perfect ! zise domnul Dersingham şi, dîndu-şi seama că, incontestabil, mai era ceva, pe undeva, care nu mergea, se strădui, zadarnic, să se arate cordial şi entuziast. Deschise uşa : Mai bine dacă ne strîngem toţi grămadă acum.

— Poftim, domnişoară Golspie, şi zîmbetul subţire şi plin de îngăduinţă pe care doamna Dersingham se sili să-l fabrice era în sine o insultă studiată. N-are absolut nici un fel de importanţă că nu eşti în rochie de seară. N-are absolut nici o importanţă, te rog să mă crezi.

Domnişoara Golspie întoarse spre ea ochii-i mari şi cafenii, plini de mirare.

— Oh, aţi fi dorit să mă schimb ? Aş fi făcut-o dac-aş fi ştiut — mai ales că am adus cu mine vreo două rochii noi minunate — dar n-am avut impresia că era cazul. Oricum, îmi pare rău...

— Dar de loc, răspunse doamna Dersingham, albă de oboseală şi de mînie, nu face nimic.

Cu cîtă poftă — ah, cu cîtă poftă ! — ar fi putut s-o ucidă pe fata asta.

Se strînseră toţi grămadă, destul de tăcuţi, în salonul neprimitor. Fusese neglijat cîtăva vreme, aşa că focul în cămin era slab şi acoperit de cenuşă. Bucătăreasa sosi cu cafelele şi aşeză tava jos cu un aer de parcă i se înecaseră corăbiile. Nu încercă să servească. Puse tava jos pe măsuţa care tremura pe

picioare, ceea ce o făcu să pară îndată de zece ori mai firavă. Nu se adusese o ceașcă și pentru domnișoara Golspie, care, firește, declară imediat că ar vrea și ea o cafea, așa că domnul Dersingham, cu ceea ce soției sale i se păru mult prea multă și inutilă zarvă și nerozie, insistă să o primească pe a lui, pentru că el renunță. Și apoi, după ce luă cea mai mică sorbitură de cafea posibilă, această fată a lui Golspie puse ostentativ ceașca deoparte și, întrebată de domnul Pearson, care și el se prostise, dacă mai vrea cafea, răspunse că n-avea chef de cafea.

— Să-ți spun însă de ce-aș avea chef, totuși, declară ea cu voce tare și limpede. Am o poftă grozavă de-un *cocktail*, dacă mai este.

— Oh, domnișoară Golspie, da ? începu domnul Dersingham. Ei, să încercăm...

Dar nu-i fu îngăduit să continue.

— Mi-e teamă că n-a mai rămas *cocktail*, zise doamna Dersingham cu glas tare, limpede și înghețat ca un excelent „Martini".

Și nesimțitorul domn Golspie nu drese de loc situația intervenind :

— Cred și eu că nu ! N-o luați în seamă, doamnă Dersingham. Îi dau eu ei *cocktail !*

— Cînd o conduceți acasă, da ? strigă domnul Pearson cu îndrăzneală. *Tii-tii-tii-tii-tii...*

A fost ultimul *tii-tii-tii* reușit al serii. Doamna Pearson îl privi surprinsă. Domnul Golspie îi aruncă o privire care-i spuse destul de lămurit să nu-și bage nasul unde nu-i fierbe oala și să nu încerce să facă pe caraghiosul cu el. Lena aruncă și ea o privire furioasă atît spre tatăl ei, cît și spre Pearson, dar nu-și îndreptă nici o clipă ochii în direcția doamnei Dersingham, semn foarte neliniștitor. Cît despre doamna Dersingham, ea nu putea decide cine era mai oribil, domnul Golspie, sau îngrozitoarea lui fiică. Încercă să înșăileze o conversație cu doamna Pearson, care părea numai zîmbete încurcate, și cu doamna Trape, a cărei față fusese, ultimele zece minute, complet înghețată.

Miss Verever, cu toate cele trebuitoare în ordine de bătaie, se repezi acum la Lena, deschizînd ostilitățile cu zîmbetul ei de calibru greu.

— Dacă am înțeles bine, *miss* Golspie, zise ea, cu o strîmbătură neînțeleasă și cu inflexiuni uluitoare în glas, ați sosit chiar acum de la Paris. Ați locuit acolo ?

„Ia te uită ! exclamă expresia uimită a Lenei. Ce ţi-am mai făcut şi ţie ?" Dar răspunsul pe care-l dădu în realitate sună :

— Da, chiar acum am venit şi am locuit acolo.

— Oh, *ai* locuit acolo.

— Da, ultimele optsprezece luni. La un unchi. Ştiţi, el e stabilit acolo, şi am stat la el.

— Oh, *unchiul* dumneavoastră e stabilit acolo.

— Da. A stat acolo aproape toată viaţa lui. E pe jumătate francez, în orice caz. Şi mătuşa mea e franţuzoaică pe de-a-ntregul.

— Atunci şi tatăl dumneavoastră — domnul Golspie — e pe jumătate francez ? întrebă *miss* Verever şoptind, în loc de a vorbi, într-una din manierele ei cele mai suspecte.

— Nu, de loc, răspunse Lena, cu un uşor gest din cap, puţin cam enervat. Vedeţi, unchiul acesta este fratele mamei, nu al tatălui meu.

— Oh, al *mamei* dumneavoastră.

Şi acum *miss* Verever scoase la iveală cea mai faimoasă privire inchizitorială de care dispunea arsenalul ei, teribil de enigmatică în înţelesul său final şi totuşi direct provocătoare. O însoţi cu un nou surîs, pervers, înspăimîntător.

— Ei, atunci, natural, mama dumneavoastră trebuie să fie şi ea jumătate franţuzoaică, bănuiesc, întocmai ca unchiul dumneavoastră ? !

— Da. Era.

Dar acum nasul micuţ al Lenei se încreţi puţin, parte din uimire, parte din dezgust. Apoi privi drept la *miss* Verever, care se aplecase spre ea şi o examina cu o privire ce nu clipea de loc.

— Dar ce importanţă are ? Vreau să spun, nu văd nimic deosebit în asta, nu ? O mulţime de oameni sînt pe jumătate francezi, nu ?

— Da, cred că da...

Miss Verever rămase descumpănită.

— Atunci de ce vă uitaţi la mine aşa ? strigă Lena, plasînd imediat o directă. Vreau să spun că vă uitaţi la mine ca şi cum ar fi ceva teribil de straniu în a avea o mamă pe jumătate franţuzoaică. Nu-i nimic, efectiv, să ştiţi. Totul e foarte simplu.

Proiectilul străbătuse cuirasa şi explodă undeva în apropiere de magazia de muniţii.

Miss Verever se cutremură de uluială. Apoi deveni perfect glacială.

— Scuzaţi-mă.
— Oh, nu face nimic, dar...

Miss Verever nu mai aşteptă completarea, ci se întoarse imediat şi se alătură celorlalte trei femei. Lena, după ce o privi un moment îndepărtîndu-se, se cutremură străbătută de un fior, şi apoi interveni în duetul worrellian dintre domnul Dersingham şi maiorul Trape, care în primele clipe se comportară cavalereşte, dar curînd începură să fluture din nou zîmbetul acela imbecil. De la grupul de femei porni, către toţi trei, un curent îngheţat. Prea obosită, prea supărată pentru a mai pretinde măcar să fie o gazdă bună şi vioaie, doamna Dersingham lăsă totul să alunece în voia soartei şi se ruga doar să se sfîrşească odată. Mult n-avea să mai dureze.

— Îmi daţi voie ? fu auzită strigînd domnişoara Golspie celor doi bărbaţi.

Ei dădură afirmativ din cap şi zîmbiră, poate puţin cam îndoielnic, totuşi dădură afirmativ din cap şi zîmbiră, bărbaţi încătuşaţi de o vrajă.

— Atunci, *all right !* Aşa, ca să ne mai înveselească puţin. Aţi devenit cu toţii teribil de mohorîţi.

Şi *miss* Golspie, cu un ultim gest cochet din cap şi cu un surîs cum numai ea ştia să arboreze, adresat celor doi, traversă camera, suflînd fumul dintr-o ţigaretă „Sahib". Apoi se aşeză la pianul cu coadă scurtă.

— Foarte bine, Lena ! exclamă aprobator tatăl, care stătuse de vorbă într-un colţ cu domnul Pearson. Hai să ascultăm o melodie. O să ne facă bine !

Pînă să mai poată scoate cineva o vorbă, Lena începuse să cînte. Execută cîteva melodii de dans, cam vag, dar foarte repede şi foarte zgomotos. Primele două-trei minute fu prost, dar următoarele două-trei minute fu mult mai prost, pentru că mîna ei stîngă începu să lovească pe ghicite, extravagant, orice notă aflată în oarecare vecinătate cu cea potrivită, încît pînă şi cleştele şi vătraiul de la cămin începură să vibreze zgomotos. După zece minute ajunsese la marele *fortissimo*. Doamna Dersingham nu mai putu suporta :

— Oh, *încetează* cu zgomotul ăsta ! ţipă, repezindu-se înainte, tremurînd, albă de furie.

Lena se opri imediat. Stăteau toţi încremeniţi, parcă prinseseră rădăcini, într-o tăcere bruscă, imensă.

Doamna Dersingham, muşcîndu-şi buza, îşi reveni în fire.

— Îmi pare rău, zise ea rece şi scurt, dar trebuie să te rog să încetezi. Am... o durere de cap îngrozitoare.

— Înţeleg, răspunse Lena, ridicîndu-se de la pian. Regret.

Făcu un pas, doi spre mijlocul camerei, apoi, privind la doamna Dersingham :

— Aţi avut toată seara durere de cap, sau v-a apucat chiar acum ?

Evident, nu era o întrebare de politeţe, ci o provocare.

— Are vreo importanţă ?

Şi doamna Dersingham se depărtă, întorcînd spatele.

În tăcerea care se lăsase, se auzi vocea puţin tremolată a doamnei Pearson :

— Cred c-a venit vremea să ne ducem acasă, începu ea.

Dar n-o luă nimeni în seamă, pentru că Lena izbucnise într-un torent de cuvinte :

— Nu, n-are nici o importanţă, fireşte. Dar am întrebat numai ; s-ar fi putut să vă fi durut capul din momentul în care am venit eu, pentru că aţi fost cu mine cum nu se poate mai dezgustătoare ! N-am venit aici pentru c-am vrut eu să vin — toată ziua am călătorit, şi sînt şi eu tot atît de obosită ca şi dumneata — şi nici n-aş fi venit dacă nu mi-ar fi spus tată să vin, dar din clipa cînd am intrat, nu mi-aţi spus o singură vorbă cum se cade, nu m-aţi învrednicit cu o singură privire ca lumea.

— Hei ! răcni tatăl ei, apucînd-o de braţ şi zgîlţîind-o puţin. Ce-i explozia asta ? Ce-i cu tine, fată ? Nu se poartă cineva aşa...

— Nu. Dar nici ca ei nu se poartă cineva ! exclamă Lena smucindu-se şi liberîndu-se. Ce-am făcut ? N-am vrut să mă vîr cu sila în casa asta blestemată a lor ! şi, apucîndu-se de braţul tatălui, izbucni în lacrimi. Plec ! Du-mă acasă ! rosti ea printre sughiţuri.

Domnul Golspie o cuprinse cu un braţ, şi ea continuă să-i plîngă la piept.

— Îmi pare rău de toate astea, zise el peste umăr. E vina mea, cred. N-ar fi trebuit să-i spun să vină. Copilul ăsta-i puţin cam nervos, obosit, ştiţi...

— Da, natural... călătoria şi toate... zise domnul Dersingham, dîndu-şi seama că totuşi trebuia dat un răspuns oarecare.

În momentul acesta doamna Dersingham avu o şansă, dar n-o folosi. Poate ar fi acceptat scuza lui Golspie dacă nu s-ar fi pripit soţul ei s-o accepte şi s-o transforme, el, într-o scuză pentru fată. Aşa că întoarse spatele domnului Golspie şi teribilei sale fiice şi se adresă doamnei Pearson :

— Trebuie *într-adevăr* să plecați ? E încă destul de devreme, știți... Oh, doamnă Trape, *dumneavoastră* nu plecați, nu-i așa ? De ce să plecați ?

Fusese bine spus, spus cu curaj. Dar era o greșeală Poate cea mai mare greșeală pe care-o făcuse în viața ei.

Expresia feței domnului Golspie se schimbă, și toată buna dispoziție îi dispăru deodată.

— *All right !* zise el scurt. Hai, Lena, vino-ți în fire. Plecăm. Noapte bună tuturor. Te văd dimineață, Dersingham. Noapte bună.

Ieșiră din cameră imediat, el și cu fata, și un minut mai tîrziu, înainte ca Dersingham să-i fi putut însoți, ieșiseră și din casă.

Jumătate de oră mai tîrziu, Dersinghamii erau singuri, și doamna Dersingham stătea ghemuită, plîngînd, în fotoliul cel mare.

— Nu-mi pasă, nu-mi pasă ! bîiguia ea printre sughițuri. Au fost oribili amîndoi ! Tatăl e aproape tot atît de respingător ca și oroarea lui de fată. Au fost siniștri, și sper să-mi ajute dumnezeu să nu-i mai văd pe nici unul în viața mea ! Și pe nici unul dintre ăilalți, afară de doamna Pearson. Oh, ce seară oribilă, sinistră !

— Știu, știu, draga mea, zise Dersingham învîrtindu-se fără rost în jurul ei și încercînd s-o consoleze. Toate au ieșit prost, știu.

— Nu, nu știi, tu nu poți să știi cît au fost toate de îngrozitoare pentru mine. Nu, nu mă atinge, lasă-mă-n pace ! Aș vrea să mă duc undeva, departe, la capătul lumii, să nu mai văd pe nimeni luni întregi. Să nu mai mi-i aduci pe Golspieii ăștia vreodată pe-aici. Și nu-mi pasă ce-am zis și ce-am făcut ! Tot n-am spus cît li se cuvenea. În viitor, dac-ai să vrei să mai inviți pe cineva din Fundătura Îngerilor, invită funcționarii și dactilografele, pe oricine, dar nu pe Golspieii ăștia înfiorători !

— Hai, hai, hai, zise domnul Dersingham, hai, hai...

Cînd dialogul se rezumă la atît, e timpul să părăsim scena.

Lena, în taximetrul care-i scotea din Barkfield Gardens, nu mai plîngea, dar era foarte supărată, ca un copil răsfățat.

— Da, da, sînt niște snobi infecți ! Și ce vină aveam eu că jumătate din dineul lor a căzut pe jos lîngă ușă ? Nici nu știam, pînă nu mi-ai spus, și probabil ți-a prins bine că s-a răsturnat, sînt convinsă că era o porcărie. N-a fost una măcar, din vrăjitoarele alea bătrîne, care să aibă un cuvînt cum se

cade pentru mine, sau o privire ca lumea. S-o fi văzut pe aia lungă și osoasă cînd am întrebat-o de ce se uită așa de caraghios la mine! Și tu să nu-ți închipui că numai pe mine nu mă puteau suferi. Nici pe tine. Se vedea. Ăștia nu-s prieteni adevărați, nici unul dintre ei, da.

— Cine-a spus că sînt, fetițo? întrebă Golspie. Nu mai face atîta caz de ei. Îi știu eu pe toți. Cel mai cumsecade era tipul ăla cu gîtul lung și cu obrajii atîrnînd — Pearson, tipul de la Singapore — și chiar și ăla numai pe jumătate. Dacă nevasta lui Dersingham crede că nu sîntem destul de buni pentru ei, las-o să creadă. Sînt sigur însă că mă socotește destul de bun ca să suflu viață în afacerea aia, pe jumătate moartă, a lor. După cît am văzut eu din partea Dersingham a firmei „Twigg & Dersingham", pot spune că Twigg, cine-o fi fost el, trebuie să fi fost un tip teribil ca să poată face să meargă o firmă ca asta.

— N-ai de gînd să spui că tu faci gologani pentru neisprăviții ăștia? strigă Lena, luîndu-l de gît.

— Oamenii pentru care am eu de gînd să fac gologanii, răspunse domnul Golspie crunt și strîngînd pumnul, sînt oamenii ăștia, ăștia doi de-aici. Tu stai cuminte și taci din gură și lasă treaba în seama mea, domnișoară Golspie.

Capitolul IV

TURGIS O VEDE !

1

Turgis nu era leneş, şi la birou prefera să facă ceva în loc să stea degeaba, însă nu împărtăşea entuziasmul domnului Smeeth pentru munca de birou şi nu se considerase vreodată ca făcînd parte din firmă. Îi pria din plin firmei „Twigg & Dersingham" să aibă deodată din nou mult de lucru, mult mai mult decît avusese vreodată pînă acum, dar pe Turgis nu-l amuza de loc să muncească din greu toată ziua, în fiecare zi, şi adesea să aibă de stat şi cîte o oră peste program. Fără îndoială că era cineva care profita de toate astea, dar el, Turgis nu se alegea cu nimic altceva decît cu mai multă muncă. Îi mormăi cîteva cuvinte domnului Smeeth pe chestia asta. Era sîmbătă dimineaţa ; tocmai îşi primise salariul pe chenzină, şase bancnote de cîte o liră, una de zece şilingi şi două piese de cîte doi şilingi ; era un moment potrivit pentru asemenea mărturisiri.

— *All right, all right !* zise domnul Smeeth, luîndu-şi înfăţişarea unuia care ştie multe. Asta-i punctul dumitale de vedere, da ?

Turgis, ceva mai puţin încrezător acum, pentru că avea pentru domnul Smeeth un respect deosebit, chiar dacă nu-l agrea în mod special, răspunse că da, ăsta era.

— Acum ascultă ceva şi de la mine, măi băiatule, continuă grav domnul Smeeth. Nu mai departe decît acum o săptămînă sau două — am să-ţi spun exact în ce zi a fost, a fost în ziua în care domnul Golspie a venit pentru prima oară la noi — domnul Dersingham discuta cu mine diverse probleme, colo, în camera lui. Îţi spun astea în mod confidenţial, bagă de seamă. Şi domnul Dersingham spunea despre cheltuielile de

birou, cheltuielile forfetare, că erau prea mari, și că cineva va trebui să fie sacrificat, concediat. Impresia mea era că acel cineva ar fi urmat să fii dumneata.

— Eu ? !

Gura lui Turgis — totdeauna o ținea puțin deschisă — se căscă acum de tot, pentru că falca inferioară îi căzuse deodată.

— Dumneata, Turgis, zise domnul Smeeth cu aerul satisfăcut al unui om care a produs efectul scontat. A fost pe muchie de cuțit dacă să-ți comunic chiar în aceeași zi sau nu. Îmi pare bine că n-am făcut-o, pentru că ai fi tras de pomană un pui de spaimă. Acuma totul e-n regulă, natural. Avem de lucru, avem nevoie de toată lumea. Dar dacă ai de gînd să-ncepi să mormăi pentru puțină muncă suplimentară, măi băiatule, adu-ți aminte de ce ți-am spus. Ai fi umblat, pe vremea asta, să-ți cauți un post, și sînt convins că nu ți-ar fi plăcut, nu-i așa ?

— Nu, domnu Smeeth, nu mi-ar fi plăcut, răspunse Turgis destul de umil.

— Te cred.

Simțindu-se, în fine, o dată, sigur pe situația sa, domnul Smeeth avea o mare dorință să stăruie pe tema asta, care prezenta, pentru el, o teribilă seducție :

— O slujbă nu-i ușor de găsit, nu-i așa ?

— Nu, dacă n-ai relații și dacă nu ești în secretele zeilor, domnu Smeeth, zise Turgis, un mare admirator al puterii misterioase exercitate de relații și de faptul de a fi în secretele mărimilor, și își dădea seama foarte bine că nu erau mulți oameni în Londra care să aibă mai puține relații și să fie mai departe de secretele zeilor decît el. Asta-i nenorocirea. Am văzut-o cu ochii mei. Nu poți pătrunde. Am gustat o porție... pe cuvîntul meu c-am gustat o porție... înainte de-a fi angajat aici. Tot umbli pe la toate ușile, stai la cozi, treci din nou... oh, doamne ! Știți ce-nseamnă !

— Nu, eu nu știu, răspunse domnul Smeeth tăios.

— Scuzați-mă, domnu Smeeth. Firește că dumneavoastră nu. Da' eu, eu, da, totuși. Of, e oribil ! exclamă Turgis serios. Și lucrurile nu se-ndreaptă de loc. Ce să zic, îmi pare bine că mi-ați spus, domnu Smeeth. Mai bine să-mi țin gura, nu-i așa ? E-n regulă acum, da ?

— E-n regulă, *all right !* făcu domnul Smeeth. Fă tot ce poți pentru noi și o să facem și noi tot ce putem pentru dumneata, adăugă el sentențios.

Turgis se apropie şi zise, coborînd vocea:

— Ce credeţi, domnu Smeeth, e vreo şansă să-mi mărească leafa, acuma, că fac atîta muncă suplimentară? Ar trebui, nu? Vreau să zic, n-am o leafă cine ştie ce... nu-i aşa?

— Lasă chestia asta-n pace o bucată de vreme, Turgis, şi vezi doar de lucrează cum trebuie, pe urmă am să văd eu ce se poate face pentru dumneata.

— Tare-aş vrea să se poată face, domnu Smeeth. Vedeţi, nu e nimeni care să m-ajute cu ceva la ce fac eu, pentru că dactilografa asta nouă, în fond, nu m-ajută mare lucru, nu? Şi dac-aţi putea — ştiţi, doar o vorbă — să-i spuneţi ceva lui domnu Golspie, sau lui domnu Dersingham, pentru că, vedeţi, domnu Smeeth, eu muncesc cît pot, fac tot ce pot, şi dumneavoastră să nu credeţi că mormăi, să ştiţi, eu nu mormăi...

Noua dactilografă fusese o mare dezamăgire pentru Turgis, nu pentru că nu-i era de ajutor în munca lui, ci pentru că nu era făptura tînără şi atrăgătoare pe care închipuirea lui o visase pentru acel post. *Miss* Poppy Sellers, cu nefericitul ei efect oriental, care îi dădea mai curînd aparenţa de nespălată şi neţesălată, nu-i plăcea de loc. La sfîrşitul primei dimineţi, deşi era măgulit de respectul pe care i-l arăta, el o eliminase dintre posibilităţi, ca nefiind nimic de capul ei din punct de vedere al atractivităţii feminine. Cînd aflase că firma dă un anunţ la ziar pentru o nouă dactilografă, mai tînără, care s-o ajute pe *miss* Matfield, avusese viziuni fulgerătoare: se vedea lucrînd cot la cot cu una dintre fetele acelea frumoase pe care le întîlnea adesea cînd trecea prin City. Erau şi în Fundătura Îngerilor vreo două ca lumea, un specimen foarte nostim chiar la etajul de dedesubt, la „Lame de ras Ra-pid"; o alta, care nu arăta rău de loc, urca sus, la uşa de lîngă „C. Warstein: Furnituri de croitorie"; şi una, o adevărată frumuseţe — îţi lăsa gura apă, o piersică, nu altceva — la „Dunbury & Co.", în capul străzii. Şi mai erau două sau trei la care făcea să te uiţi, una tînără, îmbrăcată ca o sorcovă, un tip de ovreicuţă, de la „Chase & Cohen: Articole de bal şi carnaval" din capătul străzii. Oricare din fetele astea ar fi intrat la „Twigg & Dersingham" ar fi luminat locul, din punctul lui de vedere, şi rutina de fiecare zi s-ar fi transformat în aventură. Dar ei s-au apucat s-o aleagă pe puştanca asta, arătarea asta amărîtă şi cu breton. Asta era bafta lui! Cu două fete în acelaşi birou, şi nici una nu făcea de el! *Miss* Matfield era foarte bine în felul ei, natural, dar prea lungă, prea bătrînă şi mult prea „curioasă" pentru el, şi prea autoritară, chiar dacă ar fi lăsat

vreodată să se vadă, prin vreun semn — și pînă acum nu lăsase să se vadă — că ar fi fost interesată de faptul că el exista. Astălaltă, Poppy Sellers, se interesa destul, gata să se împrietenească, dar, de, uită-te la ea !

Ceea ce era înnebunitor în chestia asta — și pentru Turgis într-adevăr înnebunitor — era faptul că toate aceste alte fete, rumene și adorabile (el le spunea în gînd „bucățele faine"), le întîlneai peste tot, intrînd și ieșind din birouri, șezînd prin colțuri la cofetării, lovindu-l cu cotul cîteodată (și dădeai totdeauna peste el atunci cînd era vorba să lovești pe cineva cu cotul fără să vrei), în autobuze sau în vagoanele metropolitanului, așa că nu era de mirare dacă-ți trecea prin cap că ele lucrau peste tot în City, numai la „Twigg & Dersingham", nu. Și n-avea mai mult noroc nici cînd hoinărea de plăcere, nu pur și simplu în drum spre sau de la birou, ba poate că era chiar mai rău. Le vedea peste tot, niciodată nu-i scăpau. Mintea lui era veșnic agitată de imaginea lor, veșnic tulburată de ele. Oriunde s-ar fi dus, era supus supliciului lui Tantal, poteca de sub picioarele lui părea o cărare îngustă și plină de praf, sălbatică, și peste tot de-a lungul ei erau agățați ciorchini bogați de fructe feminine interzise, care la cea mai mică atingere se fereau, se veștejeau, dispăreau.

Turgis era un îndrăgostit prin temperament. Gîndurile lui nu lăsau niciodată sexul opus să-i ducă dorul ; pentru el, fericirea avea chip de femeie ; lumea reală era înfrumusețată, iluminată de zîmbetele strălucitoare ale fetelor, și oricînd, în orice clipă, s-ar fi putut ca una dintre ele să-i deschidă porțile unei vieți fermecătoare pe care s-o ducă împreună. Era lesne să ți-l imaginezi, tînăr solitar, căutînd afecțiune în mulțimea în care era înecat. Era tot atît de lesne să ți-l imaginezi sub chipul unuia cu pofte ascunse, a cărui minte se cobora și trăia pătimaș într-o lume decăzută a contactelor ordinare și trecătoare, a atingerilor întîmplătoare cu mîna sau cu piciorul. Și, totuși, îndărătul acestor imagini se afla îndrăgostitul ; și asta în ciuda înfățișării lui de loc seducătoare, mizere, a hainelor lui lustruite și burdușite pe la buzunare și a cravatei roase, a gurii veșnic deschise, a tenului palid și pistruiat, a ușoarei pelicule de cenușiu ce părea să acopere și să estompeze făptura sa fizică. Nu era un don juan cochet. Dar dacă Turgis, chiar în limita mijloacelor lui foarte modeste, nu încerca prea mult să se facă atrăgător pe dinafară pentru sexul care disprețuiește hainele șifonate, părul ciufulit, obrajii ca aluatul, tinerețea ce și-a pierdut toată vioiciunea și strălucirea,

o făcea deoarece el *credea* că acea chemare lăuntrică, insistentă, care nu înceta niciodată, trebuie să primească un răspuns. Ştia că are puţin de oferit ca înfăţişare exterioară, că nu era mare lucru de fizicul lui, că nu era nimic de el în mod special, dar simţea că lăuntric era deosebit, era minunat, şi că, mai curînd sau mai tîrziu, o fată, o fată frumoasă şi pasionată, care nu se sinchisea de înfăţişarea fizică, îşi va da seama de această deosebire, de această minune lăuntrică, şi va striga : „Tu eşti acela !" şi ceea ce va urma va fi dragostea. Atunci de-abia va începe viaţa cu adevărat. Pînă acum nu începuse ; în vîrtejul, aiureala, harababura simplei existenţe, a mîncatului, dormitului, lucratului, călătoritului cu metropolitanul, privitului, el nu luase decît un număr de starturi ratate. Cu alte cuvinte, Turgis îşi avusese micile lui aventuri, dar nu era încă îndrăgostit, sau, mai bine zis — pentru că îndrăgostit era el veşnic — nu găsise încă acea descărcare unică pentru adevăratul torent zăgăzuit : fata fără seamăn.

După ce se întoarse la pupitrul său, Turgis se gîndi la toate acele fete care ar fi putut atît de lesne să vină să lucreze alături de el în loc de a continua să rămînă la „Lame de ras Ra-pid" sau la „Dunbury & Co.". Apoi, renunţînd, cu durere în suflet, să se mai gîndească la ele, începu să facă puţină ordine pe pupitru şi să termine lucrările rămase din cursul săptămînii. Era trecut de 12, şi *week-end*-ul apărea la orizont. Se plecă înainte cu scaunul lui înalt cu tot şi suflă greu, trudindu-se cu avizele Căilor Ferate Londra — nord-est şi cu cele ale companiei City Transport. La această companie de transporturi din City era o fată — n-o văzuse niciodată, dar răspundea de multe ori la telefon — care vorbea frumos, avea o minune de voce, şi o dată sau de două ori o făcuse să rîdă. Dacă ar fi fost singur în birou, i-ar fi vorbit cum trebuie, poate că i-ar fi propus o întîlnire — în filme ziceau „un *rendez-vous*", dar Turgis zicea în gînd „o chestie" — însă niciodată nu era singur, şi chiar dacă era numai nătărăul ăla de puşti, Stanley, tot îi strica socotelile. Dar era agreabil s-o auzi rîzînd la telefon. Argintiu, da, asta era, rîsul ei suna argintiu... rîsul ei argintiu... rîsul ei argintiu... întocmai ca într-un roman.

Fu întrerupt de cineva care-i atinse braţul, şi întoarse capul, ca să dea, lîngă cotul său, de noua dactilografă ; îl privea cu ochii ei mari şi castanii. Avea o mulţime de pudră pe o parte a nasului, iar pe cealaltă parte n-avea de loc, era numai piele goală şi lucioasă. Nu se făcea.

— Spune-mi, te rog, începu *miss* Sellers cu glasul ei subțire și vesel de *cockney*, dacă ești bun, ai scris Companiei de navigație „Anglo-nu-știu-cum" ?

— Nu, n-am scris.

Fata rămase cu ochii la el.

— N-am scris Companiei de navigație „Anglo-nu-știu-cum", continuă el sever, pentru că n-am auzit în viața mea de „Anglo-nu-știu-cum" de navigație. Nu cunosc. Ai priceput ?

— Ooo, îmi pare rău... zise ea, deși nu arăta să-i pară chiar atît de rău. Am spus ceva greșit ? Nu pot să-mi aduc aminte de toate numele astea. Ajută-mă. Știi despre cine vorbesc, nu-i așa ? E „Anglo" și încă ceva, nu ?

— Dacă-i Compania de navigație „Anglo-Baltica" cea despre care vrei să vorbești, zise Turgis cu demnitate, atunci află că le-am scris. Le-am scris ieri, dacă vrei să știi. Dar „Anglo-Balticii", ține minte. Nu există „nu-știu-cum" în chestii de-astea.

Fata îl privi o clipă :

— Ooo, exclamă ea moale, am feștelit-o !

Și se depărtă repede.

Turgis privi după ea cu dezgust. „Se și obrăznicește acum, își zise el. Asta-i culmea, se și obrăznicește ! Și numai pentru că nu-i merge cu mine. *All right*, domnișoară Breton-nepieptănat, ai să capeți dumneata o săpuneală, și încă repede, o să vezi ! Mai încearcă o dată, numai atît, mai încearcă o singură dată." Și fu cuprins de o dreaptă indignare, argumentîndu-și că fetele astea nu-și cunosc locul lor într-un birou, nu-și văd ca lumea de lucru și încearcă întotdeauna micile lor șmecherii cu bărbații care nu vor decît să-și vadă de treabă, fără să le umble mintea la fleacuri.

Se auzi un zgomot obișnuit, de galopadă, parc-ar fi venit de la un mic animal de lăstăriș, încălțat și potcovit ; ușa se izbi de perete : se întorsese Stanley.

— Hai, băiete, hai ! zise domnul Smeeth privind peste ochelari. Copiază scrisorile celea cît de repede poți. N-ăi fi vrînd să stăm aici toată ziua să te-așteptăm ?...

— Aș vrea să prind trenul de unu și cinci de la London Bridge, dacă se poate, domnu Smeeth, zise *miss* Matfield. Plec la țară pentru *week-end*, slavă domnului !

— Ai să-l apuci, fii fără grijă, *miss* Matfield, răspunse domnul Smeeth. E timp destul. Ei, Stanley, hai, dă-i drumu ! Rapid, m-ai înțeles, băiețaș ?

— Oo, *miss* Matfield, începu *miss* Sellers cu ochii la ea, o să-ți placă la țară pe o vreme ca asta ? Nu știu cum poți să

suporţi aşa ceva. Eu n-aş putea, acuma, iarna. Nu-i ca vara, nu poţi să spui, nu-i aşa ?

— Îmi place mai mult iarna, dacă nu plouă prea tare. Îmi place enorm ! Nu-i nici pe departe atît de dezgustător cum e Londra iarna.

— Da, desigur, dar mie mi-ar face rău, declară *miss* Sellers. Mie îmi place la ţară vara. Vara, cred, e minunat.

Aproape că ţi-o puteai imagina privind la gălbioare şi la mărgărite. Continuă :

— Totuşi, prefer litoralul. Dumneata nu, *miss* Matfield ? E delicios, cred, vara pe litoral. Iarna n-am fost niciodată. Vara e frumos chiar şi dacă plouă, nu crezi ?

Miss Matfield răspunse scurt, dar prietenos, că da, era frumos, şi începu să-şi aranjeze hîrtiile.

— Ei, ascultaţi, izbucni Stanley în mijlocul copiatului, am văzut o ciocnire pe Moorgate, chiar în mijlocul străzii !

Privi triumfător în jur.

— Pariez că n-ai văzut nimic ! interveni Turgis.

— Ba da, pe cuvînt c-am văzut ! În orice caz, chiar dacă n-am văzut, am ajuns chiar cînd curcanu le lua numele. Oh, era o îmbulzeală ! Am ajuns chiar pînă-n faţă. O maşină c-un camion. Camionu era-n regulă, da' să fi văzut maşina ! Oh, dacă nici asta nu se cheamă făcută praf !...

— Şi cîte ceasuri ai căscat gura acolo, ai ? îl întrebă domnul Smeeth. Aşa-ţi pierzi tu vremea, măi băiete, vîrîndu-ţi nasu unde nu-ţi fierbe oala.

— Trebuia să trec pe-acolo, şi nu puteam răzbate, domnu Smeeth, riposta Stanley indignat. Aşa că fără să vreau a trebuit să văd ce s-a întîmplat, n-am avut încotro. Mă gîndeam că poate curcanu o să-mi ia şi mie numele, ca martor, ştiţi, dar nu mi l-a luat. Aş fi vrut să mi-l fi luat, adăugă el dezamăgit. Mi-ar fi plăcut să fiu martor.

— Dacă nu termini în zece minute cu scrisorile alea, ai să fii pe banca acuzaţilor, şi o să-ţi treacă pofta să fii martor. Turgis, dumneata cum stai ?

— Aproape-am terminat, domnu Smeeth, răspunse Turgis. Am să dau un telefon acum la City Transport, să văd dacă ei au aflat ceva de lotul pe care l-am trimis la Norwich.

Şi se duse imediat la telefon.

La City Transport nu mai răsună rîsul argintiu, zglobiu, de data asta. Vocea care i-a răspuns nu numai că era o voce masculină, dar pe deasupra şi nervoasă, ca de fierăstrău, obosită, disperată, vocea unui bărbat care ajunsese la concluzia

c-o să-şi piardă toată după-amiaza de sîmbătă răspunzînd la întrebări idioate.

— Da, ştiu, ştiu, lătra ea, vocea, m-ai mai sunat o dată pentru treaba asta. Da, bine, facem şi noi ce putem. Ne ocupăm de chestiune. Da, da, da, le-am spus oamenilor noştri de la Norwich. Am să-ţi comunic luni, te informez luni... (devenise implorant) mai mult nu am ce face. Ce pot să mai fac ? Şi-acuma obosise de atita implorat : *All right, all right,* facem tot ce ne stă în putinţă. O să vă sunăm luni.

— Au vorbit la Norwich, spun ei, domnu Smeeth, îl informă Turgis, dar cică trebuie să aşteptăm cu răspunsul pînă luni.

— Bine şi-aşa, Turgis. Dă-le luni un telefon.

Se crease acum în birou sentimentul că toate chestiunile, de orice fel, vor avea de aşteptat pînă luni. Acest sentiment nu se limita la „Twigg & Dersingham", ci putea fi descoperit stăpînind şi sus, deasupra, la „Compania universală de lenjerie", şi la „Magazinele generale pentru Londra şi împrejurimi", şi dedesubt, la „Chase & Cohen : Articole de bal şi carnaval", pe una din laturile străzii, şi la „Dunbury & Co.", pe cealaltă, de fapt pe toată lungimea Fundăturii Îngerilor, în sus şi în jos, şi mult dincolo de fundătură, la toate băncile, şi birourile, şi magazinele, şi casele de comerţ din City. Foarte curînd întregul City va rămîne în suspensie pînă luni ; mulţimea de agenţi de bursă, şi de casieri, şi de funcţionari, şi de dactilografe, şi de vînzători ambulanţi vor dispărea de pe trotuare, bodegile vor fi părăsite, cofetăriile se vor goli sau chiar închide, tramvaiele şi autobuzele nu vor mai claxona cu disperare pentru cîţiva metri de spaţiu, vor aluneca uşor prin lagunele vinete şi ceţoase, ca vapoarele plutind la vale pe Fluviul Londrei, şi întregul cartier, populat — dintre cei vii — numai cu paznici şi poliţişti, se va cufunda lent în tăcere ; chiar şi cursul scontului va fi uitat ; cartierul va fi lăsat să dormiteze în reverie, doar cîte o rafală de fum şi ceaţă, ca o arătare de stafii, va mai pluti peste pietrele-i învechite. Pînă ce va urma, în vacarm, o bruscă şi brutală trezire, luni.

Hîrtiile se aruncau în sertare, scrisorile se timbrau în şiruri lungi, mapele se închideau, se puneau teanc, teancurile în raft, maşinile de scris se acopereau, se pudrau nasurile, se aprindeau ţigările şi pipele, se trînteau uşile, scările se umpleau de zgomotul paşilor grăbiţi. Se lichidase cu săptămîna, ieşeau, cu miile, cîţi erau, în Fundătura Îngerilor, în London Wall, Moorgate Street, Cornhill şi Cheapside. Erau atît de înghesuiţi

pe Finbury Pavement, încît gara metroului de pe Moorgate părea un monstru care-i înghițea în măruntaiele sale fierbinți și urît mirositoare. Printre gîzele astea ce dispăreau absorbite, era una cu un nas mare, dar nu autoritar, ochi frumoși și castanii, o gură puțin căscată și o bărbie căzută. Era Turgis, care se ducea acasă.

Tot drumul a trebuit să stea în picioare, și cu toate că erau cel puțin cinci fete drăguțe în același compartiment — una era chiar foarte aproape de el, pe două din celelalte le zărise de mai multe ori, înainte — nici una dintre ele nu-i arătă nici cel mai mic interes.

2

Cînd Turgis ieși din nou la suprafața pămîntului, se inecă îndată în zgomotul și mulțimea haotică de pe High Street din Camden Town și o apucă pe Kentish Town Road, pentru că odaia lui mobilată era pe Nathaniel Street, care se află în conglomeratul acela de străzi scurte cu care e plin cartierul dintre Kentish Town Road și York Road. Întîrziase peste ora obișnuită destul de mult chiar, pentru că această nouă afacere cu Golspie își arăta efectele chiar și în diminețile de sîmbătă, așa că de data asta mergea repede. Se pregătea de cină și știa că cina e pregătită pentru el. Sîmbetele și duminicile proprietăreasa îi dădea, în afară de micul dejun, și cina, ba chiar n-avea nimic împotrivă să-i ofere și ceaiul, dacă-i cerea, pentru că Turgis locuia la ea, de, uite, se făcuse un an și jumătate, și se dovedise a fi — după canoanele din Nathaniel Street, care sînt întemeiate pe o amară cunoaștere a lumii ăsteia — un chiriaș bun și liniștit, modest, temperat și punctual cu plata. În cursul săptămînii nu căpăta acasă, conform convenției, decît micul dejun și trebuia să-și vadă singur de celelalte mese, care, la fiece două săptămîni, începînd cu a doua sîmbătă cînd era zi de salariu, urmau o scară descrescîndă de îmbelșugare. Astfel că, fiecare a doua luni, marți și miercuri, Turgis mînca bine, iar fiecare a doua miercuri, joi și vineri murea relativ de foame. La nevoie, însă, proprietăreasa îi dădea oricînd ceva de mîncare la cină. Raporturile lor erau foarte prietenoase. Trebuia să fie, pentru că luau masa în aceeași odaie din dos. Odaia de dormit și de locuit pe care Turgis o avea sus la mansardă era atît de mică, încît patul de fier, lavoarul galben, scrinul de

lemn alb cu trei sertare, fotoliul de nuiele, şchiop şi scîrţiitor, şi o sobă mică cu gaze, veritabilă piesă antică între sobele cu gaze, o făceau să pară mult prea înghesuită cu mobilă şi cu fleacuri ca să mai fie loc şi de mîncat acolo. Nu te primea cu plăcere nici să stai în ea, se indispunea la vederea unei ceşti cu ceai şi a unui biscuit, iar prezenţa unei farfurii pline cu o friptură bună de vacă, garnitură de cartofi, legume şi sos, ar fi dat-o gata cu totul.

Numărul 9, ca toate celelalte case de pe Nathaniel Street, era o casă mică şi întunecoasă, iar holul ei îngust şi trist era infestat de un amestec de mirosuri de varză, camfor şi ziare vechi. Turgis nu băga niciodată de seamă mirosul acesta, dar în foarte rarele ocazii cînd vizita vreo altă casă, mai puţin mirositoare, remarca absenţa lui, nasul informîndu-l imediat că se află într-o atmosferă străină, mai puţin familiară. Îşi atîrnă pălăria şi pardesiul în cuier şi se duse de-a dreptul în odaia din fund. Acolo descoperi pe proprietăreasă, care îşi terminase cina şi sorbea cu satisfacţie o ceaşcă de ceai, lîngă foc. Nu savura însă această ceaşcă de ceai într-un chip comod : şedea, aproape ţeapănă, numai pe muchia scaunului şi avea ceva din aerul unui general de cavalerie între două faze ale unei bătălii.

Mrs. Pelumpton avea tot dreptul la un asemenea aer. Era o femeie scurtă şi grasă, foarte grasă, cu un ciuf de păr zburlit şi cărunt, o faţă zbircită şi roşie, şi vedeai uşor că toată viaţa ei de om adult n-a fost decît o lungă bătălie, şi că în afară de cazul că va fi lovită de dambla sau îşi va pierde minţile, va muri luptînd. În prezenţa ei progresul părea mitul cel mai absurd. Dacă *mrs.* Pelumpton ar fi putut fi transformată în nevasta unui viking prădalnic sau în una din femeile care urmau hoardele lui Atila, ar fi avut sentimentul că a ajuns la o bine meritată odihnă şi ar fi fost uimită sau poate chiar înspăimîntată de coloritul viu şi de veselia vieţii.

Îndată ce-l văzu pe Turgis, puse ceaşca de ceai jos şi, aşa cum era, sări din nou în şa. Puse pe masă două farfurii acoperite, cina chiriaşului : carne cu legume într-una şi budincă în cealaltă.

— Am întîrziat puţin astăzi, *mrs.* Pelumpton, zise Turgis aşezîndu-se.

— Păi, mi-am zis eu că poate că da, da' că poate şi că nu, după cum o fi mers şi ceasu, că, cine ştie, s-o fi apucat s-o ia înainte, se poate foarte bine s-o fi şi luat, dacă a tot umblat la el...

— E înainte cam cu un sfert de ceas, după socoteala mea, poate chiar cu douăzeci de minute.

— Asta-i, zise *mrs.* Pelumpton foarte hotărîtă, asta-i dacă umbli la el. „Lasă-l în pace, i-am zis, ceasurile nu-s specialitatea ta !" Nu, acuma, că sfertul ăsta de ceas strică ceva cuiva în casă la noi, afară de Edgar, care-și are ceasu lui și merge ca lumea, după gară...

Edgar, fiul ei, care locuia și el acolo, în casă, lucra la Căile Ferate, la King's Cross. Turgis îl întîlnea rar.

— Ți-am pus o bucățică pe cinste, domnu Turgis, nu-i așa ? continuă *mrs.* Pelumpton după ce mai sorbi o dată, zgomotos, din ceai, privind fix la chiriaș, pe deasupra ceștii. Congelată. 'I congelată. Ai fi crezut că-i de pe la noi, proaspătă, dacă nu ți-aș fi spus, nu-i așa ?

— Da, *mrs.* Pelumpton, cred că da.

— Ei, da' eu nu vreau să te-nșel. Nu-i. E congelată. Și toată chestia nu-i decît alesu. Iei ce-ți dau ei, și nu știi cu ce te pomenești în mînă. Trebuie să stai, să te uiți nițel, să-ți alegi singură. S-au învățat cu mine, acuma — și aici *mrs.* Pelumpton emise un scurt hohot triumfător de rîs — s-au învățat cu mine, și încă bine de tot. „Alegeți de unde doriți, doamnă", îmi zice el totdeauna. „Oh, am eu grijă, îi zic eu, am eu grijă." Și chiar am, să știi.

— Așa și trebuie. A fost foarte bună cina *mrs.* Pelumpton.

Un anume zgomot tîrșîit avertiza că stăpînul casei, cel care tot umbla și înnebunea ceasornicele, se apropia. Domnul Pelumpton se mișca foarte încet, pe de o parte pentru că suferea de reumatism, pe de alta pentru că era un om cu multă demnitate. Era de-ajuns să te uiți la el, și iți ziceai, după figura fleșcăită și ștearsă, după ochii apoși, nasul ca o pătlăgică, mustața zburlită și căzută și aerul lui de om tihnit, că domnul Pelumpton era unul dintre acei bărbați care nu lucrează ei înșiși, ci doar au grijă ca nevasta și copiii să lucreze pentru ei. Dar nu acesta era adevărul. Domnul Pelumpton lucra, după cum vă vor informa îndată cuvintele sale. Era comerciant. N-avea prăvălia lui proprie, avea însă unele vagi legături cu o prăvălie în care se vindea o uluitoare cantitate de lucruri printr-a doua, a treia și a patra mînă, prăvălie a unui prieten al său. Își petrecea vremea într-o prăfuită lume subterană, în care scrinuri șchioape și gramofoane stricate treceau dintr-o mînă într-alta și unde prețurile erau în șilingi și comisioanele în *pence*. Discuta și se tocmea cu oameni care aveau de vînzare un serviciu de toaletă crăpat sau o bicicletă veche ori cinci

volume pătate din *Castele nobile din Anglia*. Uneori putea fi găsit în vreuna din cele mai umile săli de licitaţie, dispus să ofere pînă la o jumătate de coroană pentru cine ştie ce fleacuri. În fiecare vineri devenea negustor veritabil, îşi făcea apariţia la tîrg, la Caledonian Market, unde, pe înălţimea aceea sură şi bătută de vînturi, stătea lîngă o cantitate destul de mică, dar foarte variată, de mărfuri, consistînd poate dintr-o metodă de banjo, două vaze roz ciobite, un furou de mătase, o fotografie mare a generalului Buller [1], cinci mingi de tenis murdare, o ghitară cu majoritatea coardelor lipsă şi *Scrisorile lui Charles Kingsley* [2]. Negustorind astfel cu lucruri care erau numai la un pas de lada de gunoi, domnul Pelumpton nu se silea să cîştige mulţi bani, şi fără îndoială că o bucată de vreme depinsese de *mrs*. Pelumpton şi de Edgar, dar, pe de altă parte, nu puteai spune că nu lucrează. *Era* în comerţul de mărfuri de ocazie, în branşa vînzări şi cumpărări, comersant în toată regula, şi lua foarte în serios atît afacerile sale misterioase, cît şi pe sine însuşi. Dacă nu-i mergea prea bine cu negustoria, asta era pentru că în general comerţul mergea atît de prost. Domnul Pelumpton se comporta cu toată prudenţa şi demnitatea unui venerabil senior al comerţului. Fuma dintr-o pipă mică şi puturoasă, îi plăcea un pahar de bere, era un mare cititor de gazete şi vorbea întotdeauna într-o manieră solemnă şi confidenţială. Ca mulţi vînzători de la Caledonian Market, care aveau mustăţile pe oală şi dinţi foarte puţini, îndulcea toate silabele, şi la el toate s-urile deveneau ş-uri. Nu există nici o îndoială că un vînzător care nu poate să spună decît *yes* nu-i într-o situaţie atît de bună ca vînzătorul care poate şopti un *yersh* plin de mistere. Domnul Pelumpton era prin excelenţă omul care spunea *yersh*.

Intră în odaie foarte încet şi se aşeză cu mare grijă lîngă foc, îşi scoase pipa lui sinistră, aruncă lui Turgis o privire foarte apoasă, dădu solemn din cap şi îşi puse pipa la loc, aşteptînd să-l întrebe cineva ceva.

— Ei, ai pus mîna pe el ? îl întrebă nevastă-sa.

Domnul Pelumpton avea întotdeauna de alergat după cîte cineva, uite pîn-aici la colţul străzii, chiar dacă de-abia atunci se sculase de la masă.

— Lipşeşte pîn'la şinşi, răspunse domnul Pelumpton. Şi, pe deaşupra, un răşpunş neruşinat la toată oşteneala mea.

---

[1] *Sir Redvers Henry Buller* (1839—1908), general englez ; a luat parte la multe războaie de cotropire a coloniilor.

[2] *Charles Kingsley* (1819—1875), cleric englez, istoric şi romancier mistic.

— Cine ţi-a dat un răspuns neruşinat ?

— Cucoana lui, zise domnul Pelumpton, dac-o fi cucoana lui. „Cum de te-ai gîndit şă-l găşeşti acaşă şîmbătă după-maşă ?", jice ea către mine. „Vă rog şă mă şcujaţşi, cucoană, jic eu, da' în afaşerile mele trebuie şă lucreji şîmbătă după-maşă ca şi-n orişe altă după-maşă. Da, i-am jiş, şi-ntr-o duminică după-maşă, dacă nu baji bine de şeamă." Uite-aşa i-am jiş, foarte politicoş, mă-nţeleji... *All right*, şi ce creji că-mi răşpunde ? Jişe : „Ei, uite, la noi, ăştia, e altfel, prişepi ?" şi pe-ormă mi-a trîntit uşa-n naş.

— Ce maimuţă obraznică ! exclamă *mrs.* Pelumpton indignată. I-aş fi trîntit *eu* ei uşa-n nas să fi avut eu de-a face cu ea. E direct ignoranţă, asta e ! Mai sînt încă oameni pe-aici pe la noi care n-au mai multă idee de cum să se poarte cu cineva decît... decît... decît un papagal !

— Ah, bine, continuă domnul Pelumpton cu filozofie, şint fel de fel de oameni cu care avem de-a faşe în comerţşul noştru. Şă ştii aşta de la mine, domnu Turgiş. Da' dacă e marfă la mijloc, nu ne şinchişim. Totu pentru munca de toate jilele, prişepi ?

— E rost de-o afacere bună, domnu Pelumpton ? se interesă Turgis.

— Cam aşa. Are de vînjare o pieşă, o minune, un bufet — oh, o minune de pieşă ! — are nevoie numai de puţşin luş-truit, şi-i bună pentru orişine, pieşa aşta, merje şi-ntr-un palat. Nu pot şă fac afaşerea pe contul meu, aşa cum ştau afaşerile acuma, dar ştiu eu şine poate. E-o cheştie de comişion.

— Aha, aşa stă chestia, zise Turgis, cu aer de vagă aprobare.

El era un tînăr căruia îi plăcea să fie de acord cu cei în societatea cărora se afla, nu pentru că se simţea plin de bună-voinţă faţă de ei, ci pur şi simplu pentru că îţi cerea mai puţină bătaie de cap să fii de acord şi să aplauzi. În realitate îl socotea pe domnul Pelumpton ridicol şi plicticos.

— Ăsta-i un lucru pe care mi l-am dorit de cînd mă ştiu ! exclamă *mrs.* Pelumpton. Un bufet, un bufet în toată regula şi frumos, cu rafturi şi cu toate celea, şi să aibă loc pentru de toate. De mahon mi-ar plăcea.

— Eh, le-ar plaşe la o mulţşime aşa şeva. Şcot o mulţşime de gologani pe lucruri de-aştea. Arată-mi mie un bufet bun, o pieşă şolidă, nu marfă de-aia cu care tot umblaţşi dumnea-voaştră, domnu Turgiş...

— De ce marfă-a lui vorbești, pentru numele lui dumnezeu ? sări *mrs.* Pelumpton. El n-are nici un fel de marfă, ai dumneata marfă, domnu Turgis ? De ce tot vorbești, tată ?

Domnul Pelumpton își scoase pe chestia asta pipa și privi cu un aer de reproș la nevastă-sa.

— De șe vorbeșc ? Vorbeșc deșpre șe știu, deșpre așta vorbeșc. Cîte pieșe de mobilă mi-au trecut mie prin mînă ? ! Mii ! E-n regulă, nu ? Nu-mi știu eu meșeria ? ! Oh, nu ! Oh, nu ! Nu-mi cunoșc meșeria ! Apoi ținti cu pipa pe Turgis, care era foarte ocupat cu budinca lui de melasă, și continuă, foarte rar, foarte solemn : Furnir. Dumneata știi șe-i aia. Ei, așta-i marfa lui. Am dreptate, *mișter* Turgiș ?

— Ai, zise Turgis. Asta vindem noi la biroul nostru, *mrs.* Pelumpton. Furnire pentru mobilă și incrustații și de-alde astea. De fapt, eu, personal, n-am nimic de-a face cu ele, pentru că nu-s în atribuțiile mele, dar asta vindem, e drept.

— Ce să spun, habar n-am avut ! *Mrs.* Pelumpton era toată numai uimire sinceră de o lume în care atît de multe lucruri ciudate se cumpărau și se vindeau. Habar n-am avut. Credeam că ești la un birou, acolo, în City, știi... funcționar...

— Așa și ește, o asigură bărbatul ei, dar firma la care ește funcțșionar așta vinde. Mi-a șpus el mie, demult, nu-i așa, domnu Turgiș ? Ei, și cum șpuneam, arată-mi dumneata mie un bufet bun, o pieșă șolidă, și-țși școt pe el cît vrei... rejonabil, știi, rejonabil. O fi ștînd el comerțșul proșt ; chiar ștă proșt comerțșul. Dar șînt unele lucruri pentru care ește cerere totdeauna. Unde-o șimțșim noi așta în comerțșul noștru e la lucrurile miși...

Domnul Pelumpton se așternea acuma pe un monolog lung și frumos, dar își făcuse socoteala fără să țină seama de auditorii săi, care, amîndoi, îi știau monologurile pe dinafară. Nevastă-sa, văzînd că Turgis terminase, se repezise la farfurii și le dusese la bucătărie, cu un tărăboi și o gălăgie care-l făcură pe bărbatu-său să se încrunte. Acum încercă să-l apuce de nasturele de la haină pe Turgis, care-și aprindea o țigaretă :

— Acuma, domnu Turgiș, înțșeleje-mă...

Dar Turgis refuză să-l înțeleagă ; îl înțelesese prea de multe ori pînă atunci, așa că o șterse repede pe scări în sus, în odaia lui. Îi e greu unei odăi să fie și înghesuită și rece, dar odaia aceasta izbutise întrucîtva, și-ți oferea alegerea, dacă aveai cumva chef să alegi : să fie și mai înțesată sau să fie și mai rece. Turgis, care prefera frigului înghesuiala, aprinse soba de gaze, acel mărunt obiect antic, care se simți

atît de jignit de rechemarea sa în activitate, încît explodă cu o trosnitură indignată, pentru ca apoi să se vaiete astmatic, aproape fără întrerupere. După ce ultima răsuflare aspră de noiembrie fu evacuată din odaie, Turgis își scoase gulerul și ghetele și se întinse pe pat. Întîi citi toate anunțurile din ziarul său, care sîmbăta era specializat în publicitate de mărfuri comandate prin poștă. Avea o pagină întreagă cu astfel de anunțuri, oferind de toate, de la țigarete cu parfum oriental pînă la centuri electrice împotriva reumatismului, și Turgis le citea cu atenție pe toate. În public pretindea că e foarte versat și sceptic în materie de publicitate, dar în particular rămăsese încă victima ei liber consimțită, și aproape fiecare șiling pe care-l cheltuia pe haine sau pe băuturi, pe tutun sau pe distracții îi era sustras din buzunare de cei mai inventivi și mai isteți agenți de publicitate. Poate că din cauza asta hainele lui se lăbărțau atît de repede, prin ghete mustea apa, țigările i se sfărîmau sau se rupeau și distracțiile nu-l distrau.

După ce termină cu ziarul, luă de pe marginea căminului (și treaba asta putea s-o facă fără să se dea jos din pat) ultimul număr dintr-un periodic închinat filmului, dar mai ales actorilor de film cu cele mai lungi gene și actrițelor cu ochii cei mai mari. Următoarea jumătate de oră o petrecu zgîindu-se la fotografiile din revistă și citind, fără vreun entuziasm deosebit, paragrafele dezlînate. În realitate Turgis nu era un entuziast al filmului, al cinematografului. Habar n-avea de unghi de luare de vederi sau despre decupaj și despre toate complicațiile presupuse de munca regizorală cu masele de figuranți, și niciodată în viața lui nu se apucase în mod serios să compare un film cu altul. Putea să rîdă de comici împreună cu restul sălii, dar niciodată n-a apreciat pe deplin clovneriile de pe ecran, pentru simplul motiv că nu avea un prea dezvoltat simț al humorului. Nu, ceea ce îl atrăgea la filme era faptul că și el și ele aveau un entuziasm comun, interesul pătimaș pentru sex. Cînd intra în palatele acelea misterioase și senzuale, pline de muzică palpitantă și de lumini schimbătoare, Turgis îndrăgostitul intra în regatul visurilor sale. Puteai spune că banii pe care îi plătea la intrare erau tributul în arginți adus Afroditei, întru adorarea căreia fenicienii de pe coasta Californiei au ridicat mai multe temple decît îi ridicaseră vreodată fenicienii cei vechi din Cipru ; și pentru cîteva momente, cît stătea în galeriile în pantă cufundate în beznă, Turgis era zguduit de prezența

aurită a zeiţei trecînd ca un fulger cu cortegiul ei, Eros, şi Orele, şi Graţiile, deşi din toată această suită numai doi rămîneau cu el, să-l însoţească pînă acasă, Pothos şi Himeros, personificările dorului şi dorinţei.

Revista îi alunecă din mînă. Ochii i se închiseră, maxilarul îi căzu puţin, şi capul i se răsuci pe pernă, astfel că lumina focului de gaze, care începuse să prindă viaţă în amurgul învăluitor, pentru că acum fereastra nu avea mai multă strălucire decît o placă de ardezie, îi juca palidă, dar trandafirie, pe trăsături, pe fruntea lui lată, pe nasul mare dar lipsit de autoritate, în jurul bărbiei căzute ; şi cum respiraţia lui devenea mai regulată, alunecînd în inconştienţă, lumina aceasta aducea în odăiţă ceva şi grotesc şi trist în acelaşi timp, o lucire roşie şi o umbră profundă din vreo tragedie gotică. Şi aşa, vreo oră, Turgis dormi, în timp ce afară sîmbăta îşi urma drumul, zdrăngănind şi duduind, cîştigînd viteză în virtutea inerţiei, prin prăpastiile mici şi întunecoase de cărămidă şi fum : străzile Londrei.

3

Turgis care ieşi de la numărul 9 de pe Nathaniel Street ceva mai tîrziu în după-amiaza aceea de sîmbătă era cu totul altul decît tînărul pe care-l cunoaştem. Era spălat, periat, bărbierit conştiincios şi se mişca vioi. Din toată săptămîna, acesta era timpul care-i plăcea cel mai mult. Cînta sîmbăta în el. Dacă vreodată Marele Ceva avea să se întîmple, într-o sîmbătă se va întîmpla. Tramvaiele, autobuzele, prăvăliile, bodegile, teatrele şi cinematografele, toate îi străluceau şi-i sclipeau astăzi prin bezna groasă. Chiar acum, Aventura — cu tocuri înalte şi ciorapi de mătase — putea foarte bine să-şi caute drum spre el. Se îndreptă către West End, pentru că sîmbăta, în special în fiecare a doua sîmbătă, cînd îşi încasa chenzina, dispreţuia Camden Town şi Islington şi Finsbury Park, centrele acelea vulgare, care sfîşiau cu oaze de lumini orbitoare şi cu localuri de distracţie deşertul care era nordul Londrei. Erau destul de bune, în felul lor, dar dacă aveai cîţiva şilingi de cheltuit, West End-ul era mult mai bun, pentru că îţi punea la dispoziţie tot ce-ţi dorea inima, în uriaşe cofetării şi cinematografe. Acesta era programul lui obişnuit sîmbătă seara, dacă avea parale : întîi lua ceaiul

la una din marile cofetării, care erau totdeauna înțesate cu fete nostime și-ți ofereau oricînd o șansă de a agăța pe cineva ; apoi, un film la unul din marile cinematografe din West-End, în care, o dată intrat, puteai să rămîi toată seara ; cine știe, orice clipă te putea arunca în gura aventurii. Acesta era programul și pentru sîmbăta de azi, deși, firește, ar fi fost totdeauna gata să-și modifice programul dacă se întîmpla ceva la cofetărie, dacă găsea acolo fata care-i convenea și dacă ea avea chef de altceva.

Chiar în momentul cînd pornea el, sute și sute de fete, fete cu năsuc mic, cîrn și pudrat, cu gurițe umede și rumene, cu voci stridente și pulpe fascinante, porneau și ele — aproape fiecare, din nefericire, cu perechea ei — să execute același program, absolut același program. Turgis știa asta, sau poate că un instinct de vînător îl purta într-acolo unde vînatul era mai bogat ; dar Turgis nu invoca imaginea acestui vînat : din fericire pentru el, pentru că o asemenea imagine tantalizantă l-ar fi dus la marginea nebuniei. Iată-le, acolo erau, coborînd nenumărate scări întunecoase, ciripind și rîzînd împreună la nesfîrșit în tramvaie și autobuze și îndreptîndu-se către aceeași mică arie, către aceleași clădiri, unde poate aveau să-l izbească cu cotul trecînd fără să-l vadă. I-ar fi fost poate mai ușor lui Turgis să se acordeze cu toate aceste perechi de fete dac-ar fi avut un coleg, cum știa foarte bine, dar el n-avea decît cunoștințe, cîteva, prieteni n-avea, și, în orice eventualitate, prefera să vîneze solitar, să-și taie singur drum prin jungla de lumini, singur cu foamea lui, cu visul lui.

Un autobuz îl duse în West End ; printre artezienele năucitoare de lumină și culoare, care sfîșiau amurgul albastru cu incendii verzi și roșii, găsi un local pe plac, o cafenea care părea că înnebunise, un adevărat turn al lui Babel, un palat alb, cu zece mii de becuri. Se ridica semeț deasupra clădirilor mai vechi, ca o citadelă, ceea ce într-adevăr era, avanpostul unei ere noi, poate al unei noi civilizații, poate al unei noi barbarii. Îndărătul fațadei subțiri de marmură era beton și oțel, întocmai cum îndărătul risipei dezordonate de lux se aflau milioane și milioane de bănuți, socotiți pînă la ultima jumătate de centimă. Undeva, în umbră, ascunși, îndărătul celor zece mii de becuri, a hectare întregi de fețe de masă albe și a uluitoare șiruri de ceainice sclipitoare, îndărătul a mii de chelnerițe și casierițe și a șefilor de raioane îmbrăcați în haine negre și a violoniștilor cu temperament înfocat și plete lungi, îndărătul munților de bomboane poli-

crome şi de prăjituri vieneze apetisante, îndărătul ciuberelor întregi de cotlete frăgezite şi a camioanelor de îngheţată asortată, erau cîţiva oameni care lucrau jonglînd cu fracţiuni de bănuţ, care ştiau cîţi waţi trebuie ca să coci tocmai la punct o budincă umplută cu tocătură de rinichi şi cîte minute şi secunde îi trebuie unei chelneriţe (cinci picioare şi patru ţoli înălţime medie şi sănătate normală) ca să transporte o tavă de o greutate medie dată, de la ascensorul bucătăriei pînă la masa din colţul cel mai îndepărtat. Pe scurt, în etajele superioare trepida o viaţă caldă, ameţitoare, voluptuoasă, vulgară, iar în subsol se lucra ştiinţific şi rece. Astfel era cafeneaua-gigant în care pătrunsese Turgis în căutarea nu numai a unei simple gustări, ci a farmecului, a încîntării unui lux cu care nu era deprins. Poate în inima sa ştia că au fost oameni care cuceriseră jumătate din lumea cunoscută în vremea lor, jefuiseră regate întregi şi tot nu ajunseseră vreodată să cunoască un atare lux. Localul acesta pentru *el* fusese clădit.

Fusese clădit şi pentru foarte mulţi alţii şi, ca de obicei, toţi erau acolo. Forfotea o întreagă omenire. Holul de marmură de la intrare, în care bomboanele şi prăjiturile stăteau stivuite de te apuca ameţeala, era înghesuit şi agitat ca o gară. Tristeţea şi murdăria străzilor, aerul aspru, tot ce era noiembrie, rămăseseră, cu toatele, afară, le uitai : atmosfera dinăuntru era aurită, tropicală, o apoteoză într-o lume a cofeturilor. Ignorînd cu dispreţ ascensoarele, Turgis, din nou excitat de aspectul, de ecoul şi de parfumul tuturor acestora, urcă scările largi pînă ce ajunse la etajul său favorit, unde o orchestră, dirijată de un tînăr violonist evreu, cu ochi mătăsoşi şi visători şi cu pasiune pentru efectele de tremolo, atrăgea fetele cu miile, ca un magnet. Uşa îi fu deschisă larg de un paj ; îl izbi în faţă suflul exploziei unei bombe de zaharicale, vacarmul ceştilor, ciripitul strident al fetelor numai pudră şi ruj şi, împletit în atmosfera aurită, parfumată, geamătul voluptuos al coardelor ; şi, cum se oprise o clipă şovăind, pe jumătate năucit, apăru, salutînd printr-o înclinare, un bărbat politicos şi grav, mai bătrîn decît el şi mult, mult mai distins decît putea el spera s-ajungă vreodată, care murmură cu deferenţă :

— O singură persoană, domnule ? Pe-aici, vă rog.

Timid şi totuşi mîndru, Turgis îl urmă.

În fond, ăsta era buclucul. Localul era atît de înţesat, încît trebuia să primeşti locul pe care ţi-l ofereau ; nu mai era rost de ales şi de cules compania de la masă. Şi, ca de

obicei, Turgis n-avu noroc. Scaunul liber care-i fu indicat și pe care nu îndrăzni să-l refuze era la o masă unde se mai aflau trei persoane, și nici una dintre ele nu semăna, măcar pe departe, cu o fată drăguță. Erau două femei voinice și vîrstnice, volubile, transpirate și fericite de prăjiturile lor cu frișcă, și un bărbat între două vîrste, care, cu siguranță, nici înainte de începerea acestei expediții nu fusese prea voinic, dar acum arăta foarte mic și chircit și lăsa impresia că dacă vor mai sta cumva multă vreme o să se chircească în așa hal, încît n-o să mai rămînă din el decît ochelarii, nasul, gulerul și o pereche de ghete. Primele cîteva minute Turgis fu atît de dezamăgit, încît era foarte supărat pe acești oameni, îi detesta. Firește, era imposibil să pui mîna pe o chelneriță. După vreo cinci minute de privit și de așteptat, începu să-și spună că mai bine s-ar fi dus în altă parte. La masa de alături era o fată drăguță, dar, evident, însoțită de prietenul ei și-i era atît de drag, încît din cînd în cînd îl apuca de braț și-l ținea strîns, ca și cum tînărului i-ar fi putut trece prin cap s-o șteargă. La o altă masă, nu departe, stăteau trei fete, dintre care două arătau foarte interesant, cu ochi impertinenți și gură mare și zîmbitoare, dar prea șopteau și chicoteau între ele ca să-l mai ia în seamă și pe el. Așa că Turgis încetă brusc de a mai fi un tînăr sclipitor, săgetînd cu priviri amoroase, și deveni un tînăr sobru, auster, care dorea un ceai, care venise acolo fără alt scop decît acela de a lua un ceai și era mirat și indignat că nu i se dădea un ceai.

— Și ia seama, exclamă una dintre cele două femei mature către cealaltă, eu nu port ranchiună pentru că nu-i în firea mea, și dumneata trebuie să fii cea dintîi care să știe treaba asta draga mea. Dar cînd a lăsat să scape vorbele celea, eu mi-am zis : „Foarte bine, madam, ei, să știi că de data asta ai întins prea mult coarda. A venit rîndul meu." Dar, ia seama, nici atunci nu i-am spus ce-aș fi putut să-i spun. Nici o vorbă despre Gravesend nu mi-a ieșit din gură, deși-mi stătea pe vîrful limbii.

Turgis se uită la ea cu dezgust. Cîrtiță tîmpită !

În cele din urmă veni și chelnerița. Era o fată cu nasul atît de mare și cu pudra pe el atît de groasă, încît puteai să crezi că nu-i al ei. Și fata era obosită, exasperată, gata în orice clipă să devină certăreață. Luă comanda — care fu : calcan cu cartofi prăjiți, ceai, pîine cu unt și prăjituri, gustarea cea mult așteptată la fiecare chenzină — fără nici un entuziasm, dar se întoarse la timp, pentru a-l împiedica pe

Turgis să-şi piardă şi mai mult firea. În cele douăzeci de minute care urmară, fericit în lupta cu ospăţul său, uită cu totul de fete, iar cînd termină cu mîncatul şi întîrzie puţin în faţa unei a treia ceşti de ceai şi a unei ţigări, deşi nici o fată posibilă nu se ivise la orizont, se simţi visător şi mulţumit. Gîndurile se legănau vag în melodia orchestrei. Aventura, va veni ea ; pentru moment se simţea bine întîrziind în pragul ei.

De pe acest podiş tropical al ceaiului şi prăjiturilor, Turgis cobori în stradă, unde aerul proaspăt al nopţii îl izbi în faţă, brusc. Trotuarele erau numai ochi şi trupuri strîns înghesuite ; la fiecare colţ vînzătorii de ziare îşi strigau cu voci stinse ediţiile cu rezultatele de la fotbal, ca la judecata de apoi ; maşinile treceau scîrţîind şi huruind, iar firmele luminoase scînteiau şi fulgerau sub stelele pălite şi uitate. Ajunse la a doua destinaţie a sa, teatrul-cinema „Sovereign", turn care se înălţa pe un colţ ca un imens cozonac de nuntă din piatră sclipitoare. Putea să fi fost fratele geamăn al marii cofetării din care tocmai ieşise, şi cu siguranţă că era un alt avanpost al erei noi. Doi ovrei născuţi în Polonia, dar acum cetăţeni americani, stătuseră de vorbă la o cafea şi o havană într-un balcon al unei vile extravagante ispano-italo-californiene cu vedere la Pacific, şi din acest stat de vorbă (un stat de vorbă foarte liniştit, pentru că unul dintre cei doi bărbaţi avea dureri mari şi ştia că moare centimetru cu centimetru) se născuse acest monstru, împreună cu alţi monştri care apăruseră brusc la New York, la Paris şi la Berlin. De la zece mii de kilometri depărtare, cei doi oameni văzuseră şilingul şi jumătate din buzunarul lui Turgis şi, cu un gest iute ca fulgerul, transformîndu-se ca prin minune în oţel, şi beton, şi covoare, şi scaune îmbrăcate în catifea, şi case de bilete, l-au pus în mişcare şi l-au împins în buzunarul lor.

Turgis aştepta acum să-şi depună şilingul lui şi jumătate, stînd la coadă la intrarea pentru balcoane. De-abia trecuse de 6, şi năvala de sîmbătă era la început, dar în scurtă vreme se adunară cel puţin o sută ca el stînd acolo la coadă. Lîngă Turgis, de o parte şi de alta, sexele erau perechi-perechi, parcă aranjate. Era, pe ici, pe colo, şi cîte o femeie mai vîrstnică singură, dar, în toată coada, nu se vedea nici o fată neînsoţită. Seara nu se anunţa prea bună.

Cînd, în fine, li se dădu drumul să intre, traversară întîi un hol enorm, bogat împodobit cu stucatură imitînd ciocolata şi aurul, iluminat de un mare candelabru central, un uriaş

buchet de globuri de aur roșcat. Lachei în livrele ciocolată și aur îi dirijau către cele două mari balustrade de marmură, scara largă, luminată de alte globuri de aur roșcat, covoare nespus de groase și de opulente, de culoarea ciocolatei, în care li se înfundau picioarele, parc-ar fi fost picioare de arhiduci și de contese. Se urcară sus, trecînd pe lîngă unul sau două plutoane de lachei în ciocolată și aur și pe lîngă o galerie de portrete de stele de cinema, ale căror gene păreau să iasă din pereți ca niște sîrme groase și negre, pînă ce ajunseră la o ușă care le permise intrarea pe palierul obscur al balconului înclinat, pantă amețitoare de capete mici. Era pauză între două filme. Cîteva proiectoare erau centrate pe claviatura unei orge, care arăta ca o cutie mică aurită, acolo jos, departe, și emitea cascade de sunete dulcege, astfel că tot localul vibra în extazuri dulcege. Dar pe cînd mai așteptau încă pe intervale, luminile păliră, cutia de aur păli și ea în ceață și pieri, cortina se desfăcu, degajînd din nou ecranul, iar o voce imensă, neomenească, ca a unui spirit anunță că ultimele noutăți vor fi prezentate nu numai ochilor, ci și urechilor.

— O singură persoană? Poftiți pe-aici, domnule, și plasatoarea o luă înainte, la vale, licărind cu lampa.

Pentru Turgis acesta era totdeauna un moment palpitant. Putea să nimerească lîngă o fată minunată, tot atît de solitară ca și el, și căreia să-i vorbească, să-i strîngă mîna în întuneric, care să-i permită să o conducă acasă și să o sărute în bezna vreunei suburbii misterioase. Marea aventură putea începe la capătul acestui fascicul îngust de lumină. Pe de altă parte, ar putea foarte bine să se pomenească înghesuit și nenorocit între două persoane grase și bătrîne. Totul era un joc de noroc, cu șanse masive împotriva fetei fermecătoare, după cum știa el foarte bine. Dar, cu toate acestea, o șansă tot avea, oricum, și niciodată nu cobora această pantă în beznă, în urma lămpii electrice, fără să fie frămîntat de emoție.

Lumina îi arătă drumul de-a lungul unui rînd, și el o urmă, împiedicîndu-se de cîteva indignate perechi de genunchi. Ultima pereche era foarte îndărătnică, și el forță trecerea fără entuziasm. N-avusese noroc. Într-o parte era posesoarea genunchilor, o femeie enormă, revărsîndu-se peste malurile scaunului ei, iar în cealaltă parte un bărbat cu barbă și cu o pipă zgomotoasă. Și era prea tîrziu acum să-și mai schimbe locul. Nici de data asta miracolul nu se produsese. Întunecat, își concentră atenția asupra jurnalului cinematografic, și nici un singur centimetru de imagine sau o singură notă din sonorizare nu-l

amuză. Jurnalul fu urmat de o comedie, toată numai cu copii stupizi, care-l scoase din fire. Cum îl scotea din fire, de asemenea, și femeia enormă, care rîdea atît de mult, încît bucăți mari din ea îl loveau în umăr. Constată, nefericit, că n-ar fi trebuit să vină la „Sovereign". Data viitoare o să-l evite pe-acest „Sovereign". Sătul de femei grase și de bărbați cu pipe împuțite, asta era — oh, să fie-al dracului! — infectă cotineață! și încă o sîmbătă seară care se ducea pe gîrlă, care s-a și dus pe gîrlă!

Veni apoi filmul de bază, filmul cu *star*, și Turgis începu repede să prindă interes. Se pomeni sustras din nefericirea sa. Era un film sonor care se numea *Unde duce rochia de seară*, și toată povestea se învîrtea în jurul unei fete frumoase (și chiar era frumoasă, pentru că era Lulu Castellar, una dintre favoritele sale) care se dusese la New York să danseze în cabarete, și o bucată de vreme uitase cu totul de iubitul ei, un sărman inventator tînăr, care, ca și Turgis, locuia în cea mai tristă dintre toate odăile mobilate, dar, spre deosebire de Turgis, își dădea silința să-și onduleze admirabil părul la intervale regulate. Această fată frumoasă se purta cum nu se poate mai urît, mai nesocotit. Accepta cadouri de la bărbați bogați care aveau mutre urîte și rînjite, se ducea cu ei la supeuri și se îmbăta, și nu văd cum nu s-ar fi îmbătat, pentru că uneori toată atmosfera era numai spumă de șampanie. Se ducea la petreceri noaptea foarte tîrziu, în apartamentele lor, și cu toate că încăperile acestor apartamente aveau o sută de metri lungime și șaizeci lățime, nici vorbă că petrecerile astea erau chestii intime, în care o fată avea posibilitatea să se exprime dansînd pe masă și aruncînd pe rînd cîte ceva din îmbrăcămintea de pe ea. Tot ce purta fata asta, orice mișcare schița nu făcea decît să atragă atenția acestor lubrici asupra vreunei părți a răpitorului ei trup; și chiar cînd înceta să-și mai dea ochii peste cap și să le zîmbească și să se învîrtească mlădiindu-se ca un șarpe în jurul lor, cu un pahar de șampanie în mînă, fermecătoarele ei gambe continuau stăruitor să le capteze atenția. Era evident că în orice clipă aceste canalii bogate erau gata să facă vechea lor greșeală, adică să ia ca sigur că ea nu era o fată cinstită și să se comporte în consecință, spre mirarea și indignarea și rușinea ei de a fi în așa hal de greșit înțeleasă, în așa hal tratată. În timpul acesta, tînărul inventator primise o scrisoare (și auzeai cum rupe plicul deschizîndu-l) prin care era chemat la New York să se întîlnească cu trei granguri care tocmai se rățoiseră unul la altul,

în scena precedentă, pe invenția lui. Era, cum singur spunea (cu un accent foarte american) „maaarea lui șansă".

Trenul inventatorului mai duduia încă nebunește pe ecran cînd Turgis, al cărui interes fusese stimulat definitiv, auzi un glas spunîndu-i :

— 'Zați, vă rog...

Și văzu, confuz, o siluetă feminină care făcea vădite eforturi să treacă prin fața lui.

— Nu face nimic, răspunse el afabil, retrăgîndu-și genunchii ca să-i facă loc să treacă.

Ea se lăsă în scaunul din stînga lui, luînd locul bărbatului cu pipa împuțită, care trebuie să se fi strecurat afară pe celălalt interval, fără ca Turgis să fi băgat de seamă. Noua lui vecină de scaun rămăsese tot o siluetă confuză, dar el nu se îndoia că e tînără și drăguță.

— 'Zați, vă rog, acesta e filmul principal ? murmură ea din nou.

— Da, este, răspunse el pripit.

— A-nceput de mult ?

— Nu, nu chiar așa de mult. Nu-i nici la jumătate, după părerea mea, îi răspunse el, încercînd să i se adreseze ca un prieten vechi și de încredere. Sînt convins că partea cea mai interesantă abia acuma vine.

— Să sperăm că aveți dreptate, spuse ea, așezîndu-se mai comod în scaunul cam strîmt și îndreptîndu-și apoi atenția spre ecran.

O ușoară adiere parfumată ajunse pînă la el. Simțurile lui n-așteptară și altă dovadă. Comunicară îndată informația imaginației, care pe loc înzestră silueta nelămurită, învăluită în întuneric, de lîngă el cu tot ce era necesar ca gingășie și drăgălășenie, foarte asemănătoare cu acelea ale lui Lulu Castellar, care pentru moment era absentă de pe ecran, deoarece tînărul inventator sosise la New York, și cei trei granguri se rățoiau la el. Turgis era atent la tot ce filmul putea să-i ofere, dar acum nu se mai lăsa complet absorbit de el : trăia intens în spațiul mititel dintre el și fată. Instinctiv, se înclină puțin în partea ei. Coturile lor se atinseră pe brațul scaunului, și chiar și acest neînsemnat contact îl străbătu ca un fior. Puțin mai tîrziu, piciorul său stîng întîlni ceva în același timp și vîrtos și moale, un alt picior, un picior de femeie admirabil cambrat, și rămase lipit de el. Atît primul incident, cît și al doilea, putea foarte bine să fi fost întîmplător, dar pentru Turgis efectul fu electric. Se întîmplă apoi ca mîna lui, atîrnînd

liberă lîngă el, să atingă altă mînă, care n-a fost retrasă cînd a fost atinsă din nou, de data aceasta cu bună-știință. Cele două mîini se întîlniră acum pe față, se prinseră una din alta, se strînseră, degetele se împletiră. Trimiteau și primeau comunicări în beznă. Turgis putea privi acum la Lulu Castellar și la maimuțărelile ei elegante cu o binevoitoare detașare. Viața de vis de pe ecran nu era nimic în comparație cu viața reală, palpitantă a acestor contacte în întunericul cald, a acelor mici presiuni și strîngeri care erau semnale din cealaltă lume de vrajă. Nu încercă să-i vorbească. Asta va veni mai tîrziu. Nu spuse nimic. De-abia dacă se uita cîteodată spre ea, de teamă să nu sfîșie vraja.

Cînd filmul se termină și se iviră un fel de zori blînde ca aurul roșcat, în timp ce ecranul dispărea acoperit de cortină, se depărtară unul de altul, și el nu încercă nici măcar să-i prindă, cu o privire, chipul. O mulțime de lume ieși, o altă mulțime intră, dar pe ei nu-i deranjă nimeni. Apoi cortina se ridică din nou, o lumină de aur roșcat, ca un amurg blînd, pluti o vreme doar ca să pălească și să lase loc întunericului ; iar programul continuă meșteșugit. Oare ăstălalt program, mult mai palpitant, va continua ? Inima îi zvîcnea cu putere în noul întuneric. Se înclină din nou spre fată, fata nu se feri, și mîinile li se încleștară din nou, poate că acum puțin cam umezite, totuși, emoționant, încîntător, răpitor. De luni de zile Turgis nu fusese atît de fericit.

De-abia după ce trenul tînărului inventator alerga din nou duduind spre New York, după ce programul făcuse un ciclu complet, fata își trase ușor mîna și începu să-și pună mănușile. Turgis aștepta acest moment de cîtăva vreme. Cînd fata se ridică, se ridică și el, iar ea îl urmă prin fața genunchilor indignați. Apoi urcară panta. Numai după ce ajunseră la scările de ieșire, care coborau în lumea reală, întoarse capul spre ea și-i vorbi. Și atunci își dădu seama, instinctiv, că nu mai erau cei doi care se ținuseră de mînă atîta vreme în întuneric, înăuntru ; din cei doi nu mai rămăsese decît o nălucire. Pe scări, în lumină, se simțeau ca niște străini care trebuiau s-o ia de la capăt, din nou. Cînd vorbi, acționă pe baza acestei noi stări de spirit, instinctivă, intuită.

— Cum v-a plăcut filmul ? întrebă el, ca din întîmplare.

— N-am impresia c-a fost cine știe ce, răspunse ea, la fel de indiferentă. Lulu Castellar nu-mi place. Se zbînțuie puțin cam prea mult, după gustul meu. Puteau tot așa de bine să

pună un epileptic să joace, ca paparudele, un dans de leac, și terminau. Dumitale ți-a plăcut ?

— Oh... nu știu... e bine... murmură el.

Își revenea dintr-un șoc oribil. Fata nu numai că nu era de loc frumușică, dar nici măcar acceptabilă nu era. Bătrînă, cu ani și ani mai bătrînă decît el, și de o urîțenie înspăimîntătoare. De-abia acum îi văzuse pentru prima oară fața ca lumea. Avea nasul răsucit și ochii puțin sașii. Dacă nu-mplinise 30 de ani, nu-mplinise nici unul. Oh, să fie-al dracului !... Ce fiasco ! Fata mai vorbea încă, dar el nu mai putea face efortul de a asculta ce spune. De enervare, ochii îi scăpărau. Rămase alături de ea cît coborîră scările, mormăind cînd și cînd cîte un „da" sau „nu", la întîmplare, dar undeva înlăuntrul lui era crîncen supărat și țipa și înjura la ce se nimerea.

— Ei, zise ea, cînd ajunseră la ușa de jos, eu trebuie să mă întîlnesc cu sora mea, așa că am să-ți spun bună seara.

— Bună seara, răspunse Turgis nefericit.

Afară, seara de sîmbătă continua să murgească, dar pentru el își pierduse însuflețirea, nu mai avea nici un sens. Continua să meargă, mașinal, îi era atît de milă de sine, era atît de supărat pe toate, că-i venea să plîngă. Îl durea capul din cauză că stătuse atîta vreme în balconul acela blestemat. Prin corp îl încercau un fel de dureri ciudate. Unde să se ducă acuma ? Nicăieri nu făcea să se ducă. Dacă aveai bani destui, și smoching, și tot ce trebuie, puteai merge la restaurante și la cabarete, să dansezi cu fete frumoase, cu brațe superbe și goale. Dar el nu era din neamul ălora. Smoching n-avea, n-avea nici bani. Și, în orice caz, nu știa să danseze. Nu știa nimic. Ba nu, e-adevărat că nu știa, dar nu era cu nimic mai prejos decît cea mai mare parte din neisprăviții ăia grași și stricați care aveau bani și nu făceau altceva decît să-i arunce pe fereastră, pe cînd el trebuia să se socotească pînă la ultimul gologan. Uită-te la banda din mașina aia, cu blănuri și cu briliante și cu cămăși scrobite, care probabil că se duc undeva să danseze și să bea și dumnezeu mai știe ce după aia ! Porci ! Cît valorau ei, valora și el, oricînd ! Ba și mai mult, că el mai și muncea. Ei ce făceau ? Era destul gîndul ăsta ca să facă din oricine un bolșevic. Lui nu-i prea plăcea individul care locuia la *mrs.* Pelumpton în cealaltă cameră mobilată ; Park era un fel de zăpăcit, acru, neprietenos ; dar nu-i puteai lua în nume de rău lui Park că se făcuse bolșevic. De un fir de păr atîrnase să se facă și el bolșevic. Da, dar la ce bun toate astea ?

Umblase, fără să se oprească, toată seara asta de sîmbătă, irosită atît de stupid, și acum lăsase West End-ul în urma sa. Se opri la tejgheaua unei cafenele, unde cîțiva trăsniți discutau de pomană, ca de obicei, și luă două brioșe și o ceașcă de cafea — marfă proastă și asta, prea dulce și aproape rece. Cînd se întoarse cu spatele la tejghea, văzu o fată, o copilă cu-adevărat frumoasă, cu pălărie roșie și ochii mari și negri, zîmbind în direcția lui, și-i răspunse zîmbindu-i plin de speranțe, dar atunci o văzu mișcîndu-și ușor privirea, și zîmbetul pieri imediat. Cînd zîmbise, cu o clipă înainte, nu-l privise pe el, se uitase la tipul de alături, cel care comandase două cafele. Hal de tip cu care să ieși în oraș, să-i zîmbești ! Dacă asta voia, n-avea decît ! Cu un rînjet lat, Turgis plecă și se urcă în primul autobuz care să-l ducă în Camden Town, înapoi în Nathaniel Street, cu gustul amar al unei seri ratate.

— Te-ai diștrat, tinere ? îl întîmpină domnul Pelumpton, muiat de bere, cînd Turgis își aruncă o privire în odaia din dos. Așa și trebuie, daaa... Te diștreji cît ești tînăr, jic, și cît *poși* să te diștreji. Am făcut-o și eu cînd eram de vîrșta dumitale, tinere, și-o țșiu minte și aștăji. Aci domnul Pelumpton chicoti și apoi tuși : M-am diștrat, și nimeni n-a putut să mă-npiedișe.

— Ce vrei tu să zici cu asta, că te-ai distrat ? întrebă nevastă-sa, apărînd de nu știu unde.

— Tocmai îi șpuneam prietenului noștru de-aiși că eu nu-i iau în nume de rău că șe diștreajă cît e tînăr, pentru că și eu am făcut la fel cît am foșt tînăr...

— Ehei, ce stricat împielițat mi-ai fost și dumneata ! rosti *mrs*. Pelumpton cu admirație reținută.

— Vai de mine, vai de mine ! exclamă domnul Pelumpton. Așcultă la dumneaei ! Păi, tinere, bine fași ! Șîmbătă șeara... Și eu am fost ca dumneata, știu cum e...

— Știi pe dracu, imbecil bătrîn ! mormăi Turgis pe sub mustață.

— Dar nu uita un lucru, tinere. Nu treșe mășura, așta-i tot. Șă nu trești mășura. Ești încă tînăr. Diștreajă-te dacă ai chef, dar așcultă la șe șpun eu, nu treșe mășura.

Turgis îl privi în silă.

— Noapte bună la toată lumea, zise el întristat, și urcă scările reci spre odaia lui.

Se terminase și cu sîmbăta.

4

Duminica era frumoasă, adică nu ploua, nu era lapoviță și nici nu ningea. Nici soarele nu lumina prea tare, iar străzile cartierelor Camden Town și Kentish Town erau ca niște galerii în cărbune, în care ecoul răsuna a gol. Turgis le văzu cînd se duse să-și cumpere un ziar și un pachet de țigări și, ca de obicei, înfățișarea lor nu-i plăcu. Nici în zi de lucru nu erau ele prea vesele, dar semănau a bîlci sau a chermesă în comparație cu aspectul lor duminical. Duminica era ziua în care Turgis simțea cel mai aprig solitudinea.

Trebuie admis, totuși, că în această anume dimineață de duminică Turgis primise și refuzase două invitații. Prima fusese a domnului Pelumpton, care hotărîse că trebuie să facă o plimbare pe Petticoat Lane, „numai așa, și văj cum merje treaba", zicea el, cu un aer profesional impresionant. Propusese, cu oarecare condescendență, că poate lui Turgis i-ar face plăcere să meargă cu el ; Turgis refuzase prompt. Mai fusese în Petticoat Lane, iar pe bătrînul Pelumpton îl vedea destul în Nathaniel Street ca să nu mai aibă poftă să se ducă pînă-n Whitechapel cu el de dragul de a-i servi de auditor și de a-i oferi o bere.

Cealaltă invitație venise de la vecinul său de cameră, Park, bolșevicul. Park era curățel și brun, destul de liniștit și de cuviincios. Lucra în branșa tipografică, și probabil că lucra zi și noapte, pentru că Turgis rar dacă îl întîlnea. În afară de asta, era un activist comunist convins, participa mereu la mitinguri și conferințe și trimitea plicuri la tovarăși de departe, distribuind ceea ce lui Turgis — care își vîrîse nasul — îi părea o literatură sinistră, înspăimîntătoare. Cei doi tineri nu se agreau prea mult, dar Park vedea în Turgis, care totdeauna avea înfățișarea deprimată a unui proletar cu o vagă conștiință de clasă, un simpatizant posibil. De aici și invitația, care de data asta era pentru o adunare comunistă, o întrunire sau așa ceva, urmată de cafea și prăjituri pentru tovarăși, undeva afară, la Stratford sau la West Ham. Turgis refuză, nu fără amabilitate însă, pentru că deși nu se sinchisea prea mult de Park, avea pentru el un fel oarecare, vag, de respect. Dar nu se vedea pe sine amestecat printre tovarăși. Poate că motivul adevărat era că nu-și putea imagina, în acest tablou, și niște fete, adevărate fete nostime, nu tovarăși femei, cu priviri aspre. Asta nu i-o spusese lui Park, nici față de sine n-o recunoscuse ; iar cînd Park, cu bună-credința stăruitoare a celor de felul

lui, îl acuză că este un sclav timid al claselor burgheze, un candidat la burghezie, el n-avu altă apărare decît un rînjet și un plescăit batjocoritor.

Ziarul îl distră pînă la vremea mesei. După masă ieși să facă o plimbare, care a constat în principal din curse scurte cu autobuzul. În cele din urmă, un autobuz îl debarcă, cum fuseseră debarcate și alte cîteva mii de oameni, la colțul dinspre Marble Arch al întinsului Hyde Park, unde se adună oratorii duminicali. Turgis vizita adesea acest for, și-i asculta pe oratori. Nu avea curiozitate intelectuală și niciodată nu urmărea raționamentele, dacă se poate spune așa ceva, dar avea un fel de dispreț indulgent pentru oratori, ceea ce era un sentiment reconfortant, care-l încălzea. Avea convingerea că ei erau cu mult mai stupizi decît el, și asta îi făcea plăcere. În plus, orice afluență, orice mulțime adunată la întîmplare constituia pentru el o atracție, fiindcă exista întotdeauna o șansă ca undeva, în mijlocul ei, amărîtă și solitară, să se afle o fată fermecătoare, care să răspundă la zîmbetul lui.

Se lăsa purtat la întîmplare, de la orator la orator, o dată cu mulțimea, care era alcătuită, în cea mai mare parte, din tineri ca el, toți avînd un sentiment agreabil de superioritate, și o spoială de dialectică agresivă sau de fanatism religios ori politic. Era acolo un bătrîn extraordinar, într-o redingotă inverzită, care izbea într-o tablă mare și vorbea, mai mult psalmodia, atît de strident, încît din șase vorbe, cinci rămîneau neînțelese. Subiectul lui — altceva nu găsise ! — era stenografia. Turgis căscă gura la el un minut sau două, conchise că e nebun și plecă. Grupul următor, un grup mare, era politic, și singurele cuvinte pe care Turgis le putu prinde — „și ce-i cu Rusia, unde socialismul dumneavoastră, prieteni, a fost pus în practică ?" — îl goniră imediat. Ceva mai încolo găsi un grup mic de oameni în jurul unui armonium, la care cînta un tînăr cu ochii bulbucați și cu o barbă rară și zburlită. Cîntau cu toții, lugubru, un imn, și nimeni nu-i băga în seamă. Lîngă ei, una dintre discuțiile încîlcite, caracteristice pentru parcul acesta, era în plină și înfocată desfășurare, și auditoriul se amuza, în felul lui, ironic. De pe margine, tot ce putu auzi Turgis era doar oratorul, un tînăr cu ochelari și păr lung, blond, care avea ce avea cu biserica catolică și striga într-una : „Un mooomént, amice, un mooomént ! Te rhog să aibi bunătatea să-mi dai voie să vohrbesc. Da, da, numai un singuhr mooomént. Mi-ai pus innttlhrebahrea dacă aș considerrha o asemenea pehrsoană dhrept nebună. Vă rrhog, un mooomént !"

Turgis întîrzie o bucată de vreme lîngă acest grup. Erau, în mulțime, vreo două fete drăguțe, dar nici una dintre ele singură. Inutil. Va trebui să-și caute un tovarăș.

Oratorul din dreapta era încolțit, supus unui interogatoriu de către o femeie care arăta cam ca *mrs.* Pelumpton. El, un bărbat mai bătrîior, îmbrăcat într-un costum de haine negre de modă veche, agita vehement o *Biblie* aproape sub nasul ei. „Daaa, și eu ce fac ? striga el cu ochii lucindu-i ca focul. Mă întorc încă o dată la caaartea cea maaare... Daaa... Am și pentru asta un text biblic... daaa..." Turgis n-a mai putut afla despre ce text era vorba pentru că izbucni un teribil hohot de rîs. Era vecinul oratorului, un tip mărunt și murdar, cu nas lat și turtit și cu o gură mare, expresivă și mobilă, și care arăta ca o corcitură dezgustătoare între un mahalagiu londonez și un manciurian. „Și ca-are-i cel mai îna-alt idea-al al între-egului univers, amici ? urla un alt orator, ceva mai departe. Să vă spun eu ! Cel mai îna-alt idea-al al între-egului univers este oooo-mul !" Și se bătea cu pumnul în piept. Lui Turgis nu-i plăcea de loc mutra acestui om. Nu-i plăcea nici mutra fetelor de la Armata Salvării [1], care organizaseră o slujbă religioasă pe partea cealaltă. Erau, toate, atît de pline de coșuri pe obraz ! Arătau parc-ar fi mîncat întotdeauna lucruri care nu le făceau bine la stomac.

Lîngă Armata Salvării se afla un tip osos și zdrențăros. Turgis îl mai auzise altă dată și nu se opri decît atît cît să constate dacă o ținea într-una tot așa. O ținea. „Și-acum, prieteni, unde-a apărut comunismul pentru prima oară ? întreba el. Nu în Rusia, nuuu !... Nici în Anglia... oh, nu !... Nu în Franța... oh, nu !... Ci-n Grecia, prieteni, în Grecia antică, unde un om numit Platon a scris o carte numită *Republica.* Și el a fost primul comunist." [2]

Turgis porni mai departe, trecînd cu o simplă privire pe lîngă un grup foarte mic, pe care nimeni nu-l băga în seamă. Erau trei, doi bărbați cu barbă, fără nimic pe cap, și o femeie veștejită, și stăteau aproape unul de altul, probabil închinîndu-se. Nimeni nu se uita la ei, afară de un actor, bătrîn și dărîmat (recita un fel de poveste ce cuprindea numele tuturor pieselor de succes care se jucaseră la vremea lui, și Turgis îl știa de mult), care aștepta să se „urce la tribună". De ce au venit

[1] Asociație religioasă cu scopuri „filantropice".

[2] Teza este greșită, vulgarizatoare, pentru că Platon preconizează o republică aristocratică, menită să eternizeze sclavagismul, considerînd democrația ca o formă inferioară de organizare statală.

oamenii ăştia aici ? Cine erau ? Ce făceau pe la casele lor ? Din nou Turgis trase concluzia că toţi erau nişte nebuni, dar astăzi gîndul acesta nu-i dădu nici un sentiment agreabil de superioritate. Îl deprima. Ce-ar fi să se pomenească apucînd şi el pe-un asemenea drum ? !

Se auziră hohote de rîs venind dinspre o grămadă de oameni din dreapta, şi, pe deasupra capetelor, Turgis recunoscu o altă figură familiară, un ateu, un sucit şi ăsta. Era un bărbat tînăr şi gras, cu ochii saşii, dar scînteietori, şi cu un nas atît de categoric răsucit în sus, încît putea fi calificat drept rît. Avea un fel de a fi foarte sigur de sine şi dezgheţat, şi o voce stridentă. Turgis se strecură în asistenţă. Oratorul vorbea cu un oribil accent periferic : „Ei, la ce rămăseserăm ? Mi-am pierdut şirul, nu-i aşa ? strigă el caraghios. Ei, da, ştiu. Peşte-n zi de vineri, la asta rămăsesem. De ce catolicii mănîncă vinerea peşte ? Dacă-i întrebi, nu ştiu. Nu ştiu... asta-i ! Întrebaţi-i, şi-o să vedeţi. Şi nu ştiu. Dar eu ştiu !" Mulţimea izbucni zgomotos, manifestîndu-şi asentimentul. „Este în cinstea vechii zeiţe Venera, zeiţa belşugului. Venera = Vinerea, pricepeţi ? De asta mănîncă ei vinerea peşte !" Mulţimea izbucni din nou. „După aia, vine sfînta treime. Asta ce-i ? Întrebaţi-i. Habar n-au. N-au voie să vorbească despre asta. De ce ? E secret, e secret. De-aia nu vă spun ei dumneavoastră, e un secret, un secret sacru, astea două cuvinte au aceeaşi rădăcină, înseamnă acelaşi lucru. Asta e !..." Auditoriul nu se sinchisea prea mult că sacrul şi secretul aveau aceeaşi rădăcină, dar aproba din toată inima pe tînărul cu mutra de purcel. Iar Turgis împărtăşea şi el desfătarea generală.

Cînd, pe drumul de întoarcere, ajunse, de-a lungul şirului de oratori, în dreptul locului unde fusese bătrînul entuziast al stenografiei (tribuna lui fusese ocupată de un evanghelist christadelf [1], un tip roşcovan, cu înfăţişare de bucher), se întunecase de tot şi se pomeni gîndindu-se la ceai. Ieşi din parc şi o apucă pe Oxford Street. Orice cofetărie în dreptul căreia ajungea era plină, nu mai încăpeai. Clienţii mîncau şi beau aproape unul în poala celuilalt. Şi la cinematografe se lungiseră cozile. „Dacă au case unde să stea, îşi zise Turgis, de ce nu s-or fi ducînd acasă ?" Se săturase de ei. Îi era silă de toate, de toate feţele astea grămădite alandala. În cele din urmă, puţin cam deprimat, găsi un local imediat dincolo de Oxford Street, una din cofetăriile acelea umile, cu un fel de

[1] Sectă, întemeiată prin 1850, care nu recunoaşte mitul sfintei treimi.

urne înalte, un fel de samovare pe tejghea, la care servea o fată şleampătă. La masa din faţă stăteau doi şoferi de taximetru şi la cea din fund trei italieni. Luă un ceai, care n-a fost bun şi l-a costat cu patru *pence* şi jumătate mai mult decît socotise că-l va costa. Cînd ieşi din nou afară, ploua mărunt şi pătrunzător şi era frig şi umed, o nenorocire. Cozile la cinematografe ajunseseră enorme. Cu siguranţă că locurile ieftine se vînduseră.

Traversă Oxford Street şi, fără să se gîndească unde se duce, o tăie prin străzile dinspre nord. Pe una din acestea, un număr de oameni, în cea mai mare parte femei, se îndreptau grăbiţi spre nişte trepte luminate. Un aviz îl informă că cercul din Londra al „Alianţei gîndirii elevate" se întrunea în sala aceea să asculte o conferinţă a domnului Frank Dadds de la Los Angeles, că intrarea era liberă şi că oricine va fi din toată inima binevenit. Întîrzie puţin pe scări, unde era la adăpost de ploaia măruntă şi pătrunzătoare ce se înteţea, şi stătu la îndoială dacă să intre sau nu. Cînd şi cînd, duminicile, nimerea pe la diferite servicii religioase şi pe la întruniri (deşi nu încercase niciodată cu „Alianţa gîndirii elevate" pînă acum, şi nici nu auzise vreodată pomenindu-se de ea), parte pentru că n-avea ceva mai bun de făcut şi parte pentru că el spera întotdeauna să poată face, pe-acolo, cunoştinţă cu o fată, cu care să cînte, poate, din aceeaşi carte de rugăciuni, sau să se uite pe acelaşi program. Pe cînd stătea astfel nehotărît, o cucoană matură şi voinică, îmbrăcată într-o haină de blană, care se afla în treabă la intrare, îl observă şi-i zise :

— Intră. Oricine e binevenit.

Îşi scutură picăturile de ploaie de pe pardesiu, îşi luă pălăria în mînă şi, timid, stîngaci, cu gura căscată, intră în sală. Aici, fireşte, înainte de a fi avut vreme să privească în jur şi să vadă dacă e vreun loc liber pe undeva, pe lîngă vreo fată drăguţă, un bărbat mărunt şi zelos insistă să-l conducă la un scaun. În toată sala erau vreo patru bărbaţi, dar vreo două-trei sute de femei, cele mai multe mature şi posomorîte. Scaunul lui de nuiele, foarte neconfortabil, se afla între două arătări mohorîte. Pe estradă, două femei cu păr cărunt tăiat scurt şi lins şi cu o expresie încordată, parcă gata să te înghită, cîntară la vioară şi la pian vreo zece minute. Lui Turgis începu să-i pară rău că venise, deşi era cald în sală şi uscat, şi n-avea să-l coste nici un ban.

Apoi cucoana matură în haină de blană, care-i vorbise afară, la intrare, se urcă pe estradă şi anunţă că vor cînta un

imn. Nu era un imn din cele obişnuite — chiar şi Turgis îşi putea da seama de asta — şi, din nefericire, părea că nimeni nu cunoştea melodia. Nici chiar violonista nu reuşea să se descurce, avea dificultăţi. Cînd, în sfîrşit, imnul se stinse în tăcere, toţi rămaseră în picioare, iar femeia cu haină de blană zise :

— Credem în sănătate, care este moştenirea divină a omului. Trupul omenesc îi este sfînt locaş.

Toţi din jur, cu excepţia lui Turgis, coborîră ochii la bucăţile de hîrtie pe care le ţineau în mînă şi repetară după ea : „Credem în sănătate, care este moştenirea divină a omului. Trupul omenesc îi este sfînt locaş."

Mai mulţi dintre cei care se aflau în imediata apropiere a lui Turgis avură oarecare dificultăţi în formularea verbală a acestui crez, pentru că erau întrerupţi de accese de tuse, dar îşi dădură toată silinţa. După aceasta crezură în fel de fel de lucruri, în iubirea divină, în putere, în adevăr, într-un fel de unicitate generală care ar exista în univers. Apoi se aşezară, şi un minut sau două nu se întîmplă nimic, timp în care universul avu prilejul să examineze cu minuţiozitate atitudinea lor faţă de sine. Turgis era dezorientat şi nu se simţea prea bine, pentru că scaunul nu era de loc confortabil şi-i îngheţau picioarele.

Nu ascultă la ce spunea femeia cu haină de blană cînd începu din nou să vorbească. Părea să citească un poem al unei prietene a ei, şi să-i lase apoi să reflecteze asupra ideii. Turgis auzi observaţia aceasta, pentru că ea o repetă de mai multe ori, şi, cînd o spuse pentru ultima oară, privi drept spre el. „Şi vă las să reflectaţi asupra acestei idei", ţipă ea şi nu-şi clinti privirea fixă de la Turgis, care se simţi încurcat. În clipa următoare cele două femei cu părul scurt şi cărunt cîntau din nou la vioară şi la pian, de parc-ar fi fost nebune, iar bărbatul mărunţel şi agitat, împreună cu alţi doi, se repeziră printre participanţi cu cutiile de chetă. Două sute cincizeci de femei îşi cufundară mîinile în poşetă şi apoi încremeniră ţepene ca prăjinile, încercînd să arate ca şi cum nu ar şti că ţin încleştată în mîna dreaptă cîte o monedă de şase *pence*. Turgis nu se atinse de buzunar, şi cînd cutia de colectă trecu prin faţa sa, el îi dădu un uşor brînci pe nevăzute, ceea ce o făcu să-şi continue drumul foarte repede.

— Cîteva minute de meditaţie în tăcere, anunţă femeia cu haina de blană, încercînd să-şi compună o mutră meditativă.

Toate celelalte femei își compuseră și ele mutre meditative, apoi își îndreptară privirile spre vîrful ghetelor. Turgis se uită la ale sale și băgă de seamă că una se desfăcuse într-o parte. Voi să-și frece degetele între ele, ca să-și încălzească picioarele, dar gîndi că dacă și le mișcă, se mărește spărtura. Erau proaste ghetele. Totdeauna tot ce cumpăra el era de proastă calitate. Totdeauna ieșea păcălit. Ce-ar fi trebuit el să-și cumpere, ar fi fost o pereche de bocanci militari solizi ; se mai găseau încă pe la depozitele foste ale statului ; erau ieftini și durabili. Dar, de, ce-ar fi gîndit despre el o fată dacă l-ar fi văzut tropăind în bocanci, ca un simplu marinar ? Pe de altă parte, însă, ce fată ? „De unde-ți faci tu rost de fete ?" se întrebă el cu un rînjet batjocoritor. Auzi fîșîit și tîrșîit de picioare : meditația în tăcere se terminase.

— Am convingerea că domnul Frank Dadds nu are nevoie să vă fie prezentat de mine, spuse femeia cu haina de blană. Sîntem încîntați să-l avem din nou în mijlocul nostru. Ne amintim de inspiratele sale cuvîntări cu prilejul ultimei sale vizite, și sînt sigură că ne așteaptă o adevărată sărbătoare.

Se auzi un murmur elogios.

Domnul Frank Dadds din Los Angeles sări deodată în sus, imediat după ce femeia cu haina de blană se așezase. Era năltuț, grăsuț, destul de american la înfățișare, cu un costum de haine cafeniu și cravată trandafirie. Își încleștă palmele, apoi le frecă una de alta. Le zîmbi tuturor. Era evident că se simțea la el acasă oriunde în acest univers, și părea plin de dragoste divină și de putere și de adevăr și de un fel de unicitate generală. Făcu impresie chiar și asupra lui Turgis, și toate femeile se sculară în picioare și îl priviră cu adorație. Apoi, domnul Frank Dadds se dezlănțui într-o cuvîntare :

— Prieteni, începu el fără nici o ezitare și cu accentul lătăreț american, titlul conferinței mele din seara aceasta este : *Comprehensiunea și dumneavoastră.* Dați-mi voie să încep prin a vorbi despre dumneavoastră. Poate că părerea dumneavoastră despre dumneavoastră nu este prea grozavă. După opinia dumneavoastră s-ar părea că viața nu vă oferă prea multe. Sînt unii oameni — s-ar putea foarte bine ca unii dintre ei să fie chiar printre noi astă-seară — care n-au dor de viață. Ei cred că viața-i totdeauna aceeași pe care-o știu. Sînt în stare să vorbească chiar despre a omorî timpul. A omorî timpul !... cînd fiecare nouă clipă de viață este încununată cu diadema de briliante a celor mai mari posibilități ale iubirii, ale adevărului și ale frumuseții. O dată ce avem dorul de viață, o dată ce

ne-am însuşit comprehensiunea, o dată ce sîntem la unison cu infinitul — cu in-fi-ni-tul! — avem în noi o putere, da-da, o putere în fiecare din noi, o putere ce poate să cre-e-ze lumea din nou. Eul nostru exterior poate fi lesne flatat. Nu e greu de exagerat ceea ce am făcut, dar este comple-ta-mente im-po-sibil, cu orice cuvinte — oricît de mari ar fi poeţii care ar rosti acele cuvinte — să flatezi ceea ce avem noi înlăuntrul nostru, po-ten-ţia-lităţile noastre, în trup, în cuget şi în spirit. Noi trebuie să ne debarasăm de ceea ce unii numesc complexele noastre de in-fe-rio-ritate. Trebuie să punem în valoare această forţă ce se află în noi. Aceasta nu înseamnă — cum par să gîndească alţii — că noi trebuie să dăm naştere la complexe de superioritate. Şi de ce? Peen-tru că, aşa cum ne arată gîndirea elevată, există în univers o unicitate, şi noi sîntem toţi uniţi în această unicitate. Nu numai poeţii cîntă cîntece de iubire. Întregul univers cîntă cîntece de iubire. Întregul univers *este* un cîntec de iubire. Dacă n-ar fi, înşişi atomii din care sîntem alcătuiţi s-ar dezintegra. Ascultaţi ce vă spun eu, prieteni, există o sănătate radiantă, există forţă, există o minunată frumuseţe, există iubire, toate fără nici un fel de limitare, fără nici un fel de măsuri, eterne, care ne aşteaptă pe noi, pe toţi, şi tot ce-avem de făcut este doar să deschidem ochii, să ne găsim calea, să ne dezvoltăm comprehensiunea, să ne punem la unison, să căpătăm dorul de viaţă, şi-atunci n-o să mai fie cerul numai deasupra capetelor noastre, ci va fi aici, jos, pe pămînt...

Încă vreo douăzeci şi cinci de minute glasul continuă să se audă, oferindu-le sănătate radioasă, forţă, adevăr, frumuseţe şi iubire, fără să şovăie măcar o singură dată. Turgis nu putea înţelege toate, dar asculta pierdut într-un vis fericit, uitînd că scaunul său nu este confortabil şi că-i era frig la picioare. Îşi dădu seama că n-avea de făcut decît o mişcare, un gest sau altul, ca să-şi procure această poftă de viaţă, şi de unicitate, şi de comprehensiune, ceva foarte la îndemînă, foarte simplu, şi totul va fi altfel, totul va fi minunat. Îi apăru, vag, propria sa imagine, cochet şi elegant, în smoching, cu un pardesiu larg, cu pantaloni albi de vară, cu bani în buzunar, cu bani la bancă, poate cu un birou al său, un apartament cu lămpi cu abajur, şi fotolii mari, şi gramofon, şi aparat de radio, chiar şi un automobil, şi, alături de el, adorîndu-l, cea mai dulce şi mai bună dintre fete. Era minunat.

— Mai vino, tinere, zise bărbatul mărunţel şi agitat, la ieşire. O să ne facă totdeauna plăcere să te vedem printre noi.

— Mulțumesc foarte mult, zise Turgis grav, însă plin de ardoare.

Și apoi, nu știu cum, afară, pe străzile reci și umede, printre siluetele care se strecurau grăbite spre casă, totul pieri. Iritat, încercă să prindă din nou ardoarea și visul, dar ele nu voiau să se mai întoarcă. În interiorul autobuzului, înghesuit și încins, legănîndu-se agățat de curea, constată că nu mai rămăsese nimic. Nu știa cum să capete comprehensiune, sau poftă de viață, sau unicitate, sau orice altceva din cele înșirate de orator, nici nu-și putea imagina măcar ce sînt. Nici sănătatea radioasă, nici forța, nici adevărul sau frumusețea nu i se iveau în cale. Iar cît privește iubirea, ei da, mai bine nu și-ar mai pierde vremea gîndindu-se la ea. Lîngă el sta o fată. Nu era de lepădat, dar de fiecare dată cînd autobuzul o lua pe după un colț, el o izbea ; n-o lovea, doar o atingea ușor. N-o făcea înadins, dar cînd se întîmplă pentru a treia oară, ea se întoarse și-i aruncă niște priviri ca niște pumnale, tîmpita ! Oh, da-da, tot universul nu era decît un cîntec de iubire, nimic altceva !

Cînd ajunse acasă, îl găsi pe Park cu *mrs*. Pelumpton la o ceașcă de ceai și o felie de pîine cu unt, în odaia din dos. Se așeză și el la masă și le povesti unde a fost și ce a făcut.

— Baliverne, amice, asta-i tot, zise Park, nimic alta decît baliverne ! E din America, nu ? Da, și de ce ? Pentru că masele trebuie să fie narcotizate, pentru asta ! Vino cu mine data viitoare, și-ai să auzi ceva care-o să-ți deschidă puțin ochii, nu narcotice, lucruri adevărate. Adevărul, Turgis, e că tu nu vezi cum ești tras pe sfoară, nu ai propriu-zis o conștiință de clasă... încă.

Lui Turgis nu-i plăcea tonul ăsta, oarecum disprețuitor.

— Dumneata ai conștiință de clasă, Park ? întrebă el.

— Da, am.

— Ei, n-ai decît să ți-o păstrezi ! ripostă Turgis cu un glas care-l lămuri deplin pe Park că are de-a face cu un aiurit sinistru.

— *All right*, prietene, *all right !* Mi-o păstrez. Și dumneata păstrează-ți narcoticele.

— N-am nevoie de nici un narcotic. Nu cred în ele.

— Da, și-atunci ce vrei ? întrebă Park, care gîndi c-a prins ocazia unei discuții subtile și prelungite.

— Nu știu, răspunse Turgis terminîndu-și ceaiul. Ba da, știu totuși. Vreau să mă duc să mă culc.

— Ăsta-i cel mai bun lucru, zise *mrs.* Pelumpton cu un ton de aprobare. La culcare. Nici nu se poate ceva mai bun. Am să mă duc și eu, pentru că nu mai am nimic de făcut, toată lumea e acasă, afară de Edgar, și n-am de gînd să stau să-l aștept.

Și după acestea, tot ce mai rămăsese din duminică a fost urcatul sus, la culcare.

5

Și apoi, chiar a doua zi, tocmai într-o luni, *s-a intîmplat.* S-a intîmplat după-amiază. Venise cineva, și Stanley era plecat, așa că Turgis se duse dincolo de despărțitura cu geamuri mate, să vadă cine e. Și acolo, ca o ființă dintr-o altă lume, se afla o fată îmbrăcată într-un verde-țipător, o fată cu ochi mari și cafenii, cu nasul cel mai mic și mai impertinent și cu gura roșie și zîmbitoare, cea mai nostimă fată pe care-o văzuse el vreodată.

— Bună ziua. Tatăl meu e-aici, te rog ?

Avea o voce stranie, tulburătoare.

— Tatăl dumneavoastră ?

— Da. Domnul Golspie. Aicea-i, nu ? Mi-a spus să vin să-l iau de la birou.

— Oh, da, este *miss*... *miss*... Golspie ! exclamă Turgis cu înfrigurare, mîncînd-o cu ochii. E-acolo, în biroul acela. Dar cred că e cu cineva. Să-i spun c-ați venit ?

— Nu-i nevoie, dacă are treabă cu cineva, zise superba făptură, zîmbindu-i. Pot s-aștept.

— Dacă doriți, pot să-i spun imediat.

Tremura de înfrigurarea de a-i fi de folos, de a-i sluji.

— Nu. N-are importanță. Știu că nu-i place să fie deranjat. Am să-l aștept. Presupun că n-o să dureze prea mult. Nu-i așa ?

— Desigur că nu, răspunse el cu înfocare. Vreți să așteptați aici, sau în birou ? E mai cald în birou.

— E destul de bine și-aici, zise ea și făcu o mișcare să se așeze pe scaun.

— Dați-mi voie, *miss* Golspie ! Rosti cuvintele astea bîlbîindu-se oarecum, și în același timp șterse praful de pe scaun cu batista : Ar... ar... putea fi murdar, știți...

Ea îl privi drept în ochi, fermecător, înecîndu-l în duioşie, apoi îi zîmbi.

— Mulţumesc. Mi-ar fi părut teribil de rău să-mi murdăresc pardesiul nou. Totul arată cam murdar pe-aici, n-ai impresia ? Şi-i îngrozitor de întunecos, nu ?

El fu de părere că era şi încercă să şi-o închipuie afară, trecînd pe Fundătura Îngerilor... Rămase locului, fără rost.

— Mai doriţi ceva ? începu el nehotărît, legănîndu-se de pe un picior pe altul, în adoraţie.

— Nu. E foarte bine. Mulţumesc.

Nu mai exista nici o motivare posibilă ca să mai întîrzie pe acolo. Neavînd încotro, se întoarse la biroul său, cu inima plină de emoţie. Ceilalţi îl priviră întrebători, dar el se făcu că are treabă. Nu voia să le dea nici un fel de explicaţie despre o fată ca asta. Voia să păstreze întreg şi numai pentru sine chiar şi gîndul la ea. În acelaşi timp, era hotărît să ciulească urechea. În clipa cînd va auzi pe vizitatorul domnului Golspie plecînd, se va repezi să-i spună patronului că *ea* venise, şi astfel va avea prilejul s-o mai vadă o dată.

Dar planul ăsta nu-i reuşi. Probabil că domnul Golspie îşi condusese singur vizitatorul, pentru că îndată după ce se deschise uşa, Turgis îi auzi glasul tunînd dindărătul despărţiturii cu geamuri mate :

— Ei, Lena, fată ! Am uitat cu totul de venirea ta. Într-o clipă-s gata !

Domnul Golspie intră în birou.

— Trebuie să ies în oraş, îi spuse el domnului Smeeth. Nu mă mai întorc astăzi. Vin mîine pe la unsprezece, dacă întreabă cineva de mine. Domnul Dersingham se întoarce mîine după-amiază, dacă-l caută cineva. Şi, ascultă, cum îţi zice... Turgis...

— Da, domnule... răspunse Turgis cu distincţie.

— Cheamă-i pe „Anglo-Baltica", pe domnul Borstein, pe el, nu pe altcineva, bagă de seamă, domnul Borstein... şi spune-i din partea mea că dacă se mai întîmplă vreodată să mai avem întîrzieri de astea cu marfa, o să dea de belea cu mine. Ziceau că n-or să ne-ncurce, şi ne-ncurcă al dracului ! Poţi să-i spui şi asta din partea mea !

— Da, domnule, voi spune. Aţi zis : domnul Borstein ?

Şi Turgis rămase cu ochii la tatăl domnişoarei Golspie, la fruntea lui masivă şi pleşuvă, la mustaţa lui lungă, la umerii lui mari şi pătraţi. Niciodată domnul Golspie nu-i păruse a fi un om obişnuit, dar acum întruchipa, pentru Turgis,

forța și fascinația unui semizeu. Însăși silabisirea numelui său era numai gingășie și frumusețe.

— Da, așa-l cheamă pe individ, mormăi domnul Golspie. Bună ziua la toată lumea.

Și ieși.

— Fiica domnului Golspie fusese la ușă? întrebă domnul Smeeth.

— Cum? Fiica lui? răsări *miss* Matfield cu sprîncenele ridicate, apoi se uită la Turgis și îl întrebă ca din întîmplare: Cum arată? E nostimă?

— Da, mormăi Turgis grav. Este.

Și nu mai spuse nimic altceva. Doar nu era să se-apuce să vorbească despre *ea*. Prefera să se gîndească la *ea*. Lena Golspie!

Apoi, cu un fel de imperativ amoros parcă, se duse la telefon, chemă „Anglo-Baltica" și, încruntat, îl ceru pe domnul Borstein. O să-i spună el domnului Borstein cîteva! O să-i arate el dacă-i poate încurca pe ei al dracului sau nu! Lena Golspie! Lena Golspie! Lena, Lena, Lena...

— Alo, domnul Borstein? Aici e „Twigg & Dersingham". Da, „Twigg & Dersingham". Domnul Golspie mi-a spus să vă telefonez... domnul Golspie... domnul Gol-spie...

...Tatăl Lenei. Lena, Lena, Lena...

Capitolul V

MISS MATFIELD SE MIRĂ !

1

Domnul Golspie luă din mîna domnişoarei Matfield foile dactilografiate şi le întinse pe biroul ei.

— Toate şase scrisorile-s la fel, da ? Bine ! Bravo, *miss* Matfield. Îs întocmai cum am spus eu ?

— Practic vorbind, nu-s.

Miss Matfield ridică ochii şi-l privi neclintit, calm.

— Practic vorbind, nu-s, da ? Şi-atunci ce-s, practic vorbind ? Le-ai îndreptat pe ici, pe colo ?

Miss Matfield se înroşi puţin.

— Dacă doriţi să vă spun, domnule Golspie, tot ce-am făcut a fost să schimb *a fost* cu *au fost* de vreo două ori, numai pentru ca să fie ceva mai gramatical. Asta-i tot.

— Un moment, un moment ! tună glasul domnului Golspie. Nu *mai* gramatical. Gramatical pur şi simplu. Ai făcut să fie gramatical dacă înainte nu era gramatical. Ceva sau e gramatical, sau nu-i, înţelegi ? Şi-acum, acuma-s mai gramatical, da ? Şi izbucni în rîs, deodată, înspăimîntător.

— Eu n-am pretenţia că sînt extraordinară la gramatică, răspunse ea, încercînd să fie gravă, dar întîmplarea face să ştiu cînd să întrebuinţez *au fost* şi cînd *a fost*. E unul dintre puţinele lucruri pe care le-am învăţat. Aşa încît am crezut că n-o să aveţi nimic de obiectat dacă-mi permit să corectez...

— Foarte îndatorat. O privi prietenos. Dar, pentru că veni vorba, la ce ai pretenţia că eşti extraordinară ?

— Are vreo importanţă ?

Şi rosti cuvintele astea cu cea mai superbă aroganţă. Tot biroul îi cunoştea şi îi respecta această aroganţă.

Dar domnul Golspie îi aruncă doar o privire prietenoasă.

— Firește că are importanță, rosti el cordial. Mie îmi place să știu lucrurile astea. Uite, eu, de pildă. Eu eram tare la biliard, și mai sînt încă în stare să țin pasul la poker cu cei mai tari, și la bridge... Oh, și mai pot să sparg o nucă între degetul mare și arătător... da-da ! Ridică în sus un arătător foarte gros și foarte păros și un deget mare care i se potrivea perfect. Continuă : Și cu asta n-am isprăvit. Dar... noi mai avem ceva de lucru, nu ?

— Eu am.

Miss Matfield își îndreptă privirea spre mașina ei de scris.

— Și eu, continuă el vesel, așa că, pentru moment, să zicem că n-are importanță. Am să iau cu mine scrisorile astea frumoase și gramaticale. Le-ai făcut și plicuri, da ? Bine.

Îi întoarse spinarea lui masivă, făcu un semn domnului Smeeth, șuieră ușor și se duse în biroul său.

Miss Matfield își prinse toată buza ei de jos între dinți și se încruntă la mașina de scris. Ca de obicei, rămăsese cu un vag sentiment de înfrîngere. Natural, tocmai insensibilitatea omului ăstuia — și îi vedea din nou degetul acela gros și păros — făcea să fie atît de greu să-l pui la locul lui. Nimeni în birou nu îndrăznise să-i vorbească așa cum îi vorbise el, nici chiar atunci cînd nu era decît de-o oră în acest imobil. Era păcat că nu putea să-l pună la locul lui, așa cum domnul Dersingham și domnul Smeeth și toți ceilalți fuseseră puși la locurile *lor*. Era supărător să te aștepți ca prima dată cînd îți va vorbi din nou să-ți vorbească probabil pe același ton, un ton nu tocmai neprietenos, dar lipsit de respect, zeflemitor, umilitor într-un anumit sens. Nu putea realmente să-l înfrunte, se pomenea că-i vine să-și lase ochii-n jos, să întoarcă într-o parte capul, și aproape să fugă roșindu-se ca o fată mare... oh, la naiba ! Lilian Matfield să se simtă în halul ăsta ! Cum și-ar bate joc de ea prietenele dacă-ar afla ! Și cu toate astea, la drept vorbind, nu-i displăcea, cel puțin acum nu.

Ceva mai tîrziu, cînd strîngeau lucrurile pentru plecare, problema aceasta a domnului Golspie îi fu pusă din nou de niște întrebări naive ale fetei aceleia tinere, Poppy Sellers, care mai păstra încă față de *miss* Matfield multă deferență și se afla deci încă în grațiile ei.

— E amuzant, nu ? zise *miss* Sellers, referindu-se la domnul Golspie.

— Puțin cam ciudat.

— Tare-aş vrea să-mi spui, *miss* Matfield, continuă Poppy Sellers cu seriozitate şi plină de respect, *îţi place* într-adevăr ?

Miss Matfield înălţă sprîncenele ei castanii şi groase şi emise un sunet care ar putea fi reprodus prin : *mmm*, cu un ton ascendent întîi, apoi descendent. După această mică reprezentaţie întrebă :

— Dar dumitale ?

— Cum să zic, rosti *miss* Sellers, increţindu-şi năsucul într-un efort mental epuizant, îmi place şi nu-mi place... înţelegi ce vreau să spun.

Miss Matfield înţelegea perfect ce voia să spună, dar nu mărturisi. Tot ce făcu fu să arunce fetei o privire încurajatoare.

— Uneori mi se pare că-i drăguţ, continuă *miss* Sellers, privind în gol, şi alteori nu-mi place de loc. Nu că zice vreodată ceva sau face vreodată ceva, ştii... fireşte, eu n-am de-a face cu el atît cît ai dumneata, *miss* Matfield... dar uneori prind o privire fioroasă...

— O ce ?

Glasul domnişoarei Sellers cobori pînă la şoaptă :

— O privire fioroasă, repetă ea, cu ochii imenşi. Şi are cîteodată cînd vorbeşte şi o nuanţă de răutate în glas. Şi-atunci îmi zic în gînd : „Ei bine, să ştii că nu-mi placi şi nu m-ar încînta de loc să-mi ieşi în cale, nu-nu, asta nu". Şi pe urmă, data viitoare, e mai drăguţ decît oricine. Dar nu-mi place atît de mult cît îmi place domnu Dersingham. Şi dumitale, nu-i aşa, *miss* Matfield ? Domnu Dersingham e-un veritabil *gentleman !* El îmi place cel mai mult.

— Mie nu.

Cuvintele acestea fură rostite într-un murmur răguşit. Le rostise Stanley, care, scăpat pentru un minut de la copiatul scrisorilor, se apropiase pe nesimţite.

— Ia ascultă, cine ţi-a cerut ţie părerea ? îl întrebă *miss* Sellers. Şterge-o !

— Mie-mi place domnul Golspie cel mai mult, zise Stanley, silindu-se să pună în şoapta lui răguşită o notă de entuziasm. Şi am să-ţi spun de ce. Ăsta-i ceea ce se cheamă un bărbat născut, şi nu făcut. Pariez c-a avut aventuri !

— Şi tu cu aventurile tale ! Ce ştii tu ?!

Miss Sellers era plină de dispreţ.

— Am mai auzit şi eu unele chestii, zise Stanley, foarte încet şi cu o nuanţă de solemnitate în glas.

— Ce-ai auzit ?

— Nu spun.

— Nu spui pentru că n-ai ce spune. Cară-te de-aici și du-te și-ți termină treaba, ţîncule !

— Sînt tot atît de înalt cît și dumneata !

— Obraznicule ! Uite, data viitoare cînd mai filezi, vezi de filează niște maniere mai elegante, zise *miss* Sellers batjocoritor, nimerind cu iuțeală și precizie feminină punctul slab în armura celuilalt.

— Oho ! Nu de la dumneata o să am de-nvățat !

— Oh, tăceți odată din gură amîndoi ! strigă *miss* Matfield și reîncepu să-și adune lucrurile de pe birou.

Nimeni nu mai scoase o vorbă despre domnul Golspie, dar în drumul ei spre casă, *miss* Matfield nu se putu împiedica să nu se gîndească la el. Avea totdeuna la ea o carte, pentru citit în autobuzul 13, la și de la birou, dar împinsul, înghesuiala și schimbatul luminii făceau ca cititul să fie treabă destul de grea, mai ales pe drumul de întoarcere spre West Hampstead, așa că adeseori avea în cap mai mult propriile ei gînduri decît cele ale autorului. În această anume seară atenția îi fu solicitată de domnul Golspie aproape în exclusivitate ; nu se mai gîndi la nimic și la nimeni altcineva. Nu-și putea face o părere despre el, și n-avea o etichetă sub care să-l poată cataloga, sau o casetă în care să-l poată așeza, și faptul acesta era iritant, pentru că ei îi plăcea să știe precis ce simte și ce gîndește despre oameni ; îi plăcea să fie în stare să-i claseze dintr-o singură frază. Faptul că domnul Golspie îi vorbea în fiecare zi, chiar dacă numai cîteva minute, și îi dădea de lucru era suficient ca s-o îndemne să-și clarifice atitudinea față de el. Bărbații, cu obrazul lor gros și cu indiferența lor profundă, sînt în stare să lucreze ani de zile cu un om și să n-aibă habar sau să nu se sinchisească de loc de el ca persoană, dar concepția asta inodoră și incoloră despre „patroni" și „colegi" nu-și avea locul în firea lui *miss* Matfield. Cînd stăteau de vorbă între ele, fetele, la cămin, toți bărbații care le dictau scrisori deveneau personaje considerabile, comice sau de-o mișelie grotescă, sau eroice și adorabile. Feminitatea, înghețată în fiecare zi timp de cîteva ore în fața claviaturii mașinilor de scris, se topea și țîșnea din făpturile lor exaltate. Îndărătul ochilor coborîți, al mutrelor cuminți, cum stăteau așa, cu caietele de note, pe scaunele mici și tari de birou, zumzăiau și cîntau aceste legende comice și romanțioase, care-și luau zborul mai tîrziu, în sufrageria, în salonul sau în camerele lor micuțe de dormit de la cămin. Așa că ceva trebuia totuși făcut și cu domnul

Golspie ăsta, care ar fi apărut, în ochii celor mai multe dintre fete, cum *miss* Matfield știa prea bine, o descoperire gigantică, o adevărată mină de aur. Pînă acum trecuse drept „straniu", dar treaba nu putea să mai dureze mult așa. Nu mai mulțumise nici gîndurile intime ale lui *miss* Matfield după primele două zile.

Ea știa precis ce gîndește despre toți ceilalți de la birou. Domnul Dersingham nici nu-i plăcea, nici nu-i displăcea ; mai curînd îl tolera, cu un oarecare dispreț. Era „moliu, puțin cam fără vlagă, un tip obișnuit, banal, care n-avea absolut nimic „straniu" în el. Smeeth îi părea a fi o creatură oarecum „înduioșătoare", care ducea o viață cenușie într-o suburbie cenușie ; plăcerea pe care o sorbea bătrînul din ceea ce ei i se părea a fi „truda" lui o irita uneori, dar alteori îi trezea ca un fel de milă ; și cînd nu-l disprețuia, îi era drag. Pe Turgis îl disprețuia, uneori îi trezea o iritare, un resentiment. O indispunea înfățișarea neîngrijită și necurățenia lui, pielea nesănătoasă și gura căscată, tot aerul de om prăpădit și năuc, pur și simplu pentru că toate acestea, stîndu-i permanent în ochi la birou, alături de ea, îi jigneau propria-i mîndrie, scoțîndu-i în evidență cît era de meschină slujba pe care o avea. Se întîmpla uneori, poate după vreun *week-end* la țară, cînd gîndul că trebuie să se întoarcă în Fundătura Îngerilor îi provoca — după expresia ei — o senzație de greață, să-i scapere ca un fulger pe dinaintea ochilor imaginea lui Turgis. Existau momente cînd îi era milă de el, dar foarte rare. Pe Stanley și pe fetița aceea *cockney* îi tolera, chiar îi plăceau, cîtă vreme se purtau cum se cuvine ; parc-ar fi fost o pereche de animale mici și amuzante, poate o pereche de căței de rasă ; erau sub nivelul ei, și într-o oarecare măsură neglijenți, neîngrijiți. Toți acești oameni erau definitiv catalogați la locurile lor. Numai domnul Golspie, nu, omul acesta plin de mistere, bărbatul voinic, jovial, brutal, care totdeauna reușea — și pe viața ei că nu putea să descopere cum realiza asta ! — să aibă cîștig de cauză în orice discuție între ei doi, ceea ce făcea ca o jumătate din ea să se irite — jumătatea rezonabilă — iar cealaltă jumătate, să palpite și să se zăpăcească, parc-ar fi fost o fetiță. Uff ! Cît îl detestase la început ! Ei, îl mai detesta ea și acum, sau cel mult îi displăcea, îl disprețuia, pentru că nu era nimic altceva decît o matahală, brutal și între două vîrste. Mustața lui era ridicolă. Mirosea a țigară de foi și a *whisky*, a săli de bodegă. Era totodată și comic, și înspăimîntător.

Pe cînd autobuzul zdrăngănea și huruia pe panta lungă și dreaptă de pe Finchley Road, în drum spre Swiss Cottage, ea își spuse de cîteva ori că Golspie era comic și oribil, și în concluzia aceasta găsea ceva consolator. Dar, ca o concluzie în sine nu era mare lucru, nu rezista nici cîteva minute, pentru că domnul Golspie, chiar în amintire, chiar ca imagine, ca evocare, o palidă sclipire în ceața minții ei (ca pisica din *Alice în Țara Minunilor)*, refuza să rămînă locului și să poarte o etichetă. Fugea, și-și rîdea de ea. Prea era stupid totul, și cînd se pregătea să coboare din autobuz, se hotărî să-l lase-n pace pe domnul Golspie. Se întîlni cu o altă fată de la cămin, care aștepta să se oprească autobuzul, și cînd se opri, își zîmbiră una alteia și plecară de pe Finchley Road împreună. Domnul Golspie păli și pieri apoi în ceață.

— Vii tot drumul din City pîn-aici cu autobuzul ăsta, Matfield ? întrebă fata cu un ton lipsit de viață.

Era o fată cu o figură languroasă, destul de afectată, și o chema Morrison.

— Tot drumul.

— Vai, ce revoltător !

— Este. Absolut dezgustător. De unde-l iei, Morrison ? Nu lucrezi în City, nu-i așa ?

— Nu, în Bayswater, oftă *miss* Morrison. Îl iau din Orchard Street. Întîi trebuie să iau alt autobuz, pe Bayswater Road. Sau să merg pe jos, mi-e silă să merg pe jos, mai ales în nopțile astea de beznă infectă. Chiar și atunci pare un drum oribil de lung.

— E fleac în comparație cu ce-am eu de mers, zise crunt *miss* Matfield. Uneori durează ore-ntregi.

Cînd era vorba de nemulțumiri, și în general de asta era vorba, îi plăcea să aibă și ea partea ei de spus.

— Știu. Am avut și eu odată o slujbă în City, și n-am rezistat decît o săptămînă. *Miss* Morrison oftă în întuneric la amintirea acelei săptămîni. Doar că n-am murit. Sincer îți spun, Matfield, dac-ar trebui să mă duc în City în fiecare zi și să mă-ntorc aici, aș muri, absolut, aș muri, n-aș putea rezista. Nu știu cum de poți rezista. Dar tu ești atît de energică, nu-i așa ?

Miss Matfield negă imediat o atît de teribilă acuzație și își mărturisi că fata asta, Morrison, este absolut insuportabilă.

— Sînt complet epuizată, continuă *miss* Matfield. Numai că trebuie să mă țin de slujba asta în City, pentru că nu

pot suporta posturile de secretară particulară. Tu ai unul deastea, nu, Morrison ?

— Daaa... se auzi, cu un alt oftat. Şi-i destul de îngrozitor. Femeia la care lucrez e bine intenţionată, dar e o imbecilă, efectiv o imbecilă, Matfield, imbecilă din cap pînă-n picioare ! Nici un bărbat în nici un birou n-ar putea fi atît de imbecil. Pur şi simplu îi lipseşte o doagă.

— Ei, iată-ne c-am ajuns la superbul nostru cămin ! zise *miss* Matfield ridicîndu-şi privirea la intrarea căminului.

— Ştiu. Nu-i revoltător ?

— E absolut abject ! răspunse ea maşinal pe cînd intrau. Nu cred să fie ceva scrisori pentru mine. Nu-s, fireşte că nu-s. Nici n-aveau cum.

— A mea e o factură, mormăi *miss* Morrison. Şi tu primeşti totdeauna numai facturi ? Eu am impresia că nu primesc niciodată altceva. Numai milioane de facturi dezgustătoare.

— Dezgustătoare. Pa !

2

Căminul „Burpenfield", numit după *lady* Burpenfield, care donase cinci mii de lire sterline la fondul iniţial, era unul din căminele — sau „cluburile", cum li se zicea — rezidenţiale destinate fetelor crescute în case de burghezi mijlocii din provincie şi care erau silite, din pricina condiţiilor economice aranjate cu abilitate ca să convină numai masculilor, să trăiască la Londra cît mai ieftin cu putinţă. Două imobile destul de mari fuseseră legate laolaltă, şi etajele lor transformate într-o mulţime de mici odăi de dormit ; puteau fi cazate în total vreo şaizeci de fete. Pentru suma de douăzeci şi cinci pînă la treizeci de şilingi pe săptămînă, căminul le oferea cameră de dormit, micul dejun şi cina în tot cursul săptămînii, iar sîmbăta şi duminica trei mese pe zi. Era luminos, bine aerisit şi foarte curat, punea la dispoziţie o cantitate considerabilă de apă caldă şi avea un foaier foarte mare, un salon (Fumatul interzis !), o mică sală de lectură şi o bibliotecă (Rugăm linişte !) şi o grădină de iarnă cu plante perene. Mîncarea nu era strălucită — şi fără discuţie că mult prea des apărea sub formă de crochete, colţunaşi cu carne şi tocătură — dar era destul de sănătoasă şi putea fi mîncată în linişte, dacă nu cu o reală plăcere. Personalul îşi

îndeplinea atribuţiile cu mult rost şi era comandat, cum erau comandate totul şi toate în cămin, de către secretară, *miss* Tattersby, fiica răposatului stareţ de la Welborough şi, poate, cea mai respectabilă femeie din toată Europa. Regulamentele nu erau prea severe. Nu exista serviciu religios obligatoriu. Vizitatorii bărbaţi nu puteau fi primiţi în odăile de dormit, dar puteau fi invitaţi la masa de seară şi aveau acces în foaier, unde erau văzuţi uneori şezînd îngrozitor de nefericiţi. Căminul nu furniza băuturi alcoolice, dar ele puteau fi introduse, în cantităţi rezonabile, în sufragerie, cînd erau invitaţi musafiri. Fumatul era permis, cu excepţia sufrageriei şi a salonului. Mai erau o mulţime de regulamente cu privire la paturi, şi la baie, şi la spălat şi la cîte altele, dar fără prevederi despotice. În cursul lunilor de iarnă, seara, focuri, focuri destul de mari şi de vesele, însufleţeau camerele comune. Iluminatul era bun. Paturile-şi scaunele erau destul de confortabile. De două sau de trei ori pe an se dădeau spectacole dramatice sau aveau loc seri de dans. Şi toate acestea pentru mai puţin decît te-ar fi costat să trăieşti cu cameră mobilată în vreo casă murdară şi tristă, sau în cel mai nenorocit dintre apartamentele nenorocite.

Ce putea să-şi dorească mai mult o fată ? Rudele şi prietenii familiei care veneau în vizită la „Burpenfield" se simţeau obligaţi să pună această întrebare. Răspunsul era că cea mai mare parte dintre fetele de la „Burpenfield" voiau un singur lucru, şi lucrul ăsta era să plece de-acolo. Foarte straniu. Erai felicitată pentru admiterea la „Burpenfield", cînd intrai pentru prima oară, şi erai felicitată şi mai călduros cînd plecai definitiv. În timpul cît erai acolo, bodogăneai într-una, pentru că pierdeai cu totul din vedere serioasele avantaje oferite. Fetele care stăteau acolo an după an, pînă ce, în cele din urmă, nu mai erau fete, ci ajungeau femei cărunte, nu mai bodogăneau, ci chiar insistau, cînd stăteau de vorbă între ele, asupra acestor avantaje serioase, dar feţele lor purtau întotdeauna un aer de resemnare.

Atmosfera instituţiei era, ca să începem, destul de dezolantă. Aspectul coridoarelor acelora lungi, pardosite cu dale, nu te înveselea cînd te întorceai obosită, morocănoasă, cu durere de cap de la lucru, seara. Mîncarea era lipsită de variaţie, şi sufrageria prea gălăgioasă. Apoi, dacă nu ieşeai în oraş, aveai de ales între odaia de dormit, cît o cutie, foaierul (de obicei luat în stăpînire de o clică de gălăgioase, tinere şi nesuferite), sau salonul tăcut şi neprimitor. Pe deasupra, *miss* Tattersby,

căreia i se spunea pe scurt Tatters, era înspăimîntătoare. Ajunsese, foarte curînd, la concluzia că sarcasmul prompt și tăios e cea mai bună armă a sa, și făcea uz de ea din plin. Îi simțeai greutatea și vigoarea chiar și în notițele pe care cu atîta plăcere le prindea într-un bold: „Locatarele care iau cina în prima serie au nevoie *chiar* de atît de multă vreme ?...", sau: „Unele locatare par să fi uitat că direcția are și alte sarcini în afară de...", sau: „Este oare necesar să se amintească *din nou* locatarelor că spălatul ciorapilor în baie ?..." Cam așa sunau. Dar asta, la urma urmelor, nu era decît o palidă reflectare a metodei ei de vorbire directă, și unele fete, pomenindu-se amestecate în cine știe ce afacere complicată referitoare la vreo pereche de ciorapi sau ceva de felul ăsta, preferau să-și apere cauza, să-și facă pledoaria prin corespondență, sub forma unor mici note către *miss* Tattersby, lăsate la repezeală în birou cînd se știa bine că ea nu e acolo. Cîte fete, după vreun scurt frecuș cu Tatters, care era enorm de înaltă și ciolănoasă și arăta ca o celebritate de pe vremea reginei Victoria păstrată în saramură, n-au înfruntat apoi pe cel mai înfuriat director de la ele de la birou cu o simplă ridicare din umeri! Aplicarea în viața profesională a metodei „Burpenfield" de încredere în sine, din care am văzut cîte ceva la *miss* Matfield în Fundătura Îngerilor, era, pesemne, rezultatul diferitelor ciocniri la cămin cu *miss* Tattersby.

Dar ceea ce *miss* Matfield — care se despărțise de *miss* Morrison și se dusese sus în camera ei, blestemînd fără încetare instituția — detesta cel mai mult în materie de „Burpenfield" era prezența tuturor celorlalte locatare, a căror viață trebuia s-o împărtășească. Erau prea multe, și modul lor de viață constituia o oribilă parodie a modului ei propriu de viață. Gîndul că existența ei ar putea părea cuiva dinafară identică cu a celorlalte o jignea sau o întrista, pentru că ea realmente simțea că e cu totul deosebită de celelalte, mult superioară, o făptură superbă, plină de vitalitate. Cele a căror situație nu era de loc la fel cu a ei nu făceau decît să o plictisească și mai mult. Erau fetele tinere, rumene și pline de încredere în sine, dintre care multe fie că erau logodite (cu cine știe ce tînăr iremediabil cretin), fie că își petreceau cîteva luni jucîndu-se numai de-a logodna, făcînd cine știe ce absurdități, una după alta, în timp ce părinții lor munceau și le trimiteau lunar cecuri grase. Veneau apoi femeile mai în vîrstă decît ea, fete bătrîne, la drept vorbind, peste 30 și chiar peste 40 de ani, care încărunțiseră și se veștejeau la mașina de scris și la telefon, care tricotau,

trăncăneau fără încetare despre niște vacanțe serbede, dădeau în manii religioase, înnebuneau pe nesimțite și a căror viață se îngusta progresiv în așa măsură, încît spălatul ciorapilor devenea suprema problemă. Unele dintre ele erau sincer deprimante. Le întîlneai tîrîndu-se pe coridoare cu cîte un ceainic de apă caldă în mînă, și păreau că n-au nimic altceva în cap decît apa caldă. Altele erau de o vioiciune mecanică și de o strălucire forțată, pline de o spontaneitate nervoasă, de jargon ostentativ și de orgii de aspirină pe ascuns : creaturile astea — sărmanele de ele — erau, dacă se putea, și mai deprimante, atingeau culmea. Uneori, cînd era obosită și n-avea mare lucru de făcut, *miss* Matfield întrezărea ca o străfulgerare, în vreuna din femeile astea, o oribilă imagine a propriului ei viitor, și-atunci fugea în cămăruța ei și începea să-și făurească cele mai fantastice și mai disperate planuri, dar pe nici unul nu încerca vreodată să-l pună în aplicare. Și, între timp, vremea se scurgea și nu se întîmpla nimic. În curînd va împlini 30 de ani. 30 de ani ! Puteau să spună oamenii ce voiau, dar viața asta era dezgustătoare, infectă !

Mai era încă o jumătate de oră pînă la cină și, după ce se dichisi puțin, se așeză pe marginea patului și încercă să prindă un fir scăpat la un ciorap de mătase, nu perechea cea mai bună, a doua. Fu întreruptă de o bătaie în ușă și de intrarea unei figuri uluitoare. Avea o față verzui-cafenie și era îmbrăcată în ceea ce părea a fi un costum oriental, iar impresia generală pe care o făcea era aceea a unei căpetenii arabe care suferea de rău de mare.

— Ajutor ! strigă *miss* Matfield, însă numai către vizitatoarea ei. Ce s-a-ntîmplat ? Cine ești ? Caddie, nu se poate să fii tu !

Fața verzuie nu clinti nici un mușchi, dar o voce răsună din ea cu grijă, și vocea, deși amortizată și lipsită de modulațiile ei de ton obișnuite, era, fără îndoială, a vecinei sale, *miss* Isabel Cadnam, în intimitate, Caddie. Își aplicase pe obraz o mască de nămol și își învelise capul într-un prosop.

— N-ai voie să zîmbești sau să miști, zise ea cu precauțiune, pentru că crapă. Dar am venit să-ți cer o favoare. Astă-seară stai acasă ? Vreau să zic, nu te îmbraci de gală, nu ? Atunci poți să-mi împrumuți șalul tău, ăla roșu cu negru ? Mi-ai promis că mi-l împrumuți într-o seară, dac-o să am mare nevoie de el...

Miss Matfield dădu din cap.

— Ei, a venit seara aia. E-o chestie grozavă ! Dragă, Ivor a luat bilete la un cabaret nou, local de dans, supeu și toate alea, și astă-seară-i deschiderea, și mergem și noi. O să fie ceva teribil !

Fața nu se clinti, dar ochii se dădeau peste cap și scăpărau de bucurie.

— *All right*, am să-ți dau șalul, Caddie, zise *miss* Matfield alene, ridicîndu-se să-ntindă mîna după el, pentru că atît era tot ce-aveai de făcut ca să poți găsi orice într-un dormitor de la „Burpenfield". Promite să fie minunat. Dar parcă te certaseși cu Ivor, după cîte-mi aduc aminte. Vă despărțiseră pentru totdeauna a nu știu cîta oară etcetera, etcetera. De-abia vinerea trecută ai stat ceasuri întregi să-mi povestești.

— Ne-am împăcat azi-dimineață, răspunse masca verde, dînd iarăși ochii peste cap. Ivor mi-a dat un telefon, dragă, și-a-ncercat să-mi explice, da' atunci am început eu să-i explic, și tot biroul, vreo patruzeci de oameni, mi-au sărit în cap, că se enervaseră, așa că i-am zis să ne întîlnim la dejun. Și ne-am întîlnit. Și uite, gata. Și-acuma mergem s-o facem lată.

— Ai noroc.

— Cred că Ivor are noroc. E-n stare să fie teribil, teribil de stupid, aproape mai stupid decît orice bărbat din cîți cunosc eu, afară de brutele alea infecte de la birou — zău, draga mea, ăia sînt culmea ! — dar din clipa în care ne-mpăcăm, are totdeauna bilete pentru ceva amuzant. Bilete de favoare, știi...

— Cred că așteaptă întîi să capete biletele, și pe urmă te cheamă la telefon, dimineața, și se-mpacă cu tine, zise *miss* Matfield. Nu-l cred incapabil de așa ceva.

— Vai, Mattie, cum se poate să-ți dea prin cap o idee atît de scîrboasă ! Ce minte dezgustătoare poți să ai ! Da-da, e-n stare s-o facă și p-asta. Da-i drăguț din partea lui, dacă stai și te gîndești. Ei, gata, trebuie s-o șterg. Trebuie să-mi scot chestia asta. O port de ceasuri întregi și simt că-n viața mea n-am să mai zîmbesc. Mulțumesc pentru șal, draga mea, o să am toată grija, absolut toată grija de el, și dimineață ți-l aduc înapoi.

— Petrecere frumoasă ! zise *miss* Matfield fără entuziasm deosebit. Toate bune lui Ivor din partea mea.

După ce-i plecă vizitatoarea, avu un fior de enervare, se așeză din nou pe marginea patului, dar aruncă ciorapul deoparte. Caddie era într-adevăr o ființă destul de naivă, dar cu toate astea se silea să-și petreacă viața amuzant, ba chiar interesant. Ivor, un tînăr cu ochi bulbucați, care lucra la o firmă de

publicitate, era și mai prostuț decît ea, iar *miss* Matfield recunoscu în sine, fără să ezite, că nu i-ar fi putut suporta nici măcar un ceas compania, dar lui Caddie îi plăcea. O scotea în oraș, se certa cu ea, se împăcau, o scotea iar în oraș de hatîrul împăcării, îi crea continuu o viață plină de senzații. Puteai, în același timp, să invidiezi starea de spirit a lui Caddie și să-i disprețuiești gustul. Gura roșie a domnișoarei Matfield, care aproape că nu avea nevoie de ruj, luă o curbură de nemulțumire. Păcat că n-o amuzau tinerii prostuți, pentru că era plin cu Ivori primprejur, în vreme ce putea găsi foarte puțini bărbați în toată firea, bărbați care s-o facă să simtă că e încă doar o fetiță. Începea să-i placă, să prefere categoric bărbații între două vîrste — și admitea asta în fața intimilor — dar necazul era că cei cu-adevărat plăcuți și simpatici erau aproape totdeauna îngrozitor de cazanieri, prinși pînă-n gît de neveste și familie, și rar dacă mai dispuneau de cîte-o palidă sclipire de interes pentru vreo *miss* Matfield oarecare. Bărbații între două vîrste care-i mai arătau interes erau aproape totdeauna cei oribili, cu fețe buhăite și cu ochii mici și spălăciți, niște sinistre secături. Domnul Golspie ? Nu, el nu-i chiar atît de rău, nu-i chiar tipul ăsta. Totuși, un tip completamente imposibil, desigur. Absolut absurd.

Jos se auzi gongul, și pe cînd suna, un cap apăru pe ușă :

— Ești acasă, Mattie ? Atunci haide-ncoa. Am noutăți. Foarte palpitante.

Capul acesta, împodobit cu un ciuf de păr blond, ochelari cu rame de baga, un nas pistruiat și bîrligat și o gură mare și amuzantă era al lui Evelyn Ansdell, una dintre foarte puținele prietene pe care și le făcuse la „Burpenfield". În ultimii doi ani avusese camera aproape de *miss* Matfield. Era una dintre fetele acelea pripite, neglijente, descreierate, mai tînără decît *miss* Matfield, și, cu toate că plină de tot felul de mici defecte, avea și două mari proeminente virtuți : o inimă bună și o fire extrem de amuzantă.

Cele două fete coborîră împreună în sufragerie și avură norocul, destul de mare, de a găsi o măsuță numai pentru ele singure. Acolo, în mijlocul trăncănitului și al vacarmului care însoțea tocana de berbec și prunele cu sos, *miss* Ansdell dădu drumul noutăților, printre exclamații și sughițuri :

— Îs moartă-aproape, începu ea, pe un ton emoționat. Zău, crede-mă, îs mai mult moartă decît vie. Tot vorbesc la telefon cu părinții, ca nebună, de-un ceas și jumătate. Nu-s răgușită ? Îți spun drept, am plîns la telefon pînă n-am mai putut.

Nu era nimic nou. *Miss* Matfield știa totul despre părinții Evelynei. Erau o pereche bizară, și se despărțiseră acum vreo patru-cinci ani. Doamna Ansdell rătăcea prin țară, apucîndu-se de fel de fel de mici afaceri, în timp ce maiorul Ansdell, care trecuse în rezervă și era reprezentant al nu știu cărei organizații misterioase cu ramificații în întreg imperiul, colinda prin toată lumea, dispărînd cu desăvîrșire luni de-a rîndul. Din cînd în cînd fiecare descăleca la Londra, la „Burpenfield", și, prin nu știu ce întîmplare nenorocită, se nimerea deseori ca vizitele lor să coincidă, iar atunci Evelyn trebuia să se zbată cu disperare să aranjeze așa încît să nu se pomenească chiar cu amîndoi deodată la cămin. Evelyn personal, care pe vremuri fusese aruncată ca o minge de la unul la altul, nu lua partea nici unuia, afară doar de unele mici dispute, și păstra o oarecare nepăsare prietenoasă, nu mult deosebită de aceea a unui bun și încercat arbitru. Lucrurile se complicau din cauză că fiecare dintre cei trei avea o doză bună de excentricitate. Lui *miss* Matfield, ai cărei părinți se adorau, în felul lor mai simplu și mai demodat, și erau, în orice caz, mult prea rezonabili și prea ocupați pentru asemenea excursiuni și incursiuni, toate acestea i se păreau foarte ciudate, dar nu mai constituiau o noutate. Astfel că se pregăti, simplu, să asculte o nouă fasciculă din legenda familiei Ansdell.

— Toată chestia a început de la o scrisoare a mamei, continuă, palpitînd, *miss* Ansdell. A sosit azi după masă. Draga mea, e cea mai trăsnită scrisoare. Chestia e că mama are de gînd să deschidă o prăvălie de antichități. Am uitat cum se cheamă localitatea, dar, în orice caz, a închiriat magazinul, și-i o prăvălie minunată, numai cu grinzi aparente de stejar și cu ferestre în nișă, și cu tot felul de chestii, și bogătași cu mașini care se opresc mereu acolo. Nu-i chiar atît de trăsnită cît se pare chestia asta, pentru că mama se pricepe cu-adevărat la antichități și la broderii vechi și la lucruri de-astea, și-ar putea face pe oricine să cumpere orice dac-ar vrea. Și insistă acum să mă duc să stau cu ea acolo, să-i ajut în prăvălie.

— Oh, doamne ! gemu *miss* Matfield. Doar n-ai de gînd să te duci, nu ? A mai vrut ea și altă dată să te ia, nu ?

— Da, dar de data asta e altceva. Cu totul altceva, de fapt. Ar fi într-adevăr amuzant s-o ajut într-un magazin. Aș prefera să fac o treabă de-asta, să păcălesc niște automobiliști bogați, decît s-o duc așa într-una cu porcăria asta de secretariat. Știi ce oroare am de scris la mașină și de stenografiat. Și de data asta are nevoie de mine foarte serios... unica ei fetiță scumpă,

să fie alături de ea, chestii de genul ăsta! Trebuia să fi văzut scrisoarea! Așa că am chemat-o la telefon, interurban, draga mea — și-s la pămînt cu banii — ca să aflu toate, și-ți spun drept, pare s-arate minunat. Prăvălie drăguță, orășel drăguț, o mulțime de lume foarte drăguță, și mașină... știi, în afacerile astea cu antichități trebuie să ai mașină. Trebuie să mărturisesc — cu toate că știu ce fel de om e mama — trebuie să mărturisesc că e destul de seducător.

— Da, e, trebui să admită *miss* Matfield, în silă.

— Dar stai nițel, stai nițel, Mattie dragă. Nu asta-i cel mai pasionant. Oh, nu! Înainte de a încheia convorbirea, mama mi-a spus să-i amintesc ceva tatii pentru niște bani. El e în oraș, știi. Așa că l-am sunat la telefon și, după ce i-am transmis ce-mi spusese mama, i-am povestit și de propunerea pe care mi-o făcuse. Ei, ce să-ți spun, trebuia să-l fi auzit! Credeam c-o să ia foc acolo, pe loc. Apoi a devenit foarte calm, și știam c-o s-o ia pe coarda sentimentală, patetică. Știe s-o facă mai bine chiar decît mama. Și dac-apucă să-și dea drumu de-a binelea, cad de acord cu orice, cît e de față. Și-a-nceput să spună că are un plan pe care-l învîrtește în cap de luni de zile, că nu se gîndește la nimic altceva și ar fi vrut să pomenească de el și mai demult, dar credea că mă simt atît de fericită aici la „Burpenfield"! Că el pleacă din nou, foarte curînd, cu porcăria aia a lui cu imperiul, și vrea să plec cu el, ca secretara lui. Se duce în America — Montreal, Toronto și cam pe-acolo — și pe urmă în Australia, și că eu am să merg peste tot cu el. Ce zici de chestia asta? Spune că se gîndește la ea de veacuri, dar eu cred c-a inventat-o atunci, acolo, în cinci minute, numai așa, ca să-i facă mamei în necaz. Și amîndoi vor să le răspund imediat. Spune, nu-i o nebunie?

— Nebunie curată! (Dar de ce nu i se întîmplă ei vreodată așa ceva?) Și ce-ai de gînd să faci?

— Draga mea, am să mă hotărăsc pentru unul dintre ei. Tu n-ai face la fel? Dar pentru care, spun drept, nu știu. Tu ce crezi?

— Hai să mergem să ne luăm cafeaua, zise *miss* Matfield. Putem vorbi despre asta pe urmă.

Era o lovitură. Fie că Ansdell pleca în Canada și în Australia, fie că se ducea la prăvălia de antichități a maică-si, era pierdută pentru „Burpenfield". Încă una simpatică și amuzantă care pleca! Ceva senzațional, care se întîmpla *altuia*, ca de obicei! Și *miss* Matfield era atît de ocupată de propria ei amărăciune și autocompătimire, încît dacă i s-ar fi cerut într-adevăr

părerea, acum, cînd stăteau să-și bea cafeaua, nu i-ar fi venit ușor să și-o dea. Ca multă lume care cere să i se dea o părere, *miss* Ansdell părea să simtă mai curînd nevoia de un ascultător decît de un sfătuitor, pentru că nu se oprise din vorbit nici o clipă, iar cînd punea o întrebare, răspundea singură imediat, fără să-i lase timp prietenei sale să înjghebe un răspuns.

Cînd ieșiră din sufragerie, văzură o siluetă înaltă așteptînd în hol, imediat lîngă intrare.

— Cred că el e ! tresări *miss* Ansdell. Da, el e, tata. Oh, doamne-ajută-mă !

Chiar maiorul Ansdell era. *Miss* Matfield îl mai întîlnise, pentru cîteva minute numai, de două sau de trei ori, mai demult. Era încă un bărbat bine făcut, cu înfățișare ostășească, deși destul de bătrîior, și era teribil de curtenitor — în genul lui Roger de Coverley[1] — cu toate prietenele Evelynei. Dar vedeai în el o extraordinară înclinație spre teatral. Foarte des se comporta ca și cum ar fi fost eroul vreunei melodrame de modă veche ; și mai era și foarte emotiv, ditirambic și absurd. Ar fi fost în stare să vorbească întocmai cum vorbesc bărbații în nuvelele proaste din revistele ieftine, și *miss* Matfield se întrebase uneori dacă era astfel din cauză că citise foarte multe nuvele proaste sau pentru că nuvelele erau mai aproape de adevăr decît se credea și erau făurite după oameni ca maiorul Ansdell.

Miss Matfield rămase în urmă și-i văzu pe Ansdelli salutîndu-se și apoi pornind sus, evident, spre odaia Evelynei. Nu era posibil să vorbești cu maiorul Ansdell într-un salon comun ; prea îi plăceau mult scenele și nu era timid de loc. *Miss* Matfield se duse în foaier, să fumeze o țigară, și petrecu zece minute răsfoind cu invidie una dintre acele reviste săptămînale ilustrate ce par să fie publicate numai ca să glorifice o mică parte a societății, care n-avea altceva de făcut decît să se amuze. Găsea acolo fotografii ale semizeilor și ale zeițelor, la curse, la vînătoare prin ținuturi cu climă rece, scăldîndu-se sau vagabondînd prin ținuturi cu climă caldă, mîncînd și bînd și făcînd pe grozavii în ținuturi cu climă de orice fel. Cînd ajunse să-și termine țigara, *miss* Matfield îi înțelegea perfect pe cei ce nutresc ideea revoluției și își spuse că asemenea reviste pur și simplu te împing la revoluție. Se duse și ea sus, în odaia ei.

---

[1] *Sir Roger de Coverley*, personaj descris de scriitorul *Joseph Addison* (1672–1719) într-o serie de foiletoane publicate în revista *Spectator*. Simbolizează un aristocrat galant, plin de ciudățenii, ridicol.

Nu intrase de mai mult de cîteva minute, cînd Evelyn Ansdell năvăli strigînd :

— Draga mea, e mama la telefon. Du-te și stai de vorbă, te rog, cu tata, pînă mă-ntorc. Dacă nu te duci, vine jos, și cine știe ce absurdități mai face. Termin cît pot de repede.

Și ieși.

Tatăl Evelynei părea că umple complet dormitorul. Maiorul Ansdell ură bun sosit prietenei fiicei sale — și *miss* Matfield se simți imediat investită cu rolul de prietenă a fiicei — cu curtenia lui obișnuită, gravă și rafinată. Își dădea seama că maiorului îi făcea plăcere, și probabil era unicul bărbat căruia îi făcea plăcere să vină în vizită la „Burpenfield". I se adresă cu : „*Miss* Mattie", auzind-o pe Evelyn vorbind despre ea și zicîndu-i Mattie, și *miss* Matfield nu simți nevoia să-l corecteze. Asta nu făcea decît să sporească absurditatea a tot ce se petrecea. Era ca și cum ar fi luat parte la o șaradă.

— Cred că știți pentru ce am venit, *miss* Mattie, începu el cu tonuri profunde, vibrante. Vreau s-o conving pe fetița asta a mea să plece cu mine peste ocean, să mă ajute în marea operă pe care o înfăptuiesc și să-mi stea alături.

Ea dădu din cap și emise un vag sunet afirmativ. Era tot ce putea să facă, dar nici el nu dorea mai mult.

— Un tată își are și el sentimentele lui, *miss* Mattie. Nu vorbește mare lucru despre ele. Le păstrează pentru sine. Le ascunde, le înmormîntează, continuă el, cu efecte emotive judicios distilate și gradate, vădit încîntat de sine. Unui englez nu-i place să-și etaleze sentimentele. E o parte a tradiției, a marii tradiții a neamului nostru. Dacă suferim, *miss* Mattie, ne place să suferim în tăcere. Nu-i așa ? Britanicul... stai, un moment. Știu ce vrei să spui !

— Știți ?

— Știu. Vrei să spui că nu-ți place expresia asta : „britanicul".

— N-aș putea spune că-mi place cine știe ce, trebuie să recunosc, mărturisi *miss* Matfield.

— Știam că nu-ți place. Nici mie nu-mi plăcea într-o vreme. Detestam termenul acesta. Nu puteam să-l suport. Dar activitatea mea, călătoriile mele în crucișul și-n curmezișul imperiului m-au împins la alte concluzii. Trebuie să avem ceva care să definească nu pe un englez, nu pe un scoțian, sau canadian, sau australian, ci pur și simplu un supus al marelui imperiu în sine, și unicul termen pentru asta e „britanic". Nu manifesta antipatie față de el, *miss* Mattie. Reprezintă un mare ideal. Și ce vreau

eu să spun este că un britanic nu-şi dă inima pe faţă. Dar simte profund. Poate să-şi aibă îndatoririle sale, care să-l poarte departe de casă, în cele mai solitare colţuri ale lumii, şi să fie totuşi bucuros şi mîndru că le are de îndeplinit.

Aici maiorul făcu un gest distins şi fu la un fir de păr de a dărîma cu totul raftul de toaletă al fiicei sale. Aşa că se aşeză pe marginea patului. Arăta imens de mare şi semăna cu Prinţul Alb din *Alice in oglindă*[1].

— Eşti prietenă cu fetiţa mea, *miss* Mattie, nu-i aşa ? întrebă el.

Miss Matfield răspunse că era şi adăugă că îi va părea foarte rău să se despartă de ea.

— Înţeleg asta, înţeleg foarte bine, şi întinse mîna, ca s-o bată uşor pe umăr. E-un copil simpatic, nu-i aşa ? Şi dumneata poţi să înţelegi sentimentele unui tată. Eu am îndatoririle mele de îndeplinit, *miss* Mattie, şi am cunoştinţe foarte numeroase, dacă vrei chiar prieteni, prin toate colţurile lumii, dar fundamental, în inima mea, sînt un solitar. Evelyn este unicul meu copil, şi am nevoie de tovărăşia ei, am nevoie să fie alături de mine, în afară doar, fireşte, dacă voi fi chemat să călătoresc prin locuri unde nu pot fi luate femei. Dac-ar fi vorba de posesiunile noastre de la tropice, ar fi altceva, ar fi cu totul altceva. Nu-mi place să văd o femeie albă, în special o fată tînără, în asemenea locuri. Sînt locuri pentru bărbaţi, pentru noi, ăştia, mai dintr-o bucată, cărora ne place să facem curăţenie prin cîte-o parte mai înapoiată a globului. Dacă ai vreo influenţă asupra ei, şi sînt sigur că ai, şi încă una foarte bună, o influenţă stimulatoare, natural, fiind mai în vîrstă...

— Vă mulţumesc, domnule maior, ripostă rece *miss* Matfield. Mă faceţi să mă simt de cincizeci de ani. Nu-i chiar un compliment din partea dumneavoastră.

— Mii de scuze, scumpă *miss* Mattie ! exclamă galant maiorul. Ştiu foarte bine că n-ai nici treizeci de ani, eşti încă o fetiţă, şi încă una fermecătoare, te asigur. Dar Evelyn nu-i decît un *copil*, înţelegi, nu-i aşa ?

Miss Matfield nu răspunse, dar îi trecu prin cap că unele dintre festele şi parte din vocabularul „copilului" l-ar putea lăsa cu gura căscată.

— Ce voiam eu să spun este următorul lucru. Aş vrea ca dumneata să faci uz de influenţa ce-o ai asupra fiicei mele ca s-o convingi să plece cu bătrînul ei tată şi să-şi unească viaţa

---

[1] *Alice în Ţara Minunilor şi Alice în oglindă*, cele mai populare cărţi pentru copii din Anglia aparţinînd lui Lewis Carrol (1832—1898).

cu a lui. Ea vorbește de chestiunea aceea ridicolă, continuă el în grabă și cu multă naturalețe, să se ducă să locuiască la mama ei, un proiect lipsit de orice bun-simț, să vîndă mobilă veche și porțelanuri sparte, și fel de fel de fleacuri, undeva în provincie. Îți dai dumneata seama de ce fel de prăvălie e vorba. „La magazinul de antichități" ! Vase trucate ! Prostii ! Chiar dacă nu vrea să vină cu mine, prefer de o mie de ori să știu că fata rămîne aici și bate la mașină decît să se aventureze într-o asemenea afacere răsuflată și stupidă. Să-ncerci să vinzi vase trucate unor neciopliți și unor babe !

În clipa aceasta ușa se dădu de perete, și Evelyn intră, cu sufletul la gură. În odăiță nu mai încăpea nimic acum, și *miss* Matfield voia s-o șteargă, să-i lase să vorbească între ei, dar nu putea izbuti dacă n-o împingea pe Evelyn la o parte.

— Am vorbit cu mama, începu Evelyn.

Maiorul sări în sus.

— Să nu-mi spui că tot mai încearcă să te convingă să te înmormîntezi printre cenușare și vase trucate, să te maimuțărești îndărătul unei tejghele. Este cea mai absurdă idee de care mi-a fost dat să aud ! Nici măcar n-o să renteze. Nu-s decît bani aruncați pe fereastră.

— Oh, nu știu dacă-i chiar așa, tată, protestă Evelyn. Mama cunoaște o mulțime de lucruri în materie de antichități. De asta sînt sigură. Nu m-ar mira însă dacă n-ar scoate prea multe parale din afacerea asta.

Nici unul dintre ei nu o mai băga în seamă pe *miss* Matfield, dar, cu toate astea, ea pur și simplu nu putea să iasă din odaie pînă nu găsea o ocazie să se strecoare pe lîngă Evelyn.

— Mama ta poate să cunoască, sau poate să nu cunoască o mulțime de lucruri despre antichități, zise maiorul Ansdell cu foarte multă emfază, deși eu îmi amintesc că în fiecare zi era păcălită ba de unul, ba de altul cu vreun fleac de imitație din astea. Dar nu cunoaște absolut nimic despre firea omenească și n-are cap pentru afaceri. Iar dacă voi vreți să v-apucați de deschis prăvălie, copila mea, trebuie să vă pricepeți și la firea omenească, și la afaceri. Eu, dac-aș vrea, aș putea să țin un magazin și să-l fac să fie o afacere bună, pentru că eu mă pricep la oameni și știu să organizez. Mama ta nu se pricepe la organizare nici măcar cît... cît... o mazetă clasa-ntii !

— Uite, tată, ascultă ce vreau să-ți spun, și lasă astea. Am stat de vorbă cu mama și vreau să-ți spun ce-am hotărît. Plec cu dumneata în călătoria asta — și, pentru că veni vorba, tre-

buie să-mi dai ceva parale să mă-mbrac, n-am nimic de pus pe mine — şi după aia, cînd ne întoarcem, dacă n-o să-mi placă, o să încerc combinaţia mamei, cu antichităţile, dacă o să mai existe prăvălia pînă atunci.

— N-o să mai existe. Dar asta n-are a face. Îmi place ce-mi spui, Evelyn. Numai noi doi, unul lîngă altul...

Părea că se apropie o superbă îmbrăţişare părintească. *Miss* Matfield, murmurind ceva despre nişte scrisori, se strecură, în fine, afară. Ansdellii erau absurzi, toţi trei, dar ea nu se putea opri s-o invidieze pe Evelyn. Maiorul Ansdell putea fi ridicol, însă dacă i-ar fi cerut *ei* să plece şi să vagabondeze cu el prin tot imperiul, ar fi acceptat fără o vorbă. Dar aşa cum stăteau lucrurile, ea continua să rămînă în Fundătura Îngerilor şi la „Burpenfield" şi, pe deasupra, în curînd va pierde şi o vecină amuzantă, aproape singura care-i mai rămăsese şi cu care putea să fie prietenoasă şi să-i facă destăinuiri. Era oribil !

Sosise şi ultima poştă. Îi adusese două scrisori. Una de la mama ei, obişnuita dare de seamă, scrisă în grabă. Tata muncea prea mult, ca de obicei, îngrijindu-se de toată lumea la nu ştiu cîţi kilometri depărtare, numai de el nu, şi n-arăta de loc bine. Fata cea mică a Wesleylor era bolnavă de pneumonie. Celor nou-veniţi, Milfordilor, aceia mai în vîrstă, care se mutaseră în casa veche a Rogersonilor, li se întorsese băiatul din India, cu nevasta, destul de drăguţă. Nu era nici o şansă ca ea, mama, să vină la Londra luna viitoare, dar tata a spus că s-ar putea să aibă el un drum pe acolo şi o să-i scrie din vreme. Şi pe cînd spera Lilian că-şi va putea aranja din nou un *week-end* acasă ? Oh, şi Mary Fernhill, uriţica aia, care se dusese anul trecut în Africa de Sud şi se întorsese atît de pe neaşteptate, ei bine, se logodise. Nu era nimic pasionant în toate astea. Tot ce-i scria de obicei. Sărmana mamă, sărmanul tată ! Muncea prea mult şi începea să arate prost. Asta e necazul cînd eşti medic : nu te sinchiseşti de tine niciodată, pînă cazi jos. Era destul de revoltător. Părea că nu prea există pe lume mult noroc, şi că, în orice caz, nu nimereşte niciodată în familia Matfield.

Cealaltă scrisoare era mai interesantă, şi nu o deschise înainte de a fi ajuns în odaia ei. Era datată de la Institutul de agricultură din Chestervern :

Dragă Lilian,

Mîine (in 16 ale lunii) trebuie să fiu la Londra şi mă întreb dacă ai vrea să-ţi petreci seara cu mine, să luăm masa şi

să mergem apoi pe undeva. Ar fi pentru mine o mare plăcere. Îmi pare rău că te informez atît de tîrziu, dar nu s-a putut altfel. Dacă vrei să fii bună, răspunde-mi — la „Holborn Palace Hotel" — și spune-mi la ce oră să trec să te iau, dacă ești liberă.

Al tău devotat,

Norman Birtley

Va să zică, Norman Birtley nu uitase de existența ei. Îi trimise un bilețel plin de elan, la „Holborn Palace Hotel", destul de infect hotel, în care-i spunea că e liberă și putea să treacă să o ia de la „Burpenfield" la ora 7. După ce dădu o fugă să o pună la cutie, se simți ceva mai bine.

Apăru Evelyn — își expediase tatăl, nu înainte de a-l face să-i promită un trusou întreg.

— Și peste două săptămîni ne îmbarcăm, draga mea, cotcodăci ea. Mîine le dau preaviz infamilor ălora de la birou, după care fac același lucru cu Tatters, *personal*. Da-da, așa am de gînd să procedez. Asta probabil o să-mi închidă pentru totdeauna porțile scumpului meu „Burp", ceea ce nu-i rău de loc. Numai că o să-mi pară tare rău să mă despart de tine, Mattie. Să știi că da. La urma urmei, noi am ținut aici multe importante conferințe, în chițimiile astea aiurite, nu-i așa ? Va trebui să-i spun tatii că are nevoie de două secretare, și-atunci o ștergem amîndouă și ne măritam cu niște bărbați voinici și bronzați, din vest, de pe întinderile acelea nesfîrșite... Ce zici ?

— Mi-ar plăcea foarte mult, răspunse *miss* Matfield, silindu-se să zîmbească. Îmi pare teribil de rău că pleci. Cine știe ce creatură oribilă or să bage în camera ta, fie vreuna din babele alea din brigada de apă fiartă, fie vreo tinerică din astea insuportabile, ca grupul din foaier. Am impresia că mi-a venit vremea să mă alipesc și eu, în fine, la școala de apă fiartă, la umplătoarele de ibrice...

— Nu fi absurdă. Tu ești una dintre puținele de-aici care e cu-adevărat plină de viață, și ți se și vede pe față. Hai să schimbăm subiectul. Am impresia că te descurajează. Ai primit ceva scrisori ?

— Una de la mama, foarte tristă, și una de la un bărbat pe care-l văd din cînd în cînd de ani de zile. Vine mîine la Londra și mă-ntreabă dacă vreau să ieșim seara împreună, să mergem la vreun spectacol.

— Aha ! E unu înalt și bronzat ? Îți place ?

— Nu-i rău, răspunse *miss* Matfield indiferentă. E puțin cam moale. E de la noi din oraș, și-a fost o vreme cînd ținea mult la mine. Dar nu ne-am mai văzut de veacuri.

— Simt un parfum de idilă ! exclamă *miss* Ansdell. Amorul lui de adolescență. Și l-ai iubit atîția ani de zile și eu n-am știut nimic...

— Nu fi proastă. Mă faci să-mi vină rău.

— Vorbesc serios, Mattie. Ai să vezi, la cafea, într-un colț mai întunecos, o să te-ntrebe dacă vrei să te măriți cu el.

Miss Matfield zîmbi, dar reflectă la subiect.

— Știi că s-ar putea, admise ea, uitîndu-se în gol, cu privirea adumbrită. Și dacă m-aș gîndi că sînt condamnată să mai rămîn multă vreme aici, să-mi pierd serile spălînd ciorapi și umblînd cu ibricul de colo pînă colo, m-aș mărita mîine cu el. Dar n-am nici urmă de poftă să mă mărit cu el. E foarte cumsecade, dar — oh ! tocmai asta-i, e cam moliu. Majoritatea tinerilor par să fie molîi în ziua de azi. Presupun că majoritatea celorlalți au murit în război. Am oroare de bărbați molîi, tu nu ? Vreau să zic, mie-mi place un bărbat să aibă personalitate din plin, și puțin îmi pasă dacă nu-i o personalitate dintre cele mai pline de calități, principalul e să aibă. E la noi la birou un bărbat...

— Nu vrei să vorbești de domnu Dirty... Dersy... cum îi zice ? întrebă *miss* Ansdell.

— Nu, nu. Și ăla-i destul de cîrpă. Nu-i de loc amuzant. Dar e unul care a venit de curînd, unul Golspie...

— Știu. Dar ziceai că-i oribil.

— Este, admise în grabă *miss* Matfield. Ți-am vorbit de el, nu-i așa ? Nu spun că-mi place. E o brută aproape, așa și arată, sau, în orice caz, arată straniu. Dar are personalitate, și e în stare să se-apuce de o treabă fără să ceară voie cuiva. Asta-i ce voiam să te fac să-nțelegi. Natural, din orice alt punct de vedere, chiar și bietul Norman Birtley, care în realitate nu-i chiar atît de rău, face cît o sută ca el. Imaginează-ți să ieși seara la un dineu cu Golspie ! !

Și la gîndul acesta rîse zgomotos.

Vorbiră apoi despre altele, căscară, stătură cu ochii-n tavan, iar vorbiră, mai alene, iar căscară, și apoi se duseră să se culce.

3

A doua zi *miss* Matfield se trezi cu sentimentul vag că urma să se producă ceva agreabil, chiar palpitant. Norman Birtley. Va să zică, asta era. Nu se mai putea gîndi la nimic altceva, și era destul de dezamăgită, ba puțin supărată pe sine însăși : toate se reduceau la Norman. Asta era dovada, era urmarea felului de viață pe care-l ducea. Fusese o vreme cînd Norman Birtley nu însemna decît o glumă. Cînd devenise serios, îl măturase. Mai tîrziu, cînd se transformase într-un admirator atent, apărînd la intervale neregulate și dispărînd din nou dezamăgit, e-adevărat că-i plăcuse mai mult. Dar acum, numai gîndul unei seri cu el era în stare să-i alunge somnul și să-i dea un vag sentiment de senzațional. Era absurd. Era jalnic. Nu, era pur și simplu revoltător !

Pînă să ajungă la birou, își schimbase cu totul punctul de vedere. Nu exista nimic revoltător în asta. Un lucru perfect corect și natural. Norman Birtley era destul de prezentabil, o plăcea, o admira, poate că o și iubea. Și ea avea tot dreptul să se bucure anticipat de o seară pe care o va petrece cu el și, dacă-i vorba așa, de o seară în oraș în tovărășia oricui (cu excepția fetelor de la cămin, care mergeau la teatru două pe-o strapontină și-și împărțeau sandvișurile între ele). Autobuzul 13, zdrăngănind prin ceața subțire, fu de acord cu această concluzie, îi dădu să înțeleagă că-i prea mîndră și părea să-i spună că în ce-l privește pe el, se bucura de tot ce-i cădea la îndemînă, ca un vajnic *cockney* ce se întîmpla să fie. Se lăsase ceva ceață și în City, iar pe Fundătura Îngerilor dimineața arăta galbenă și rece. La birou toată lumea căsca fără întrerupere, și primele două ore fură toți destul de irascibili. Cam în felul ăsta trecu timpul pînă spre amiază. Restul zilei, mai ca lumea, dar trist, și lung, tîrîndu-se către cinci și jumătate ca un elefant bătut în cap. *Miss* Matfield n-avea mult de lucru. Domnul Golspie lipsise toată ziua, și de obicei el era cel care-i dădea mai mult de lucru. Domnul Dersingham, care se pomenea roșind și bîlbîindu-se cînd *miss* Matfield îl privea rece și aștepta, cu un fel de comică resemnare, următoarea frază șovăitoare, prefera să-și dicteze scrisorile, ori de cîte ori era cu putință, micuței Poppy Sellers, în ochii căreia, precum bănuia pe bună dreptate, făcea figură de *gentleman* distins și rafinat. Singurul lucru amuzant petrecut după-amiază a fost că bietul domn Smeeth, întorcîndu-se important și aferat de la bancă, încercase să le povestească o anecdotă pe care o auzise acolo, dar nu izbuti

de loc să-și aducă aminte de poantă. Îți făcea intr-adevăr milă domnul Smeeth. Au fost apoi citeva intervale prelungite fără lucru, în timpul cărora fîșii galbene de ceață păreau să încerce a pătrunde pînă și în mințile oamenilor. Dar ea reuși să o șteargă mai devreme și să facă, înainte de a se schimba pentru seară, o adevărată baie bună, așa cum se face la „Burpenfield", cu tone de apă fierbinte.

Cînd i se aduse vestea că domnul Birtley o așteaptă jos, era gata. Pe coridor dădu peste Kersey, una dintre locatarele bătrîne și deprimante, care, ca de obicei, se tîra cu un ceainic. Era bine intenționată, sărmana, dar avea îngrozitorul prost obicei de a spune lucruri care te deprimau pe dată.

— Ce faci, Matfield ? mormăi ea cu răceală. Ieși în oraș, da ? Așa și trebuie. Trebuie să te mai distrezi din cînd în cînd, nu ? Foarte bine faci, scumpo.

Asta era discursul obișnuit pe care ți-l ținea Kersey dacă te vedea îmbrăcată să ieși în oraș. Avea gata o altă versiune dacă nu erai îmbrăcată : „Nu ieși astă-seară, Matfield ? Nu ? M-am gîndit că nu. Ei, nu-ți poți permite să ieși chiar în fiecare seară, nu-i așa, scumpo ?" Și-o lăsai acolo, veștedă, cu ibricul ei, dar nu înainte de a-ți fi veștejit ea ție dispoziția, fie că ieșeai în oraș, fie că nu. Era ca și cum viitorul oribil te oprea în loc, să-ți formuleze unele constatări.

Norman Birtley aștepta în foaier. Arăta foarte înalt, foarte stîngaci și foarte jenat, încurcat. În jurul focului se strînsese grupul obișnuit, două-trei dintre tinerele dezghețate și gălăgioase, cu Ingleton-Dodd în cap, care se fîțîia de colo pînă colo, în mijlocul lor. Ingleton-Dodd era o femeie voinică, de vreo 40 de ani, cu un obraz alb, ciudat, cu părul pomădat și dat pe spate, cu haine severe, avînd o notă bărbătească în croială, și cu o voce de bas. Părea să aibă mai multe parale decît oricare alta din cămin și era proprietara unui automobil mic, destul de bun, despre care vorbea enorm. Despre acest automobil, sau despre un altul oarecare vorbea și acum, cînd intră *miss* Matfield.

— Oh, omul acela era un perfect imbecil, absolut un imbecil, zicea ea, cu vocea ei groasă de bas. I-am spus să se uite la magnetou. „Pune magnetoul la punct, i-am zis, și toată chestia o să fie-n regulă. Și mai întîi curăță platinile !" În timpul ăsta el scosese magnetoul, dar se uita la el ca vițelul la poarta nouă.

— Fantastic ! exclamă una dintre tinerele dezghețate și gălăgioase.

Pentru ele, Ingleton-Dodd era „ultimul răcnet".

— „Oh, dă-ncoa", i-am zis, și i l-am smuls din mînă. Pe urmă am trimis după director. „Ascultă, i-am zis directorului, e cineva pe-aici care să știe să pună la punct un magnetou ?" Să-i fi văzut mutra !

Oribilă creatură ! Trebuia să fi văzut ea mutra pe care-o făcea Norman Birtley. Se uita la Ingleton-Dodd uluit, încremenit de o repulsie scrisă limpede pe trăsăturile lui simple și expresive. O salută pe *miss* Matfield cu un aer încurcat, lăsînd să-i scape pălăria cînd își strînseră mîinile. Palmele îi erau calde și transpirate, și fruntea trandafirie îi lucea și ea puțin de transpirație. Nu se schimbase de loc, numai că acum purta ochelari fără rame și mustața de culoarea nisipului devenise ceva mai proeminentă. Era doar cu un an sau cam așa ceva mai mare decît *miss* Matfield, dar cum era mult mai puțin rafinat decît ea, nu se simțea la locul lui în Londra, unde venea rar. Dintre ei doi, ea era cea care avea sentimentul că e mai mare.

— Ce mai faci, Lilian ? întrebă el, zîmbind nervos. Arăți foarte bine.

— Crezi ? N-am impresia. Mă simt destul de prost.

— Ei, nu mai spune ! Dar n-ai nimic, sper. Ai ceva ? (Arăta îngrijorat.) Ce ai ? Ai ceva ? Te-a văzut un doctor ?

Îngrijorarea lui evidentă ar fi trebuit să-i facă plăcere, pentru că era măgulitoare. Dar întrebările astea, care cereau, după cum se vedea, un răspuns precis, o boală sau două, nu făceau decît s-o irite. La „Burpenfield" era de la sine înțeles că aproape totdeauna nu ți-e bine, ți-e chiar foarte rău, deși poate că cele mai deseori n-aveai absolut nimic. Cu toate acestea, te aflai veșnic într-o stare aproape permanentă de totală uzură, de detracare nervoasă, împleticindu-te pe marginea unui nu știu ce, a unei catostrofe. *Miss* Matfield uitase că vizitatorul ei, tip simpluț din provincie, nu știa nimic despre aceste lucruri.

— Oh, n-am nimic cred, răspunse ea, înlăturînd subiectul. Mergem ? Unde ai de gînd să mă duci, Norman ? Ai vreo idee ?

Se îndreptă spre ușă.

— Păi, nici eu nu știu bine ce să facem. Cred c-ar fi trebuit să te întreb întîi pe tine, dar n-a mai fost timp. S-ar părea că e un spectacol destul de bun la „Colladium" săptămîna asta, așa că am luat două locuri pentru reprezentația de seară. Îți place *music-hall*-ul ?

— Nu pot spune că nu. Depinde.

— Un tip de la hotel cu care am stat de vorbă și pe care l-am întrebat spunea că-i un spectacol foarte bun, așa că m-am gîndit că o să-ți placă. Dacă nu vrei să mergem, cred c-am să găsesc cui să dau biletele. Ce zici ?

— E foarte bine și-așa. O să-mi facă plăcere să mergem, răspunse ea.

În timpul acesta coborau către Finchley Road.

— Bine. Și dineul, continuă el, luptînd vitejește cu sarcina pe care și-o asumase, m-am gîndit c-am putea merge într-un local din Soho [1]. Warwick — e șeful nostru de la Chestervern, de la Institutul de agricultură, el a stat mult pe-aici — mi-a spus de un local mic, bun, unul dintre localurile alea italienești sau franțuzești, știi, puțin cam boeme, dar cu bucătărie foarte bună... mi-a dat un nume și-o adresă, e-n carnet, o găsesc îndată. În orice caz, m-am gîndit că, dacă n-ai nimic împotrivă, să mergem acolo.

— *All right*, răspunse ea, nu prea entuziasmată.

Unele dintre localurile astea mici din Soho erau destul de infecte, și Warwick ăsta al lui de la Chestervern, de la Institutul de agricultură, putea foarte bine să nu se priceapă.

— Hai să mergem, și-ai să găsești adresa pe drum. Să ne grăbim să prindem un autobuz.

— Oh, crezi că face să mergem cu autobuzul ?! exclamă el, vădit ușurat. Mă gîndeam c-ar trebui, poate, să luăm un taximetru.

— Nu, e destul de bine și cu autobuzul, răspunse ea.

Totuși, cu un taxi ar fi fost mult mai bine. Îi plăcea mult să meargă cu mașina. Poate — cine știe ? — dacă Birtley ar fi insistat să ia un taximetru, toată seara ar fi luat cu totul altă întorsătură.

Din nou cobora, hurducată, panta lungă, pe lîngă Swiss Cottage, cu luminile scînteietoare, pe lîngă Saint John's Wood, cu strălucirea lui distinsă, și printr-o Baker Street care acum semăna cu o seducătoare serie de imagini caleidoscopice. În autobuz nu vorbiră mult, pentru că vehiculul era plin și zgomotul neobișnuit de mare, dar el îi puse, strigînd, cîteva întrebări despre cămin și despre Ingleton-Dodd (pe care o considera o oroare), și despre birou și părinți, iar ea îi striga răspunsurile care se potriveau, chiar dacă erau cam scurte. Dispoziția ei se amelioră cînd ajunseră în Soho, căci deși avea unele amintiri triste despre meniurile fixe de-acolo și se găsea de suficientă

---

[1] Cartier pitoresc din Londra, populat de străini.

vreme la Londra ca să fie sceptică în privința romantismului boem, nu putu rezista cartierului însuși, interioarelor stranii pe care le întrezărea, vitrinelor pline cu mîncăruri exotice, sticlelor cu vin de Chianti și pachetelor de havane cu mărci necunoscute, decorațiunilor amuzante, convorbirilor ciudate, chipurilor sumbre, fetelor aplecate la ferestrele parterelor. Era destul de multă vreme de cînd nu se mai plimbase pe Old Compton Street. Avea poftă de ceva senzațional. Între timp, pe cînd se îndreptau spre restaurantul recomandat de Warwick, chiar și seara asta începea să capete o ușoară nuanță de senzațional, de aventură, deși, cu toată bunăvoința din lume, nu-l putea transforma pe Norman Birtley, proaspăt venit de la Institutul de agricultură din Chestervern, într-un partener romantic și aventuros.

În cele din urmă dădură peste restaurantul lui Warwick. Putea să fi fost franțuzesc, sau italienesc, sau chiar spaniol, sau unguresc. Ce puteai ști ? Dar categoric că era străin, într-un fel, ca să zic așa, deznaționalizat, ca și cum ar fi fost inventat de Liga Națiunilor. Nu apucase bine Norman să pună mîna pe clanța ușii, că un latin cu înfățișare fioroasă, mustăcios, fălcos, o deschise în fața lor, cu o desfășurare de gesturi pretențioase și repezite, care aproape că-i aspiră înăuntru. Localul era foarte mic, înăuntru destul de cald și mirosea a untdelemn. Lămpile erau umbrite de abajururi de hîrtie creponată. La mese, numai patru persoane, două fete mai bătrîioare și obosite, într-un colț, în fund, și o pereche ciudată, între două vîrste, care ședea aproape în vitrină. Latinul fioros îi conduse la o masă mică, le înfipse meniurile în mînă, își frecă palmele, schimbă din loc toate tacîmurile de pe masă și-apoi le așeză pe toate din nou așa cum fuseseră, își frecă încă o dată palmele, după care pierdu subit orice interes pentru ei, ca și cum treaba lui ar fi fost să tîrască lumea înăuntru și-apoi, după ce o așeza pe scaune, să creeze iluzia de moment a unui serviciu desăvîrșit, ca să n-aibă oamenii timp să-și schimbe gîndul.

— Tot dineul e trei șilingi și șase *pence*, zise Norman, ridicîndu-și ochii de pe meniu. E fantastic cum reușesc oamenii ăștia să aranjeze lucrurile în asemenea localuri, nu-i așa ? Vreau să spun, ce-ai căpăta într-un restaurant englezesc pentru tot atîția bani ? Nimic demn de mîncat, sînt convins. Dar străinii știu să se descurce. Natural, asta-i meseria lor. Știu să gătească. Luăm și noi masa ?

Miss Matfield fu de părere că ar putea, și privi în jurul ei, fără să-și facă prea mari iluzii, în timp ce Norman dădea

comanda unei chelnerițe, o fată foarte înaltă și grasă, palidă și cu o față fără nici un fel de expresie, care tocmai își făcuse apariția. Perechea ciudată între două vîrste arăta acum și mai ciudată, pentru că bărbatul părea să fie boit, iar femeia smălțuită, și ți s-ar fi părut de necrezut ca acești oameni să mănînce. Aveai sentimentul că se nutreau cu lemn și cu vopsea.

Mr. Birtley dăduse comanda, și acum privea și el în jur. După ce termină — și era vădit că-și notase cele mai pitorești amănunte pentru a le raporta celorlalți membri ai conducerii Institutului de agricultură din Chestervern — își concentră privirile, prin ochelarii săi fără ramă, asupra domnișoarei Matfield.

— Nimic nu-mi face mai multă plăcere decît să studiez tipi bizari de felul ăstora, șopti el. Pentru mine un asemenea local este o desfătare, dacă n-ar fi decît pentru acest motiv. Warwick... mi-a spus el c-o să-mi facă plăcere din punctul ăsta de vedere. Pe vremea lui, a avut cîteva pățanii foarte amuzante. Trebuie să-ncerc să-mi aduc aminte de cîteva din anecdotele pe care mi le-a povestit odată, pe cînd stăteam împreună să ne fumăm pipele, la Chestervern.

În timp ce *miss* Matfield întreba alene cam ce fel de om era domnul Warwick ăsta, și Norman i-l descria, chelnerița le aduse două jumătăți dintr-un grape-fruit, a căror zeamă fusese utilizată probabil cu cîtăva vreme înainte. Nu terminaseră cu Warwick al lor, despre care *miss* Matfield își făcu părerea că-i un zevzec bătrîn, cînd chelnerița se întoarse aducîndu-le o supă groasă și suspectă, care arăta ca o rășină, dar avea un miros mult mai puțin pronunțat.

Miss Matfield sorbi vreo două-trei linguri, apoi privi cu groază în farfurie. Era ceva în ea, ceva mic, negru și moale, stîlcit. Avea și picioare. Împinse farfuria înainte.

— Ce s-a întîmplat, Lilian? Nu-ți place supa?

Ea arătă cu lingura spre „corpul străin".

Mr. Birtley se plecă peste masă și-l privi atent prin ochelarii săi.

— Ei nu! Pe dumnezeul meu, nu se poate! Să nu-ți vină să crezi! Oh, se mai poate mînca? Nu cred. Asta-i cu străinii ăștia, e ceva de speriat! Crezi că trebuie să le spun ceva?

— Dacă nu le spui tu, le spun eu, zise *miss* Matfield indignată. E absolut scandalos!

Dar n-aveai cui spune ceva. Chiar și latinul fioros dispăruse. Aveai impresia că după servirea supei tot personalul se ascunsese în bucătărie. Acum *miss* Matfield era sigură că prima

ei impresie defavorabilă instinctivă fusese, ca de obicei, justă. Era un local mic şi infam. Din nefericire, îi era realmente foame, pentru că la prînz mîncase foarte puţin.

Primul membru al personalului pe care-l văzură nu putea fi făcut vinovat de supă, pentru că era chelnerul cu vinurile, un străin bătrîn şi morocănos. Păşi alene spre domnul Birtley — care tocmai încerca, fără prea mult succes, să povestească o chestie foarte amuzantă petrecută la ultima sesiune a institutului — îi întinse o listă de vinuri garnisită cu urme de degete murdare şi aşteptă nepăsător.

— Aha ! strigă *mr.* Birtley jovial. Să luăm ceva de băut, nu-i aşa ? Crezi că putem da gata o sticlă întreagă ? Eu cred că da. Da-da, să luăm o sticlă întreagă. Ei, acum, ia să vedem, ce au ? Vrei vin roşu sau alb, Lilian ? Mie mi-e totuna.

— Aş prefera vin roşu, cred, răspunse ea. Poate nişte Burgundia.

Era mai întăritor. La urma urmei, cu puţină pîine cu unt şi nişte vin de Burgundia ai putea să-ţi potoleşti foamea. Nu-şi mai făcea iluzii în privinţa dineului.

— Burgundia să fie ! exclamă domnul Birtley cu aerul unui muşchetar neînfricat. *All right !* O sticlă numărul unsprezece. Nişte Beaune.

— Vă rog daţi banii, murmură bătrînul străin.

— Perfect ! Banii. Iată banii !

Apoi făcu un semn cu ochiul către *miss* Matfield şi-i zîmbi. Îi zîmbi şi ea, îmblînzindu-se puţin faţă de dînsul ; într-adevăr, el se simţea foarte bine şi era încîntat de tot ce se petrecea. Sărmanul Norman !

— Ar trebui să treci pe la noi pe la institut să ne vezi, cînd pleci data viitoare acasă, Lilian, îi spuse. O să-ţi placă. Avem acolo, în corpul profesoral, cîţiva tipi amuzanţi, şi nici studenţii nu-s de lepădat. Cîteodată se dansează, iar vara jucăm tenis. Progresăm, ştii. Într-un an sau doi, dacă pot să pun deoparte ceva parale, s-ar putea să intru ca asociat în conducere. Nu-i rău, nu ? Fapt e — şi aici coborî vocea, parc-ar fi vrut ca aceste mărturisiri să n-ajungă pînă la chelneriţă, care tocmai le pusese dinainte nişte porţii microscopice de peşte şi mai rămăsese în apropiere, vrînd parcă să vadă dacă vor avea îndrăzneala să le mănînce — fapt e că pot să mă împac mai bine cu bătrînul Warwick decît oricare altul. El are un fel de simpatie pentru mine, e de părere că-s cel mai energic dintre cei de-acolo. Şi, în fond, adăugă el privind-o serios, sînt. Şi-aş vrea să vii să mă vezi acolo.

Ea făgădui că o să vină, dacă o să se poată aranja într-un fel, și apoi îi explică, în timp ce chelnerul străin și bătrîn turna vinul, cît era de greu să faci tot ce vrei, cum stăteau lucrurile cu una și cu alta și apoi, fortifiată de vin și hotărîtă să-l elimine pentru o bucată de vreme pe Warwick din conversație, continuă povestindu-i cîte și mai cîte despre birou și despre cămin. Norman asculta cu atenție, dar se putea percepe o ușoară nuanță de aer protector. Era evident că avea o mult mai bună părere despre sine acum, cînd dăduse o lovitură atît de grozavă cu Warwick al lui de la Institutul de agricultură din Chestervern. Dar, la urma urmei, toți bărbații erau la fel din punctul acesta de vedere : toți se socoteau extraordinari. Totuși, ea putea spune, după felul în care o privea, că o considera și pe ea extraordinară, ceea ce era foarte agreabil. Începea să simtă că arată din ce în ce mai frumoasă și mai atrăgătoare.

Nu se putea spune același lucru despre dineu. Friptura de pui nu era de loc extraordinară, nu era nici măcar agreabilă. Ca și multe alte localuri din Soho, restaurantul acesta avea probabil un contract care-l obliga să accepte numai acele părți de pui care nu puteau fi denumite piept, aripă sau pulpă. Salata ar fi putut fi comestibilă, dar leguma părea să fi fost cultivată pe undeva prin vreun fund de curte londoneză, pe după vreun gard de lemn-cîinesc plin de funingine. Desertul era constituit dintr-o foarte mică înghețată, în hîrtia în care fusese învelită cînd a fost livrată din camionetă la ușa din dos a restaurantului, și din puțină apă colorată care cu vreo două ore înainte făcuse probabil parte din înghețată. Acesta fusese dineul, o afacere ratată. Chiar și Norman părea să aibă un fel de ușoară bănuială că nu fusese excelent, dar nu exprimă scuze, poate din loialitate față de Warwick. *Miss* Matfield, în disperare de cauză, băuse două pahare pline cu vin de Burgundia, un amestec iute și tare care avusese ca efect imediat o încețoșare a minții, astfel că toate îi păreau acum mai mari și mai zgomotoase decît de obicei. La un moment dat, puțin înainte de cafea, se pomenise că-i venea să rîdă de faptul că Norman se va întoarce, cu mustața lui de culoarea nisipului, la Chestervern și la Warwick al lui. Cafeaua, neagră și amară, îi limpezi toate aceste aiureli. Fumară fiecare cîte o țigară la cafea, și Norman, cu stropi mărunți de transpirație pe fruntea-i roșie și cu lentilele ochelarilor ușor aburite, povestea despre vremurile de demult și-i zîmbea sentimental pe deasupra sticluțelor de oțet și untdelemn.

Se făcuse timpul de plecare. Latinul furios se hotărî dintr-o dată să ia din nou notă de existența lor, le aduse socoteala, le primi banii, le dădu restul, înșfăcă bacșișul și apoi îi zvîrli, ca să zicem așa, pe amîndoi în stradă, unde aerul li se păru dintr-o dată deosebit de pur și neobișnuit de rece. Ajunseră la „Colladium" tocmai cînd trebuia, cîteva minute după ce ușile fuseseră deschise pentru a doua reprezentație. Sala, ca de obicei, era asediată de o mulțime de amatori de spectacole care, în luminile roșii de la intrare, arătau toți ca niște diavoli. Norman o luă înainte, puțin cam nesigur de el, și intrară înghesuindu-se de-a lungul coridoarelor cu covoare groase.

— N-a spus ușierul acela „la stînga și sus pe scări" ? întrebă *miss* Matfield. Eu așa l-am auzit spunînd, știi...

O durea capul acum. Luminile acelea roșii, stridente, de afară, de la intrarea la „Colladium", erau exact ca imaginea unei dureri de cap, și poate că ele dăduseră vinului de Burgundia ideea migrenei.

— Eu nu l-am auzit, răspunse Norman, nu prea amabil. Era puțin cam încurcat și adăugă : Poate că vorbea cu altcineva.

Nefiind tocmai sigură, îl urmă de-a lungul pasajului dintre scaune la parterul teatrului, care arăta ca după foc, atît era de plin de fum. Plasatoarele cu programe arătau spectatorilor locurile, dar trebuia să-ți aștepți rîndul, și Norman, nerăbdător să se asigure de cele două locuri superbe, nu vru să-și aștepte rîndul. Porni înainte, uitîndu-se la bilete și la rîndurile de scaune marcate cu litere, apoi găsi, în cele din urmă, rîndul pe care îl căuta, se strecurară prin fața a cîtorva oameni, căută și găsi scaunele respective și se lăsară să cadă pe locurile lor.

— E bine, nu-i așa ? zise Norman după ce răsuflase ușurat. Sînt locuri foarte bune, nu ?

Privi triumfător împrejur. Se aprindeau din ce în ce mai multe lumini, orchestra începea din nou să-și acordeze instrumentele, iar sala se umplea cu repeziciune. Durerea de cap a domnișoarei Matfield cedă în parte, se reduse la cîteva zvîcniri, din cînd în cînd.

— Ce zici, luăm un program ? întrebă Norman și începu să facă, vag și încurcat, cîteva semne fără efect.

În momentul acesta, doi bărbați voinici și hotărîți, arătînd cam necioplițí, cu niște fălci masive și cu havane înfipte în colțul gurilor nesimțitoare, apărură de-a lungul rîndului, făcîndu-și loc împingînd. Cînd ajunseră în dreptul lui Norman Birtley și al domnișoarei Matfield, se opriră.

— Ei, ascultă, exclamă primul, către fata cu programe, după ce se uitase la biletul său, ăsta-i rîndul ?

Probabil că era, pentru că-şi îndreptă atenţia spre Norman.

— Cred că v-aţi aşezat pe locuri greşite, amice, zise el, dar nu cu un ton dezagreabil.

— Nu cred, răspunse Norman, destul de tăios.

Scoase biletele şi se uită din nou la ele, să se convingă.

— Ba eu cred, insistă celălalt. Avea o voce puternică, felul acela de voce care atrage atenţia. Rîndul F, paişpe şi cinşpe. E bine ? Ei, astea-s locurile mele. Pe astea le-am cumpărat şi-am dat bani pe ele. Întreabă fata. Ea ne-a trimis aici.

— Nu văd de ce, zise Norman înţepat. Şi ale mele sînt rîndul F, paisprezece şi cincisprezece. Şi noi am venit cei dintîi. Trebuie să se fi făcut vreo greşeală la casa de bilete.

Miss Matfield se sculase de pe scaun. Lumea din jur se uita la ei. Dacă era ceva de care să aibă oroare, erau scenele stupide de felul ăsta.

Al doilea bărbat voinic şi hotărît, care părea să nu-şi afle cantitatea necesară de spaţiu corespunzînd la ceea ce proporţiile sale cereau şi meritau, începu acum să emită unele sunete de nerăbdare. Sunetele acestea dădură ghes prietenului său către acţiuni mai directe.

— Ei, ia dă-le-ncoa, zise el aspru, ia să-ţi vedem biletele ! Iată-le pe-ale mele. Ia să le vedem pe-ale dumitale.

Aproape că smulse biletele din mîna lui Norman. Din clipa în care le văzu, strigă triumfător :

— Ia te uită ! Stal la balcon ! Locuri la *bal-con !* Aici nu-i balcon ! Ai greşit adresa, băiete, ai greşit adresa !

— Să nu-ţi vină să crezi ! exclamă cel de-al doilea bărbat, cu dispreţ şi cu accent periferic.

— Uite, colo sus, drept deasupra, băiete !

— Scuzaţi, n-am ştiut.

Sărmanul Norman era foarte încurcat şi enervat. S-ar fi putut ca lui *miss* Matfield să i se facă milă de el, dar nu i se făcu. Era furioasă. Chiar după ce părăsiseră locurile şi-şi făceau drum împingîndu-se, înapoi, spre pasaj, cele două brute tot mai vorbeau despre asta şi rîdeau cu dispreţ. Apoi, cînd ajunse, roşie, în pasaj, dădu peste un mic grup de trei, care aşteptau să li se indice locurile. Primul era un bărbat înalt, cu o mustaţă ţepoasă. Se vedea că-i străin. Apoi era o fată, tinerică, foarte elegantă şi frumoasă. Iar al treilea, care încă mai vorbea cu vînzătoarea de bomboane, era... da, nimeni altul, domnul Golspie, rumen la faţă, foarte bine dispus. În partea

asta a pasajului mai dăinuia oarecare înghesuială ; trebuiră să se oprească ; domnul Golspie își ridică privirea și o zări.

— Bună seara, *miss* Matfield, zise el zîmbindu-i în felul său obișnuit. Va să zică, pe-aici ne distrăm, da ?

Ea bolborosi cîteva cuvinte.

— Cum a mers la birou, bine ? Mîine vin și eu. Un moment, Lena. Ei, *miss* Matfield, petrecere bună. Uite, primește, te rog.

Se pomeni cu o cutie de bomboane în mînă. Pînă să poată face sau măcar spune ceva, el îi adresase încă unul din zîmbetele sale lătărețe și dispăruse. Pe cînd îl urma pe Norman în sus pe culoar, cele mai multe dintre lumini începuseră să pălească și se auzeau primele acorduri ale uverturii. Locurile lor erau în primul amfiteatru, și pînă cînd să le găsească, cortina se ridicase și pe scenă evoluau trei tineri foarte gravi, preocupați să se tăvălească unul peste celălalt.

— A fost o mică încurcătură, nu ? zise Norman după ce se așezară. Dar în fond n-a fost vina mea. Ar trebui să le dea nume ca lumea locurilor. N-am auzit în viața mea de staluri la balcon.

— Puteai să întrebi. Ți-am spus doar ce-l auzisem pe omul acela zicînd.

— E-adevărat, mi-ai spus. Scuză-mă ! Dar, ascultă, cine era tipul ăla bizar cu care-ai vorbit ?

— E unul care s-a asociat de curînd la firma unde lucrez. Eu îi scriu scrisorile.

— El ți-a dat cutia asta de bomboane ?

— Da, el. De fapt, mi-a vîrît-o în mînă.

— Curios lucru, continuă Norman, pe jumătate supărat. Ce rost avea ?

— Nu știu. Dacă vrei, întreabă-l.

Privi la cei trei tineri care acuma se cățărau pe mormane de scaune și mese, ca să se poată arunca unul peste altul de la distanțe mai mari.

— Trebuie să-ți mărturisesc că nu mi-a prea plăcut mutra lui.

— Păcat, Norman, mare păcat, nu ? răspunse *miss* Matfield. N-ar fi mai bine să vii mîine dimineață la birou și să-i spui ? Ce trebuie să fac ? Să-mi caut altă slujbă ?

— Nu vrei să susții că-ți place tipul ăta ? !

— Nu știu dacă-mi place sau nu-mi place ! ripostă ea (și rostea adevărul curat). Dar glasul îi trăda enervarea : De alt-

fel, n-are nici o importanță, în orice caz. Dar trebuie să recunosc, adăugă, ceva mai prietenoasă, că are un aer puțin cam bizar. E însă foarte amuzant. Ia din bomboanele lui, dacă tot ni le-a dat, și nu mai vorbi atîta.

Nu mai vorbiră despre asta, și dacă mai schimbară din cînd în cînd cîte un cuvînt, de-a lungul reprezentației, de domnul Golspie nu mai pomeniră. Spectacolul în sine nu fusese nici mai bun, nici mai prost decît altele pe care le văzuse acolo. Îi plăcuseră clovnul cu fața albă și cu glasul pițigăiat, care era cît pe-aci să cadă în fosa orchestrei, cei doi bărbați care desfășuraseră o pasionantă discuție fără absolut nici un obiect, cei doi dansatori spanioli și profesorul teribil de caraghios. Pe de altă parte, nu-i plăcuseră replicile și dansul perechii de americani, nici cele două fete care cîntau la pian, nici diverșii acrobați și cicliștii virtuozi. Norman, care își revenise repede după scena cu biletele și era hotărît să se amuze cu orice preț, să-i placă tot ce se putea din spectacol, iar restul să-l tolereze cu un aer îngăduitor, era mult mai suportabil acum decît fusese în timpul nefericitului dineu. În cele din urmă fusese proscris și bătrînul Warwick, așa că trista umbră a Chestervernului nu se mai așternu peste convorbirea lor.

Cînd ieșiră de la „Colladium" în răcoarea surprinzătoare și salubră a nopții, și cînd Norman nu numai că propuse un taximetru, ci îl și găsi, *miss* Matfield avu sentimentul că începe să simtă din nou oarecare prietenie pentru el. Și dacă ar fi spus : „Știi, Lilian, eu sînt cam moale și puțin cam zevzec, și știu că tu ești o minune de fată, mult superioară mie, dar eu te-am iubit de atîta vreme și încă te iubesc, sincer, mai mult decît oricînd, așa că... vrei să te căsătorești cu mine ? Eu nu fac nimic extraordinar, știu, și poate că la început ți se va părea plicticos la Chestervern, desigur, dar o să ne amuzăm puțin, o să ne placă, și lucrurile or să meargă din ce în ce mai bine", dacă i-ar fi spus ceva de felul ăsta, cu un glas care să se potrivească — puțin visător — și cu o privire de adorație mută, își dădea seama că nu se știe ce i-ar fi răspuns. Se și vedea măritîndu-se cu el.

Dar Norman nu-i ținu o asemenea cuvîntare, și era clar că nu se simțea de loc într-o dispoziție de adorație mută. Tot drumul spre casă fu vag sentimental — cît de bine se distrau ei doi pe vremuri la clubul de tenis, și ce buni prieteni erau pe timpul acela — și era timid amoros, ca un don juan leșinat, conducînd acasă o fată după o serată dansantă. Din nefericire, *miss* Matfield nu era sentimentală, cel puțin nu în genul con-

venţional sau al versurilor de pe cărţile poştale ilustrate de Crăciun. şi dispreţuia, detesta bărbaţii timid amoroşi, care nici nu te lăsau în pace, dar nici n-aveau destulă pasiune sau curaj ca să rişte să fie puşi la locul lor. Încercă să-şi strecoare braţul pe după talia ei, şi ea îi spuse să-l ia de-acolo pentru că o jenează, şi chiar o jena. Apoi Norman zise: „Ah, Lilian, nu prea eşti drăguţă cu mine", cu o voce ridicolă de viţel, parc-ar fi fost un argat de la ţară încercînd să imite pe un galant experimentat. Totul era teribil de enervant. Cînd, în cele din urmă, cum taximetrul începuse să urce ultima jumătate de kilometru în pantă şi ea se simţea atît de obosită de toate astea încît începu efectiv să-l întrebe despre perspectivele lui la Chestervern cu tonul calm şi rece al unei prietene cu un cap sănătos de femeie de afaceri, Norman deveni destul de morocănos şi îi răspunse amărît şi fără entuziasm.

— Sper să mai găsesc un autobuz să mă ducă înapoi? zise el pe cînd stăteau la intrarea căminului, după ce taximetrul plecase.

— O, da, desigur. Uite, acolo, aproape de capăt, pe Finchley Road. Circulă pînă după douăsprezece. Şi-acuma, noaptea, merg mult mai repede. Mîine pleci înapoi?

— Da, cu 10,20. Acuma cred că-i mai bine s-o şterg. E destul de rece, dacă stai locului, nu?

— Ei, Norman, zise ea, încercînd să arate voioasă şi prietenoasă, nu ingrată, mi-a făcut plăcere să te revăd. Şi-ţi mulţumesc mult pentru masă şi pentru tot. Mi-a plăcut teribil clovnul ăla cu scaunele, ţie nu? La revedere.

Îşi dădură mîna.

— La revedere. Îmi pare bine că ţi-a plăcut, mormăi el. La revedere.

După plecarea lui, rămase cîteva clipe în faţa intrării, căutîndu-şi cheia, şi deodată, din imensul ocean de profundă deprimare a cărui prezenţă întotdeauna o simţea aproape, se ridică în beznă un val uriaş şi-o smulse cu el. Îi venea să urle. Nu Norman Birtley — el nu era decît un sărman zevzec care se prostea din ce în ce — ci nesfîrşita înşelătorie a vieţii înseşi o îngrozeau şi-o sugruma. Rămăsese Lilian Matfield, aceeaşi Lilian Matfield care cu cîţiva ani de zile în urmă alerga jucîndu-se, şi rîzînd, şi cîntînd, şi bucurîndu-se de orice, şi nu se schimbase nimic decît că acum era ceva mai mare şi mai înţeleaptă, şi, totuşi, simţea, nelămurit, obscur, că într-un fel oarecare era transformată în ceva lamentabil de „alt fel", în ceva îmbîcsit şi rigid şi veşted şi trist.

Apăru şi o altă fată. *Miss* Matfield îşi reveni, găsi cheia şi intră. Isabel Cadnam tocmai ieşea din salon şi se întîlniră.

— Alo, Matfield. Ai fost la chef ? Ascultă, sper că n-ai avut nevoie de şalul ăla pe care mi l-ai împrumutat. Ieri m-am întors cînd se crăpa de ziuă, ştii, şi azi-dimineaţă am fost aşa zorită, c-am uitat de el.

— Nu, n-are importanţă, mulţumesc, Caddie. Mă duc sus. Sînt obosită.

— Şi eu. Am nevoie de-o noapte de odihnă. Spectacolul la care m-a luat Ivor aseară a fost o porcărie, trebuie să recunosc. O lume oribilă, şi-o aglomeraţie insuportabilă. Şi Ivor, care voia să mergem împreună cu unii, cei mai oribili dintre toţi, şi eu, natural, n-am vrut, aşa că iar a început totul de la capăt. Altă ceartă, draga mea. Nu-i infect ?

Miss Matfield, cu un aer abătut, spuse că da, era.

— Tu ce-ai făcut astă-seară, Matfield ? Ceva palpitant ?

— Nu cine ştie ce. Destul de plicticos, în fond. M-a durut capul. Am impresia c-am mîncat prea multe bomboane. Am să iau o aspirină.

— E cel mai bun lucru, zise *miss* Cadnam. Ascultă, mă duc să iau şalul să ţi-l aduc, şi pe urmă, dacă ai de prisos, împrumută-mi şi mie vreo două aspirine. Dacă nu iau *ceva*, mi-e imposibil să-nchid ochii toată noaptea. Totdeauna-i aşa după o ceartă cu Ivor. În clipa în care mă bag în pat, încep să discut cu el, şi dacă încep, nu mai isprăvesc toată noaptea, de simt că-mi crapă capul. Nu-i îngrozitor ?

— Absolut ! zise *miss* Matfield, deschizînd uşa odăiţei. *All right*, atunci. Grăbeşte-te cu şalul, şi eu îţi pregătesc aspirinele.

Închise uşa în urma ei.

4

Era destul de ciudat să-l vezi pe domnul Golspie din nou, în lumina cenuşie a Fundăturii Îngerilor, după acea stranie întîlnire de la „Colladium". Parcă te-ai fi întîlnit cu cineva pe care tocmai îl văzuseşi într-un vis impresionant. Dimineaţa îi stenografie cîteva scrisori, şi după ce termină, el renunţă la privirea şi la glasul său impersonal, îi zîmbi şi zise :

— Te-a amuzat spectacolul de-aseară ?

— Nu cine ştie ce, răspunse ea. Pe dumneavoastră ?

— Nu, de loc, mormăi el. A fost ceva mort. Nici un număr ca lumea. Îi zic ei varietăţi, dar nu face doi bani, doar numele

ce-i de el. Toate-s la fel, nu-i aşa ? Eu tot încerc, mă duc, dar e slab peste tot. Fata asta a mea, ei îi place. Ea se distrează. Ai văzut-o aseară ? Era cu mine.

— Mă întrebam dacă-i fiica dumneavoastră. E tare frumuşică, nu-i aşa ?

— Crezi ? (Se vedea că-i face plăcere.) Ei, da, e destul de drăguţă. Şi ştie, maimuţa. Era junele dumitale cel cu care te-am văzut ?

Avea, într-adevăr, unele expresii îngrozitoare : „junele dumitale" !

— Oh, doamne, nu ! exclamă ea. Nu era decît un prieten vechi, de la noi de-acasă. Să vă aduc scrisorile la semnat îndată ce-s gata ?

— Aş vrea să le am cît mai repede posibil, *miss* Matfield. Vreau să plec înainte de prînz. Am de văzut o mulţime de lume azi după masă.

Asta era tot. Oribila întrebare cu „junele" semăna, fireşte, cu stilul lui, dar afară de asta, fusese mult mai liniştit şi mai agreabil decît în conversaţiile lui banale de fiecare zi. De data asta renunţase la rînjit şi la ocheadele care-o făceau să se simtă atît de prost. Fusese mai prietenos. Şi nu-i mulţumise pentru bomboane ! Va trebui s-o facă atunci cînd îi va duce scrisorile.

— Oh, domnule Golspie, exclamă după ce el terminase de semnat scrisorile, am uitat să vă mulţumesc pentru adorabila cutie de bomboane. Nu ştiu de ce mi-aţi dat-o... aşa... deodată, în felul acela...

— Pur şi simplu pentru a sărbători scurta noastră întîlnire, asta-i tot, răspunse el, făcînd un gest cu mîna. „Uite-o pe *miss* Matfield a noastră, m-am gîndit, se simte puţin jenată pentru că junele ei a nimerit pe locurile altora."

— Oh, aţi băgat de seamă şi asta ? A fost o întîmplare stupidă.

— Un pic de încurcătură, desigur, zise el zîmbind. Da-da, te-am văzut foarte bine. Şi arătai chiar foarte necăjită. În orice caz, m-am gîndit că trebuia făcut ceva în chestia asta.

— A fost foarte drăguţ din partea dumneavoastră, zise ea, deşi nu-i mai făcea mare plăcere întorsătura pe care o luase conversaţia.

— Aaa, dar eu sînt un om foarte drăguţ, o asigură el, arătînd, o clipă, solemn.

Hohoti scurt, descumpănitor, şi făcu din nou un gest cu mîna. Ea se întoarse să plece.

— Şi încă ceva, *miss* Matfield, rosti în urma ei.

Miss Matfield se opri.

— Pe mine n-ai să mă prinzi niciodată nimerind pe locurile altora. Poţi să mă pui o dată la încercare, *miss* Matfield, chiar te rog să mă pui la încercare. Ai să vezi atunci.

În timp ce ieşea pe uşă îl auzi chicotind puţin. De data asta se simţea din nou roşie, jenată, gata să-l deteste tot atît de mult cît îl detestase prima oară, cînd îşi făcuse apariţia. Ciudat cît de jenată o putea face să se simtă. La urma urmei, mai lucrase şi înainte cu bărbaţi dezagreabili. Dar de data asta era cu totul altceva.

Firma „Twigg & Dersingham" era pe cale de a da ceea ce domnul Dersingham, care începuse să-şi ia aere de om important, numea „o mare lovitură". Domnul Golspie, domnul Dersingham şi cei doi voiajori vizitau cît de multe firme puteau, oferindu-le marfa cea nouă pe care o introdusese domnul Golspie şi strîngînd teancuri de comenzi. Se pare că, pentru consideraţiuni care nu erau explicate personalului întreprinderii, şi pe care poate că nu le pricepea limpede nimeni altul decît domnul Golspie, era important ca în această scurtă perioadă să fie adunate cît mai multe comenzi cu putinţă. De aici urma că toată lumea avea mult de lucru. *Miss* Matfield nu se putea mişca de lîngă maşina ei de scris aproape ziua întreagă, tot bătînd liste, facturi şi avize. Nu era atît o muncă grea, cît asiduă şi foarte plicticoasă, iar cînd termina, cădea de oboseală, nu se mai simţea în stare să-şi facă planuri de distracţii. Se găseau de făcut destule lucruri amuzante, dac-ai fi stat să te gîndeşti puţin, dar prea era obosită ca să-şi mai bată capul cu aşa ceva, ca atîtea fete de la cămin. A merge undeva — oriunde, chiar dacă n-ar fi fost decît la un concert sau la un teatru — însemna întotdeauna atita bătaie de cap şi atîtea aranjamente, încît le lăsa pe toate baltă, chiar şi la sfîrşit de săptămînă. Dac-ar fi venit cineva să-i propună de-a gata ceva amuzant, ar fi fost cu totul altceva, ar fi fost divin, într-adevăr ; dar nu venea nimeni. O bună parte din timp şi-o petrecea la cămin ascultînd-o pe Evelyn Ansdell, în toiul pregătirilor ei pentru călătoria de-a lungul şi de-a latul imperiului ; nu mai isprăvea de vorbit despre cel mai mic lucru pe care trebuia să şi-l cumpere. E-adevărat, Evelyn era foarte amuzantă pe tema asta, dar devenea absolut deprimant să te gîndeşti că foarte curînd va fi plecată, probabil pentru totdeauna. Duminică se duseră să ia ceaiul cu maiorul Ansdell, absurd de-a binelea, care le trată cu un ceai bine garnisit şi teribil de tare

— slavă domnului ! — dar toate astea erau destul de triste, de anoste. Iar luni și marți, la birou, avu parte de un zor frenetic. Domnul Smeeth se transformase într-un vătaf de sclavi, puțin cam stingherit, iar domnul Dersingham intra și ieșea în goană, ca un fox-terrier mare și trandafiriu.

În dimineața următoare aflară motivul acestei agitații. Domnul Smeeth, după o vizită în biroul particular al direcției, se întoarse cu un aer foarte important și zise :

— Domnul Golspie ne părăsește astăzi.

Toți fură surprinși, iar trei dintre ei, *miss* Matfield, Turgis și Stanley, arătau fie alarmați, fie dezamăgiți.

— Nu pleacă definitiv, domnul Smeeth, nu-i așa ? întrebă Turgis înainte ca vreun altul să poată scoate un cuvînt.

Vorbise și pentru *miss* Matfield, care simțea, nu știa nici ea de ce, o neliniște foarte dureroasă. Pentru un motiv destul de straniu, care cu siguranță că nu avea nimic de-a face cu biroul, pentru că în forul ei interior nu se sinchisea nici de doi bani dacă „Twigg & Dersingham" vindea tot furnirul și toate incrustațiile din Anglia sau dacă dădea faliment, nu putea suporta gîndul că domnul Golspie îi părăsea. Dintr-o singură lovitură viața de pe Fundătura Îngerilor recădea în vechea sa platitudine.

— Nu pleacă definitiv, și-mi pare bine s-o pot spune, răspunse domnul Smeeth, savurînd incertitudinea subalternilor săi. Se duce să facă numai o scurtă vizită, în chestiuni de afaceri de-ale noastre, acolo, în Baltica, în țara de unde a venit. Nu știu cîtă vreme o să lipsească. Nici el nu știe încă. Dar ia vaporul astăzi după amiază, tot drumul îl face cu vaporul, un vas al „Anglo-Balticii". Și — aici domnul Smeeth privi pe fereastră la dimineața rece și umedă — nu-l invidiez. Să traversezi Marea Nordului pe o vreme ca asta ! Îmi aduc aminte că a trebuit o dată să mă duc cu vaporul de la Yarmouth, pe la Paști, nu prea departe, dar, știți, pe cuvîntul meu, a fost îngrozitor ! Am fost fericit cînd am ajuns înapoi. Ei, ce-o să fie acum, pe-o vreme ca asta, chiar în plină mare ! N-aș face-o, oricît mi-ar da ! Oricît mi-ar da !

— Pariez că lui nici nu-i pasă, se amestecă și Stanley în vorbă, fanfaron.

Domnul Golspie rămăsese unul dintre eroii lui Stanley — deși nimeni nu putea să descopere de ce, afară doar de faptul că arăta ca un detectiv — și în materie de eroism Stanley nu umbla cu jumătăți de măsură.

— Pariez că-i și place. Și mie mi-ar plăcea. Tare-aș fi vrut să mă ia și pe mine. Oh, ce-aș mai fi mers, ohoo, ce-aș mai fi mers !...

— Tu vezi-ți mai departe de treabă, Stanley, zise domnul Smeeth mașinal. Știm noi cu toții ce-ai face tu și ce n-ai face. Fapt e că el pleacă astăzi după-amiază, tot drumul pe mare pînă-n Baltica, și, cum spuneam, eu, unul, nu-l invidiez.

Și domnul Smeeth se întoarse, satisfăcut, la pupitrul său confortabil și la șirurile lui de cifre mici, elegante și ordonate.

Jumătate de oră mai tîrziu, domnul Golspie, purtînd un pardesiu enorm, intră la ei în birou.

— N-o să mă mai vedeți o săptămînă sau două, îi anunță el vesel. Dați-i înainte cu treaba tot așa ! Puneți umărul ! Toate pînzele sus ! cum se zice, deși de ce se spune așa numai dumnezeu știe, pentru că pe vapor nimeni nu spune așa, n-are nici un sens. Smeeth, vezi, execută-i, scoate banii pe care-i băgăm în ei. Fii cu ochii pe „Anglo-Baltica" în chestia cu tariful redus, Turgis. Pomeniți de mine în rugăciunile voastre, fetelor, dacă vă închinați cumva. Dumneata te închini, *miss* Matfield ? Nu-i nimic, ai să-mi spui altă dată. Și, Stanley...

— Da, domnule ! sări Stanley, luînd poziția de drepți.

— Fugi jos și adu-mi un taxi. Cît de repede poți. Rămîneți cu bine.

După ce-i urară și ei, cu toții, voiaj bun, și plecă, făcînd să se audă ușa de afară trîntită în urma lui, în tăcerea subită care urmă, întreg biroul păru să se fi strîmtat puțin, parc-ar fi intrat la apă, și să se fi întunecat. *Miss* Matfield, conștientă de acest fapt, se simțea nemulțumită și, strîngîndu-și buzele, se apucă de tot ce avea la îndemînă ca lucru cu un fel de aprigă și tristă îndîrjire, fără să-și ridice măcar o dată ochii și scoțînd cîte o vorbă numai cînd era obligată să răspundă la o întrebare. La vremea prînzului se simți atît de abătută, încît în loc să cheltuiască cei nouă *pence* obișnuiți la cofetăria mică de lîngă ei, se duse mai departe, la un local mai bun, tocmai în Cannon Street, și luă un cotlet cu mazăre, plăcintă cu mere și frișcă și o cafea neagră, plătind cu mult curaj o jumătate de coroană. După asta se simți mai veselă și mai dispusă să privească lucrurile în față. Fusese deprimată pentru că, deși altora li se întîmplau fel de fel de lucruri, ei nu i se întîmpla nimic. Era un mare ghinion s-o piardă pe Evelyn Ansdell. Era un mare ghinion să-l piardă pe domnul Golspie, chiar dacă numai pe o săptămînă sau două. N-ar fi putut încă spune dacă într-adevăr omul îi plăcea sau nu, dar cel puțin făcea ca Fun-

dătura Îngerilor să pară mai amuzantă. O să fie teribil de anost acum, fără el. Aveai impresia că toate se cufundau într-un fel de marasm. Da-da, trebuia să facă un efort și să se gîndească la ceva amuzant de făcut. Cînd se întoarse la birou, cu un sfert de oră întîrziere, ca de obicei, era din nou voioasă și, relativ, prietenoasă cu toată lumea.

Poate că zeii mai mărunței, care au în sarcină aceste chestiuni minore, hotărîseră că trebuie încurajată, pentru că găsiră numaidecît ceva amuzant pentru ea. Îndată după 3, domnul Smeeth primi o comunicare telefonică și apoi o chemă la el pe *miss* Matfield.

— Era domnul Golspie, *miss* Matfield, începu el, în felul său agreabil de a se afla în treabă și a face pe importantul. Spune că pleacă mai tîrziu decît socotea, pe la cinci sau cam așa ceva, și ar vrea să te duci la vapor să stenografiezi cîteva scrisori importante, de care tocmai și-a adus aminte. Și trebuie să mai iei cu dumneata și catalogul de mostre — e în biroul lui personal — l-a uitat aici. N-am cerut permisiunea domnului Dersingham pentru plecarea dumitale și nici n-am cum să i-o cer, pentru că nu-i aici, dar firește că-i în regulă. Îmi iau eu toată răspunderea. Nu te superi că trebuie să te duci, nu-i așa ?

— Dimpotrivă, îmi face plăcere ! exclamă *miss* Matfield. Dar în fond unde anume trebuie să mă duc ?

Domnul Smeeth își potrivi ochelarii pe nas și apoi examină o bucățică de hîrtie pe care o avea în mînă :

— Te duci la dana Hay's Wharf, asta-i pe malul stîng al Tamisei, între London Bridge și Tower Bridge, treci peste London Bridge și o iei imediat la stînga. Iar vaporul e „Le-mma-la", „Lemmala". Poți să ții minte, *miss* Matfield ? Și a spus : „Să ia un taxi". Așa că mai bine îți dau o jumătate de coroană din casa mică... o să trebuiască s-o trec la speze de transport. Așaaa... acuma ia-ți caietul de stenograme, și condeiul, și lucrurile dumitale, iar eu mă duc să-ți caut în biroul direcției catalogul de mostre. O să fie o mică excursie pentru dumneata, ceva ieșit din comun, nu-i așa ? Stanley ar da nu știu ce să se ducă el, nu-i așa, Stanley ? Oh, nu-i aici. Unde tot umblă băiatul ăsta ?

Da, fu într-adevăr o mică excursie. S-a amuzat teribil. Întîi, Moorgate Street, banca, apoi King William Street alunecară pe lîngă geamul taximetrului, după aceea London Bridge, cu sclipirile de plumb ale fluviului, jos, departe, sub el, de ambele părți ; mașina înaintă apoi încet, pe o stradă îngustă, pe malul celălalt, coti la stînga într-o stradă și mai îngustă, un simplu pasaj,

la capul căruia trebui să se oprească. *Merse* grăbită pe încă o străduță, întunecoasă și asta, întrebă un polițist voinic și simpatic dacă a apucat-o pe drumul bun și, în cele din urmă, se pomeni la malul apei, unde oameni încărcau, sau alergau cu hîrtii în mînă, sau strigau unul la altul. Acolo, la vreo cincizeci de metri mai devale, era „Lemmala", un vapor nu prea mare și destul de murdar, cu un coș înalt și subțire, prezentînd totuși o imagine destul de romantică. Pe catargul de la pupa flutura un drapel pe care nu-l mai văzuse niciodată. Cînd ajunse mai aproape, auzi niște oameni strigînd de pe punte și vorbind o limbă cum nu mai auzise în viața ei, o limbă care suna formidabil de străin. Pînă în momentul acesta afacerile însemnaseră pentru ea treabă de funcționari, și de birouri, și de telefoane, și scrisori idioate, care totdeauna începeau și se sfîrșeau cu aceleași formule plicticoase, dar acuma, dintr-o străfulgerare, își dădu brusc seama că totul era foarte romantic. Era ca și cum domnul Dersingham ar fi apărut deodată în birou, majestuos, îmbrăcat într-un costum de pe vremea reginei Elisabeth. Lemnul pe care-l vindeau ei în Fundătura Îngerilor venea în vapoare ca ăsta, în vaporul ăsta chiar, iar la celălalt capăt al drumului, acolo de unde veneau furniturile, acolo se trăia o altă viață, cu totul altă viață : păduri mari, zăpadă imensă și geruri toată iarna, lupi care rătăceau în căutare de pradă, oameni care purtau barbă și cizme înalte, femei cu basmale ciudate și în culori țipătoare, scene din balete rusești. *Miss* Matfield, ca majoritatea celor care alcătuiau clasele mijlocii engleze, avea o inimă iremediabil romantică, iar acum era autentic electrizată, și nici dacă s-ar fi pomenit în clipa aceea, acolo, cu cîteva privighetori izbucnind în triluri de sub arcadele întunecoase, n-ar fi fost mai uluită și mai încîntată. Londra era într-adevăr miraculoasă, și admirația îi pătrunse sufletul și izbucni acolo ca un foc de artificii, răspîndind o multitudine policromă de asociații de idei vagi, dar savuroase, un amestec scînteietor de istorie, de extravaganță și poezie, Dick Whittington [1] și galioane [2], Moscovia [3] și Chitaiul [4], indieni adevărați, calmul îndepărtat al oceanelor ecuatoriale, și cheiul Londrei, acolo, lîngă London Bridge, cu undele clipocind, numai la o aruncătură de băț de prăvălii, de birouri și de autobuze.

---

[1] Personaj devenit legendar, primar al Londrei (aproximativ între anii 1397—1420), considerat ca un binefăcător al orașului.

[2] Corăbii mari de război utilizate pe vremuri de flota Spaniei.

[3] Nume grecesc pentru mărfurile provenite din Moscova.

[4] Numele sub care era desemnată China sub dinastia mongolă.

Ajunsese acum la piciorul pasarelei care urca pieptiş lîngă flancul ruginit al vasului „Lemmala". Privi în sus, şovăitoare. O striga cineva. Era domnul Golspie, şi îi făcea semn să urce. Cînd ajunse sus, o aştepta în capul scării.

— Mai avem cel puţin vreo două ore pînă la ridicarea ancorei, îi explică el, pilotînd-o de-a lungul punţii şi apoi, pe o scară scurtă, la puntea superioară, dar, ştii, n-am să te ţin chiar atît. Ar fi neplăcut dac-ar porni şi-ai fi încă la bord, ce zici ? Ar trebui să faci toată călătoria, nu ?

— Nu ştiu dacă mi-ar părea chiar atît de rău, îi răspunse ea, cuprinzînd cu privirea puntea superioară. Ar fi destul de amuzant, cred.

— Oh, n-ai duce-o prost de loc, dacă nu suferi de rău de mare. Amicii ăştia s-ar da în vînt după dumneata, asta pot să te-asigur !

— Da-da, ar fi o schimbare plăcută.

— Nu-i aşa ? Zîmbi. Ei, de data asta ai să scapi nerăpită. Să intrăm aici.

O conduse într-un mic salonaş, destul de curăţel şi de vesel. Pe masa acoperită cu o faţă de masă oribil de ţipătoare se aflau cîteva ţigări de foi, o sticlă lungă şi misterioasă, de o formă pe care ea nu o mai văzuse niciodată, şi cîteva pahare mici. Ziare şi reviste ilustrate, imprimate cu nişte litere fantastice, erau răspîndite în jur şi contribuiau mai mult decît orice altceva, afară poate de o sticlă lungă, să învăluie totul într-un aer foarte exotic. Şi, cu toate acestea, prin ferestrele din ambele părţi ale salonului puteai să vezi acoperişurile şi turlele Londrei, imensitatea afumată cu care erai deprins şi de care te simţeai legat.

— Mai bine să caut catalogul de mostre, zise domnul Golspie. Uite, aşază-te aici, *miss* Matfield, cu caietul dumitale de note.

Se aşeză şi încercă să tragă scaunul mai aproape de masă, dar fireşte că nu putu să-l mişte din loc, nu putu decît să-l facă să pivoteze. Uitase că se afla pe bordul unui vapor. Toate erau originale, încîntătoare.

Scrisorile nu erau dificile şi păreau toate mai mult sau mai puţin asemănătoare ; într-o jumătate de oră au fost gata. O dată sau de două ori, pe cînd lucrau, diferite feţe, feţe de străini, îşi viriseră nasul înăuntru, dăduseră din cap, zîmbiseră şi dispăruseră. N-au mai fost alte întreruperi în afara strigătelor şi semnalelor întîmplătoare de afară.

— Cred că asta-i totul, zise domnul Golspie, aprinzîndu-şi o ţigară de foi şi turnîndu-şi să bea, într-un pahar, din sticla lungă. Dar reciteşte ce-ai scris în timp ce eu mă gîndesc să văd dacă mai e ceva de făcut. Timp e destul. Fumezi ? Foarte bine. Ei, ia o ţigară. Uite, una de-aici.

Îi întinse pe deasupra mesei o cutie de carton cu desene fanteziste, din care ea luă o ţigară lungă, cu capătul jumătate de carton, ca ţigările ruseşti. Era o ţigară fină şi romantică, şi-i plăcu.

— Nu mai îmi vine nimic în cap, zise domnul Golspie, pufăind din ţigara de foi şi suflînd un nor de fum. Aruncă-ţi ochii repede prin toate, vrei ? (Ea le citi şi nu avu de făcut decît o mică schimbare.) Am să semnez cîteva foi albe, să ţi le dau, să le iei cu dumneata. Mi-am adus hîrtie de scris de la birou destulă. Totdeauna fac aşa, oriunde aş fi. Asta-i prost cînd eşti propriul tău patron. Trebuie să-ţi cumperi hîrtia de scris. E ceva ce nu pot să sufăr. Curios, nu ? Cheltuiesc banii ca nimica pe toate prostiile şi niciodată nu-mi pasă, dar nu pot să sufăr să dau parale pe hîrtie de scris. Cred că şi dumneata faci la fel în vreo chestie oarecare, nu-i aşa ?

— Cu creioanele, răspunse prompt *miss* Matfield. Îmi repugnă şi detest să cumpăr creioane. Dacă nu pot să împrumut sau să fur unul, şi trebuie efectiv să intru într-o prăvălie şi să dau bani pe-o drăcie de-asta nenorocită, mi se face rău.

— Ah, toţi sîntem nişte suciţi, chiar şi cei în toată firea, murmură domnul Golspie pe cînd semna foile în alb. Sîntem cu toţii un amestec de escroci şi spălătorese bătrîne, deşi mă aştept să spui că *dumneata* nu eşti, ai ?

— Nu, n-am să spun. Ştiu ce vreţi să înţelegeţi.

Dacă se aflau chiar la marginea unei conversaţii agreabile şi pline de înţelegere reciprocă, cum păruse la un moment dat, domnul Golspie aruncă, dintr-o singură lovitură, kilometri întregi între ei, spunînd :

— Păi, dacă ştii, atunci ştii mai mult decît mine, şi asta-i rău.

Terminase de semnat. Îşi ridică privirea.

— Ei, ce-i asta ? Tremuri ? !

— Da ? Nu-mi dădeam seama. Dar acum simt că mi-e frig, recunoscu ea.

Rămăsese îmbrăcată cu paltonul, dar micul salonaş nu era încălzit, şi de-a lungul fluviului aerul ciupea.

— De terminat, ai terminat, zise domnul Golspie privind-o, dar dacă vrei să ţii seama de sfatul meu, să nu pleci aşa. Bea întîi ceva să te-ncălzească. Poţi să răceşti cît ai zice „peşte".

Era domnul Golspie sub un aspect nou și pe care nu i l-ar fi bănuit. Avea chef să-i ridă-n nas.

— Dacă vine *steward*-ul, continuă el, aș putea să-ți fac rost de-un ceai. Oamenii ăștia de pe-aici nu se omoară după ceai, dar de făcut îl fac ca lumea. Sau cafea, dacă preferi. Depinde de ce au la îndemînă.

Se ridică în picioare, întinzîndu-i foile de hîrtie semnate.

— Oh, nu vă deranjați, domnule Golspie. Probabil că au acum enorm de lucru, și prefer să nu iau nimic, mulțumesc. Pot să beau un ceai în drum spre birou.

— Ei, lasă, ceva tot trebuie să iei. Nu poți să pleci de pe vapor tremurînd în halul ăsta. Bea puțin din asta de-aici, și îi arătă spre sticla lungă. O să te-ncălzească. Am să iau și eu. Bea cu mine.

Umplu două din păhărelele mici cu licoarea fără culoare.

— Să beau ? Ce e ?

— Vodcă. E băutura favorită pe vapoarele astea.

Vodcă ! Ridică paharul și-l duse la nas. Nu gustase vodcă în viața ei, nu-și amintea să fi văzut, măcar, vodcă de cînd era, dar desigur rămăsese strîns legată de amintirile de factură romantică din diferite domenii, și era teribil de senzațional, era senzaționalul final, care punea vîrf după-amiezei de aventură. Se putea auzi dintr-o dată introducînd vodca în relatarea la cămin a aventurii : „Și-atunci, draga mea, ar fi decurs povestirea, mi s-a dat niște vodcă. Și iată-mă în cabină, dînd pe gît niște vodcă, parc-aș fi fost nebună. Extraordinar !"

— Ei, *miss* Matfield, dă-i drumu ! zise domnul Golspie privind-o pe deasupra paharului ridicat. Dă-i drumu pe gît ! În sănătatea dumitale ! și goli paharul dintr-o dată.

— *All right !* exclamă ea, ridicîndu-l pe-al ei. Ce se spune ? Noroc ? !

Goli și ea paharul, cu curaj, dintr-o sorbitură. O secundă sau două nu se petrecu nimic, doar un gust ciudat de anason îi alunecă pe cerul gurii. Apoi, deodată, fu ca și cum o bombă incendiară i-ar fi explodat pe gîtlej, și simți focul alergîndu-i de-a lungul fiecărei vinișoare din trup. Trase aer, rîse, tuși, toate deodată.

— Așa se face, *miss* Matfield. L-ai dat pe gît în stil mare. Mai ia unul. Iau și eu. Numai unul, așa, ca s-avem noroc !

Umplu din nou paharele.

Plutea acum cu ușurință pe-o undă de căldură. Era foarte agreabil. Luă paharul, șovăi, apoi își ridică privirea spre el.

— Nu mă ameţesc, nu-i aşa ? Dacă mă-mbătaţi, n-am să mai fiu în stare să vă bat scrisorile, ştiţi...

— N-avea nici o grijă, îi răspunse el surîzînd prietenos şi bătînd-o pe umăr. Nu te poţi pili din două păhărele, cu băutura asta, şi pînă s-ajungi în Fundătura Îngerilor, ai să fii trează ca un judecător. Te-ncălzeşte şi te face să te simţi bine, te fereşte de răceală, asta-i tot. Ei, hai, dă-i drumu !

— Noroc ! strigă *miss* Matfield, zîmbindu-i, şi din nou simţi gustul de anason, bomba incendiară, focul arzător care alerga şi valul de căldură de la sfîrşit.

— Acuma-mi placi, *miss* Matfield, îi spuse el, cu o privire categorică de aprobare. Ai făcut-o într-un stil grandios, aşa cum se face. Ai vînă în dumneata, nu eşti ca majoritatea gîsculiţelor ălora de fete trandafirii peste care dai pe-aici. Am văzut eu bine de la-nceput. Mi-am zis : „Fata asta nu-i numai drăguţă, are şi vînă-n ea". Mi-ar fi făcut plăcere să fi venit cu noi.

— Vă mulţumesc.

— Să ştii că-i un compliment adevărat. Cu toate că nu ştiu dacă ţi-ar plăcea. O să fie-un frig să crape pietrele, şi de mîine-ncolo o să ne balansăm ca dracu tot drumul pe Marea Nordului. Şi-n Baltica o luăm de la-nceput. Îl ştiu eu vaporul ăsta de mult. Cum te simţi acum ?

— Minunat !

Şi chiar se simţea minunat. Se ridică în picioare şi începu să-şi adune lucrurile.

— Deşi nu chiar atît de limpede la cap.

Cînd ieşiră pe puntea superioară, se opri să privească în josul fluviului. Lumina zilei scăzuse la un argintiu-palid pe deasupra apei, şi din cînd în cînd se zărea sclipirea rece a undelor. Oricînd altă dată s-ar fi simţit probabil deprimată sau aproape înspăimîntată de legănarea plumburie a fluviului, de luminile difuze şi tremurătoare, de claxoanele melancolice de pe malul celălalt, dar acum toate îi păreau fascinant de misterioase şi de romantice. Un minut sau două se lăsă purtată de ele. Era complet fericită şi totuşi se simţea gata să plîngă. Probabil că de vină era vodca.

— Parcă te hipnotizează, nu-i aşa ? zise domnul Golspie posac, lîngă umărul ei.

— Da, într-adevăr, răspunse ea blînd.

În clipa aceasta, incontestabil, domnul Golspie îi plăcea, era un bărbat neobişnuit, fermecător, realmente un om minunat. O trecu un fior.

— Ei, ce faci ? Nu cumva o iei de la-nceput ? ! zise el, glumeț, dar și îngrijorat.

O apucă de braț și o trase mai aproape de el. Au rămas cîteva clipe așa. Nu-i părea rău că era acolo. O cuprinse un sentiment neașteptat de căldură și de siguranță.

Făcu un pas în lături și spuse că trebuie să plece. Domnul Golspie nu încercă s-o rețină, nu spuse nimic, ci pur și simplu o conduse înapoi la puntea inferioară și la pasarelă. Acolo se opri și îi întinse mîna.

— Mi-a făcut mare plăcere c-ai venit, *miss* Matfield, zise el luîndu-i mîna, de data asta zîmbind, nu rînjind.

— Vă doresc călătorie plăcută, domnule Golspie, spuse ea repede, să nu fie prea frig și traversarea să nu fie prea grea. Apoi, fără să-și dea seama de ce, adăugă : Și să nu uitați să vă întoarceți.

Golspie izbucni într-un rîs gros :

— Nu-s eu omul ăla. Ai să mă vezi iar, curînd. Pîn' s-ajungi bine în Fundătura Îngerilor, sînt și eu înapoi.

Îi strînse mîna puternic, apoi îi dădu drumul.

Miss Matfield se întoarse, îi făcu semn cu mîna, deși era aproape cu neputință să vezi dacă el mai era acolo, apoi se grăbi de-a lungul stradelei înguste, ceea ce o aduse, cu încetul, înapoi în lumea obișnuită. Cînd ajunse să traverseze din nou London Bridge și privi prin fereastra autobuzului, nu se mai putea zări aproape nimic din „cealaltă lume", doar scînteierea luminilor. Iar cînd ajunse înapoi la masa ei de lucru, ținînd caietul de note lîngă cea mai apropiată lampă electrică cu abajur, „cealaltă lume" era infinit de departe și poate că nu existase niciodată decît într-un vis cu ochii deschiși, într-un amurg de noiembrie. Și, cu toate acestea, chiar pe hîrtia pe care o introducea în mașina de scris era semnul că existase, se etala semnătura : *J. Golspie.* Și părea ciudat acum să te gîndești că se va întoarce, va veni înapoi de la sticla lui lungă, și de la vaporul ce dansa pe valuri, și de la zăpada și pădurile din țara aceea de pe Baltica, să treacă prin ușa batantă de colo, la nici măcar un metru de cotul lui Smeeth. Era straniu și în același timp destul de pasionant, ceea ce însemna mai mult decît se putea spune despre autobuzul 13 și despre salonul de la „Burpenfield", și despre camera ei de-acolo, și despre aspirină și apa caldă. Simțea cum zboară carul mașinii de scris. Răsuna clinchetul zglobiu al clopoțelului.

Capitolul VI

DOMNULUI SMEETH I SE MĂREȘTE LEAFA

1

Domnul Smeeth era fericit cum nu mai fusese de multă vreme. Umbrele concedierii, șomajului, mizeriei, ruinei se risipiseră, cu excepția, poate, a unor coșmaruri întîmplătoare, cînd, după o bucată de ficat la grătar sau de cașcaval prăjit care refuzau să se lase digerate, se vedea dat afară din slujbă pentru totdeauna și umblînd de-a lungul unor străzi întunecoase fără altceva pe el decît haina și pantalonul. Dar ziua asemenea vedenii nu mai apăreau. Firma nu numai că evitase falimentul, dar mergea chiar foarte bine — puteai spune chiar că mergea excelent — cu noile furnire și incrustații baltice. Aceasta însemna că domnul Smeeth avea de înregistrat și de adunat din ce în ce mai multe coloane de cifre mici și elegante, și oricît ar fi lucrat de mult în cursul zilei, seara era nevoit să rămînă cam o jumătate de ceas sau mai bine în plus, să mai înregistreze în cartea mare și în registrul-jurnal. Nu se plîngea de asta, deși uneori, cînd era mai aproape de 7 decît de 6, și lumina electrică de deasupra capului ardea de-aproape o jumătate de zi, și oricît aer curat ar fi putut fi în Fundătura Îngerilor dimineața, fusese consumat și .răsconsumat de cîteva ori de-atunci, ei da, se pomenea că-l doare puțin capul. Ba, o dată sau de două ori avusese o ușoară senzație de palpitații dureroase undeva înăuntru, dar niciodată nu durase mult, așa că nu spuse nimănui nimic. Dacă i-ar fi pomenit soției, ea l-ar fi îndopat cu o duzină de medicamente-specialități, și-ar fi alergat imediat să mai caute o altă duzină. Nu făcea cine știe ce caz de doctori, ea, dar era pasionată după medicamente-specialități, și le-ar fi încercat unul după altul, nu cu nădejdea de a se vindeca de o anume boală, nu putea pretinde că suferă

de vreuna, ci doar cu speranța că în sticla aceea ar putea să se afle nu știu ce har misterios, nu știu ce vrajă. *Mrs.* Smeeth se ducea la farmacie în aceeași stare sufletească în care s-ar fi dus la prietena ei care-i ghicea viitorul. Domnul Smeeth se îndoia și de una și de cealaltă, deși nu se îndoia chiar atît de mult cît își închipuia el.

Micile dureri întîmplătoare nu erau însă nimic în comparație cu marea ușurare de a vedea firma din nou în plină activitate. Fuseseră perioade în care aproape avea oroare să se ducă la bancă, simțea cum pînă și casierii își spuneau unul altuia că „Twigg & Dersingham" se cam clatină după cît se pare, dar acum era din nou o plăcere. „Mă duc numai pin' la bancă, Turgis", spunea, încercînd să nu arate că-și dă aere. (Nu că ar fi contat pentru Turgis, care îl credea, sincer, pe domnul Smeeth foarte important. Dar o dată sau de două ori, cînd spusese ceva de felul ăsta, prinsese o anumită privire, un fel de sclipire în ochii domnișoarei Matfield. Cu cucoana asta tinerică nu știai niciodată cum stai.) Apoi își încheia pardesiul castaniu și vechi, care ținuse destul de bine, dar care va trebui înlocuit îndată ce i se va mări leafa, își punea pălăria, își umplea pipa și cobora scările, se oprea să o aprindă afară, în față la „Lame de ras Ra-pid", și pleca tacticos cu pipa în gură de-a lungul Fundăturii Îngerilor, rece și cețoasă. Peste tot, animație și înghesuială, iar partea carosabilă, un adevărat balamuc de mașini claxonînd și zdrăngănind și hîrîind, dar printre toate astea el își avea locul său, munca sa de făcut, postul său de ocupat, așa că nu le lua în seamă, ci le considera cu o privire prietenoasă și o ureche indulgentă. Banca, trainică, numai marmură și mahon, nu lăsa să pătrundă înăuntru nici frigul usturător, nici zgomotele stridente, și el își aștepta rîndul liniștit, comod, trimițînd din cînd în cînd un nor aromat din „amestecul special" al lui T. Benenden către ghișeele ornamentate. „'Neața, domnu Smeeth, îi spuneau. Cam mușcă, astăzi. Cum mai merg lucrurile ?" Și apoi, dacă era timp, unul dintre ei se apuca să povestească ceva despre vreo chestie bizară, din acelea ce nu se întîmplă decît în City. Pe urmă, îndărăt, la birou, la pupitrul lui ; și se simțea foarte bine, foarte comod acuma, după scurta plimbare pe stradă. Numai simplul fapt că vedea în fața sa cerneala albastră, cerneala roșie, creioanele și condeiele, guma, clamele, tamponul de sugativă și ștampilele de cauciuc, toate ustensilele de pe birou, toate acolo, la locurile lor, la dispoziția sa, îi dădeau un sentiment de profundă satisfacție. Simțea, de aseme-

nea, confuz, că era o satisfacție pe care nu o vor încerca niciodată vreunul dintre ceilalți de-acolo. Turgis, fetele, puștiul Stanley, și asta pur și simplu pentru că ei nu apucau niciodată să lucreze în spiritul în care trebuia. Chiar cei doi copii ai lui erau la fel. Toți erau la fel acum. Să cîștige ceva, s-apuce să înșface repede, s-o șteargă și să cheltuiască tot, asta era viața lor.

— Și ce nu poate să-mi intre mie-n cap, domnu Dersingham, îi spuse într-o dimineață acestui domn, e cine o să-și ia răspunderea conducerii, dintre ăștia, cînd va veni vremea. Și vremea asta trebuie să vină, nu ? Vreau să spun, ei nu pot rămîne tineri și nepăsători toată viața lor.

— Nu te necăji, Smeeth. Or să se liniștească, răspunse domnul Dersingham, care se considera pe sine între cele două generații și mai socotea că, în orice caz, el știa cu mult mai multe decît Smeeth. Îmi aduc aminte de timpul — și nu-i chiar atît de mult de-atunci — cînd și eu simțeam întocmai ca ei, adăugă, evident cu impresia că acum era o personalitate cu imense responsabilități. Cînd vine vremea, știm foarte bine să ne luăm răspunderile. Acesta-i modul englezesc de viață, Smeeth, înțelegi ?

— Sper să fie așa, domnu Dersingham, răspunsese domnul Smeeth cu îndoială, dar generația asta nouă pare să fie altfel, după cît văd eu. Mă uit și la cei doi ai mei. Zvîrlă banii pe fereastră îndată ce pun mîna pe ei, și săptămîna următoare, dumnezeu cu mila, ăsta li-e obiceiul. M-apucă groaza cînd îi ascult vorbind, deși îmi dau seama că mama lor a cam avut, dintotdeauna, astfel de obiceiuri, și poate că îi seamănă ei.

Cu toate acestea, oricît de nesatisfăcătoare puteau să apară perspectivele lor, atît lui George, cît și Ednei părea să le meargă, chiar în perioada aceea, destul de bine, și faptul acesta era și el un izvor de mare bucurie pentru domnul Smeeth, care-i vedea — și-i văzuse așa de cînd erau copilași mici — înconjurați de capcane și de curse fără număr. El trebuia să-și bată capul pentru doi, căci mama lor nu lăsa niciodată impresia că și-ar face griji pentru ei sau pentru orice altceva, cu toate ghicitoarele și cu toate sticluțele ei de la farmacie, iar dac-ai fi stat s-o asculți pe ea, ai fi putut crede că viața-i o poveste cu zîne. Pentru domnul Smeeth — deși n-o spunea — viața era o călătorie în care porneai neînarmat și fără călăuză, fără busolă, printr-o junglă unde pîndeau șerpi veninoși la fiecare pas și unde tigri îndulciți la carne de om puteau sări din fiecare desiș. Numai cînd vedea puțin teren liber în

fața sa, se simțea mai liniștit. Era o fire temătoare, și dacă ar fi trăit într-o epocă bisericoasă, n-ar fi trecut cu vederea nici cel mai mărunt ritual de mîntuire. Dar nu trăia într-o epocă bisericoasă, și nici nu era credincios. Din universul său fuseseră izgoniți zeii, nu însă și diavolii. Vedea destul de limpede toate prevestirile și semnele răului în lume, pentru că avea o fire care-l ajuta să presimtă orice lovitură mocnită în întuneric, și era înconjurat de-atîția demoni, încît nu se simțea în stare nici să-i împace, nici să-i înfrîngă. Dacă, doritor cum era, de a fi onest, cumsecade, bun, blînd și fericit, curajul lui s-ar fi frînt, n-ar fi avut pe cine chema în ajutor, pe nimeni, decît doar poliția. Astfel trăia acest bărbat care mergea atît de tacticos și de liniștit de la modesta sa locuință la modestul său birou, mai alarmat și mai primejduit decît un arcaș al regelui Richard al III-lea. Punea mîna pe lemn și nădăjduia cu disperare „să fie mai bine". Tocmai acum părea că se apropie și binele acesta. Era fericit cum nu mai fusese de multă vreme.

2

În dimineața de după plecarea domnului Golspie i s-au întîmplat domnului Smeeth două lucruri. Primul păru să fie de mică importanță în momentul acela, deși mai tîrziu și l-a amintit prea bine. A sunat George de la atelier, o comunicare din partea maică-si :

— E-aici, dar n-are chef să vină la telefon, zicea George. Așa că trebuie să-ți spun eu ce-are ea de spus. Uite despre ce-i vorba. Îți aduci aminte de tot ce povestea despre vărul ei, Fred Mitty ? Ei bine, s-a mutat la Londra, cu nevastă-sa cu tot. Tocmai a primit o scrisoare de la ei și o invită să treacă să-i vadă astă-seară, la ei acasă, pe undeva pe la Islington. N-are impresia c-ai vrea să mergi și dumneata...

— Nu, nu vreau să merg, îi spuse domnul Smeeth. Dar n-are a face, e-n regulă.

— Da, știu că e, zise George, dar chestia e alta. Mama se duce la ei la ceai, și cînd ai să vii dumneata acasă, ea o să fie plecată. Ce vrea ea să știe este asta : să-ți lase ceva, zice ea, sau ai să te duci în oraș să iei ceaiul și să te distrezi nițel...

— Ascultă, George, strigă tăios tatăl, sînt sătul de chestii de-astea cu distracții !...

— Eu nu fac decît să-ți repet ce zice mama, explică vocea lui George. Liniștește-te, tată. Eu n-am nimic de-a face cu chestia asta. Dumneata poți să iei ceaiul în oraș și să te distrezi...

— N-am chef să mă distrez. V-am mai spus de-atîtea ori, adăugă el acru, mie-mi place o viață liniștită.

— Bine, bine. Atunci, poate să-ți lase ceva pregătit. Dumneata o să trebuiască doar să pui puțin la încălzit. N-am să fiu nici eu acasă, nici Edna.

— Bine, e-n regulă, zise domnul Smeeth, căruia nu-i surîdea de loc să-și pună singur mîncarea la încălzit. Am să rămîn în oraș. Spune-i mamei că-i în regulă. Și mai spune-i că sper să se distreze bine cu domnul Mitty.

Auzise pe nevastă-sa vorbind despre vărul ăsta, Fred Mitty — îi cam plăcea să vorbească despre neamurile ei — dar nu-l cunoscuse pînă acum. Ultimii cîțiva ani Mitty locuise într-unul din marile orașe din provincie, Birmingham sau Manchester. Dacă ar fi fost după domnul Smeeth, putea să fi rămas acolo. În orice caz, neveste-si îi făcea plăcere. Nimic nu-i făcea ei mai multă plăcere decît să iasă seara în oraș și să stea de palavre cu cineva, să se amuze. Domnul Smeeth își amintea acum că Fred Mitty — ce nume și ăsta ! — era socotit a fi foarte antrenant, unul dintre cei mai zvăpăiați din membrii familiei neveste-si, comicul numărul unu la toate nunțile din familie, și la toate înmormîntările, dacă-i vorba. Cîtă vreme neamurile doamnei Smeeth puteau să se adune și să mănînce, să bea și să pălăvrăgească, și să se pupe unele cu altele, n-avea mare importanță pentru ele dacă era nuntă sau înmormîntare. Smeethii, cîți mai rămăseseră dintre ei, erau altfel. Dacă se întîlneau, asta însemna *ceva*. Patru dintre ei nu vorbiseră unul cu altul de zece ani de zile, din cauza a două căsuțe de la țară, în Highbury. Neamurile neveste-si le-ar fi vîndut pe amîndouă și-ar fi mîncat și băut banii într-o săptămînă !

— Dar nici nu ne-ar sta bine, nouă, să fim toți la fel, nu-i așa, tînără doamnă ? exclamă el, aproape vesel, adresîndu-se către *miss* Poppy Sellers, care în clipa asta venise la el cu niște facturi proaspăt bătute la mașină.

— Așa spune și papa al meu, domnu Smeeth, răspunse ea în felul său ciudat de fetiță pe jumătate poznașă și pe jumătate timidă. Și mama-i răspunde totdeauna : „Ei, n-ai decît să-ncerci, la urma urmei".

— Și ce vrea să spună cu asta ? întrebă domnul Smeeth amuzat.

Miss Sellers își scutură căpșorul ei micuț și brun.

— Poate c-aș fi în stare să vă spun, da' poate că și nu. Am făcut toate astea, domnu Smeeth. E bine ?

— Păi, ia să vedem nițel, răspunse el potrivindu-și ochelarii. Poate c-aș fi în stare să-ți spun, da' poate că și nu...

Fata rîse. Era mititică și drăguță, chiar dacă Turgis tot mormăia de cîte ori venea vorba despre ea. Deși în vremea din urmă nu mai mormăise cine știe ce. Nu mai făcuse nimic cine știe ce în vremea din urmă Turgis, decît că-i dădea înainte cu munca lui — și asta o făcea foarte bine — iar în rest, stătea cu capul în nori. Devenea vioi și sprinten și atent numai cînd intra domnul Golspie și-i spunea să facă ceva. Sucit băiat Turgis ăsta ! Dar începuse să vadă puțin și de el, să se îngrijească, și asta era mare lucru. Luase obiceiul să se perie pe cap și pe haine și să-și schimbe gulerele ceva mai des ; era și timpul, nu-i vorbă. Domnul Smeeth îi aruncă o privire pe deasupra ochelarilor, apoi citi cu atenție facturile.

— Vă rog, domnu Smeeth, zise Stanley ieșind din biroul direcției, domnul Dersingham dorește să vă vadă.

Și acesta a fost al doilea lucru ce i s-a întîmplat în dimineața aceea : scurta întrevedere cu domnul Dersingham.

— Ceea ce-mi dau seama, Smeeth, zise domnul Dersingham după cîteva preliminarii, este că dumneata ai făcut ceva pentru firmă, și că acum a venit rîndul firmei să facă ceva pentru dumneata. În ultima vreme ai avut destul de multă muncă suplimentară, nu-i așa ? ca și noi toți, de altfel...

— Am avut, domnu Dersingham. A fost foarte mult de lucru pentru mine, și-mi pare bine că situația îmi permite s-o spun.

— Și mie, poți să mă crezi. Am pus umărul serios în aceste ultime cîteva săptămîni. Treaba a fost destul de grea, după părerea mea. În special această ultimă săptămînă, cu creșterea enormă a comenzilor, și tot nu s-a terminat, sîntem încă foarte departe de a se fi terminat. Și, totuși, uite ce voiam să-ți spun : dumneata ai ajutat firma, ai făcut tot ce-ai putut, știi, și acuma propun să ți se mărească leafa.

Făcu o pauză și privi la funcționarul său.

— Vă mulțumesc foarte mult, domnu Dersingham ! exclamă domnul Smeeth roșind. Nu voiam să pomenesc nimic de-așa ceva tocmai acum, pentru că știam cum au mers lucrurile, dar domnu Golspie a spus ceva imediat după ce-a venit...

— Eh, natural, asta nu-i afacerea domnului Golspie, nu-i de loc. Vreau să spun, el lucrează cu noi, aici, are, într-o anumită

măsură, unele responsabilităţi, dar faptul că dumneata capeţi o sporire de salariu sau altcineva capătă o sporire de salariu nu are nimic a face cu el. E completamente resortul meu.

— Perfect, domnu Dersingham. Înţeleg foarte bine, zise domnul Smeeth scuzîndu-se, deşi în gînd el îi mulţumea domnului Golspie pentru treaba asta.

— Deşi... ăăă... trebuie să recunosc... domnul Golspie mi-a pomenit de chestia asta. Dar, practic, eu luasem propriu-zis hotărîrea încă dinainte. El a pomenit de dumneata, şi a mai pomenit de *miss* Matfield. Pare să creadă că ea lucrează foarte bine.

— *Miss* Matfield lucrează foarte bine, domnu Dersingham. Şi fără nici o îndoială că nu primeşte salariul pe care l-ar merita. Noi i-am promis, atunci cînd a intrat la noi, să-i mărim leafa, dacă va fi posibil, la şase luni de la angajare.

— Eh, m-am gîndit că începînd de acuma să-i dăm trei lire şi jumătate în loc de trei lire pe săptămînă. Poate c-ai să-i spui dumneata, Smeeth. Discret. Nu cred că-i pot mări deocamdată leafa şi lui Turgis.

— Lucrează mai bine, domnu Dersingham.

— Trebuie să mai aştepte, totuşi. În ce te priveşte pe dumneata, Smeeth, m-am gîndit să-ţi facem trei sute şaptezeci şi cinci :

Era un spor serios, cu mult peste o liră pe săptămînă.

— Vă mulţumesc foarte mult, domnu Dersingham. Fiţi sigur c-am să fac tot ce pot...

Dar domnul Dersingham, înalt, trandafiriu, binevoitor, i-o tăie scurt, cu un gest prietenos al mîinii.

— E-n regulă, Smeeth ! Sper să nu fie ultimul spor. Vei sălta o dată cu firma, şi, în ritmul de acum, cine ştie unde-o s-ajungem ? ! Domnul Golspie a propus mai multe acţiuni complementare, destul de rentabile, dacă vor fi puse în aplicare aşa cum trebuie, şi am intenţia să examinez punctul nostru de vedere în timpul cît lipseşte el. Oh — pentru că veni vorba — cred c-ar fi bine ca sporurile astea, atît al dumitale, cît şi al lui *miss* Matfield, să-nceapă cu chenzina asta, da ?

Din cînd în cînd, în tot cursul zilei, domnul Smeeth se gîndi la aceşti bani în plus şi, încîntat, îşi făcea socoteli cam ce s-ar putea face cu ei. Era, nici vorbă, de părere că ar trebui puşi deoparte. Aşa cum trăiau, trăiau confortabil, dar puneau deoparte foarte puţin, sau chiar nimic, şi acum, în sfîrşit, aveau ocazia să-nceapă să pună ceva deoparte. Asigurări ? Ar trebui văzut, pentru că existau fel de fel de formule. Obligaţii ? O in-

vestiție bună și sigură. Ar putea să-și cumpere o casă printr-una din societățile astea de construcții. Se și vedea examinînd toate aceste posibilități, fumîndu-și tihnit pipa și-apoi luîndu-și note și punînd pe hîrtie cîteva cifre. Aproape că-i lăsa gura apă.

De-abia tîrziu după amiază, cînd erau pe terminate, începu el să atace problema majoră, pentru că, la fel cu cei mai mulți dintre noi, prefera să examineze la început problemele mici, agreabile, amuzante. Beleaua, în toate aceste probleme majore, era *mrs.* Smeeth. Dacă o să-i spună și ei despre acești bani suplimentari, va dori să-i cheltuiască. Era în firea ei de cheltuitoare înnăscută. Nu era nici meschină, nici cicălitoare. Dacă n-aveau bani, nu se plîngea, și o scotea la capăt cu bani puțini vreme lungă, cînd nu se putea altfel. Apucă-te însă și spune-i că sînt ceva bani de încasat, și nu se va lăsa pînă cînd nu-i va fi tocat, toți, pe haine, și pe fleacuri, și pe mese în oraș, și pe teatre, și cinematografe, și pe excursii pe litoral, și pe cutii cu bomboane, și vinuri de import. Asigurări, obligațiuni, societăți de construcții ! O și auzea spunînd ce crede *ea* despre astea și ce crede și despre el pentru că i-a dat prin cap să propună să-și arunce banii aiurea, fără judecată. (Ea nu înțelegea niciodată ideea de economie, afară doar cînd era vorba de a pune deoparte cîțiva șilingi, într-un vas sau o cutie, pînă sîmbătă. A da banii pe o asigurare sau a-i depune la o bancă însemna în ochii ei pur și simplu să dai banii din mînă și să nu capeți nimic în schimb.) O să-l acuze că-i un amărît de bătrîn meschin, un bătrîn zgîrcit, figură demnă de dispreț, după judecata ei, și o să-i pomenească de alți bărbați, dintre cunoștințele lor, prezentabili, cu mîna largă, plini de elan. Și va ajunge să fie atît de insuportabilă, încît în cele din urmă el va ceda, și-atunci ce le va rămîne pentru viitor, pentru zile negre ? Sticle goale, și cutii de bomboane goale, și programe vechi, și amintiri de la Clacton. Nu, așa nu mergea. Vedea el o ieșire, firește, și asta era : să nu-i spună de mărirea lefii pînă cînd nu va reuși să pună ceva deoparte, ceva mai acătării ; dar nu putea suporta ideea de a face una ca asta. Însemna să o mintă, nu o dată, ci poate de zece ori. N-ar fi fost decît spre binele lor, dar îi intrase în cap că în tot acest timp se va simți ordinar, meschin. Erau unii care vorbeau despre nevestele lor ca despre niște oameni în tovărășia cărora te simțeai totdeauna meschin, ordinar, și dacă te-ai fi luat după cum vorbeau, ai fi crezut că s-au însurat cu cel mai mare dușman al lor ; dar, deși Edie și el trăgeau de multe ori unul hăis și altul cea, cu ei lucrurile nu stăteau de loc așa. Și-atunci, ce să facă ?

Îl mai preocupa încă problema asta cînd plecă de la birou, seara, și intră la T. Benenden, după colț. Pe cînd se uita la tutungiu cum lua jos cutia de tinichea obișnuită, se întrebă dacă Benenden o fi însurat. Stătea de vorbă cu el de atîția ani, dar nu reușise să afle acest lucru. Cu siguranță că Benenden nu putea fi însurat. Un om care nu purta niciodată cravată nu era posibil să aibă nevastă, afară doar, firește, dacă pleca de acasă cu cravata, și la prăvălie o scotea.

— Ești însurat, domnu Benenden ? întrebă domnul Smeeth ca din întîmplare.

T. Benenden se opri brusc din cîntărit.

— Ce să spun, e o întrebare foarte ciudată, răspunse el cu privirea în gol.

— Scuză-mă, te rog, zise domnul Smeeth, destul de încurcat. E-o chestiune particulară.

— Nu, de loc, de loc, zise T. Benenden, cu privirea încă în gol. Nu-i nici o supărare, te rog să mă crezi. Ceea ce am vrut eu să spun este că mi se pare mie ciudat să răspund. Dumneata m-ai întrebat : „Ești însurat, domnu Benenden ?" Ei, singurul răspuns pe care pot să ți-l dau este că *sînt*, da', pe de altă parte *nu sînt*. Ce-ai să înțelegi din asta ?

Pînă să aibă timp domnul Smeeth să înțeleagă ceva din asta, un tînăr năvăli înăuntru, aruncă niște gologani pe tejghea și strigă :

— Un pachet de ordinare. De zece !

Domnul T. Benenden, plin de dispreț, luă din raft un pachet de țigări ieftine, strînse plin de dispreț gologanii și privi cu și mai mare dispreț la tînăr cum se repezea să plece.

— L-ai văzut ? L-ai auzit ? zise el minios „Un pachet de ordinare !" „Pachet-de-ordinare" ! Se repede să intre, se repede să iasă, nu stă să zică *te rog* sau *mulțumesc*, nu stă niciodată să se gîndească la ceva. Atîta tot : un pachet de ordinare. Nici măcar nu poate să despartă ca lumea cuvintele. Un pachet de ordinare. Uite, vezi, continuă el grav, cu ochii fixați pe domnul Smeeth și fără să clipească măcar o dată, asta e ruina comerțului de tutun din ziua de azi. Nu vreau să spun că nu se cîștigă. Se cîștigă. Din asta s-au făcut marile averi — din pachete de ordinare. Dacă dumneata și cu mine am fi avut înțelepciunea să ne dăm seama, cînd a început războiul, că afacerea asta cu un pachet de ordinare avea să vină, că *trebuia* să vină — le fumează bărbații, le fumează femeile, le fumează băieții și fetele — noi am fi făcut avere, ușor, ca nimic. Uită-te la dividendele mari care se dau în branșa noastră, de unde vin ? Nu de la

tutun. De la pachetele de ordinare. La fel cu prăvăliile. Dever rapid, intră, ies, zvîrle banii, iau pachetu, gata, au șters-o ! Bani ușori. *All right !* Dar îți spun : e ruina debitantului de azi. Și de ce, ai să mă-ntrebi ? ! Pentru că lasă negoțul ăsta fără suflet. Au început unii să pună afară șiruri de aparate automate după ora de închidere. Le-ai văzut. Păi, dacă-i vorba pe-așa, ar putea să le țină toată ziua, și basta ! Un pachet de ordinare ! De zece ! Uite-ți băncuța. De douăzeci ! Uite-ți șilingu ! Ce-s eu, om, sau mașină automată ?

— Ai dreptate, zise domnul Smeeth, dînd din cap.

— Sînt om, ba mai mult, sînt om cu cunoștințe de expert, asta sînt. Vii dumneata la mine și-mi spui : „Vreau un amestec de cutare și cutare, puțin Virginia, puțin Latakia", sau poate că nu spui așa, pentru că nu te pricepi nici atît, dar, în orice caz, ai ideea dumitale despre ce vrei, și vii la mine, și eu o stabilesc, întocmai cum am stabilit-o pentru *dumneata*, cu amestecurile astea ale mele. E o oarecare plăcere și în treaba asta. Dar afacerea cu pachetu de ordinare ! Aș putea tot atît de bine să stau acolo-n ușă și să-mi bage băncuța-n gură și să le cadă pachetu din buzunarul vestei.

— Frumos ți-ar sta, nu ?

Domnul Smeeth îl privi cum îi umple tașca și nu se putu împiedica să-și spună că amestecul special propriu al lui T. Benenden arăta mai prăfuit decît de obicei.

— A rămas cam pe fund, admise T. Benenden, închizînd tașca, deși, dacă m-ai întreba pe mine, eu aș cere totdeauna să-mi dai ce-i pe fundul cutiei. Nu-i praf, să știi, e marfă bună, cel mai bun oriental. E parfumat ăsta, și nici prințul de Wales n-ar cere ceva mai bun pentru pipa lui, cred că trage și el pipă.

— Cred că trage, zise domnul Smeeth, dîndu-i banii. Dar ce voiai să spui despre însurat ?

— Ah, da, reluă T. Benenden, pregătindu-se să consume puțin din propria sa marfă. Păi, răspunsul meu la întrebarea dumitale a fost „sînt și nu sînt". Cum te descurci dumneata cu șarada asta ? întrebă el, cu aerul unui om care a înfățișat o enigmă grozavă. Cum te descurci ?

— Oh, nu știu... Aș zice, la prima vedere, că dumneata spui că *ești* însurat pentru că din punct de vedere legal ești încă însurat și ai o soție care-i în viață, dar în același timp spui că *nu* ești însurat pentru că nu duci o viață de om însurat. De fapt, ești separat de soția dumitale. Este, domnu Benenden ?

Fața celuilalt se lungi pentru că i se răpise atît de repede ocazia de a da el însuși explicația.

— Asta-i o probă straşnică de judecată din partea dumitale, domnule Smeeth, zise el, luminîndu-se. Nu sînt mulţi bărbaţi pe-aici pe la noi care s-o fi rezolvat aşa ca dumneata. Ai dreptate. M-am despărţit de aproape zece ani. Ea îşi merge drumul ei, şi eu pe-al meu. Am stat însuraţi trei ani numai, şi pentru mine-a fost prea de ajuns, a fost o adevărată viaţă de-a cîinele cu pisica. Dacă ea voia să ieşim, eu voiam să stăm acasă, şi dacă voia ea să stăm acasă, voiam eu să ieşim. Păi, e simplu, nu-i aşa ? Dacă ea are poftă să iasă, n-are decît să iasă. Dacă are poftă să stea acastă, n-are decît să stea acasă. Şi ce-i cu asta ? Ei, dar ăsta e punctul de vedere al bărbatului. Aici începe lipsa de egalitate a sexelor. Eu eram dispus s-o las să iasă sau să stea acasă, aşa cum avea poftă. Dar ea, ea ce făcea ? Avea şi ea aceeaşi atitudine imparţială, aceleaşi principii largi ? Aici domnul Benenden îşi scoase pipa din gură, ca să poată emite un hohot de rîs scurt şi amar : Cînd ea voia să iasă, trebuia să ies şi eu, şi cînd ea voia să stea acasă, trebuia să stau şi eu acasă. Aşa era, după capul ei. Cîinele grădinarului, asta era ea, toată vremea, şi în special sîmbetele şi duminicile, tocmai cînd aveai poftă de un pic de înţelegere. Nu ne-am putut împăca. De ce unor bărbaţi le place să spună că se-nţeleg bine cu nevestele, e un mister pentru mine. Eu niciodată nu m-am putut înţelege, şi nici nu-mi pasă cine poate.

— Aşa şi trebuie, zise domnul Smeeth, fără vreun motiv special, dar simţind că Benenden trebuia încurajat.

— Da, bine, cum ziceam, am fost trei ani împreună, şi ea m-a lăsat de trei ori şi eu am lăsat-o de două ori în ăşti trei ani. Neamuri care se-amestecau întotdeauna, „ne-au împăcat", cum ziceau ei, dar a fost o nenorocire. Mereu unul dintre noi îşi strîngea lucrurile. Nu ştiam niciodată cînd mă duceam acasă dacă găsesc ceva de mîncare sau un bilet care să-mi spună că a plecat la soră-sa, la Saffron Walden. Aşa că ultima dată i-am lăsat eu un bilet în care-i ziceam că mai bine să rămînă pentru totdeauna la Saffron Walden şi m-am mutat cu cameră mobilată acolo jos, pe Camberwell, şi o săptămînă întreagă nu m-am mai întors acasă. Cînd m-am întors, ea tocmai plecase iar la Saffron Walden — se întorsese între timp acasă şi aşteptase cîteva zile — şi-acolo a rămas.

— Şi-acuma nu te mai vezi de loc cu ea ?

— Stai niţel, zise T. Benenden scărpinîndu-se în barbă cu vîrful pipei. Ultima dată cînd m-am întîlnit cu ea, din întîmplare, a fost acum un an sau doi, sau poate chiar trei. Mă plimbam pe la expoziţia de îmbrăcăminte şi de băcănie de la Sala

agriculturii, și deodată am văzut-o, era cu soră-sa — sînt veșnic împreună — și cu o altă femeie, toate trei gustînd din mostrele gratuite de sosuri, sau de jeleuri, sau de carne la borcan, ceva în felul ăsta, ceea ce eu puteam să fiu sigur c-or să facă. M-am uitat la ele și-am trecut pe partea cealaltă.

— Nu te-ai oprit de loc ? întrebă domnul Smeeth.

— Dacă m-aș fi dus la ele acolo, zise domnul Benenden serios, ce s-ar fi întîmplat ? O mulțime de discuții. „Tu ai făcut cutare lucru !" „Oh, da ? așa am făcut ?" „Păi da, dar tu ai făcut cutare lucru !" Și ce n-ar fi spus ea, ar fi spus soră-sa în locul ei. Soră-sa asta are o limbă de-un cot, e știută în tot Saffron Walden. Am aflat mai tîrziu, pentru că un om de-acolo a venit într-o dimineață chiar aici în prăvălia asta. Ei bine, nu te poți apuca de asemenea discuții la un stand cu sosuri și jeleuri gratis pentru gustat, nu-i așa ? Anul trecut mi-a trimis o carte poștală ilustrată de la Cromer, așa, ca să-mi scoată ochii, înțelegi ? Nu, mă simt mai bine fără ele. Ia spune-mi, domnu Smeeth, parcă și dumneata ești însurat, nu-i așa ? Dacă-mi aduc bine aminte și dumneata ești un om căruia îi place casa...

— Asta așa-i, zise domnul Smeeth, simțindu-se în momentul acela un tată și un soț plin de iubire. Și mă simt foarte bine.

— Oh, unora li se potrivește, replică judicios domnul T. Benenden. Au un fel de talent sau de înclinație pentru așa ceva. Eu nu fac legi în chestii de-astea. Dar *mie* nu mi s-a potrivit niciodată. Mie îmi place o viață liniștită așa cum înțeleg eu, să fac *ce* vreau eu și *cînd* vreau eu, și să am timp să mă gîndesc înainte de a mă apuca de ceva. Bună seara !

Plecînd, domnul Smeeth ajunse la concluzia că rezolvase misterul cravatei. Benenden nu purta cravată tocmai pentru ca să-și arate independența. Cu toate acestea, domnul Smeeth nu-l invidia, deși chestiunea cu *mrs.* Smeeth și cu banii din sporul de leafă mai rămînea să fie rezolvată. Îi părea bine că de data asta nu se ducea acasă și că nu va fi obligat să dea ochii cu nevastă-sa decît noaptea tîrziu. Înlătură pentru moment problema și se întrebă, în schimb, cum să-și petreacă seara. Primul lucru pe care trebuia să-l facă era să mănînce ceva. O dată sau de două ori luase o gustare într-un local la Holborn, unde-i plăcuse, și se hotărî să se ducă tot acolo. O luă pe Aldermanbury și Milk Street, prinse un autobuz la Cheapside, și zece minute mai tîrziu era așezat comod la o măsuță în local.

Nu, nu putea să nu se simtă mai bogat decît se simțise dimineață. Acuma, practic, el era un om de patru sute de lire pe an, în loc de a fi unul de trei sute. Simțea că era în-

dreptățit să-și sărbătorească această avansare așa cum îi plăcea lui, liniștit. Deci, începu prin a-și comanda o gustare bună și substanțială, apoi căută să descopere în ziar ce putea găsi astă-seară în materie de distracții. Era un concert simfonic la „Queen's Hall". Acolo se va duce! Nu fusese niciodată la „Queen's Hall", totdeauna socotise concertele de-acolo puțin peste nivelul lui. Concerte simfonice la „Queen's Hall", suna cam greu, cam tulburător, dar o să încerce. La urma urmei, deși n-avea pretenția să se priceapă mare lucru la muzică, îi plăcea, nimic nu-i plăcea mai mult decît muzica, și cu siguranță că va găsi acolo ceva care să-i placă și lui, și „Queen's Hall", scump și rafinat cum suna, n-avea să-l dea gata. Pînă acum își găsise muzica pe plăci de gramofon și la radio, la orchestre prin parcuri sau pe litoral, la concerte populare în North London sau întîmplător la „Kingsway Hall" și la „Central Hall", și serile, pe vremuri, la galerie, s-audă trupa lui Carl Rosa cîntînd *Carmen* și *Rigoletto*, și una cu paiațe, dacă-și aducea bine aminte, se chema *Pag-li-atsy*[1]. Ei, concertul ăsta simfonic la „Queen's Hall, o să fie o noutate, un pic de aventură. Își luă gustarea fără grabă, ca de obicei, dar cu un strop de excitație lăuntrică.

Ajunse la „Queen's Hall" la o oră pe care o socotise foarte potrivită, dar fu mirat că, după ce plăti un preț ce i se păru destul de usturător, nu găsi loc decît la galerie. Numai cu zece minute dacă mai întîrzia, ar fi fost prea tîrziu, gînd care îi făcu multă plăcere în timp ce urca treptele, printre toți amatorii de concerte, pasionați și limbuți.

3

Locul său nu era prea confortabil, și era foarte sus, departe, dar îi plăcea aspectul sălii, cu pereții albastru-verzui, și cu tuburile aurite ale orgei, și luminile care străluceau din orificii în plafon, ca o aprinsă lumină de soare, șirurile de scaune mici și pupitrele muzicanților, totul gata pregătit. Era frumos. Program nu cumpără — cereau un șiling pe bucată, și există o limită peste care omul nu trebuie să treacă, de! — dar se amuză privind la lumea dimprejur și ascultînd frînturi din convorbirile lor. Era un amestec cam bizar, cu totul deosebit de ceea ce ai fi putut întîlni la Stoke Newington sau pe Fundătura

[1] Este vorba de opera *Pagliacci* de Leoncavallo.

Îngerilor ; destul de mulţi străini (de tipul cu cearcăne vinete pe sub ochi), cîţiva tineri cam dezmăţaţi, care purtau cămăşi kaki-închis şi părul lung, ici şi colo cîţiva bărbaţi între două vîrste, liniştiţi, ca el, şi un număr oarecare de fete tinere şi drăguţe şi de cucoane distinse ; examină totul cu interes. Lîngă el erau cîţiva străini oacheşi, în grup, o cucoană brună şi zbîrcită, bătrîioară, căreia nu-i tăcea gura vorbind spanioleşte, sau italieneşte, sau greceşte, sau vreuna din limbile astea, un tînăr subţirel care-şi citea atent programul şi părea să fie şi el plin de muzică şi, mai încolo, două tinere galbene. De cealaltă parte, vecin cu el, era un bărbat voinic, al cărui păr cărunt şi aspru îi stătea ca o perie deasupra unei feţe late şi roşii ; fără îndoială că era englez, dar de un tip ieşit din comun, puţin cam excentric poate şi aprig în părerile lui.

Omul acesta, mişcîndu-se neîncetat în spaţiul îngust de care dispunea, se izbi de domnul Smeeth şi mormăi o scuză.

— Nu prea se poate mişca omu-n voie azi, aici, zise domnul Smeeth prietenos.

— Aici nu-i loc niciodată, domnule, răspunse omul tăios.

— Da ? spuse domnul Smeeth. Nu prea vin des pe-aici.

Îşi dădea seama că nu făcea să spună că venea pentru prima oară.

— Totdeauna-i înghesuială la concertele astea : sala arhiplină, claie peste grămadă, nu găseşti un centimetru de loc nicăieri. Şi totdeauna-i acelaşi lucru. Ce dracu vor să spună cînd tot dau zor că nu-şi pot scoate banii ? Cine-i de vină ? întrebă omul îndîrjit, ca şi cum domnul Smeeth ar fi fost şi el responsabil în parte. Plătim cît ne cer să plătim. Umplem toată sala, nu-i aşa ? Ce mai vor ? Vor să se-agaţe oamenii de tavan şi să se caţăre pe ţevile orgei ? N-au decît să construiască o sală mai mare, sau să nu mai vorbească prostii !

Domnul Smeeth fu de acord, simţindu-se fericit că nu era necesar să facă şi el ceva.

— Spune-le treaba asta unora, continuă omul cel aprig, pe care nu era nevoie să-l îmbie la vorbă, şi-or să-ţi răspundă : „Ei, da, da' ce zici de «Albert Hall» ? Aia-i destul de mare, nu ?" „Albert Hall" ! ! E ridicolă sala aia ! Am fost destul de prost să mă duc să-l ascult acolo pe Kreisler, acum cîteva săptămîni. Monstruos ! Odios ! Puteau foarte bine să folosească un hipodrom şi să-l pună să cînte dintr-un balon captiv. Dac-ai fi ascultat un gramofon în a doua, a treia casă, tot n-ai fi putut avea o audiţie mai proastă. Aici cel puţin e muzică, asta trebuie s-o recunosc. Dar e o-nghesuială a dracului !

Orchestranții începuseră să-și ocupe locurile și arătau ca o grămadă de cărăbuși negri. Domnul Smeeth se distra încercînd să ghicească ce erau toate instrumentele pe care le vedea. Viori, violoncele, contrabasuri, flaute, clarinete, trompete, cornuri, tromboane, astea le știa, dar de cîteva altele nu era sigur — drăciile alea de alamă galbene și rotunde erau cornuri ? — și era greu să le vezi de acolo de unde ședea el. După ce toți se așezară, îi numără cu toată seriozitatea, erau aproape o sută. Orchestră, nu glumă ! „O să fie ceva frumos", își zise el. În momentul acesta toată lumea începu să bată din palme. Dirijorul, un tip înalt și cu înfățișare de străin, cu păr cărunt, bogat și zburlit, ajunsese la estrada lui înțărcuită și saluta publicul dînd din cap scurt și des. Izbi de două ori cu bagheta în pupitru, ușor. Toți orchestranții își luară instrumentele și erau cu ochii la el. Își ridică încet brațele, apoi le coborî brusc, și concertul începu.

Întîi, toate viorile emiseră un zgomot tremurător pe care-l puteai simți trecîndu-ți în sus și în jos prin șira spinării. Cîteva clarinete și basoane scoaseră un șir de țipete nearticulate, și alămurile făcură unele observații dezagreabile. Apoi intrară toate viorile și urcară din ce în ce mai sus, iar cînd ajunseră sus de tot, omul cel voinic din fund izbi într-un gong, cei doi de lîngă el atacară tobele, și în clipa următoare, toți, suta întreagă, dădeau din ei tot ce puteau, iar dirijorul se agita în așa hal, încît aveai impresia că manșetele or să-i zboare în orgă. Zgomotul era îngrozitor, asurzitor : sute de găleți de tinichea aruncate pe niște scări de piatră ; pereți de case se năruiau : zece mii de oameni se văitau de durere de dinți, pichamăre lucrau de zor : magazii întregi de mușamale erau jefuite, și fiecare metru de mușama sfîșiat în fîșii ; și pe deasupra se mai produceau și nenumărate accidente de tren. Apoi, deodată, zgomotul încetă ; unul dintre clarinete, singur-singurel, șoptea și gungurea, viorile își începură din nou freamătul lor tremurat și tremurară așa pînă tăcură. Dirijorul lăsă brațele să-i cadă de-a lungul trupului. Aproape toată lumea începu să bată din palme.

Nici domnul Smeeth, nici vecinul său nu se asociară la aplauze. Firește, omul cel aprig sufla și fîsîia, ca să-și arate nemulțumirea.

— Nu mi-a plăcut cine știe. Dar dumitale ? se încumetă domnul Smeeth, care simțea, după sforăiturile vecinului, că putea risca întrebarea.

— Asta? Porcărie! Absolută porcărie! lătră omul cel aprig în urechea stîngă a domnului Smeeth. Dacă înghit asta, or să-nghită orice, orice le-o cădea la îndemînă. Porcărie curată! Ascultă-i!

Şi cum aplauzele continuau, omul cel aprig îşi luă în mîini capul său mare şi gemu.

Bucata următoare îi păru domnului Smeeth a fi o piesă din aceeaşi dezagreabilă familie, decît că, în loc să fie gălăgioasă, era zeflemistă. Nu mai auzise niciodată pînă atunci o muzică să-ţi dea asemenea impresie de subţiat, de osos, de necioplit, de zgîriat. Parcă-ţi bîzîiau sîrme subţiri în urechi. Aveai senzaţia că încerci să mesteci îngheţată. Viorile te detestau cum dădeau cu ochii de tine, şi nu se puteau suporta nici între ele; flautele fluierau mai tare decît fluieraseră vreodată de cînd existau, dar nu exprimau nimic alt decît un dezgust general; alămurile nu interveneau decît pentru a produce zgomote stranii, cavernoase, iar omul voinic şi cu prietenii săi, din fundul scenei, izbeau în instrumente de parcă toate se turtiseră şi erau moarte, ca nişte tobe sparte. Oameni foarte înalţi şedeau grămadă şi beau vin de chinchina rînjind unul la altul, şi în mijlocul lor, între ei, un copil tîmpit zgîria cu unghia încoace şi-ncolo pe o placă de ardezie. O ultimă zgîrietură pe ardezie, şi oroarea se sfîrşi. Din nou, dirijorul, după ce-şi şterse fruntea, mulţumi pentru aplauze.

De data asta domnul Smeeth nu mai ezită:

— Nici asta nu mi-a plăcut, spuse el vecinului său.

— Nu? Omul aprig era aproape stupefiat. Nu-ţi place? Mă uluieşti, domnule, pur şi simplu. Dacă nu-ţi place asta, ce doamne iartă-mă poate să-ţi placă în muzica modernă? Păi bine, nu se poate, trebuie să li se dea şi modernilor o şansă, o posibilitate. Nu poţi refuza să-i asculţi pe toţi în bloc, nu-i aşa?

Domnul Smeeth admise că nu se putea, că aşa era, dar spuse lucrul acesta în aşa fel încît să lase impresia că-şi dă toată osteneala să-i facă să stea liniştiţi.

— Foarte bine, foarte bine, continuă omul cel aprig, trebuie să mărturiseşti c-ai ascultat acum una dintre cele două sau trei lucrări scrise în cursul acestor ultimi zece ani şi care-o să dăinuiască. Ei, asta trebuie s-o admiţi!

— Da, cred... zise domnul Smeeth încruntîndu-şi sprîncenele.

Aici omul cel aprig începu să-l lovească pe braţ.

— Construcţie? Da, natural, construcţie n-are, şi-i inutil să pretinzi că are, asta-i ce ne supără şi pe dumneata şi pe

mine ! (Aici domnul Smeeth primi o lovitură și mai puternică, o lovitură în toată regula, ce mai, pentru ca faptul să fie scos în evidență.) Noi cerem ceva ce n-are. Dar, în schimb, tonul, coloritul pur al orchestrei — superbe ! Să fie-a dracului, are poezie-n ea ! Romantică, natural. Romantism, cît vrei. Ultraromantică. Toți tipii ăștia de azi încep prin a spune că-s clasici, dar în fond sînt romantici, gîlgîie romantismu-n ei, și omul lor e Berlioz, numai că ei nu-și dau seama sau nu vor să admită. Ce-ai de spus ?

Domnul Smeeth obiectă foarte circumspect că fără îndoială ar fi multe de spus din punctul ăsta de vedere. În timpul antractului ieși să fumeze o pipă și avu grijă să se miște din loc în loc astfel ca omul cel aprig, care părea că stă la pîndă, să nu-l găsească.

După antract concertul fu mult mai bun. Începu cu o bucată cam lungă, din care jumătate fu cîntată de un pian, iar cealaltă jumătate de o parte din orchestră, pentru că o altă parte nici nu atinse măcar instrumentele. La pian era un tip mărunt și brun, și, nu putea fi nici o îndoială, *știa* să cînte la pian. „Terrrum, ter-*rum*, terrum, terrum, terrum, trum-trum, trrr", îi dădea zor orchestra, și mărunțelul stătea rezemat cu spinarea de scaun privind alene la dirijor. Dar din clipa în care orchestra se oprea, se precipita pe claviatură și-ncepea cu „terrrum, ter-*rum*, terrum, terrum, trum-trum, trrr" ale lui. Uneori cîntau viorile, în surdină, trist, și pianul intra și el, risipind valuri argintii de sunete, sau se întîmpla să alunece în sus și în jos pe o scară de coarde catifelate, și-atunci domnul Smeeth se simțea foarte calm și fericit și trist, toate în același timp. La sfîrșit a fost o amestecătură generală, pianul urla la orchestră, apoi începea s-alerge singur, apoi orchestra începea să tune și se lansa într-o șarjă în urma pianului, năvăleau la deal, se repezeau la vale, strigînd și bubuind, urlînd și atacînd, pînă ce, cu o detunătură violentă, în timpul căreia pianistul părea că-i călare pe pian, iar dirijorul că ține-n brațe orchestra întreagă, totul se sfîrși. De data asta domnul Smeeth aplaudă cu furie, și la fel făcu și omul cel aprig, și la fel făcură toți ceilalți, chiar și violoniștii din orchestră ; iar tipul mărunțel, roșu acum la față ca un rac, intră și ieși de vreo zece-douăsprezece ori în scenă, mulțumind într-una. Dar nu mai cîntă nimic, oricît de mult și de tare aplaudară, și domnul Smeeth, despre partea lui, nu putea să i-o ia în nume de rău. Omul își făcuse datoria. Pe cuvînt, ce talent !

— Acuma vine vechiul nostru prieten, zise omul cel aprig, întorcîndu-se brusc.

— Unde ? exclamă domnul Smeeth mirat.

— În program, răspunse celălalt. Vine *Întiia* de Brahms.

— Da ? Într-adevăr ? zise domnul Smeeth. Trebuie să fie foarte bine.

El auzise despre Brahms, ştia că scrisese nişte *Dansuri ungare*. Dar, dacă nu se înşela, dansurile astea fuseseră un fel de distracţie pentru Brahms, care era unul dintre cei mai mari clasici. Nu înţelesese ce era aia *Întiia*, şi nu vru să întrebe, dar cum întîmplarea făcu ca doamna străină şi bătrîioară din dreapta să se uite în program, îşi aruncă şi el ochii şi avu tocmai timpul să descopere că ceea ce urmau să asculte acum era o simfonie, de fapt *Simfonia întîi* de Brahms. Probabil c-o să fie prea grea pentru capul lui, dar era cu neputinţă să fie tot atît de îngrozitoare ca bucăţile moderne din prima parte a programului.

Îi trebui destulă vreme ca să se deprindă. Brahmsul din simfonia aceasta părea un tip foarte sumbru, greoi, morocănos, care, cînd şi cînd, era capabil să arunce o scăpărare de furie, sau să se-nfunde într-un colţ şi să stea supărat, singur, dar cea mai mare parte se desfăşura tenebroasă şi zdrăngănitoare. Erau însă momente în care ţişnea cîte un val de melodie, uneori nespus de duioasă, înflorind din coarde sau din unduiri de rîs ale flautelor şi clarinetelor, sau o flacără superbă a întregii orchestre, şi domnul Smeeth aştepta momentele acestea, perplex, dar aţîţat, ca un om care întrevede străfulgerate imagini încîntătoare ale unei văi stranii prin vălurile de ceaţă de pe coasta muntelui. Pe măsură ce simfonia continua, începu s-o priceapă din ce în ce mai bine, iar momente ca acelea apăreau din ce în ce mai des, pînă cînd, în cele din urmă, în mişcarea finală, sosi şi clipa cea mare, care justifica totul, întregul concert simfonic.

Începuse această parte finală cu cîteva note ale alămurilor, înfundate şi lugubre. Unele dintre aceste frînturi sardonice de melodie le mai auzise înainte, în desfăşurarea simfoniei, şi-acum, repetate la modul acesta, aveau asupra sa un efect foarte bizar, aproape că-l înspăimîntau. Era ca şi cum i-ar fi fost trecute ca fulgerul prin faţa ochilor toate azilurile, şi spitalele, şi cimitirele din nordul Londrei. Toate alămurile păreau să fie convinse că Smeeth n-avea şanse perceptibile de scăpare. Viorilor, tuturor

viorilor le părea rău, protestau, se înfiorau, se cutremurau, plîngeau; dar cornii și trompetele și tromboanele reveneau și le spulberau. Toată orchestra deveni apoi tumultuoasă, și o voce după alta se ridica deasupra vacarmului amenințător, țipa mînioasă, țipa întristată, pentru ca să se piardă după aceea din nou. Apăreau mici intervale stranii, în timpul cărora cîntau numai coardele, dar cîntau ciupite, nu vibrînd la atingerea arcușului, și ciupitul acesta, destul de delicat și de lent, de rar la început, deveni mai brutal și mai puternic, pînă cînd ajunse să lase impresia că primejdia domnește peste tot. Tocmai cînd se părea că acest ceva va exploda, ciupitul coardelor încetă, sunete ample și triste se desfășurară larg din nou, ca niște giganți condamnați la moarte. Apoi totul păru să alunece, să se cufunde în deznădejde, ca și cum Brahms ar fi căzut într-o mocirlă, și lumina zilei se stingea pentru el. Sosi însă, acum, momentul crucial. Brahms sări imaculat afară din mocirlă, puse piciorul pe pămînt sănătos și luă cu sine și orchestra, și pe omul cel aprig, și pe cei trei străini, și pe domnul Smeeth, și tot „Queen's Hall"-ul într-un unic și nobil elan. Era melodia cea mare. „Ta *tum* ta ta *tum* tum, ta *tum* ta-ta *tum* ta *tum*." Îi venea să strige de atîta splendoare. Corzile se legănau într-un profund și îmbelșugat unison, și ți se părea că ești luat și purtat pe sus și c-ai să ai încă o mie de ani superbi de trăit. Dar într-un minut, două, această măreție a sunetelor se spulberă și se așternu confuzie și tenebre, după care, brusc, urmară întîi o neașteptată gingășie a viorilor, apoi voci aspre de alămuri. Domnul Smeeth renunțase să se mai lase îmbătat de vrajă, cînd, iată, revenea, pe neașteptate, măreția, făcînd să-i crească inima, să-l sufoce aproape, pentru ca apoi iar să se lase purtat, pierdut, și toate să înceapă să se așeze la locul lor dintr-o dată, aprig, ca și cum bătrînul Brahms își pusese în cap să nu mai suporte absurdități de la nimeni și de la nimic sub soare. Uite, uite, uite, uite! *Uite!* Se sfîrșise. Toată lumea aplauda, aplauda pînă nu mai putea, și dirijorul își ștergea fruntea și se înclina, apoi făcu semn orchestrei să se ridice în picioare. Iar bătrînul Brahms se spulberă în neant.

Ploua mărunt și rece afară pe Langham Place, unde automobilele mari ale bogătașilor se miroseau unul pe altul ca niște monștri lustruiți. Pînă pe Chaucer Road, la Stoke Newington, era drum lung și trist, dar cînd și cînd, frînturi de încîntare, de vrajă îi mai treceau, plutind, prin minte și se simțea mai emoționat și mai fericit decît se simțise dimineața, cînd aflase de mărirea lefii. Fără nici o îndoială că o bună parte din sim-

fonie îl depășea, sau poate că pur și simplu n-avea pentru nimeni nici un înțeles. Dar ce era bun, *era*. „Ta *tum* ta ta..." Ei, cum venea ? Tot drumul din High Street și pînă în Chaucer Road, pe cînd zorea pe străzile întunecoase și încerca să facă astfel încît gulerul pardesiului să ajungă la marginea pălăriei, se străduia să prindă și aria asta. O mai simțea încă vibrînd și dogorind undeva înlăuntrul lui.

Nevastă-sa și Edna erau acasă. Le auzi vocile pe cînd închidea ușa din față. Probabil că George era încă în oraș.

— Alo ! Eu sînt ! George a venit ?

Îi spuseră că George se și culcase (George sau rămînea foarte tîrziu în oraș, sau se băga în pat foarte devreme, un băiat ciudat), așa că încuie ușa din față cu grijă și puse zăvorul.

— Ei, iată-l și pe plimbăreț că s-a întors ! strigă veselă *mrs.* Smeeth. Unde-ai fost, tată ?

Mai avea încă pălăria și paltonul pe ea, și se trata cu o felie de tort și cu o jumătate de pahar de bere.

— Am fost la un concert, răspunse, cu un ton puțin jenat, dar plin de el.

Se duse ceva mai aproape de foc și începu să-și scoată ghetele.

— Adă lu taică-tu papucii, Edna, fii tu fată bună, îi spuse maică-sa. Și unde-a fost concertul ?

— La „Queen's Hall".

— Ooo... șic de tot, măi-măi ! exclamă *mrs.* Smeeth. Ți-a plăcut ?

— Pariez că nu ! sări Edna, cu un ton agresiv, denotînd un nivel intelectual coborît.

— De unde știi tu, domnișoară, că nu ? Mai sînt oameni cărora le place un pic de muzică bună, chiar dacă ție nu-ți place. N-am ajuns toți să turbăm după jaz. Și nimănui din cîți cunosc eu nu-i place muzica bună, bucăți clasice, mai mult decît lui taică-tu. Nu-i așa, tată ? Nimeni nu știe asta mai bine decît mine. De cîte ori n-a trebuit s-ascult și eu cu el, și pentru mine și puțin mi se pare mult. Da' acuma, sus, la culcare, Edna, că altfel iar n-ai să fii în stare să te scoli mîine dimineață și iar ai să ai neplăceri la magazin.

— Asta ce mai e ? întrebă domnul Smeeth privind la nevastă și apoi la fată. A avut neplăceri la magazin ?

— N-am fost eu de vină, dar știi, absolut de loc, și tu, mamă, ce nevoie-aveai să mai deschizi vorba ? începu Edna, dar maică-sa i-o reteză scurt.

— N-am spus c-ai fost de vină, dar ai să fii dacă nu te duci sus să te culci.

Așteptă pînă ce Edna dispăru.

— Îmi zice c-a avut ceva neplăceri cu achizitorul sau cu șeful de raion, fleacuri, dar ea crede că e cineva care o vorbește de rău și eu i-am spus să stea liniștită un timp și să nu răspundă, pînă se mai domolesc. Ei, continuă, lăsîndu-se bine în fotoliu după ce-și dădu berea pe gît, ți-a spus George că m-am dus în vizită la Fred Mitty și nevastă-sa.

— Mi-a spus, confirmă domnul Smeeth. Ce mai face vărul Fred ? Ce l-a adus pe-aici ?

— N-am putut să lămuresc bine ce. E ceva cu niște reclame și cu cinematografe, cam așa ceva. Nu mi-a explicat cum se cade. Dar arată bine, și nevastă-sa la fel, și fiică-sa. Să vezi ce-a crescut ! E cam de vîrsta Ednei, dar e mai înaltă decît Edna. Dar am rîs ! (Fața i se lumină.) Am rîs ! Să mor, nu altceva. Îmi părea rău că nu ești și tu acolo. Of, doamne, doamne, ce-am putut să rîd ! Fred a fost dintotdeauna un tip antrenant, de cînd îl știu așa era, și cu cît îmbătrînește, cu-atît devine mai amuzant. Astă-seară s-a pornit de credeam că nu se mai isprăvește. A început să povestească de unu pe care l-a cunoscut la Birmingham — cred c-a fost angajat la el — și se pare că tipu nu putea să vorbească decît cu jumătate de gură, nu putea altfel, n-avea-ncotro, știi, și Fred a început...

— Dacă tu n-ai nimic contra, cred c-ar fi mai bine să lăsăm asta pe mîine, Edie, zise domnul Smeeth ridicîndu-se în picioare. Aș vrea să mă culc. Sînt obosit.

— Oh, *all right !* Domnu cu viața ordonată ! exclamă mrs. Smeeth bine dispusă. Chiar merită să țină minte omul o glumă să ți-o povestească ție ! Nu-i nimic. Las', c-ai să-i vezi sîmbătă cu ochii tăi. Am să-l rog pe Fred s-o facă înc-o dată. Sîmbătă seara vin cu toții la noi.

— Ah, da ? Vin ? zise domnul Smeeth cu o totală lipsă de entuziasm.

— Știu eu ce ai avea tu poftă să spui, îi răspunse femeia, pe cînd se îndreptau spre ușă. Dar trebuia să-i invit, nu ? Și-afară de asta, trebuie și noi să ne distrăm puțin.

Asta așa era. Nu voia să-i strice cheful. Nu-i spusese încă despre mărirea lefii, și nu era de loc sigur c-o să-i spună. Trebuia să mai rămînă cineva și la numărul 17, pe Chaucer Road, care să-și frămînte capul și să facă ceva economii. „Tum *tum* tum tum..." nu, nu putea s-o prindă... Stinse lumina și-și urmă nevasta sus.

4

A doua zi, de dimineața și pînă seara, își tot spuse că n-o să pomenească o vorbă doamnei Smeeth despre spor pînă n-o face toate aranjamentele să poată economisi cea mai mare parte din el. O dată ce va fi luat toate măsurile, n-o să mai fie nici o primejdie — deși nici plăcut nu va fi — să-i spună. Între timp, dacă ea îl va întreba ce-i cu sporul care-i fusese promis, va trebui să se eschiveze cu o poveste oarecare. Nici asta n-o să fie prea agreabil, și nici ușor. Dacă te uitai la *mrs.* Smeeth, cu felul ei de a fi liber și degajat, ai fi crezut că-i ușor s-o duci cu vorba, dar nu era de loc, sau, în orice caz, asta era impresia domnului Smeeth. Ori de cîte ori încerca, se pomenea, om la vîrsta lui, roșindu-se și bîlbîindu-se. Dar așa stăteau lucrurile, și așa își făcuse planul. Pierdu o parte din timpul prînzului, cît putea ciupi între cele două ochiuri și cafeaua neagră, „examinînd" două-trei posibilități, asigurări și Creditul Național în special, și cînd se întoarse la birou și puse pe hîrtie cîteva cifre, luă cîteva note și făcu socoteli cu scrisul său mărunt și curățel, avu un vag sentiment de bunăstare, de bogăție, și se simți și el o dată în viața sa important.

Singura persoană din birou care băgă de seamă o schimbare la el fu Stanley. Interesul lui Stanley pentru afacerile firmei „Twigg & Dersingham" nu fusese niciodată prea mare și se prăbușise aproape cu totul acum, cînd domnul Golspie era plecat. În după-amiaza aceea îl găsi pe domnul Smeeth un tiran insuportabil. Pentru a se consola, nu-i rămase decît să-și imagineze, în viitor, o scenă dramatică, o anume scenă, în care domnul Smeeth, victimă a unor gangsteri teribili, va apela, în disperare de cauză, la marele detectiv S. Poole, ca să descopere de-abia atunci, după ce-l va fi salutat cu plecăciune, că se afla în fața lui Stanley, băiatul de birou pe care odinioară îl bruscase și îl disprețuise. „Da, Smeeth, îi va spune S. Poole, dumneata nu-ți imaginai de loc atunci cine-ți copia scrisorile și cine-ți umplea călimările. Dar ce-a fost a fost, să lăsăm astea. Hai să te scap de bestiile astea criminale." Și marele S. Poole, după ce-și vîra un revolver în buzunarul hainei de blană, ieșea, urmat de un Smeeth uluit și tremurînd ca varga. „Curaj, omule, curaj !" zicea S. Poole pe cînd se așeza la volanul mașinii sale cu două locuri. „N-am să pot niciodată să-ți mulțumesc îndeajuns, domnule Poole..."

— Și-acuma vezi-ți mai departe de treabă, Stanley, continuă aceeași voce. (Dar, doamne ! ce deosebire în ton.) Ți-am mai

spus o dată că scrisorile trebuie să prindă poşta de provincie. Pregăteşte-te s-o ştergi la oficiu. Ai plicurile ?

În tramvaiul care-l ducea spre casă, domnul Smeeth întorcea paginile ziarului de după-amiază, căutînd obişnuitele anunţuri adresate „omului care economiseşte" şi „micului capitalist". Unul dintre ele îl întreba — şi asta nu pentru prima oară — ce avea de gînd să facă spre „asfinţitul vieţii", şi cu toate că nu avea încă un răspuns pregătit, astăzi simţea şi el că se poate uita la ea, la reclamă, fără să i se strîngă inima. Avea, de mai demult, o asigurare bună pentru un om în situaţia lui ; mai avea ceva, puţin, e drept, la Cecurile poştale, pentru cazuri de nevoi urgente ; şi acuma va avea de pus deoparte peste o liră pe săptămînă. Ei, dac-ar putea face asta zece ani, cincisprezece ani, şi dacă firma va continua să meargă tot atît de bine, şi dacă or să-i mai mărească iarăşi leafa, ei, atunci, desigur... şi se pierdu în socoteli seducătoare.

Ajuns acasă, o găsi pe Edna ghemuită lîngă foc, cu o mutră nefericită, umflată la faţă şi cu ochii plînşi.

— Ei, ei, exclamă el, ce s-a-ntîmplat ?

— M-au dat afară, mormăi Edna cu nasul în foc.

— Da, e boacănă chestia asta, nu-i aşa ? şi *mrs.* Smeeth năvăli în cameră cu o tigaie în mînă. I-am spus eu aseară să aibă grijă, aşa cum stăteau lucrurile, că voiau s-o sape, s-o lucreze, şi mă pomenesc cu ea, acu o juma de ceas, că-mi spune că s-au certat în toată regula şi, ce mai încoace-încolo, domnişoara noastră a fost pusă pe liber...

— N-am fost eu de vină, interveni Edna, care de bună seamă că spusese asta de multe ori pînă atunci.

— Tu du-te acuma sus şi aranjează-te niţel ! strigă maică-sa. Masa o să fie gata-ntr-un minut, şi aşa cum arăţi nu poţi să te aşezi la masă. Ne-ar tăia pofta de mîncare. Şi să nu-ncepi să-mi spui că nu vrei să mănînci pentru c-ai fost dată-afară. Du-te sus şi nu ne face s-aşteptăm toată noaptea pînă-ţi vine pofta să cobori.

— Ce-i cu toată povestea asta ? întrebă domnul Smeeth cu disperarea rece a unuia căruia i se mai făcuseră asemenea figuri, şi încă destul de des.

Îşi luă înfăţişarea aceea cu care sînt deprinse toate nevestele, pentru că le face să se întrebe de ce oare bărbaţii îşi închipuie că viaţa domestică — spre deosebire de toate celelalte feluri de viaţă — trebuie să fie lipsită de orice eveniment supărător ?

— Ia te uită la mine cum am rămas cu tigaia în mînă ! exclamă *mrs.* Smeeth rîzînd. Șezi liniștit un moment, nu te agita, și într-o clipă mîncarea-i pe masă, deși ce gust o să aibă numai dumnezeu știe, după cîte-am avut toată ziua de-alergat încoace și-ncolo...

Rămas singur, domnul Smeeth ajunse încă o dată la concluzia că nevastă-sa era de invidiat. Făcea tărăboi, făcea mult mai multă gălăgie decît el, dar în fond pe ea toate aceste neplăceri și lovituri ale soartei n-o supărau. Orice fel de întîmplare, chiar o vădită nenorocire, o ațîța, și pînă la urmă parcă-i făcea chiar plăcere. Ceea ce nu-i făcea plăcere era o viață liniștită, același lucru să se repete zi după zi.

Se întoarse ca o furtună, involburată și apetisantă.

— Haide, scoală, tată ! N-o mai așteptăm pe Edna. Vine ea într-o clipă. Ia din tocană. Ia mai mult, carnea-i numai oase. Ia de la fund, ai să dai de arpacaș, și-o să-ți facă bine la stomac.

— Ce-i cu chestia asta cu Edna ?

— După cît pot eu să-mi dau seama, n-ai ce să-i reproșezi fetei, deși poate c-a arătat puțin cam prea multă independență. Știu, ea *este* independentă, cam de capul ei, cu toate că, la urma urmei, e mai bine așa decît prea mult altfel. Dar nu-i decît un copil, dacă stai să te gîndești, și sînt sigură că îi plăcea să muncească acolo și *voia* să rămînă. O să-mi caut mîine o treabă pe acolo și-o să dau o raită pin' la Finsbury Park, să-i spun eu șefului ăluia de raion, sau cine-o fi el, două vorbe, să mă țină minte ! Peste tot nu-i decît favoritism, altceva nu găsești, de sus și pînă jos numai favoritism, și firește că Edna nu era de multă vreme la ei și-ar fi trebuit să-și mai țină gura, dar, la urma urmei, o fată are și ea dreptul să spună o vorbă, să se apere, și eu sînt cea din urmă să mă împotrivesc la așa ceva, dar ăia au început s-o lucreze, și ea s-a apărat și le-a spus cîteva care nu le-au convenit, și primul lucru a fost s-o dea afară.

Nu era o expunere prea limpede a felului cum fata ajunsese să fie concediată de la o firmă importantă de detailiști de stofe, dar păru că domnul Smeeth se mulțumise cu ea, pentru că nu mai ceru alte amănunte. Adevărul este că mai trăise scene de astea și înainte, și ajunsese să știe că nu merită să încerci a descoperi adevărul adevărat, lucrurile așa cum se petrecuseră. Edna cobori arătînd ca de obicei, numai că avea un aer ceva mai tragic.

— Și cînd termini cu ei ? o întrebă domnul Smeeth.

— Săptămina asta. Cu cît mai repede, cu-atît mai bine. Nu m-aş duce nici mîine dacă n-ar fi să-mi iau banii pe săptămina muncită. Sînt toţi nişte porci, asta sînt. Cunosc cîteva fete — Ivy Armitage de exemplu — care-au lucrat acolo şi care mi-au spus cum stau lucrurile, şi fireşte că eu n-am vrut să cred, dar n-a trecut mult şi-am văzut pe pielea mea că n-au spus chiar aşa prostii de pomană, cum credeam eu.

— Şi ce-ai de gînd să faci acum ? întrebă tatăl, destul de plictisit.

— Nu-ţi face griji, tată. N-am de gînd să pierd prea mult vremea pe-acasă. Îmi găsesc eu ceva...

— Ce-ar vrea ea să facă ar fi să intre la „Madame Rivoli", în High Street, explică *mrs.* Smeeth, şi să-nveţe meseria cum trebuie.

— Ce meserie ? Fii bună şi dă-mi legumele mai aproape, Edna.

— Modistă. O ştii pe „Madame Rivoli", din High Street, acolo de unde mi-am luat pălăria aia roşie foarte frumoasă, care-a căzut în apă la Hastings, atunci ? Acuma ţine madam Talbot prăvălia. Ştii, bărbatul ei a murit din stridii, acum patru ani, şi nimeni n-a vrut să mai aibă de-a face cu ei luni de zile... da-da, madam Talbot, o femeie mărunţică, arată cam franţuzită, foarte elegantă, ştii, tată, dar exagerează puţin. Ţi-am arătat-o într-o zi, ţi-aduci aminte, cînd tu ai zis că dac-ai avea picioare aşa de subţiri ca ea ţi-ai da măcar osteneala să le acoperi, şi cred că te-a auzit.

— Şi pe urmă spui că *eu* sînt aia care pălăvrăgesc ! exclamă Edna. Frumos fel de a vorbi, n-am ce zice ! Şi, pe deasupra, şi despre madam Talbot. Nu exisă o persoană mai amabilă, mai drăguţă decît madam Talbot.

— Tu vezi-ţi de treburile tale şi nu te-amesteca, zise *mrs.* Smeeth, uitînd că tocmai despre treburile Ednei se vorbea. Dar dacă vrei să nu stai degeaba, dă fuga şi adu budinca, fă şi tu o treabă pînă ce termin eu asta. Ai grijă cum o scoţi. Ia-o cu un şervet.

— Şi ce-are madam Rivoli cu chestia asta ? întrebă domnul Smeeth.

— N-are nimic. E numai un nume, o firmă, înţelegi ? Înainte de madam Talbot a ţinut-o *miss* Murgatroyd. Atrage lumea, îşi închipuie toţi că-s modele aduse direct de la Paris. Şi-afară de asta, e cel mai bun magazin în felul lui din tot cartierul. Dacă ştii tu unul mai bun în Stoke Newington, aş vrea să-mi spui şi mie care-i, tare-aş vrea să ştiu şi eu. Singurul lucru care

mă face pe *mine* să nu intru în prăvălia aia sînt prețurile, da, prețurile... oh, sînt groaznice, groaznice! Dacă-i vorba de asta, poți tot atît de bine să te duci să-ți tîrguiești în West End. Dar madam Talbot face afaceri bune... nu cred că magazinul e numai al ei, cred că ea îl conduce doar, și mi-a zis cineva că sînt doi ovrei care-s proprietari. Hai, Edna... și *mrs.* Smeeth sări în picioare și luă budinca din mîna fiicei. Dă acum fuga după farfurii, și totu-i gata. Uite, poftim. E bună la gust, nu te uita cum arată. Așa-i totdeauna cu budincile astea. Ți-am dat destul, tată ?

— Destul, da, zise domnul Smeeth.

— Bine, dacă n-o să-ți ajungă, poți să mai iei. Și tu, Edna ? Nu vrei, nu-i așa ? Ei bine, ai să iei, cu toate astea. Mănîncă, și-ai să vezi c-o să-ți fie mai bine.

— Am mîncat și mai proaste ca asta, zise judicios domnul Smeeth. E puțin cam necrescută, nu ți se pare ?

— Ooo, mamă, nu poți s-o amesteci ca lumea ?! exclamă Edna mofturoasă. E ca plumbu. Zău! Mai dă-mi puțin de la mijloc, te rog. Nu pot să mănînc coaja asta.

— Ascultă, dac-ai fi tu în locul meu și eu aș fi mama *mea*, zise *mrs.* Smeeth într-o tentativă de a se arăta severă, te-aș pune să mănînci ce ai în farfurie și să nu mai tot alegi și să ciugulești, cum faci tu. Dar că n-a ieșit atît de bună cum ar fi trebuit, asta-i adevărat.

— Ei, și ca să ne-ntoarcem la ce vorbeam, zise domnul Smeeth punînd lingurița jos și dînd din cap negativ la propunerea unei noi porții de budincă. Ce legătură are madam Talbot asta, sau madam Rivoli, sau cine-o mai fi, cu ce vorbeam noi ? Ce-are a face cu noi ? Am uitat cum a ajuns vorba despre ea. Tu i-ai tot dat zor cu pălăria ta roșie și cu stridiile, și cu picioarele și cu ovreii, că m-am zăpăcit de tot! Hai s-o luăm de la-nceput dacă totuși *trebuie*.

— Oh, spune-i tu, Edna, cît mă duc eu dincolo să fac ceaiul. Și, pentru numele lui dumnezeu, ai grijă și nu mai pomeni de pălării roșii sau de stridii sau de altceva, că tata își ia pălăria și pleacă de-acasă. Nu vezi că s-a zăpăcit de tot ?

Și *mrs.* Smeeth, îndemînatică de parc-ar fi fost un scamator, dispăru din cameră cu un teanc de farfurii și de tăvi.

— Uite cum e, tată, începu Edna. Prietena mea, Minnie Watson, o cunoaște pe *mrs.* Talbot asta, care conduce magazinul „Madame Rivoli", pentru că mama ei o cunoaște de mult, și Minnie Watson m-a recomandat doamnei Talbot și am stat de

vorbă, și Minnie Watson i-a spus după aceea că eu aș vrea să intru la ei să învăț meseria de modistă dacă s-ar putea...

— Aha, va să zică ajungem la chestiune, în sfîrșit!

— Ei, chestia e asta, doamna Talbot i-a spus lui Minnie Watson că-i place de mine și că, dacă vreau să intru ucenică, s-ar putea, și o să mă învețe meseria. Dar că, la început, vreo șase luni, o să trebuiască să stau fără leafă, și după aia or să-mi plătească ceva, nu mare lucru la început, dar mai tîrziu am să pot să cîștig o mulțime de parale, pentru că se cîștigă bine dacă ești modistă bună și pricepi meseria.

— Așa stau lucrurile, tată, interveni *mrs.* Smeeth intrînd cu ceaiul. Să-nvețe să facă pălării de damă. Nu zic că-i o idee rea, pentru că rea nu e, și dac-ar fi să mă-ntrebi pe mine eu aș fi de părere că fetei i se oferă o posibilitate frumoasă să iasă ceva din ea, cel puțin tot atît de frumoasă ca oricărei alte fete din cîte cunosc eu, pentru că-i pricepută la lucru de mînă — cînd vrea să-și dea osteneala, dar acasă asta nu se-ntîmplă prea des — și-i place să transforme pălării, ceea ce eu n-am reușit niciodată.

— Toată lumea zice că mă pricep la asta, spuse Edna, sfidătoare.

— Nu știu ce înțelegi tu prin „toată lumea", dar dacă vrei să spui de Minnie Watson a ta și de altele ca ea, nu cred că ce spun ele face multe parale. Sînt în stare să-ți spună tot ce vrei. Dar ideea nu-i rea, tată. Însă, cum i-am spus și ei, afacerea cu ucenicia o să ne vină cam greu, pentru că înseamnă să lucreze de pomană, și acuma, cînd s-a învățat să cîștige, s-a învățat să și cheltuiască, și o să trebuiască s-o ținem noi, să fie îmbrăcată ca lumea, și o să mai vrea să mai și cheltuiască pe cîte ceva, da' de adus în casă n-o să aducă nimic multă vreme. Tu spui că eu n-am cap pentru afaceri, tată — și știu că n-am și nici n-am pretenția că am — dar îndată ce mi-a vorbit de chestia asta, am întrebat-o cum crede ea c-o s-o putem scoate la capăt.

— Tata nu poate să spună nu, exclamă Edna privindu-l triumfătoare, pentru că el a vrut să mă fac profesoară, și dacă m-aș fi apucat, aș mai fi mers și-acuma încă la liceu și ar fi trebuit să mai și plătească pentru mine, fără să mai vorbim că n-aș fi cîștigat nimic.

— Da, dar tu n-ai vrut să te faci profesoară, asta-i! zise *mrs.* Smeeth, ca și cum în felul ăsta chestiunea se rezolva.

— Și-afară de asta, fata mea... începu domnul Smeeth, oarecum solemn.

— Bea-ţi ceaiul, tată.

Curios lucru, dar ori de cîte ori domnul Smeeth avea de făcut o declaraţie într-adevăr plină de gravitate, în mod invariabil *mrs.* Smeeth îl întrerupea dîndu-i fie o ceaşcă de ceai, fie o farfurie, fie rugîndu-l să mai pună puţini cărbuni pe foc sau să vadă dacă n-a bătut cineva la uşa din faţă.

— Continuă, tată, ce voiai să spui ? zise *mrs.* Smeeth, băgînd de seamă că el se cam încruntase la ceaşcă.

— Ce voiam să spun este că a fi profesoară e un lucru şi a fi modistă, altul. Dacă tu te-ai fi hotărît să te faci profesoară, Edna, eram dispus să fac un sacrificiu, ca să poţi ajunge profesoară. A fi în învăţămînt e o profesiune. Şi, în plus, una sigură. O dată ce-ai ajuns profesoară, te-ai asigurat pe tot restul vieţii...

— Toate arată oribil, a fete bătrîne, mai ales după ce au împlinit cîţiva anişori. Doamne fereşte, ce viaţă !

Mrs. Smeeth se cutremură înfiorată, scutură din cap, apoi zîmbi soţului, încurajîndu-l să-şi continue micul discurs.

— Dar afacerea asta cu pălării de damă e cu totul altceva. Poţi să faci parale cu ea, dar poţi şi să nu faci... Nu ştiu. Ce ştiu e că este cu totul altă clasă, nu-i de loc aceeaşi situaţie socială. Aş fi fost dispus să fac pentru una ceea ce nu sînt dispus să fac pentru cealaltă. Aşa că nu-mi scoate ochii cu învăţămîntul, pentru că-i cu totul alături de chestiune, da.

— Oh, *all right !* şi Edna ridică din umeri. Nu-i mai tot da zor într-una. Dacă nu se poate, nu se poate, şi gata.

Îşi împinse ceaşca din faţă şi se ridică de la masă. Apoi se opri în loc şi-şi privi părinţii. Domnul Smeeth, spre consternarea sa, văzu că ochii fetei se umpluseră de lacrimi. Aşa cum arăta acum, era întocmai ca în zilele de demult, cînd se mai jucau împreună fel de fel de jocuri copilăreşti.

— Dar aş fi vrut să mă duc la ea. E singurul lucru pe care sincer aş fi vrut să-l fac de cînd am terminat şcoala. Şi dacă m-aş fi dus la madam Talbot, într-un an sau doi aş fi putut cîştiga o mulţime de bani, şi poate că odată şi odată aş fi reuşit să am şi eu magazinul meu. Dac-ar fi vrut George să facă ceva de felul ăsta, lui nu i-aţi fi spus nu... oh...

Se îndreptă spre uşă, dar chemarea tatălui o opri.

— Ei, stai puţin, zise el.

Apoi, după ce fata rămase pe loc, domnul Smeeth aruncă o privire scurtă la obrajii plini de lacrimi, se uită la nevastă-sa pe deasupra mesei şi apoi la faţa de masă.

— Păi, dacă-i așa, poate c-ar fi mai bine să-ncerci, așa aș zice eu, Edna.

— Oooo, da ?

Era atît de încîntată și de înflăcărată, încît se aruncă spre el.

— Pot ? Pot de-adevărat ?

Încurcat, puțin intimidat, domnul Smeeth făcu un gest ca și cum ar fi vrut s-o îmbrățișeze, dar pesemne că se răzgîndi și se mulțumi s-o bată pe umărul care-i era mai aproape.

— E-n regulă, murmură el, e-n regulă !

— Pot să dau o fugă să-i spun ? întrebă Edna, cu ochii strălucitori și jucînd din picioare de nerăbdare.

Apoi dispăru din odaie.

— Ei, tată, începu *mrs.* Smeeth. Nu vreau să spun că-mi pare rău de hotărîrea ta, pentru că nu-mi pare. Cred că asta-i ce voia fata de la o vreme-ncoace. Nici nu mai știe ce-i cu ea. Ah !... și oftă din fundul sufletului. Tare-aș vrea să-i văd fericiți. La urma urmei, o viață are omu...

— De unde știi ? întrebă bărbatu-său.

— Ei, să zicem că nu știu, dacă-i vorba pe așa, domnule savant, ripostă ea bine dispusă. Dar, cu toate astea, am eu în capul meu o idee, o idee foarte bună. Ce voiam să spun, însă : dacă era după mine, eu nu i-aș fi dat voie să-nceapă. Și să nu-mi spui acuma că eu te-am împins, pentru că nu te-am împins. Singur ai făcut-o. Știi ce-nseamnă asta. Un an sau doi n-o să cîștige mai nimic, și chiar dac-o trebui să se restringă puțin, acuma, că nu mai cîștigă nimic, tot n-ai s-o poți lăsa așa, să nu-i dai ceva. Așa că să nu începi să-mi spui că un șiling are doișpe *pence* sau de-alde astea de-ale tale ! Tu ai făcut-o, cu mîna ta. Eu îmi pusesem în cap, de la-nceput, să nu m-amestec. Și dacă tu crezi c-ai s-o poți scoate la capăt, foarte bine, sînt încîntată !

— Firește că pot, răspunse el, aproape indignat. Apoi îi dădu drumul : De fapt, știi, mi s-a dat sporul ăla...

— Ei, nu ?!

— Da, mi l-au dat.

— Cît ?

— Mi s-a făcut trei sute șapte-ș'cinci, asta-nseamnă că mai mult de o liră pe săptămînă decît aveam înainte.

Și pe cînd rostea aceste cuvinte, domnul Smeeth se întreba dacă nu cumva se comporta ca un dobitoc.

Mrs. Smeeth năvăli spre el și-l sărută răsunător.

— Știam eu c-o să se-ntîmple ceva! strigă ea jubilînd. Ți-am spus de sora lu madam Dalby, ți-aduci aminte? Ea mi-a mai spus o dată că ne cad bani și noroc printr-un străin de la drum. Și ăsta a fost domnu Golspie ăla al vostru, sînt sigură! Face aproape patru sute pe an, nu-i așa? atita-i acuma. E-o sumă! Văru-meu, Fred Mitty, se lăuda aseară cu ce cîștigă el cîteodată, și acum o să am și eu ce să-i spun mîine seară. Și tu, auzi, ce idee la tine, să stai așa ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic și să nu scoți o vorbă, o vorbă! În viața mea n-am văzut pe cineva așa de închis ca tine, așa un mutulică bătrîn ca tine! Da' asta înseamnă că ei se gîndesc la tine, nu-i așa? Și tu, care veșnic te temi pentru slujba ta, parc-ar fi fost gata să te lase pe drumuri în orice moment!

Alerga încoace și-ncolo, fericită și agitată, în timp ce el își umplea pipa și se silea să arate rece și calm. În realitate se simțea tras în două părți. O parte din el era mulțumită, nu, mai mult chiar decît mulțumită, era încîntată de bucuria și de mîndria ei, iar cealaltă parte șovăia și se întreba dacă își dădea bine seama ce făcuse.

— Acuma, ascultă, tată, zise *mrs.* Smeeth. Trebuie să sărbătorim puțin evenimentul ăsta mare, astă-seară. Nu e bine să-ți intre norocu-n casă, și să te faci că nu bagi de seamă. Hai să mergem undeva. Hai să ne distrăm.

— Credeam c-o să ne distrăm mîine, îi răspunse el uscat, cînd vine Fred Mitty și compania.

— Aia-i altceva. Eu vorbesc acuma de noi doi. Numai tu și cu mine. Hai să mergem să vedem un film bun sau la spectacolul de seară de la Finbury Park, sau ceva de felul ăsta, și să luăm locurile cele mai scumpe și tu să-ți cumperi o țigară de foi și mie să-mi cumperi niște bomboane, așa, să facem lucrurile ca lumea. Hai, băiete, ce-ai de zis?

Omul econom și micul capitalist din domnul Smeeth cedară pasul în fața soțului iubitor și a masculului mîndru. Cînd îl privea ea în felul ăsta, ar fi fost păcat și ar fi fost o rușine să o refuze.

— *All right*, Edie. Hotărăște tu unde vrei să mergem, și să mergem

— Stai puțin, cît să las mîncare pentru George și să pun tacîmurile murdare în chiuvetă, anunță ea cu sufletul la gură, roșie la față și cu ochii strălucind, ca o fetiță, și cît fac eu astea, tu uită-te-n ziar și vezi unde ți-ar plăcea să mergi. Dă-mi alea două cești. Nu, las', că le iau eu singură. Tu șezi jos și fumează-ți pipa liniștit.

O putea auzi cîntînd, în zdrăngănitul farfuriilor din bucătărie, în timp ce el își fuma pipa în tihnă. Nu se uita în ziar să vadă unde i-ar plăcea să meargă. Putea să hotărască ea asta, și-o s-o și facă, după ce va termina cu spălatul vaselor. O săptămînă sau două se va simți bogată și își va făuri fel de fel de planuri. Dacă n-o să găsească încă în seara asta douăzeci de metode diferite de cheltuit peste o liră pe săptămînă, ar fi de mirare. Avea o slăbiciune pentru fel de fel de aranjamente de cumpărături în rate — ca să nu mai vorbim de altele — pe care el de detesta, atît ca om de afaceri, cît și ca gospodar chibzuit. Ei, acum, după ce trecuse prima emoție, va trebui să pună piciorul în prag ; gata cu viața asta de povești cu zîne ; trebuia să fie și cineva care să socotească. Gîndurile începură să i se coloreze sumbru. Nu invidiase niciodată pe bogătași pentru plăcerile lor luxoase, costisitoare ; era un om simplu, și felul de viață al bogătașilor i se părea ridicol : nu voia mare lucru pentru sine, dar ceea ce dorea din toată inima — și pentru așa ceva era gata să invidieze pe oricine — era o existență asigurată, să știe că o să aibă parte de o viață cît de cît lesnicioasă, cu respect de sine, pînă la sfîrșitul zilelor. Să-i fie asigurată slujba, dacă era bun pentru ea, și după asta să-și aibă un colțișor al său, cu o grădină (nu făcuse în viața lui grădinărie, dar îi era totdeauna lesne să se imagineze făcînd-o, și bine, și cu plăcere), cu un pic de muzică cînd i-ar fi poftit inima, nu însemna mare lucru ceea ce cerea el, și, totuși, cu tot deverul sporit al firmei și cu mărirea lefii, nu-și putea alunga sentimentul că într-adevăr pretindea luna de pe cer.

— Salve, tată ! strigă George, intrînd repezit. Cum mai merge ?

— Destul de bine, băiețaș. Și cu mașinile tale cum mai merge ?

— Nu chiar așa de prost. Ascultă, tată, nu știi pe cineva care ar vrea să-mi împrumute șai'j de lire ?

— Nu, răspunse domnul Smeeth foarte categoric.

— Păcat, zise George, fără să arate semne de dezamăgire. Dac-aș pune mîna acuma pe șai'j de lire, aș da lovitura. La sigur ! Știu c-ai să spui că miroase-a curse de cai, dar nu-s...

— Sper și eu că nu-s, zise tatăl, privindu-l cu severitate.

— E vorba de-o afacere cu-o mașină de ocazie. Pe nimica. Ei, n-am ce face. O s-aștept să-mi pice alta.

— Ascultă, fii atent cu chestii de-astea, mașini pe nimica toată.

— Las' pe mine, tată, răspunse George, rece.

Domnul Smeeth îl privi cu mirare. Parcă ieri îi mai punea jucăriile-n ghetuțe și-i așeza lîngă pătuc mecano-ul. Și acuma : „Las' pe mine... șai'j de lire... pe nimica toată... !" Domnul Smeeth își scoase pipa din gură, se uită la ea cu ochii pierduți și fluieră încetișor.

5

— Hai, tată, strigă *mrs.* Smeeth, turnînd din vinul rubiniu de Porto destinat cucoanelor. Fă-ți curaj. Distrează-te și tu.

Arăta ea însăși rubinie, pentru că de-atîta mîncat și băut și strigat și cîntat și rîs fața i se făcuse ca focul și aproape ieșea abur din ea.

Din nefericire, vărul Mitty o auzi.

— Așa-i ! mugi, acoperind toate celelalte voci din cameră. Hai, tată ! Ți-a venit rîndul. Nu merge-aici cu chiulul ! Ți-a venit rîndul ! Arată-ne-o scamatorie !

— Oh, Fred, mai taci din gură ! țipă madam Mitty, cu aerul că vrea să-l domolească, așa, ca de obicei, dar în realitate nefăcînd altceva decît să atragă atenția asupra uimitoarelor sale bazaconii. Nu crezi că exagerezi ?!

Domnul Smeeth nu știa să facă nici o scamatorie, dar dacă ar fi avut vreo putere magică, știa el o scamatorie pe care i-ar fi plăcut s-o execute imediat, chiar în clipa aceea, o scamatorie care implica dispariția instantanee a domnului Fred Mitty. Era sîmbătă seara, petrecerea în toi, în plin avînt, și se găseau cu toții în camera din față, cu toții, exceptînd pe fata lui Mitty și pe Edna, care ieșiseră împreună, pentru vreun ceas sau două, probabil pe la vreun cinematograf, pe undeva. În afară de cuplul Mitty, mai erau și domnul și doamna Dalby (a cărei soră știa să dea în cărți). Domnul Smeeth văzuse camera asta adăpostind și lume mai multă, dar niciodată pînă atunci nu i se păruse atît de înțesată. Îl considerase întotdeauna pe Dalby — care locuia tot pe Chaucer Road, la numărul 11, era agent de asigurări, avea picioarele cam crăcănate și se credea grozav de amuzant și de antrenant la petreceri — drept un tip gălăgios, dar în comparație cu Fred Mitty, era un om liniștit și cumsecade, aproape un al doilea Smeeth. Nu i-au trebuit nici zece minute domnului Smeeth ca să constate că îl detesta pe Mitty din toată inima, și din clipa aceea

tot ce făcea sau tot ce spunea Mitty (și de vreo oră insista să-i spună domnului Smeeth „tată") nu contribuia decît la accentuarea acestui sentiment, care nu se limita numai la Fred, ei o cuprindea și pe *mrs.* Mitty, și pe fiica lor, Dot. De cînd se știa el, nu întîlnise trei oameni pe care să-i deteste atît.

Vărul doamnei Smeeth, un tip trecut cu cîțiva ani peste 40, fusese în tinerețe de o frumusețe ieftină și vulgară. Avea păr blond buclat, ochi mici, spălăciți, lacomi, un nas turtit și o gură mare, lăbărțată, care se strîmba într-o parte cînd vorbea. Domnului Smeeth, Mitty îi făcea impresia unuia dintre acei negustori improvizați care închiriază pentru o săptămînă sau două o prăvălie goală și vînd cupoane, și solduri, și tot felul de rămășițe, pretinzînd că-și lichidează afacerile. Fața domnului Mitty părea să fi fost dintotdeauna grasă și rubinie, și de bună seamă că cineva cheltuise pentru treaba asta, la timpul său, parale multe, deși — după cum se asigura pe sine însuși domnul Smeeth, vindicativ — nu necesarmente domnul Mitty personal, care, nu putea rămîne nici o îndoială, ducea cu sine la vizite o colosală sete și o formidabilă poftă de mîncare. Era un mare caraghios, unul hotărît să fie amuzant cu orice preț, și tipul cel mai gălăgios pe care-l întîlnise vreodată domnul Smeeth. Toată vremea țipa, întocmai ca licitatorii aceia de doi bani jumate. Glumele lui îți dădeau dureri de stomac, iar glasul, dureri de cap. În plus, domnul Smeeth se convinsese că, fără discuție, era un nerod lăudăros, un mincinos și un om în care nu puteai să te încrezi nici cît negru sub unghie. Astfel de bărbați își iau cîteodată o femeie liniștită și cumsecade, dar Fred Mitty — din fericire pentru cine știe care femeie liniștită și cumsecade — își găsise o femelă la fel cu el. *Mrs.* Mitty avea un nas lung și vînăt, părul era de un arămiu-aprins la vîrf și cărunt-castaniu la rădăcină, și era tot atît de gălăgioasă ca și bărbatul ei. Țipetele sale constituiau acompaniamentul urletelor lui. Dacă el spunea ceva glumeț, ea îți izbea cea mai la îndemînă coastă cu cotul ciolănos, iar dacă tu îi spuneai cumva ceva glumeț, te plesnea peste braț. Cu asta se deosebea de Fred, care te plesnea pe spinare și-ți dădea un pumn în coaste, în afară de cazul cînd erai femeie, și nu prea bătrînă, căci atunci te strîngea în brațe și te poftea să te așezi pe genunchii lui. Dot, progenitura solitară a acestei gălăgioase perechi, cam de vîrsta Ednei, nu era decît picioare, bucle blonde și ochi albaștri reci. Spunea că vrea să ajungă actriță de cinematograf. Domnul Smeeth, care nu știa mare lucru despre Hollywood, dar în orice caz avea oroare de acea localitate, îi declară

foarte sincer că spera s-o vadă acolo cît de curînd și adăugă, spunînd purul adevăr, că seamănă cu fetele de pe Broadway, din filme. Edna, firește, copil naiv, fu fascinată din primul moment de Dot ; iar în ceea ce o privește pe *mrs.* Smeeth, care într-adevăr uneori nu se pricepea la oameni mai mult decît un copil în fașă, părea înamorată de toți trei.

— Pot să vă ofer puțin vin de Porto, *mrs.* Dalby ? întrebă domnul Smeeth, care începea să-și dea seama că trebuie să facă și el ceva.

— Numai o sorbitură mică-mică, domnu Smeeth, răspunse ea.

Și după ce el îi turnă din rubiniu, *mrs.* Dalby continuă :

— E animație astă-seară, nu-i așa ?

— Cam multă, răspunse domnul Smeeth.

Ea îi aruncă o privire scurtă.

— Ei, e drăguț să vezi lumea distrîndu-se. Dar dumneata arăți puțin obosit, domnu Smeeth.

— Oh, nu știu, nu-mi dau seama... Mă simt destul de bine, *mrs.* Dalby. E adevărat că am lucrat cam mult în ultima vreme. Ni se întîmplă și nouă, cîteodată.

Dar se simțea oare într-adevăr bine ? Ce era cu tictacul ăla care-l cam necăjea pe undeva înăuntru ?

— Zaci toată vremea în birou, nu ? întrebă *mrs.* Dalby serios și cu compasiune. Ți se vede asta pe față. Tom lucrează și el foarte mult — deși n-ai crede dac-ai sta să-l asculți — dar cea mai mare parte din timp stă în aer liber, aleargă, știi, așa că nu-i face rău de loc, dimpotrivă, afară doar cînd e vreme de-asta rece și umedă și-ncepe să-l doară-n piept. El a suferit de piept înainte.

— Da, într-adevăr ? se miră domnul Smeeth.

Nu era o conversație prea veselă, dar, oricum, îi făcea plăcere. *Mrs.* Dalby era o femeie drăguță, liniștită, distinsă, și a sta de vorbă cu ea în seara asta era ca și cum ai fi schimbat cîteva vorbe cu un om zdravăn într-o casă de nebuni.

— Bine faci, Fred ! strigă *mrs.* Smeeth. Servește-te !

— Las' pe mine ! răcni Fred, care-și turna *whisky*.

Da, era și o sticlă de *whisky*, precum și bere, și vin de Porto. Din cîte putea să vadă domnul Smeeth, se duseseră banii de gospodărie pe cîteva zile cu risipa asta.

— Da, las' pe *el* ! țipă *mrs.* Fred, punînd jos paharul ei gol. Dacă n-ai să iei sticla aia de lîngă el, o golește cît numeri pînă la trei.

— Îmi place un strop de băutură din asta de-a noastră, scoțiană ! răcni Fred cu un glas foarte răgușit și strîmbîndu-se într-un fel în care își imagina el că-i accent scoțian. Ce spuneți, madam Macpherson ?

— Oh, isprăvește, Fred ! strigă nevastă-sa.

— Ești un actor extraordinar, Fred ! exclamă *mrs*. Smeeth, plină de admirație.

— Asta-mi amintește de un tip de la Aberdeen, încercă să intervină domnul Dalby.

Dar inutil. Seara asta nu era de el, nu putea răzbi.

— Un scoțian pe care l-am cunoscut la Birm'nam... răcni Fred.

Madam Fred scoase un strigăt pătrunzător :

— Ah, da, povestește-ne despre el !

Fred le povesti, dar domnul Smeeth, printr-un efort considerabil, se sili să nu asculte, deși vocea lui Fred făcea mai mult decît să umple camera. Într-adevăr, vocea răsuna atît de puternic, încît era posibil să nu înțelegi nimic din ce spunea ! Domnul Smeeth se gîndi la alte lucruri și nu-i dădu atenție, pînă cînd descoperi că i se adresa chiar lui.

— Da, povestește-ne asta ! strigă *mrs*. Smeeth, cu fața foarte roșie și cu ochii în lacrimi de atîta rîs. Știi, aia pe care ai făcut-o atunci seara pentru mine, aia cu omul din Birmingham. Vai, ce-am rîs ! Credeam c-am să mor ! Tată, ți-aduci aminte că ți-am povestit-o ? Ascultă-l !

— Adevărat, tată ! răcni Fred, făcînd pe gravul. Un pic de atenție, te rog, cît îmi dau silința să vă redau o slabă imitație a lui *mis-ter* Snook-um din Birm' nam.

— Nu ăsta era numele lui adevărat, știi, țipă madam Fred, întorcîndu-se către domnul Smeeth, în așa fel încît acesta să-i primească vocea în față cu toată puterea. Ăsta era numele pe care i-l dădeau băieții, în rîs. Fă-o ca lumea, Fred, de data asta. Deghizează-te.

— Da ? Crezi ? Ce ziceți ?

— Da, da, dă-i drumu ! Cum ai făcut atunci cînd am fost la domnu Slingsby. Am să vă povestesc imediat despre seara aceea, adăugă madam Fred, cu aerul cuiva care are de gînd să acorde o mare favoare. Ce seară a fost aia ! ! ! Hai, Fred, începe !

— *All right !* răspunse Fred, terminînd de băut zgomotos *whisky*-ul. Încep, la cererea generală.

— Are aerul c-o să fie ca un fel de reprezentație, zise Dalby, nu prea încîntat.

Se săturase de-atîta Fred.

— Exact! strigă Fred, nici el prea amabil. Ai ceva de obiectat?

— Grăbește-te, Fred, strigă *mrs.* Smeeth, sorbindu-l din ochi. Toată lumea așteaptă!

— Dați-mi voie un minut, să-mi schimb costumul, răspunse Fred, și voi fi al dumneavoastră.

Ieși, iar ceilalți se mutară din loc, ca să lase spațiu liber lîngă ușă. Doamnei Dalby și doamnei Mitty li se oferiră cu insistență să mai ia puțin din vinul de Porto, sau un sandviș, sau o bucată de prăjitură, și *mrs.* Dalby luă un sandviș, și *mrs.* Mitty, al cărei nas vînăt căpătase o nuanță de vînăt mult mai pronunțată ca la început, acceptă un alt pahar de vin de Porto, rubiniu și parfumat.

— Trebuie să vă explic că tipul pe care o să-l imite, lămuri madam Fred, era un tip cu care Fred făcuse cîteva afaceri la Birmingham. Avea acolo un cinematograf. Nu era băiat rău, dar teribil de caraghios, nu cu intenție, știi, habar n-avea cît e de caraghios, dar *era*, și Fred și ceilalți băieți rîdeau de el. În primul rînd, vorbea totdeauna cu gura așa, într-o parte...

— Păi așa vorbește și Fred, zise domnul Smeeth de la obraz și fără nici o jenă.

— Vai, tată, cum poți să spui așa ceva! interveni *mrs.* Smeeth.

— Are dreptate, mrs. Smeeth, zise Dalby. Vorbește cu gura într-o parte. Am văzut eu cu ochii mei. Știi, e chestie de obișnuință. Nu e greu să te deprinzi. Probabil că acuma nici nu mai băgați de seamă, se adresă el prevenitor către madam Fred. V-ați obișnuit...

— Oh, asta-i cu totul altceva, zise ea înțepat, și nu mai continuă cu explicațiile. Așteptați pînă se întoarce. O să vedeți ce vreau să spun.

Ce văzu domnul Smeeth cînd se întoarse Fred fu că acesta îi îmbrăcase pardesiul cel mai bun și pălăria nouă. Trebuie că alesese anume lucrurile astea, pentru că evident îi erau prea mici și contribuiau la efectul comic. Haina era întinsă la umeri, și pălăria, o pălărie de fetru gri, bună, moale, pe care domnul Smeeth o purta numai în *week-end*-uri și la ocazii, și-o trîntise pe cap și o mototolise îngrozitor. Domnul Smeeth era atît de supărat, încît de-abia putea să stea locului.

— Bună seara la toată lumea, zise Fred, vorbind cu o voce schimonosită și strîmbîndu-și gura în partea cealaltă. Eu sînt *mister* Snookum din Birm' nam și doresc să vă fac cunoscut că sînt proprietarul cinematografului „Luxidrom Cine-Palas", situat

pe una din căile noastre de mare trafic și construit fără a cruța nici un sacrificiu financiar ! Hmm !

Aici Fred tuși caraghios, cu o mișcare repezită a mîinii către gură, care fu cît pe-aici să rupă nasturii pardesiului. Nevastă-sa și *mrs.* Smeeth se prăpădeau de rîs, Dalby și cu nevastă-sa zîmbeau, iar domnul Smeeth privea morocănos. Chestia asta ținu cîteva minute, la sfîrșitul cărora Fred, într-un efort disperat de a cuceri întreg auditoriul, striga din toate puterile, de era aproape să-i plesnească pardesiul, și mototolea pălăria, de ajunsese într-o formă de nerecunoscut. În cele din urmă domnul Smeeth nu mai putu rezista :

— Un moment, te rog, zise el, îndreptîndu-se spre Fred. Îmi pare rău că trebuie să te întrerup dacă cumva n-ai terminat. Dar, știi, asta-i pălăria mea, pălăria mea *cea mai bună*, dacă n-ai dat-o cumva gata... și întinse mîna să-și ia pălăria.

— *All right*, amice, zise Fred, dîndu-i-o și reluîndu-și înfățișarea normală. Nu s-a stricat. Și, credeți-mă, oameni buni, adăugă el ridicînd din sprîncene, asta-i aproape o veritabilă muncă. Da, cred c-am să mai iau, vară Edie, și se îndreptă spre sticla de *whisky*.

Edna și Dot se întoarseră de la cinematograf. Era rîndul lui Dot să distreze societatea.

— Ooo, ascultați ! exclamă ea, ca o păpușă brusc electrizată. Ooo, ascultați ! S-o fi văzut pe Ducie Dellwood în filmul pe care l-am văzut noi acum. Ca o fată de liceu...

— Mie mi s-a părut oribilă, zise Edna. Ție nu, Dot ?

— Nu mă prăpădesc după ea. Așa-i genul ei. Uitați-vă la mine. Uitați-vă la mine, un minut. Uite, ăsta-i genul ei.

Și Dot, după ce sili toată lumea să se uite la ea, începu să salte în ritm de jaz, să-și dea ochii peste cap și să se arunce într-un fotoliu, sărind apoi imediat iar în picioare.

— Cîntecu ăsta din film, mamă, gîfîi ea. Îl știi... îl știi care-i... *E-o nimica toată*... și Ducie Dellwood îl cîntă... uite-așa îl cîntă...

Se propti în fața lor cu picioarele depărtate și genunchii îndoiți, cu coatele întoarse înainte, cu degetele răsfirate și își legăna trupul cîntînd, sau încercînd să cînte cu o voce cam nazală, ce-și mai aducea aminte din cîntec. Domnul Smeeth, după ce constată că Edna privea cu vădită admirație această reprezentație, își spuse că, deși era un om liniștit și un caracter cu care te puteai ușor împăca, tare i-ar fi făcut plăcere să se scoale și să-i tragă fetei ăsteia, Dot, o pereche bună de palme și s-o expedieze la culcare.

— Ei, cred c-a venit vremea să mergem acasă, zise *mrs.* Dalby.

— Da, e timpul s-o ștergem, interveni și soțul ei.

— Nu, nu plecați încă, doamnă Dalby ! strigă *mrs.* Smeeth.

— De-abia acum începe noaptea ! răcni Fred. Credeam că voi ăștia de la Londra o țineți pînă către ziuă. E-hei, la noi la Birm'nam, cînd ne-ntîlneam cîțiva de-ai noștri, cîțiva dintre băieți și cîteva fete, la ora asta de-abia ne-așterneam pe petrecere, da-da, pe cuvîntul meu...

„Și cît o mai fi avînd de gînd să stea ?" se întrebă domnul Smeeth cu amărăciune, constantînd că nepotolitul Fred continua să răcnească. *Mrs.* Dalby era fermă în hotărîrea ei de a pleca și se îndreptă spre ușă, zîmbindu-i gazdei ; Dalby o urmă, și cînd, în cele din urmă, plecară, domnul Smeeth, fericit să scape măcar un minut sau două, îi conduse pînă la ușă. Noaptea era minunat de neagră și de liniștită, încîntătoare, datorită completei absențe a Mittylor.

— Antrenant tip, n-am ce zice, rosti domnul Dalby cînd se opriră o clipă.

— Puțin cam prea antrenant pentru gustul meu, răspunse domnul Smeeth, cu glasul scăzut și pe un ton confidențial. Te saturi de el repede, după părerea mea. Știți, e vărul neveste-mi, adăugă el, descărcîndu-se de orice responsabilitate.

— Ca să fiu foarte sinceră, domnu Smeeth, declară *mrs.* Dalby, trebuie să recunosc că felul în care i-au îngăduit fetei lor să se comporte a fost ridicol. Pe cuvînt, să fi fost fata mea... !

— Sau a mea, completă domnul Smeeth încruntat.

— Totuși, a fost o seară foarte agreabilă, nu-i așa, Tom ? zise *mrs.* Dalby într-un fel din care reieșea limpede că nu se amuzase de loc, dar că, de, era femeie politicoasă.

După ce-și spuseră noapte bună, domnul Smeeth rămase cîteva minute în ușă, savurînd liniștea și răcoarea nopții. Cînd se întoarse la ceilalți, se duse de-a dreptul la foc și-l ațîță cu cleștele, dar nu mai puse cărbuni. Apoi căscă o dată sau de două ori și nu mai făcu eforturi prea mari să lase impresia că *n-a* căscat. Zece minute mai tîrziu, îi spuse Ednei să se ducă sus la culcare, accentuînd foarte categoric că în orice altă noapte ea ar fi fost de mult în pat la ora asta. După ce Edna, cu multe mofturi și ridicînd din umeri, urcă scările, apărură semne că familia Mitty se pregătea și ea de plecare, dar din nefericire veni George, și asta îi mai reținu încă o jumătate de oră, către sfîrșitul căreia domnul Smeeth nu făcea altceva decît să-i pri-

vească în deznădejde. Cînd plecară, *mrs.* Smeeth și George îi conduseră la ușă, pe cînd domnul Smeeth rămase locului.

Camera arăta de parcă cincizeci de oameni ar fi mîncat, și băut, și fumat acolo zile întregi. Pe covor erau două sandvișuri și o țigară, călcate în picioare ; cineva răsturnase un pahar cu niște vin de Porto pe măsuța mică ; colo era paharul spart de Fred ; dincolo, aruncate, abandonate, sticlele goale ; mai încolo, paharele murdare, resturile de mîncare, scrumul de țigări ; fumul se acrea repede ; toată camera, mîndria casei, tot așa de frumoasă ca un salon, și căreia nu i-ai fi găsit pereche pe toată Chaucer Road, arăta ca după beție, întinată, devastată, și cînd stăpînul ei, dezgustat, se aplecă obosit să mai arunce cîțiva cărbuni pe foc și să mai pună cîteva lucruri la locul lor, avu sentimentul că neamul ăsta al Mittylor își lăsase amprenta și semnătura acolo pentru totdeauna. Deschise ferestrele și apucă tocmai bine să mai audă ultimele cuvinte de rămas bun de-afară.

Nevastă-sa se întoarse.

— George s-a dus la culcare. I-am spus și lui, făcea impresia că Dot îi sucise capul.

Domnul Smeeth mormăi.

Ea procedă ca de obicei în asemenea ocazii, așezîndu-se confortabil în fotoliu lîngă foc, cu un ultim sandviș, gata de o mică bîrfeală agreabilă despre petrecere.

— N-am de gînd să m-ating de ceva astă-seară. Am să las totul pe dimineață. Ei, ce să spun, trebuie să recunosc că m-am distrat grozav, chiar dacă alții nu s-au distrat.

O clipă fața îi străluci la amintirea plăcerilor, oglindind reminiscențele agreabile ale unei seri de petrecere, dar bucuria îi pieri repede cînd își privi bărbatul.

— Însă trebuie să recunosc, tată, niciodată nu te-am văzut atît de fără chef. Tu credeai că eu nu bag de seamă, dar te vedeam. N-aveam încotro. Ai fost morocănos rău, aproape toată vremea, și de cîteva ori, dacă vrei să știi părerea mea, ai fost de-a dreptul nepoliticos. Nevasta lui Fred a observat și ea.

Domnul Smeeth mormăi ceva care voia să însemne că nu se sinchisea de ce putea să fi observat nevasta lui Fred.

— Poate că ești obosit, băiatule ? reveni ea, întorcînd foaia. Mi s-a părut mie, de cîteva ori, că arăți cam obosit. *Mrs.* Dalby mi-a spus și ea că astă-seară arăți cam obosit.

— Cred că sînt, zise domnul Smeeth.

— Ah, atunci e altceva, nu-i așa ? Dacă ești obosit și n-ai chef, e cu totul altceva. N-are a face, data viitoare cred c-ai să te simți bine, să te poți distra și tu. Ne-au invitat pe toți pen-

tru săptămîna viitoare, într-o seară — or să ne comunice în care seară — cu nişte prieteni de-ai lor din Birmingham.

— Da, bine, le-ai spus, sper, că n-am de gînd să merg.

— Natural că n-am să le spun aşa ceva, tată. Ce idee!

— Ei da, nu merg.

— Cum? De ce?

— Pentru că *nu merg*. Dacă vrei să ştii, adăugă domnul Smeeth, şi vocea îi tremura, m-am săturat de ei de astă-seară, n-am nevoie să mă mai şi duc la ei.

Nevastă-sa îl privi indignată şi se sculă în picioare, ţeapănă.

— Frumoase vorbe, n-am ce zice! Ce rău ţi-au făcut? Nu-i vina lui Fred şi nici a neveste-si dacă tu nu te-ai distrat...

— Ba e. Dacă nu-i vina lor, a cui e vina? ripostă domnul Smeeth. Nu pot să-l sufăr şi nu pot s-o sufăr nici pe nevastă-sa, şi nu pot s-o sufăr nici pe zbânţuita aia de fată a lor. Şi pentru că veni vorba, cu cît Edna şi mai ales George or s-o vadă mai puţin pe...

— Ascultă, bagă de seamă ce-ai de gînd să rosteşti! strigă *mrs.* Smeeth. Ai să spui ceva, şi pe urmă tot ţie are să-ţi pară rău c-ai spus-o. Ascultă, tată, astă-seară eşti obosit, şi cred că şi ei au fost cam gălăgioşi. Fred devine gălăgios cînd îşi dă drumul, sînt de acord. Dar dimineaţa ai să vezi altfel lucrurile. Hai să mergem la culcare.

— *All right!* Sînt gata. Dar te rog să pricepi bine un lucru, Edie. Nu am de gînd să merg la Fred Mitty săptămîna viitoare şi nici în vreo altă săptămînă. Dacă tu vrei să te duci, nu te pot împiedica, şi dacă vrei să-i mai inviţi din nou aici, am impresia că nici de la asta n-am să te pot împiedica, deşi, dacă încep să vină pe-aici regulat şi să bea cantităţi de *whisky* pe care le-au băut astă-seară, cred că o să am ceva de zis. Dar cu mine n-or să dea ochii încă multă vreme, de asta pot să te asigur.

— Vai, cum poţi să vorbeşti! zise *mrs.* Smeeth în drum spre uşă. N-am de gînd să-ncep o discuţie cu tine astă-seară... Şi eu sînt obosită, şi-s convinsă că şi tu eşti atît de obosit, că nu mai ştii ce vorbeşti. Rămîi tu să încui uşa de-afară, tată, ai grijă.

Fără îndoială că, de obosit, era obosit. Mai tremura încă niţel cînd trecu pe rînd să stingă luminile şi să vadă dacă amîndouă uşile de-afară erau încuiate şi zăvoarele trase. Dar în chestiunea Mitty hotărîrea lui era definitivă. Ai o oarecare satisfacţie cînd iei o hotărîre, cînd pui piciorul în prag, adopţi o atitudine fermă, mai ales atunci cînd, cum era cazul cu domnul

Smeeth, faci lucrul acesta foarte rar şi nu ai o fire voluntară sau despotică. Pe cînd trecea prin holul cufundat în întuneric şi urca scările, domnul Smeeth trăi această satisfacţie, şi mîna pe care o rezemă de balustradă era mîna unui om energic şi hotărît, stăpînul firesc al casei. Şi, totuşi, încă înainte de a ajunge la uşa dormitorului, în această satisfacţie, în această plăcere se amestecă ceva, şi încetul cu încetul fu absorbită de o nelinişte, o uşoară presimţire, un sentiment al unor lucruri neplăcute ce aveau să vină.

Capitolul VII

TURGIS ŞI NOPŢILE ŞEHERAZADEI

1

— Dăa, zise domnul Pelumpton, privind la Turgis şi trăgînd cu putere din pipa lui scurtă, ce-i răspundea cu un gîlgîit dezgustător, dăa, aşta-i cşe-ţşi lipşeşte dumitale, tinere, aşa, un fel de manie, de ocupaţşie amujantă, şă-ţşi treacă vremea, prişepi ?

— Aşa-i, strigă şi mărunta *mrs.* Pelumpton, aşezîndu-se, dar numai pe marginea scaunului, ca să demonstreze că gestul nu era decît un scurt răstimp de răsuflare în lunga ei bătălie cu paturile şi cu scările, cu farfuriile murdare, cu cartofii şi cu pulpele de berbec. Ar trebui să-ţi mai schimbi niţel felul de viaţă, domnu Turgis, să ieşi mai mult... dacă mă-nţelegi ce vreau să spun. Asta-i spuneai şi tu, nu-i aşa ?

— Dăa, zise domnul Pelumpton, ocupat acum să scormonească în pipă cu un ac lung de cap, dezdoit.

— O... nu ştiu... nu mă tentează... zise Turgis, vag şi morocănos.

— Uită-te la Edgar, continuă *mrs.* Pelumpton. Ce-ai zice de cros ? Ştii, se-ntîlnesc o mulţime şi aleargă kilometri întregi, dar tot nu atît de mult timp cît stăteau în apă cînd se duceau pe litoral, deşi în vremea din urmă nu s-a mai ţinut cine ştie ce mult de chestiile astea...

— N-aş putea spune că rău face, mormăi Turgis, înfiorîndu-se.

Ultimul lucru din lume pe care şi-l dorea era să participe la un cros, care nu numai că te obliga să alergi şi să tot alergi pînă nu mai puteai, dar te mai şi făcea s-arăţi ca un nerod. Uf !

— Şi ce-ai avea de zis de cursele de cîini ?

— Aşcultă la ea, interveni domnul Pelumpton gesticulînd cu coada pipei, în derîdere, o auji ce jişe, domnu Turgiş ? Curşe

de cîini ! Aşta-i bună ! Ai nimerit-o prost, maică ! Nimeni n-o şă dea bani şă vajă curşe de cîini cînd poa' şă le vajă gratiş pă ştradă. E plin peşte tot. Mă faşi şă şi rîd, jău...

Şi ca s-o convingă, chicoti puţin, sacadat.

— Nu-i nevoie de mare lucru ca să te facă pe tine să rîzi. Dar dumneata înţelegi ce vreau să spun ? se întoarse ea spre Turgis.

— Curse de ogari.

— Asta-i ! exclamă *mrs.* Pelumpton triumfătoare. Se duce să le vadă o dată sau de două ori pe săptămînă, nu scapă nici una, deşi îl costă parale...

— Dăa, zise domnul Pelumpton, cred şi eu că-l coştă. E o cheştie de pariuri, la fel ca la curşele de cai, o cheştie de pariuri...

— Oh, nu mai spune ? ! şi *mrs.* Pelumpton rămase gîndi-toare. Ei, păi atunci nu-i chiar aşa de bine cum credeam, nu ? N-am chef să-l văd pe Edgar începînd cu şmecheriile astea de pariuri, doi la unu pentru fiecare, şi cîte toate. N-a ieşit nici-odată ceva bun din asta, după cîte ştiu eu.

— Joc bun pentru fraieri, zise Turgis, cu aerul unui om de lume destul de blazat.

— Eu credeam că se duce doar să vadă cum aleargă cîinii, aşa... ca să se distreze... continuă *mrs.* Pelumpton cu îndoială în suflet. Apoi se lumină : Dar în Edgar pot să am încredere, n-o să facă el prostii.

— Dăa-dăa. Cheştie de-un şiling, doi, atita tot. E băiat bun. Uite, veji, pă mine cheştiile aştea, pariurile, nişiodată nu m-au intereşat, nişi caii, nişi nimic altşeva. N-am vrut nişi şă m-ating. Veneau unii şi jişeau : „Pune tot cît ai, şi-ai şă iei atît şi-atît. Merji la şigur !" Da' eu le jişeam : „Nu". Cheştie dă prinşipiu, prişepi ? Eu n-am nevoie de banii *book*[1]-ilor, da' nişi ei şă nu pună mîna pă banii mei. Şe-i al meu, adăugă domnul Pelumpton, probabil sub impresia că adunase averi la vremea lui, e cîştigat din muncă şinştită. E deştul joc de noroc în comerţşul ăşta al meu, mi-ajunje, mi-ajunje pînă peşte cap !

— Eu, ca să spun drept, prefer să-l ştiu pe Edgar la astea, chiar dacă-nseamnă să dea un şiling, doi din cînd în cînd, zise *mrs.* Pelumpton ridicîndu-se, decît să-l ştiu umblînd prin cîrciumi. Cîrciuma-i o distracţie cam scumpă, dacă vrei să ştii. Şi n-ai să poţi zice că n-ai încercat-o, papa. Dac-ai avut vreodată şi principii ca să nu-ţi pună cîrciumarii mîna pe para-

[1] Prescurtare de la *book-maker*, persoană care ţine registrul pariurilor la curse.

lele tale, tot ce pot să spun e că nu te-au dus prea departe principiile astea niciodată. Ce-ai cîștigat cinstit, tot cinstit ai băut.

Și *mrs.* Pelumpton plecă, legănîndu-se, în bucătărie.

— Dăa, zise domnul Pelumpton, ignorînd cu desăvîrșire discursul neveste-si și ațintindu-și ochii lui spălăciți pe Turgis, e deștul joc dă noroc în afașerea mea. Uite, șă-țși dau un egjemplu.

„Oh, du-te dracului și tu cu exemplele tale !" exclamă în gînd Turgis.

— Un șcrin, pe undeva în Holloway, și mi ș-a șerut șă mă duc șă-l văj, șă-mi arunc ochii pă el. Fooaarte frumoașă pieșă, fooaarte frumoașă pieșă ! Fășea parale, da-da, fășea parale. Cșe-țși șpun eu dumitale acuma e șe-am gîndit eu atunși. Mă-ntorc înapoi și-i jic lu domnu Peek că pieșa fașe lire cum te văd și mă veji, fașe jeșe lire ca nimic. Du-te-napoi și merji pîn' la șapte dacă-i nevoie." Eu mă duc îndărăt, și pieșa jburașe. O cumpărașe bătrînu Craggy, din șușu ștrăjii, șapte lire plătișe și el, și-mi venea șă-mi dau cu șeva în cap. Ei, cînd șe-ntîmpla așta ? Acum opt luni, jeșe luni... un an... *All right !* Jilele trecute intru pe la bătrînu Craggy și șe creji că văj ? Chiar așeeași pieșă. Îi jic : „Eu știu pieșa așta", și-i jic cum și de unde o știu și cum a ștat cheștia. P-ormă-i jic : „Și cît vrei acuma pă ea ?" Și șe creji că mi-a jiș ?

— Cincizeci de lire, răspunse Turgis prompt.

Auzise el povești de felul acesta de nu știu cîte ori de la domnul Pelumpton.

— Ei, uite, veji, tocmai aiși greșești, tinere ! exclamă domnul Pelumpton încîntat. Tocmai aiși greșești. Nu șinjeși de lire, șinși lire, cu două mai puțșin decît dădușe pă ea. N-a putut ș-o plașeje, prișepi ? și-a trebuit șă lașe din prețș și iar șă lașe... și-țși dau cuvîntul meu dă țșinște, cred c-o școteam de la el și cu patru, atît șe șăturașe de ea ș-o tot vajă-n prăvălie. Și eu, care era ș-o cumpăr cu șapte, și-așa ar fi cumpărat-o și domnu Peek, și-așa ai fi cumpărat-o și dumneata, și-așa ar fi cumpărat-o orișișine, dacă-i vorba... Așta așa... ca șă-țși arăt. Comerțșul ășta i-un joc dă noroc.

— Dacă vrei să știi părerea mea, toate-s un joc de noroc, zise Turgis sumbru și profund.

— Ei, tinere, nu pierde curajul. Prinde și dumneata intereș de șeva, așa cum fac eu. Înșepe c-o marotă...

— Dumneata ce marotă ai ? întrebă Turgis, fără multă amabilitate.

Şi îşi găsi singur răspunsul, imediat: „Cum să-ţi faci rost de bere pe gratis, beţiv bătrîn ce eşti, asta-i marota ta!"

— Acuma munca-i marota mea, răspunse domnul Pelumpton, plin de solemnitate. Pă vremea mea am avut şi eu tot felul dă marote, de la porumbei pînă la voluntar în armată, da' acuma munca-i marota mea. Nu mi-i numai muncă, mi-i şi diştracţşie, dacă poţşi şă jiţşi aşa. Şi dacă şineva are de gînd să fie comerşant *adevărat*, aşta-i şingura cale: muncă dă dimineaţşă şi pînă şeară, oriunde-ai fi, şă fii cu ochii-n patru, cu urechile şiulite, şă-ntorşi în mintea ta lucrurile pă toate feţşele. Dac-ai fi avut şeva mai multe parale, ştii şe ţşi-aş fi şpuş?

Lui Turgis îi puteau trece multe prin cap, fel de fel de lucruri pe care domnul Pelumpton i le-ar fi putut spune din clipa cînd ar fi avut ceva mai multe parale decît avea, dar era sigur că nici unul dintre ele nu exista în momentul de faţă în mintea domnului Pelumpton. Aşa că se mulţumi să dea din cap negativ.

— Şe ţşi-aş fi şpuş e aşta: Înşepe şă faşi colecţşie. Cîte niţşel, ştii, ca şă înşepi. N-are-a faşe şe colecţşie. Şi eu aş jişe cum şă colecţşioneji, te-aş învăţşa eu. Şi ăşta ar fi norocu dumitale, şă benefişieji de egşperienţşa şi de ştiinţşa mea în comerţş.

Turgis nu avea impresia că l-ar fi interesat prea mult colecţionatul ăsta, şi *mrs.* Pelupmton, care se întorcea chiar în clipa aceea, ştergîndu-şi mîinile cu şorţul, zise că nici ea nu punea mare preţ pe colecţionat.

— Nu-s decît bani aruncaţi şi loc încurcat, asta-i, adăugă ea. Aşa că nu începe să bagi băiatului idei în cap, papa. Mai curînd aş prefera să-l văd interesîndu-se de politică, aşa ca domnu Park.

— Ştii dumneata ţşe-i domnu Park?! E-un bolşevişt, aşta e, dacă vrei şă ştii!

— Văd că-i destul de liniştit, dacă-i bolşevist, replică *mrs.* Pelumpton. Şi nici nu bea. Niciodată nu face gălăgie, sau să zici că ai necazuri de pe urma lui. Nimeni n-o să mă facă să cred că-i un bolşevist adevărat un băiat atît de liniştit şi de cumsecade ca ăsta. Şi n-a fost niciodată în Rusia, nici nu i-a călcat picioru p-acolo. Mi-a spus-o el singur.

— Aşta n-are-a faşe, zise domnul Pelumpton.

— Da' atunci ce-are a face? întrebă triumfătoare *mrs.* Pelumpton.

Fără îndoială că bărbatul ei i-ar fi putut spune, dar renunţă; se mulţumi să scoată un zgomot dispreţuitor, şi-apoi se

apucă să-şi citească gazeta. Turgis se hotărî să se ducă la culcare. Nu era tîrziu, dar nu mai avea ce să facă. Se săturase de atîta vorbit cu Pelumptonii, deşi avea un oarecare sentiment de recunoştinţă faţă de ei, cel puţin faţă de *mrs*. Pelumpton, pentru că se ocupa de el, îl îngrijea. În fond, ceea ce îi spuneau nu însemna mare lucru pentru el — n-avea nevoie de nici una dintre marotele lor prosteşti şi nici n-avea cea mai mică dorinţă de a semăna cu Edgar sau cu Park — dar era agreabil să simţi că există cineva care-ţi poartă interes. Tatăl său nu se interesa de el, n-o făcuse de ani de zile, şi alte neamuri apropiate n-avea. La birou nu se sinchiseau prea mult de el. Chiar şi Poppy-cu-breton îl ocolise în ultima vreme, iar în ce-i privea pe ceilalţi, socoteau lucrul acesta de la sine înţeles. Prieteni n-avea. Era doar un ins pierdut în mulţime. Aproape tot timpul pe care nu şi-l petrecea la birou şi-l petrecea undeva în mulţime : în metroul înţesat întorcîndu-se acasă, strecurîndu-se apoi pe străzile suprapopulate, mîncînd înghesuit într-un local aglomerat, aşteptînd apoi la o coadă să-şi ia bilet la vreun cinematograf, era totdeauna unul din imensul public, prelingîndu-se de-a lungul trotuarelor luminate, şi înconjurat, totdeauna, peste tot, de feţe străine, nepăsătoare sau ostile. Privea în milioane de ochi, dar niciodată nu scăpăra în vreunul scînteia recunoaşterii, îşi irosea ceas după ceas, în chiar miezul umanităţii ăsteia înghesuite, fără să schimbe un singur cuvînt cu un singur om. Existenţa lui era remarcată numai cînd cumpăra ceva, cînd se transforma în client.

Şi, totuşi, fireşte, toate acestea nu erau chiar adevărul adevărat. Existau la Londra nenumăraţi oameni care nu numai că erau gata să-l cunoască pe Turgis, ci efectiv îl aşteptau, îl doreau. Erau, în primul rînd, tovarăşii lui Park, comuniştii, care ar fi fost bucuroşi să poată sta de vorbă cu el ; poate că şi socialiştii, şi, cu siguranţă, antisocialiştii, care ar fi fost încîntaţi să-l înveţe cum se vorbeşte de pe o tribună improvizată. Erau apoi preoţii, cu tot felul de etichete şi făcînd parte din tot felul de secte, pîndindu-l să pună mîna pe el, dornici să-l deprindă să se închine, să-l instruiască într-ale sfintelor scripturi, să-l înveţe să cînte imnuri ; mai erau alţii, dispuşi să-i arate, la o lanternă magică, imagini obscene, sau să fumeze împreună cu el, ca doi bărbaţi în toată firea, cîte o pipă, să joace o partidă de şah, de „dame", de domino sau de biliard, să încerce cîteva mişcări de box, cu croşet drept întîi şi-o directă stîngă apoi, fiecare după gustul şi după starea lui de spirit. Mai erau şi oameni care nu erau preoţi, dar aveau apucăturile şi înfăţişarea

unor preoţi, conducători de societăţi morale şi altele de felul acesta, cărora le-ar fi făcut plăcere să stea de vorbă cu el despre universurile lor proprii, personale, să-i dea cărţi cu împrumut şi să-i spună bun venit de două ori pe săptămînă la slujbele lor filozofico-literaro-muzicale. Fără îndoială că mai existau şi criminali, care ar fi ştiut ei cum să se folosească de un tînăr cu un aer atît de candid. Erau mii de alţi tineri, în camere mobilate şi în birouri, tineri nu prea deştepţi, sau puternici, sau eleganţi, sau curajoşi, sau isteţi, tineri care veşnic se-nghesuiau în metrouri şi în autobuze, mîncînd în grabă prin colţurile localurilor aglomerate şi folosind apoi *music-hall*-urile, cinematografele, barurile şi străzile luminate drept salon, sau drept club, şi care-ar fi fost încîntaţi ca, o dată trecute preliminariile mormăite ale luării de contact, să-şi petreacă serile împreună cu Turgis.

Dar în realitate el n-avea nevoie de nici unul dintre oamenii aceştia, nu voia societate de dragul societăţii. Ceea ce dorea el cu sinceritate era Dragostea, Romanul de Iubire, O Fată Minunată care să fie numai a lui. Şi în vremea din urmă toate acestea căpătau în mintea sa o singură formă, aceea a domnişoarei Lena Golspie. Nu-i vorbise niciodată, n-o văzuse, din ziua în care apăruse la birou, decît o singură dată, de la distanţă, dar se gîndise foarte mult la ea. A spune că se îndrăgostise de ea fulgerător, la prima vedere, ar însemna să exagerăm. Dacă o fată drăguţă — şi nu era nevoie să fie chiar atît de frumoasă ca *miss* Lena Golspie — ar fi apărut şi i-ar fi arătat oarecare bunăvoinţă, fără nici o îndoială că ar fi uitat repede de Lena. Dar nu apărea nici o asemenea fată ; nu apărea nici o fată, de nici un fel. Dacă Lena Golspie nu era fata cea mai frumoasă pe care o văzuse el vreodată (cu toate că nu-şi putea aduce aminte de una mai seducătoare, nici chiar dacă ar fi ţinut seama şi de lumea filmelor, de Lulu Castellar şi de celelalte stele de cinematograf), ea era cu siguranţă cea mai fermecătoare făptură cu care vorbise vreodată, şi faptul că îşi făcuse apariţia în carne şi oase chiar în uşa biroului din Fundătura Îngerilor o aducea oarecum efectiv în lumea lui. Faptul însă că în realitate ea nu făcea parte din această lume a sa îi dădea o aureolă şi mai fascinantă, mai romantică, mai misterioasă, ca o frumoasă eroină a unei poveşti de dragoste dintr-un film. Era o superbă pasăre călătoare. Şi-o imagina pe fundaluri exotice şi stranii, de un lux fantastic. Era ca şi cum Lulu Castellar s-ar fi dezlipit de pe ecran, ar fi păşit afară, ar fi prins culoare, forme palpabile şi i-ar fi vorbit cu-adevărat, i-ar fi surîs. Şi, totuşi, uite, tatăl ei lucra în aceeaşi întreprindere, chiar în acelaşi local cu el.

Nu era nimic extraordinar în faptul că nu-i ieşea fata din cap, cînd de atîta vreme era obsedat de dorul după o făptură feminină, vagă, dar nespus de seducătoare. Nu mai era de loc vagă acum ; avea forme şi trăsături bine determinate ; avea şi nume.

Avea şi adresă, şi Turgis, al cărui spirit devenise dintr-o dată mult mai ascuţit, se strădui s-o afle de la birou. Golspieii locuiau la numărul 4 A pe Carrington Villas, Maida Vale, W 9. Văzuse chiar casa în care locuiau, sau mai bine zis jumătatea de la etaj. De fapt o văzuse de mai multe ori, şi stătuse să pîndească, să vadă cînd se aprind luminile, cînd se sting şi unde. Înainte, Maida Vale fusese pentru el un simplu nume, dar se deprinsese repede cu cartierul, care exercita asupra sa o foarte ciudată fascinaţie. Niciodată nu se hotărîse încă de-a binelea ce-ar face dacă ar avea norocul să o întîlnească pe *miss* Golspie. Fusese prietenoasă cu el în ziua cînd venise la birou, deşi îl tratase puţin de sus, fireşte, cum avea tot dreptul s-o facă ; dar tocmai din cauza asta el nu vedea cum şi-ar putea permite s-o oprească, mai ales prin vreuna din părţile cele mai întunecoase din Carrington Villas, şi să-i spună : „Vă aduceţi aminte de mine ? Eu sînt Turgis, sînt funcţionar la «Twigg & Dersingham». Ce mai faceţi, *miss* Golspie ?“ Şi dacă n-o să procedeze astfel, cum o să procedeze ? Nu ştia, aşa că lăsă totul în seama inspiraţiei momentului. Momentul acesta mare nu sosi niciodată, şi el nu era nici prea uimit, nici prea dezamăgit. Trecea prin Maida Vale noaptea, deseori, nu atît fiindcă şi-ar fi închipuit că are şanse serioase s-o întîlnească pe-acolo sau măcar s-o vadă, ci pentru că în aceste anume seri orice altă parte a Londrei i se părea teribil de pustie, de tristă, iar Maida Vale îl atrăgea, peste şi dincolo de acele spaţii ale dezolării, ca un magnet. Se ducea numai cînd era timp frumos, şi atunci făcea un tur sau două pe Carrington Villas, oprindu-se uneori în apropiere de casă, să vadă dacă se întîmplă ceva pe-acolo (era o casă izolată, cu două coloane în dreptul intrării, la care duceau trei trepte, şi în bucăţica amărîtă de grădină din faţă şedea o statuie ciuntită), se mai plimba puţin, sus, la capătul dinspre strada principală, apoi repeta acelaşi lucru la celălalt capăt, mai făcea o ultimă plimbare pe Carrington Villas, şi cîteodată încheia cu un pahar de *bitter* la bodega de lux din colţ, spre deal, iar pe urmă se ducea acasă. Primele cîteva seri pe care le-a petrecut în felul acesta i-au făcut plăcere ; bezna nopţii de iarnă pe Maida Vale avea pentru el un iz romantic, îmbă-

tător şi misterios. Cînd se plimba pe străzile liniştite, umbră printre umbre, devenea conştient de o intensă viaţă lăuntrică, secretă, care era a lui şi numai a lui. Dar plăcerea asta a pălit repede. Prea des jumătatea de sus a casei era cufundată în întuneric, şi atunci, fireşte, întreaga vecinătate îşi pierdea farmecul, care-şi găsise loc în vreo altă parte a oraşului, necunoscută lui, acolo unde îşi petrecea ea seara. Probabil că în West End, jungla aceea orbitoare, unde poţi întîlni pe oricine vrei, persoana la care te aştepţi cel mai puţin din lume, şi unde poţi să treci pe-alături fără s-o vezi şi să-ţi scape pentru totdeauna unica persoană din lume pe care ai vrea s-o întîlneşti. Şi în West End a zărit-o. Era tîrziu, fusese la un cinematograf, şi o văzu cu tatăl ei şi cu un alt bărbat. Domnul Golspie striga după un taxi, îl găsi într-o clipă, şi plecaţi au fost. Dar a văzut-o bine, şi era ciudat să o vezi, pentru că deşi se gîndise la ea atît de mult, făptura ei aproape că încetase să mai reprezinte pentru el ceva real.

Începea acum să se întristeze, se săturase să se tot plimbe pe Maida Vale, şi totuşi nu se putea hotărî să-şi petreacă serile ca mai înainte ; acesta era motivul pentru care Pelumptonii, văzîndu-l că-şi pierde vremea şi că face o mutră tare nefericită, începuseră să-i dea sfaturi şi să-i recomande ocupaţii în timpul liber. Nu înţelegeau, nu puteau înţelege, îşi spunea Turgis cu melancolie, că el nu era pur şi simplu un alt Edgar sau un alt Park. Dar, admise încă o dată, era foarte frumos din partea lor că se arătau preocupaţi de starea lui, chiar dacă nu reuşeau să-şi dea seama de ceea ce era esenţial la el, şi anume, că era cu totul deosebit de Edgar şi de Park, sau de oricare altul dintre cunoscuţii lor. În adîncul forului său interior Turgis fusese totdeauna surprins şi jignit chiar de totala ignorare a acestui fapt atît de elementar. Ajungînd în mica lui odăiţă, făcu ceea ce făcuse de sute de ori pînă acum : îşi examină cu atenţie faţa în oglinjoara crăpată, să vadă dacă nu erau înscrise pe ea semne ale acestei deosebiri ; şi din nou ajunse la concluzia că erau, numai că trebuia să te uiţi la el de aproape şi cu simpatie ca să le poţi distinge, nu să-ţi arunci doar o privire dură şi să treci mai departe.

De data aceasta sobiţa cu gaze nu făcu explozie cînd chibritul se apropie, şi nici nu începu să bîziie văicărindu-se. Se mulţumi să pocnească încet şi-apoi începu să murmure. Stăpînul ei ştia ce înseamnă asta : contorul cerea din nou un şiling, şi cum el n-avea moneda potrivită şi-i era prea lene să se mai ducă pînă în odaia din dos şi să schimbe, o lăsă să murmure

și să pălească, pînă ce flăcările ajunseseră ca niște floricele mici, albastre. Apoi se apucă să facă ceea ce nu prea făcuse de multe ori pînă atunci. Se apucă să-și perie hainele. Domnul Smeeth remarcase, după cum am văzut, că Turgis se mai dezghețase, începuse să-și îngrijească ținuta. Noi asistăm acum, din culise, la aceste operațiuni de ameliorare a înfățișării vestimentare. Turgis își dăduse seama că viitoarea sa întîlnire cu Lena Golspie, dacă o atare întîlnire avea să aibă loc vreodată, ar putea foarte bine să se producă la birou, ca și prima oară, și-atunci sezisă dintr-o dată că ar trebui să-și dea un pic de osteneală în privința înfățișării sale de toate zilele. Merse pînă acolo încît cheltui un șiling și trei *pence* pentru o perie de haine, proprietatea lui. O zi sau două mai tîrziu merse mai departe și își cumpără cîteva gulere, moi și foarte elegante, cu colțurile ascuțite, și fu surprins să constate că arăta cu totul altfel. Apoi se apucase să-și facă dunga la pantaloni punîndu-i sub saltea, iar perechea cea bună o duse o dată jos și o netezi cu fierul de călcat. Acum, după ce își perie haina și vesta și răzui, ici-colo, cu vîrful briceagului, cîte o pată, scoase pantalonii de sub saltea și îi examină cu atenție.

Se așeză pe marginea patului și, cu pantalonii în mînă, se uita la gaura mare din scoarța care acoperea podeaua. Dar nu se uita *la* gaură, ci *prin* ea, se uita la Fundătura Îngerilor, la birou. Domnul Golspie tocmai plecase, și Turgis își dădu seama deodată că faptul acesta era extraordinar de important. Ar putea să însemne că nu mai rămăsese nici un fel de șansă ca Lena să se apropie măcar de birou acum, că tatăl ei nu mai venea pe acolo. Pe de altă parte, putea să însemne tocmai pe dos, și anume, că exista o foarte mare șansă ca ea să vină pe la birou *tocmai* pentru că tatăl ei era plecat. Putea să aibă nevoie de ceva, putea să i se fi ivit vreo neplăcere, și se putea foarte bine ca domnul Golspie să-i fi spus să se adreseze biroului. Și-acum își aminti chiar că auzise *ceva*, ceva ce domnul Golspie, de la ușa de afară, îi strigase domnului Dersingham, care se afla la el în birou, ceva care era în legătură cu Lena și cu „voi ăștia de-aici", cum le spusese domnul Golspie. Turgis știa foarte bine că Lena nu plecase, rămăsese la Londra. Așa că s-ar fi putut oricînd să treacă pe la birou. În orice caz, exista această șansă. Și-atunci, pe loc, se hotărî ca în următoarele zece-douăsprezece zile, cît va mai lipsi domnul Golspie, să se radă cum trebuie în fiecare dimineață, să-și pună hainele bune și un guler curat, și a doua zi la prînz să se tundă. După ce luă aceste hotărîri, se simți foarte emoționat și, cum

se întîmplă cu oamenii care după ce au șovăit multă vreme au luat brusc o hotărîre și au stabilit un plan pentru a o realiza, se pomeni stăpînit de o convingere obscură că trebuia să se întîmple ceva, ca și cum dacă ai trage o linie fermă și dreaptă, ai putea determina Întîmplarea să pășească pe ea.

Soba cu gaze refuză să-și mai îndeplinească datoria și emise o foarte slabă și tristă pocnitură. Se ridică în picioare, și patul scîrțîi. (În odaia asta toate scîrțîiau, și trosneau, și gemeau, și veșnic plîngeau. Toate erau sătule de oameni în odaia asta amărîtă.) Cu multă atenție Turgis ridică salteaua și puse pantalonii la loc sub ea. Apoi, cu un aer de autentic *dandy*, își pregăti pentru dimineață un guler curat, neatins. Se duse la fereastra mansardată și privi, prin cei cîțiva centimetri pătrați de spațiu liber, la întunericul și la sclipirile palide ale orașului. Iată-l pe el, aici sus, cocoțat, în Camden Town, în odaia lui mititică. Colo era ea, Lena Golspie, poate în odaia *ei* mititică, în Maida Vale, poate chiar deasupra celor două coloane, privind pe poarta deschisă, uitîndu-se poate la statuia ciuntită din grădina din față. Îi dădură lacrimile din pricina fixității cu care privea, dar nu se clinti. I se mișcaseră doar buzele : „Ascultă, Lena, începu el, dar se opri. Ascultă, *miss* Golspie, *miss* Lena Golspie. Ascultă-mă. Vino la birou. Vino la birou. Și cere ceva ce pot face eu, Turgis, știi, cel pe care l-ai văzut în ziua aceea. Vino la birou !"

Îndată ce se întoarse cu fața la odăiță, aceasta îi spuse, cu diversele-i glasuri scîrțîite, să nu fie dobitoc.

— Oh... și tu !... ripostă el cu glas tare, apoi se grăbi să se dezbrace și să stingă lumina.

2

Turgis își respectă cuvîntul pe care și-l dăduse. În fiecare zi apărea la birou bărbierit proaspăt, periat și dichisit, atît cît îi era lui cu putință. Ceilalți îl felicitară și făceau glume pe socoteala lui, inventau cele mai complicate motive pentru a găsi faptului o explicație. Sandycroft, voiajorul cel înalt și cu capul mic, care-și vîra nasul peste tot și avea un număr de dinți extraordinar de mare, într-una din vizitele sale fulgerătoare pe la birou se făcu, poate la instigația domnului Smeeth, că nu-l cunoaște pe Turgis.

— Ascultă, Smeeth, răcni Sandycroft cu glasul lui ca un lătrat — într-adevăr, parcă lătra, cînd venea Sandycroft, parcă intra în casă un *terrier* enorm — ce s-a ales de băiatul ăllalt, știi care, cum îl cheamă... băiatul ăla care purta gulere jegoase ?...

— De cine vrei să vorbești, Sandycroft ? făcu domnul Smeeth, încrețind fruntea și plecînd capul într-o parte.

Cînd era vorba de o farsă, domnul Smeeth rămînea la fel de conștiincios și de sîrguincios ca și în meseria lui de casier. Nu se întîmpla des să se prindă într-o glumă de-astea, dar cînd se prindea, o făcea cu o seriozitate alarmantă.

— Ei, știi doar de cine vreau să vorbesc, Smeeth, răspunse Sandycroft, fornăind pe nasul lui caraghios. Ăla care nu se tundea niciodată, purta barbă parcă, arăta ca un poet primăvăratic în mizeria toamnei. Ședea la pupitrul ăla de colo, continuă el coborînd glasul, unde lucrează acum tînărul ăsta elegant. Eh, frate, cum îl chema ? !...

Aici Stanley începu să chicotească și să pufnească. Nu socotea umorul acesta de o calitate chiar atît de strălucită, dar era de părere că orice tentativă de glumă, sub orice formă, trebuie încurajată. *Miss* Poppy Sellers chicoti și ea pe înfundate, iar *miss* Matfield zîmbi tuturor, nu fără oarecare condescendență.

— Ascultă, nu fă pe caraghiosu, mormăi Turgis, aruncîndu-i lui Stanley o privire încruntată.

— Curios, Smeeth. Aceeași voce, absolut aceeași voce.

— Cred că ai dreptate, Sandycroft. Da-da, cred că ai dreptate, îi răspunse domnul Smeeth cu aerul unui actor care dă conștiincios replica.

— Firește că am, lătră celălalt.

Apoi făcu vreo cîțiva pași înainte, cu un zîmbet politicos, care punea la vedere cel puțin o sută de dinți.

— Domnul Turgis ? Cu siguranță că nu puteți fi domnul Turgis ? !

— Nu, zise Turgis, care nu se prea potrivea cu felul ăsta de glume, sînt Charlie Chaplin.

— Ei, păi atunci, domnule Charlie Chaplin Turgis, zise Sondycroft, trebuie să te felicit, sincer trebuie să te felicit. Te avantajează foarte mult, te-arată în adevărata dumitale lumină. Mulțumesc foarte mult, doamnelor și domnilor.

Și dispăru pe ușă, rînjind.

— Ei, zise domnul Smeeth apucîndu-se iar de registrele sale, dar avînd aerul că tocmai terminase cine știe ce epopee umoris-

tică pasionantă, un pic de veselie nu poate să strice nici unuia dintre noi. Stanley, uite, dă o fugă pînă la „Nickman & Fiii" cu astea și spune-le că-s pentru domnu Broadhurst, pentru domnu Broadhurst, ține minte. Grăbește-te, nu-ți pierde toată dimineața. Și nu te-apuca să filezi pe cine știe cine prin toată Londra.

Trecuse o săptămînă și, cu toate că unele vești de la domnul Golspie răzbătuseră pînă în biroul comun, Turgis nu aflase nimic despre Lena. I se părea că se făcuse ridicol și ceilalți rîdeau de suferințele lui, și începea să se simtă abătut, descurajat. De două ori, seara, se dusese în Maida Vale și hoinărise prin apropierea numărului 4 A de pe Carrington Villas, dar nu fusese răsplătit cu altceva decît cu o umbră întrezărită o clipită pe o perdea. Se simțise ispitit să se ducă pur și simplu la numărul 4 A și, sub un pretext oarecare, să încerce s-o vadă pe domnișoara Golspie. Dar nu fu în stare să-și imagineze nimic care să nu pară de-a dreptul smintit și, dîndu-și seama că pasul acesta nebunesc ar putea să strice totul și să-i provoace neplăceri la birou, renunță la idee. Celelalte seri trecură foarte greu. Începuse să-și spună că era din capul locului naiv să se frămînte atîta pentru fata asta, dar una era să-și spună așa ceva, și cu totul alta să nu se mai frămînte.

Stanley se întoarse și fu trimis din nou în oraș. Domnul Smeeth se duse la bancă. Turgis și cele două fete lucrau în liniște ; nu fusese mult de lucru în dimineața aceea. Apoi, Poppy Sellers veni la masa lui Turgis cu niște note de avizare pe care tocmai le bătuse la mașină.

— Sînt bine făcute ? întrebă ea.

Turgis se uită la ele.

— Da, sînt bine făcute. Te-ai învățat acum cu ele, nu-i așa ? adăugă, decis să-i spună și el o dată o vorbă bună ; nu era o fată rea, la drept vorbind. Aș vrea să pot bate și eu tot atît de curățel. Cîteodată, pînă nu veniseși dumneata, trebuia să le fac eu, dar ieșea o porcărie !

Obrăjorul ei smead se lumină deodată la o asemenea laudă. Dar felul ei de a fi rămase la fel de impertinent ca totdeauna.

— Nu mai spune ! Pe cuvîntul meu, începem să observăm, nu ? Ce-oi fi făcut să merit așa ceva ? ! Dar, ascultă... (și aici vocea ei luă un ton confidențial) nu te-ai supărat de ce-au spus... ști... cînd încercau să te ia peste picior... Trebuia să rîd și eu cu ei, n-aveam încotro, și mi s-a părut că te-ai cam supărat...

— Dacă-i amuză, n-au decît. Nu-mi pasă ! răspunse Turgis de sus. E cam stupid, totuși, după părerea mea. Eu nu umblu de colo pînă colo să fac spirite pe spinarea oamenilor. De fapt,

nu mă supăr de ce spune bătrînul Smeethy, pentru că-i un om cumsecade şi, în orice caz, nu-şi dă drumu prea des. Dar tipul ăla, Sandycroft, nu-mi place. E-un zevzec închipuit, asta e. Şi, în orice caz, de-abia a venit la noi, ce nevoie avea s-o facă pe spiritualul ?

— Asta aşa e, zise Poppy Sellers, dînd din cap afirmativ. Nici eu nu fac mare caz de el. Nu-i de loc genul meu, ştii, absolut de loc. Are prea mulţi dinţi, dacă-i vorba, pentru gustul meu. Şi nu-mi place nici nasul lui sucit aşa în sus. Dac-ar lucra tot timpul aici, şi-ar vîrî dinţii şi nasul peste tot. Las', că-i ştiu eu pe ăştia...

— Şi eu. Aveam la şcoală, cînd eram mic, un profesor care semăna leit cu el. Şi încerca să ne păcălească... oh, aşa îşi închipuia el !...

— Dar ascultă, continuă Poppy privind la el cu oarecare nesiguranţă, arăţi altfel... mai elegant, ştii ?...

— Asta-i treaba mea, răspunse Turgis. Cine ce are să se-amestece în treaba asta ?

— Ooo, *all right*, nu te repezi. N-am vrut să spun decît că de la un timp încoace arăţi mult mai bine. De fapt arăţi chiar foarte drăguţ.

La asta Turgis nu mai ştiu ce să răspundă, aşa că se mulţumi să mormăie ceva.

— Nu te-ai supărat că ţi-am spus, sper ?

— Nu, nu-i nimic, răspunse el, jenat.

— Ascultă, uite ce voiam să-ţi mai spun. Astă-seară te duci undeva ?

Se opri o clipă, dar înainte ca el să aibă timp să răspundă ceva, continuă, repezit :

— ...pentru că dacă nu... uite, chestia-i aşa... prietena mea — tatăl ei e poliţist — are două biletele astă-seară la spectacolul dat de echipa artistică a poliţiei, şi ea nu poate să meargă, că are gripă şi-i în pat, şi biletele mi le-a dat mie, şi eu mă-ntrebam dacă ţi-ar face plăcere să mergi cu mine.

Se opri să-şi tragă sufletul.

— Ăăă... îţi mulţumesc foarte mult, bolborosi el, dar... nu ştiu... vezi...

— Te-ai înţeles cu cineva dinainte să mergeţi undeva ?

— Ei... da... sincer...

— Oh, îmi pare rău.

Faţa i se întunecă. O clipă tăcu, apoi ridică privirea — cu destulă impertinenţă, avu el impresia — şi continuă :

— Ieşi cu o fată, poate ?

Asta îl supără, ca și cum l-ar fi atins într-un punct dureros.

— Asta-i treaba mea !

— Ooo, îmi pare rău, îmi pare rău... Iar am călcat în străchini. Mai bine tăceam din gură.

Se depărtă, cu fețișoara încruntată, și se apucă să bată la mașină, energic și zgomotos. *Miss* Matfiel îi aruncă o privire curioasă.

Turgis se întrebă dacă n-a făcut o prostie pretinzînd că nu era liber să se ducă la spectacolul acela. Ar fi fost mult mai bine să se ducă decît să-și piardă vremea de pomană. Dar își făcu socoteala că acum era prea tîrziu să mai schimbe hotărîrea, mai ales că ea plecase îmbufnată. Cînd se va însera și nu o să aibă nimic alt de făcut decît să se-nvîrtească trist și fără nici un rost, o să regrete că nu acceptase propunerea fetei. Nu era de loc urîțică, dacă te uitai bine la ea. Da, poate fusese un prost că nu primise.

Dar cînd veni seara și își aminti la un moment dat că refuzase propunerea, fu atît de fericit ! Părea că soarta le aranjase pe toate. Iar mai tîrziu, cînd își amintea din nou, pe neașteptate, cum refuzase propunerea lui Poppy, cît îi părea de rău ! Și, totuși, părea într-adevăr că soarta le aranjase.

În după-amiaza aceea se întoarse de la dejun în același timp cu *miss* Matfield (plecase înaintea lui, dar ea totdeauna stătea cu un sfert de oră mai mult decît oricare dintre ceilalți) și se întîlniră în Fundătura Îngerilor, lîngă T. Benenden.

— Știi, Turgis, spuse ea cu vocea aceea limpede și dură care aproape că îl speria, eu cred că ești mult prea mojic cu mititica, cu *miss* Sellers.

— Cum, dar ce i-am făcut ? întrebă el.

— Am văzut azi-dimineață că iar ai repezit-o, continuă ea. Și de ce o faci, nu pot să-mi imaginez. E-o copilă destul de drăguță, sincer vorbind, și manierele astea ale ei, puțin impertinente, acoperă, cred eu, o mare singurătate, și ați putea foarte bine să fiți prieteni. Vezi, întîmplarea face ca ea să te socotească un om minunat.

— Iar dumneata nu mă socotești astfel, *miss* Matfield, zise Turgis, îndrăzneț și el o dată. Dă-i drumul, poți să mi-o spui în față. Am priceput-o din tonul cu care ai vorbit.

— Fără îndoială că nu te socotesc un om minunat ! ripostă ea, rece. De ce te-aș crede așa ? Ce cred eu este că dumneata te porți foarte mojic cu cineva dispus să te agreeze foarte mult. Și cînd cineva te agreează cu adevărat, adăugă ea sever, trebuie să fii drăguț, nu mojic. Dar acum să nu te apuci să-i spui

ei vreo vorbă despre toate acestea, pentru că atunci mă supăr cu adevărat.

— *All right!* zise Turgis morocănos, întrebîndu-se de ce nu e în stare să-i răspundă tăios la obrăznicia ei rece. Dar eu tot nu pricep ce i-am făcut. Îi sare prea repede ţandăra, asta e. Dar cine-i de vină? Şi dacă-i vorba de asta, cine de la birou a ţinut vreodată seama de sentimentele mele?

— Dumneata eşti altceva, zise ea cu dezinvoltură, sau dacă nu eşti, ar trebui să fii. Dumneata eşti bărbat.

Turgis, măgulit de declaraţia peremptorie că este bărbat, dar frămîntat şi îndurerat încă de nedreptatea ce i se făcea, nu găsi de făcut altceva decît să mormăie, iar *miss* Matfield nu-l mai luă în seamă şi urcă prima scările. Cînd dădu din nou cu ochii de *miss* Sellers, Turgis se uită la ea curios. Va să zică îl credea „minunat", da? De cîteva ori în cursul după-amiezii se pomeni gîndindu-se la asta, şi la ea.

Dar după aceea se petrecu ceva, ceva atît de important, încît spulberă orice gînd legat de *miss* Sellers sau de oricine sau orice din birou. Domnul Dersingham, care dimineaţa nu fusese la birou decît timpul necesar să vadă prima poştă, se întorsese după-amiază pe la 4, ca să examineze poşta sosită ulterior, şi, la nici zece minute după sosire, îl chemă pe domnul Smeeth. După un scurt interval, în timpul căruia unul dintre ei chemă de la telefonul direct pe cineva din oraş, domnul Smeeth ieşi, preocupat, cum arăta întotdeauna cînd avea de făcut ceva neobişnuit.

— Ia să vedem, zise el, privind în jur prin birou, căutînd, e cineva dintre noi care locuieşte prin apropiere de Maida Vale?

Asta ce mai era? Inima lui Turgis începu să bată de să-i spargă pieptul.

— Eu locuiesc la Hampstead, aşa că-i oarecum în aceeaşi direcţie, începu *miss* Matfield, şovăitor.

— Despre ce-i vorba, domnu Smeeth? exclamă Turgis repede. Eu cunosc Maida Vale foarte bine.

— Credeam că locuieşti prin Camden Town! zise domnul Smeeth.

— Da, acolo locuiesc, dar... ăăă... cunosc pe cineva în Maida Vale şi mă duc destul de des pe-acolo. Pot să vă fiu util, domnu Smeeth?

— Da, cred că-i mai bine să faci dumneata treaba asta, Turgis, rosti neştiutorul domn Smeeth, fără să bănuiască efectul pe care îl vor avea cuvintele sale. Ştii, domnul Golspie are

o fată care locuieşte cu el... da, ştii asta, pentru că a fost aici într-una din zile, nu ?

Oho ! Ştia, şi încă cum !

— Nu are cont în bancă, continuă domnul Smeeth, şi s-ar părea că fata a cheltuit toţi banii pe care i-a lăsat tatăl ei... fetele astea, pe cuvîntul meu, îşi închipuie că sîntem fabrică de bani !... aşteaptă pînă-i fi şi tu tată, Turgis, şi-atunci ai să ştii ce-i aia... şi domnul Golspie a lăsat dispoziţii să-i dăm ceva bani din contul lui la noi. Vrea să-i aibă imediat, astăzi, şi noi i-am telefonat să ne asigurăm c-o să fie acasă, şi o să fie — cred şi eu, sînt întotdeauna acasă cînd e vorba să capete ceva ! — aşa că domnul Dersingham spune c-ar fi mai bine să meargă cineva să-i ducă. Dac-ar fi după mine, aş lăsa-o pe cuconiţa să mai aştepte niţel, continuă, exasperant, domnul Smeeth, pentru că asta nu înseamnă altceva decît să încurajezi extravaganţele, pe cuvîntul meu că asta-nseamnă, dar domnul Dersingham susţine că e mai bine să-i trimitem acum.

— Bine, am să-i duc eu, domnu Smeeth.

Oh, cum era să nu-i ducă !

— Perfect. Termină atunci repede lucrul început, Turgis, şi du-te. Nu-i nevoie să te mai întorci. Dacă ai să pleci pe la ora cinci, ai s-ajungi acolo pe la cinci jumătate, şi o să aibă timp destul să-i cheltuiască astă-seară. Ţi-am pregătit adresa ei aici.

I-a pregătit adresa ! Dac-ar şti bătrînul Smeeth ! Lui Turgis îi venea să izbească în capacul pupitrului şi să zvîrle prin tot biroul notele de avizare, şi conosamentele, şi frahturile, şi deconturile de încărcare, şi tot ! Se strădui să termine cu cîteva mărunţişuri răzleţe, dar nu făcea nici măcar treaba pe care pretindea c-o face, pentru că era imposibil să-şi concentreze mintea la hîrtiile din faţa lui, s-o împiedice să-şi ia zborul şi să rătăcească, nebună, necontenit. Cu cîteva minute înainte de 5, strînse fără nici un fel de consideraţie tot ce era pe masă, de arăta ca şi cum pînă şi ultima fărîmiţă de treabă fusese lichidată.

— Sînt gata, domnu Smeeth, anunţă el.

— Foarte bine, zise domnul Smeeth. Uite, pun douăsprezece lire, douăsprezece bancnote de cîte o liră, în plicul ăsta, şi pe el sînt numele şi adresa, vezi : *Miss* Golspie, numărul 4 A, Carrington Villas, Maida Vale. Îi pun şi sigiliul. Uite, aici ai un formular de chitanţă pe care l-am completat, şi să ai grijă să i-l dai să-l semneze, aşa ca să nu poată fi vorba cumva de vreo greşeală. M-ai înţeles ?

Turgis îl asigură cu căldură că îl înțelesese. Era încîntat de ideea cu chitanța. Îi dăduse prin cap, o dată sau de două ori, ce dezolant ar fi dacă ar trebui să-i dea banii din ușă: „Ăștia sînt banii? Mulțumesc. Bună ziua." Dar semnarea unei chitanțe era cu totul altceva. Nu se putea face în pragul ușii. Întîi trebuie să citești chitanța cu atenție înainte de a o semna, poate vrei să ți se dea explicații; trebuie să chemi pe mesager înăuntru, și atunci, natural, el ar putea găsi o ocazie să vorbească. Chitanța făcea ca toată treaba să devină „o chestie". Sărmanul moș Smeethy! Era tipic al lui gestul ăsta de a cere chitanță în toată regula.

— Și, firește, nu mai e nevoie să te întorci, completă domnul Smeeth. Te duci direct acasă. Eu îi spun domnului Dersingham că am aranjat totul.

— Despre ce-i vorba? întrebă *miss* Matfield pe cînd el își lua pardesiul din cuier.

Îi explică pe scurt.

— Unde locuiesc?

— În Maida Vale. La numărul 4 A, pe Carrington Villas, o lămuri el.

— Ascultă! sări *miss* Sellers, uitîndu-și supărarea. Dacă poți să intri înăuntru, intră, și mîine să ne spui cum arată la ei. Aș vrea să știu în ce fel de casă locuiește domnul Golspie. Dumneata nu, *miss* Matfield?

Spre uimirea lui Turgis, care se aștepta ca ea să respingă cu dispreț o asemenea curiozitate neserioasă, *miss* Matfield admise imediat că ar dori și ea.

— Îmi pare rău că n-am cerut să mă duc eu, adăugă ea. Ar fi amuzant de văzut cum arată fata. Doar ce-am zărit-o, o dată, n-am văzut-o ca lumea. Și nu pot să-mi imaginez în ce fel de casă locuiește domnul Golspie, deși trebuie să fie vreun apartament mobilat în care să se fi instalat provizoriu. Maida Vale e plin cu de-astea.

— Eu, ce să spun, nu mi-l pot de loc închipui pe domnu Golspie avînd o casă a lui, interveni *miss* Sellers. Mie îmi face impresia unui om fără „casă".

— V-am spus bună seara! strigă Turgis tare și vesel și o șterse, cu banii și cu formularul de chitanță bine vîrîte în buzunarul interior al hainei, cea mai bună haină pe care o avea, periată și aranjată așa cum trebuie.

Și-acuma, la Maida Vale! Nu hoinăreală pe-afară pe la poartă de data asta, ci mers ca din pușcă la intrarea din față, la numărul 4 A, Carrington Villas. Se grăbi să iasă, coborînd

scările în goană, de frică să nu-și schimbe cumva gîndul domnul Dersingham, sau domnul Smeeth, sau *miss* Golspie, sau zeii, și în ultimul moment să-l cheme înapoi la pupitrul său.

3

Ziua mai păstrase doar atîta lumină, și răgaz avu doar atît cît să bage de seamă că statuia ciobită, de fapt din ghips, reprezenta un copil jucîndu-se cu doi pești mari și că de pe cele două coloane de la intrare tencuiala se scorojise. Erau două sonerii, una pentru numărul 4 și alta pentru numărul 4 A. Avu grijă să apese pe cea pentru numărul 4 A. Apăsă de mai multe ori și așteptă în total vreo cinci minute, dar nu veni nimeni. Părea că, totuși, plecase în oraș. În disperare de cauză, încercă la butonul pentru numărul 4 simplu. Imediat se aprinse o lumină în hol, și ușa — era o singură ușă pentru ambele apartamente — se deschise larg.

— Iar ești dumneata, tinere ! strigă o femeie enormă, cu șorț dinainte, înfiptă în ușă. Da' pentru că tot ai mai venit o dată, trebuie să-ți spun ce mi-a spus cucoana să-ți spun : că n-are de gînd să-ți mai dea vreun ban pentru mașina aia, pentru că fata care putea să lucreze la ea a plecat, și noi, astea nu știm nici una ce să facem cu ea, așa că n-are de gînd să mai dea nici un gologan, ia-ți-o de-aici și lasă-ne-n pace.

— Nu știu despre ce mașină e vorba, îi spuse Turgis.

— Nu ești dumneata tot tînărul cela ? Ei, ce să spun, semeni leit.

— Eu am venit la domnișoara Golspie.

— Cuconița tînără de sus ? Atunci sună la soneria cealaltă, la 4 A, și-o s-audă ea !

— Dar am sunat, explică Turgis. Am sunat de vreo șase ori, și n-a răspuns nimeni.

— Pentru numele lui dumnezeu ! strigă femeia enormă ieșind afară și uitîndu-se la butonul soneriei, ca și cum acesta ar fi putut lămuri ceva. Ce dracu, soneria lor nu sună ? De cîte ori sună la noi, e pentru ei. Intră înăuntru, tinere, intră înăuntru, că dacă mai stăm aici să vorbim, face cucoana gălăgie, c-o nenorocește curentu, că stăm cu ușa deschisă. Știe că vii ?

— Da, știe, răspunse Turgis, intrînd după ea în hol. Am fost trimis la dumneaei pentru o chestiune de afaceri. E foarte important. Sper că e acasă.

— Da, e-acasă, pentru c-am auzit-o pe cucoana zicînd c-o să se ducă pînă sus la ea, s-o vadă. Sus în capul scării ai să dai de-o ușă mică — poa' să fie deschisă, da' poa' să fie și-nchisă — și dacă bați, te-aude. Servitoarea lor nu-i acasă azi, pentru c-am întîlnit-o după-masă gata îmbrăcată și zicea că se duce la întîlnire cu prietenu ei, un marinar din flota de război. Așa că du-te sus pe scări și bate tare-n ușă.

Imediat în capul scării era într-adevăr o ușă, întredeschisă, așa că putu auzi limpede un gramofon cu o placă de jaz. Bătu tare. Gramofonul se opri brusc.

Miss Lena apăru ea însăși în ușă. Era îmbrăcată într-un verde-albăstrui lucios și părea mai frumoasă ca oricînd. Văzînd-o în fața sa, în carne și oase, inima îi bătu cu putere și gura i se uscă.

— Sînt trimis de la „Twigg & Dersingham", *miss* Golspie, zise Turgis, bîlbîindu-se puțin.

Fața ei se lumină deodată.

— Oh, mi-ai adus banii ? exclamă ea cu aceeași voce puțin bizară, dar fascinantă, pe care și-o amintea atît de bine. Cît mi-ai adus ? Intră, te rog. Pe-aici.

Camera era extrem de interesantă. Mare, dar deși atît de mare, arăta plină cu lucruri. Turgis nu văzuse niciodată, decît în filme, atît de multe perne ; păreau să fie cu duzinile, mari, de toate culorile, culori țipătoare, grămădite pe o sofa mare și lată, înfundate în fotolii și chiar răspîndite pe jos, pe parchet. Și mai erau, răvășite prin tot locul, plăci de gramofon și cărți, reviste și sticle, cutii de biscuiți și fel de fel de alte cutii și cutiuțe grămădite pe mescioare, și pahare, și fructe, și țigări, și scrumiere destule ca s-ajungă pentru o sindrofie cu joc de cărți sau o petrecere. Și toate astea într-o singură și uluitoare cameră, somptuoasă. Era luminată de două lămpi mari, acoperite de abajururi, unul roșu și celălalt galben, care o făceau să arate foarte primitoare, mai ales că era și bine încălzită, aproape că era prea încălzită — deși după-amiaza era friguroasă — pentru un tînăr emoționat care venise în goană de la autobuz.

— Sînt douăsprezece lire, explică el, și am aici o chitanță pe care trebuie s-o semnați.

— Bine ! Cred că am să mă descurc cu ei, nu mă jenez să-ți spun. Ador să am bani ! Dumneata, nu ? E oribil cînd te pomenești deodată că nu mai ai de loc și nu poți să te duci

nicăieri și nu poți să-ți cumperi nimic. Oh, îmi aduc aminte acum de dumneata. Dumneata ești acela cu care am vorbit în ziua cînd am fost la birou, nu-i așa? Îți aduci aminte de mine?

Turgis o asigură cu înfrigurare că își aducea. Stătea încă în picioare, puțin cam stîngaci, cu pălăria în mînă și cu pardesiul atîrnîndu-i pe umeri. Îi era cald și se simțea jenat.

— Pari să fii foarte sigur de asta, zise ea degajat. Cum de-ți aduci aminte atît de bine?

— N-o să vă supărați dac-o să vă spun, nu-i așa, *miss* Golspie?

Ea îl privi fix.

— Cum? De ce?

— Uite, mi-am adus aminte de dumneavoastră, răspunse el trăgînd greu aerul în piept, pentru că sînteți fata cea mai frumoasă cu care am vorbit vreodată în toată viața mea!

— Nu mai spune! Vorbești serios?! Rîdea cu poftă. Continuă: Ce minunat e să-ți spună cineva lucrul ăsta! De-aceea mi-ai adus *dumneata* banii?

— Da, răspunse el, serios.

— Nu-i adevărat. S-a-ntîmplat să te trimită. Cred că vrei să-ți rîzi de mine.

— Nu, *miss* Golspie, de loc. Din clipa în care am aflat că cineva trebuie să vină la dumneavoastră, continuă el cu o bruscă temeritate, am cerut să fiu trimis eu... numai ca să vă mai văd o dată.

Încercă să schițeze, cu mîna care mai era încă în buzunarul pardesiului, un gest larg, dar rezultatul fu că poala pardesiului mătură marginea unei măsuțe și goli pe covor o cutie cu țigări.

— Uite ce mi-ai făcut! strigă *miss* Golspie, foarte amuzată.

— Oh, îmi pare rău, murmură Turgis, încurcat și transpirînd de stîngăcie și de timiditate. Le strîng imediat.

— Stai puțin. Scoate-ți întîi pardesiul și lasă pălăria din mînă, și ai să te simți mult mai bine. Așa, foarte bine. Lasă-le acolo jos, oriunde. Acuma poți să-mi aduni țigările și poți să-mi dai și mie una. Ia-ți și dumneata.

Tremurînd, îi aprinse țigara, adună pe celelalte și apoi își aprinse și lui una.

— Și-acuma, ce-i cu banii? continuă ea. Ce trebuie să mai fac ca să pun mîna pe ei?

— Numai să semnați chitanța, explică el. Întîi trebuie să-i numărați, să vedeți dacă-s toți.

După ce termină cu această mică operaţie, Lena zise deodată :

— Ai luat ceaiul ?

— Nu, încă nu, răspunse Turgis prompt.

— Nici eu nu l-am luat. Mi-a fost prea lene să mi-l fac. Servitoarea e liberă azi. Hai să bem un ceai, vrei ? Aproape totul e gata pregătit, pe o tavă, dar n-am vrut să-mi bat capul să mai fierb apă şi să opăresc ceaiul. Vino să-mi ajuţi şi o să-ţi dau şi dumitale.

O urmă în bucătărioara mică, unde umplu un ceainic şi îl păzi pînă ce apa începu să fiarbă, în timp ce ea ciripea într-una, învăluită într-un nor de fum de ţigară, şi mai scotea alene o ceaşcă şi o farfurie, şi cîte ceva de mîncare. Apoi, după ce totul fu gata, el duse tava în cealaltă cameră şi o aşeză pe o măsuţă scundă în faţa focului. Lena se întinse, ca o felină frumoasă şi leneşă, pe un teanc de perne, în timp ce Turgis, de cealaltă parte a mesei, se înfundă într-un fotoliu mare şi cu picioare scurte. Fu un ceai minunat. Ceaiul propriu-zis era bun, consumară apoi sandvişuri mici şi tot felul de prăjituri cu frişcă şi cu ciocolată, şi biscuiţi, grămădite una peste alta la întîmplare, cum erau toate în casa asta, unde domneau nepăsarea şi opulenţa. Mult mai importantă decît sandvişurile şi prăjiturile era Lena însăşi, atît de reală, atît de aproape, atît de magic iluminată de para focului şi de lumina umbrită a lămpilor. Ea îi punea fel de fel de întrebări. Începu cu :

— Cum te cheamă ?

— Turgis, îi spuse el, timid.

— Şi numele de botez ?

— Harold, murmură el.

Erau ani de zile de cînd nimeni (nimeni, adică excluzînd cazurile în care trebuia completat un formular) nu-l mai întrebase de numele lui de botez. Îl rosti cu nespusă jenă, dar după ce-l rosti, se simţi mai bine.

— Nu prea îmi place Harold. Dumitale-ţi place ? Pe mine mă cheamă Lena.

— Da, ştiu.

— Am impresia că ştii totul despre mine ! exclamă ea rîzînd. Ai să-ncepi să-mi spui acuma şi cîţi ani am, şi unde m-am născut, şi de toate. Ce te crezi, detectiv ?

Era o ocazie nimerită de a fi sclipitor şi amuzant, aşa că începu să-i povestească despre Stanley şi despre birou şi cum Stanley voia să se facă detectiv şi-şi pierdea vremea „filînd" oameni necunoscuţi. După aceea, Lena, pe care chestia cu

Stanley părea să o fi amuzat, începu să-l întrebe despre ceilalţi de la birou.

— Nu-ţi place acolo, nu-i aşa ? zise ea, strîmbînd din nas cu dezgust. Eu aş muri dac-ar trebui să lucrez în fiecare zi într-un loc ca ăsta. E atît de întunecos şi de sinistru ! Nu-i aşa ? Şi-i mai zice şi Fundătura Îngerilor ! Ce nume ! Aproape că n-am văzut-o, era să trec pe lîngă ea, cînd mă chemase tata. Dacă vreodată ar trebui să muncesc ca să trăiesc, aş prefera să lucrez într-un magazin, nu într-un birou ca ăsta. Nu m-ar jena cu nimic să fiu manechin. Sau să joc pe scenă. Asta mi-ar plăcea cel mai mult. Vreau să mă fac artistă. Aproape că era să joc cînd stăteam la Paris. Şi era cineva, un domn, care ţinea să-mi ofere prilejul de a juca într-un film, zicea că poate face să mi se dea imediat un rol. Crezi c-aş fi bună pentru film ?

— Nici vorbă, sînt sigur ! zise Turgis serios, cu o adoraţie plină de solemnitate. Aţi fi minunată în filme... ca Lulu Castellar, sau oricare alta dintre stelele mari... mai bine ca ele, în orice caz. M-aş duce oriunde ca să vă văd.

Dac-ar fi stat zile întregi să se pregătească ce să-i spună, n-ar fi găsit cuvinte mai potrivite să-i facă atîta plăcere, pentru că vibrau la unison cu cele mai intime aspiraţii şi năzuinţe ale ei. Iar adorarea lui gravă, solemnă, deosebită de atitudinile obişnuite şi bătătoare la ochi, era foarte agreabilă. Îi zîmbi, lent, cu un fel de duioşie calmă şi voită. El o privea mut, îmbătat.

Tăcerea fu întreruptă de un *rat-tat-tat* tăios.

— Oh, ce dracu ! Cine-o mai fi ? ! exclamă Lena şi se duse să vadă.

Se întoarse ridicînd din sprîncene, comic, la Turgis, urmată de o făptură bizară. Era o femeie bătrînă, care arăta ca o vrăjitoare, îmbrăcată pentru a ieşi în oraş şi fardată. Avea un nas imens, obrajii supţi, ochii înfundaţi adînc în orbite, dar, cu toate acestea, faţa ei avea coloritul trandafiriu şi alb al tinereţii. Asta din cauză că fardul era gros şi, cînd îl izbea lumina, lucea parc-ar fi fost email şi lac. Purta, deasupra unei rochii roşii, un imens şal galben, pe care erau imprimate flori roşii, şi sclipea toată de coliere, inele şi broşe. De cînd se pomenise, Turgis nu dăduse peste cineva atît de fantastic ca această femeie bătrînă şi, deodată, fu cuprins de un sentiment de spaimă. O secundă, două uită chiar şi de Lena, şi pur şi simplu avu dorinţa să nu fi fost acolo, să se fi aflat undeva în vreun loc obişnuit, normal, ferit de primejdii. Fu un moment straniu, şi multă vreme, mai tîrziu, avea să-şi aducă aminte de el.

Lena făcu prezentările cu dezinvoltură, fără prea multe forme, astfel că el nu reuşi să prindă numele acestei vizitatoare extraordinare. Îşi dădu seama doar că era străină, şi bănui că este cucoana de la parter, stăpîna despre care pomenise bucătăreasa grasă irlandeză sau de ce neam va fi fost, cînd îi dăduse drumul în casă.

— Nu-nu-nu-nu-nu, scuummp-pa mea ! strigă bătrîna cu glas străin şi dogit. Nu stau de l-locc. Am vennit nuu-mmai pentru un sinn-gurr minnut. Am rruggat pe neppotul meu şi pe nevvastă-ssa şi pe un pprietten de la o llegaţie ssă vvinnă asstăssearră lla minne, pentru că amm dinn nnou ffoartte marri ssuppărări. Da-da-da-da-da, amm ffoarrte-ffoarrte mmarri ssuppărări, dinn nnou. Ssuppărări ffărră ssfîrrşitt !

În momentul acesta se lăsă să cadă într-un fotoliu, repezi o mînă prevăzută cu gheare, apucă o prăjitură şi o înghiţi dintr-o dată. Turgis o privea fascinat.

— Ce s-a-ntîmplat ? întrebă Lena, încercînd să pară interesată, dar era vădit că se reţinea să nu izbucnească în rîs.

— Voaai ! exclamă bătrîna, repetînd acest „voaai" de nenumărate ori şi dînd din cap de cîte ori îl rostea. *Fiică-mea*, dinn nnou — natturrall — mmai erra nnevvoie ssă-ntrrebbi ? ! Tottdeaunna acellaşşi luzrru, decît că de datta assta e altă bellea.

Se repezi la o ţigară, o înfipse între buze şi o aprinse cu o dexteritate ieşită din comun. După ce suflă un nor de fum în direcţia Lenei, reluă :

— Amm vvennitt, sscumm-ppa mmea, pentrru două llucrruri. Întîi, uitte, aici ssînt prrunnele pe care ţi-amm prrommiss ssă ţi le-adducc. Nu-nu-nu-nu-nu ! Nnu face nimmic. Ssîntt tottuşşi foaaarte-foaartte-foartte bunne.

Probabil că prunele erau în cutia mică pe care i-o înmînă Lenei.

— All ddoillea llucrru, aşş vvrrea ssă-ll întrreb ppe tattăll dummittalle, pe dommnul Golspie... nn-a sspuss cînd sse-nnttoarce ?

— N-a spus exact, răspunse Lena. Cred că nici el nu ştie. Dar cred că trebuie să vină în cursul săptămînii viitoare. Poate că ştii dumneata cumva ? Ştii ?

Şi privi la Turgis.

— Atît am auzit şi noi, *miss* Golspie, răspunse Turgis, foarte conştient de faptul că bătrîna îşi fixase atenţia asupra lui. Îl aşteptăm în cursul săptămînii viitoare.

— Nu-nu-nu-nu-nu. Aşş vvrrea ssă-ll întrrebb pe tattăll dummittalle înn llegătturră cu ssuppărările fiicei melle — asstta-i tott — şşi-i desstull. Priettenull neppottullui meu, de lla lleggaţie, ppoate fface ell cevva. Daccă nnu, amm ssă-ll rogg ppe tattăll dummitalle ssăptămmînna viittoare.

Aruncă ţigara în foc şi se ridică de pe scaun cu o repeziciune uimitoare.

— Voaai, sscummppa mea, rrochia assta-i ffoarrtte-ffoarrtte ffrrummoassă. Ah, da-da-da-da-da... Întinse nişte degete pline cu inele şi cu gheare în vîrf şi o atinse mîngîind-o : Nu-i o rrochie ssupperbbă ? Ce pǎrrerre ai ?

Turgis, încurcat, spuse că da, era superbă.

— E ffoarrtte nosstimmă, *miss* Golspie ! Încînttăttoarre ! ! Nu-i aşşa ?

— Da, şi eu o găsesc, răspunse Turgis, după ce-şi limpezi vocea.

— Eşti ammorrezatt de ea ?

Ah, şi străinii ăştia ! Ce întrebare de pus cuiva ! Ce-i pasă ei, vrăjitoarei ăsteia bătrîne ? El scoase un fel de zgomot din gîtlej, şi asta fu de ajuns s-o facă pe babă să nu se mai zgîiască la el şi să se îndrepte spre uşă, cu gesturi ca ale unei adevărate vrăjitoare bătrîne.

— Ttînărrului acessttuia îi e ffriccă de mine. E ammorrezatt. Ddă-i o prrunnă, sscummpa mea.

Cînd Lena se întoarse, după ce închisese uşa de la intrare în urma bătrînei, un sentiment nou, de simplitate prietenoasă, puse stăpînire pe amîndoi, dintr-o dată. Erau tineri amîndoi şi se aflau împreună. Rîseră pe seama bătrînei, pe care Lena o imita cu oarecare iscusinţă.

— E proprietăreasa noastră, explică ea. Nu-i rea, în fond — totdeauna îmi dă cîte ceva — da' e-ntr-o ureche, natural. Şi fata ei, de care tot vorbeşte, aia care are „belele" — e-un fel de contesă — face impresia că-i smintită de-a binelea. Toţi care vin la ei sînt puţin trăsniţi, şi ăştia-s singurii oameni cu care-am stat de vorbă zilele astea, aşa că poţi să-ţi închipui cum am trăit. Aşa-i norocul meu, spart în fund ! Cînd tata e plecat şi aş putea să fac şi eu ce vreau, trei prieteni am, şi toţi trei n-au avut ceva mai bun de făcut decît să plece şi ei tocmai în săptămîna asta ! Îmi venea să plîng, atît eram de supărată !

Făcu, agale, cîţiva paşi spre fereastră, şi se opri în faţa ei, privind afară.

— Cam deasă ceața. Iar se lasă pîclă, mi se pare. Asta-i oribil aici, la Londra, pîcla asta infectă. Ce să facem acuma? Trebuie să te duci acasă sau undeva?

Turgis, privind la idolul adorării sale, răspunse că nu trebuie să se ducă nicăieri.

— Atunci hai să mergem la cinema. Putem merge undeva pe-aici pe-aproape. Nu-i rău. Așteaptă-mă puțin, vin repede, sau, ascultă, poți să duci ceaiul și toate astea înapoi în bucătărie, dacă vrei.

Le duse pe toate și se gîndea serios să înceapă să le spele înainte ca *miss* Golspie să-și fi făcut din nou apariția. Pînă la urmă se spălă pe sine într-o baie care avea mai multe prosoape, și sticluțe, și borcănașe, și cutiuțe decît văzuse în toate băile în care intrase el pînă atunci la un loc. Și acuma erau gata de mers la cinematograf.

Nu era departe, dar trebuiră să-și caute drumul pe pipăite, printr-o ceață care devenise repede o pîclă groasă, și o dată sau de două ori Lena puse mîna pe brațul lui. Se simțeau bine, lipiți unul de altul, în noaptea albă ca de vată; totul era minunat. Se simțiră și mai bine așezați, mai confortabil decît oricînd, în penumbra parfumată și trandafirie a lojii din sala de cinematograf. (Turgis plătise biletele, și luase locurile cele mai scumpe; nu-i mai rămăseseră pentru tot restul săptămînii decît trei șilingi și trei *pence*.) Făceau parte amîndoi dintre entuziaștii obișnuiți și experți ai filmului, astfel că avură multe de discutat, și cum adesea vorbeau pe șoptite, capetele lor se apropiau, și părul ei îi atingea obrazul. Era extraordinar de emoționant. Filmul principal — un film sonor, se chema *Cel mai drag dușman al ei*, cu Mary Meriden și Hunter York — era bun, dar nu însemna nimic în comparație cu simplul fapt de a sta în această lojă cu Lena Golspie, care, întîmplarea făcea, era mult mai frumoasă decît Mary Meriden. Ea se aprecia ca fiind tot atît de frumoasă ca și celebra actriță, dar Turgis era convins că e mult mai frumoasă, și îi spuse asta de mai multe ori. În împrejurarea de față renunță la tactica lui obișnuită. Nu încercă nici măcar să o țină de mînă. Era mulțumit să șadă acolo, alături de ea, să-i șoptească, să fie atît de aproape de această frumusețe parfumată și învăluită în umbră, cu foamea lui, cu care intrase de atîtea ori în cinematografe, deocamdată potolită. Un vis se înfăptuise. Mai tîrziu își aminti de multe ori acest lucru, dacă n-ar fi fost decît pentru că visul pe care-l nutrise și care-l urmărise atîta vreme era încă și mai real decît această neașteptată realitate. Ar fi vrut să facă astfel

încît totul să încremenească, să rămînă neschimbat, știind prea bine că totul se va risipi, va zbura de lîngă el. Fiecare imagine care apărea pe ecran, și apoi dispărea, îi răpea cîte o fărîmă din seara asta. Nu va trece mult, și programul se va termina, ea va dori să plece, și totul se va sfîrși. Turgis le simțea toate acestea, chiar dacă nu găsea fraze să le exprime, astfel că fericirea lui nu era nici perfectă, nici întreagă. După cum l-am cunoscut, Turgis, îndrăgostitul înnăscut, romanțios, dorea, rîvnea, din adîncul inimii, nu o fericire omenească obișnuită, ci o nemurire superbă, un loc în loja care domină Timpul și Transformările.

— Dacă vrei, poți să vii înapoi cu mine să mîncăm ceva, zise *miss* Golspie cu aerul că nu acordă spuselor ei importanță, pe cînd coborau din nou în bezna de pe Maida Vale. Poți să-mi ajuți să prepar ceva. Mie mi-e foame, dumitale nu ?

Îi *era* și lui foame, și dacă ea n-avea nimic împotrivă, lui i-ar face plăcere să-i ajute să prepare ceva de mîncare. Îi venea să strige de bucurie că nu trebuia să se despartă încă de ea, că seara se prelungea ca printr-o magie. Tot drumul pînă acasă vorbiră despre filme și despre actorii și actrițele de cinema care le plăceau, care nu le plăceau, și cum între punctele lor de vedere nu erau prea mari deosebiri, pentru că amîndoi se duceau la cinematograf în căutarea unei vieți de vis și dragoste, iar deosebirea de sex dintre ei nu făcea decît să sporească savoarea discuției, se înțelegeau foarte bine. După ceața de afară, camera de la numărul 4 A părea mai somptuoasă și mai confortabilă ca niciodată, și Turgis, ajutîndu-i să așeze pe măsuța din fața focului fel de fel de lucruri de mîncare, cele mai multe scoase din cutii de conserve, se simțea ca și cum ar fi plutit într-un film magnific.

— Știi să prepari un *cocktail ?* îl întrebă Lena.

— Nu, răspunse el.

Pentru Turgis *cocktail*-urile nu făceau parte din viața adevărată și, într-o izbucnire neașteptată de subită candoare, adăugă :

— De fapt, n-am gustat în viața mea un *cocktail.*

— Nu vorbi prostii ! strigă ea. Vrei să faci pe interesantul. *Trebuie* să fi băut.

— Sincer, n-am băut, o asigură el. Am băut bere, și *whisky,* și vin de Porto, și *sherry,* dar n-am gustat în viața mea un *cocktail.*

— *All right*, băiețaș, zise Lena veselă, dacă n-ai băut, ai să bei acuma, și încă unul special, marca Golspie, ne-mai-văzut, ne-mai-pomenit !

El o privea cum lua o sticlă după alta de pe rafturile bufetului și-apoi cum scutura un *shaker* lung de argint, întocmai cum văzuse la teatru sau în filme.

— Acuma, ia gustă de-aici, domnule Fundătura Îngerilor ! comandă ea, dîndu-i un păhăruț.

Avea un gust bizar, dulce la început, apoi puțintel amărui, și sfîrșea cu o senzație de dogoare agreabilă, care-l pătrundea din cap pînă-n picioare.

— Îți place ? întrebă Lena și puse păhărelul pe masă.

— Admirabil !

— Atunci mai ia unul. Mai luăm amîndoi cîte unul, și pe urmă mîncăm.

După al doilea se simți mai puternic și mai important, și chiar mai fericit decît se simțise pînă atunci. Stărui să-i demonstreze o scamatorie cu trei piese de cîte un *penny*. Știa trei scamatorii, una cu monede și alte două cu cărți de joc. Acestea din urmă puteau să mai aștepte. Nu se făcea să arate de la început tot ce știe. Ea fu de părere că scamatoria cu banii era nostimă, și amînară mîncatul pînă ce o învăță și pe ea trucul și îl încercă de cîteva ori. Cînd se așezară la masă să mănînce sardelele și cele două salate din recipientele de carton, și feliile de friptură rece de vițel, și salata de fructe, și prăjitura de ciocolată, erau cei mai buni prieteni din lume. Lena mînca foarte repede, punea mîna pe cîte ceva, și-l lăsa, și-apoi iar apuca și iar lăsa, împingea lucrurile deoparte și, în general, mînca într-un fel foarte zăpăcit și încîntător, extravagant, cu totul nou pentru Turgis, care era deprins să vadă oamenii așezîndu-se la masă și mîncînd, toate după o regulă bine stabilită.

Lena, terminînd de mîncat, își aprinse o țigară, apoi se repezi la un gramofon imens, așezat într-un colț. După ce-l învîrti, nu putu să găsească placa pe care o căuta (păreau să fie risipite plăci prin toată camera), și el trebui să-i ajute s-o caute, după ce-i dăduse ca indicație numai o jumătate de titlu și-i fluierase o frîntură de melodie. În cele din urmă o găsiră, și gramofonul prinse viață radioasă, umplînd camera cu ritmul și vibrațiile acestei arii la modă.

— Știi să dansezi ? îl întrebă ea, plutind și învîrtindu-se în ritmul muzicii.

— Nu cine știe ce, murmură el, rușinat de sine însuși.

— Ei, hai să vedem. Împinge covorul ăla deoparte. Destul. Acuma hai! Se apropie de el. Nu așa. Uite așa. Așa. Dă-i drumul. Poți să mă ții mai strîns.

Putea, și-o și făcu. Dac-ar fi stat așa locului, ar fi fost un moment de extaz, dar, deși avea încîntătoarea senzație a trupului ce i se rezema de braț și a mîinii pe care i-o ținea prinsă într-a sa, trebuia să încerce să danseze, și era foarte stîngaci.

— Ești îngrozitor, rosti ea cu niște buze care nu erau nici la zece centimetri de ale lui, dar ai să te perfecționezi. Am văzut eu alții și mai și. Ai ceva ritm, și să știi că sînt unii bărbați care n-or să aibă toată viața lor nici măcar atît. Acuma... stînga, dreapta, stînga... așa... e mai bine. Dar ești prea țeapăn. Pune-un pic de foc în ce faci... oh, să-l ia dracu, s-a oprit gramofonul! Pune altă placă și să mai încercăm o dată.

Au mai încercat de cîteva ori, cu o pauză în care au mai băut cîte un *cocktail* fiecare, și Turgis își îmbunătăți considerabil pașii, așa că spre sfîrșit o ținea cum voia ea să fie ținută, aproape, strîns, iar el avu răgazul să savureze situația. Cînd se opriră, brațul său se dezlipi de pe talia ei cu oarecare reticență, și această reticență păru să n-o supere. Ea îi povesti vrute și nevrute despre balurile la care fusese la Paris, și apoi, terminînd și cu asta, căscă pe neașteptate. Turgis aruncă o privire la ceas.

— Păi, rosti încet, cred că a venit vremea să plec.

— *All right!* răspunse fata, căscînd din nou. Și eu cred. Mă simt cam obosită... așa, deodată... trebuie să fie afurisita asta de vreme rea...

— Și astea?

Arătă spre măsuță.

— Oh, nu face nimic, lasă-le. Le strînge servitoarea dimineață. Trebuie să vină curînd. Afară doar dacă n-o fi convins-o marinarul ei să rămînă toată noaptea. Și asta ar fi teribil pentru mine să rămîn singură toată noaptea, nu-i așa? Nu, lasă, o să vină ea curînd. Cred c-am și auzit-o.

Foarte încet, tot reticent, Turgis își puse pardesiul, încheindu-l cu îngrijire și întîrziind la fiecare nasture. În timp ce făcea această operație, era cu ochii la ea, întrebîndu-se cum ar fi oare cu putință să-i spună tot ce avea în gînd.

Rămăsese și ea pe gînduri.

— Ascultă, exclamă Lena în cele din urmă. Ai fost la „Colladium" săptămîna trecută? Nici eu n-am fost, și-aș vrea să merg, dar nu-mi place să merg singură. Dacă pot să iau două locuri pentru primul spectacol de mîine seară, vrei să vii

cu mine? Poate mă duc mîine după-masă să iau bilete, dacă o să mai am chef de mers. În orice caz, vreau să cheltuiesc ceva din astea douăsprezece lire pe care mi le-ai adus.

Dacă vrea să meargă? Oh, doamne!

— Bine, atunci, continuă ea, însoţindu-l spre uşă. Ascultă, am să-ţi telefonez la birou, în cursul după-amiezii, dacă am aranjat ceva. Am să-ţi spun tot atunci unde ne-ntîlnim.

Ajunseseră la uşă, şi el tot o mai ţinea de mînă, cu aerul că ar vrea să-şi ia rămas bun, dar nu făcea decît să bîiguie fraze de circumstanţă. Şi-acum, nu numai că îi ţinea mîna, dar o şi atrăgea, toată, aşa că intervalul dintre ei se făcea din ce în ce mai mic, pe măsură ce el îşi bîiguia micul său discurs. Toate astea stîrniră la Lena oarecare enervare.

— Nu pricep ce dumnezeu tot mormăi acolo, îi spuse ea, aşa că nu te mai osteni. Şi-ar fi mai bine dac-ai pleca acuma, înainte de-a se întoarce servitoarea. Mîine am să-ţi telefonez. Oh, nu te mai agita atîta, fără rost, prostuţule. Na, uite!

Şi, vorbind, se plecă spre el, îi puse mîinile pe umeri, îl sărută repede pe gură, se trase înapoi, rîse şi îi închise uşa în nas.

Turgis rămase cu ochii pironiţi pe uşă, trase adînc aer în piept, apoi coborî treptele şi trecu prin hol, jos, ca un om care se lasă dus, ca beat, de-un vis din *O mie şi una de nopţi*. Merse pe jos pînă la Kilburn, unde apucă un autobuz 31, care îl duse pînă aproape de casă. Ceaţa nu mai era atît de deasă, dar al dracului de rece şi de pătrunzătoare, umedă, de-i făcea pe toţi să tremure şi să tuşească, să-şi şteargă ochii şi să-şi sufle nasul, şi să arate nenorociţi. Lui Turgis nu-i păsa. Cît şedea în autobuz, cu privirile pierdute în gol, sau cînd păşea pe trotuarele întunecate, era încălzit de un foc lăuntric şi înviorat de o mulţime de visuri fanteziste, colorate, care-i străbăteau mintea ca nişte fulgere.

4

Cînd se deşteptă, a doua zi dimineaţă, avu dintr-o dată sentimentul că era deţinătorul unei sublime taine şi senzaţia că ar fi cu totul altul decît acel Turgis care-şi frecase ochii atît de des în această odăiţă. *El* era tipul pe care-l sărutase *miss* Lena Golspie cu o seară înainte. Tot el era tipul căruia ea avea să-i telefoneze, chiar astăzi, şi cu care va merge, chiar în aceeaşi seară, la „Colladium". Sări din pat şi intră în rolul

acestui nou și superb tip. Faptul că arăta încă la fel cu celălalt Turgis, căruia nu i se întîmplase niciodată nimic fermecător, făcea ca totul să fie și mai amuzant.

— Iarăși o dimineață afurisită, pe cuvîntul meu! exclamă *mrs.* Pelumpton pe cînd îi puse dinainte micul dejun. Ferice de ăia care n-au de ieșit din casă într-o dimineață ca asta. Edgar a plecat, a plecat de două ceasuri. Trebuie să fie frig al dracului la gară, acolo, unde lucrează el.

— Da, trebuie să fie frig, *mrs.* Pelumpton, zise Turgis cordial. Îmi pare rău de Edgar.

Și chiar îi părea. Edgar n-o să fie niciodată sărutat de o fată ca *miss* Lena Golspie, nici dac-ar trăi o mie de ani. Amărîtul de el!

Apăru și bătrînul Pelumpton, tîrșîindu-și picioarele, nespălat, cu nasul vînăt și cu un fular unsuros în jurul gîtului. Turgis îl mai văzuse de multe ori în halul ăsta, dar astăzi înfățișarea murdară a acestei apariții îl indispuse. Dacă Lena Golspie ar fi știut că el trebuie să stea la masă privind la bătrînul acesta jegos și aiurit, care parcă acum ieșise, tîriș, dintr-o ladă de gunoi, probabil că nici n-ar mai fi vorbit cu el.

— Nișì o șcrișoare, după cîte văj, zise domnul Pelumpton, ducîndu-se la foc și încălzindu-și mîinile. Așta înșeamnă că nu m-au chemat șă mă duc șă văj marfa aji-dimineațșă. Am șă trec pă la ei către prînj, șă-i mai prinj acolo. Șă știi că-i bună ideea așta.

— Da, e bună ideea asta, zise nevastă-sa ascuțit, tot trebăluind de colo pînă colo. Așteaptă pîn' se deschid cîrciumile, și p-ormă ai să-i găsești. Le știu eu ideile astea! Îi bună ideea, da-da! Dacă n-ar fi fost idei ca asta, nu știu de ce s-ar mai fi deschis cîrciumile la ora mesei, pen'că n-ar mai fi avut nici un client!

— Așcultă la ea, i se adresă domnul Pelumpton lui Turgis, care dădea pe gît mîncarea cît putea de repede. Vai de capul meu; femeile aștea, nu li-i gîndul decît la cîrșiumi. Dacă șe-ntîmplă șă ștea și omul un pic acașă, ele-i tot dau jor: cînd are dă gînd șă șe ducă la lucru? Și dacă pleacă în oraș, atunși șică-i la cîrșiumă.

— Dar dumneata nu intri prin cîrciumi, domnu Pelumpton, nu-i așa? interveni Turgis, cu o foarte accentuată tonalitate ironică.

— Oh, nu! Nu poa' să le sufere! strigă *mrs.* Pelumpton. Nu-l poți face nici să se-apropie măcar de ele.

— Şeea şe unii dintre voi nu pot şă-şi dea şeama, ripostă plin de demnitate domnul Pelumpton, eşte că în cheştii de afaşeri cîrşiuma poa' şă fie neşeşară. Şi cîtă vreme n-ai foşt în afaşeri — vreau şă şpun în afaşeri ca a mea — aşta rămîne un lucru pe care nu-l înţşelejetşi. Dac-aţşi şti cîte afaşeri şe încheie în cîrşiumi... pe cuvîntul meu...

— Sal'tare, *mrs.* Pelumpton ! strigă Turgis, ştergîndu-se la gură şi ieşind în goană pe uşă.

Ce viaţă duceau şi Pelumptonii ăştia ! Părea de necrezut să se găsească oameni care să considere că o viaţă atît de meschină merită să mai fie trăită. Grăbindu-se către staţia metropolitanului de la Camden Town, înghesuindu-se în liftul staţiei, aşteptînd o garnitură care să-l ducă spre City, împins încoace şi-ncolo pe la uşi într-o masă de coate, de ziare şi de pachețele, tot drumul pînă la Moorgate îşi strînse în inimă marea sa taină. Cînd ajunse la birou, nu mai putea de bucurie, pentru că aici era locul unde dicta domnul Golspie, şi toţi îl ştiau pe domnul Golspie şi auziseră de fiica lui, dar nu ştiau ce ştia Turgis. Era un sentiment delicios. Îi venea să izbucnească în rîs de cîte ori vreunul dintre ceilalţi îi vorbea sau se uita la el. Ah, habar n-aveau !

— Ai luat chitanţă, aşa cum a fost vorba, Turgis ? întrebă domnul Smeeth.

Era într-adevăr extraordinar. Uitase cu desăvîrşire de bani şi de chitanţă ! Dar, cu toate astea, avea chitanţa în buzunar, şi cînd i-o întinse, se pomeni din nou că nu mai putea de bucurie, era năpădit de un nou val de fericire, de secretul celor ştiute numai de el.

— Ai intrat înăuntru ? întrebă domnul Smeeth, ca din întîmplare.

— Da, răspunse Turgis.

Intrase înăuntru.

— Ooo, daa ? Ai intrat ? strigă Poppy Sellers, căreia nimic nu-i scăpa. Spune-ne şi nouă, cum era ? Ce i-ai spus fiică-si ? E drăguţă ? Povesteşte-ne despre toate, hai, dă-i drumu !

Nu-i fată rea Poppy, cu toate că bretonul ăla e îngrozitor. Şi ea îl socotea — cum spusese ? — minunat. („Chiar aşa şi trebuie. Cum, dacă Lena Golspie... oh, ia te uită... ce voiam să spun ?") Sărmana copilă... îţi făcea milă, dacă stăteai să te gîndeşti. Îi propuse să meargă cu ea aseară la spectacolul echipei artistice a poliţiei ! Şi el, care mai-mai că se gîndise să se ducă ! Vai, vai, vai !

— Ei, *miss* Sellers, dacă vrei într-adevăr să ştii, am să-ţi povestesc, zise el.

— Pe cuvîntul meu, am ajuns să fim cineva ! exclamă Poppy. Dă-i drumu ! Foarte drăguţ din partea domniei-voastre, ce mai încoace şi-ncolo !

— Locuiesc în apartamentul de la etaj al unei case particulare, începu Turgis. Camera în care am intrat era o încăpere mare, mai mare decît tot biroul ăsta, şi plină cu tot felul de lucruri, lămpi cu abajur şi un gramofon mare, imens, şi zeci de perne prin toată odaia...

— Arăta ca un apartament închiriat gata mobilat ? întrebă *miss* Matfield.

— Cred că da. Nu ştiu. Nu mă pricep de loc la apartamente mobilate.

— Ei, şi fata lui cum e ? se interesă *miss* Sellers. Cum arată ?

— Eu am văzut-o doar un minut, zise *miss* Matfield. E destul de drăguţă, nu-i aşa ?

— Da, este, răspunse Turgis, căutînd să se stăpînească. In sine clocotea.

— Da, bine, drăguţă, dar *cum* arată ? insistă *miss* Sellers, cu ochii la el.

Iar cînd Turgis nu răspunse şi se întoarse cu spatele, făcîndu-se deodată că are treabă, îi aruncă o căutătură curioasă şi apoi se întoarse şi ea cu spatele. Turgis nu observă nimic, dar chiar dac-ar fi observat, nu l-ar fi interesat.

Din fericire atît pentru el, cît şi pentru „Twigg & Dersingham", în după-amiaza aceea n-avu prea mult de lucru. Altminteri, ar fi încurcat toate expediţiile de furnire şi de incrustaţii şi ar fi produs atîta tevatură în tot comerţul lor, încît nu le-ar fi descurcat nici în două săptămîni. Dezavantajul de a face ca o întreagă după-amiază să depindă de o eventuală chemare la telefon într-un birou este că telefonul sună la fiecare cîteva minute, şi tu eşti veşnic pe jăratic, sari în sus la fiecare apel. Pînă la trei jumătate Turgis a fost relativ calm ; de la trei jumătate pînă la patru a fost în culmea aşteptării, de la patru la patru şi un sfert, disperat ; de la patru şi un sfert la patru jumătate se clătina pe marginea unei prăpastii de nefericire fără fund, din care era smucit îndărăt de fiecare zbîrnîială a soneriei telefonului, pentru ca apoi să fie zvîrlit din nou la marginea prăpastiei de-o voce oarecare de nechemat. („Şi dacă vrei să ştii părerea mea, se pronunţă o fată de la «Brown & Gorstein», după unul din aceste apeluri, cred că a venit vre-

mea „ca ăștia de la «Twigg & Dersingham» să-și mai lustruiască puțin manierele. Au luat un sistem de a-ți trînti telefonul !") La patru treizeci și cinci ședea la pupitrul său cu privirea rătăcind în gol, suferind toate chinurile iadului, cu toate speranțele pierdute, iar la patru patruzeci și cinci sufla greu la un receptor care-i făcea legătura cu paradisul. Da, luase bilete, și dacă el voia, putea s-o întîlnească chiar lîngă intrare, înăuntru, la „Colladium", la șase și douăzeci și cinci.

Dar nici acum nu-i era dat să aibă liniște. În clipa în care puse receptorul în furcă, își dădu seama că nu-i va fi ușor să se afle la șase și douăzeci și cinci la „Colladium". Uneori nu terminau pînă la această oră, și, desigur, în serile cînd aveau într-adevăr mult de lucru stăteau uneori mult mai tîrziu. Trebuia să ajungă din Fundătura Îngerilor pînă la „Colladium", și dacă-i va fi cu putință, să ia undeva și ceaiul.

— La ce oră credeți că terminăm astă-seară, domnu Smeeth ? întrebă el cuviincios.

Domnul Smeeth își ridică privirea din micul său eden al cifrelor.

— Oh, nu știu, Turgis. Puțin după șase, cred. Dar de ce, ai ceva de făcut ?

— Trebuie să fiu în West End la șase douăzeci și cinci, zise Turgis. (Și dac-ai ști tu cu cine mă duc să mă-ntîlnesc, Smeethy, moșulică, te-ar lovi damblaua !) Apoi reflectă un moment : Ați avea ceva de obiectat dacă l-aș trimite pe Stanley să-mi aducă un ceai, domnu Smeeth ?

— Dacă-l trimiți acuma, pînă nu se-apucă de copiat scrisorile, e-n regulă.

Așa că Stanley fu expediat la „Ospătăria Fundăturii", să aducă o ceașcă cu ceai, niște cozonac cu unt și o chiflă — în total opt *pence*.

— Să păstrez restul pentru mine ? întrebă Stanley, căruia îi dăduse un șiling.

— Părerea mea e că nu, băiete ! strigă Turgis, ale cărui finanțe se aflau într-o stare lamentabilă.

Filmul de aseară îl lăsase numai cu trei șilingi și trei *pence* ; autobuzul la dus acasă îl costase două *pence*, prînzul costase nouă *pence* (drumul pînă la birou nu-l costa nimic, pentru că pe metropolitan avea abonament), și acum, după ce va plăti aceste opt *pence*, va rămîne numai cu un șiling și opt *pence*. Din acest un șiling și opt *pence* va avea de plătit drumul pînă la „Colladium", drumul acasă, și să mai și trăiască ziua următoare, vineri. Pe deasupra, nu-i mai rămăseseră decît două ți-

gări. Dacă Lena va avea chef de ceva la „Colladium" — şi el şi-o putea foarte bine imagina cerîndu-i să-i cumpere bomboane, ţigări sau îngheţată — în ce frumoasă încurcătură se va pomeni !

Plecă la şase şi cinci. După ce se spălă şi se perie bine-bine în micul lavabou al biroului, se aruncă în torentul de călători care se îndrepta spre West End, şi ajunse, cu sufletul la gură, triumfător, exact la timp în lumina roşie a proiectoarelor orbitoare de la intrarea *music-hall*-ului. Avu răgaz zece minute să se răcorească pînă apăru *miss* Golspie. Purta un mantou elegant, cu guler mare şi manşete de blană, şi arăta superb. Era atît de frumoasă, încît aproape nu îndrăzni să-i vorbească. Aveau locuri jos, în faţă — Turgis nu mai şezuse niciodată pînă atunci în asemenea locuri — şi totul ar fi fost perfect dacă nu s-ar fi produs două mici incidente. Primul, cînd Lena, în cursul celui de al doilea număr, un jongler care nu făcea nici un fel de gălăgie, îl anunţă că ar vrea nişte bomboane.

— Cheam-o pe fata ceea de colo, zise ea. Are totdeauna cîteva cutii frumoase.

Cutii frumoase !

— Cît costă ? întrebă el, nenorocit.

— Ah, ce să spun, eşti ordinar ! Cît costă ! ? ! Foarte frumos, după ce că am plătit eu biletele !

— Îmi pare rău, bîlbîi el, dar... ştii... nu mai am decît un şiling şi şase *pence*.

Cheltuise doi *pence* la autobuz venind încoace.

— Unu şi şase ! Lena izbucni în rîs. Nu era un rîs neprietenos, dar nici plin de simpatie : Asta-i mai rău decît eram eu înainte de a primi ieri banii ăia. N-are-a face. Nici nu ştiu dac-aveam într-adevăr chef de bomboane. Dar ţi-ai cheltui averea asta de unu jumate dacă ţi-aş cere ?

— Da. Fireşte că da. Dac-aş avea, adăugă el pe cînd cortina se lăsa peste jonglerii zîmbitori, dac-aş avea sute şi sute de lire, le-aş cheltui pe toate dacă mi-ai cere-o. Le-aş cheltui, sincer îţi spun !

— Oh, e uşor de zis, opină Lena.

Nu-i displăcuse însă căldura cu care el rostise vorbele. Îi aruncă o privire radioasă şi, fără îndoială, observă cum i se înroşise faţa de emoţie şi cum ochii erau în acelaşi timp şi aprinşi, şi umeziţi, ca şi cum ar fi privit-o printr-un abur de adoraţie stîngace.

Din nefericire, nu toate privirile ei strălucitoare îi erau destinate lui, şi faptul acesta constitui fundamentul celui de

al doilea incident neplăcut. În rîndul din fața lor, puțin mai în dreapta, ședea, împreună cu o fată, un tînăr, un tip destul de bine făcut și frumos, cu părul ondulat. Turgis băgase de seamă că tînărul, de cîte ori se aprindeau luminile, se întorcea și făcea cum făcea, dar privirile i se opreau în cele din urmă pe Lena. După ce faptul acesta se repetă de mai multe ori, observă că ea răspundea privirilor. În cele din urmă, în timpul unei pauze, o surprinse zîmbindu-i, efectiv zîmbindu-i tipului. Imediat se simți nenorocit, apoi mînios, apoi din nou nenorocit.

Nu mai putu să rabde.

— Îl cunoști pe tipul cela de colo ? întrebă, încercînd să pară degajat.

— Care ? Ce vrei să spui ?

— Ei, pe cel căruia îi tot zîmbești... vreau să spun pe cel de colo, care și-a făcut ondulație permanentă, după cum arată...

— Oh, ăla care se tot uită în toate părțile ? Are aerul că m-ar cunoaște, nu-i așa ? E destul de drăguț, de altfel.

— Ei da. Dacă asta-i părerea dumitale, e-n regulă, nu mai am nimic de zis, rosti Turgis cu amărăciune. Simțea o durere, o durere adevărată, ca o nevralgie, undeva înlăuntrul lui. Mie nu-mi place, continuă, morocănos. Dacă ai să mă întrebi pe mine, arată mai curînd a șmecher de mahala... cam ca un escroc, sau așa ceva...

Dar în inima lui știa că tipul era mai bine făcut, și mai voinic, și mai frumos, și mai bine îmbrăcat și, în general, arăta mai „cineva" decît el, și-i venea să-l omoare din cauza asta.

— Ba de loc ! zise Lena, rîzînd și privindu-l în față. Ești gelos, asta-i tot. Și n-ar trebui să fii gelos, nu-i frumos. Am să-i mai zîmbesc o dată. Eu îl găsesc foarte bine.

Rostind aceste cuvinte, privi cu atîta insistență în direcția tipului, încît Turgis fu zguduit de dorința de a-și înfige unghiile în carnea ei mătăsoasă, s-o facă să o doară pînă or să-i dea lacrimile. Deodată, puterea acestei dorințe îl făcu să se cutremure ; niciodată pînă atunci nu simțise ceva asemănător. Dar în aceeași clipă jocul acesta de priviri și de zîmbete luă sfîrșit, persoana care îi puse capăt fiind fata de lîngă celălalt bărbat. Întoarse și ea capul — „dumnezeu să-i dea noroc !" cugetă Turgis — încruntă sprîncenele și-i spuse ceva tînărului, după care, gata, se isprăvi cu întorsul capului, iar Lena își împărți atenția între scenă și Turgis, rămas cu sentimente și senzații curioase.

— Dacă vrei, poți să vii iar să mîncăm ceva, i se adresă Lena după terminarea spectacolului. Servitoarea a vrut din nou

să iasă în oraş, şi i-am dat voie, aşa că, dacă vrei să vii să-mi ajuţi iar, vino.

— Vin, îmi face mare plăcere, exclamă el cu entuziasm. Îmi pare rău că m-am purtat ca un prost... ştii... înăuntru...

— E gelos băiatu... zise ea zîmbind. E gelos, nu-i aşa ? Oh, e frig tare, vai ce frig e ! Hai să luăm un taxi. Oh, lasă-l în pace, şilingul tău şi jumătate... plătesc eu. Vreau s-ajung mai repede acasă, să scap de frigul ăsta. Hai, opreşte-l pe cel de colo !

Turgis mai mersese cu taxiul numai o dată în viaţa sa. În interiorul capitonat cu piele al automobilului şedea lipit de Lena şi privea străzile aglomerate, pe care le cunoştea atît de bine, zburînd prin faţa ferestrei. Călătoria aceasta, lipsită de orice osteneală, îi părea magică. Nici nu băgă de seamă cînd ajunseră în Maida Vale. Taxiul avea darul de a face ca viaţa să-ţi pară minunat de savuroasă şi de simplă. Intrînd în casă, auzise un zgomot formidabil de voci în apartamentul de la parter. Aveai impresia că bătrîna străină îşi convocase toate neamurile, şi toţi prietenii, şi prietenii şi neamurile acestora, ca să discute între ei despre „belelele" sale. În camera de sus părea să fie şi mai multe perne, plăci de gramofon, cutii şi sticle decît fuseseră cu o zi înainte. Lena făcu iarăşi nişte *cocktail*-uri, şi iarăşi simţi Turgis gustul bizar, dulce la început, puţin amar apoi şi sfîrşind cu o senzaţie de bruscă dogoare agreabilă. Iarăşi bău un al doilea, mai mare, şi văzu iarăşi totul în roz, şi pe el inclusiv. Se aşezară iarăşi să mănînce la măsuţa din faţa focului dar de data aceasta mîncarea era mai opulentă şi provenea, toată, din mici recipiente de carton. La *cocktail*-uri şi la masă se simţiră foarte buni prieteni, şi Lena, îmbrăcată într-un verde-strălucitor, culoare care părea să pună roşul-auriu al părului şi cafeniul-luminos al ochilor, gura ei roşie ca focul şi gîtul alb într-un magnific relief. Era mai seducătoare ca oricînd. Totul era minunat.

— O cunoşti pe doamna Dersingham ? întrebă ea.

Răspunse dînd din cap negativ.

— A venit o dată la birou, şi am zărit-o numai. Asta-i tot.

— Nu-i atît de frumoasă ca mine, nu-i aşa ? Sau crezi că este ?

— Frumoasă ca dumneata ! ! Era o exclamaţie de sinceră uluire. Continuă : Bine, dar nu poate exista nici un fel de comparaţie. Ea e o femeie obişnuită... şi dumneata... dumneata eşti fermecătoare. Da-da, eşti. Sincer îţi spun.

— Vorbeşti aşa... ca să mă tachinezi.

— De loc, răspunse el solemn. (S-o tachineze, asta ar mai lipsi ! N-o s-apuce el zilele alea, să poată s-o tachineze *pe ea !*) Continuă : N-am întîlnit în viața mea o fată atît de frumoasă ca dumneata... n-am văzut măcar una de cînd sînt... și nici n-am să mai văd, niciodată, niciodată !

Ea îl răsplăti cu un zîmbet. Apoi se încruntă.

— Nu-mi place doamna Dersingham. Am întîlnit-o o dată. Nu pot s-o sufăr. E snoabă, o mîță scîrboasă !

— Zău ?

Lui Turgis puțin îi păsa cum era doamna Dersingham.

— Da, este. Nu pot s-o sufăr, o urăsc. Nici tata nu poate s-o sufere. Lui nu-i place nici domnul Dersingham. Zice că-i un imbecil.

— Nu cred, totuși, să fie un om rău, replică Turgis, gînditor. N-am avut niciodată mult de-a face cu el. Dar cred că nu se pricepe la afaceri. Stătea foarte prost, firma noastră, în ultima vreme, înainte de venirea domnului Golspie. A fost un noroc pentru noi c-a venit. N-am pretenția că mă pricep în afaceri, dar de atîta lucru pot să-mi dau și eu seama. Domnu Golspie e deștept, nu-i așa ?

Ea dădu din cap afirmativ.

— Cîștigă mereu o mulțime de bani, dar de obicei îi cheltuiește sau îi pierde în cine știe ce afacere trăsnită. Nu poate suferi să stea multă vreme în același loc, și dacă n-ar fi fost asta, ar fi putut face avere și ar fi fost cu-adevărat bogat. Dar nu se sinchisește de-așa ceva. Cînd mi-a scris și m-a chemat la Londra, zicea că trebuie să vin și eu pentru că are de gînd să stea multă vreme și să facă un adevărat cămin pentru noi, dar acuma, după ce-am venit, zice că nu-i place Londra și c-o să plece în curînd de-aici.

— Ce spui ! Turgis rămase cu ochii holbați. Ce... ce vrea să spună „curînd“ ?...

— Oh, destul de repede, răspunse ea, cu nepăsare. Apoi își aminti de ceva : Ascultă, poate că greșesc, totuși. Și, in orice caz, nu cumva să scapi o vorbă, la nimeni, auzi ? Promite-mi că n-ai să sufli o vorbă.

— *All right*, n-am să suflu. Dar dacă pleacă, continuă Turgis privind-o cu gravitate, pleci și dumneata cu el ?

— Aha, asta te preocupă. Nu-i așa ?

— Da, asta. Pleci și dumneata ?

— S-ar putea. Dă-mi o țigară de-acolo dacă ești bun... dar s-ar putea și să nu plec. Depinde. Dar ascultă, dacă află tata că am suflat un cuvînt, se înfurie, și, cu toate că de obicei mă

lasă să-mi fac de cap, cînd se supără de-adevărat, e infernal, poţi să mă crezi!

— Da, cred, cred că e, zise Turgis, care n-avusese nicicodată cea mai mică îndoială în privinţa asta. N-aş vrea să am de-a face cu el cînd e furios.

— Ce conversaţie plicticoasă, deprimantă! exclamă ea, ridicîndu-se în picioare. Hai să mai bem ceva. Te-ai cherchelit vreodată? Sper că da. Eu m-am cherchelit o dată sau de două ori, la Paris, cu nişte americani. Am băut şampanie şi lichioruri toată noaptea. O dată am căzut jos, şi m-am tăvălit pe sub masă, şi-am dormit ore întregi. Dă drumul gramofonului şi pune ceva ca lumea. Pe urmă vino şi bea paharul ăsta, şi-am să văd după aceea dacă mai ştii să dansezi.

N-au dansat mult, deoarece Lena declară că e prea obosită şi el e prea stîngaci. Stinse una din lămpile cu abajur şi se întinse lîngă foc. Se aşeză şi Turgis lîngă ea, lipit şi tremurînd puţin. Îşi trecu braţul în jurul taliei ei, mai mult de încercare la început, dar cînd văzu că nu se depărtează, o strînse uşor. Ea se răsuci pe jumătate, aşa că se strînse şi mai aproape, apoi îşi ridică faţa-i fascinantă, îl privi cu ochii-i mari şi plini de taine, îşi înălţă buzele la doi-trei centimetri de ale lui şi-i şopti:

— Ţi-ar plăcea să mă săruţi?

— Da! şi făcu iute o mişcare.

Dar Lena fu şi mai iute şi, într-o secundă, fugi de lîngă el rizînd.

— Bine. Dar nu se poate... decît dacă-mi spui că mă adori şi că eşti îndrăgostit nebun de mine, că eu sînt cea mai încîntătoare fiinţă pe care-ai întîlnit-o vreodată şi c-ai face pentru mine orice ţi-aş cere eu pe lumea asta. Ei, ia să te vedem!

— Dar eşti! Oh, eşti, bolborosi el, cu inima la gură. La asta m-am gîndit de cînd te-am văzut, în ziua aceea, la birou. De-atunci nu m-am gîndit la nimic altceva. Veneam şi stăteam pe-afară, în faţa casei, sperînd să te mai văd o dată, să te privesc doar, numai atît!

— Nu-i adevărat. Era o urmă de rîs reţinut în glasul ei. Repetă: Nu-i adevărat.

— Ba da, e-adevărat. Nopţi de-a rîndul. Sincer îţi spun, veneam. Oh, Lena...

— Ah, eşti teribil! exclamă, rîzînd de el. Ei bine, poţi să mă săruţi... dacă mă poţi prinde.

Şi se feri pe după fotoliile enorme şi pe după mese, iar el o urmărea aproape orbeşte, pînă cînd, în cele din urmă, Lena

se trînti de-a curmezișul sofalei mari și moi și se cufundă în perne.

— Nu, nu ! strigă rîzînd și abia trăgîndu-și răsuflarea cînd el se apropie. Nu m-ai prins !

Dar Turgis se aplecă peste ea, o prinse cu pasiune în brațe și o sărută înfocat. Cînd se ridică, Lena începu din nou să rîdă și să protesteze, dar după o clipă brațele ei îi înlănțuiau gîtul, și trupul i se strîngea lipit de-al lui și se sărutau din nou. După cîteva minute de joacă de-asta, Lena îl împinse deoparte și se ridică în picioare, îi întinse mîna, iar el îngenunche la picioarele ei, ținîndu-i mîna într-ale sale. Inima îi bătea să-i spargă pieptul și urechile îi vîjîiau.

— Acum trebuie să fii cuminte, îi spuse Lena cu un calm neobișnuit.

— Da, răspunse Turgis umil, ridicînd ochii spre dînsa. Dac-ar fi pus un dram de blîndețe în vorbe, l-ar fi făcut să plîngă.

Îi zîmbi, apoi, și, aplecîndu-se, îi mîngîie ușor obrazul cu mîna cealaltă. Își apropie obrazul de el, astfel că buzele îi străluciră din nou în ochii lui împăienjeniți, dar cînd își înălță capul, fata și-l retrase, pînă cînd, în cele din urmă, Turgis sări în picioare și o îmbrățișă cu aceeași ardoare ca și înainte, și din nou se sărutară. O oră întreagă îl ținu astfel, alungîndu-l, atrăgîndu-l, hîrjonindu-se, într-un sumbru și sălbatic „lasă-mă și nu-mi da pace" ; uneori el nu făcea decît să-i țină mîna și să și-o apese tandru pe obraz, dar alteori era toată în brațele lui, clipe lungi, răspunzînd pasiunii lui dezlănțuite cu străfulgerări arzătoare ale propriei pasiuni. După care, cu același calm bizar, îi spuse că trebuie să plece.

Uluit și îndurerat, se rezemă de speteaza unui scaun și o privi cu ochi aprinși, care o străpungeau.

Ea își aruncă o privire în oglinda de deasupra căminului, fredonînd încet o melodie de dans. Apoi se răsuci în călcîie, îi întîmpină privirea cu o ușoară încruntare și insistă din nou că trebuia, într-adevăr, să plece.

Turgis ar fi voit să-i spună fel de fel de lucruri minunate, dar nu găsea cuvinte să le cuprindă. Căută să le pună în privirile cu care o învăluia.

— Pot să te văd mîine ? o întrebă, în cele din urmă.

— Mmmm ? Avu aerul că stă pe gînduri. Da, poate. Ce vrei să facem ?

— Mi-e indiferent, atîta vreme cît sînt cu dumneata, o asigură el, încercînd să zîmbească, dar constatînd că fața îi era

ţeapănă, atît de ţeapănă, încît ar fi crăpat dacă ar fi zîmbit. Continuă : Ce-ai dori să facem ? Ai vrea să mergem undeva ?

— Da. Uite ce. Aş vrea să văd filmul sonor cu Ronald Mawlborough, filmul cel nou, ştii unde se dă ? La „Sovereign". Nu la „Sovereign" ? Cred c-o să fie teribil de multă lume, aşa că trebuie să te înscrii pentru locuri.

— Mă-nscriu, dacă ştiu că vii, zise Turgis hotărît.

— *All right !* Atunci mergem. Ia bilete, nu uita.

— Nu uit. La ce oră ?

— Ia să vedem. Uite, ne întîlnim la opt fără un sfert la intrare. Cred că atunci începe filmul cu Ronald Mawlborough, m-am uitat în ziar azi-dimineaţă.

— La opt fără un sfert. Bine-atunci. Şi... eu... Lena...

Dar fata îi arătă pălăria şi pardesiul şi, după ce le îmbrăcă, îl luă de braţ şi îl duse la uşă.

— Poţi să-mi spui şi mîine tot ce ai de spus. Acuma vreau să ştiu doar atît : Sînt frumoasă ?

— Oh, Lena... eşti fata cea mai încîntătoare... nu ştiu cum să mă exprim...

— Nu ştii... dragule ?... răspunse ea, rîzîndu-i.

Se apropie de el, mult, îi întinse buzele, le retrase iarăşi, brusc, rîse din nou, dar în cele din urmă îi îngădui să o sărute.

Cînd se pomeni în stradă şi se întoarse să mai arunce o ultimă privire la ferestrele fermecate de la etaj, Turgis mai era încă zăpăcit, îndurerat, înfierbîntat. Ochii îl usturau, iar dorinţa ardea în el şi-l frămînta cum nu arsese şi nu-l frămîntase niciodată pe vremea cînd rătăcea pe străzile lungi şi luminate în căutarea zadarnică a unui zîmbet care să-i răspundă, pe vremea cînd rămînea cu privirile pierdute la o gură roşie ca focul, la obrajii catifelaţi, la braţele rotunde şi la picioarele bine făcute de prin vagoanele metropolitanului, sau de prin autobuze şi cofetării, pe vremea cînd simţea acele uşoare apăsări excitante în întunericul cinematografelor şi cînd se întorcea în odăiţa lui, obosit trupeşte, dar cu imaginaţia aprinsă, cum i se întîmplase de atîtea ori, şi cu viziuni de rotunjimi ispititoare şi fete încîntătoare ce-i apăreau din colţuri întunecate, chinuindu-l. Flacăra dorinţei de astăzi era pornită din inimă. Acum era îndrăgostit, teribil de îndrăgostit. Miracolul se petrecuse, aleasa inimii, fata nemaipomenită apăruse, şi cu această unică lovitură magică, viaţa lui era încununată în toată plenitudinea. Nu se mai mulţumea acum numai cu simpla existenţă, ci, în sfîrşit, îndrăgostit cu adevărat, devenise el însuşi.

De-ar fi dragostea mărinimoasă cu el, că în ce-l priveşte nu s-ar da înapoi de la nimic pentru ea ; ar fi gata să mintă, să cerşească, să fure, să robească zi şi noapte, să se ridice la culmi uluitoare de curaj, orice, atîta vreme cît i se îngăduia să iubească şi cît era iubit.

Dacă taxatorul autobuzului de pe linia 31 l-ar fi observat pe tînărul acela cu nas mare, cu gura căscată, lăsînd să se vadă dinţii neregulaţi, şi cu falca atîrnîndă, ai cărui ochi căprui, aprinşi, priveau rătăciţi în gol şi a cărui faţă avea o paloare bizară, ar fi putut foarte uşor să tragă concluzia că îl rodea o durere mare. Dar Turgis era înflăcărat de dragoste. Şedea pierdut într-un vis extatic, în care sărutările rememorate sclipeau ca stelele.

5

— Vă rog, domnu Smeeth, zise el a doua zi de dimineaţă, aţi putea să-mi daţi astăzi un acont de o liră ?

Domnul Smeeth îşi frecă bărbia cu un aer iritat.

— Dumneata ştii, Turgis, că nu fac cu plăcere asemenea lucruri, răspunse el cu un aer important. Nu-i atît de mult faptul în sine...

— Nu-i decît pînă mîine dimineaţă, accentuă Turgis, pentru că a doua zi, sîmbătă, era ziua de chenzină.

— Da, ştiu asta, şi toată chestia în sine e lipsită de importanţă, dar *sistemul* e greşit. Dac-apuci să-ncepi cu lucruri de astea, nu mai ştii niciodată unde ai să te opreşti. Cînd eram la Compania internaţională de comerţ, înainte de război, era acolo un casier foarte îngăduitor, un bătrîn, îl chema Hornsea, şi pe vremea aceea leafa se plătea lunar. Rezultatul a fost că unii dintre băieţi, în special unul sau doi dintre cei mai petrecăreţi, ciupeau veşnic avansuri, şi bătrînul Hornsea le dădea din fondul de cheltuieli curente. Şi ce crezi că s-a-ntîmplat cu timpul ? L-au lăsat încurcat, l-au băgat la apă rău de tot. Acuma... eu nu vreau să spun că dumneata ai de gînd să mă-ncurci...

— Ştiţi foarte bine, domnu Smeeth, că eu n-am să vă fac una ca asta...

— Da-da. Nici n-ai putea, chiar dac-ai încerca, zise domnul Smeeth cu emfază. Nu ţi-ar merge de loc cu mine. Eu nu-s bătrînul Hornsea. Dar, crede-mă, nu-i bun sistemul, măi bă-

iete! Nu poţi să aştepţi pînă mîine dimineaţă? Ţi-aş putea împrumuta eu un şiling, doi, dacă-i aşa...

— Nu, vă mulţumesc, domnu Smeeth, aş prefera să-mi daţi o liră avans, dacă nu vă supăraţi. E un caz excepţional, am nevoie astă-seară.

Şi adăugă, în gînd, că bătrînul Smeethy ar sări în sus dac-ar şti pentru ce-i trebuie.

— Eh, bine, în cazul ăsta cred că-i mai bine să-ţi dau. Dar nu uita, e în mod excepţional. Şi să nu uiţi că mîine dimineaţă ai să încasezi cu o liră mai puţin.

Scrise cu atenţie pe un petic de hîrtie: *H. Turgis* — £ 1.0.0., o puse în casa mică şi apoi îi întinse o bancnotă de o liră.

— Vă mulţumesc foarte mult, domnu Smeeth, zise Turgis încet şi umil.

Primul pas era făcut. Următorul era să se înscrie pentru bilete la „Sovereign". Ar fi putut să telefoneze şi să le plătească seara, dar aşa ceva nu-i dădu prin cap, pentru că el nu făcea parte din categoria de oameni care cumpără bilete prin telefon, şi chiar dacă i-ar fi dat prin cap, ar fi refuzat să procedeze astfel, părîndu-i-se prea puţin sigur. Pentru a avea certitudinea că va găsi locuri bune, îşi scurtă la prînz din timpul de masă, înghiţi ceva la repezeală, apoi alergă pînă în West End, la „Sovereign", unde găsi deschis. Într-adevăr, de vreun ceas şi mai bine la „Sovereign" era plin, mai ales cu cucoane tinere care, din suburbii îndepărtate, veniseră să cumpere trei metri jumătate de material de perdele, şi pentru că economisiseră nouă *pence*, se socoteau îndreptăţite să intre să-şi arunce puţin ochii la Ronald Mawlborough. Cu toate că era atît de devreme, Turgis găsi destulă lume înaintea lui la casa de bilete, dar reuşi totuşi să ia două locuri bune cu patru şilingi jumătate unul. Nouă şilingi pentru un film! Era un record pentru el, desigur, şi fireşte că i se părea o grămadă de bani, aproape cît cîştiga într-o zi întreagă. Cu toate acestea, plăti cu plăcere. Cu biletele în buzunar, ca să nu mai pomenim de restul de unsprezece şilingi disponibili pentru a răspunde eventualelor necesităţi, nu mai avea acum nimic de făcut decît să aştepte, să se menţină în viaţă, liniştit, pînă la ora opt fără un sfert, şi apoi... Lena.

Nu făcea să se mai ducă pînă acasă după terminarea lucrului la birou, aşa că intră într-o cofetărie, nu prea departe de „Sovereign", şi lungi masa cît putu, fără să treacă de limitele cuviinţei. Chiar şi aşa, cînd ajunse la „Sovereign", nu era decît şapte jumătate, dar n-avea importanţă, pentru că va fi agreabil

să aștepte acolo, privind mulțimea și știind că fiecare minut o aducea pe Lena mai aproape de el. Pentru locurile mai ieftine era coadă. Stătuse și Turgis, de multe ori, la coada asta. Acum se uita la ea cu un amestec de milă și dispreț. Părea să facă parte dintr-un trecut străvechi și pietrificat. În holul de la intrare, sub globurile aurii, lacheii și picolii în haine de culoarea ciocolatei și a aurului îndrumau spectatorii în două puhoaie oarbe care se scurgeau sacadat către cele două mari scări de marmură. Primele zece minute Turgis le petrecu umblînd de colo pînă colo. Dar după asta, cînd își dădu seama că Lena putea să sosească dintr-un moment într-altul, se plantă cu grijă în centru, avînd sub ochi toate ușile de intrare, așa ca să nu existe nici o posibilitate de a o scăpa din vedere. Treceau sute de fete cu prietenii lor, dar nici una nu era atît de frumoasă ca Lena. Cu cîteva zile mai înainte ar fi invidiat pe mulți dintre tipii ăia, dar acum își putea permite să se uite la ei cu milă. Habar n-aveau ei ce-i aia o fată. „Așteaptă s-o vezi pe Lena", spunea el în gînd cîte unuia, care trecea pe lîngă el surîzînd, nepăsător.

La opt fără cinci își spuse că și seara trecută, la „Colladium", Lena întîrziase zece minute. Fetele totdeauna îi făceau pe băieți să aștepte. Pe chestia asta erau faimoase. La opt începu să fie îngrijorat. Se întrebă dacă nu cumva așteaptă într-un loc greșit, și cercetă în grabă întreaga fațadă a intrărilor. La opt și un sfert ochii începură să-l usture. Timpul, care trecuse atît de încet pînă mai adineauri, gonea acum. Filmul cu Ronald Mawlborough începuse de mult. I se pusese un nod în gît, imens și dur, de adevărată nefericire, și-l îneca, îl sufoca. De vreo zece ori cel puțin se repezise înfocat înainte, ca să dea imediat înapoi, sub privirea fixă a cîte unei fete străine care credea că e pe cale să fie acostată ; încerca să se mai convingă pe sine că așteptarea, încă un pic de așteptare, ar mai putea avea vreun rost. Ultima jumătate de oră n-a fost altceva decît o tristă farsă ; știa că ea nu mai putea să vină, deși picioarele lui refuzau să se deplaseze din loc cu mai mult decît un metru sau doi. Se făcuse 9 cînd, în fine, se hotărî să plece, cu două bilete inutile în buzunar. Unul dintre ele l-ar mai fi putut folosi, dar nici o singură clipă măcar nu-i trecu prin cap așa ceva. Pe Lena voia el s-o vadă, nu pe Ronald Mawlborough.

Găsi o sută de scuze pentru ea. Poate că i se făcuse rău deodată, pentru că fetelor li se întîmplă asta adesea, credea el. Se putea să se fi întîmplat ceva la ea acasă. Poate că se întorsese tatăl pe neașteptate. Ceea ce nu putea să creadă era

că se produsese vreo neînțelegere, vreo greșeală în privința întîlnirii în sine, pentru că *ea* fusese aceea care propusese și timpul, și locul. Luptînd cu dezamăgirea, se grăbi, făcîndu-și drum prin mulțimea stupidă, neroadă, și prinse primul autobuz care să-l ducă în Maida Vale. Din ce în ce mai emoționat, făcu în sfîrșit colțul în Carrington Villas și aproape că alergă pînă ce apucă să zărească numărul 4 A. În camera de locuit nu se vedea nici o lumină. Nu era acasă. Ajunse, cu toate acestea, la concluzia că cineva tot trebuie să fi fost acasă, pentru că după o așteptare de cîteva minute i se păru că vede o lumină la una din celelalte ferestre. O dată hotărîrea luată, nu mai șovăi de loc, ci se duse de-a dreptul la ușă și sună. Își aminti că probabil soneria era deranjată. Totuși, mai sună o dată.

— Da, se auzi un glas după ce ușa se deschise cîțiva centimetri, ce s-a întîmplat ?

— *Miss* Golspie e acasă, vă rog ?

Fata, de bună seamă servitoarea care fusese în oraș cele două seri precedente, deschise acum ușa ca lumea și ieși afară să se uite la el.

— Oh, nu, nu-i acasă.

— Știi dumneata cumva unde s-a dus ?

— Oh, nu, nu știu.

— Da, înțeleg... zise Turgis nefericit. Era vorba să ne întîlnim astă-seară.

— Păi... zise fata cu un ton confidențial, cred că a ieșit cu un prieten, pentru că s-a îmbrăcat îndată după șapte și mi-a spus că astă-seară se întoarce foarte tîrziu, și pe urmă, pe la șapte și jumate, a venit un domn s-o ia cu mașina. Și asta-i tot ce pot să vă spun. Vreți să-i lăsați poate un bilețel ?

— Nu, nici un bilețel.

Traversă încet grădina, ieși pe poartă, trecu strada pe celălalt trotuar. La colț trebui să se oprească, dîndu-și seama că își mușca batista, pe care și-o făcuse ghem. Apoi, cînd, în cele din urmă, se liniști puțin și-și puse batista în buzunar, începu să umble ca un bezmetic, în noapte.

Cînd intră în camera din fund, domnul Pelumpton ședea singur, terminînd de fumat ultima pipă : nu-i mai rămăsese de băut decît o gură de bere.

— Poți să-mi dai puțină cerneală, te rog, domnu Pelumpton ? întrebă Turgis.

— Dăa, așșa cred. Trebuie șă fie pe-un fund dă sticlă p-aiși pă undeva. Da' n-ăi fi avînd dă gînd șă te apuși șă șcrii

șcrișori la ora aşta din noapte, măi băiete ?! Dac-aş fi în locul dumitale, funcțșionărind toată jiulica pă la birou, șcriind șcrișori pă cheştia aşta şi pă cheştia ailaltă, făr' şă mă mai opreşc, atuncşi nu m-ai mai prinde dumneata pă mine şcriind şcrișori şi la ora aşta din noapte, pă cuvîntul meu că nu m-ai prinde...

— Of, pentru numele lui dumnezeu, strigă Turgis, dă-mi cerneala aia dac-o ai, şi lasă-mă-n pace!

— Uite-uite-uite-uite! Aşa şe vorbeşte cu omu ?! Aşta-i modă nouă!

Domnul Pelumpton, jignit şi hotărît să se arate demn, scoase sticla de cerneală şi o puse pe masă, apoi se întoarse cu spatele.

— Egjiştă şeva, aşa, care şe cheamă maniere, continuă el întors cu spatele, şi cînd şeri şeva, şeri aşa cum şe cuvine. Nu poate şă găşeaşcă omu tot şe-i şeri îndată şe-i şeri, nu, pă lumea aşta nu şe poate încă aşa şeva, dejeaba, nişi dumneata, nişi altşineva...

Dar Turgis trîntise uşa în urma sa şi urcase scările. Se aşezase în odăița lui, cu o mapă pe genunchi şi cu condeiul în mînă, dar după o jumătate de oră nu erau aşternute pe hîrtie decît două-trei rînduri stîngace, deşi prin capul lui ropoteau torente întregi de fraze mînioase, pline de reproşuri, amare, rugătoare. Cînd, în disperare de cauză, mototoli hîrtia, aruncă tocul la pămînt şi se îndreptă spre fereastră, noaptea de-afară era plină de tineri înalți şi eleganți, cu păr ondulat şi haine de seară, şi toți o țineau pe Lena în brațe. Rîdeau de el. Şi ea rîdea de el. Plecă de la fereastră şi încercă să se convingă că poate nu era adevărat, că, poate, acum îi părea rău. Îşi spunea că ar fi trebuit să aştepte în Carrington Villas pînă la întoarcerea ei, indiferent cît de tîrziu ar fi fost. Netezi la loc mapa cu hîrtie de scrisori şi încercă să se hotărască dacă să scrie ceva scurt şi viguros sau lung şi rugător. Oh, dar la ce bun să mai scrie ?! Se va duce s-o vadă, să-i vorbească, şi, uitîndu-se drept în ochii ei, să-i spună ce gîndeşte. O să-i demonstreze că nu avea de-a face cu un copil, ci cu un bărbat.

Se dezbrăcă şi, ca de obicei, îşi goli buzunarele. Două bilete, patru şilingi şi jumătate fiecare, pentru cinematograful „Sovereign". Doar ea fusese cea care propusese, dar nici nu s-a ostenit măcar să-i comunice că nu vine, ci pur şi simplu a ieşit cu altcineva. S-a îmbrăcat, s-a urcat în maşină, şi-a rîs de el şi a uitat pînă şi de existența lui. Stinse lumina, se vîrî în pat şi se pomeni într-o beznă fierbinte şi sărată, cu ochi care i se umpleau de lacrimi.

Capitolul VIII

REVELIONUL DOMNIŞOAREI MATFIELD

1

Cu o zi sau două înainte de înapoierea domnului Golspie, *miss* Matfield, şezînd în autobuzul 13, cu picioarele îngheţate şi în mînă cu un roman care nu-i plăcea, îşi dădu seama deodată că se apropiase Crăciunul. Magazinele prin faţa cărora trecea în fiecare zi cu autobuzul, pe Regent Street şi pe Oxford Street, începuseră de cîtăva vreme să sărbătorească Crăciunul ; trecuseră săptămîni de cînd izbucnise eflorescenţa anuală, stacojie de moşi crăciuni, de păducel şi de vîsc. Magazinele şi, după ele, revistele ilustrate începeau atît de devreme tot corul lor de reclame şi de aranjamente de vitrine, ţipînd : „A venit Crăciunul ! A venit Crăciunul !" cu atîta vreme înainte, încît atunci cînd într-adevăr se apropia, apucaseră să şi uite de el. Cam acestea îşi spunea *miss* Matfield, şi apoi îşi aminti că în fiecare an mama ei avea obiceiul să exclame : „Vai, a şi venit Crăciunul ! Nu credeam să fie atît de aproape. M-a luat cu totul pe nepregătite anul ăsta !" Da, de fiecare dată spunea acelaşi lucru, an după an, şi *miss* Matfield o ironiza pe tema asta. Şi acum, îşi spunea *miss* Matfield, începea să facă şi ea la fel, întocmai ca o femeie pe cale de a deveni uitucă, absurdă şi cam bătrîioară. Oh, e idiot !... Privi pe fereastră. Cei trei kilometri de „daruri de Crăciun" şi de risipă de lumină electrică, de brazi artificiali şi de zăpadă de vată mai alunecau pe lîngă ea. Sezonul festiv, vai, doamne ! Nu era decît o campanie de publicitate, menită să împingă pe fiecare să cumpere pentru ceilalţi lucruri inutile. Încercă din nou să mai citească din romanul ei : „*Lunile treceau, şi, totuşi, de la Jeffrey nici un semn. Nu o iertase. La disperare, Jenifer acceptă o invitaţie de a se întîlni cu Mainwaringsii la Madeira, se întoarse*

să petreacă două săptămîni vesele dar febrile la Chelsea (unde John Anderson o căuta peste tot și nu se dezlipea de lîngă ea), apoi își făcu apariția, tot zîmbitoare, cutezătoare încă, dar cu o privire vag inspăimîntată, la Cap d'Antibes. Se afla încă acolo cînd a aflat că Jeffrey fusese văzut la Miami. «Și era cu Gloria Judge, draga mea...»" Atît îi fu de ajuns. Cui îi păsa ce i se întîmpla lui Jenifer și lui Jeffrey, o pereche de zevzeci ? Și de ce toate romanele astea erau veșnic pline numai de oameni care n-aveau altă treabă decît să călătorească de la o stațiune balneară la alta, întrebîndu-se cine va fi următorul sau următoarea cu care se vor culca ? Nimeni nu muncea în romanele astea.

Se întoarse la tema Crăciunului. În fond, constată ea, toată chestia asta era revoltătoare. Dăruiai oamenilor o mulțime de fleacuri, agende și calendare, și tot felul de nimicuri, sau obiecte de îmbrăcăminte care nu le veneau bine, mănuși prea mari sau prea mici, ciorapi de o culoare care nu li se potrivea (și ea va trebui să se gîndească la cadourile pe care le avea de făcut, deși stătea foarte prost cu banii) ; iar ei, la rîndul lor, îți dădeau fleacuri și obiecte vestimentare care nu-ți veneau bine. Înghițeai cantități enorme de mîncare de care n-aveai poftă (și chiar doctorul Matfield, care avea ideile lui despre dietă, spunea că de Crăciun n-are importanță), și-apoi te-nvîrteai de colo, pînă colo făcînd pe voiosul, cînd în realitate te simțeai îndopat și somnoros, te durea capul și nu doreai nimic mai mult decît un bicarbonat. Dacă rămîneai acasă, căscai, te străduiai să o convingi pe mama că nu duceai o viață intimă aventuroasă, pe care să încerci să i-o ascunzi, și pe urmă frunzăreai, plictisită, rezervele literare ale familiei. Dacă ieșeai, trebuia să te prefaci că te-ai amuzat superb, pentru că purtai pălării caraghioase din hîrtie colorată și jucai jocuri de societate cu creion și hîrtie („Ia să văd, un fluviu care începe cu V ?"). Și cel mai deprimant și mai revoltător în toate astea era că puteai totuși să-ți imaginezi un Crăciun cu adevărat agreabil, echivalentul adult al încîntătoarelor Crăciunuri din copilărie, felul acela de Crăciun pe care oamenii totdeauna cred c-or să-l petreacă și nu-l petrec niciodată. Cînd autobuzul se opri lîngă terenul de *cricket* de o dezolantă tristețe de la Lord's, urcară două femei încărcate cu pachete și pachețele. Purtau pălării ridicole și făceau gălăgie (semn sigur că se apropia Crăciunul, pentru că asemenea femei cu pachete și pachețele și purtînd pălării ridicole nu întîlnești decît în preajma Crăciunului). După ce mașina porni din nou, *miss* Matfield își scoase dintr-un ascunziș secret Crăciunul ei de vis. Era undeva la

țară, într-o casă veche, luminată de focul din cămin și de lumînări aprinse reflectate pe suprafețele de lemn lustruit ; lingă ea, adorînd-o, era o figură vagă, un soț, înalt, viguros, poate că nu chiar frumos, dar distins ; doi sau trei copii, vagi și ei, și numai rîsete și scînteieri în luciul buclelor ; sosesc prieteni, oameni încîntători : „Bună seara ! strigă ei. Ce interior delicios v-ați aranjat aici ! Zău, Lilian !" Cîțiva servitori cu zîmbete pe buze, butuci pe foc, afară ninge, argintăria veche sclipește discret pe masa de mahon pe care e pregătit dineul, și : „Draga mea, arăți minunat astă-seară", zice vaga figură masculină cu voce profundă, pătrunzătoare, tulburătoare. „Ho, oprește-te, proasto !" își spuse *miss* Matfield. Nu-și scosese la iveală toată aiureala asta decît ca să se indispună. Îi plăcea să-și dovedească, uneori, cît putea fi de naivă. Lucrul acesta o călea.

Se va duce acasă de Crăciun, ca de obicei, și pe drum își va imagina și se va bucura cu anticipație că de data *asta* o să fie destul de drăguț, pentru ca, o dată ajunsă acolo, să se întrebe cum de i-a putut trece prin cap că o să fie altfel decît dezolant. Toate ca de obicei. Și, totuși, va fi și asta o schimbare, o întrerupere în circuitul „birou-«Burpenfield»", care în ultima vreme ajunsese să fie foarte apăsător. Niciodată nu fusese mai apăsător. La „Burpenfield" mergea din ce în ce mai prost ; Evelyn Ansdell — fericit copil — plecase cu aiuritul ei de tată ; și nu mai apăruse nimeni amuzant. Nu mai întîlnise, de secole, un singur om măcar interesant. Apoi, viața în Fundătura Îngerilor, de la plecarea singurei persoane amuzante de acolo, domnul Golspie, se redusese la nimic altceva decît veșnicul bătut la mașină. Domnul Golspie — admitea asta în forul ei interior, cu o candoare neobișnuită — *era* amuzant, era, de departe, persoana cea mai amuzantă la orizont — să-l țină dumnezeu ! — și o să-i facă plăcere să-l vadă venit îndărăt. Ar fi amuzant dacă ar avea tupeul și curajul să-l aducă pe domnul Golspie la cămin, să-l prezinte lui Tatters, să-i spună : „*Miss* Tattersby, acesta este *unicul* bărbat amuzant pe care l-am cunoscut pînă-n ziua de azi !" Dar — oh, doamne ! — trebuia să se ferească de Tatters. La cămin numai despre Tatters vorbeau, toate, zi și noapte.

În acest sens mai avu o dovadă în plus, dacă mai era nevoie, cînd ajunse la cămin, pentru că pe palier, în fața ușii odăii ei, se întîlni cu deprimanta *miss* Kersey.

— Dumneata ești, Matfield ? Kersey începu să se văicărească, descurajată și prăpădită ca de obicei : nu te apropia pentru nimic în lume de Tatters astă-seară, dragă. M-am dus la

ca să vorbesc despre subînchirierea camerei mele şi pur şi simplu mi-a închis gura, nu m-a lăsat să scot o vorbă, să-i explic ce vreau, şi cînd, şi cum, şi ce fel. S-a-nfuriat şi s-a repezit la mine, Matfield, parcă m-ar fi prins furînd sau mai ştiu eu ce. Nu-i îngrozitoare Tatters asta ? Şi, totuşi, ultima oară cînd am fost la ea, a fost mai drăguţă ca oricînd, a mers pînă acolo încît m-a întrebat chiar despre sora mea, cea care-i plecată în Birmania. Nu mă mai duc la ea nu ştiu cîte luni de zile acuma... adăugă Kersey, avînd în fond o reală satisfacţie că *miss* Tattersby putea fi, într-adevăr, atît de feroce, atît de imprevizibilă în atitudini. Am să-i trimit şi eu bileţele, cum fac toate. Nu te apropia de ea în seara asta.

Miss Matfield declară că nu avusese nici un moment intenţia să facă lucrul acesta, apoi se grăbi să intre în odaia ei, unde, pe cînd se aranja pentru masă, ajunse la concluzia că, în fond, Tatters era cea care făcea ca „Burpenfield" să fie suportabil pentru oameni cum era Kersey, pentru că dădea vieţii lor un colorit de primejdie şi de dramă, sărmanele de ele. La cină trebui să stea la aceeaşi masă cu Isabel Cadnam, cu miorlăita de Morrison şi cu o nou-venită, care luase fosta odaie a Evelynei Ansdell şi o sîcîia pe *miss* Matfield numai din pricină că nu era Evelyn Ansdell. Dar, chiar şi în afară de asta, nou-venita era o creatură enervantă. O chema Snaresbrook ; avea păr negru ciufulit, ochi mari şi zgîiţi (foarte fardaţi) şi obraji albi, moi, atîrnînd ; şi mai era şi sentimentală, expansivă şi freudistă. Pînă acum avusese mare succes în cămin pentru că mergea de la o fată la alta, le asculta sau le vorbea despre ele însele cu multă căldură, oferindu-se să le ghicească viitorul şi ocupîndu-se teribil de problema acestor „contacte de la om la om". *Miss* Matfield, mai recalcitrantă decît altele, nu se lăsă prinsă în mreje. Cînd sosi, celelalte erau aşezate şi vorbeau despre slujbe.

— Pariez c-ai să fii de acord, Mattie, zise imediat *miss* Cadnam.

— Cu ce ? întrebă *miss* Matfield.

— Tocmai spuneam că stupiditatea împrejurărilor e vinovată de faptul că aproape toate fetele de-aici au o slujbă care nu li se potriveşte. Vreau să-ţi spun că dacă-ţi place un anume fel de muncă, atunci ai, nouăzeci la sută, şansa să găseşti un post unde ţi se dă cu totul altceva de făcut. Chiar acum am descoperit că, uite, Snaresbrook lucrează la un birou de locaţiune de filme, şi ea are oroare de aşa ceva...

— N-am vrut să spun asta, interveni *miss* Snaresbrook blînd, cu vocea ei de contralto sentimentală, pentru că eu nu am oroare de nimic. Cred că nu trebuie...

— Eu am, o întrerupse *miss* Morrison. Eu am oroare de tot. Eu sînt de părere că lumea-i plină de oameni absolut infecți.

— Nu, eu nu am oroare de oamenii aceștia de la filme. Dar am sentimentul că nu-s la fel cu mine, sînt alt gen. Nu pot spune că nutresc simpatie pentru ei, dar am, dimpotrivă, sentimentul că mă așteaptă ceva mai bun de făcut...

Și *miss* Snaresbrook își roti în jurul mesei ochii ei mari și zgîiți, ca farurile unui automobil la o turnantă.

— Tocmai asta spun și eu ! strigă excitabila Caddie. Uite, eu ador să lucrez la o casă de filme, ăsta-i genul meu. Și iată-mă ajutor de secretară la „Liga divinului lotus", și sînt sigură că ți-ar plăcea, Snaresbrook, nu-i așa ? Pe cînd, nu te supăra, după mine, oamenii ăștia de la „Divinul lotus" sînt prea blegi ca să-i poți considera vii, și, din clipa cînd încep să vorbească, îmi calcă pe nervi. Dacă mai rămîn multă vreme acolo, mă smintesc de tot și am să cad și eu în adorarea stelelor și în „Înțelepciunea Orientului". Dacă-mi pomenește acuma cineva de Orient, îmi vine să urlu. Niște cineaști de ăștia grași și cu țigări de foi groase ar fi ceva teribil de nou pentru mine. Și să mai mergi și la vizionări comerciale, dacă vrei... ah, ar fi o minune !

— Voi două ar trebui să schimbați slujbele, zise *miss* Matfield. Ați fi atunci amîndouă mulțumite. Ce zici, Caddie ?

— Uite, tocmai aici începe stupiditatea. Niciodată nu nimerești la locul potrivit. E-aproape același lucru cu fiecare. Dacă ești gen West End, nimerești la o modistă ieftină *en gros*, undeva în City...

— Revoltător, murmură *miss* Morrison.

— Și dacă ești socialistă turbată sau ceva în genul ăsta, cum e fata aia, Colenberg, te pomenești secretară la *lady* Thomson-Greggs, în Berkley Square, și te revolți că-i plină casa de lachei galonați. I-am spus lui Ivor, seara trecută, de chestia asta, și el zicea să scriu un articol la ziar.

— De ce nu scrii ? interveni *miss* Snaresbrook. Sînt convinsă c-ai putea să scrii. Ai darul exprimării. Nu cred să mă fi uitat în palma dumitale. Sînt convinsă că ți-e scris în palmă.

Miss Matfield își aruncă ochii peste masă tocmai la timp ca să prindă o privire dezgustată a domnișoarei Morrison, ai cărei ochi cenușii aveau și ei darul expresiei și anunțau foarte limpede că Snaresbrook asta era revoltătoare.

— Eu, ce să zic, nici mie nu-mi place prea mult slujba mea, interveni *miss* Matfield, dar nici nu pot spune că mi-ar plăcea mai mult alta, a vreunei fete de la noi. De fapt, toate slujbele sînt destul de nesuferite, și aici e buba cea mare. Nici una dintre noi n-avem posibilitatea să întreprindem ceva într-adevăr important. Tot ce facem nu-s decît operații mașinale stupide. Dac-am fi fost bărbați, am fi ajuns pînă acum ceva ca lumea. Dar o fată ce șanse are ? Palavre, tot ce vorbesc despre munca femeilor ! Au ei grijă, bărbații, să pună mîna pe toate slujbele bune. Știți asta și voi, o știți foarte bine !

— E-adevărat, *miss* Matfield, rosti *miss* Snaresbrook rotindu-și privirile pline de căldură. Consider că-i deosebit de nedrept, în special în cazul dumitale. O fată cu un caracter atît de ferm ca al dumitale este îndreptățită să dețină un post important, de răspundere. Mai avem un drum lung de străbătut în fața noastră. Bărbații încearcă necontenit să pună piedici în calea femeilor, să le mențină în posturi inferioare. Și ce atitudine au ! Ce lucruri mi-a fost dat să aud de la unii dintre oamenii aceia de la filme !

Oftă, apoi își roti ochii ca niște faruri de automobil.

— Da, admit că-s o bandă de infecți, zise Caddie veselă, dar asta ar trebui să facă lucrurile și mai amuzante. Bărbații sînt destul de ușor de manevrat. Femeile-s mai îngrozitoare. Sînt, printre creaturile alea de la „Lotusul divin", niște mîțe bătrîne și afurisite ! Vin grămadă toate și-ți cad pe cap ziua întreagă, și își bagă veșnic nasul în treburile tale ca să-ți scornească cele mai veninoase minciuni. Ah, de-aș avea de-a face numai cu bărbați ! Aș vrea să fie cîțiva și-aici, la cămin !

— *Miss* Cadnam, sper că nu vorbești serios ?! zise *miss* Snaresbrook, cu un aer de reproș.

— Ba da, vorbește serios, și eu gîndesc la fel, zise *miss* Morrison, smulsă și ea o dată din dezgustul ei molatic, și tot așa ai să vorbești și dumneata după ce vei fi stat aici cît noi. Eu nu sînt atît de prăpădită după bărbați — cei mai mulți sînt odioși, după cîte pot eu să-mi dau seama — dar cîțiva, aici, ar mai schimba puțin atmosfera. Cei care ne vin musafiri sînt, de obicei, nefolosibili, săracii, dar îmi place să-i văd și așa, încercînd să pretindă că nu dau importanță mîncării, cu toate că-i infectă. Sînt prea multe fete aici. Uf ! Prea multe mofturi și fasoane femeiești. Prea multă pudră, și rujuri, și creme. Prea mulți ciorapi de mătase și prea multe furouri. Prea multe buiote cu apă caldă și prea mulți papuci. Prea multe încurcături, și agitație, și deprimare, și compătimire ! De cîte ori

aud un bărbat tropăind pe-aici, și-l văd așezîndu-se, voinic și greoi, sînt încîntată, nu-mi pasă cît o fi de nesuferit. Îs prea multe femei pe-aici. E revoltător!

— Hop-la, dă-i nainte! strigă Caddie. Nu te opri!

— Să mai vorbești de fete care duc „o viață independentă" ! continuă *miss* Morrison, roșie la față și sfidătoare. E-un mister pentru mine că după ce au stat aici un an sau doi și au avut în față perspectiva de a trăi așa pînă-n vecii vecilor, ca unele dintre sărmanele astea amărîte...

— Oh, nu vorbi așa! gemu *miss* Matfield.

— Zic că-i un mister că nu ne mărităm cu oricine, absolut cu oricine, sau dacă nu-l găsim nici pe ăla, că nu fugim cu cineva. Un loc ca ăsta încurajează pur și simplu căsătoria nebunească și aventurile riscante. Și dacă nu se-ntîmplă de-astea mai des, să vă spun eu pentru ce. Nu-i pentru că noi sîntem niște fete foaar-te, foaar-te drăguțe, și cuminți, și binecrescute, nu, ci pentru că nu prea avem cu cine.

— Oh, n-ai cu cine, Morrison? sări Caddie. Vorbește pentru tine.

— Nu vorbesc nici pentru mine, nici pentru nimeni în special...

— În orice caz, nu vorbești pentru *mine, miss* Morrison, zise *miss* Snaresbrook, cu un surîs lătăreț, dulceag, iertător. Îmi place societatea bărbaților, dar îmi place și societatea fetelor. Oricine ar fi ele, eu găsesc că mă interesează, și că avem ce să ne spunem una alteia, foarte adesea un mic secret de împărtășit, vreo mărturisire de făcut... Firește, sînt de acord că micul meu dar de ghicitoare mi-a fost de foarte mare folos, și mi-a făcut prietene, prietene scumpe, printre fetele care la început și-au imaginat probabil că n-ar putea avea nimic comun cu mine. Sînt convinsă că mă voi simți foarte bine, că o să-mi placă aici, la „Burpenfield".

Și, zîmbind călduros tuturor, se ridică de la masă și plecă.

— Și eu sper c-o să-ți fie pe plac, c-o să ți se potrivească, mormăi *miss* Morrison în spatele celei care se depărta. Știți, fetelor, dintre toate specimenele insuportabile care-au apărut pe-aici în ultima vreme, cred că ăsta-i cel mai insuportabil!

— Oh, nu știu, zise *miss* Cadnam. Nu-i chiar atît de rea...

— Zice-așa pentru că o să-i citească lui Caddie în palmă că are darul de a se exprima, o lămuri *miss* Matfield pe *miss* Morrison.

— Firește că de asta, admise *miss* Morrison. Ești moale, Caddie. Te-am văzut cum ai înghițit momeala, parc-ai fi născută de ieri. Cum poți să fii în halul ăsta ?!

— Vă dați voi seama, fetelor, că-i aproape Crăciunul ? zise *miss* Matfield pe cînd se duceau sus, unde puteau să fumeze.

— Scumpa mea Mattie, exclamă *miss* Cadnam, n-ai vrea cumva să spui că de-abia acum ai făcut această descoperire. Eu am cumpărat aproape toate cadourile, și jumătate din ele le-am și expediat. Dacă nu trimit unora dintre rudele mele cadourile foarte devreme, nu-și mai aduc aminte niciodată să-mi trimită și ei ceva.

— Crăciunul, da, zise *miss* Morrison, cu același dezgust molatic. Nu-i infect ? N-am cumpărat încă nici cel mai mic lucru. Nici măcar lista n-am făcut-o. În orice caz, parale n-am. Am oroare de Crăciun, cu toate că înseamnă concediu. La ce bun ? Pleci acasă, Matfield ?

— Da. Totdeauna plec.

— Și eu la fel. E destul de plicticos. Nu era atît de rău înainte de plecarea fratelui meu în Sudan. Petreceam destul de bine...

— Dar tu mai ai un frate, Morrison, nu-i așa ? Cred că l-am văzut o dată pe-aici.

— Da, Anthony. E la Cambridge, cercetător. Pentru că veni vorba, continuă *miss* Morrison, vrea să vină pe la începutul săptămînii viitoare, cu un prieten, cercetător și el, Jiggs sau Hoggs, sau, în fine, ceva în felul ăsta, și să mă ia pe mine și cu vreo prietenă de-a mea, să facem ceea ce în laboratoarele de cercetări de la Cambridge se cheamă o seară veselă. Dacă vreuna din voi moare să vină, n-are decît, dar eu, zău, n-o sfătuiesc. Eu caut să scap.

— Parcă ardeai să ieși cu cîțiva bărbați, Morrison ?!

— Nu, n-am ajuns chiar în așa hal. Am mai gustat eu din ciorba asta, mai demult. Anthony, frate-meu, e destul de morocănos și de mutulică — e cu totul altfel decît Tom, ăl din Sudan — și amicul lui, cercetătorul, Higgs, sau Joggs, e culmea ! E îngrozitor de înalt și de stîngaci, cu părul tuns foarte scurt, cu nasul foarte lung, cu ochelari, și cînd încerci să faci conversație cu el, crede că-i pui întrebări științifice. Dacă nu știe precis, îți răspunde : „Nu știu", dar dacă știe, îți explică totul, îți ține o scurtă conferință, și după asta amuțește la loc. E ca și cum te-ai fi întors la școală, numai că e mai rău. E-o oroare. Anthony, firește, îl adoră, și-și închipuie că-ți face o imensă favoare că-ți aduce monstrul ăla cu el. Mi-a spus :

„Într-o zi ai să fii mîndră c-ai stat de vorbă cu Jiggs... sau Hoggs". Iar eu i-am răspuns că nu-s ambițioasă și că-mi asum riscul de a-l rata pe marele Higgs. Nu, dacă mă gîndesc bine, nu face să veniți. Am să-l refuz definitiv. Vorbind de Joggs, mi-au revenit toate limpede în minte.

— Alo, strigă *miss* Cadnam, uitîndu-se la ceas. Trebuie să zbor.

— Ivor ?

— Ivor, slavă domnului ! S-ar zice că sîntem în plină ceartă, dar sînt sigură că m-așteaptă.

— Ce pereche ridicolă ! zise *miss* Matfield, zîmbind, uitîndu-se la Caddie, care ieșea din foaier.

— Cine ? Caddie și cu Ivor al ei ? Oh, sînt complet nebuni, natural, din cîte am auzit vorbindu-se. Și, cu toate acestea, adăugă *miss* Morrison cu un fel de bunătate în glas, o ajută să-și omoare timpul, nu ?

— Oh, o ajută mult mai mult. Caddie duce o viață minunat de dramatică. Probabil că ar fi dus-o în orice caz, chiar dacă nu l-ar fi avut pe Ivor să se certe și să se împace cu el. Ea și cu Evelyn Ansdell sînt singurele două persoane de-aici pe care le-am invidiat vreodată, pentru că amîndouă și-au dat osteneala să ducă permanent o viață plină de emoții, chiar dacă erau absurde. Cred că și eu trebuie să-mi găsesc un Ivor mic și drăguț !... și *miss* Matfield rîse scurt.

— Sper că nu duci o viață dublă, sau ceva în genul ăsta, nu-i așa, Matfield ? întrebă *miss* Morrison, aproape cu dezamăgire în glas.

— Doamne-dumnezeule, nu ! Ce vrei să spui ?

— Hai să mai fumăm o țigară, vrei ? S-o facem lată. Nu voiam să spun decît... în fine... e-un compliment, știi...

— Nu prea avea aerul...

— Uite, voiam să-ți spun că arăți ca și cum ai duce o viață mai interesantă, *undeva*. Îți ai slujba în City — în City, nu-i așa ? — da, îmi amintesc că așa mi-ai spus, și te-ntorci aici fără a avea aerul că faci mare lucru, dar în același timp arăți foarte vioaie, ca și cum s-ar întîmpla ceva, undeva.

— Nu se-ntîmplă. *Miss* Matfield rîse, apoi își aprinse țigara : Aș fi vrut. Mi-ar fi plăcut. Totul e-atît de anost, respectabil, obișnuit... O existență tipică „Burpenfield".

— Oh, e infect ! M-ai dezamăgit, Matfield, sincer îți spun. De cîtăva vreme te suspectam, credeam că ești calul-surpriză, cîștigătorul nebănuit. Spune-mi, ce fel de oameni sînt la biroul ăla al vostru ? Ți-am spus vreodată că și eu am lucrat pe vre-

muri în City ? Doar că n-am murit. Nu cred de loc că era un post tipic de City, deși n-am stat decît o săptămînă. Erau patru bărbați, doi tineri, cu vegetații adenoide și cu voci parcă nechezau, care totdeauna îmi spuneau : „*Miss*", și doi mai bătrîni, cu fețele roșii și cu mustățile date cu cremă, care sau țipau la mine cît puteau de tare, sau veneau, unsuroși, și-mi suflau în ceafă și-și puneau palmele încinse pe umerii mei. Revoltător ! Să nu-mi spui că-s toți la fel. Cum sînt ai dumitale ?

Ședeau într-un colț liniștit al foaierului — nu era atît de plin ca de obicei, ci aproape gol — și *miss* Matfield se pomeni alunecînd într-o descriere destul de amănunțită a celor din Fundătura Îngerilor, încheind mai îndelung cu ultimul sosit, cu domnul Golspie. Termină cu povestea vizitei ei la „Lemmala", marinarii străini, cabina, vodca, și toate accesoriile bizare și romantice. Descrierea a fost frumos făcută, și *miss* Morrison, care-și părăsise atitudinea de dispreț molatic față de viață, ascultase pasionată.

— Dar, scumpa mea Matfield, exclamă ea după ce aceasta terminase de povestit, ce aventură extraordinar de amuzantă ! Îmi place genul ăsta de om, chiar dacă-i între două vîrste și cîte toate. Ei, dac-aș da eu peste astfel de oameni acolo unde lucrez, n-aș mai mormăi. N-am noroc, nu, de-așa ceva nu-i rost la „Anglo-Catolica", și nici la cluburile de bridge ale doamnelor din Bayswater... acolo nu dai decît peste fete bătrîne. Cred că va trebui să-ncerc din nou în City, la urma urmei. Nu știam că sînt pe-acolo bărbați amuzanți, misterioși, gen briganzi...

— Ăsta-i exact domnul Golspie... gen brigand !

— Perfect ! Îmi place. Ar trebui să-l momești aici, să-l pot cunoaște și eu. Dar spune-i mai întîi să-și radă mustața aia mare...

— Dar de ce ? N-are nici o importanță pentru mine. N-am de gînd să-l sărut, adăugă repede *miss* Matfield, fără să se gîndească la ce spune.

— Nu, nici eu nu cred, zise *miss* Morrison gînditoare. Dar pentru că veni vorba, a încercat ?

— Nu, natural că nu. Nu fi ridicolă. Am impresia că tu suferi de un complex, Morrison. De ce să fi încercat ?

— Oh, nu știu. Așa-mi făcea impresia mie că e în stare. Nu vreau să spun că seamănă cu creaturile alea oribile cu mustățile date cu cremă la care am lucrat, nu, de loc. Tip cu totul diferit. Și totuși... totuși... ei, nu mai zic nimic. Spuneai că-i plecat omul ăsta misterios ? Cînd se-ntoarce ? Repede ?

All right. Matfield, trebuie să-mi povestești mai multe despre el, da, într-adevăr, mai multe. Uite că se-ntîmplă o dată și-n viața asta tînără și amărîtă a mea să mă intereseze ceva. Trebuie, trebuie să-mi mai povestești!

— N-o să fie nimic de povestit, zise *miss* Matfield cu un aer indiferent. Și-acum cred c-am să mă duc să scriu acasă, să mă gîndesc la cadourile de Crăciun, să fac o baie și să mă culc devreme. Noapte bună, Morrison.

Nu, firește că n-o să fie nimic de povestit. Și dac-ar fi, n-avea ce s-o intereseze pe Morrison. Nu era fată rea Morrison, era mult mai bună decît făcea impresia. Dar chiar și așa, n-o să fie nimic de povestit. E absurd.

2

— Fii bună și recitește asta, *miss* Matfield, zise domnul Dersingham, și apoi ascultă plin de importanță. Sună bine? întrebă el după ce ea terminase de citit. Vreau să le trimit o scrisoare... știi... destul de dură. O și merită!

— După părerea mea, e cam moale, răspunse *miss* Matfield.

Nu avea nici o considerație pentru domnul Dersingham; era prea nedefinit, trandafiriu, moliu, semăna cu prea mulți bărbați pe care-i cunoscuse acasă, genul care strigă: „Splendid!" cînd cineva are o lovitură reușită la tenis; în ochii ei nici nu exista ca individ. Erau sute, mii ca el. Știa că deși îi era patron, se temea de ea. Îi era imposibil să aibă cît de puțin respect pentru el. Era un om destul de cumsecade, firește, dar lumea e întesată de oameni cumsecade și anoști. Un escroc fascinant ar însemna o distracție.

— Oh, nu-mi dau seama, *miss* Matfield, zise el. După părerea mea, îi arde nițel. În fond, ce nu-ți place?

— Aș modifica aici... și aici, îi arătă unde, nu credeți?...

Cum s-ar fi simțit dacă ar fi fost soția domnului Dersingham, se întrebă ea, și ajunse la concluzia că jumătate din zi ar fi încurcat-o și cealaltă jumătate ar fi supărat-o, dar în ansamblu ar fi fost mai agreabil decît a fi Lilian Matfield la „Burpenfield". Toate astea însă nu țineau seama și de persoana lui Dersingham. Nu s-ar fi putut mărita cu el. Nu, doamne ferește! Se uită la nasul lui, care era perfect sănătos, puțin cam gogonat, de un trandafiriu lucios, ce trecea către un roșu

cam suspect spre vîrf, și turtit pe deasupra ; la drept vorbind, n-aveai nimic să-i reproșezi, și, cu toate acestea, o contraria, era un nas tîmpit. Care o fi fost părerea sinceră a doamnei Dersingham despre nasul ăsta ? Gîndea că-i superb ? Sau nu se sinchisea ? O enervase oare vreodată în așa măsură încît să-i vină să urle, numai cînd își aducea aminte de el ?

Din fericire, neștiutor de toate cîte se-nvîrteau în capul brun care era atît de aproape de-al lui, domnul Dersingham se plecă încruntat spre scrisoarea căreia îi răspundea, o scrisoare evazivă, de eschivare, servilă, de la un tip plin de mistere care conducea Societatea imperială de mobilă „Alexander".

— E un individ infect, știi, *miss* Matfield, murmură el. E a patra scrisoare pe care ne-o trimite ca să ne explice de ce nu poate să plătească, și de fiecare dată, altă scuză. Ah, da, adu-mi aminte să-i trimit lui Sandycroft o notă, să-i spun să nu mai treacă pe la ăsta. *All right*, am să scriu ceva mai scurt și mai tăios. „În cazul în care contul dv. la noi nu va fi lichidat în decursul celor patrusprezece zile următoare, ne vom vedea siliți — cum se zice ? — să procedăm la cele legale." Ceva cam în genul ăsta, ce zici, *miss* Matfield ? Bun, atunci anulează-o pe aceea. S-o luăm de la cap.

N-a durat mult. Nota pentru Sandycroft putea fi lăsată în seama domnișoarei Matfield. Îi mai dădu cîteva scrisori, pe care le putea rezolva și domnul Smeeth, și-apoi nu mai rămase nimic de făcut.

— Mă aștept ca domnul Golspie să vină în dimineața asta, adăugă domnul Dersingham. Probabil că va avea să-ți dicteze cîteva scrisori. Mi-a telefonat aseară acasă, să-mi spună că tocmai sosise și că va trece dimineață pe-aici. Fii bună și ia teancul ăsta, da ? O clipă, totuși. Trebuie să mă mai uit o dată la scrisoarea asta de la „Compania de nord-vest pentru comerțul de mobile". Așteaptă, te rog, numai o clipă.

Miss Matfield, așteptînd, constată că era foarte emoționată de perspectiva de a-l revedea în curînd pe domnul Golspie, deși îl așteptau de cîteva zile. Nu erau nici trei săptămîni de cînd stătuse alături de el pe puntea unui vapor pe Tamisa, dar, cu toate acestea, domnul Golspie, luat numai ca făptură fizică, chip, trup, glas, devenise ciudat de vag, de ireal, deși silueta lui bine conturată și masivitatea lui de caracter îi dăinuiseră neîntrerupt în gînduri, unde dînsul apărea, în special în timpul ultimelor cîteva zile, mai puțin ca o persoană reală, cunoscută, cît, mai curînd, ca un personaj deosebit de viu și de impresionant dintr-o piesă văzută sau dintr-un roman citit de curînd. Era

straniu și palpitant să te gîndești că putea să intre în birou în orice clipă.

— Cred că-i mai bine să vorbesc cu domnul Smeeth despre scrisoarea asta, zise domnul Dersingham, punînd-o deoparte. *Miss* Matfield, dacă vrei, spune-i...

Dar două uși se deschiseră larg și se trîntiră la loc repede una după alta.

Domnul Golspie sosise.

— Ce faci, Dersingham ? dudui el, plesnindu-și și frecîndu-și palmele. Ce faci, *miss* Matfield ? Brrr... da-i afurisit de frig pe-aici ! Simt cum mă pătrunde pînă-n măduva oaselor. Curios lucru, e mai frig aici decît acolo unde se susține că trebuie să fie frig, minus douăzeci de grade și cîte toate. Bănuiesc că-i umezeala. Zece ani aici mă curăță. Ei, cum stau lucrurile ? Ies parale ?

— E-n regulă, *miss* Matfield, zise domnul Dersingham.

Miss Matfield nu putea să se pronunțe dacă își exagerase ea dimensiunea mustăților domnului Golspie sau dacă el le mai scurtase. Fapt era că i se păreau mult mai mici. Și mai era ceva, anume că se simțea dezamăgită. Ieși din birou cu o senzație absurdă de dezamăgire. Era stupid, complet stupid, dar... era.

Acest sentiment dăinui toată ziua. Domnul Golspie veni în biroul comun și strigă, jovial, salutări fiecăruia. După aceea, după plecarea domnului Dersingham, îi dictă ei cîteva scrisori, dar de vorbit nu vorbi nimic sau aproape nimic, și nici în ziua aceea, nici în vreo altă zi înainte de Crăciun nu se referi, o singură dată măcar, la vizita ei pe „Lemmala". Nu exista nici un motiv să se fi referit, dar, cu toate astea, faptul era deziluzionant, și el era deziluzionant, și toate erau deziluzionante.

Aceste ultime zile de înainte de Crăciun au fost atît de oribile, încît se pomeni gîndindu-se, cu din ce în ce mai multă nerăbdare, la vacanța de acasă, la trenul care o va scoate, în ajunul Crăciunului, din acest uriaș haos scînteietor care era Londra. Domnul Golspie, care, după toate probabilitățile, va petrece Crăciunul la Paris, cu fiica sa, și domnul Dersingham, care se simțea vesel la apropierea oricărei vacanțe, erau bine dispuși, dar toți ceilalți din birou păreau neobișnuit de întunecați. Despre domnul Smeeth nu se putea spune că era chiar întunecat, dar preocupat și agitat, ca și cum mintea lui, cenușie și chircită, ar fi fost tulburată de ceva. Turgis, care prea voios nu fusese niciodată, era pur și simplu sinistru. Umbla greoi

încoace și încolo prin birou, se așeza la pupitrul său și privea cu ochi pierduți pe fereastră la acoperișurile negre, își zăpăcise toate treburile și dădea răspunsuri răstite la cele mai politicoase întrebări. De cîteva ori a fost nevoie să-i vorbească destul de tăios bădăranului. Micuța Sellers, poate pentru că Turgis era fie cu capul în nori, fie grosolan, își pierduse din impertinența ei obișnuită, și chiar și Stanley, cu toate că era dispus să întîmpine Crăciunul sau oricare altă vacanță cu cea mai mare căldură, suferise atît de mult în ultima vreme din cauza toanelor domnului Smeeth și ale lui Turgis, care îl acuzau pe nedrept că-și pierde vremea hoinărind ori de cîte ori îl trimiteau cu vreo cursă, încît devenise un băiat aproape morocănos. Și cu toate că *miss* Matfield, care se considera un simplu vizitator în Fundătura Îngerilor — *se afla* doar acolo, fără să facă parte *din* ea — își păstrase întotdeauna independența, fiind nevoită, totuși, să stea întreaga zi în aceeași cameră cu toți acești „ceilalți" și să lucreze cu ei, nu putea evita să se lase și ea influențată, contaminată de starea de spirit predominantă și de diferitele lor atitudini. Era deprimant.

În afara biroului era tot atît de prost, dacă nu mai prost. Trebuia să cumpere cadourile, ceea ce însemna alergături disperate pe la prăvălii în orele de prînz sau în scurtul răstimp care îi mai rămînea seara, înainte de închidere. Prăvăliile erau pline de lume și, firește, niciodată nu găseai ce căutai, iar dacă te duceai tîrziu, vînzătorilor, care de atîtea ceasuri nu-și putuseră trage sufletul, le era silă să te și vadă, așa că nu voiau să te ajute cu nimic. În fine, armata de agenți de publicitate, redactori de texte, graficieni comerciali, decoratori de vitrine, tipografi, lipitori de afișe, care urlaseră de săptămîni de zile într-una : „Cumpărați ! Cumpărați ! Vine Crăciunul, cumpărați, cumpărați !" se pregăteau de ultimul asalt, de victorie. Londra se prăda pe sine însăși. După-amiezile astea umede, întunecoase păreau să toarne cu găleata lume în străzile comerciale, suburbii întregi năvăleau în Oxford Street, în Holborn, în Regent Street, prăvăliile erau pline ochi, trotuarele erau înțesate și străzile atît de aglomerate, că vehiculele nu mai încăpeau. Niciodată pînă atunci *miss* Matfield nu mai văzuse atîtea cutii de smochine și de curmale, păsări atît de obscen jumulite, brînzeturi, *pudding*-uri în forme, prăjituri împodobite cu panglici, pocnitori, și-atîta marochinărie de tot felul, piele suplă, piele de căprioară, piele de porc, și calendare, agende, carnete de notițe, carnete de bridge, tocuri-rezervor, creioane automate, brichete, tabachere, garnituri de toaletă, papuci, poșete, ser-

vicii de manichiură, cupe pentru pudră, și fel de fel de „ultime noutăți". Erau brigăzi întregi de moși crăciuni, tone peste tone de imitație de vîsc, și atîta vată grămădită în vitrine și ninsă pe sticlă, c-ar fi ajuns spitalelor pe zece ani de-acum înainte. Între aceste vitrine sărbătorești și un șir de colportori, de muzicanți ambulanți, cerșetori, treceau mii și mii de femei tîrînd după ele mii și mii de copii, care, după un scurt răstimp în această fermecată țară a minunilor, erau năuciți, obosiți, plîngeau și nu mai voiau nimic decît un pic de odihnă și încă o chiflă. Dintr-un milion de poșete, de toate formele și culorile imaginabile, banii, teancuri de bancnote curate, noi, luate direct de la bancă, de bancnote murdare, din borcane sau din sertare, coroane și fiorini din cutiile de tinichea din dormitor, bani căzuți din cer, bani furați, bani munciți, cerșiți, bani adunați cu zgîrcenie erau întinși peste tejghea sau vîrîți pe sub ghișeele de cristal și-apoi transformați în pachete și pachețele, și iar pachete și iar pachețele, cu hectare întregi de hîrtie de ambalaj și kilometri de sfoară, consumate la fiecare cîteva minute. Sute de asemenea pachete, în special cele mari, în trei colțuri, păreau să-și găsească drumul spre fiecare autobuz pe care *miss* Matfield — după ce așteptase în stație, se repezise să-l prindă, nu izbutise să se urce, se întorsese și iar așteptase — reușise în cele din urmă să-l ia. Se simțea ca o sărmană furnică, tremurînd, stîlcită în mulțime. Niciodată nu avusese atîta oroare de Londra ca acuma. Îi venea să urle. Cînd ajungea la cămin, singurul lucru pe care-l mai dorea era să facă o baie bună și fierbinte, și asta era, firește, exact ceea ce voiau să facă toate celelalte, așa că desigur se va pomeni iar așteptînd, după ce așteptase să plece de la birou, și așteptase să ia un autobuz, așteptase să fie servită la magazin, așteptase să plătească la casă, așteptase să ia pachetul, așteptase la alt autobuz ; și pe urmă avea să vină Kersey și să-i spună : „Ieși în oraș astă-seară, Matfield ? Nu ? Ei, nu poți pretinde să ieși în fiecare seară, nu-i așa, dragă ?"

Să fie-al dracului !

Domnul Golspie plecă la Paris — norocos om — în dimineața din ajunul Crăciunului ; domnul Dersingham le ură tuturor sărbători fericite și plecă devreme ; domnul Smeeth le dădu tuturor drept gratificație leafa pe o săptămînă, se lumină puțin la chip și le ură petrecere bună. *Miss* Matfield, printr-o extraordinară performanță, ajunse la gara Paddington — un Paddington care te făcea să gîndești că o armată de invazie debarcase undeva pe coastă și obuzele se spărgeau în Hyde Park,

iar sediul guvernului se şi mutase la Bristol — şi de-abia izbuti să apuce trei sferturi dintr-un loc pe bancă în trenul de 5,46 p.m., dar picioarele tot n-avea unde să le pună. Luminile de la Westbourne Park şi Kensal Green îi trecură clipind prin faţa ochilor şi se pierdură. Slavă domnului că se terminase cu coşmarul Londrei pentru cîteva zile ! Poate că de data asta Crăciunul acasă avea să fie mai amuzant. În orice caz, va fi cumpătat şi calm, iar tatăl şi mama vor fi bucuroşi să o vadă, şi ea va fi bucuroasă să-i vadă. Pe cînd trenul începea să ia viteză, lăsînd în urmă suburbiile din vestul oraşului, se gîndi cu afecţiune la părinţii ei, şi cîteva clipe se simţi mai apropiată de copilul ce fusese odată, copilul care-şi socotise tatăl şi mama atît de minunaţi şi pentru care Crăciunul fusese cea mai radioasă şi mai fermecată sărbătoare din an. Închise ochii ; încet-încet gura îşi pierdea curbura de nemulţumire, faţa toată i se îmblînzea. Cu greu ar mai fi recunoscut-o Fundătura Îngerilor.

3

— Alo, Matfield ! Cum ai petrecut de Crăciun ?

— Oh, ca de obicei... ştii... cam slăbuţ...

— Ai făcut ceva deosebit ?

— Nu, m-am îndopat, am stat şi am căscat. În fiecare dimineaţă mi-am luat dejunul în pat şi nu mă sculam pînă aproape de prînz. Asta a fost, cred, cel mai bun lucru pe care l-am făcut. Dar dumneata ?

— Oh, îngrozitor ! răspunse fata, *miss* Preston, care lucra la Banca Levantină, dar îşi aroga pretenţii la vedetism în cămin bazate pe faptul că fratele ei, sub alt nume, era un bine cunoscut actor. (Acest frate venise pe la cămin de două ori, şi de fiecare dată reputaţia domnişoarei Preston săltase.) Din clipa cînd am ajuns acasă, am dat în cea mai oribilă răceală, şi Archie — fratele meu, ştii, actorul — promisese că vine de Crăciun acasă, dar a telegrafiat în ultimul moment că nu mai poate veni.

— Ghinion ! exclamă *miss* Matfield, dar fără prea multă convingere.

La „Burpenfield" erai obligată să distribui atîta compasiune, încît nu era de mirare dacă ajungeai să faci treaba asta cu totul maşinal, iar dacă într-adevăr s-ar fi întîmplat ceva îngrozitor şi tragic, dacă, de pildă, o duzină întreagă de fete ar fi murit otrăvite cu ptomaină, celelalte ar fi rămas probabil mute, pentru

că își epuizaseră de mult toate expresiile posibile de milă și oroare.

Acum toate comentau vacanța. Cele mai tinere, care probabil petrecuseră foarte bine, strigau cît le ținea gura: „Infect! Absolut oribil, scumpa mea!" Cele mai bătrîioare, solitarele pasionate după buiotele cu apă caldă, care n-avuseseră parte, probabil, decît de-un amărît de simulacru de Crăciun, se agitau, pretinzînd, cu o veselie forțată și rigidă, că au petrecut minunat. Cele situate între aceste două grupe, cum era și *miss* Matfield, dădeau rapoarte destul de sincere. Holul de la intrare, foaierul, scările și coridoarele, toate erau pline de zumzetul glasurilor. Căminul „Burpenfield" revenea la viața normală. Cu un admirabil simț de prevedere, *miss* Tattersby prinsese în ace o jumătate de duzină de avize, toate redactate în stilul ei cel mai exclamativ și mai ironic, și aceste avize, în special unul foarte amar și despotic, referitor la spălatul ciorapilor și batistelor, începuseră să alimenteze și să ațițe vîlvătaia crescîndă a discuțiilor: „Dar, draga mea, ai văzut «ultima» figură a lui Tatters?" strigau ele de-a lungul palierelor, intrînd sau ieșind din dormitoarele lor mititele.

Miss Matfield se duse sus în odăița ei, găsi pe perete un locșor pentru două reproduceri înrămate, după Medicisii lui Michelangelo, pe care le adusese de acasă, scoase de pe rafturilețul ei cîteva cărți pe care le împrumutase și uitase să le restituie și puse în locul lor alte cîteva cărți, pe care se străduise să le împrumute în timpul vacanței. Erau două memoriale de călătorii și trei romane; toate trei romanele se petreceau în Borneo și în Mările Sudului. Nu era o simplă coincidență. Domnișoarei Matfield îi plăcea ca romanele ei să fie pline de jungle și de recife de coral, de plantații, de lagune, de flori de hibiscus, de parfum de vanilie, de corăbii pe întinsul Pacificului, de nopți tropicale. Cîtă vreme tînărul erou îi era prezentat de la început îmbrăcat în alb, întins la umbră într-un șezlong pe o verandă, în timp ce o siluetă neagră alunecînd fără zgomot îl servea cu ceva rece de băut, era dispusă să-i urmărească povestea de dragoste pînă la capăt. Dacă povestea nu era de dragoste, dar avea atmosferă exotică potrivită, o citea, dar prefera, totuși, pe cele cu o puternică intrigă amoroasă. Avea gust literar, și dacă povestea fusese scrisă pentru ea de Joseph Conrad, cu-atît mai bine, dar era gata să suporte, dacă nu să și agreeze, și autori avînd cu totul altă vînă decît Joseph Conrad, cu condiția să-i ofere jungle, și lagune, și recife de corali, și mutre negre misterioase. Cel mai prost roman cu Malaya era preferabil celui mai bun roman

cu Marylebone[1]. Le citea în autobuz cînd se ducea și cînd se întorcea de la birou, în vreo cofetărie, la masa de prînz, și în pat, și cum unica ei dorință era aceea de a evada din tot ce-i amintea de autobuze, de cofetării și odăile căminelor de fete, aceste povestiri de la celălalt capăt al unei lumi stranii, sălbatice, frumoase păreau că fuseseră special concepute pentru ea ; fără îndoială că multe dintre ele chiar erau. Nu admitea niciodată că avea o pasiune pentru aceste povestiri exotice și aventuroase. Le aducea un omagiu pe cale negativă : cînd își arunca ochii pe diferite romane despre Londra și Worcestershire, strîmba din nas cu dispreț. O îndelungată familiarizare cu acești eroi din *bungalow*-uri, de pe corăbii și din baruri ținute de chinezi îi formaseră cu timpul și îi pigmentaseră atitudinea față de bărbați : deși nici în această chestiune nu voia să recunoască nimic, totuși, ca și în materie de cărți, le aducea acelor îndepărtate făpturi un omagiu pe filieră negativistă, disprețuind cu virulență bărbații care nu le semănau și se aflau mai aproape de ea. Idealul ei masculin, care-și avea altarul în cele mai tainice ascunzișuri ale inimii sale, era un bărbat puternic, cu înclinări aventuroase, cu pasiunea peregrinărilor, pe un fundal de scene exotice, vapoare mici și taverne cu beții fantastice. Dacă se va mărita cu el, va trebui poate să-l îmblînzească în acea frumoasă și veche casă de la țară în care și-a petrecut atîtea Crăciunuri imaginare, dar înainte de asta va trebui să fi fost un astfel de om, nu unul născut în captivitate.

Nu putea realiza schimbări prea mari în odăița ei — deși încerca întotdeauna după ce lipsea o bucată de vreme — pentru că era mult prea mică. Era același lucru ca și cum ai fi încercat să rearanjezi trei sau patru jucării într-o cutie de ghete. Dar și acum, ca și înainte, făcea ce putea. Se întorsese hotărîtă — cum își spunea singură — să lupte împotriva atmosferei „Burpenfield". S-a isprăvit cu miorlăitul și cu plînsul, s-a isprăvit cu așteptatul să se ivească ceva, cînd știai foarte bine că nu se va ivi nimic, s-a isprăvit cu tîrcoalele dezolante date alături de drumul vieții ! Va duce o viață adevărată, a ei, plină, aventuroasă, veselă. Nu era prima oară — vai ! — cînd se întorcea la cămin cu o asemenea hotărîre și cînd, ca primă reacție concretă, încerca să schimbe înfățișarea camerei, dar acum era altceva ; devenise mai matură, avea mai multă experiență, de data asta era serios. Ceva mai mult avea un total de cinci lire pe săptămînă în loc de patru jumătate, pentru că la birou îi mă-

[1] Oraș englez din vecinătatea Londrei.

riseră leafa cu zece șilingi pe săptămînă, și cu toate că îi spusese tatălui ei, el se limitase doar să o felicite (cu zîmbetul acela obosit și acea ușoară ironie care însoțea adesea o îndelungată experiență de medicină generală, vîrtej neîntrerupt de nașteri și decese), și nu pomenise de reducerea alocației de șase lire pe lună pe care i-o asigura el. O fată de la „Burpenfield" ar fi apreciat imediat profunda deosebire dintre cinci lire pe săptămînă și patru lire jumătate ; dacă la patru lire jumătate trebuie să mai fii încă foarte atentă, la cinci lire poți începe să-ți mai permiți uneori cîte ceva.

— Ei, Mattie, zise *miss* Cadnam, care, intrînd pentru o clipă, fusese imediat pusă la curent cu noua stare de spirit, te tăvălești în bani. Eu n-am decît patru lire, cu ce primesc de-acasă cu tot, cînd ai mei nu uită să-mi trimită, și dac-aș primi așa, pe neașteptate, o liră în plus, mi-aș lua cîmpii. Știi, Ivor n-are decît șase lire pe săptămînă, asta-i tot ce cîștigă. Să nu-i spui nimic, te rog. Ar fi furios să știe c-am mărturisit cuiva ceva, bărbații sînt teribil de stupizi în chestii de-astea, nu-i așa ? fac mare secret... dar, sincer, asta-i tot ce cîștigă, și totdeauna îmi dă impresia că are o mulțime de bani de risipit.

Miss Matfield închise un sertar trîntindu-l și se întoarse cu fața spre vizitatoare ; arborase un aer foarte hotărît.

— Totdeauna am considerat că perioada asta care vine acum — următoarele două luni după Crăciun, sau cam așa ceva — este cea mai infectă din tot anul. Vreme oribilă, frig, și noroi, și toate alea, iar pîn' la Paști și la primăvară mai e încă mult, iar de întîmplat nu se-ntîmplă mare lucru, e tocmai timpul în care, dacă te lași, te apucă stenahoria.

— Sînt absolut de acord, declară *miss* Cadnam cu seriozitate.

— Da, și uite, de data asta m-am hotărît și n-am de gînd să mă las. Dacă nu se-ntîmplă nimic, fac eu să se-ntîmple. Dacă mă invită cineva să merg undeva sau să fac ceva, cît de cît decent, am să accept. Am să merg mai des la teatre și la concerte, și dacă vor fi serate, mă duc. Ah, da, mi-a dat mama o rochie, mie mi se pare drăguță, stai să ți-o arăt. Singurul lucru de care nu sînt prea sigură e lungimea în față. Spune-mi, tu ce crezi ?

Se produse un scurt interludiu, în timpul căruia rochia fu ridicată în sus, întinsă, examinată și, în fine, definitiv aprobată.

— În orice caz, ăsta-i planul *meu*, Caddie, zise *miss* Matfield după ce terminară cu rochia. Am ajuns la concluzia că ne resemnăm prea ușor, prea mult — nu vreau să spun asta referitor la dumneata, draga mea, pentru că dumneata ești una

dintre cele foarte puţine care categoric nu cedează — ceva în atmosfera asta de la „Burpenfield" împinge la resemnare, îţi minează într-un fel iniţiativa, şi te înspăimîntă, şi dacă te laşi dusă, eşti pierdută. Eu n-am de gînd să mă las. Şi asta-i marea idee şi marea hotărîre a zilei de astăzi, Caddie !

— Foarte bine ! Totdeauna cînd mă întorc, am şi eu sentimente de-astea. Ştii, sentimentul că, într-un fel sau altul, trebuie să încep o viaţă nouă, uneori mă hotărăsc pentru o viaţă veselă, alteori pentru una liniştită, sau cum o fi să fie !

Se auzi o bătaie în uşă, care se deschise, lăsînd să pătrundă capul domnişoarei Morrison.

— Bună, Matfield. Bună, Cadnam. Ultrasecret ? Nu-i aşa ? Intră. Am venit să v-anunţ că am schimbat camera şi că acum sîntem vecine, a patra pe partea cealaltă.

— Camera lui Spilsby, zise *miss* Matfield.

— A fost, dar nu mai e a lui Spilsby. Spilsby nu se mai întoarce. Pleacă în Noua Zeelandă sau în Australia, am uitat unde, dar tocmai locul potrivit pentru ea, oricare-ar fi. Am descoperit viciul ei ascuns, al lui Spilsby : citea revistele alea americane ieftine pe care le cumperi pe nimic la „Woolworth" sau nu mai ştiu unde, vă daţi seama cam ce fel... poveştile alea fără sfîrşit cu Vestul Sălbatic...

— Ştiu ! exclamă *miss* Cadnam. Dar n-o cred pe Spilsby în stare...

— Ba chiar Spilsby. Le cumpăra cu sutele. Chiar acuma le-am aruncat. Nu te mai puteai mişca de ele. Toate cu aventuri din Far-West sau din Nord-vestul Sălbatic, sau cu Nenfricaţii din Yukon, teancuri de poveşti captivante ! Spilsby era o pasionată a aventurilor nenfricate din Vest... revoltător ! Eşti sigură, Mattie, că nu vrei cîteva, înainte de a le arunca la gunoi ? Arăţi cam aprigă astă-seară.

— Aşa şi este, zise *miss* Cadnam. Nu-i aşa că eşti, Mattie ? Tocmai îmi povestea că s-a întors plină de hotărîri măreţe.

— Uf ! *Miss* Morrison arăta dezgustată : Să nu-mi spui că te-ai hotărît să-ţi petreci serile învăţînd italiana, sau germana, sau mai ştiu eu ce.

— Eşti cu totul greşită.

— Total !

— Slavă domnului ! zise Morrison. Ar fi fost absolut stupid. Şi-afară de asta, nu eşti nici destul de tînără, nici destul de bătrînă pentru aşa ceva, dacă înţelegi ce vreau să spun. Cînd eram cu cîţiva ani mai tînără, mă întorceam de obicei de acasă plină de bune intenţii şi de ambiţii şi-mi spuneam c-am

să mă apuc să-nvăț spaniola comercială sau să mă califice contabilă, sau ceva la fel de stupid. Ai asemenea stări după vacanțe. Dar ce-ai de gînd să faci ?

I se explică, și ea ascultă cu un zîmbet de îndoială pe fața-i palidă.

— Ah, copiii mei, zise ea. Îmi place să v-aud vorbind. Și eu, pe vremea mea, aveam aceleași sentimente. Dar n-o să meargă.

— Pe vremea ta ! Dar, Morrison, eu sînt cu doi ani mai mare decît tine, cel puțin cu doi ani !... exclamă *miss* Matfield.

— Și eu sînt aproape cît tine, Morrison, zise *miss* Cadnam. Am ajuns îngrozitor de bătrînă !

— Nu-s numai anii, micuțelor. E și experiența. Voi mă faceți să mă simt bătrînă, cu fermecătoarele voastre iluzii de tinerețe. Cu toate astea, sînt de perfect acord cu voi să duceți o viață mondenă, intensă, bogată, Matfield. Sînt cu totul de acord chiar de-ar fi să vă vindeți sufletele diavolului pentru asta. Dar, că veni vorba, cum ai s-o faci ? Totdeauna am auzit vorbindu-se fel de fel de lucruri despre ispitele la care este expusă o biată fată la Londra. Dar unde-s ? Pe mine nimeni nu mă ispitește, nimeni. Singura ispită la care sînt expusă e să fur din niște săruri de baie teribil de scumpe pe care le întrebuințează prețioasa mea patroană, cînd îmi dă voie să intru puțin în baie să mă spăl pe miini, și... da, mai este una, da, da, să nu-i dau taxatorului banii de bilet, în autobuz, cînd nu mi-i cere. Atunci, ce șanse am eu să fiu sau virtuoasă, sau o stricată ? Admit, Matfield, că dumneata ești altfel. Te duci acolo, în faimosul City, și dai peste bărbați plini de mistere și peste vapoare romantice...

— Cînd a fost asta ? sări *miss* Cadnam. S-a întîmplat așa ceva, Mattie, sau inventează ?

— Liniștește-te, fetițo ! Ai să-nțelegi la timp. Și-n afară de asta, draga mea Matfield, dumneata arăți foarte bine. N-am să m-apuc să spun că ești superbă, nemaipomenită, draga mea...

— Nici nu pretind așa ceva, spuse *miss* Matfield.

— Dar ai în dumneata un nu știu ce, o nuanță, un indiciu, s-ar putea spune, care sugerează forțe tenebroase, sălbatice. Nu cred că le și ai, sincer îți spun, dar așa arăți. Cu asta mă pui definitiv în umbră. Eu nu arăt de loc așa, și, totuși, dacă lumea ar ști într-adevăr cum sînt eu de-adevărat... ei, mai bine să nu mai vorbim... Dar dumneata așa arăți, deși, dacă aș fi în locul dumitale — în special acum, cînd te-ai

hotărît să fii *cineva* — m-aş coafa cu totul altfel. Ar trebui să porţi părul mai umflat în partea asta. Uită-te, Cadnam, şi spune-mi, nu eşti de părerea mea ?

— Da... cred că ai dreptate, declară în cele din urmă *miss* Matfield.

— Apropo, zise *miss* Morrison, se organizează o serată dansantă aici, la noi, de revelion. Şi cum nimeni nu m-a invitat nicăieri în altă parte, cred că am să vin, şi poate c-o să reuşesc să conving vreo doi bărbaţi pe care-i cunosc — destul de vag — să vină şi ei. Nu-s nişte băieţi prea străluciţi, dar sînt zdraveni, şi-s inofensivi, aşa că tot sînt mai buni decît nimic. Dar dumneata, Matfield ? Un bal la „Burpenfield" poate că nu-i tocmai debutul cel mai nimerit pentru alunecat pe panta desfrînării... dar de, poţi să ştii ?...

— Oh, ba da, vin şi eu ! zise *miss* Matfield.

Dar nu s-a dus.

4

Mai tîrziu, *miss* Matfield s-a întrebat de multe ori dacă domnul Golspie manevrase în mod intenţionat astfel încît să rămînă tîrziu în seara aceea de ajun de Anul nou. Nu l-a întrebat niciodată şi niciodată nu şi-a stabilit o părere pe tema asta. La vremea respectivă totul avusese destul de mult aerul că ar fi fost întîmplător. Domnul Golspie venise la birou în timpul dimineţii, plecase destul de curînd şi nu se mai întorsese decît la 6, cînd toţi se agitau cu lichidatul treburilor mărunte rămase nerezolvate. Domnul Dersingham plecase de mult. Domnul Golspie sosi, o strigă să vină la el şi intră în biroul lui.

— Îmi pare rău, *miss* Matfield, începu el, dar trebuie să te rog să-mi lucrezi ceva chiar acum.

— Cum ? Acum ?

— Da, acum. Nu te uita aşa la mine, *miss* Matfield, îţi strici frumuseţe de obraz. N-am încotro, şi n-ai să te sperii dumneata de-o oră de muncă suplimentară, nu-i aşa ?

— Nu-nu, nu face nimic, domnu Golspie. Numai că... vedeţi, e ajun de Anul nou, ştiţi...

— Da, aşa-i. Uitasem, pur şi simplu. Noaptea bătrînului an, ziceam noi pe vremuri. Cu toate astea, îţi mai rămîne destul după ce terminăm.

— Da, perfect... dar aranjasem să mă duc la o serată dansantă astă-seară...

— O-ho, petrecem, va să zică, ai? răcni el zîmbindu-i. Acum îmi aduc aminte că și fiică-mea se duce astă-seară la un bal. Unul din alea cu baloane, și confeti, și cu nasuri de carton, ai? Și cu șampanie la miezul nopții, ai?

— Nu-s atît de norocoasă. E-o chestie foarte modestă, o simplă serată dansantă la căminul de fete unde locuiesc.

— Oh, o serată la căminul de fete, ai? Eh, nu-i nimic, ai să te simți tot atît de bine cu mine aici ca și la căminul de fete. La ce oră începe?

— Pe la nouă, cred.

— N-am să te țin pînă la nouă, decît dac-ai să mă rogi. Ei, acuma du-te și termină ce aveai început, și le poți spune celorlalți că, în ce mă privește pe mine, pot să plece cînd vor. Pe urmă vino înapoi și adu-ți și caietul de note, să ne apucăm de treabă. Sînt cîteva scrisori pe care trebuie să le lichidez astă-seară. Trebuie să scoată cineva și gologani la firma asta, nu crezi?

Cînd se întoarse în biroul direcției, domnul Golspie, care medita trăgînd dintr-o țigară de foi și din cînd în cînd așternea pe hîrtie cîteva cifre, îi făcu semn spre un scaun, și timp de cîteva minute nu scoase nici o vorbă. Auzi ușa de la ieșire trîntindu-se pe rînd, după cei care plecau spre casă, auzi și alte uși trîntindu-se, auzi pași zgomotoși pe scări, și apoi, deodată, totul se cufundă în tăcere.

— Ei, acuma hai să-ncepem, zise domnul Golspie. Pot să ți le dictez pe toate, una după alta, dacă vrei, sau îți dictez două-trei, te duci și le scrii, și pe urmă iar vii să-ți dictez, cum preferi? Tot ce mă interesează e să plece astă-seară.

Stenografie mai multe scrisori, apoi se duse să le bată la mașină, în timp ce el se uita la cifrele din fața lui și se gîndea la celelalte scrisori. I se părea foarte ciudat să lucreze în biroul cel mare pustiu, să se întoarcă în biroul direcției și să-l găsească acolo pe domnul Golspie, aproape pierdut în fumul de țigară, și să se întoarcă iar la mașina ei de scris, sub lampa solitară. După ce se scurseră astfel cam vreo trei sferturi de oră și multe din zgomotele mărunte de afară începuseră să se mistuie în tăcere, încercă în cele din urmă senzația că lucrează într-un loc care-i era complet străin. Îndată ce se oprea zgomotul familiar și vioi al mașinii ei de scris, totul devenea sinistru, pînă cînd se pomenea din nou în biroul direcției, care nu era de loc sinistru. Și nici domnul Golspie nu arăta de loc a stafie.

— Dar ce facem cu copiatul lor ? exclamă ea, cînd toate erau terminate, semnate și gata de pus în plic.

— Pot să rămînă și necopiate, răspunse domnul Golspie.

— Dar știți, noi totdeauna copiem toate scrisorile.

— Bine, de data asta n-o să le copiem. Nu merită să ne batem capul cu asta. Știu ce le-am scris oamenilor ăstora, și astea sînt scrisorile mele personale, nu-s ale lui Dersingham. Ajută-mi să le pun în plic și adu și ceva timbre, și sîntem gata. Da, așa, e bine. Am făcut treabă bună, *miss* Matfield. Îți sînt foarte îndatorat. Alte fete, cele mai multe, ar fi făcut un tărăboi... și pe urmă ar fi lucrat și prost, dinadins, să-și demonstreze independența. Cît e ceasul ? Să nu-ți vină să crezi !... E-aproape opt ! Mi-e foame, dacă nu mă-nșel.

Miss Matfield scoase o ușoară exclamație de decepție.

— Ei, ce-i cu dumneata ?

— Nu mi-am dat seama că-i atît de tîrziu, și-mi e și mie o foame îngrozitoare ! Pînă s-ajung la cămin, s-a terminat cu masa, deși cred că tot am să mai capăt ceva...

— Ți-e foame și dumitale ? Ce-ai mîncat la prînz ?

— Niciodată nu mănînc mult la prînz, știți, zise *miss* Matfield. Am luat un ou și o chiflă cu unt, și o cafea.

— Și mai tîrziu ai luat o ceașcă de ceai cu un biscuit, și-acum e aproape opt și crezi că dac-ai s-alergi tot drumul pînă la cămin, or să-ți mai dea, poate, o înghițitură de nu știu ce, așa stau lucrurile, nu ? Ei, uite, sistemul ăsta nu face doi bani ! Așa faceți voi, fetele, toate, și vă prăpădiți. Nu vă hrăniți. E complet greșit. Dacă în orașul ăsta și pe-o vreme ca asta nu iei măcar o masă pe zi la care să te saturi ca lumea, poți să trimiți de pe-acuma după doctor și să termini. Ascultă, *miss* Matfield — se ridică și puse o mînă pe umărul ei — dumneata nu ești una dintre maimuțele alea sfrijite și pe jumătate moarte de foame care-s luate drept femei în ziua de azi ; dumneata ești o fată deșteaptă și independentă, ești o adevărată femeie, și nu poți să-ți joci o asemenea farsă chiar dumitale însăți. Acum, ascultă : ai să vii să mănînci cu mine. Amîndoi am lucrat, amîndoi sîntem flămînzi, o să mergem amîndoi să mîncăm.

— Oh, da ?

Asta fu tot ce găsi să răspundă în clipa aceea.

— Dacă vrei să-mi faci o plăcere, dă-mi voie să te invit, continuă el. Uită-te la mine — ultima noapte a anului, și am perspectiva de a lua singur masa. Și uită-te și la dumneata — ești tot atît de flămîndă ca și mine. Am lucrat amîndoi îm-

preună, de ce n-ai accepta să mergem împreună, să mă înveselești nițel ? Ce zici ?

Ea rîse :

— *All right,* merg ! Vă mulțumesc. Numai că nu pot merge undeva, într-un local prea elegant, așa cum sînt, înțelegeți...

— Așa cum arăți poți merge oriunde, crede-mă, o asigură el, dar vrei să spui, bănuiesc, că nu ești în toaletă de seară. Asta n-are nici o importanță. Nu mergem undeva unde oamenii se improșcă unii pe alții cu confeti, mergem într-un loc unde se găsește de mîncare. Dumneata du-te și aranjează-te pînă lipesc cu timbre la scrisorile astea.

Era o noapte senină și rece. Fundătura Îngerilor arăta stranie în beznă, pustie, o prăpastie sumbră, cu palida pîlpîire a stelelor deasupra ei.

— Știi de ce am venit la firma voastră ? zise domnul Golspie pe cînd mergeau. Mă uitam la o listă de firme în branșa asta, și m-am oprit la „Twigg & Dersingham" nu din cauza numelui *lor,* ci din cauza adresei. *Fundătura Îngerilor.* M-a amuzat atît de mult numele ăsta, încît mi-am zis : „Înainte de toate, să-i văd pe ăștia !" Și dacă nu mi-aș fi spus așa, n-aș fi fost acum aici, și dumneata n-ai fi mers alături de mine, nu ?

— Nu știați nimic despre firma noastră înainte ? întrebă ea.

— Absolut nimic. Dar în viața mea m-am apucat de fel de fel de afaceri, și încă n-am terminat, oh, nu, de loc ! Or să mai fie încă multe de-nșirat pe listă. Pentru mine negustoria asta cu furnire nu-i o afacere serioasă. E-o chestiune secundară. N-are perspective, n-are amploare. Poți tot așa de bine să vinzi jocuri de șah sau cai de lemn. Nu, n-are amploare, n-are perspective de dezvoltare reală, înțelegi ? E foarte bună pentru Dersingham — e cam pe măsura lui — dar el nu-i om de afaceri. El a intrat în afacerea asta numai cu un picior, în loc să intre pînă-n gît. Se crede un *gentleman* care se amuză cu afacerile. Îs prea mulți de teapa lui aici, în City. De asta reușesc americanii. La ei nu merge cu prostii de astea !

Strada principală pe care intraseră acum mai avea pe ici, pe colo cîteva ferestre luminate, îndărătul cărora se înregistrau ultimele comenzi primite, se făceau ultimele intrări în registrul cartea mare și se mai foiau cîțiva funcționari întîrziați și cîteva dactilografe zorite, dar în comparație cu aspectul ei obișnuit, cu agitația febrilă din cursul zilei și din orele cînd se lasă seara, strada avea acum aspectul unui pustiu de piatră, iluminat. Un tramvai trecu scîrțîind, cu aerul unuia care nu se mai așteaptă la nimic. Un autobuz alunecă, surprinzător de

repede și de tăcut. Merseră pînă la capătul străzii, trecură pe lîngă gurile înguste ale pasajelor laterale și ale aleilor cufundate de pe acum într-un întuneric de miez de noapte, lăsară în urmă capetele unor străzi mai largi, care arătau ca niște goliciuni iluminate. Apoi o luară la dreapta. În clipa asta trecu un taxi, hurducîndu-se, și imediat domnul Golspie îl opri, spunînd șoferului : „La «Bundle»" și se așeză, foarte aproape de *miss* Matfield.

— I-am spus să ne ducă la „Bundle", dacă n-ai nimic împotrivă, zise el. Cunoști localul ?

— Am auzit de el, firește, dar n-am fost niciodată. E mai mult un restaurant pentru bărbați, nu ?

— Vin mai mult bărbați acolo decît femei, asta fără îndoială, dar vin și femei. Și dac-ar avea mai multă judecată, ar veni mai des. „Bundle" e localul unde trebuie să te duci cînd ți-e într-adevăr foame și vrei să mănînci strașnic. Și mai e și englezesc, și-mi place din cauza asta — un colț frumos de modă veche. Nu cred să fie prea multă lume astă-seară acolo, înghesuiala mare la „Bundle" e la vremea prînzului, și pentru localul ăsta n-ai nevoie de toaletă de seară.

— Slavă domnului ! exclamă *miss* Matfield.

— Să nu crezi că-i ieftin la „Bundle" ; nu-i de loc ieftin, continuă domnul Golspie, vădit preocupat să nu lase impresia că se zgîrcește la cheltuială. Nici să nu te gîndești la așa ceva. E simplu, dar este tot atît de scump ca și la cele mai mari restaurante, chiar dacă acolo ți se oferă cîte zece feluri de mîncare, și orchestră, și tărăboi, și confeti, și dumnezeu mai știe ce... La „Bundle" nu găsești nimic din toate astea, dar găsești în schimb mîncare bună și băutură bună.

— Domnule Golspie, am să fiu foarte sinceră și am să mărturisesc că în momentul de față pun foarte mare preț și pe una, și pe cealaltă. Chiar — adăugă ea malițioasă — chiar dacă ar fi să vă coste o mulțime de bani.

— Nu asta am vrut să spun, *miss* Matfield, zise el apucînd-o de braț. N-am spus decît că la „Bundle" nu e ieftin. Cît privește faptul că o să mă coste o mulțime de bani, cred sincer că n-ai putea s-o faci nici dac-ai încerca la „Bundle". Ți-ar veni rău înainte de-a mînca atît, și te-ai îmbăta cu mult înainte de a bea atît. Am fost cu un tip acolo, puțin înainte de Crăciun, și ăla da, ăla *m-a costat* ! A descoperit că aveau niște coniac „Napoleon", și i-a venit chef de cîteva pahare, după prînz.

— Ei, să presupunem că-mi vine și mie chef, zise *miss* Matfield, în timp ce catedrala Sfîntul Paul le trecea pe lîngă fereastra taxiului. Ce-ați spune ?

— Îți promit unul, deși, dacă m-ai întreba pe mine, ar însemna să strici o marfă bună, pentru că sînt sigur că nu l-ai putea aprecia. Dar mai mult de unu n-ai să scoți de la mine. Că, altfel, începe și se-nvîrtește lumea cu dumneata și-ai să-mi spui că te-am îmbătat. Nu-nu !

— Nu fiți ridicol. Am glumit. De fapt, nici nu-mi place coniacul, gustul de coniac îmi amintește totdeauna de boală. Am oroare și de *whisky*. Dar îmi place vinul, dacă vreți să știți. Și poate că o să vă facă plăcere să aflați că sînt în stare să beau destul de mult — dacă-i bun — fără primejdie să mă amețesc.

— *All right !* Acum știu tot. Cu cît o s-ajungem mai repede, cu-atît mai bine. Sînt din ce în ce mai flămînd.

— Și eu la fel. Dacă m-aș fi dus la cămin, n-aș fi găsit, doamne ferește, destul ca să-mi potolesc pofta de mîncare de astă-seară. N-ar fi proastă mîncarea, dar parcă nu-i veritabilă, nu știu dacă mă înțelegeți ce vreau să spun. E ca mîncarea la hotelurile ieftine.

— Înțeleg, zise domnul Golspie încruntat. Nu mai am nimic de învățat în materie de hoteluri ieftine și de mîncare proastă. Și cînd spui că parcă nu-i veritabilă, vrei să spui că toate bucatele au același gust și niciodată nu satură. Nimic din toate astea la domnul Bundle. Și uite c-am ajuns !

Domnul Bundle, cine-o fi fost el, nu uitase, atunci cînd stabilise pentru prima oară tradiția sa de aprovizionare, un fapt foarte simplu, și faptul acesta era că omul e unul dintre cele mai mari carnivore. Te duci la „Bundle" să mănînci carne. Bucătarul îți prepară supe, legume, budinci, tarte, bușeuri, în fine, de toate, foarte gustoase, foarte bune, dar toate sînt nimic în comparație cu carnea. Restaurantul ăsta era un coșmar pentru vegetarieni. Parcă se sărbătorea în permanență victoria nu știu cărui baron medieval. Cirezi întregi de boi trebuie că erau măcelărite zilnic în numele lui. Dacă cereai la „Bundle" o friptură de vacă, ei o luau de bună și-ți transportau imediat la masa ta o jumătate întreagă de vacă friptă, rumenă, cu sosul picurînd, și după ce chelnerul te implora s-o examinezi și-ți punea, cu mare solemnitate, una sau două întrebări, dacă vrei gras sau dacă vrei slab, în sînge sau mai rumenit, îți tăia acolo, în fața ta, o jumătate de kilogram sau un kilogram întreg de ici, un alt kilogram de colo. O comandă de carne de berbec

poate că nu era tratată cu aceeaşi profundă seriozitate, dar chiar şi asta însemna că ţi se aduceau pulpe din faţă sau pulpe din spate, pe rulote, din toate direcţiile, şi te pomeneai în farfurie cu cîteva jumătăţi de kilogram frumos asortate. Chelnerii înşişi aveau un aer bine rumenit, cu toate că cea mai mare parte dintre ei erau slabi şi uscaţi, în timp ce cea mai mare parte dintre clienţi păreau graşi, voinici şi aveau aerul că suferă de cele mai formidabile tensiuni arteriale, tensiuni care li se urcau cu o linie ori de cîte ori ieşeau pe uşile astea. În viaţa ei *miss* Matfield nu văzuse asemenea cantităţi de carne ca aici, şi i se născu bănuiala că de n-ar fi fost atît de flămîndă, poate i s-ar fi făcut rău. Dar aşa cum stăteau lucrurile, atît înfăţişarea, cît şi mirosul cărnii erau binevenite, şi îi mai făcea plăcere şi atmosfera cu totul masculină.

În faţa domnişoarei Matfield rulota adusese berbec, iar în faţa domnului Golspie, vită mare, şi, în timp ce acoliţii prezentau legumele, marii preoţi indicau, plini de gravitate, porţiuni slabe sau grase, în sînge sau rumenite, şi apoi tăiau felii cu neîntrecutele lor cuţite lungi şi fine. Domnul Golspie, după ce se consultă repede cu *miss* Matfield, comandă un vin bun şi parfumat de Burgundia. După ce, comportîndu-se ca un veritabil client al lui „Bundle", goli farfuria de gigantica porţie de *roastbeef*, iar *miss* Matfield mîncă o treime din berbecul din farfuria ei, el luă nişte buşeuri, iar ea o tartă cu mere şi frişcă.

— Să terminăm vinul înainte de a cere cafeaua, propuse domnul Golspie, îndreptînd gîtul sticlei spre paharul ei, golit. E bun vinul ăsta de Burgundia.

— Numai o jumătate de pahar, vă rog. Are un buchet delicios, plin de lumină de soare, dar nu-ndrăznesc să beau mai mult. Am impresia că am mîncat cincisprezece mese de la cămin deodată. Nu cred c-o să-mi mai fie foame vreodată.

— Ţi-a priit, zise domnul Golspie, care lăsa, poate, impresia că şi lui îi priise, chiar o idee mai bine decît ei. Ai nişte culori superbe, *miss* Matfield, şi ochii îţi scînteiază, şi aşa, în general, arăţi plină de energie şi de veselie, eşti mult prea bună pentru Fundătura Îngerilor, asta pot să te-asigur.

— Oh, chiar aşa şi sînt ! exclamă ea, cochet.

Şi simţi, pe neaşteptate, că viaţa era plină şi veselă.

— Fireşte că eşti. Mi-am spus asta de cînd am dat prima oară cu ochii de dumneata. „Uite o fată cu spirit şi cu judecată. E vie, nu-i ca amărîtele celelalte. Nu-i de nasul ăstora de-aici", mi-am zis. De aia am fost cu ochii pe dumneata. Ai băgat de seamă că eram cu ochii pe dumneata ?

— Mmm-da... răspunse uitîndu-se la el și sperînd că ochii continuă să-i scînteieze. Uneori mă gîndeam că arătați aproape a om.

— Om ! răcni el atît de tare, încît chelnerul sări spre masa lor. Dar sînt om, asta pot să ți-o spun. Sînt chiar prea mult om !

— Dacă lucrați în City, nu puteți fi *prea mult* om, domnule Golspie. Cel puțin sub aspectul pe care-l înțeleg eu. Uneori trec luni de zile și nu dau în City peste un om care să mi se pară om. Sînt niște creaturi oribile. Sau oameni ca domnu Smeeth, anoști, veștejiți, nu răi, nu pot să zic, doar înduioșători, atît.

— Nu, Smeeth e-un tip de treabă. Dar nu-i înduioșător. În orice caz, mie nu-mi stoarce lacrimi. Tot ce vrea el este să aibă o situație asigurată, asta-i povestea cu el. Ceva care să-i fie asigurat. Dă-i o liră, două pe săptămînă și cîteva registre să se joace cu ele, spune-i că nu-l scoate nimeni de pe locul lui, și-l faci fericit ca un rege. E-n orice caz mai de soi decît tinerelul ăla sinistru pe care-l aveți acolo — cum îi zice ? — Turgis.

— Oh, ăla-i iremediabil, sînt de acord.

— Nu-i genul dumitale, ai ?

— Ce ? Turgis ? Doamne păzește !

— E-un specimen caracteristic pentru ce cresc ăștia astăzi pe-aici — n-are cap, n-are vînă-n el, n-are nimic. Nici măcar nu pot să-i țin minte mutra băiatului ăstuia, cu toate că-l văd aproape în fiecare zi. Asta dovedește cît de puțină impresie face ! Parcă-i o umbră care se strecoară prin cameră.

— Știu. Și, cu toate astea, fetișcana aceea cu accent *cockney*, caraghioasa aia mică de Poppy Sellers, îl consideră extraordinar. Mă uit la ea cum îl adoră de la distanță. Nu-i bizar, vreau să spun, felul cum fiecare dintre noi înseamnă altceva pentru fiecare dintre ceilalți ? !

— Ei, vezi, un băiat ca ăsta n-o să-nsemne niciodată nimic pentru mine, niciodată nimic pentru nimeni, cred, nici cît un fir de pai sau cît o foaie de hîrtie bătută de vînt pe stradă, zise domnul Golspie.

Chelnerul care sărise spre masa lor era încă în expectativă la cîțiva metri. Domnul Golspie îl chemă.

— Iei o cafea, nu-i așa ? Am să iau și eu un coniac, dar, totuși, nu un „Napoleon". Vrei un lichior ? Ia unul dulce. O benedictină, un „Kümmel" ? Ce zici ? Uite, alege de pe listă.

Miss Matfield cercetă lista. Ce nume fascinante aveau licorile astea!

— Nu știu... Să iau... Bine, să iau o șartreuză.

Domnul Golspie își aprinse o havană, și așa, la cafea și lichior, răspunse la unele întrebări pe care i le puse ea despre recenta lui călătorie în străinătate, și, încet-încet, începu să povestească despre cele trăite de el prin țările acelea baltice și prin alte locuri, misterioase și romantice pentru ea. Cum stătea și asculta, cuprinsă de un sentiment de voioșie și de încredere în sine, vorba lui directă și sacadată părea să-i deschidă o mulțime de ferestre mici către o lume fermecată, despre care ea știuse dintotdeauna că trebuie să existe pe undeva, cu toate că niciodată nu pusese piciorul în ea, iar chipul lui căpăta un nimb de culoare de la lumina albastră și aurie care pătrundea prin aceste ferestruici. Vorbea așa cum avusese ea dintotdeauna sentimentul că trebuie să vorbească un bărbat. Era atît de nemăsurat și de înviorător ne-„Burpenfield"! Și ea îl interesa! Nu-și petrecea cu ea doar o oră în care n-ar fi avut ce face; îl atrăgea, își dădea seama acum că o plăcea de-o bucată de vreme; și — oh! — toate astea erau foarte amuzante și foarte emoționante.

— E zece fără un sfert, anunță deodată domnul Golspie. Ce faci cu balul acela al dumitale?

— Oh, doamne... nu știu... E-aproape prea tîrziu... Păcat!

— Îți place să dansezi, ai?!

— Ador!

— *All right!* Ascultă ce vreau să-ți spun. Mi-am adus aminte că am fost invitat de unu sau doi dintre tipii ăia de la „Anglo-Baltica". Nu dau ei recepție, ci un prieten al lor, și au să fie o mulțime de cunoscuți. O să fie și dans. Să mergem acolo, și-atunci n-ai să mai poți spune că din cauza mea n-ai sărbătorit revelionul. Ce zici? Biiine! Am numărul lor de telefon notat în carnet; mă duc să-i spun, să fiu sigur. Un minut, te rog.

Se întoarse, surîzînd, cu vestea că petrecerea tocmai începuse.

— Da, știu ce-ai de gînd să spui acum, continuă el. Ținuta, nu? Uite, orice rochie e foarte bună pentru afacerea asta. Nu-s din oamenii aceia care pun preț pe ținută. Dacă te-ai duce și fără rochie, și tot n-ar zice nimic. O să trebuiască să ne oprim pe drum undeva, să cumpărăm o sticlă, două și ceva de mîncare, să ducem cu noi. Nu-i necesar, dar le va face plăcere. Și va fi o schimbare și pentru dumneata, lumea asta —

nu-i genul pe care-l întîlneşti la căminul de fete — şi o să te amuze, dacă eşti fata care cred eu că eşti.

Nu mai avu timp nici măcar să-l întrebe ce fel de fată anume credea el că este.

5

S-au dus cu taxiul ; era pe undeva înspre Notting Hill, dar asta fu aproape tot ce-a aflat vreodată despre locul unde se duseseră. Ar fi putut întreba, fireşte, dar prefera să nu ştie prea amănunţit ; era mai amuzant. Strada în care se opriră în cele din urmă arăta a fi murdară şi săracă, de burghezie decăzută, dar nu putea fi sigură nici măcar de asta. Apucară pe poteca unei grădini, dar în loc de a urca scările casei, o luară spre dreapta, pe lîngă casă, pînă ce ajunseră la o uşă luminată, de unde se auzea zgomot mare. Probabil că petrecerea avea loc într-unul din acele ateliere de pictori, mari, izolate, transformate în locuinţă, cărora li se spunea acum studiouri.

Se pomeni strîngînd mîna unei cucoane foarte mărunte, cu păr negru şi creţ, ochi mici şi negri, vii şi scînteietori, un nas mare şi spiritual şi o rochie de un roşu-ţipător. După aceea dădu mîna cu un bărbat foarte înalt şi blond, care arăta ca un Siegfried[1] la pensie. Erau, foarte probabil, gazdele, străini amîndoi, dar nu izbuti de loc să le înţeleagă numele. Nimerise, se vede limpede, la una din petrecerile acelea la care numele nu avea mare importanţă. Studioul era plin cu lume, cei mai mulţi arătînd a străini. Nici unul dintre bărbaţi nu purta smoching, şi fu încîntată să constate la femei o uimitoare varietate de rochii, aşa că ea nu atrăgea de loc atenţia. Domnul Golspie întîlni o mulţime de cunoştinţe şi o prezentă cîtorva, majoritatea tineri, cu înfăţişare străină, greu de precizat, care se apropiau repede, luau o clipă o înfăţişare gravă şi surîdeau brusc, cu ochi mari, care păreau să spună : „Sînt prezentat unei doamne de către prietenul meu, domnul Golspie. Faptul acesta este serios, important. Ah, dar ce fermecătoare, ce frumoasă doamnă !" Era o plăcere să fii prezentată unor bărbaţi cu asemenea maniere. Unul dintre ei, cel mai tînăr, un băiat frumuşel şi zîmbitor, cu ochi căprui luminoşi, pe care-l chema într-un fel ce semăna cu Cutăr-insky, stărui să-i ofere o ţigaretă lungă şi-i aduse o băutură misterioasă de culoare gălbui-ver-

[1] Personaj eroic al legendelor vechi teutone, preluat de epopeile germane.

zuie. Domnul Golspie, care dăduse peste un *whisky* cu sifon, îi zîmbi, apoi schimbă opinii de expert, într-un limbaj amestecat, cu diferiți bărbați care-l băteau pe umăr și-i dădeau cîte o palmă pe spinare, iar el le-o dădea înapoi.

Gazda, măruntică, cu ochii scăpărînd furioși, veni în grabă prin mulțime și țipă, într-o limbă neînțeleasă, la doi tineri dintr-un colț, un evreu mic și încovoiat, aproape cocoșat, și un tînăr slab, cu părul roșu, foarte grav, adăpostit îndărătul unor ochelari enormi. După ce termină de țipat și își întinse ambele brațe într-un gest de implorare, cei doi salutară cu solemnitate, apoi evreul se așeză la pianul cu coadă, iar cel cu părul roșu și cu ochelari, îndărătul unor tobe. Începură să cînte — și cîntau foarte bine ; într-o clipă mijlocul încăperii fu evacuat, pentru dans.

— Dooritzi zză danzzatzi, da ? Vă roogg ? rosti domnul Cutăr-insky.

Era un bun dansator și, cu toate că insuficient de înalt pentru ea, făceau o pereche foarte potrivită. Pilotînd-o încoace și-ncolo prin înghesuială — pentru că dansa aproape toată lumea — el îi vorbi tot timpul.

— Ztudiezz ecoonoomia io, spuse el, la Inzdidudul de zdudii ecooonoomice din Loondra, și părea foarte serios în studiile lui economice, dar era greu de înțeles ceva din tot ce spunea. Trecu foarte repede, în aceeași limbă stîlcită, la domenii mai intime : Da, îmi blac vedele din Anglia voarde muld. Oh, dar zînt voarde drisd, voarde-voarde drisd, acum, continuă el, ochii-i căprui jucîndu-i de plăcere. Loguiesg la Highgate și am la Highgate o vadă, o vadă englezoaigă, voarte vrumoază, Flora. Ji ea loguiejde dod la Highgate, ji are oghi albajdri ji bărul ga de aur. De două zăbdămîni, vedeți, ne-am gerdad. O, da, e voarde zdubid, dar e ji voarde drisd. Îndr-o zeară mă dug la ginema. O rog be Flora ză vină ji ea, dar nu... ea nu boade ză meargă. Eu mă dug zingur. Cînd zdau afară, văd o vadă be gare o gunosg, o vadă din Highgate. Voarde drăguță vadă, dar bendru mine ea nu înzeamnă nimig. Dar eu zînd bolidicos, îi spun : „Bună zeara, domnijoară, mergeți ji dumneavoasdră la ginema ?" Eu zînd zingur, aja gă o iau gu mine la ginema. Nimig, nimig, abzolud nimig. Dar după azda, ea îi zbune lui Flora, la Highgate : „Oh, jdii, am vost cu briedenul dău, băiadul acela zdrăin, la ginema". Flora vine la mine ji a începud o geardă mare... Ajuns aici cu povestirea, îi stîlci mîna domnișoarei Matfield, ca și cum ar fi avut sentimentul că în acest moment trebuie să întîmpine compasiunea ei sau să moară : Da, o geardă voarde

mare. De două zăbdămîni nu o mai văd be Flora de log. Zînd voarde drizd agum.

Miss Matfield îi răspunse că era într-adevăr foarte trist, dar în gînd își zise că acest amestec de Highgate și străinism era în sine absurd, dar avea o savoare de lume de basm, și, într-o oarecare măsură, dădea cheia întregii petreceri. Nimeni în acest studio, în afară de ea și de domnul Golspie (și nici de el nu mai garanta), nu era real. Cutăr-insky și prietenii lui erau într-adevăr fermecători, dar simți ca un fel de ușurare cînd domnul Golspie, masiv și dominator, se apropie de ea.

— Ei, ce zici de-un dans cu mine ?

— Cu plăcere, îi răspunse ea. Gîndeam că poate nu dansați. N-ați dansat pînă acum, nu-i așa ?

— Nu. M-am gîndit să te aștept pe dumneata, *miss* Matfield. Dumneata ești partenerul pe care mi-l doresc. Pot să dansez destul de bine, dar n-am pretenția să mă pricep, în orice caz nu cît băieții ăștia de pe-aici. Să mai bem ceva înainte de-a începe, da ?

— Dacă mai beau ceva astă-seară, probabil că o să mă-mbăt de-a binelea. Mă simt puțin cam amețită, parc-aș pluti într-o nebuloasă...

— Nu-i rău să te simți și mai amețită. Am să am eu grijă de dumneata, nu-ți fie teamă.

Dar ea clătină din cap. Muzica începu din nou, micul evreu își agita buclele negre peste pian, și tovarășul său se legăna solemn peste toba mare, iar domnul Golspie o prinse cu autoritate de talie. Se vedea limpede că nu era un bun dansator, dar chiar dacă ar fi fost, prea multe posibilități să arate ce știe n-ar fi avut în acest spațiu aglomerat, pentru că părea să fie de două ori mai multă lume acum pe parchet.

— Cum îți place spectacolul ăsta ? o întrebă zîmbind.

— Îmi place. E amuzant.

— Îmi pare bine că-ți place.

— Aveți aerul că nu-l prea apreciați.

— Nu e rău, îi răspunse el. Dar e prea multă lume, după gustul meu. Numai noi doi, undeva, mi-ar fi plăcut mai mult.

Interveni o pauză, în timpul căreia toată lumea mîncă, și bău, și vorbi, și fumă, toate deodată ; o fată care se pare că era secretară la o legație oarecare apăru cu Cutăr-insky și cu încă un bărbat, mai în vîrstă, iar secretara asta era foarte zăpăcită și veselă și, se vedea bine, destul de amețită, cu toate că nu avea nimic dezagreabil, și apoi li se alătură o fată mărunțică, străină și ea, cu o jachetă oribilă cu blană pe margine,

și toți șase alcătuiră astfel un mic grup într-un colț, unde mîncară, și băură, și fumară, și vorbiră la fel de zgomotos ca toți ceilalți. Apoi gazda mărunțică începu să țipe din nou, și de data aceasta înaltul ei soț emise un număr surprinzător de silabe cu o voce de tenor răgușit, apoi își așternu pe față un surîs imens, și imediat toată lumea se așeză, care pe unde putu, iar cea mai mare parte din lumini fură stinse. Numai colțul unde evreul mai ședea încă la pian era puternic luminat. Apoi își făcu apariția, în fața pianului, un bărbat mărunțel și greoi, cu un cap enorm, chel, și cu o față galbenă și grasă, și așteptă acolo, zîmbind șters la ei în timp ce îl aplaudau, ca pe un al doilea Humpty-Dumpty[1] străin. Pianistul evreu execută cîteva acorduri melodioase și melancolice. Humpty-Dumpty își duse mîna la gură, parc-ar fi vrut să apese pe un buton, dar cînd luă mîna jos, fața lui era cu totul alta : zîmbetul dispăruse, sprîncenele fuseseră coborîte cel puțin cu patru centimetri, și din fundul orbitelor ochii îi sticleau, ficși și tragici. *Miss* Matfield remarcă toate aceste amănunte. Era bizar, dar cu toate că lucrurile, în general, păreau acoperite cu un fel de ceață neobișnuită, ea n-avea decît să-și concentreze atenția asupra unui obiectiv oarecare, și fiece detaliu, ca, de pildă, sprîncenele și buzele lui Humpty-Dumpty, ieșea limpede în relief. Faptul acesta făcea ca tot ce se petrecea să pară teribil de amuzant și se simțea foarte fericită. Humpty-Dumpty începu să cînte, cu o voce generoasă și puternică de bas, ceea ce o cufundă îndată pe *miss* Matfield, care adora vocile generoase de bas, într-un vis extatic. Cînta un cîntec după altul, căzînd uneori în cea mai profundă dintre melancolii și într-o amărăciune de moarte, alteori însă izbucnea într-o veselie tot atît de zglobie, de sălbatică și de stranie ca o cascadă. Cu ochii încremeniți pe fața mare și galbenă ca o lună, din care izvorau aceste sunete răpitoare, *miss* Matfield îngădui imaginației sale să se lase antrenată, plutind, pe torentele șerpuitoare de muzică, iar trupului său să se rezeme de brațul și de umărul viguros al domnului Golspie. Îi păru rău cînd se sfîrși, iar Humpty-Dumpty, după ce salută, ba zîmbitor, ba încruntat, dînd din cap cu o uluitoare repeziciune, se duse să mănînce o farfurie întreagă de sandvișuri, înlesnindu-le drumul la vale cu bere, și să vorbească, mereu cu gura plină, cu cinci oameni deodată.

---

[1] Personaj care populează basmele englezești, închipuit ca un omuleț scurt, gros, cocoșat și poznaș.

De-abia mai avură timp pentru un dans, şi se făcu ora 12. O clipă toată lumea tăcu. Iar la sfîrşitul acestei clipe, toţi se comportară ca nişte bărbaţi şi femei smulşi chiar atunci din umbra spînzurătorii, ceea ce era, poate, impresia pe care o aveau despre ei înşişi. Niciodată în viaţa sa nu mai văzuse *miss* Matfield atîtea pahare înălţîndu-se şi ciocnindu-se, atîtea lovituri pe spinare şi atîtea strîngeri de mînă, îmbrăţişări şi pupături. Cutăr-insky sărută pe fata măruntă cu jacheta cu blană pe margine şi pe secretara de la legaţie, şi apoi sărută de cincisprezece ori în şir mîna domnişoarei Matfield, în timp ce fata cu jacheta cu blană pe margine, care izbucnise deodată în lacrimi, o săruta pe obraz. Domnul Golspie îi strînse mîna, apoi o pupă răsunător. În momentul acesta se petrecu unicul incident neplăcut din seara aceasta. O dată sau de două ori pînă atunci *miss* Matfield trebuise să se ferească de un bărbat înalt, cu ochii tulburi, unul dintre puţinii englezi ce se aflau acolo. Era destul de beat şi manifestase dorinţa să danseze cu ea. Acum, pe neaşteptate, se înfipsese în mijlocul micului lor grup, mormăind ceva despre un an nou fericit şi încercînd să o îmbrăţişeze. Domnul Golspie făcu repede un pas înainte şi, cu un gest din umărul său voinic, îl împinse, făcîndu-l să se împleticească.

— Cred c-ar fi mai bine să plec, zise ea. Am întîrziat şi aşa foarte mult.

— *All right !* Vin şi eu cu dumneata.

Fără să-l ia în seamă pe individul dezagreabil, care mormăia ameninţări imediat în spatele lor, o luă de braţ şi o ajută să străbată prin înghesuială, ca să-şi ia rămas bun de la gazde, după care o conduse spre uşă. Acolo se separară, ca să-şi caute fiecare hainele. Cînd *miss* Matfield se întoarse în vestibulul mic de la intrarea studioului, omul dezagreabil era acolo. Din fericire apăru şi domnul Golspie.

— Aş vrea să ştiu ce idee ţi-a venit... zise dezagreabilul, cu vorba împleticită, dar feroce, către domnul Golspie, încercînd să-i pună o mînă pe umăr.

— Ideea că... ar fi bine să te duci acasă şi să te culci, răspunse domnul Golspie, aruncîndu-i o privire plină de dispreţ.

— Acasă, să mă culc ! rînji celălalt. Tre-trebuie să fii idiot ! Să mă culc ! Se stăpîni puţin, apoi : To' ce voiam era să u-urez uu' an nou fericit tinerei doamne...

Şi dădu să pună mîna pe ea.

De data asta domnul Golspie prinse ambele brațe ale dezagreabilului într-o încleștare atît de puternică, încît omul scoase un strigăt.

— Trebuie să fiu idiot, ai ? zise domnul Golspie, întinzînd gîtul înainte. Dacă n-o ștergi de-aici imediat, ai să-ncepi un an nou de care-ai să-ți aduci aminte cît ăi trăi ! Pricepi ? Și îl zgîlțîi : Pricepi ?

Zicînd asta, îi dădu brînci de se rostogoli la pămînt, făcu apoi doi-trei pași înainte, să vadă dacă mai sînt necesare și alte gesturi de persuasiune, și, cînd constată că nu erau — pentru că omul, se vedea bine, se săturase de domnul Golspie — se întoarse lîngă *miss* Matfield.

— Am telefonat după un taxi, zise el calm. Era un telefon acolo, în camera cu paltoane și pălării. Trebuie să sosească într-o clipă. Să așteptăm afară, să mai respirăm un pic de aer proaspăt.

Miss Matfield, pe jumătate speriată și pe jumătate încîntată de această mică scenă, se simțea ca în transă după atîta vin, și dans, și muzică, și îmbrățișări, și după toată emoția unei seri atît de prelungite. Era obosită și surescitată, timidă, și îndrăzneață, și emoționată, toate în același timp ; ieșind din studio, își urmă brutalul sau eroicul prieten afară, în umbra casei învecinate. Cu doi pași înainte de a ieși din umbră, el se opri.

— Putem foarte bine s-așteptăm aici.

Ea nu-i răspunse că ar fi mult mai rezonabil să aștepte la poartă, la grilaj. Se opri și nu spuse nimic.

— Ei, n-a fost rău, zise el, cu toate că atunci cînd ai spus că pleci, eram tocmai pe punctul de a mă fi săturat de toți. Or s-o țină așa pînă-n zori. Dar n-aș fi plecat, totuși, dacă n-ai fi spus că accepți să mergi cu mine. Dacă vrei să știi părerea mea, a fost foarte frumoasă noaptea noastră de revelion. Trebuie să ne vedem mai des.

— Oh, credeți ?

Nu se simțea în stare să manifeste răceală și ironie feminină, dar făcu ce putu.

— Da, natural, răspunse el rece. Ești felul de fată care-mi place, și nu găsesc atît de des una la fel.

— Mulțumesc pentru compliment, zise, și îndată se simți supărată pe ea însăși pentru că răspunsul sunase atît de nepotrivit.

— Ei, *miss* Matfield... oh, să fie-al dracului ! nu se poate să-ți tot spun într-una *miss* Matfield, în orice caz, nu atunci cînd sîntem în afara relațiilor de birou. Care-i numele dumitale mic ?

— Lilian, răspunse ea, cu voce slabă.

— Lilian... foarte frumos, Lilian... Uite, Lilian, acuma, c-am scăpat din cușca asta cu maimuțe, unde toată lumea îți sare de gît și se giugiulește, pot și eu să-ți urez cum se cuvine un an nou fericit.

Și, fără să mai spună altceva, o atrase spre el, o sărută de mai multe ori, o ținu îmbrățișată strîns, atît de strîns încît de-abia putu să mai răsufle.

Nu era în stare să califice această clipă nici ca plăcută, nici ca neplăcută. Era ceva ce nu intra — în orice caz, nu ușor — în nici una dintre categoriile cunoscute de ea. Nu putea fi gustată, examinată, comentată, ca majoritatea experiențelor ei de pînă acum. Dacă ar fi putut fi repartizată într-una dintre categorii, i s-ar fi cuvenit un loc mai curînd printre incendii, inundații și cutremure de pămînt. Sîngele-i excitat înfrunta această șarjă masculină impetuoasă, îi riposta, dar restul nu era decît năuceală.

— Uite că ne-a venit taxiul, zise el cu respirația gîfîită, dar altminteri destul de calm. Ce adresă ?

În mașină ea se simți deodată foarte obosită și fără nici un gust de vorbă. Pică, se rezemă de el, și nu putu decît să-și repete că totul era complet absurd, deși tot timpul știuse foarte bine că ar fi putut fi oricum, numai absurd nu. Domnul Golspie era și el tăcut, deși în acest spațiu mic și închis părea o făptură de o gigantică vitalitate, o ființă diferită de ea în însăși esența sa, o mașină de bărbat, imensă, trepidantă.

— Ne apropiem de locuința dumitale ? întrebă el cînd taxiul începu să urce o coastă.

— Da, e pe la jumătatea drumului pe panta asta.

— Să mai ieșim cîteodată împreună, seara, vrei ? Nu ca astă-seară, știi... Numai noi doi, să hoinărim nițel prin oraș, să mergem poate la vreun spectacol, două, în fine, ceva cam în genul ăsta, ce zici ?

— Da, mi-ar face plăcere. De fapt... mi-ar face o plăcere enormă...

Și privi pe fereastră, apoi bătu ușor în ea.

— Am ajuns. Te rog, nu coborî. Nu, nu, nu mai vreau. Foarte bine, atunci... Aici ! La revedere... și... mulțumesc foarte mult pentru masa copioasă.

La cămin balul se terminase, şi majoritatea luminilor erau stinse, dar cîteva fete se mai plimbau prin hol şi stăteau de vorbă pe şoptite, în drum spre dormitoare.

— Alo, Matfield ! strigă careva. Un an nou fericit !

Va fi oare ? Începuse destul de straniu. Acum, că se întorsese în familiara şi dispreţuita atmosferă „Burpenfield", amuzamentele serii ar fi trebuit, văzute retrospectiv, să-i apară mai vesele şi mai savuros aventuroase decît oricînd, cu domnul Golspie dirijîndu-le ca un prinţ din basme, masiv şi poznaş ; dar, ciudat, foarte ciudat, nu le mai vedea sub lumina asta, şi se pomeni dorind să evite gîndul la ele. Pe cînd urca încet scările întunecate, o trecu un fior. Era obosită, îi era frig, o durea capul. Îi plutea în minte, inspirat parcă de rufăria albă virginală a patului, gîndul mîngîietor al aspirinei şi al buiotei cu apă caldă.

6

Cînd, două zile mai tîrziu, el îi propuse să petreacă seara împreună, acceptă bucuroasă, cu toate că îşi spusese de mai multe ori pînă atunci că va refuza. După asta, ieşiră des împreună. Luau masa pe undeva, apoi se duceau la un spectacol ales de el. Văzură noua comedie muzicală a lui Jerry Jerningham şi o piesă poliţistă, se duseră de două ori la „Colladium", văzură unul sau două filme sonore, şi una din seri a fost de-a dreptul pasionantă : o duse la o gală de box. Despre domnul Golspie nu aflã niciodată mare lucru. Era în stare să vorbească ore întregi povestind întîmplări ciudate trăite de el, dar, cu toate acestea, rămînea mai departe plin de mistere ; nu descoperi niciodată care-i erau planurile de viitor. Uneori îi încolţea bănuiala că el n-ar mai avea de gînd să rămînă multă vreme în Anglia, dar gîndul ăsta se întemeia numai pe vagi observaţii întîmplătoare. Niciodată nu s-a dus la el acasă, niciodată n-a întîlnit-o pe fiica lui, şi n-a auzit niciodată o singură vorbă de la el despre soţia sa decedată, dacă într-adevăr era decedată. Cu toate acestea, avea sentimentul că îl cunoaşte mai bine decît cunoscuse vreun bărbat în toată viaţa ei. Cîteodată se purta pur şi simplu prieteneşte sau ca un unchi mai bătrîior, despărţindu-se de ea cu o bătaie pe umăr sau cu o strîngere de braţ ; alteori devenea cinic şi arăta a îndrăgostit brutal, şi cînd încerca să o mîngîie iar ea îl respingea, rînjea şi-i spunea lucruri

care erau cu-atît mai brutale cu cît cuprindeau în ele un sîmbure dur de adevăr, și-atunci vedea în el un om îmbătrînit și bețiv, îl detesta și se disprețuia pentru că accepta să aibă de-a face cu el ; dar, alteori, după vreo seară reușită și tulburătoare, se apropia de ea cuprins deodată de pasiune, și propriile ei simțuri se aprindeau la același diapazon cu ale lui, și în vreo pată de beznă sau în taxiul care-i ducea acasă, se sărutau și se strîngeau în brațe, fără ca o singură vorbă de dragoste să fie rostită de vreunul dintre ei ; și atunci rămînea zguduită și cu respirația tăiată, nu era în stare să-și dea seama dacă era o femeie pe cale de a se îndrăgosti de acest bărbat straniu și atît de puțin potrivit pentru ea, sau o neroadă mică și smintită, care se surescitase și băuse prea mult, și care trebuia să se ducă să facă o baie bună și fierbinte și să învețe ce înseamnă bun-simț și bună-cuviință. Pînă acum, asta fusese totul, cu toate că și ea își dădea seama că nu putea să meargă tot așa înainte. În același timp, între aceste curioase escapade, stătea de vorbă și își manifesta nemulțumirile la cămin, ca de obicei, scria acasă ca și mai înainte, o dată pe săptămînă, și lucra liniștită la birou, unde nimeni n-avea habar de tot ce făcea ea.

Într-o seară, pe cînd o conducea înapoi la cămin, îi spuse, ca din întîmplare :

— Văd că se petrece foarte bine pe coasta de sud. Ce-ar fi să mergem și noi în *week-end*-ul care vine ? Poate să fac rost de-o mașină.

— Oh, da ! exclamă ea încîntată, fără să se gîndească. De mult visa să petreacă un *week-end* afară din Londra, chiar și în ianuarie. Hai să mergem !

— Ne-am înțeles în cazul ăsta ?! zise el repede, cu un aer triumfător.

Și-atunci își dădu ea seama ce însemna asta.

— Nu, nu. Îmi pare rău, am vorbit fără să mă gîndesc.

— Ah, domnișoara a vorbit fără să se gîndească, da ? Te gîndești mult prea mult. Fetele n-ar trebui să se gîndească atît de mult, în orice caz, cele drăguțe, nu. Cînd te-am cunoscut, nu făceai toată vremea nimic altceva decît să te gîndești, și n-arătai prea veselă, cu toate astea.

Nu-i răspunse. Era contrariată, în parte și pentru că se vedea silită să recunoască faptul că îndărătul acestui ușor rînjet se găsea o mare doză de adevăr. Cînd vorbea despre ea, în felul lui, ca din întîmplare, destul de brutal, avea un talent bizar de a se opri asupra cîte unui adevăr oarecare, neplăcut. Lăsa impresia că țintește, absolut la întîmplare, dar undeva în

mintea ei se auzea, aproape de fiecare dată, un clopoţel de alarmă.

O luă acum pe alt ton :

— Oh, hai, nu te speria, nimeni n-are de gînd să-ţi facă vreun rău. Să ne bucurăm de viaţă cînd ni se oferă prilejul.

— Nu, mulţumesc, răspunse ea liniştită, deşi făcea constatarea că-i venea cu mult mai greu să reziste la felul acesta de chemare.

El insistă.

— Nu, nu merg. Altă dată, poate că da. Dar acum, nu... Nu, vorbesc serios.

— Ce să spun, mă dezamăgeşti. Totuşi, am să mai încerc. Altminteri, ştii, s-ar putea să vină vremea să regreţi cuvintele de-acum. Oh, poţi să rîzi...

— Chiar că pot să rîd. Am impresia că bărbaţii sînt nemaipomeniţi. Dumneata vrei să iasă aşa cum ţi-ai pus în cap, indiferent ce ar însemna asta pentru mine, şi te simţi jignit şi deziluzionat pentru că nu poţi să-ţi faci gustul, dar oricine te-ar auzi ar crede că ai pierdut săptămîni întregi punînd toate astea la cale numai şi numai pentru binele meu.

— Asta aşa e, replică domnul Golspie voios, şi ea îşi dădu seama, cu toate că nu putea să-l vadă bine, că surîdea. Este exact ceea ce am făcut. De aceea sînt dezamăgit.

— Şi tocmai de asta rîd ! ripostă ea, cu toate că n-avea de loc poftă de rîs acum. De egoismul dumitale fără margini. Extraordinar !

— Şi eu îţi repet, fetiţo, că s-ar putea să vină o zi în care să regreţi. Eu am să mai încerc. Gîndeşte-te bine, între timp.

— N-am să mă gîndesc de loc.

Dar se gîndi, şi, din nefericire, începu să se gîndească chiar din seara aceea, aşa că trecură ceasuri întregi pînă să poată adormi. Trupul ei iritat şi încordat refuza să se destindă ; tot capul nu-i era decît un cerc de foc, în care gîndurile galopau, serbede. În timp ce se răsucea pe o parte şi pe alta în întuneric, frămîntată, nemulţumită, auzea taxiurile întîrziate şi autobuzele claxonînd în depărtare, zgomote melancolice şi odioase din adîncul nopţii, ca nişte semne fugare, prevestitoare de nenorocire.

Capitolul IX

DOMNUL SMEETH ESTE ÎNGRIJORAT

1

— Unde te duci ? întrebă domnul Smeeth, răsucindu-se în scaun către nevastă-sa, care apăruse pe neaşteptate în prag, îmbrăcată, cu pălărie şi mantou.

Faţa ei era încă aprinsă de supărare. Surprinzător cît de tînără şi de vioaie arăta. Totuşi, nu putea continua să se poarte în felul ăsta, oricît ar fi arătat ea de tînără şi de vioaie.

— În oraş, îi răspunse, cu privirea anume şi cu tonul anume pe care le folosea după ce se certau.

Of, doamne !

— Da, asta văd, spuse el. Dar unde ?

Atunci izbucni, din îmbujorată devenind purpurie şi ochii-i frumoşi şi albaştri scăpărînd scîntei :

— În oraş, *pur şi simplu,* şi cu asta, basta ! Îţi tremură mîna la fiecare gologan pe care mi-l dai, mă ţii din scurt cît poţi, îmi tot spui într-una că nu trebuie să cumpăr asta şi că nu trebuie să cumpăr ailaltă, umbli şi-ţi bagi nasul şi spionezi peste tot şi pe urmă-ţi dai drumu la nervii tăi stupizi pentru c-ai văzut ceva ce nu-ţi place să vezi, cu toate că, slavă domnului ! nu există femeie pe strada noastră să n-aibă şi ea cîteva facturi ca astea în casă, şi cele mai multe mai au şi-o mulţime de fel de fel de rate de plătit, iar bărbaţii lor nu cîştigă nici pe departe cît cîştigi tu...

Aici *mrs.* Smeeth se opri, nu pentru că în această superbă frază retorică işi pierduse şirul (şi-l pierduse, dar era ea în stare s-o scoată într-un fel oarecare la capăt), ci pur şi simplu pentru că voia să-şi tragă puţin sufletul. Continuă :

— Şi pe urmă ai pretenţia să-ţi mai şi spun unde mă duc ! Presupun c-ai vrea să mă vezi ajungînd să-ţi dau socoteală şi

de asta, nu-i așa ? Da, firește. Oh, da, firește ! Tot vorbind cu tonul acesta sarcastic, dădea mereu din cap : Ți-ar plăcea grozav dumitale, nu ? Să vin să-ți cer îngăduința de a cheltui un *penny* sau doi. Și pe urmă să te-ntreb dacă-mi dai voie să ies pînă-n stradă...

— Oh, Edie, lasă prostiile ! exclamă domnul Smeeth, care avea oroare de discuții de-astea ridicole și nesăbuite și nu vedea ce folos puteau să aducă.

Chiar și după atîția ani de căsnicie mai era încă destul de naiv încît să-și închipuie că nevastă-sa încerca să-i demonstreze ceva și eșua în mod lamentabil. Nu-și dădea seama că la ea nu era decît o simplă izbucnire de vorbărie.

— Lasă prostiile ! repetă ea cu indignare, intrînd în cameră. Tare-aș vrea să-ntreb pe cineva, care-i prostul dintre noi doi ? N-o să-i fie greu să-ți spună. Și dacă-i așa, aș prefera să fiu proastă decît să fiu zgîrie-brînză ! Da, zgîrie-brînză ! Dacă n-ai să bagi de seamă, domnule Herbert Smeeth, repede-repede ai s-ajungi să fii prea zgîrie-brînză ca să mai trăiești. Ciupești și storci cîte-un gologan din toate părțile, ca și cum n-ai avea din ce trăi ! Și cu cît cîștigi mai multe parale, cu-atît mai rău te calicești. Te strînge de gît zgîrcenia asta a ta ! Pe cuvîntul meu, tare-aș fi vrut să te văd însurat cu alt gen de femeie, da-da, ai fi văzut tu ! Te-ar fi învățat dumneaei ce-i aia cheltuit !

— Nu, nu m-ar fi învățat nimic, zise el supărat, pentru că n-aș fi admis, n-aș fi admis așa ceva nici în ruptul capului. Aș fi pus eu repede capăt micilor ei manevre. Cît despre zgîrie-brînză, tu știi tot așa de bine ca și mine, Edie, că nu sînt așa și că niciodată n-am fost. Tot ce-ați avut nevoie cu adevărat, și tu și copiii, ați căpătat întotdeauna. Dar trebuie să fie și unul care să mai țină un pic socoteala, asta-i tot. Nu sîntem făcuți din aur. Cînd am căpătat sporul ăsta, am sperat c-o să-ncepem să mai punem și noi un ban deoparte, ca oamenii. Cine te-ar auzi vorbind ar crede că mi-au dat toată Banca Angliei, și nu doar o liră în plus pe săptămînă. Încearcă și tu să ai un dram de judecată, Edie. Dac-o să ne apucăm acum să cheltuim și ultimul gologan pe care-l mai avem și să mai intrăm și-n datorii, ce-o să se aleagă de noi dacă ni se-ntîmplă ceva ? Te rog să-mi răspunzi la asta.

— Și ce vrei tu să ni se-ntîmple ? Doamne, cum vorbești ! Ai s-ajungi o adevărată cobe ! Mă faci să mi se zburlească pielea pe mine, tată, zău c-așa faci ! Oricine te-ar auzi *pe tine* vorbind, ar crede că azi-mîine trebuie să ne vindem tot, cu gîndul la ce

se poate întîmpla de-acu în doi ani sau mai știu eu cînd. O dată ne trăim și noi viața asta, și de murit tot numai o dată murim și, pentru numele lui dumnezeu, să ne bucurăm și noi de viață, cînd putem !

— Da, și cînd n-o să mai putem, atunci ce-ai să faci ? Am mai auzit eu vorbe de astea și altă dată, știu eu unde îi duc pe oameni. Și, în orice caz, pot și eu să mă bucur de viață la fel de bine ca și oricare altul, numai că pot s-o fac cu chibzuială, fără să fie nevoie să cheltuiesc și ultimul gologan pe care-l cîștig, ba să-l mai rog și pe Fred Mitty să-mi dea o mînă de ajutor.

— Tocmai ! Leagă-te de el acuma ! M-așteptam la asta, chiar la asta m-așteptam. Mă și întrebam cîtă vreme ai să fii în stare să nu te legi de Fred Mitty. Ăsta ești *tu*, tu, din cap pînă-n picioare. De prima dată cînd a fost la noi ai avut ceva contra lui, și de-atunci încoace, natural, el e de vină de tot ce se-ntîmplă. Dă-i drumu ! Nu te sinchisi de mine. De ce nu spui că-i dau lui toți banii de masă și de casă, și să termini ?! Hai, dă-i drumu !

— Uite, ce am eu de spus e asta, ripostă domnul Smeeth, începînd să se enerveze. Factura aia de la „Sorley", despre care tot vorbim, n-ar fi fost atît de mare și ar fi fost achitată pînă acuma dacă ție nu ți-ar fi intrat în cap să-l chemi pe Mitty cu nevastă-sa și cu hămesiții lor de prieteni în cele două seri de Crăciun. În general, e destul de prost că vin — mulți bărbați n-ar accepta așa ceva cu nici un preț, neputînd să-i sufere așa cum nu pot eu și trebuind să plece de-acasă ori de cîte ori vin ei, așa cum sînt nevoit să fac eu — dar e de-o sută de ori mai rău dacă te-apuci să te mai și înglodezi în datorii numai pentru ca ei să vină să se îndoape pe socoteala mea. Așa ceva nu se face, și tu știi asta foarte bine.

— Oh, nu se face ? Biiine ! De Crăciunul viitor am să-i spun lui Fred și la ai lui să-și caute de treabă, și noi o să mergem la azil, și-atunci ai să fii mulțumit. Dacă n-ai fi fost atît de zgîrie-brînză, nici nu te-ai fi gîndit măcar la toate astea. Vorbești ca și cum am datora la „Sorley" cincizeci de lire. Trei lire și cinșpe șilingi, asta-i tot, și tu faci atîta scandal.

— Da, dar sînt trei lire și cinșpe *peste* ce poți tu să plătești, s-ar părea.

— Cine zice asta ? Nu ți-am cerut pînă-acuma să plătești tu. Ține-ți banii. Pot să plătesc eu, foarte bine, la timp. „Sorley" poate să mai aștepte, dacă-i vorba după mine.

— Ba nu poate să aştepte, dacă-i după mine. Eu sînt pentru plata cu bani peşin, şi nu să umblu cu datorii. Totdeauna aşa am făcut, tu ştii foarte bine. Şi va trebui să plătesc eu tocmai pentru că tu ai hotărît să deschizi cîrciumă gratis pentru Mitty şi neisprăviţii ăia ai lui. Asta-i !

— Foarte bine, ia-o de la-nceput. Poţi să te cerţi acum cît ai chef cu tine singur, şi un ceas, şi două, dacă-ţi place. Eu mă duc în oraş. Şi dacă vrei să ştii, am să-ţi spun unde mă duc. Mă duc, adăugă ea cu voită insolenţă, la Fred Mitty.

Era furios, dar ştia că nu o poate împiedica. Se uită la ea, dar trebui să se răsucească în scaun, pentru că se îndreptase spre uşă.

— Bineee ! ai grijă să te-ntorci trează, adăugă el.

— Ce-ai spus ?

Nu-şi repetă cuvintele. Ar fi vrut să nu le fi rostit. Din clipa în care îi scăpaseră de pe buze, ar fi vrut să le întoarcă înapoi. Şi, cu tot „ce-ai spus"-ul ei, îl auzise foarte bine. Acum se oprise şi îl privea cu ochii încremeniţi, culoarea de pe faţă îi pierise, şi colţurile gurii i se lăsaseră în jos într-un fel ciudat ; întreaga ei atitudine era alta decît fusese în timpul gălăgioasei lor dispute. De data asta era într-adevăr jignită, îndurerată. Mersese prea departe, mult, mult prea departe.

— Da, te-am auzit foarte bine, răspunse ea calm, şi este cel mai ordinar lucru pe care mi l-ai spus în douăzeci de ani. Mă ştii tu pe mine venind vreodată acasă altfel decît trează ?

— Nu, nu, mormăi el. Îmi pare rău... a fost o glumă...

Nu îndrăznea să se uite în ochii ei.

— A fost o glumă ?! Tare-aş vrea să fi fost. Dar n-a fost. Ai vorbit serios, Herbert Smeeth, ai vorbit serios. Ai vrut să fii cît mai ordinar posibil. Nu mai există decît un singur lucru mai urît pe care l-ai putea spune neveste-ti, şi mai bine te-ai grăbi să-l spui şi pe acela.

— Îţi repet că-mi pare rău.

Se ridică de pe scaun şi, privind-o, mormăi ceva despre „mers prea departe".

— Da, îmi pare rău şi mie, zise ea amar. Nu m-am gîndit c-ai putea avea în capul ăla al tău un lucru atît de ordinar. Oh, ştiu că ţi-a scăpat şi că acum îţi pare rău, că ai fi vrut să nu-ţi fi scăpat. Dar n-ar fi trebuit să-l ţii în cap, să aibă ce să-ţi scape. Asta-i ce mă doare.

— Ei, la urma urmei, şi tu mi-ai spus mie calic... sau, în fine, m-ai făcut un nenorocit de zgîrie-brînză de nu ştiu cîte ori în seara asta, îi răspunse el, dar fără multă convingere.

— O, asta-i cu totul altceva, şi tu ştii foarte bine că-i altceva.

— Nu văd de loc. Şi, totuşi, dacă tu crezi aşa, tot ce pot să spun, Edie, e că-mi pare foarte rău.

Dar, pînă să termine el vorba, ea plecase, trîntind uşa cu dispreţ. Cîteva clipe mai tîrziu era în stradă. Domnul Smeeth se întoarse — amărît de-ţi era mai mare mila — la fotoliul său de lîngă foc. Nu detesta nimic mai mult decît o ceartă cu nevastă-sa, şi asta de-acum avea aerul să fie una dintre cele mai grave. Remarca asta care-i scăpase, ştia el, se va şterge greu. Dacă ar fi fost o femeie care nu duce paharul la buze, vorbele lui n-ar fi însemnat mare lucru, dar ei îi plăceau un păhăruţ, două, în special în societate, şi era în stare, uneori, să se aprindă chiar, după cum prea bine ştia şi ea ; şi dacă ar fi stat luni de zile să caute, n-ar fi nimerit ceva care s-o rănească mai dureros. Lui tot îi mai părea rău de cele spuse, deşi parte din el nu se putea împiedica să se bucure de faptul că ţintise atît de bine. „Am nimerit drept la ţintă, nu-i aşa ?" chicotea partea asta, în timp ce restul, partea care o iubea pe *mrs.* Smeeth şi era robul ei supus, se căia, plină de amărăciune. Domnul Smeeth nu prea înjura, dar de data asta îi trîntea în gînd lui Fred Mitty tot ce-i venea la gură. Cearta de mai înainte n-ar fi luat întorsătura asta urîtă dacă n-ar fi fost Mitty. Au mai avut ei şi mai înainte mici ciorovăieli de-astea pe chestii de bani, ca în majoritatea căsniciilor, în care — îşi imagina el — unul e aproape totdeauna cheltuitorul, iar celălalt cu economiile. De data asta însă fusese ceva mai serios decît aproape toate ciorovăielile lor de pînă acum, din cauză că acest spor de leafă o făcuse pe ea şi mai aprigă la cheltuit, iar pe el şi mai preocupat să înceapă a pune ceva deoparte. Dar în cearta de astăzi fuseseră amestecaţi şi Mitty cu nevastă-sa, pentru că toată tevatura pornise de la factura magazinului „Sorley", de trei lire şi cincisprezece, pe care ea n-o achitase şi nici n-o putea achita, şi de la faptul că-şi deschisese credit la „Sorley", precum şi de la doamna şi domnul Fred Mitty, cu strălucitii lor prieteni, care beau pe săturate şi care fuseseră cauza acelei facturi. El nu văzuse cît s-a băut, pentru că de fiecare dată, fiind avertizat din timp, se eschivase. O dată plecase să asculte *Messia,* a doua oară se dusese să joace *whist* la familia Saunders, şi avusese grijă, de fiecare dată, fiind din fire om paşnic, să ajungă acasă cît mai tîrziu posibil, pentru ca Mitty & Co. să fie plecaţi. Smeeth nu credea nici un moment că nevastă-sa era chiar aşa de prăpădită după Mittyii ăştia, dar tocmai pentru că

el obiectase din capul locului și pentru că se arătase puțin cam dezagreabil cu ei, insistase, mai mult de-a-dracului și pentru ca să-i arate că face ce vrea. Așa era Edie, dacă nu știai cum s-o iei, și de vreo săptămînă sau două încoace fusese nevoit să admită față de sine însuși că dacă voia să aibă pace și liniște, iar nu o continuă harță, în care și unul și celălalt s-arate cine-i stăpîn acolo-n casă, fără îndoială că nu apucase pe drumul cel bun.

După ce medită amărît la toată această chestiune timp de un sfert de oră, se simți atît de indispus, încît, dacă nevastă-sa s-ar fi dus oriunde în altă parte decît la Mittyii ăștia, ar fi plecat după ea și ar fi încercat s-o împace în drumul spre casă. Dar își avea și el mîndria lui, care nu-i îngăduia să se ducă să o ia de la Mitty. Încercă să uite toată această poveste nenorocită. Își aprinse pipa și își luă ziarul de seară. Nu găsi nimic de citit care să nu fi fost de mult citit. Încercă la radio, și primul post peste care dădu îl cufundă în miezul unei conferințe despre sculptura modernă, ținută de un tînăr domn care dădea semne de mare oboseală. Negăsind nici un fel de plăcere în a-l asculta, domnul Smeeth trecu la un alt post, unde prinse un fel de piesă cu paiațe. Paiațele păreau că se distrează împărătește, și la fel și publicul din sală, care rîdea și bătea din palme fără încetare, dar domnul Smeeth nu reuși să se simtă la unison cu ei și găsi că glumele nu erau destul de bune pentru atîta rîs și nici cîntecele pentru atîtea aplauze. „Exagerează", mormăi el întunecat spre difuzor, care-i răspunse bombardîndu-l cu și mai multe rîsete și aplauze. Dar stăpînul era el. N-ar fi avut de făcut decît o singură mișcare, și paiațele, cu toți prietenii lor gălăgioși, ar fi fost suprimate, zvîrlite pur și simplu în abisul tăcerii. Făcu fără ezitare acest gest scurt, și difuzorul se goli imediat de orice zgomot, nu rămase din el decît o bucată de goarnă. Avea pe undeva o carte de la biblioteca publică de împrumut, și acuma, în disperare de cauză, o găsi și începu să citească. Era *Viața mea de cîntăreață*, de marea soprană Madame Regina Sarisbury, pe care o auzise o dată într-un oratoriu, cu mulți ani în urmă, iar tînăra de la bibliotecă îi spusese că era una din cărțile cele mai interesante după părerea surorii sale, care lua lecții de canto și avea chiar două-trei angajamente. Dar deocamdată cartea nu-i plăcea cine știe ce. De fapt, era un cititor destul de reticent și de lipsit de inițiativă, unul dintre aceia care țin cartea la distanță și o examinează cu foarte multă prudență, ca și cum

în orice clipă vreo frază ar putea să explodeze și să facă tărăboi. Probabil că înapoiase mai multe cărți citite numai pe jumătate decît oricare alt abonat al bibliotecii publice locale. Cu toate acestea, îi plăcea să aibă pe lîngă el o carte de la bibliotecă și să fie descoperit citind-o. Fu descoperit și acum. Ca de obicei, Edna intră cu sufletul la gură și cu un aer important, scoțîndu-și de pe cap pălăriuța colantă. Cum intra în casă, în cîteva minute își schimba complet înfățișarea, devenind moliie, indiferentă, fără viață, ca și cum casa ar fi plictisit-o. Domnul Smeeth știa toate astea, și era iritat, deși fata îi era foarte dragă.

— Unde-i mama ?

— Maică-ta a ieșit în oraș.

— Unde s-a dus ? Zicea că nu iese astă-seară !

— Întrebarea nu este unde s-a dus mama, ci unde ai fost tu, zise el, destul de grav, privind-o pe deasupra ochelarilor.

Edna nu se opri să examineze logica întrebării, nu făcu nici un fel de comentariu pe marginea ei, fiind încă destul de tînără ca să recunoască părinților dreptul de a vorbi în felul acesta.

— Am fost la cinema.

— Cum, iarăși ? Mă mir că nu te muți cu totul acolo. Ai mai fost o dată săptămîna asta, nu-i așa ? Da, așa știu, c-ai mai fost. Și presupun că ai vrea să te duci și sîmbătă. Asta înseamnă de trei ori pe săptămînă, de trei ori ! Și mai presupun c-ai plătit nouă *pence*. Și bani ca să mergi astă-seară cine ți-a dat ?

— Mama mi-a dat.

Edna păru puțin încurcată. Tatăl, băgînd de seamă acest lucru, sări numaidecît la concluzia — greșită — că i se recomandase Ednei să nu-i spună lui nimic despre acest mers la cinema, și ea își dăduse deodată seama de greșeala făcută. Adevărul era însă că Edna se simțea încurcată nu pentru că ar fi cheltuit alți nouă *pence*, ci pentru că banii mai erau încă în buzunarul ei ; se dusese la cinematograf ca invitată a unuia Harry Gibson, prietenul prietenului lui Minnie Watson, care, la rîndul său, era socotit, de către părinți, că în acea anume seară asistă la un curs seral de contabilitate.

Domnul Smeeth dădu acru din cap și strînse buzele.

— O să mai trebuie să stăm de vorbă în chestiunea asta, Edna. Dacă am acceptat să-ți faci ucenicia la modista aia, nu înseamnă că am acceptat să mergi în fiecare seară din cursul săptămînii la cinematograf.

— Nu mă duc în fiecare seară, și dumneata știi foarte bine acest lucru, tată. Sînt săptămîni în care nu mă duc decît o singură dată.

— Curios lucru, nu știu cum se face că nu bag niciodată de seamă astfel de săptămîni, zise domnul Smeeth cu o fină ironie.

Ar fi fost mult mai fină ironia dacă s-ar fi oprit o clipă să constate că, în fond, lucrul nu era de loc curios, ci, dimpotrivă, foarte firesc.

— Dar în afară de risipa de bani, nu-mi place în general mersul ăsta la cinematograf. Nu-ți aduce nici un fel de folos. Dimpotrivă, îți strică. Eu nu mă opun ca o fată să-și aibă distracțiile ei, continuă domnul Smeeth, alunecînd în tonul doctoral și nobil pe care-l au la dispoziție părinții, profesorii, preoții și alți moraliști publici. Din cînd în cînd merg și eu la cinematograf. Dar a merge la cinematograf din cînd în cînd e una, și *a trăi* pentru cinematograf e cu totul altceva. Nu te-nvață decît prostii. Îți bagă în cap idei greșite. De ce nu te așezi să citești o carte? Îi întinse propria sa carte: Citește puțin, liniștită. Amuză-te și învață cîte ceva despre lume în același timp. În cartea asta pe care o citesc eu, de exemplu, *Viața mea de cîntăreață*, de Madame Regina Sarisbury, e-o carte care te-nvață ceva demn de știut, spune totul... ăăă... despre o carieră muzicală.

— Am citit o carte săptămîna trecută, răspunse Edna.

— Da, și de-atunci ai fost de trei ori la cinematograf, îi preciză tatăl, hotărît să-și apere supărarea. Prea mult ieșit în oraș și prea multă distracție, fata mea. Ai ajuns să fii mai rău decît era George la vîrsta ta. Mi-am format convingerea că voi, fetele, sînteți mai rele decît băieții în ziua de azi, puse mai mult decît ei pe distracții, filme, baluri și cîte toate. Astă-seară am venit de la tramvai acasă cu domnul Gibson, care stă în casa din colț în capul străzii vecine, și el îmi spunea că băiatul lui... am uitat cum îl cheamă, dar e cam de-o vîrstă cu tine, poate cu un an sau așa ceva mai mare...

— Vrei să spui de Harry Gibson? întrebă Edna.

— Harry îl cheamă? Da, cred că el e. Ei bine, domnul Gibson îmi spunea că băiatul ăsta al lui urmează trei cursuri serale pe săptămînă — contabilitate, ținerea registrelor și nu mai știu ce, încă ceva — trei cursuri serale. Băiatul ăsta are de gînd să progreseze și să ajungă ceva în viață. Nu-și pierde vremea, și-o folosește cu socoteală. Nu vreau să spun că tu ar trebui să urmezi cursuri serale...

Aici se întrerupse, pentru că zărise un surîs misterios plutind cîteva clipe și apoi stabilindu-se definitiv pe fața Ednei. Surîsul acesta îl supăra, sau mai curînd îi oferea pretextul să lase să izbucnească supărarea care se acumulase în el.

— Pentru numele lui dumnezeu, Edna, renunță la rînjetul ăsta stupid cînd încerc să-ți bag în cap lucruri de bun-simț ! răcni el, făcînd-o să sară în sus. Nu ești la cinematograf aici. Nu ești decît un copil mare și prost.

— Da' ce-am mai făcut ? începu ea indignată.

— Ajunge cu-atita insolență ! strigă domnul Smeeth la ea, cu ochii scăpărînd.

Dar nu mai exista nici un fel de insolență, pentru că se topise deodată în lacrimi. Edna, care nu fusese niciodată un caracter ferm, se intimidase acum de-a binelea de furia subită a tatălui și părăsi în grabă odaia, plîngînd.

Următoarele cîteva minute domnul Smeeth le petrecu înșirîndu-și toate greșelile pe care le făcea și le făcuse fata lui, și care, fără îndoială, ar fi justificat supărarea oricărui om. Se strădui mult, dar nu izbuti să se convingă. Dădu deoparte *Viața mea de cîntăreață* și răsuci din nou butonul aparatului de radio. La zece și jumătate sosi și George, primit de tatăl său cu cîteva mîrîieli (pentru că în realitate îi era frică să mai vorbească), intră în bucătărie să caute ceva de mîncare și-apoi se duse direct la culcare. La 11 se întoarse și *mrs.* Smeeth.

— Ai mîncat ceva ? întrebă ea.

Cîteodată, înainte de a se culca, el lua o mică gustare.

Domnul Smeeth dădu din cap negativ.

— Să-ți aduc ceva ? întrebă ea, politicoasă.

Înțelese cît era de grav conflictul. *Mrs.* Smeeth își ieșea repede din fire și făcea tărăboi, dar își revenea tot atît de repede și cu aceeași ușurință. Dacă și-ar fi dat drumul și i-ar fi aruncat fel de fel de epitete, dacă ar fi avut aerul că-i zvîrle cu ceva în cap, ar fi știut că, pînă va veni vremea să se ducă la culcare, chestiunea va fi aranjată. Dar cînd *mrs.* Smeeth se purta cu o politețe rece, însemna că într-adevăr inima i se făcuse de piatră. Acuma va deveni o gospodină desăvîrșită. Totul va merge admirabil, fiecare fel de mîncare va fi pe masă exact la momentul potrivit, și va fi preparat exact așa cum trebuie. Nu i se va oferi nici cel mai mic pretext de mormăială. Dar ca nevastă, ca nevastă veritabilă, ea va fi încetat să mai existe. Nici un zîmbet, nici o privire prietenoasă, nimic. Zile întregi, poate chiar săptămîni întregi vor fi ca doi străini.

— Nu, mulțumesc. Nu vreau nimic. N-am poftă de nimic.

Ceea ce era perfect adevărat. Dar spera că asta o va face să creadă că nu se simte bine. Ea rămase însă ca o stană de piatră.

— S-au întors amîndoi copiii ? întrebă în cele din urmă.

— Ascultă, Edie, nu fi stupidă, încercă el cu disperare.

— Nu sînt stupidă. Mă duc să mă culc.

Şi ieşi.

Gata acum, se isprăvise. Intrase în belea pentru zile întregi sau pentru săptămîni, şi ca să iasă, nu numai că va trebui să se disculpe la nesfîrşit, dar va trebui, probabil, să mai şi cumpere ceva, pe scurt, să cheltuiască şi mai multe parale. Şi, cu toate astea, rădăcina răului era în faptul că se cheltuiseră şi aşa prea multe parale pînă acum. Îi părea rău că dăduse cu ochii de nenorocita aia de factură de la „Sorley". Îi părea rău că nu se dusese să o plătească fără să spună o vorbă. Îi părea rău...

— Of, să fie-al dracului ! strigă el, şi, în spasmul brusc de furie, îi căzură ochelarii de pe nas şi pierdu cîteva minute căutînd, îngenuncheat şi pipăind pe covorul negru de lînă, pînă să-i poată găsi. Uf, nenorocită seară !

2

Între joi seara, cînd începuseră ostilităţile, şi sîmbătă dimineaţa, domnul Smeeth încercase o dată, de două ori, fără succes, să încheie pace şi să aducă, în locul acestei femei politicoase şi străine, pe nevastă-sa adevărată. Sîmbătă dimineaţa se hotărî să nu mai facă nimic ; n-avea decît să stea bosumflată, dacă aşa voia ; el o să caute să se descurce cum o putea mai bine, ca un fel de locatar principal. Coborî pe Chaucer Road în drumul spre tramvai, călindu-şi inima. Dimineaţa, care îmbrăcase de pe acum un aer prietenos de sîmbătă, îi surîse, palid, dar îi surîse. Pentru o zi de sfîrşit de ianuarie începea frumos, fără ceaţă, zăpadă sau ploaie, doar o uşoară scînteiere şi-un pic de ger care ciupea. Pe undeva, pe sus, o urmă plăpîndă de soare. Sîmbăta îi era foarte dragă domnului Smeeth ; îi plăcea dimineaţa la birou (totdeauna pe la unsprezece şi jumătate fuma o pipă, afară doar de zilele cînd era foarte ocupat), şi îi plăcea şi după-amiaza, cînd nu se ducea la birou. Îi era greu să uite că se certase cu nevastă-sa, dar încercă să-şi împietrească inima şi făcu tot ce putu ca să uite. Din nefericire — şi ştia asta

foarte bine, pentru că o spusese chiar el, şi nu numai o singură dată — o nenorocire nu vine niciodată singură. Această perfidă sîmbătă avea să-i rezerve o serie de lovituri variind ca grad de intensitate.

Prima, şi cea mai uşoară dintre aceste lovituri, o primi cînd se îndreptă, la birou, spre pupitrul său, frecîndu-şi mîinile ca de obicei şi schimbînd cîte o vorbă, două cu fiecare. Călimările nu fuseseră umplute şi nici nu găsi pe pupitru o foaie de sugativă nouă.

— Ei, strigă el, privind în jur, unde-i Stanley ?

— N-a apărut încă, răspunse Turgis.

— Măi-măi-măi-măi, făcu domnul Smeeth, important. Ştie cineva ce-i cu el ? E bolnav, sau ce-i cu el ?

Nu ştia nimeni nimic. *Miss* Sellers credea că poate o fi răcit, pentru că-şi amintea foarte bine că-l auzise aseară strănutînd de cîteva ori în timp ce copia scrisorile. Turgis spuse, cu o sumbră satisfacţie, că, probabil, a fost izbit şi călcat de vreo maşină pe cînd încerca să fileze pe cineva în drum spre birou.

— Nu cred nici un moment că-i vorba de aşa ceva, zise domnul Smeeth tăios. Dar n-ai nevoie să manifeşti atîta satisfacţie pe chestia asta, Turgis. Nu-i frumos să spui asemenea lucruri. Nu-mi place s-aud pe nimeni vorbind astfel la noi în birou. Nu pot să înţeleg ce ţi s-a-ntîmplat, ce-a dat peste tine în ultima vreme, Turgis.

Şi era adevărat. Nu-i plăcea nici cum arăta, nici cum vorbea Turgis de cîtăva vreme-ncoace.

Misterul Stanley fu lămurit la sosirea domnului Dersingham — prin excelenţă omul *week-end*-ului — care îşi făcu apariţia, în costum de golf, ca să-şi arunce o privire prin corespondenţa sosită. Printre scrisori era una de la tatăl lui Stanley, un om ce părea scurt la vorbă şi care anunţa că unchiul lui Stanley avea mare nevoie de nepot la magazinul lui de fierărie de la Homerton, unde băiatul era mai aproape de casă şi unde avea şanse să-i meargă mai bine decît în Fundătura Îngerilor, şi regreta foarte mult că nu putuse să le dea un preaviz mai lung, dar pentru asta puteau să-i reţină băiatului jumătate din ce i se cuvenea la chenzină, şi roagă să i se trimită fişa de asigurare completată şi... *„al dumneavoastră devotat, Thomas Poole“*.

— Asta înseamnă că trebuie să ne căutăm alt băiat, zise domnul Dersingham. Îmi pare rău de el, totuşi. Era un drăcuşor cam leneş, cum sînt toţi, de altminteri, dar arăta dezgheţat, nu-i aşa ?

— Nu era de loc un băiat rău, domnu Dersingham, răspunse domnul Smeeth gînditor. Îmi pare și mie rău c-a plecat de la noi. Putem da de un altul mult mai rău. Îi intrase-n cap că-i un detectiv în devenire, și noi rideam de el, cu filatul lui și cu toate...

— Da, într-adevăr ? Detectiv ? Și eu n-am știut nimic. I-o fi venit din cititul atîtor romane polițiste, știi... Și mie-mi place cîte un roman bun cu detectivi. Dar niciodată, cînd eram copil, nu mi-am dorit să mă fac detectiv. Nu erau chiar așa la modă pe vremea aceea, nu-i așa ? Îmi aduc aminte că voiam să mă fac explorator, știi, expediții prin pustiuri și tot felul de chestii de-astea. Și tot ce-am făcut, ca explorare, pînă acum, Smeeth, a fost să umblu să descopăr atelierele alea ovreiești de mobilă sculptată de prin străzile dosnice din cartierele de nord ale Londrei. Ah, da-da !...

Și o clipă fața mare și trandafirie a domnului Dersingham păru înnourată, ca și cum ar fi descoperit pe neașteptate că viața e cu totul altfel decît își imaginase el pe cînd era într-a patra la „Worrell".

— Omu, cît trăiește, învață, nu, domnu Dersingham ? afirmă vag domnul Smeeth.

— Crezi ? Nu știu. Lumea așa zice, e-adevărat. Dar nu știu. Cîteodată mă îndoiesc, Smeeth, sincer îți spun, mă îndoiesc, răspunse celălalt, privind la Smeeth și apoi afară pe fereastra, prin care nu se putea vedea nimic decît acoperișuri dărăpănate și, dincolo de ele, cîteva coșuri.

O melancolie bizară, cu totul nepotrivită pentru o dimineață de sîmbătă la birou, inundă camera, și, o vreme, amîndoi se pierdură în ea.

— Ei bine, exclamă domnul Dersingham cu o bruscă vioiciune, o să trebuiască să te ocupi cu angajarea altui băiat. Îmi pare totuși rău după ăsta. Mai tîrziu poate c-ar fi ajuns să ne fie util. A lăsat să-i scape un început de carieră frumoasă. Dac-ar fi plecat celălalt, Turgis, nu cred că m-aș fi sinchisit prea mult. Cum mai merge cu băiatul ăsta ? Eu îl văd puțin, dar îți spun drept, nu-mi place cum arată în ultima vreme. Se tîrîie de colo pînă colo, parcă-i rătăcit. Ce-i cu el ?

— Nu știu, domnu Dersingham. Am observat și eu. Trebuie să i se fi întîmplat ceva în vremea din urmă. Treaba și-o face, dar într-un anume fel, și-i un fel care mie nu-mi prea place. I-a intrat, pesemne, ceva în cap.

— În capul lui profund dezgustător, pe deasupra. Îți dai seama de cum te uiți la el. Ascultă, Smeeth, mai bine ia-l

deoparte și stai puțin de vorbă cu el. Spune-i că nu sînt mulțumit de el și nici dumneata nu ești mulțumit, și dacă n-are de gînd să se îndrepte, și încă repede, o să trebuiască să plece. Spune-i că face o prostie cît el de mare, acum, cînd afacerile se dezvoltă și sînt atîtea ocazii de avansare pentru băieții buni. Știi dumneata cam ce trebuie să-i spui. Amenință-l cu concedierea, dacă ești de părere, n-am nimic împotrivă. Nu mi-ar părea rău să nu-l mai văd pe-aici chiar începînd de azi. Niciodată n-am avut o părere prea bună despre el. Are o privire de bolșevic. Bine, atunci, Smeeth, ocupă-te, te rog, de toate astea, și de angajat un alt băiat. Eu am să plec peste vreo jumătate de oră, și domnul Golspie n-o să vină în dimineața asta. Așa că... vezi... expediază dumneata afacerile curente, dacă ești bun.

Domnului Smeeth îi părea sincer rău de plecarea lui Stanley, și asta nu numai pentru că însemna să angajeze un alt băiat și să se-apuce să-l învețe de la capăt ce are de făcut. Își dădea seama, acum, că Stanley îi plăcuse, și că o să-i lipsească nasul lui cîrn și pistruiat, căpățîna aceea ca o ghiulea, galbenă ca nisipul, și toate poveștile lui caraghioase de detectiv. Dar asta nu era tot. Nimeni nu știa mai bine ca domnul Smeeth că băieții de birou vin și pleacă, sînt azi aici și mîine cine știe unde, dar, cu toate acestea, plecarea neprevăzută a lui Stanley îl tulbura, dacă n-ar fi fost din altă cauză, măcar pentru că detesta schimbările de orice fel, și, ori de cîte ori se producea vreuna, se pomenea cuprins de o neîncredere vagă, o scăpărare, două de îngrijorare. Pentru el Stanley devenise o parte componentă a biroului, și-acuma Stanley plecase. Nu era important, dar, cu toate acestea, faptul îl indispunea.

— Dacă terminăm astăzi la vreme, i se adresă el lui Turgis, după ce le povestise despre Stanley și după ce predase copiatul și expedierea corespondenței micuței Poppy Sellers, aș vrea să stau puțin de vorbă cu dumneata, Turgis. Nu te grăbești să pleci, nu-i așa ?

Turgis nu se grăbea. Fără îndoială că lumea exterioară părea să-i fi devenit tot atît de indiferentă ca și biroul.

Fusese o dimineață ușoară. La 12, *miss* Matfield nu mai avea nimic de făcut ; i se îngădui să plece, și arăta evident mult mai mulțumită de ea și de lume decît de obicei. Turgis se duse alene să-i dea o mînă de ajutor lui Poppy Sellers la copiatul corespondenței, pentru care fapt primi numeroase priviri pline de recunoștință din ochii ei căprui. Domnul Smeeth, pufăind nori parfumați din amestecul special al lui T. Benen-

den, se agita plin de importanță, apoi îi dădu domnișoarei Sellers un teanc de scrisori de expediat și o trimise acasă.

— Ei, acum... îi zise el lui Turgis, îndată ce rămaseră singuri.

— Da, domnu Smeeth, răspunse acesta, morocănos.

Domnul Smeeth se uită la el, și poate că pentru prima oară după nu știu cîtă vreme îl vedea limpede la față. Sub ochi avea cearcăne vinete, și ochii înșiși arătau ciudat, erau înroșiți, ceea ce ar fi putut să însemne că posesorul lor nu dormea destul. Niciodată nu avusese el culoare în obraz, dar acum era foarte palid, și creasta osoasă a nasului lui destul de mare lucea, cînd era izbită de lumină, parcă i-ar fi fost pielea întinsă din amîndouă părțile. Băiatul n-arăta bine de loc. Domnului Smeeth, care știa că Turgis stă cu cameră mobilată și e un temperament solitar, îi fu milă de el.

— Uite, Turgis, timp avem destul. Să ieșim să vorbim afară. Bei un pahar de bere ?

Turgis, bucuros și măgulit de invitație, zise că bea.

— Bun. Atunci să trecem peste drum și să luăm acolo cîte-un pahar de bere. N-are ce să ne facă rău. Totul e încuiat, cred, nu ? Perfect, atunci. Să mergem.

În timp ce coborau scările, domnul Smeeth, voios, vorbi într-una :

— Intru numai o clipă după colț la Benenden, să-mi iau întîi puțin tutun. Totdeauna îmi iau tutunul de la el, de ani de zile. E-un amestec special făcut de el, știi, el personal îl dozează. E mai bun decît ăla din pachetele de-o uncie. Ți-l amestecă proaspăt. Nu fumezi pipă, nu ? Țigări ? Ar trebui să-ncerci pipa. E și mai ieftin, și mai fin, și priește mai bine pentru sănătate. Am încercat să-l învăț pe băiatul meu, pe George, să fumeze pipă, dar nu vrea să se lase de țigări. Trage toată ziua. Prea mare bătaie de cap să umpli și s-aprinzi o pipă, asta e. Mă-ntreb cum le-or fi mergînd afacerile ăstora cu „Lame de ras Ra-pid". Par să aibă totdeauna de lucru, dar n-am întîlnit încă pe nimeni care să se radă cu lame de-ale lor. Eu rămîn la brici, sînt de modă veche. Am două brice cu care mă rad de douăzeci de ani. După mine, să cumperi lame de ras de astea, e o adevărată risipă, bani aruncați. Nu-i de mirare că dau acuma mașinile de ras pe gratis. Știu ei că o dată ce te-ai pricopsit cu mașina, ai să tot cumperi lame într-una. Asta-i șmecheria, pricepi ? Numai o clipă așteaptă-mă. Intru să-l văd pe amicul meu, domnul Benenden.

Dar nu-l văzu, pentru că amicul său domnul Benenden nu era acolo. Îndărătul tejghelei era o femeie tînără și plinuță, cu părul de-un roșcat-aprins, și dacă ar fi dat acolo peste Cleopatra însăși, în toată majestatea ei regală, domnul Smeeth n-ar fi putut-o privi cu mai mare uluială.

— Da? întrebă prompt tînăra femeie.

Să explice ce dorea de la domnul T. Benenden, după ce an după an, de atîta vreme, fusese de-ajuns să pună tașca pe tejghea, era în sine o operație atît de nouă, încît domnul Smeeth nu se simți în stare să o îndeplinească.

— Dar... unde-i domnu Benenden?

Tînăra femeie zîmbi:

— Dumneavoastră sînteți unul dintre clienții obișnuiți? întrebă ea.

— Cred că da, zise domnul Smeeth. Vin, săptămînă de săptămînă, de ani de zile, pentru amestecul special al domnului Benenden. Am fost într-adevăr foarte surprins să văd pe altcineva aici. Ce s-a întîmplat? Nu s-a retras din afaceri, cumva?!

— Nu, nu s-a retras din afaceri, răspunse ea. E la spital. A fost lovit aseară de o mașină, la Cheapside, și l-au dus la „St. Bartholomew", la spital.

— Îmi pare rău să aflu așa ceva. Cum îi este?

— Nu știm încă. Aseară nu părea să fie atît de rău, pentru că a trimis vorbă mamei, ea s-a dus să-l vadă, și el i-a dat cheile de-aici și a întrebat-o dacă vreau să văd de prăvălie în locul lui, deoarece știa că n-aveam de lucru și mai lucrasem, pe vremuri, mai demult, la un tutungiu... da, dar era „tutungerie și zaharicale", știți, nu ca aici... așa că n-arăta să-i fie chiar atît de rău, din moment ce era în stare să vorbească și să aranjeze lucrurile în felul ăsta, dar doctorul i-a spus mamei că e mai grav decît pare, c-ar putea să fie o poveste afurisită, de lungă durată, așa că ea se mai duce azi o dată. Eu sînt nepoata lui, știți...

— Săracul! Îmi pare foarte rău, zise domnul Smeeth, căruia sincer îi părea foarte rău. Vă rog să-mi spuneți și mie cum îi merge.

Trebui să-i arate cutia în care ținea T. Benenden amestecul lui special și trebui, tot el, să-i spună și prețul. Cînd ajunse din nou afară, la Turgis, în următoarele cinci minute nu se simți în stare să vorbească de nimic altceva. Dimineața asta, care nu se mulțumise făcîndu-l pe Stanley să dispară pentru totdeauna din Fundătura Îngerilor, i-l luase din fața ochilor și pe T. Benenden și pusese în locul lui, îndărătul tejghelei, o femeie

tînără şi plinuţă, cu păr roşcat, iar pe Benenden îl transformase într-o făptură misterioasă, suferind într-un spital! Benenden şi Fundătura Îngerilor erau de ani de zile de neseparat în mintea domnului Smeeth, şi acuma gîndul că Benenden nu mai era acolo, că nu-l mai aşteaptă, fără cravată, îndărătul tejghelei lui prăfuite, dădea întregului cartier un aspect neobişnuit. Turgis intrase în prăvălie de multe ori pentru ţigări, dar fiind unul dintre cei cu „un pachet de ordinare", nu putea să pretindă că se cunoştea cu Benenden. Cînd domnul Smeeth termină de vorbit despre tutungiu, se aflau amîndoi în barul „La Calul bălan", peste drum, cu două pahare de bere în faţa lor.

Domnul Smeeth nu mai fusese în barul ăsta din seara în care domnul Golspie, acum două sau trei luni, îl invitase şi-i oferise un *whisky* dublu şi o havană, stînd de vorbă cu el despre afaceri. Arăta şi acuma la fel de confortabil ca întotdeauna, dar de data asta nu mai era atîta linişte. Tot localul fusese acaparat parcă de un bărbat voinic şi înalt, cu o faţă roşie, enormă, care răcnea, şi tuşea, şi stropea, şi respira greu, astmatic şi foarte zgomotos, la cei doi parteneri ai lui, oameni obişnuiţi ca proporţii, incapabili să răspundă cu altceva decît cu zgomote de proporţii obişnuite. Toată conversaţia din bar era acompaniată bubuitor de către acest bărbat înalt şi voinic. Nu puteai să nu-l iei în seamă.

— Vezi dumneata, Turgis, zise domnul Smeeth, m-am gîndit că-i mai bine să stăm puţin de vorbă, pentru că, pe de o parte, am băgat chiar eu de seamă unele lucruri, iar pe de alta, domnul Dersingham mi-a vorbit de dumneata. Dacă-ţi mai aduci aminte, ţi-am spus eu ceva cînd am mai stat puţin de vorbă, acum o lună, două.

— Mi-aduc aminte, domnu Smeeth. Cînd mi-aţi spus că se gîndea să mă dea afară.

— Exact. Ei, domnul Dersingham mi-a vorbit de dumneata azi-dimineaţă cam în acelaşi fel, Turgis, şi i-am spus că trebuie să stau de vorbă cu dumneata.

— Dar ce-am mai făcut? exclamă Turgis cu amărăciune. De ce se tot leagă de mine? Doar îmi văd de lucrul meu ca lumea, nu? Dumneavoastră nu mi-aţi spus niciodată nimic, domnu Smeeth, nu-i aşa? Am impresia că vor să scape de mine, fie că sînt cu ceva de vină, fie că nu...

— Uuţş-ţş-ţş-ţşţş-ţş! făcu bărbatul înalt şi voinic. Stai un pic, Charlie, stai un pic, lasă-mă să vorbesc. Of, doamne-doamne-doamne... Iote, aşa a fost. Simmy vine-n dimineaţa aia la mine,

şi eu şedeam, uite, cum ar fi aici, vezi... şi Simmy, bătrînu... stai un pic, Charlie, lasă-mă să vorbesc...

— Uite, Turgis, care-i problema, replică domnul Smeeth serios. Şi, ţine seama, îţi vorbesc prieteneşte. Nimeni n-are nimic împotriva dumitale, absolut nimic. Scoate-ţi asta din cap. Dar cum zice şi domnu Dersingham, trebuie să te-ndrepţi, să prinzi curaj. Iată, chiar acum în urmă, nu ţi-ai luat lucrul în serios, aşa cum trebuie. De loc. Ştiu că nu eşti un băiat leneş şi ştiu că eşti în stare să-ţi faci lucrul tău bine, dar dacă n-aş fi ştiut asta, nu te supăra că ţi-o spun, aş fi putut să trag, chiar şi acum de curînd, concluzii greşite. E-adevărat, avem cu toţii supărările noastre. Am şi eu destule de-ale mele, pot să te-asigur, continuă el cu aerul unui erou modest, deşi poate că n-ai crede. Şi asta pentru că m-am învăţat să nu le aduc cu mine la birou. Sînt destul de bătrîn şi am destulă experienţă ca să nu-mi las supărările să se-amestece în munca mea. Dumneata nu eşti încă, şi n-are de ce să-ţi fie ruşine pentru asta. După părerea mea, Turgis, dumitale nu ţi-s toţi boii acasă în ultima vreme...

— Asta aşa e, domnu Smeeth, îi răspunse Turgis. Aveţi dreptate.

— A făcut-o, Charlie ? răcni bărbatul înalt şi voinic, acoperind cu glasul lui pe toţi ceilalţi. A făcut-o ! Pe ochii mei ! Prima oară cînd ai să dai cu nasu de Simmy, tu să-i zici : „Cîte parale ai pariat pe *lady* Flatiron la Newbury?" Atîta tot. Numai atîta să-i zici. Şi-o să-ţi vină să rîzi ! Of, doamne-dumnezeule !!

Faţa enormă devenise purpurie.

— Nu e treaba mea, Turgis, îi şopti domnul Smeeth la ureche, şi dacă te-ntreb, te-ntreb prieteneşte. Dar părerea mea este că tu trebuie să ai vreo supărare, ceva. Dacă nu-i aşa, ar fi mai bine să te duci să te vadă un doctor. Poate că nu te simţi bine.

— Nu mă simt tocmai bine, domnu Smeeth, dar nu-i asta, sincer vă spun. Este... oh, nu ştiu... vedeţi... ştiţi... domnu Smeeth, e o chestiune cu o fată... Asta m-a frămîntat în ultima vreme...

— Oo, asta e ? Eşti nevoit să te-nsori cu ea sau ceva de felul ăsta ? Da ? Nu-i vorba de aşa ceva ? V-aţi certat puţin, ai ?

— Da, într-un fel, răspunse Turgis, circumspect, simţindu-se foarte încurcat.

— Ei bine, dar nu trebuie să te laşi copleşit numai de-atîta lucru, exclamă domnul Smeeth, surprins să descopere că totul nu era decît o sfadă între doi amorezaţi. Ştiu ce-nseamnă asta,

fireşte. Vorbeşti cu un om bătrîn şi însurat, băiete. Am un băiat aproape tot atît de mare ca şi dumneata. N-are importanţă de ce v-aţi certat, nu trebuie s-o luaţi chiar aşa în serios. Doamne fereşte ! Eşti în stare să te-mbolnăveşti din cauza asta.

— La asta mă şi gîndesc cîteodată, zise Turgis amărît.

— E ridicol ! O să vă treacă repede. Şi dacă nu, atunci du-te şi-ţi caută altă fată, care să nu fie atît de certăreaţă. Ascultă-mă pe mine, dacă-i de pe acum aşa de certăreaţă, o să fie şi mai şi cînd veţi fi însuraţi, dacă nu bagi de seamă din vreme. Eşti prea sensibil la chestii de-astea, Turgis, asta-i buba la dumneata.

Turgis schiţă un zîmbet, care era el însuşi ultima expresie a nefericirii, umbra chinuită a unui zîmbet.

— Nu, nu, nu, de loc ! răcnea bărbatul înalt şi voinic. Mai avem încă zece minute. E timp berechet pentru încă un tur. Ce luaţi ? La fel ? Trei *whisky*-uri duble, domşoară ! Nu v-am spus încă ce s-a-ntîmplat noaptea trecută, v-am spus ? Adică cu Jack Pearce şi cu Joe Bătrînu, acasă la Staines... of, doamne-dumnezeule ! Ho-ho-ho-ho-ho !!...

— Pare să fie bine dispus, zis Turgis. Eu nu pricep cum reuşesc unii indivizi... cheltuiesc toată ziua, de lucrat nu lucrează nimic, umblă toată vremea de colo pînă colo, şi nu dau doi bani pe nimeni, puţin le pasă ! Cum reuşesc, domnu Smeeth ?

— Nu mă-ntreba pe mine, răspunse domnul Smeeth cu o nuanţă de iritare, parc-ar fi simţit şi el o zvîcnire neaşteptată de invidie la ideea unei asemenea vieţi îmbelşugate şi lipsite de griji, dar nu voia să o admită nici faţă de sine însuşi. Cred că-s de-ăia cu cursele de cai. Lesne-i cîştigi, lesne-i pierzi, asta-i vorba lor. Totu-i bine atîta timp cît ţine, dar vorba-i, cît ţine ?

— Şi alelalte cît ţin ? murmură Turgis.

— Uite, vezi, astea nu-s vorbe să le spună un tînăr ca dumneata, zise domnul Smeeth. Cu vorbe de felul ăsta vă descurajaţi şi descurajaţi şi pe ceilalţi. Acuma, ascultă ce vreau să-ţi spun. Eu cred că dacă te-nviorezi puţin, dacă n-ai să mai fii atît de întunecat, dacă n-ai să mai arăţi ca şi cum ţi-ar fi silă de toţi...

— Dar nu-i adevărat, domnu Smeeth, vă spun foarte sincer că nu-i adevărat...

— ... şi ai să te-apuci cum se cade de lucrul dumitale, te-aşteaptă o carieră sigură şi frumoasă la „Twigg & Dersingham". Cum spunea şi domnu Dersingham, chiar azi-dimineaţă.

Cu afacerile astea noi, firma o să crească, o să se extindă, şi asta-i o perspectivă frumoasă pentru un tînăr ca dumneata.

Turgis înghiţi în sec cu disperare.

— Nu sînt chiar atît de sigur pe chestia asta, domnu Smeeth, declară el.

— Ce vrei să spui ? exclamă mirat domnul Smeeth, privindu-l fix.

— N-am impresia că lucrurile stau chiar atît de roz. M-am gîndit şi eu la asta. Toate tranzacţiile astea noi — şi, în măsura în care pot şi eu să-mi dau seama, e-aproape tot ce facem — au venit cu domnul Golspie.

Rosti numele cu un fel de smuceală.

— Ei, şi ce-i dacă le-a adus el ? Nu-mi spui nici o noutate cu asta, Turgis. Ştiam şi eu, tot aşa de bine ca dumneata, şi chiar mai bine.

— Şi dacă el pleacă, ce se-ntîmplă atunci cu afacerea, domnu Smeeth ?

— Dacă pleacă ? Asta depinde. Se pot întîmpla o mulţime, şi se poate să nu se întîmple nimic. Dar, în orice caz, domnul Golspie nu pleacă.

— Ba cred că pleacă, şi încă repede.

Domnul Smeeth rămase cu ochii la el. Era evident că Turgis vorbea serios.

— De unde-ai scos-o ?

— Eu cred c-o să plece...

— Ce rost are să vorbim aşa ! Dumneata *crezi* c-o să plece ! De ce să plece ? De ce ? Din afacerea asta el scoate destule parale, asta o ştiu mai bine ca dumneata. Cîştigă surprinzător de mult pentru o asemenea afacere, nu mă jenez să ţi-o spun. Ar fi un prost să plece, afară doar... fireşte... în fine... Şi domnul Smeeth se gîndi la mai multe posibilităţi, dar le păstră pentru sine. Nu, Turgis, sînt vorbe de clacă. Cine ţi le-a băgat în cap ?

— Nu sînt vorbe de clacă, domnu Smeeth, strigă Turgis, împins să spună mai mult decît îi trecuse vreodată prin cap să spună. Cel puţin, ştiu că n-o să mai rămînă multă vreme la firma noastră. Şi mai ştiu că n-are o părere cine ştie ce bună despre domnu Dersingham. Şi asta o ştiu.

— Dar de unde le-ai scos dumneata toate astea ? Domnul Smeeth era mai mult enervat decît alarmat. Continuă : E pentru prima oară că aud despre asemenea lucruri. Cum ai aflat dumneata despre ele ? Nu cumva încerci să glumeşti ?

— Ei ! răcni bărbatul înalt și voinic. O luăm din loc ? Ai ? Mergi să mănînci cu mine, Charlie ? Perfect ! Ne vedem luni, Tom, da ? Sigur c-am să fiu. Poți să pui capu, băiete ! Nu las eu să-mi scape o ocazie ca asta ! Sînt un ce ? Ooo... ești dat dracului, Tom, ești dat dracului ! Noroc, băiete ! 'Nă ziua, domșoară ! 'Nă ziua, Sam !

Și tăcerea care se așternu în urma lui aproape că te izbea în față.

În această tăcere domnul Smeeth și Turgis se uitau unul la celălalt. Apoi Turgis își întoarse ochii în altă parte, dar domnul Smeeth continuă să se uite la el.

— Nu reușesc să pricep nimic, Turgis.

Turgis se încruntă, dar de data asta lipi buzele strîns și se foi în loc, jenat. În cele din urmă vorbi :

— ...Am... am auzit ceva, domnu Smeeth, asta-i tot. Nu pot să vă spun unde am auzit, sau altceva... Acuma îmi pare rău c-am vorbit...

Domnul Smeeth își dădu seama că Turgis vorbea foarte serios. În privința asta nu mai putea încăpea nici o îndoială.

— Vrei să spui că n-ai de gînd să dezvălui unde ai auzit, cum ai auzit, adică ?

— Îmi pare foarte rău, domnu Smeeth. N-ar fi trebuit să vă spun nimic. Nu vă mai pot spune altceva, sincer nu pot. Și să nu pomeniți la nimeni nimic, vă rog, domnu Smeeth. Dac-o faceți, să știți că mă băgați în mare încurcătură, deși n-am făcut nimic rău, sincer vă spun că n-am făcut. Decît c-am auzit asta despre domnu Golspie.

— Cînd s-a întîmplat asta ? Atîta lucru poți să-mi spui, în orice caz.

— Nu mult înainte de Crăciun, o săptămînă, două.

— Domnu Golspie era plecat, nu ?

— Da, recunoscu Turgis, morocănos. A fost în timpul cînd era plecat.

— Va să zică, ți-a spus cineva în timpul cît domnul Golspie era plecat, stabili domnul Smeeth tăios, fără să-și ia o clipă ochii de pe nefericitul Turgis. Gîndi repede, și continuă : Trebuie să fi fost fiica lui. Atunci cînd te-am trimis să-i duci banii. Ați stat de vorbă, și ea ți-a spus. Așa-i ?

Turgis nu spuse nimic, dar nici nu era nevoie, pentru că răspundea mutra lui pentru el.

— Ei, ia spune întocmai ce-a zis ea, exact, continuă domnul Smeeth, mult mai îngrijorat acum, cînd știa că informația provine de la fiica domnului Golspie. Hai, Turgis, acum poți să-mi spui. Ce ți-a zis ?

— Nu-mi mai aduc aminte, mormăi Turgis nenorocit. Asta-i tot ce-a fost. N-a fost nimic. N-ar fi trebuit să spun nimic. Domnu Smeeth, vă rog foarte mult să nu spuneți nimic, vă rog foarte mult, vreți ? Promiteți-mi...

— *All right*. Nu cred că-i mare lucru în ce-a trăncănit domnișoara Golspie. Știi cum sînt fetele astea. Sînt în stare să născocească orice. Ei...

— Da, trebuie s-o iau din loc, acum, zise Turgis. Și vă mulțumesc foarte mult pentru ce mi-ați spus... știți, despre ce-a spus domnu Dersingham. Am să-mi dau toată silința, domnu Smeeth. Sînt acuma puțin cam supărat, asta-i tot.

Pe cînd tramvaiul în care se afla urca pe City Road, o stradă înțesată de lume, domnul Smeeth reflecta la vorbele astea despre Golspie. Îl iritau, cu toate că se mai simțea încă dispus să nu le ia în seamă, ci să le considere prostii debitate de-o fată. Îi părea cu totul improbabil ca domnul Golspie să-i părăsească, dar i se păruse tot atît de improbabil ca Stanley să le fie subtilizat de un unchi din Homerton și ca Benenden să zacă în spitalul „St. Bartholomew". Nu exista nici o legătură între aceste evenimente, domnul Smeeth își dădea foarte bine seama, dar dispariția neașteptată a lui Stanley și a lui Benenden îi sădiseră un sentiment de insecuritate. Îl făceau să constate faptul că evenimentele pur și simplu se întîmplaseră și el n-avea nici un fel de putere asupra lor, cum n-ar fi avut asupra tramvaiului dacă ar fi sărit pe neașteptate de pe linie și ar fi nimerit în prima prăvălie. În adîncurile sumbre ale gîndirii sale, teama se stîrni din nou. Se hotărî să discute chestiunea temeinic cu nevastă-sa, care, poate tocmai pentru că era atît de extravagantă, avea ceva ce el n-avusese niciodată, o mare încredere în viață. Cu toate defectele ei, pentru el nimeni nu era ca Edie în momente din astea, cînd se simțea descurajat. Dar își aduse aminte că încă nu se împăcaseră, nu-și vorbeau și, în starea ei de spirit de acum, nu-i putea spune despre ceea ce simțea el nici cît i-ar fi putut spune femeii necunoscute care ședea în fața lui în tramvai. „N-avem nimic mai bun de făcut decît să ne certăm, nu-i așa ?" își strigă el, cu acea satisfacție lugubră cunoscută numai de pesimiști, acea ușoară dulceață pe care ți-o dă ultimul strop de amărăciune. Viața putea să-i joace lui

Herbert Smeeth multe feste sinistre, dar să-l ia prin surprindere, asta nu putea. El era unul dintre acei oameni care o iau totdeauna înainte, care stau la marginea gropii încă înainte de-a începe doctorul să clatine din cap.

3

Sîmbăta asta perfidă era în stare, totuși, să-i mai dea încă o lovitură, dintr-o parte din care nu se aștepta. Cînd ajunse acasă, *mrs.* Smeeth era în oraș, și el luă masa singur, cu Edna, care se fîțîia de colo pînă colo și se ferea din calea lui. După ce mîncă, își fumă pipa vreo jumătate de oră, se învîrti prin casă, și apoi, cum după-amiaza trimitea cîteva sclipiri de soare palid ce se prelingeau pe Chaucer Road, ca un convalescent în drum spre casă, ieși să facă o plimbare. Soarta, care de data asta avea o sarcină ușoară, îi îndreptă pașii spre Clissold Park, unde-l aștepta lovitura.

Cele cincizeci de pogoane verzi ale Clissold Park-ului sînt înconjurate de kilometri și kilometri de acoperișuri de ardezie, ziduri de cărămidă, coșuri și pavele, și astfel, în mijlocul lor, parcul răsare poate ca o dovadă că lumea verde, mare și frumoasă, de munți, păduri. oceane, lumea plină de animale și de păsări strălucitoare mai există totuși pe undeva sau că cel puțin a existat odată. De ești cumva un chiriaș de prin Stoke Newington, n-ai de trecut decît un colț sau două ca să prinzi privirile blînde și luminoase ale unui cerb, să rămîi pe gînduri la priveliștea păsărelelor cu-atît de fantastice forme și culori, încît ți se pare cu neputință să crezi că sînt și ele la fel de reale ca și nordul Londrei, și că nu-s doar un vis zănatic. Stai acolo, cu un așternut de coji de alune și de pungi goale de hîrtie jur împrejurul tău, cu o cină de pe Stoke Newington în pîntece, care se luptă cu sucurile tale gastrice, și-auzi deodată un strigăt de junglă și-o aripă roșu cu verde din Orinoco îți trece ca săgeata pe dinaintea ochilor.

Sînt, totuși, legături între aceste două lumi. Una din ele ședea pe bancă lîngă domnul Smeeth și avea o barbă căruntă și scurtă și o pălărie tare de fetru, prăfuită.

— Da, spuse el, cu accentul cartierului, privind la păsărelele splendide, apoi la domnul Smeeth, apoi iar la păsărele, vrînd parcă să țină locului și păsărelele și pe domnul Smeeth, da, am fost pe-acolo de unde vin astea. Acolo-s cum sînt vră-

biile la noi, ai putea zice, așa-s de multe și de obișnuite. Și-s mai mari ca astea, daaa... și mai frumos colorate. Da-da, am fost pe-acolo de unde-s păsărelele astea.

— Adevărat ? rosti domnul Smeeth. Și cînd ați fost ? Nu de curînd, aș spune.

— Și să știți c-ați nimerit-o, domle. Acu patruzeci de ani, adică în vremile bune, cînd trăia regina Victoria. Ah, diavolilor ! exclamă el, adresîndu-se de data asta păsărelelor. Ce spuneți de asta, ai ? Acum patruzeci de ani. Am ieșit din marină acum treizeci și cinci de ani, dar prin locurile alea nu m-am mai dus cu cinci ani înainte de a mă fi retras pentru totdeauna din marină. Da, ultimii cinci ani i-am făcut în Atlanticul de Nord, și-acolo nu vezi nimic din ce-ți ia ochii pe-aici — numai ceață și ghețari, asta-i tot ce vezi pe-acolo, domle. Dar eu am apucat vremile cînd aduceam din astea în țară, ca toți marinarii din vremea veche. Da-da, am adus. Dacă nu mă credeți, întrebați poliția, ei știu tot ce trebe știut, nu-i așa, dom' sergent ?

Domnul Smeeth descoperi că o cunoștință a sa, un om din Stoke Newington și foarte bun jucător de *whist*, sergentul Gailey, de la secția locală, se apropiase de ei.

— Va să zică, domnu Lee, iar te-ai apucat să torni la minciuni ! Măi-măi-măi ! Ah, dumneata erai, domnu Smeeth ? Dumneata ești victima de data asta ?

— Ajunge, dom' sergent, ripostă prietenos domnul Lee, dumneata nu faci decît să-ți arăți ignoranța. N-ai văzut nimic în viața dumitale și nici nu cred c-ai s-ajungi vreodată să vezi ceva. Bună ziua.

Și o luă din loc.

— Îl cunoști, domnu Smeeth, nu-i așa ? zise sergentul Gailey. Oh, e-un bătrîn aiurit. Are o prăvălie cu lucruri de ocazie — mobile, și curiozități, și lucruri de-astea — mai devale, lîngă Green. Acuma o ține fiică-sa, dar e a lui prăvălia, și stă mult mai bine decît ai crede, diavolul ăsta bătrîn ! Nu poți să scoți nimic de la el, doar amintiri și sfaturi bune. E și ăsta un tip !

— Cînd a-nceput cu palavrele, credeam că are de gînd să mă ciupească de-un șiling, zise domnul Smeeth, pornind încet cu sergentul.

— L-ar fi luat fără jenă dacă i l-ai fi oferit, deși are cu ce să ne cumpere și pe dumneata și pe mine, domnu Smeeth, de cîteva ori. Cum au mai mers treburile în vremea din urmă ? Ia spune-mi, cum îl cheamă pe băiatul dumitale ?

— Vorbeşti de George ?

— Da, exact. George Smeeth, Chaucer Road... da ? Am văzut numele ăsta acum o zi, două, şi mi-am închipuit eu că trebuie să fie băiatul dumitale. E citat la North London, pe săptămîna viitoare, pe marţi, mi se pare.

— La North London ? ! Domnul Smeeth se opri şi se uită la sergent : Vrei să spui la tribunalul de poliţie ?

— Exact. Dosarul e pe rol marţi, mi se pare. Cum, nu ştiai ?

— Nu, fireşte că nu ştiam ! exclamă domnul Smeeth, uluit şi îngrozit. Vrei să spui că băiatul meu, George...

— Ei, domnu Smeeth, fii calm, fii calm ! Nu-i acuzat. E citat numai ca martor.

Domnul Smeeth răsuflă puţin; dar mai era încă perplex şi îngrijorat, iar sergentul, observînd, începu să-i explice :

— Nu înţeleg de ce nu ţi-a spus. E o chestie de astea cu furt de maşini. Vin toate pe capul nostru acum. Maşini care dau peste oameni şi pe urmă o şterg, maşini care se ciocnesc, maşini pierdute, maşini şterpelite... ehei ! să fie-al dracului ! numai maşini pe capul nostru ! Nu ştiu ce făcea poliţia pe vremuri, cînd era tracţiune cu cai. În orice caz, e-o chestie cu-o maşină de furat şi, cu un pic de noroc şi de cap, am dat de urma maşinii ăsteia la garajul unde lucrează în ultima vreme băiatul dumitale. E ţinut de un tip pe care-l cheamă Barrett şi, între noi fie vorba, eram de mai multă vreme cu ochii pe el. Ei, şi cum spuneam, Barrett ăsta a cumpărat maşina în chestie — maşină bună, aproape nouă, nu-mi aduc aminte marca, dar era o maşină *bună*, făcea parale — pe cinşpe lire. El nu neagă. Acuma, noi ne punem pe poziţia că el a cumpărat maşina ştiind că e furată, că nu era proprietatea individului care i-o oferea. Convingerea noastră este că el a mai făcut treburi de astea şi înainte, ba încă de multe ori. Şi cum spuneam, eram cu ochii pe el. Dacă nici ăsta n-a călcat strîmb, mă las de meserie ! C-or să-l condamne sau nu de data asta, nu ştiu. N-am făcut eu ancheta. Dar chestia asta cu cinşpe lire, asta cere un pic de explicaţie. N-o să treacă mult şi-or să spună că lor li se dau maşinile de pomană.

— Dar ce are George de-a face cu chestia asta ? întrebă domnul Smeeth, care nu se sinchisea de ce se petrecea în lumea maşinilor furate, dar se sinchisea foarte mult de fii-su, George.

— Oh, e-o nimica toată. El lucrează acolo, înţelegi, şi era acolo cînd maşina a fost adusă la atelier, şi-aşa mai departe.

N-avem nimic împotriva lui, natural. O să fie întrebat să spună ce-a văzut.

— Slavă domnului că-i numai atît! Am tras o spaimă, n-am ce zice, domnule sergent... Nu vreau să spun cu asta, ţine seama, nu vreau să spun că am crezut, măcar o clipă, că băiatul meu ar putea fi amestecat în ceva necinstit. Nu prea îl văd cît ar trebui, de la un timp încoace, şi el îşi merge drumul lui, dar sînt sigur că băiatu-i cum nu se poate mai cinstit.

— Te cred că e, zise sergentul Gailey, cu o cordialitate cam silită, care scăzu, şi ea, imediat, la un ton mai circumspect. Dar, cu toate astea, domnu Smeeth, trebuia să-ţi fi spus, ştii. Şi încă ceva. Scoate-l de la atelierul ăla şi de la Barrett. Acolo e în companie proastă. N-are importanţă dacă marţea viitoare Barrett scapă de la judecată fără puşcărie şi acuzarea cade la pămînt, nu te uita la asta; scoate-ţi băiatul de-acolo şi fereşte-l de Barrett ăsta. Dacă nu-l putem dovedi de data asta, îl dovedim noi data viitoare, şi pentru escroci de-ăştia totdeauna vine şi-o „dată viitoare". Eu nu mi-aş lăsa băiatul într-o asemenea dugheană.

— N-avea nici o grijă pe chestia asta, domnule sergent! îl asigură domnul Smeeth cu glasul tremurînd de emoţie. George n-o să mai rămînă acolo nici o singură zi măcar. Asta, fără vorbă! Şi te rog să mă crezi că-ţi sînt foarte îndatorat că mi-ai spus, domnule sergent, foarte îndatorat.

— E-n regulă, domnu Smeeth! Am considerat că e mai bine să ştii şi dumneata. Încotro mergi?

— Direct acasă. Ăsta-i drumul meu acum, răspunse domnul Smeeth, şi porni, cît putu de repede, spre Chaucer Road.

Era încă destul de alarmat şi de mirat, pentru că a avea de-a face cu tribunalul de poliţie nu intra de loc în felul lui de viaţă, avea oroare de aşa ceva, dar mai ales era indignat, indignat la gîndul că afacerea asta, care-l purta pe George înaintea tribunalului şi putea să-l ducă pe patronul lui la puşcărie, îi fusese ascunsă. Ştia oare nevastă-sa de toată povestea, şi i-o ascunsese lui cu bună-ştiinţă? O şi auzea spunîndu-i lui George: „Acuma, nu te apuca să-i spui tatii ceva de încurcătura asta. Ştii cum e el." Da, ceva cam în felul ăsta. Dacă într-adevăr ea era în stare să facă una ca asta, atunci, da, atunci *va fi* ceartă mare! Era ceva serios. Pe cuvîntul meu, ce viaţă! Nu ştii niciodată ce te-aşteaptă.

Ajunse acasă, ca să constate că nevastă-sa nu se întorsese încă. Edna, cu prietena ei Minnie Watson, se stricau de rîs în sufragerie.

— Numai un moment, Edna, am nevoie de tine, o chemă el sever.

Fata îl urmă în odaia cealaltă.

— Unde-i George ?

— Nu știu, tată. Cred că e la lucru, la atelier. Dar ce s-a întîmplat ?

— Tu știai ceva de afacerea aia cu citarea la tribunalul de poliție ?

Edna rămase cu ochii la el, încremenită, cu gura căscată, mînjită de ciocolată.

— Care afacere cu tribunalul de poliție ? Despre ce vorbești, tată ? Are ceva de-a face cu George ?

— Lasă asta acuma. Zici că nu știi nimic de chestia asta ?

Nu lăsa de loc impresia că ar fi știut, dar domnul Smeeth își spuse, obosit, că niciodată nu puteai fi sigur cu copiii ăștia, atît de bizari și de enigmatici.

— *All right*, n-are importanță. Unde-i atelierul ? Atîta lucru cred că poți să-mi spui.

Edna îi dădu indicații precise, și zece minute mai tîrziu era acolo, în fața unui George, cu o înfățișare pe care nu i-o cunoscuse, într-o salopetă murdară, unsuroasă, făcînd ceva de neînțeles pentru el în măruntaiele unui automobil. Probabil era surprins să-l vadă pe tatăl său acolo, dar nu făcu decît să ridice din sprîncene și să zîmbească. George încetase, de la o vreme, să mai manifeste cel mai mic semn de mirare.

Spunîndu-și că acesta era fiul său, care pînă mai ieri fusese doar un copil, domnul Smeeth îl privi cu aspră severitate și, adunîndu-și toate forțele de autoritate paternă, îi zise, scurt :

— Spală-te, ia-ți pălăria și paltonul, și hai !

— Ce vrei să spui, tată ? Ce s-a-ntîmplat ? S-a-ntîmplat ceva acasă ?

— Nu, nimic, dar fă ce-ți spun eu.

— Bine, dar nu pricep nimic !

— Of, dacă ai de gînd să stai la discuție, hai afară, spuse nerăbdător domnul Smeeth și porni înainte spre stradă. E vorba de chestia cu tribunalul de poliție. De-abia acuma am aflat de ea.

— Oh... pricep... zise George, rar.

— Îmi pare bine că pricepi. Mi-ar fi părut mai bine să fi priceput ceva mai devreme, zise tatăl său cu amărăciune. De ce nu mi-ai spus și mie ? Trebuie să vină un sergent de poliție să mă anunțe de ce i se-ntîmplă propriului meu fiu ?!

— Pentru asta nu-i nevoie să te porţi aşa cu mine, tată. N-am făcut nimic, şi-or să-ţi spună şi ei că n-am făcut nimic, ai să vezi.

— Ştiu tot. Şi nici n-ai să mai faci nimic. De asta am şi venit pîn-aici. Ai terminat cu ăştia, George. Am fost avertizat să nu-ţi mai permit să rămîi aici, deşi nu era nevoie de nici un fel de avertisment pentru asta. N-am poftă să te văd amestecat în asemenea afaceri. Aşa că te poţi duce să le spui c-ai terminat cu ei, chiar acum, în minutul ăsta.

— Oh, dar nu le pot face o figură ca asta, tată. Avem de lucru.

— Nu mă interesează cît aveţi de lucru, George. Tu trebuie să termini cu ei.

— Oh, bine... dacă tu crezi aşa, tată... Dar ascultă, trebuie să termin măcar treaba pe care am început-o.

— Şi cît durează asta ?

— Zece minute. Un sfert de ceas. Nu cred să mă ţină mai mult.

— *All right !* zise domnul Smeeth încruntat. Te aştept.

Şi aşteptă douăzeci de minute. După acest răstimp apăru şi George, spălat, periat şi fără salopetă.

— Puteam să-mi pierd salariul pe săptămîna asta plecînd aşa, pe nepusă masă, îi spuse el tatălui, dar mi-au plătit, sînt băieţi buni.

— Cine „sînt" ?

— Mai e aici un tip, care-i tovarăş cu Barrett, unu, îl cheamă McGrath, ăsta da, ăsta-i un adevărat mecanic de motoare, să ştii !

— Şi e şi ăsta o poamă ?

— Nu mai mult ca alţii. McGrath e cinstit.

— Spune-mi un lucru, George, zise domnul Smeeth, oprindu-se şi privind foarte sever la fiul său, mama ştia ceva de afacerea asta cu tribunalul de poliţie ?

— Natural că nu, tată. Doar nu era să m-apuc să-i spun *ei !*

— Aha, zise domnul Smeeth, uşurat să constate că n-a fost la mijloc o conspiraţie generală. Dar *mie* de ce nu mi-ai spus, măi băiatule ? Nu-mi intră în cap cum ai putut să-mi ascunzi un lucru ca ăsta.

Mergeau din nou acum.

— Oh, n-am vrut să te mai necăjesc şi eu, răspunse George rece. Ştiam că dacă spun, o să fie atîta discuţie şi agitaţie... Şi nu era nimic în fond care să merite să-ţi faci nervi. Doar nu

sînt vinovat cu nimic. Nu după mine umblă ei să mă bage-n belea, nu ?

Să nu-ţi vină să crezi. Domnul Smeeth renunţă să mai înţeleagă. Da, uite, băiatul lui, care pînă mai alaltăieri, ca să zic aşa, se juca pe duşumea cu trenul mecanic, şi care acuma-ţi vorbea pe tonul ăsta, atîta de rece, de parcă ar fi fost sergentul Gailey, sau mai ştiu eu cine ! Domnul Smeeth mai aşteptă un minut sau două, apoi întrebă, foarte liniştit :

— Dar de maşină, George, ştiai că era de furat ?

George surîse. Nu era rînjet, crispare, nimic de felul ăsta ; un surîs deschis, sincer :

— Nu *ştiam*, dar aveam şi eu opiniile mele în chestia asta. Şi încă în vreo cîteva alte chestii.

— Vrei să spui că îţi dădeai seama ce se întîmpla acolo şi n-ai făcut nimic ca să-i împiedici ?

Domnul Smeeth era năucit, zdrobit !

— Ce puteam să fac, tată ? Dacă m-ar fi amestecat şi pe mine, era altceva. Dar nici n-au încercat. Şi nu e cazul să te necăjeşti, pentru că, oricum, nu mă băgam. Să cumperi maşini şterpelite aşa, e-afacere murdară, dacă vrei să ştii. Barrett e-un dobitoc, deşi nu-i băiat rău. La drept vorbind, cu mine s-a purtat foarte frumos. Nu se pricepe la maşini nici de doi bani, nu-i ca McGrath. Impresia mea e c-a fost *silit* să preia cîteva din maşinile alea. Am văzut vreo trei tipi care-au venit la el şi nu mi-a plăcut de loc mutra lor — adevăraţi bandiţi. Dar ia seama, tată, de ştiut eu nu *ştiu* nimic de maşinile alea, nu uita.

Băiatul vorbea de cumpărarea maşinilor furate ca şi cum ar fi fost vorba de-o simplă slăbiciune din partea lui Barrett, un fel de distracţie stupidă. Nu părea să fie cîtuşi de puţin impresionat sau speriat. Domnul Smeeth nu mai pricepea nimic. Se simţea întocmai ca şi cum ar fi crescut un băiat care-ar fi devenit deodată... indian, sau mai ştiu eu ce. Băiatul era cuminte, n-aveai ce spune ; renunţase la atelier fără să facă tărăboi, dar, cu toate astea, punctul lui de vedere se constata a fi la o distanţă incomensurabilă de ceea ce tatăl său ar fi putut să conceapă.

— Trebuie să-ţi spun că nu-mi place să te aud vorbind în felul ăsta, George, zise el. Am impresia că tu nu-ţi dai seama de gravitatea cazului. E-o afacere penală, e-o chestie de poliţie, şi tu vorbeşti despre ea ca şi cum ar fi un ceai dansant sau mai ştiu eu ce. Vorbeşte tu aşa, şi nici nu ştii unde-ai să te pomeneşti.

— E-n regulă, tată, răspunse George îngăduitor. Nu-ţi bate capul. Pot să-mi port şi singur de grijă.

— Bine. Dar ai să-ţi porţi de grijă în altă parte decît pînă acum, îi spuse domnul Smeeth.

— Oh, şi-aşa tot mă gîndeam să plec de-acolo, zise George cu un aer degajat.

— Cred şi eu ! Şi slujba pe care ai să ţi-o găseşti tu singur de data asta, cum zici, va fi, sper, într-un domeniu în care poliţia să nu aibă de ce-şi vîrî nasul. Ar fi mai bine dacă mi-ai spune şi mie două vorbe înainte. E uşor să-ţi faci un nume prost, ştii, măi băiete, chiar dacă personal tu nu comiţi nimica rău.

George, care lăsa impresia că trăieşte într-o lume unde faima proastă părea să nu conteze, o lume pe care tatăl său nu o cunoştea, nu găsi cu cale să răspundă ; fluiera încet, păşind nepăsător. Cînd ajunseră acasă, îi aştepta ceaiul, cu *mrs.* Smeeth îndărătul ceainicului. Fu surprinsă să-l vadă pe George intrînd o dată cu tatăl. Domnul Smeeth îi aruncă o privire care părea să spună : „Ceartă, neceartă, trebuie să recunoşti că de data asta e vorba de ceva grav", şi-i reteză întrebările zicînd :

— O să stăm de vorbă pe chestia asta mai tîrziu, mamă.

Îndată ce amîndoi copiii ieşiră din odaie, îi povesti cele întîmplate, şi ea îl ascultă cu toată atenţia, dîndu-şi imediat seama că istoria era mai gravă decît oricare ceartă.

— Foarte bine ai făcut, tată, fu ea de părere, după ce domnul Smeeth termină de povestit.

— Cred că îţi dai seama, adăugă el, nu fără amărăciune, că băiatul poate să rămînă o bucată de vreme fără slujbă, şi asta înseamnă că nici unul dintre ei să nu cîştige un ban. N-are importanţă, fireşte, dar, totuşi, trebuie să fim cu băgare de seamă.

— George o să-şi găsească el repede ceva. Totdeauna îşi găseşte, spuse ea, încrezătoare. M-aş mira să nu-şi fi pus ochii pe ceva mai bun. Ce-ai făcut tu ai făcut foarte bine, dar acuma lasă-l pe băiat în pace şi nu-ţi mai bate capul. Îşi găseşte el ceva.

Întîmplarea păru să constituie un bun prilej de a-i povesti ce se petrecuse în prima parte a acestei zile pline de evenimente, referindu-se în special la zvonul neliniştitor cu privire la domnul Golspie. Dar ea nu vru s-asculte. Se transformă imediat în nevasta cu care se certase, se mulţumi doar să asculte, cu o politeţe distantă, cîteva cuvinte, se scuză, strînse tacîmurile de ceai cu un aer de distincţie şi demnitate, aşa cum ar

fi procedat o ducesă în vizită la un pîrlit. Domnul Smeeth fu lăsat să-şi fumeze pipa singur, făptură solitară într-o lume imensă, sumbră, misterioasă, de ziduri care trosneau, de temelii gata să se surpe, şi unde orice rafală de vînt aducea ecouri şi zvonuri de catastrofe.

4

Marţi dimineaţă domnul Golspie şi domnul Dersingham au stat de vorbă mai bine de o oră în biroul direcţiei, şi domnului Smeeth, a cărui principală sarcină în timpul acesta era să examineze răspunsurile primite la anunţul dat de „Twigg & Dersingham" pentru angajarea unui băiat de birou, îi venea greu să-şi concentreze atenţia pe aceste scrisori destul de monotone, toate scrise în caligrafie rondă şi începînd foarte frumos, dar prostindu-se către sfîrşit. Era curios să afle ce se petrece în biroul direcţiei. Din cînd în cînd auzea voci ridicate şi la un moment dat, cînd uşa se întîmplă să rămînă o clipă deschisă, glasul sonor al domnului Golspie pătrunse pînă în biroul comun, dar în clipa următoare uşa fu închisă la loc. Imediat după unsprezece jumătate, clopoţelul din biroul direcţiei fu auzit sunînd dramatic. Îi răspunse *miss* Sellers, care era acum cea mai mică în grad, şi se întoarse spunînd :

— Domnu Smeeth, domnu Dersingham vă roagă să veniţi pînă la el.

Biroul direcţiei era plin de fum de havană şi de ţigări, iar domnul Golspie, care şedea în faţa focului, cu picioarele larg desfăcute, domina categoric scena. Domnul Dersingham şedea la birou, era cam ciufulit şi roşu la faţă şi, în mod vizibil, nu se simţea în largul său.

— Ahha, exclamă domnul Golspie, uite-l pe Smeeth ! El o să pună puţin lucrurile la punct. Ştii, Smeeth, dacă eu aş fi fost tot atît de ordonat ca dumneata, dacă m-aş fi priceput tot atît de bine la aşternut şi la adunat cifre pe hîrtie în fiecare zi, fără să le uit, astăzi aş fi fost un om bogat.

— Ei da, dar eu nu sînt un om bogat, domnu Golspie, zise domnul Smeeth, surîzînd nervos.

— Nu. Dar eu n-am spus că dac-aş fi ştiut numai asta şi nimic altceva, mă-nţelegi ? Ce-am vrut eu să spun este că dacă aş fi putut face ce faci dumneata, *plus* ceea ce ştiu eu să fac, aş fi fost astăzi om bogat şi n-ai fi dat de mine în lada asta

de gunoi, pricepi ? Și-acuma, Dersingham, dacă ai de gînd să faci gologani, dar știi, gologani, nu glumă, să strîngi o avere mare, nu trebuie decît să fii ca mine și ca Smeeth, ăsta de-aici, amîndoi laolaltă, doi într-unu. Foarte simplu.

Domnul Dersingham dădu din cap, vag. Nu-l interesa pălăvrăgeala asta și nu-i plăcea nici tonul, pentru că vocea domnului Golspie coborîse și căpătase o notă batjocoritoare. Schimbă o privire cu Smeeth și începu :

— Uite despre ce este vorba, Smeeth. Domnul Golspie și cu mine am stabilit un nou aranjament. Am să ți-l explic...

— Lasă, am să-i explic eu, interveni domnul Golspie brutal. E destul de simplu. Pînă acuma eu îmi primeam comisionul meu de la toate afacerile astea cu „Baltica" imediat după livrarea mărfii către clienții voștri, nu-i așa ? Așa-i. Ei, pentru mine asta-i prea lent. Eu nu vreau să-mi mai aștept banii atîta vreme. Unele dintre comenzile astea din urmă se-ntind pe luni de zile.

— Da, și nu uita cît avem noi de așteptat pentru banii noștri, Golspie, zise domnul Dersingham, sau, mai precis, cît o să am eu de așteptat pentru ai mei.

— Foarte adevărat, domnule, interveni Smeeth, care știa mai bine decît Dersingham cît durează pînă poți ajunge la lichidarea unui cont.

— Asta-i treaba voastră ! răspunse domnul Golspie, în felul lui cordial și brutal totodată. Nu vreau să scot din nou în evidență faptul că dacă n-aș fi fost eu, n-ați fi avut nici comenzi și nici bani de încasat, fie că-i încasați anul ăsta, fie că anul viitor.

— Da, asta așa-i, Golspie. Sînt de acord. Dar n-ai nevoie să insiști atîta, să-mi vîri asta-n ochi.

— Să-ți vîr în ochi ! rîse Golspie. Vorbești ca și cum ai avea ceva de regretat. Nu-i aici nimic de vîrît în ochi, decît o mulțime de afaceri noi și bune. În orice caz, Smeeth, asta-i chestia. Eu nu pot s-aștept pînă se fac livrările la toate comenzile astea mari și multe. Eu îmi vreau comisionul meu la comenzi așa cum se află ele acuma. Sînt comenzi ferme. Dincolo, marfa-i în regulă, după cum știți și voi. Oamenii voștri de-aici sînt solvabili, nu ? Așa că eu îmi vreau partea mea acuma. Nu sînt atît de tare la socoteli ca dumneata, dar mie așa mi-a ieșit, la zi. Îi întinse o foaie de hîrtie : E un total aproximativ, firește.

Putea foarte bine să fi fost aproximativ totalul, dar ce-i văzură ochii domnului Smeeth era un total surprinzător de mare.

— Măricel, ai ? Mai mare decît te gîndeai, nu ? Asta îți dovedește ce comenzi frumoase au intrat recent.

— Da, așa-i, domnu Golspie, zise Smeeth, privind din nou la cifra de pe foaia de hîrtie.

— E-adevărat. Fața domnului Dersingham se lumină la gîndul acesta. Continuă : Foarte frumoase. Firește, e... cum se zice... fenomenal... un avînt neașteptat, știi, pentru că au comandat materialele astea ale dumitale anticipat, cît au putut de repede.

— Era și de așteptat, spuse domnul Golspie, privindu-și vîrful havanei.

— Dumneavoastră doriți să verific cifra, bănuiesc ? întrebă domnul Smeeth, privind de la unul la celălalt.

Domnul Golspie căscă.

— Exact. Cînd crezi că poți fi gata cu socoteala la centimă, la zi, Smeeth ? Pînă mîine dimineață, da ? *All right !* Și dumneata ai să vezi cum poți aranja cu plata, Dersingham, nu ? Da-da, știu cum stau lucrurile, mi-ai spus, dar dacă poți să-mparți totalul în trei vărsăminte, să zicem, și primul cec să mi-l dai săptămîna asta, iar celelalte două cît de curînd ai să poți, îmi convine. Acuma, vă las să vă descurcați. Am să trec după-amiază pe-aici.

Nu rostiră o vorbă pînă nu se auzi ușa de-afară trîntindu-se în urma domnului Golspie și zgomotul pașilor pierzîndu-se pe palier. Acum li se părea că se află într-o cameră mult mai mare. Domnul Dersingham însuși arăta mult mai mare.

— Ia loc, Smeeth, zise el, și își aprinse iar o țigară.

Se uitau unul la altul prin norul de fum.

Domnul Dersingham rîse scurt.

— Amicul Golspie a strîns rău șurubul astăzi. Of, doamne ! Smeeth — îți vorbesc foarte sincer, și te rog foarte mult, chestia asta să rămînă numai între noi — tipul ăsta a început să-mi calce pe nervi. Nu-i de loc de meserie, absolut de loc ! E-adevărat, a adus toate afacerile cele noi, dar — doamne-dumnezeule ! — nu te lasă nici o clipă măcar să uiți asta. De n-am fi fost într-o situație atît de dificilă cînd a apărut el, zău, nu știu, dar cred că i-aș fi spus să-și ia marfa și să se ducă unde-i place. Să nu scoți o vorbă, Smeeth, pentru dumnezeu ! Dar prea am multe pe inimă, și trebuie să mă mai descarc și eu cîteodată. Devine din ce în ce mai obositor. Vorbește de pus

şaua pe oameni, sau cum îi mai place lui să spună ! E cel mai lăudăros fanfaron din cîţi am cunoscut. Or fi afacerile afaceri, dar dă-mi un *gentleman* cu care să fac afaceri. Un prieten al meu, maiorul Trape — am fost împreună la „Worrell" — l-a întîlnit pe individ la mine acasă, îndată după venirea lui, îl invitasem la masă, într-o seară — prima şi ultima dată — şi Trape, în jumătate de oră, l-a pătruns şi răspătruns, şi de cîteva ori de-atunci mi-a spus că n-ar lucra cu un asemenea om, mai ales în acelaşi birou, nici dacă i-ar aduce pe tavă afaceri de-un sfert de milion ! Şi, pe deasupra, devine din ce în ce mai plicticos. Uff !

— Da, domnu Dersingham, în afaceri întîlneşti fel de fel de oameni, nu-i aşa ? opină domnul Smeeth, mirat de-o asemenea izbucnire.

— Aşa s-ar părea, răspunse domnul Dersingham cu amărăciune.

Cîteva momente nu mai spuse nimic, dar faţa i se lumina progresiv. Apoi continuă :

— Cu toate astea, nu încape vorbă, facem afaceri bune. Totalul lui Golspie — nu cred să fi exagerat el, chiar dacă-i aproximativ — m-a surprins, şi natural că el a încasat comisioane frumuşele şi din ce s-a vîndut pînă acum. Nu-i aşa ?

— Presupun că noul aranjament e *all right*, rosti domnul Smeeth cu îndoială.

— Dacă vrei să spui că ne-ncurcă al dracului, sînt de acord cu dumneata. Asta aşa e. Uită-te la ce trebuie să-i plătim... şi vrea toţi banii în astea două-trei săptămîni care vin... spune că are de lichidat o mulţime de datorii vechi, dumnezeu ştie unde ! Despre asta voiam să-ţi vorbesc. Trebuie să fim foarte prudenţi. Nu ştiu cît speri dumneata să încasezi în următoarele două săptămîni, dar am impresia că va trebui să solicităm banca să ne scoată din încurcătură. Asta nu prezintă nici o dificultate, fireşte, pentru că am să mă duc la Townley, să-i explic care-i situaţia.

Domnul Smeeth dădu din cap afirmativ.

— Da, bine, presupun că-i în regulă, domnu Dersingham, spuse el încă o dată, tot cu îndoială în glas.

— Ce vrei să spui, Smeeth ?

Domnul Dersingham devenise puţin nervos.

— Hm, şovăi el. Nici eu nu ştiu prea bine. Mă întreb doar dacă-i în regulă ce facem.

— Ah, nu mai repeta mereu acelaşi lucru ! izbucni Dersingham enervat. Fireşte că-i în regulă ce facem ! Nu-s nebun. Ne-ncurcă rău şi n-aş face-o dacă s-ar putea să n-o fac, dar e-n regulă. Sînt foarte mulţi care lucrează cu comision şi au aranjamente de felul ăsta, primesc banii imediat, la confirmarea comenzii.

— Tot ce se poate, domnu Dersingham. Dar dumneavoastră vă referiţi la voiajori obişnuiţi, nu-i aşa, oameni care primesc un comision foarte mic, nu ca acesta...

— Nu, nu mă refer la ei. Mă gîndesc la alţi tipi, la tipi care... ăăă... lucrează în stil mare... răspunse domnul Dersingham, destul de vag.

— Dar dacă se-ntîmplă ca domnul Golspie să ne părăsească ? Nu pot să nu mă gîndesc şi la eventualitatea asta, ştiţi, domnu Dersingham...

— De ce să ne părăsească ? Imposibil ! Cîştigă destul de bine, nu ? Scoate mai mult decît scot eu. Da, ştiu la ce te gîndeşti, Smeeth, şi ştiu ce ai de gînd să-mi răspunzi. Vrei să spui că nu există nimic care să-l împiedice să treacă la altă firmă din branşa noastră dacă i se oferă condiţii mai bune. Sau altceva. Ar putea să vîndă toată reprezentanţa... a prins-o bine-n gheare, înţelegi, Smeeth ? Ştiu, am informaţiile mele... toată marfa de la „Baltica" ar putea s-o paseze altcuiva, şi-apoi s-o şteargă.

— Asta e, domnu Dersingham. M-am gîndit la ambele posibilităţi.

— Şi eu la fel, Smeeth. Nu-ţi mai bate dumneata capul. Nu-ţi reproşez că eşti circumspect — e spre cinstea dumitale, şi eu ştiu că eşti un om de perfectă încredere — dar nu trebuie să-ţi închipui că sînt venit pe lume de ieri. Nu pretind că sînt un om de afaceri înnăscut, unul dintre rechinii ăştia înrăiţi şi vicleni din City, nu-i de loc genul meu, Smeeth, şi dacă mi-aş putea permite, mîine m-aş retrage din afaceri, să trăiesc undeva la ţară, în linişte şi un pic de confort, dar am şi eu un dram de experienţă şi nu-s nebun, ştii. Oh, nu ! strigă el cu încredere domnului Smeeth, şi poate şi zeilor care stăteau să-l asculte. M-am gîndit la toate astea de o bucată de vreme, şi azi-dimineaţă, cînd a venit cu ideea lui cu comisionul, şi a vrut să ne lichideze dintr-o mişcare — pentru că în fond la asta se reduce operaţia, deşi el şi-a cîştigat cinstit partea lui, ştii, trebuie să recunoaştem — i-am spus o vorbă, două pe chestia asta.

— Oh, îmi pare bine, domnu Dersingham ! exclamă domnul Smeeth, vădit uşurat.

— Da. Şi el mi-a luat-o înainte într-o oarecare măsură. Eu mă declar de acord să-i plătesc comisionul lui cît de curînd cu putinţă, iar el îmi va semna un angajament prin care promite să nu cedeze reprezentanţa altcuiva şi să ia măsuri ca aceasta să ne rămînă nouă în cazul cînd el se decide să plece. E destul de corect, nu ? Asta trebuie s-o recunoşti. De fapt, noi avem de cîştigat de pe urma acestui nou aranjament. Nu facem decît să-i plătim ceva mai devreme ceea ce i se datorează, iar pe de altă parte, ne asigurăm de afacere. Dacă Golspie pleacă după ce semnează acordul — şi astăzi după masă mă duc la avocaţii mei să mi-l redacteze, că vreau să-l facem aşa cum trebuie — atunci ne lasă nouă afacerea, pe seama noastră, aşa că, de fapt, cu cît pleacă mai repede, cu-atit mai bine. Şi am să-ţi mai spun ceva, Smeeth. După ce o să semneze acordul, o să trebuiască să se mai lase de şmecheriile lui ieftine, de tonul ăla infect al lui de zeflemea, pentru că n-am de gînd să-l mai suport multă vreme. Nici n-o să mai fie nevoie după asta ! Şi vocea domnului Dersingham avea acum un accent de triumf, în timp ce încerca să ia atitudinea unui om de afaceri abil. Nu m-am gîndit niciodată la asta, în orice caz nu în mod serios. Nu mi-am dat seama că pe urmă, dacă nu-i convine, n-are decît să-şi ia catrafusele... dacă sezisezi ce vreau să spun. O să trebuiască să mai schimbe placa, slavă domnului !

— Da, înţeleg, domnu Dersingham, rosti rar domnul Smeeth. Nu-i curios cum de nu s-a gîndit şi el la asta ?

— Oh, el vrea să se vadă cu banii-n buzunar. Aici îi e gîndul. Şi-n afară de asta, poate îşi imaginează că mie îmi plac manierele lui, şi că-mi face plăcere să-mi aducă aminte aproape în fiecare zi că de n-ar fi fost el, firma nu s-ar fi putut ţine pe picioare. Ascultă-mă pe mine, fanfaronii gălăgioşi nu se gîndesc niciodată la ce se poate petrece în capetele celorlalţi.

— Nu cred nici eu ca domnul Golspie să se sinchisească prea mult, încuviinţă domnul Smeeth, gînditor. Dar eu nu-l prea văd în aceeaşi lumină ca dumneavoastră, domnu Dersingham, deşi dumneavoastră îl cunoaşteţi mai bine, trebuie să admit. Dar, nu ştiu...

— Nu te supăra că-ţi spun aşa, de la obraz, Smeeth, zise domnul Dersingham, zîmbindu-i, dar sînt uneori momente cînd laşi impresia c-ai fi o babă fricoasă, şi nu ştiu dacă cel de-acuma nu-i unul dintre aceste momente. Nu, te rog, nu te supăra, ştiu că dumneata eşti un om de treabă şi mărturisesc cinstit că nu mi-ar plăcea să m-avînt în afacerea asta fără dumneata. Acuma, uite, controlează totalul cum trebuie, cît de

repede poţi, şi spune-mi şi încasările probabile din viitoarele două săptămîni, ce avem disponibil, şi tot ce mai trebuie. După asta o să stabilim cum facem. Ne-am înţeles, da ?

Partea din urmă a acestui discurs fu rostită pe un ton atît de prietenos, încît domnul Smeeth nu putu să se supere pentru epitetul „babă fricoasă". Ieşi din cameră cu sentimentul că ar fi trebuit să fie convins, şi aproape simţindu-se ruşinat faţă de sine însuşi că nu putea împărtăşi explozia subită de încredere a domnului Dersingham. Cu toate acestea, rămînea în picioare faptul că el mai avea îndoieli în suflet. Era în tonul domnului Dersingham ceva care îl făcea să se crispeze. Nu-i plăcea, prea i se părea lesnicioasă o asemenea lichidare a domnului Golspie ; trebuia să fie pe undeva un clenci. Şi îşi dădea seama că domnul Dersingham apuca, în raporturile lui cu domnul Golspie, pe o cale greşită. Ce se ascundea dedesubtul celor povestite de Turgis, aflate de la fata lui Golspie ? Se întreba dacă n-ar fi trebuit să pomenească ceva despre asta, dar înlătură repede eventualitatea. Ştia el, domnul Dersingham, ce face. În orice caz, vorbea ca şi cum ar fi ştiut. Cu siguranţă, ca şi cum ar fi ştiut chiar prea mult. Domnul Smeeth, cu mintea lui temătoare, simţea totdeauna un fel de uşoară alarmă cînd cineva — oricine — era prea încrezător, prea sigur de victorie. E mai bine să fii circumspect.

Se aşeză la pupitrul său, cu diferitele registre în faţă, ca să extragă cifrele exacte. În ora care urmă se cufundă în ele, fericit, simţindu-se la el acasă în lumea asta de cifre imuabile şi de coloane care se soldează, lumea aceasta în care era de ajuns să ai suficientă răbdare pentru ca toate să iasă, să se potrivească perfect, superb.

5

— Şi cum îi mai merge domnului Benenden ? întrebă domnul Smeeth.

Intrase în tutungerie, întorcîndu-se de la masa de prînz, miercuri, şi găsise îndărătul tejghelei tot pe nepoata cea plinuţă.

Femeia îşi aminti de el, zîmbi, îndată ce-l văzu, la perspectiva unei conversaţii, după care luă un aer trist, pentru că tema conversaţiei urma să fie accidentul suferit de unchiul ei. Apoi se fixă la un compromis echitabil între aceste două atitudini.

— Nu-i chiar atît de bine cît ar fi de dorit, mulţumesc, răspunse ea. Acum, că-i internat acolo, l-au examinat în amănunt, şi au găsit o mulţime de lucruri care nu sînt cum ar trebui. N-a vrut niciodată să se ducă la un doctor, n-avea încredere în ei, zicea, ştiţi, e stupid. Nu, nu e numai accidentul, cu toate că e destul de grav şi ăsta. Dar l-au examinat, înţelegeţi, şi-acuma zic că starea lui generală e proastă. Poate că vor trebui să-l opereze.

— Asta nu-i bine de loc, nu-i aşa? Şi ce are, în fond?

— N-aş putea să vă spun. Ştiţi cum sînt la spitalele astea. Chiar cînd ştiu, nu scot o vorbă. Am fost duminică să-l văd, şi i-am spus de prăvălie şi de toate. Nu sînteţi dumneavoastră domnu Bromfield?

— Nu. Numele meu e Smeeth.

— Domnu Smeeth. Da, aşa-i. A pomenit şi numele dumneavoastră.

— Da? Adevărat? Domnul Smeeth simţi toată satisfacţia pe care o încearcă cineva cînd este remarcat, indiferent de cine. Zise: A întrebat probabil dacă am fost pe-aici. Da? Ei, aş dori să-i spuneţi cît de rău îmi pare că-i internat. Spuneţi-i că Fundătura Îngerilor nu mai e aceeaşi fără el. Şi că sper să se înzdrăvenească din nou, curînd.

— Da, cu plăcere. Tînăra femeie plinuţă ezită o clipă: Uite ce voiam să vă spun, domnu Smeeth. Dacă se-ntîmplă s-aveţi o jumate de oră liberă astăzi după-amiază, poate aţi trece pe-acolo să-l vedeţi. E zi de primire azi, ştiţi, la spital... De la trei la patru. Mama se duce pe la trei jumate, dar dac-aţi putea trece să-l vedeţi, să schimbaţi cu el o vorbă, două, să-i spuneţi cum e vremea pe-afară... imediat după trei, înainte de-a trece ea, o să fie atît de fericit! Dar poate că sînteţi ocupat?...

— Nu ştiu. Domnul Smeeth se gîndi, apoi se uită la ceas. Cred c-am să trec. N-o să dureze mult s-ajung pîn' la „St. Barth". Unde-l găsesc?

Femeia îi dădu toate indicaţiile necesare. Smeeth îşi aduse atunci aminte că avea de gînd să stea puţin de vorbă cu „Brown & Gorstein", care-şi aveau sediul imediat lîngă Old Street. Putea să se ducă întîi la spital şi să treacă pe urmă pe la „Brown & Gorstein". Nu se arăta să fie o după-amiază prea încărcată şi mai avea încă trei sferturi de oră la dispoziţie în care să lichideze unele mărunţişuri, la birou, înainte de a pleca.

La 3 se afla la Little Britain, sub nenumăratele ferestre cu perdele albastre ale aripii noi a spitalului „St. Bartholomew". Pe cînd traversa strada, ceva uriaş, pe cer, în stînga, îi atrase

atenţia şi-l făcu, după ce ajunse pe trotuar, să se oprească şi să privească într-acolo. Era cupola Sfîntul Paul, şi niciodată pînă atunci nu o văzuse atît de masivă şi de majestuoasă, aproape înspăimîntătoare. Niciodată pînă atunci nu văzuse cupola de la distanţa asta şi sub acest anume unghi, şi îi făcea acum impresia că o vede pentru prima oară. Parc-ar fi fost într-un alt oraş. Capacitatea sa de a se lăsa surprins fu şi ea, o dată, stimulată, şi întreaga după-amiază, chiar după ce ajunse la birou, nu se domoli de loc. Spaţiul vast dintre intrarea principală a spitalului şi piaţa Smithfield era plin cu căruţe, din care se degaja un foarte pronunţat miros de carne, venite pentru tîrgul din piaţă. Un puhoi de oameni din ce în ce mai dens, majoritatea femei, purtînd fiecare pungi de hîrtie şi bucheţele de flori, năvălea pe poarta spitalului. Totul i se părea foarte ciudat. De ani de zile nu se mai apropiase de vreun spital şi nu vizitase niciodată pînă acum unul de asemenea proporţii. Era ca şi cum ai fi intrat într-un orăşel fantastic, o stranie cetate în mijlocul altei cetăţi. Păşi pe sub arcadă şi se pomeni într-o curte mare; un patrulater cu o fîntînă la mijloc. Şi aici era aceeaşi animaţie ca într-un tîrg, dar nu semăna cu nici unul dintre tîrgurile pe care le văzuse pînă atunci în viaţa lui. Doctori în halate albe şi studenţi cu capetele descoperite intrau şi ieşeau în grabă pe nenumărate uşi ; surori în uniforme albe ca zăpada alergau înaripate prin patrulater ; cînd şi cînd zărea cîte un pacient, culcat şi ţeapăn pe o targă, purtat dumnezeu ştie unde. Unul trecu chiar pe alături, şi putu să vadă o faţă cioplită în os galben şi privind cu nişte ochi de nepătruns. Era înfiorător. Locul însuşi, acest orăşel de uniforme albe şi de circulaţie mută în mijlocul unui oraş cu un zgomot infernal, îl îngrozea. Ar fi putut să jure că mica durere de undeva dinlăuntrul lui începea să ţăcăne din nou ; o clipă i se păru uimitor că el mai făcea încă parte, că mai era unul dintre invadatorii jenaţi care se înghesuiau să intre, unul dintre cei care munceau, mîncau, beau, fumau, se amuzau şi se agitau, umblau de colo pînă colo, unul care venea dinafară. Avea sentimentul că într-o zi va ajunge şi el unul dintre cei purtaţi pe targă.

Nu ştia de ce, dar nu-i trecuse nicicînd prin cap că-l va vedea vreodată pe Benenden cu-adevărat întins într-un pat. Îşi imaginase vag un spital, şi şi-l imaginase pe Benenden acolo, dar în realitate nu se gîndise la el decît situîndu-l tot îndărătul unei tejghele, de după care nu-l vedea decît pe jumătate, începînd cam de pe la al doilea nasture al vestei şi ajungînd pînă la gulerul drept, de modă veche, şi la pieptarul de cămaşă scro-

bit (fără cravată), barba rară și căruntă și ochelarii cu lentile groase. În tot timpul de cînd îl cunoștea, nici măcar o dată domnul Smeeth nu-l văzuse pe Benenden dincoace de tejghea, și dac-ar fi fost să fie după cîte știa el, Smeeth, s-ar fi putut foarte bine ca Benenden să nu fi avut picioare de loc. Acum, pe cînd se apropia de patul alb de fier emailat, văzu din Benenden mai puțin decît oricînd, dar cît văzu, fu ca un șoc. Nu că Benenden ar fi arătat foarte bolnav (dacă-i vorba de asta, niciodată nu arătase el foarte sănătos), ci pur și simplu arăta cu totul altfel. Domnului Smeeth îi venea să rîdă. Capul, atît cît ieșea deasupra cuverturii, arăta idiot. Ai fi zis că Benenden face o glumă tîmpită.

— Alo, domnu Benenden. Nepoata dumitale de la prăvălie mi-a dat ideea să-ți fac o vizită. Cum te simți ?

Ochii enormi, dindărătul ochelarilor, se rotiră lent, iar ușoara și înceata crispare a feței care se produse trebuia să țină locul unui surîs.

— Foarte bucuros să vă văd, domnu Smeeth. Foarte drăguț din partea dumneavoastră că v-ați deranjat.

Cuvintele acestea fură rostite cu un glas subțiat și mai înalt, ca și cum tonurile obișnuite ale lui Benenden fuseseră ridicate cu o octavă, două, și nu permiteau decît emisiuni în puseuri intermitente și scurte.

Domnul Smeeth putu să constate că Benenden era efectiv bolnav. Fiecare mișcare a feței, precum și vorba, îi erau foarte încete, parcă ar fi trebuit mai întîi gîndite și apoi făcute. Și cu toate că lipsea de la prăvălie numai de scurtă vreme, lăsa impresia că plecase de ani și ani de zile, că făcuse de cîteva ori ocolul lumii, că își schimbase chiar și naționalitatea. Nu mai făcea parte dintre oamenii care muncesc, petrec și se agită. Acum era un locuitor al acestei cetăți interioare.

— De loc, de loc, protestă domnul Smeeth, dorind să fie vesel și cordial, dar să nu exagereze, nu, nu m-am deranjat de loc. Îmi face o mare plăcere. Simt lipsa dumitale de la prăvălie. Am fost foarte impresionat cînd am aflat ce ți s-a întîmplat. Cum te simți acum ?

— Nu bine, domnu Smeeth. Nu, nu mă simt bine. Parcă mai prost.

— Îmi pare rău s-aud așa ceva, domnu Benenden. Îmi vine să cred că accidentul ăsta a însemnat un șoc pentru întreg organismul, nu ?

— N-a fost nimic şocul, nu, n-a fost asta, răspunse Benenden, vorbind încet, parc-ar fi fost un oracol. Spun că-s multe care merg prost la mine. Inima merge prost. Rinichii merg prost. Toate măruntaiele merg prost. Mare lucru nu-mi spun ei mie. Şi cînd îmi spun ceva, li se pare că-mi spun noutăţi. Ochii dindărătul lentilelor groase păreau să scînteieze de mîndrie : Nu-mi spun nici o noutate. Puteam să le fi spus şi eu lor ce mi-au spus ei mie, domnu Smeeth. Puteam să le fi spus şi eu — da-da, chiar ceva mai mult — şi de multă vreme. Ştiam toate astea de ani şi ani de zile.

— Nu mai spune !

Domnul Smeeth arăta interesat.

— Da, ştiam de ani de zile. Pot ei să-mi spună ce vor de inima asta a mea. S-a dus, nu mai face doi bani. Sînt o mulţime de oameni — şi pe unii i-am cunoscut şi eu — care au căzut jos în stradă cu o inimă care era mai bună decît a mea. Nu mai bate cum trebuie, de ani de zile bate alandala. Acelaşi lucru cu rinichii. Şi ăştia s-au dus. Dar ţine seama, domnu Smeeth, nu-s numai rinichii. Trebuie să iei în consideraţie şi ficatul. Ei au neglijat asta pînă acum, deocamdată, dar mă aştept să adopte şi ei opinia mea. Eu tac din gură, nu le spun nimic. Îi las să caute singuri, să-i văd ce sînt în stare să găsească. Într-una din zilele astea, doctorul cel tînăr o să dea şi peste ficatul meu, şi-atunci o să aibă altă surpriză. Dar nici cu asta n-am isprăvit.

În acel moment, uimitoarea făptură, cu un mic efort, emise un fel de chicoteală. T. Benenden fusese exilat din prăvălia sa, din coloanele financiare ale ziarelor şi din discuţiile cu clienţii, dar acum îşi descoperise, în propriile boli şi organe aflate într-o stare dubioasă, un nou interes absorbitor, şi, întins acolo în pat, se vedea o figură romantică şi interesantă. Cu moartea la cîţiva paşi de el, îşi începea viaţa de la capăt.

Domnul Smeeth întrezări ca printr-o străfulgerare această imagine, dar se găsea într-o dispoziţie ce nu-i permitea să o savureze. Spectacolul pe care-l prezenta Benenden, transformat pe neaşteptate dintr-un personaj familiar din Fundătura Îngerilor, şi pe deasupra şi comic, în această infirmă umbră a lui însuşi, îl umplu de deznădejde şi de presimţiri sumbre. Oricît ar fi încercat, nu se putea opri să se teamă că n-are să-l mai vadă niciodată pe T. Benenden îndărătul tejghelei. Pe cînd asculta — pentru că Benenden era cel care vorbea mai mult, fălindu-se, cu glasul moale, de gravitatea şi complicaţiile bolilor sale — dommul Smeeth îşi spuse că niciodată tutungiul nu va mai scoate

cutia de tinichea cu amestecul special „Benenden", din care să-l servească.

Dar, cu toate acestea, nu exista nici un fel de dovadă efectivă.

— Cum îi merge ? întrebă el pe o soră care la venire îi arătase patul.

— Cui ? Şapte-ş' cinci ? Oh, merge, merge, se-ndreaptă, răspunse ea cu vioiciune. Il operăm la sfîrşitul săptămînii ăsteia sau la începutul săptămînii viitoare. Se face bine, da-da, se face bine.

Suna destul de convingător, dar domnul Smeeth nu ştia dacă să o creadă sau nu. Cînd părăsi spitalul, era învăluit într-o atmosferă penibilă de descompunere şi moarte. Străzile Barbican şi Golden Lane, prin care trecu în drum spre Old Street, unde se afla „Brown & Gorstein", nu-i sugerară decît dărăpănare. Era o după-amiază neobişnuită, bizară, de miez trist de iarnă. Aerul era rece, plumburiu. Deasupra oraşului cerul coborîse jos, era greu, de aramă coclită. Se auzeau toate zgomotele obişnuite, şi tramvaiele şi căruţele făceau aceeaşi gălăgie ca întotdeauna, şi, cu toate astea, aveai impresia că fiecare zgomot era izolat, înconjurat de o tăcere imensă, deasă. Cît ar fi fost de frig, totuşi nu era o după-amiază care să-ndemne pe om să se mişte mai repede, să se grăbească să-şi termine treburile ; se petrecea ceva cu după masa asta, plutea ceva domolitor, amortizant în aerul greu, în cerul acoperit şi îngălbenit, în clădirile de piatră, ce păreau că se trag îndărăt în stînca lor nativă, ceva ce îndemna pe om să-şi încetinească pasul şi să privească în jur, să se piardă în gînduri ceţoase.

Domnul Smeeth se pomenise făcînd şi el acelaşi lucru după ce ieşise de la „Brown & Gorstein" şi o apucase la vale pe Bunhill Row, în drumul de întoarcere la birou. Se opri peste drum de o clădire cu firma pretenţioasă Uzinele „Steaua" şi se întrebă ce s-o fi fabricînd acolo şi ce legătură putea să aibă ce făceau ei cu stelele şi cu înstelatul. Apoi se întoarse, alene, şi privi printre barele grilajului de fier la cimitirul vechi dindărătul lor. Mai fusese pe-aici, de fapt fusese de mai multe ori, dar nu-şi amintea să fi băgat de seamă pînă acum că nivelul pămîntului în cimitir era mult deasupra străzii. Grilajul fusese fixat într-un zid care avea aproape un metru înălţime, şi pămîntul din cimitir ajungea la marginea de sus a acestui zid. Avea ceva foarte lugubru pămîntul acesta cenuşiu, din care răsăreau doar cîteva nefericite fire de iarbă. Era foarte neîngrijit. Zăceau pe jos bucăţi de hîrtie, crăci uscate, capete de frînghie,

mucuri de țigară, coji uscate de portocală și o cutie turtită de tinichea, care trebuie să fi conținut odată nuga cu ciocolată. Acest așternut de gunoaie la picioarele mormintelor îl făcu să se întristeze. Părea că bucățile de hîrtie, și mucurile de țigară, și cutia goală de tinichea, acolo, în cimitirul acela vechi, nu făceau decît să pună amprenta lor sordidă, dezgustătoare, pe-un sfîrșit de epocă, de parcă secolul al XX-lea se îngropa acolo pe sine însuși, și nici măcar nu o făcea cu puțină decență. Mai înaintă cîțiva pași, apoi se opri în dreptul unei deschideri pe unde o potecă traversa cimitirul. Privi la pietrele funerare care se măcinau de vechime. Unele dintre ele căpătaseră un luciu straniu, parcă piatra ar fi avut, în întunericul ce începuse să se adune, o luminozitate a ei, dar era greu de descifrat inscripțiile. Pe una dintre pietre, care îi atrase atenția pentru că nu stătea înfiptă drept, ci era aplecată într-o parte cu un unghi foarte pronunțat, constată că putea să citească : *În memoria lui John Willm. Hill, decedat la 26 mai 1790, în al optsprezecelea an al vieții sale.* Tristă soartă, sărmanul necunoscut !

— Vă uitați la amărîtele astea de morminte vechi, domnu ? se auzi un glas.

Era al unui fel de vagabond, bătrîior și zdrențuit, unul dintre oamenii aceia hoinari, visători și decăzuți, pe care s-ar părea că-i întîlnești peste tot prin locuri de felul ăsta la Londra și care se va oferi să-ți fie călăuză dacă își dă seama după înfățișarea ta că ești străin și cu dare de mînă, dar care-i gata să-ți împărtășească și pe gratis cunoștințele dacă îi ești concetățean.

— Da, le priveam în trecere, zise domnul Smeeth.

— Ei, sînt pe-aici cîteva lucruri frumoase, dacă știi un' să le cauți, domnu. Îl cunosc cimitirul ăsta foarte bine, da-da. Sînt îngropați aici și cîțiva oameni mari. Vorbea cu accentul mahalalei. Și pe unu din ei pot să ți-l spun. Daniel Defow [1]. Daniel Defow e-ngropat aici, tinere, și dacă vrei, pot să te duc pîn-acolo. Da-da, marele Daniel Defow...

— Adevărat ? Dar, ia spune-mi, la drept vorbind, cine-a fost el ?

— Cine-a fost ? Daniel Defow ? ! ! Nu-l știi pe Robinson Crusoe ? Se poate să nu-l știi ? Robinson Crusoe de pe insulă și cu omul lui, cu Vineri, și toate astea ? Ăsta-i Daniel Defow, el a scris asta. Fără discuție ! O știe lumea-ntreagă cartea asta, lumea-ntreagă, cît e ea de mare. Da. Și e îngropat aici, Daniel

[1] Este vorba despre scriitorul englez Daniel Defoe.

Defow, şi pot să te duc să-ţi arăt locul exact. Da-da, aşa-i. Monument, da-da, ridicat... de băieţii şi fetele din Anglia lui Daniel Defow, pen' c-a scris *Robinson Crusoe*... aici e... Ascultă ce-ţi spun, tinere, sînt mulţi oameni mari pe-aici... adică ce-a mai rămas din ei.

Domnul Smeeth dădu din cap şi continuă să privească alene, prin grilajul cimitirului „Bunhill Fields", locul unde sînt înmormîntaţi nonconformiştii [1], în morminte purtînd semnele eleganţei în descompunere a secolului al XVIII-lea, căreia au trebuit în cele din urmă să i se conformeze, dacă nu în viaţă, cel puţin în moarte, şi unde, printre teologi şi bătrîni, nu numai Defoe, ci şi Bunyan [2] şi Blake [3], cei doi oameni care-l văzuseră pe dumnezeu, zac înmormîntaţi în pămîntul cenuşiu, în timp ce visurile şi extazele lor mai dăinuie. Pe cînd domnul Smeeth sta şi privea, ceva coborî de sus plutind, atinse colţul roş de vremi al celei mai apropiate pietre funerare şi pieri. O clipă mai tîrziu, pe marginea curbată a zidului scund de împrejmuire, lîngă el, zări un cristal mic şi alb care se topea. Ridică privirea, şi pe cerul de aramă văzu pete multe şi mărunte care se legănau. Privi în jos şi văzu fulgi albi plutind către trotuarul negru. Niciodată în viaţa lui nu fusese atît de surprins de apariţia zăpezii ; avu o clipă de rătăcire, absurdă, întrebîndu-se cine a făcut-o şi cine-o trimite să se aştearnă peste City. Apoi plecă grăbit şi, pe cînd mergea, zăpada începu să cadă mai repede, cernînd fulgi din ce în ce mai mari peste oraş. Pînă să ajungă în Fundătura Îngerilor, nu numai că acoperise toate zbîrciturile caldarîmului, dar înfundase cu vata ei albă jumătate din zgomotele oraşului, care răcnea şi hăuia acum prin magia albă, ca într-un vis tulburător. Ninsoarea era atît de deasă, încît domnul Smeeth încetase să mai fie una dintre miile de siluete care alergau zorite : rămăsese un om singur, într-un vîrtej de fulgi de zăpadă. Zăpada asedia City-ul, Londra întreagă.

La „Twigg & Dersingham" se aprinsese lumina electrică, dar se mai putea zări încă o stranie luminozitate reverberată prin ferestre. *Mrs.* Smeeth, în mica ei sufragerie, acolo, în Stoke Newington, privea cu desfătare şi îşi amintea de copilăria ei, cînd striga cu copiii în cor : „Ningi, ningi, zăpezior, ningi, ningi,

---

[1] Sectă religioasă în ţările anglo-saxone, ai cărei membri nu se conformează sistemului eclezastic oficial.

[2] *John Bunyan* (1628—1688), cleric nonconformist, autor al unor scrieri cu temă religioasă.

[3] *William Blake* (1757—1827), poet şi pictor englez, autor al unor opere impregnate de misticism.

repejor". Doamna Dersingham, care ieşise după cumpărături pe Kensington High Street, trebui să-şi caute adăpost în gangul unei intrări şi se întreba dacă şi copiii fuseseră prinşi de ninsoare pe-afară. Pearsonii, la adăpost în apartamentul lor cald din Barkfield Gardens, stăteau la fereastră de un sfert de oră, atrăgîndu-şi unul altuia atenţia asupra mărimii fulgilor, pentru că aşa ceva nu se pomenise niciodată la Singapore. *Miss* Verever, care îşi ratase voiajul obişnuit pe Riviera italiană, scria enervată un nou bilet avocatului, pentru că el fusese cel care insistase ca ea să rămînă la Londra. Lena Golspie, în Maida Vale, privi zăpada cîteva minute, apoi aprinse una dintre cele două lămpi mari cu abajur şi se ghemui cu o revistă între perne, voluptuos, ca o pisicuţă cu blană blondă şi lucioasă. Domnul Pelumpton fu oprit tocmai la timp, cînd era pe cale să se ducă şi să ofere doisprezece şilingi jumătate pe un ceasornic de marmură (care nu funcţiona), şi rămase acasă, stîndu-i neveste-si în cale. Benenden adormise, nici nu ştia că ninge. Timp de o oră ninsoarea nu încetă, şi peste toate spaţiile libere de pe coline, de la Hampstead Heath de o parte, pînă la Wimbledon Common de cealaltă, se aşternu un covor gros, iar în oraş totul, în afară de străzile cu circulaţie mai intensă şi de rigole, părea ca prin minune înfofolit, înălbit şi împodobit cu iarnă, întocmai ca un oraş vechi dintr-o poveste cu zîne.

Capitolul X

ULTIMA NOAPTE A ŞEHERAZADEI

1

Schimbările în înfăţişarea exterioară a lui Turgis, pe care le remarcaseră şi *miss* Matfield şi domnul Smeeth, nu erau decît slabe şi răzleţe indicii şi aluzii, în nici un caz proporţionale cu schimbările sale lăuntrice, pentru că în timpul acestor ultime şapte săptămîni, din seara în care Lena Golspie nu-şi ţinuse promisiunea de a se întîlni cu el, viaţa lui fusese ca un vis urît. Sînt unele visuri care parcă stau în echilibru pe-o margine de coşmar ca pe-o muchie de cuţit ; cel adormit se visează gonind cu disperare într-un vîrtej fantasmagoric de scene şi locuri ştiute, familiare, căutînd ceva sau pe cineva pierdut, rătăcit. Aceasta fusese adevărata viaţă a lui Turgis. Se scula de dimineaţă ca de obicei, dădea pe gît, în grabă, micul dejun şi schimba o vorbă, două cu Pelumptonii, zorea s-ajungă la metrou, urca strada în City, expedia şi primea note de avizare, telefona cutărei sau cutărei firme, mînca ce nimerea prin birturi sau ospătării, îşi arunca ochii prin ziare, se ducea chiar la cîte un cinematograf, toate ca de obicei ; dar acţiunile acestea uzuale erau doar un vis într-un alt vis, rutina himerică a existenţei. Adevărata lui viaţă consta în urmărirea Lenei, şi pînă acum această viaţă se consumase în repetarea obsedantă şi în spaimele obscure ale unui coşmar.

Izbutise să-i mai facă o vizită, acasă, înainte de înapoierea tatălui ei, dar ea nu-i consacră decît o jumătate de oră, şi scuzele fuseseră vagi, evazive. Îşi lăsase deoparte orice resentiment, îi ceruse iertare în modul cel mai abject şi, în cele din urmă, reuşise s-o determine să-i promită că o să se mai vadă cu el. Cînd se întîlniră, îl făcu să o aştepte douăzeci de minute, şi veni doar ca să-i învenineze toată seara, transformîndu-i-o în-

tr-un chin. Se purtă rece, îi critică înfățișarea, manierele, îi stîrni gelozia. Cînd încercă s-o sărute, îi rîse în nas și se eschivă. Apoi se întoarse tatăl ei, veni Crăciunul, și cei doi plecară la Paris, lăsîndu-l pe Turgis să-și imagineze, cu o vivacitate și o acuitate care îi produceau un curios amestec de durere și de plăcere, un nesfîrșit lanț de scene în care Lena trecea zîmbitoare la braț cu francezi și americani frumoși și eleganți. Cel puțin acum știa că nu poate s-o vadă, așa că era liber, cîteva zile, să facă ce-o ști cu viața lui. Nu făcu nimic. Nu putea s-o uite nici o singură clipă. Londra era un talmeș-balmeș de mutre stupide și inexpresive. Înainte de a o fi cunoscut, își cheltuise cea mai mare parte din timpul liber umblînd după aventuri cu fete, și-aproape niciodată nu găsise vreuna, dar acum, firește, i se iveau la fiecare colț, năpădeau pe el, dar nu-l interesau de loc. Încercase o dată, în fața unuia dintre cinematografele mai mici, o fată îi zîmbise și el o invitase înăuntru, dar totul fusese searbăd, fără gust, parc-ar fi încercat să mestece rumeguș. Pe urmă nu-și mai bătu capul, trăi cufundat cu totul în pasiunea lui pentru Lena și în amintirea primelor două seri de miraj. Nu-i venea să creadă — cum ar fi putut ? — că cele două seri nu însemnau și pentru ea tot atît de mult sau aproape tot atît de mult cît pentru el, așa că era gata, era chiar avid să vadă în tot ce făcuse ea de atunci încoace doar tot atîtea toane de femeie, de neînțeles, îndărătnicie și capricii de regină, care cu timpul se vor risipi, topite de flăcările mereu mai înalte ale pasiunii sale. Știa că așa se întîmplă cu aceste minunate făpturi, văzuse, nu numai o dată, cum se petrec lucrurile, în filme.

La început își dăduse seama, uimit și umil, că se petrecea un fapt într-adevăr miraculos, că el nu era nimic, și n-avea mare lucru de oferit. Dar Lena schimbase totul. Îl sărutase, și prin sărutul ei îl făcuse cineva, și acum el avea foarte mult de oferit : dragostea lui, viața lui. Fiind un romantic și un îndrăgostit înnăscut, credea că nici o fată n-ar putea dori mai mult de-atît. Retrăind fără întrerupere ora aceea de îmbrățișări pătimașe și de săruturi, ceea ce vedea în urma sa i se părea acum a fi un lung trecut de intimitate cu ea, cu totul altceva decît o întîlnire întîmplătoare (pentru că pe acelea le știa foarte bine cum sînt, și asta fusese cu totul altceva), așa că avea sentimentul că poate formula pretenții, drepturi, și atunci cînd ea îl evită sau îi contestă în vreun fel oarecare pretențiile, încearcă să se sustragă înseși esenței vieții. Așa că, dacă nu era vorba de simplă îndărătnicie și capricii, însemna că în ea colcăia ceva putred, se-

cat, și atunci simțea nevoia să ia atitudine și să se comporte întocmai ca un preot bigot și militant în fața unei erezii. Natural, nimic din toate astea nu răzbeau la lumină în mintea sa, se suceau și se răsuceau doar în bezna ei, și stîrneau, din obscuritate, tot ce se putea agita acolo, sau ceea ce, pînă la urmă, țîșnea la suprafață, exploda, dincolo de gîndire, în gesturi.

Cînd cei doi Golspie se întoarseră după Crăciun, fu nevoie de două scrisori pline de implorări și de o chemare la telefon (sunase de la cabina telefonică cea mai apropiată de birou, la o oră cînd știa că domnul Golspie nu putea fi în nici un caz acasă) pentru a o convinge să accepte o nouă întîlnire, dar nici atunci, cu tot crescendoul lui de emoție, Lena nu veni. Fusese părăsit, în suferința chinuită și usturătoare a rușinii și a jignirii, dar nu-și putea lua gîndul de la ea, cum n-ar fi putut umbla cu ochii închiși. Și-acum toată Londra și viața lui de fiece zi, cu care fusese deprins de atîta vreme, constituiau fundalul șters și firav al unui film, un film în care el o căuta, o urmărea, și dînsa fugea. Nu se putea gîndi la nimic, la nimeni, decît la Lena.

Somnul, care nu se apropia de el noaptea, îi dădea, primejdios, tîrcoale dimineața la birou, cînd, greoi, moțăia pierdut în gînduri, se pleca peste hîrtii cu bărbia în palmă, cu cotul pe pupitru, și-și lăsa lucrul neatins pînă cînd i se atrăgea atenția. Vorbea puțin și rareori lăsa privirea-i tristă să întîrzie pe vreunul dintre cei de-acolo. Își spuneau, între ei, că parcă se tîmpise, și chiar era ca tîmpit în tot ce nu se referea la Lena. Dar în cele ce se refereau la ea, manifesta o extraordinară acuitate și perspicacitate. Astfel, de pildă, orice chemare telefonică pentru biroul direcției putea fi interceptată de la aparatul din biroul comun dacă butonul comutatorului era manipulat cu oarecare abilitate, și se întîmpla foarte des ca cei doi Golspie să vorbească unul cu celălalt la telefon, de obicei despre ceea ce unul sau celălalt propunea să facă în seara respectivă. Turgis devenise expert în a intercepta aceste convorbiri, avînd aerul că stă la receptor așteptînd să i se dea legătura cu un număr oarecare, pe care-l ceruse anterior. Era în stare, de asemenea, să tragă concluzii din cele mai mici aluzii care se strecurau întîmplător în cuvintele domnului Golspie. Și atunci aștepta ore întregi, chiar în nopțile friguroase, cu lapoviță, în apropiere de numărul 4 A, Carrington Villas, uneori ca s-apuce s-o vadă ieșind, poate cu un tînăr, sau însoțită de tatăl ei și de unul dintre prietenii lui, și o urmărea pînă la autobuz sau la stația de taxiuri. Alteori, o aștepta destul de tîrziu, ca s-o vadă întor-

cîndu-se acasă, să-i audă rîsul străpungînd tăcerea, pe neaşteptate. De două ori a văzut-o intrînd, însoţită de cineva, într-unul din restaurantele mari şi scumpe, unde el nu-i putuse urma. O dată reuşi să-şi ia un bilet la acelaşi teatru, şi stătu într-un colţ, sus la galerie, privind-o pe ea jos, în stal. Îşi bătuse joc deseori de Stanley şi de „filatul" lui, dar acum, inspirat de nefericita sa gelozie, devenise dintr-o dată el însuşi un maestru în arta filatului. Vînturi îngheţate îi străpungeau şi-i tăiau răsuflarea ; picioarele îl dureau în zloată, miinile îi amorţeau, ochii îi lăcrămau ; răcea în aşa hal încît ar fi trebuit să stea în pat, dar el nu acorda faptului nici o atenţie şi, nu ştiu cum se făcea, dar îi trecea ; şi rar se întîmpla ca vreuna din toate aceste răceli să-l supere cu adevărat, pentru că purta un foc înlăuntrul lui, o pasiune dogorîtoare. De-abia după aceea, cînd se tîra pînă-n Nathaniel Street şi se aşeza în odăiţa lui, scoţîndu-şi ghetele ude, cînd se sucea şi se răsucea în pat tuşind ceasuri întregi, cînd nu putea să se scoale în dimineţile de plumb, de-abia atunci suferea şi trupul.

Spiritul său, însă, trăia cum nu trăise niciodată pînă atunci, trecea prin torturi rafinate, găsea în aceste ore de aşteptare şi de urmărire durerea şi plăcerea indisolubil contopite. Uneori, după ce se întorcea acasă, îngheţat, sfîrşit de oboseală, deznădăjduit, sau se deştepta dînd ochii cu o altă dimineaţă grea, searbădă, goală, îşi spunea : „Gata, s-a terminat, pîn-aci a fost" ; atunci, o zi, două, se tîra prin viaţă încercînd să şi-o trăiască altfel, dar toate îi păreau atît de triste, lipsite de orice savoare, încît fugea înapoi la Carrington Villas, aşteptînd, şi ascunzîndu-se şi fugind după colţ. Făcu descoperirea că atunci cînd ştia unde se află Lena şi ce face, sentimentele lui de gelozie erau mai puţin ascuţite şi mai puţin sfîşietoare, mai puţin muşcătoare decît dacă nu ştia unde este, cu cine este ; era greu de îndurat să ştii că următoarele două sau trei ore va dansa cu tipul acela înalt care venea cîteodată să o ia cu maşina, dar era cu mult mai rău să fii la kilometri depărtare de ea şi să nu ştii nimic. Cînd o urmărea, aşa, în felul lui straniu şi tenebros, numai Lena şi el rămîneau reali, unicele făpturi cu-adevărat omeneşti în acest oraş transformat, cu toată măreţia lui hibernală de lampadare, vitrine luminoase, autobuze aurii, firme scînteietoare şi pavaje ude şi lucitoare, într-o junglă iluminată. Cînd însă încerca să şi-o scoată din minte, nimic în tot oraşul ăsta nu-i îngăduia s-o uite. Fusese destul de chinuitor, de înnebunitor înainte de a o fi cunoscut pe Lena, cînd rătăcea pe străzi înfometate de dragoste, dar acum era de o sută de ori mai

rău. Tot ce vedea îi vorbea de femei și de iubire. Magazinele pe lîngă care trecea străluceau de pălării și de rochii pe care le-ar fi putut purta Lena, îi ofereau ciorapi și lenjerie pentru ea, erau pline de fermecători pantofiori care i s-ar fi potrivit, îl invitau să privească la pudrierele ei, la rujurile ei de buze, la sticluțele ei de parfum, tot ce purta ea, tot ce atingea, tot ce-i trebuia se oferea sub incandescența luminilor electrice. Teatrele și cinematografele îi strigau în față tainele lor despre fete și despre dragoste. Panourile de publicitate, înalte de trei metri, erau acoperite cu poze de idile fericite. Chiar jurnalele, sub pretextul unui pretins interes pentru Palm Beach sau pentru concursuri feminine de atletism, îi ofereau, aproape zi de zi, fotografii de fete aproape goale, semănînd cu Lena. Și în autobuze, în metropolitan, teatre, săli de dans, restaurante, cofetării, bodegi, taxiuri, vile, apartamente intrau și ieșeau băieți cu iubitele lor și fete cu iubiții lor, bărbați cu nevestele lor, perechi, zîmbindu-și unul altuia, rîzînd amîndoi, ținîndu-se de braț, ținîndu-se încleștați de mînă, sărutîndu-se. Strecurîndu-se pe furiș în acest paradis al Venerei, ca un lup tînăr și jigărit, el nu putea să uite. Nu i se dădea niciodată posibilitatea. Nu-și dăduse el însuși niciodată posibilitatea. N-avea nimic ce să pună în loc, nici ambiții, nici interese, nici prieteni. Pînă acum primise foarte puțin de la viață, doar hrană, adăpost, un pic de distracție, dar nu dragoste. În străfundul străfundului inimii sale el nici *nu voia* să uite.

Acea primă fază de neobișnuită eleganță, de periat pe cap, gulere curate, pantaloni cu dungă, se sfîrșise. Nu-și mai putea bate capul cu de-astea ; dacă Lena voia să fie din nou elegant, foarte bine, n-avea decît să-i spună ; între timp, își reluase vechea lui înfățișare jerpelită, mai jerpelită decît fusese vreodată. Domnul Dersingham, domnul Smeeth, *miss* Matfield, la birou, începură să-i arunce priviri piezișe. Păi, n-aveau decît ; atîta vreme cît îl mai țineau în slujbă (și asta, fără îndoială, era important), nu-l interesa, nu se sinchisea de toate astea. Nu se sinchisea aproape de nimic în vremea din urmă. Situația lui financiară, totdeauna plină de dificultăți, ajunsese acuma într-o stare deplorabilă, și datora doamnei Pelumpton aproape două lire ; chiar și așa trebui să reducă cheltuielile curente la cel mai scăzut nivel posibil, ceea ce însemna că era nevoit să mănînce ieftin și pe sponci. Nici asta n-avea importanță, pentru că numai rar simțea că-i e foame. Domnul Pelumpton, smintitul acela de bătrîn, îi spusese de cîteva ori c-ar trebui să consulte un doctor și chiar și *mrs.* Pelumpton începuse să-l întrebe dacă nu simte

vreo durere pe undeva, că „arăta așa de rău !" zicea ea. Îi răspunse că nu-l durea nimic, deși nu era adevărat, pentru că acum avea, destul de des, un fel de durere, care nu era ușor de descris, dar care, în linii mari, se reducea la un fel de gol, de vid dureros în cap. Încercase cu cîte ceva de la farmacist, doar ca să-l ajute să doarmă, pentru că nopțile care urmau după veghile astea erau îngrozitoare, se răsucea în pat pe toate părțile și ochii îi ardeau și-l usturau, și golul, vidul acela din cap i se mărea ; dar leacurile nu-i ajutaseră mare lucru, și somnul care se mai lipea de el îl plătea dimineața cu vîrf și îndesat, pentru că se simțea greoi și-l treceau fiori, astfel că cel mai sumar spălat și bărbierit deveneau o corvadă grea. Iar munca de la birou era și ea o grea corvadă acum, deși după ce domnul Smeeth îl luase la „Calul bălan", încercase să pară ceva mai degajat, mai activ, deoarece știa foarte bine că dacă-și pierde slujba, se va afla într-o situație fără ieșire. Toate acestea, însă, erau numai în marginea vieții, un fel de vis, de coșmar. Ceea ce era însăși esența vieții — deși părea tot un vis, dar un vis de altă natură, tenebros, obsedant, și totuși de o dureroasă frumusețe — era urmărirea neîncetată a Lenei, a acelei Lena care arbora o falsă aparență de răceală purtîndu-se atît de bizar cu el, cu el, pe care-l primise cu atîta căldură, pe care-l sărutase și-l îmbrățișase cu arzătoare pasiune. Și acum încă Turgis continua să creadă că Lena voia doar să-l necăjească, ținîndu-l un timp la distanță, dar că în curînd totul va reveni la normal. În cele din urmă, după ce o văzuse de cîteva ori în cursul unei aceleiași săptămîni, mereu de la depărtare și niciodată singură, împins de elanul disperării, încercă să-i vorbească.

Era o noapte ciudată, care nu semăna cu nici una dintre nopțile petrecute de el la pîndă pe Maida Vale, pentru că în timpul după-amiezii, o după-masă de miercuri, căzuse o ninsoare deasă, atît de bruscă și de compactă, încît de astă dată se așternuse covor gros de zăpadă și nu se mai fleșcăise în noroi. Acoperișurile, grădinile și gardurile vii din Carrington Villas purtau glugi albe de nea ; pînă și porțile și grilajele erau vărgate cu alb ; întreaga noapte părea fragilă și învelită în vată. Dar Turgis nu se sinchisea de asemenea amănunte, nu era conștient de luminozitatea stelelor, de contururile caselor de un neobișnuit negru catifelat, spațiile înveșmîntate în lințoliu alb și efemerele scînteieri de cristal, stratul măcinat de zăpadă frămîntată sub tălpi, pe măsură ce noaptea se adîncea ; fără știrea lui, însă, toate acestea i se furișau în minte, și acolo, în umbră răscoleau. Se gîndea la vremea cînd era un băiețandru, vreme

pe care n-o lăsase de mult în urmă, deşi i se părea că au trecut o sută de ani de atunci şi că totul nu-i decît o amintire vagă şi veştedă. Acum, însă, priveliştea neobişnuită a zăpezii îi aducea în minte vii imagini din trecut. Nu avusese o copilărie prea veselă, dar în clipa de faţă, cînd i se înfăţişa în amintire, purificată de toate necazurile şi amărăciunile, îi părea fermecată, şi gîndul la ea îl încălzea şi-l înmuia, aşa încît acel ceva mereu bănuitor din fiinţa lui, acel ceva mereu nemulţumit, acel ceva din sufletul lui care se potrivea cu o anumită privire piezişă, însuşită de el de la un timp, se topi şi pieri. Se trezi cu un sentiment de încredere, pasionat, un tînăr într-o lume plină de prieteni.

Atunci o văzu venind, cu tipul înalt lîngă ea. La început nu fusese sigur, dar îi auzi vocea. Se grăbi să le iasă în cale înainte ca ei să poată intra la numărul 4 A, şi se grăbi atît de mult, încît trebui să încetinească pasul şi să le iasă în faţă în dreptul porţii. Se opri, îşi scoase pălăria şi spuse :

— Bună seara...

Nu ştia dacă să adauge „*miss* Golspie" sau „Lena", n-avu timp să hotărască, dar îşi dădu seama că ceva trebuia să adauge, aşa că sfîrşi cu un mormăit care ar fi putut să însemne orice. Inima îi bătea dureros. Arăta mai seducătoare decît oricînd în reverberaţia plină de mistere a zăpezii.

Tînărul înalt se opri imediat, scoţînd şi el pălăria şi zîmbind.

— Oh !

Exclamaţia moale a Lenei era bogată în înţelesuri ; avea în ea consternare, iritare, dezgust. Ezită o clipă, îi aruncă repede o privire încruntată şi apoi spuse, rece :

— Oh... bună seara, şi plecă imediat, lăsîndu-l pe tînărul înalt să o privească un moment din spate.

Acesta dădu din cap către Turgis şi porni după ea.

Turgis îi văzu intrînd pe poartă. Auzi un hohot scurt de rîs — al tînărului — şi-apoi o exclamaţie a Lenei, urmată de un tril zglobiu de rîs. Uşa se închise în urma lor, şi era ca şi cum i-ar fi trîntit-o lui în nas. Cîteva minute nici nu se mişcă din loc. Trecu apoi încet prin faţa casei şi, ridicînd privirea, văzu lumină la fereastra de sus, în camera unde îi servise cina, unde dansase cu el şi îl sărutase. În rătăcirea lui, gîndi o clipă să urce şi el, să intre înăuntru şi să-i ceară socoteală, de ce a făcut aşa, de ce a făcut pe dincolo, dar îşi dădu repede seama că n-are nici un rost, nu numai pentru că sus era şi tînărul

acela înalt, dar putea să fie acasă chiar şi domnul Golspie. Traversă strada, îşi ridică din nou ochii către fereastra luminată, privi fix pînă cînd nu mai văzu decît ceva roşu şi tulbure, apoi plecă, cu umerii încovoiaţi de durere.

— Dăa... zise domnul Pelumpton, cu vreo trei sferturi de oră mai tîrziu, pe cînd intra în dormitorul conjugal, tîrşîindu-şi papucii, ş-a întorş, adineauri ş-a întorş, învineţşit tot dă frig. Nu, nu l-am întrebat unde-a foşt. Eu, dacă întreb pă şineva, politicoş, vreau şă mi şe răşpunjă politicoş. „Laşă-l în paşe, măi băiete, mi-am jiş eu mie. Tu-ţşi merji drumu tău, şi eu îl merg p-al meu." Dăa... Şe-ai jiş, mamă ?

— Zic că-i păcat, asta zic, răspunse *mrs.* Pelumpton de sub plapumă. Îmi pare rău, să ştii, cînd văd un băiat liniştit ca ăsta c-o apucă pe drum greşit. Tare mai arată rău. Şi dacă vrei să afli părerea mea, cine ştie în ce belea s-a băgat cu vreo fată... una din pupezele astea, cum li se zice. Pe cuvîntul meu, le-aş da eu lor pupeze dacă mi-ar pica mie una-n mînă !

— Oh, nu jic nu, nu jic nu, rosti domnul Pelumpton cu filozofică melancolie. Dacă-ţşi cauţşi belea, acolo o găşeşti, aşta ţşi-o şpun din egşperienţşă. Oooh, mă doare-al dracului aişi în şpate aştă-şeară... Crej că-i frigu, ştii...

2

— Domnu Levy ? striga Turgis la telefon. Da, aici e „Twigg & Dersingham". E vorba de transportul viitor... ştiţi, de care aţi întrebat. Uite, îmi pare rău, dar nu se poate aranja pentru marţi. Nu, ne-au spus că nu se poate. Am fost la ei şi m-am interesat. Dar zic c-or să aranjeze pentru joi, da-da, toată cantitatea. Da, joi, cu siguranţă, domnu Levy, puteţi să vă bazaţi. Da, vă voi aviza. *All right !*

Puse receptorul în furcă şi se întoarse la pupitrul său. Tremura puţin. Cînd vorbise cu Levy, vocea lui sunase cam bizar. Cînd se depărtase de telefon, observase că atît *miss* Matfield, cît şi mica Poppy Sellers se uitau curios la el. Las' să se uite, neroadele, da' să-şi vadă pe urmă de treabă ! Luase subit o hotărîre, şi chiar şi gîndul la ea îl făcea să tremure de emoţie, deşi asta nu era prea greu, pentru că nu se simţea bine de loc. Golul acela mare din cap acum era parcă plin cu sîrme ascuţite şi încurcate ; în oase simţea o durere difuză ; cînd scria

mîinile îi cam tremurau ; fața i se crispa într-una, ca și cum o intriga senzația de arsură și de usturime a ochilor. Cu toate astea, nu simțea cîtuși de puțin dorința de a se culca sau de a se duce la un doctor ; nu se simțea bolnav, așa cum ești bolnav de obicei ; nu erau decît nervii, trase el concluzia, nu era decît imaginația. Trebuia să doarmă mai bine, să mănînce mai bine, și toate or să se îndrepte.

Hotărîrea lui era să o vadă pe Lena, să lămurească totul cu ea, chiar în seara aceea, dacă întîmplarea va face să o găsească acasă. Știa că tatăl ei nu va fi acasă, pentru că atunci cînd se dusese la telefon să-l cheme pe Levy, domnul Golspie vorbea din biroul direcției și rezerva o masă pentru două persoane la un restaurant. Istețul detectiv din Turgis sări în sus cînd auzi. Domnul Golspie ieșea uneori seara cu fiica lui, dar Turgis era sigur că pentru asta n-o să se obosească el să rețină o masă. Și nici vocea lui nu suna a voce de om care își va petrece seara cu fiica. Dacă Lena era și ea plecată în oraș, nu-i nimic, va trebui s-o aștepte, dar el știa că nu iese în fiecare seară și că ocazia de azi nu trebuia pierdută. La 8 sau puțin după, cînd domnul Golspie nu-i va mai sta în drum, ci va fi așezat frumos la o masă într-un restaurant din West End, se va duce la ei acasă, și dacă Lena va fi acolo, va urca să o vadă, și va sta de vorbă cu ea, în camera aceea a lor, din nou a lor. Va urca să o vadă, orice s-ar întîmpla. Orice s-ar întîmpla, orice s-ar întîmpla... îi scanda o voce lăuntrică, pe măsură ce după-amiaza de vineri, agitată și enervantă din cauza grabei de sfîrșit de săptămînă, cu chestii care trebuie rezolvate imediat, se eterniza, iar dincolo de fereastră se topeau ultimele urme de zăpadă.

— Ai terminat cu capitolul scrisorilor, *miss* Sellers ? întrebă domnul Smeeth, începînd să-și strîngă registrele. Așa... e bine. Luni o să vină băiatul cel nou, și-atunci o să-ți fie mai ușor, da ? Ai strîns, Turgis ? Ai vorbit cu „Oackey & Fiii", știi, îți spusesem azi-dimineață ?

— Da, am vorbit, domnu Smeeth. E-n regulă.

— Ai terminat treaba, atunci, nu ?

— Tot ce s-a putut face astă-seară, domnu Smeeth. Sînt vreo cîteva chestii pe care-a trebuit să le las pe mîine, n-am avut încotro.

— Foarte bine, zise domnul Smeeth, scoțîndu-și pipa și tașca. Ei, nu cred eu să fie cazul să mă tem că n-ai să apari mîine dimineață, ce zici ? Zi de salarii, ai, Turgis ? Asta-i o zi în care nu prea ne place să lipsim.

Turgis zîmbi șters.

— Nu, cu siguranță că n-am să lipsesc într-o zi ca asta, domnu Smeeth. Puteți conta pe mine.

— E bine cînd putem să contăm pe cineva în ziua de astăzi, spuse glumeț domnul Smeeth. Bine, poți să pleci, Turgis, poți să pleci și dumneata, *miss* Matfield, natural, pe mîine dimineață !

— Bine, zise Turgis.

Dar pe cînd își lua pălăria și paltonul din cuier, își zise, în sine, fără vreun motiv anume : „De unde știe el că am să vin mîine dimineață ? N-ar trebui să fie așa de sigur de chestia asta !" Apoi, pe cînd își îmbrăca paltonul, privi spre Smeeth, care își aprindea pipa, și-și zise : „Smeethy ăsta, cu ochelarii și cu pipa lui, și cu gulerele lui curate în fiecare zi, cu casa lui aranjată și cu nevastă și copii, cu mersul la bancă în fiecare dimineață și cu cele șapte-opt lire frumușele pe săptămînă pe care le-ncasează, e cumsecade și le merită pe toate pentru cît se-agită, și, la urma urmei, e de treabă, moșu ! Dar e, cu toate astea, cam enervant cînd își închipuie că dacă lui îi merge, le merge la toți la fel, și de fapt habar n-are ce se-ntîmplă pe lume, nici măcar cît măturătoarea de-aici nu știe. Totuși, dac-am să mă descurc puțin, și dacă mă-nsor cu Lena și o s-avem o căscioară drăguță, cum are el, am să-l invit cîteodată la noi, cu nevastă-sa, să bem un pahar și să fumăm cîte-o pipă."

Iar domnul Smeeth, ridicîndu-și ochii de pe luleaua lui și întîlnind privirea lui Turgis, își zise : „Băiatu ăsta arată rău, pe cuvîntul meu, arată astăzi mai rău ca oricînd. Ar trebui să stea acasă o zi, două, chiar dacă nu prea avem oameni acuma. Nu se-ngrijește, ăsta-i buclucul cu el. N-are pe nimeni să aibă grijă de el, cu camerele astea mobilate ! Păcat. Dar, pe de altă parte, n-are nici răspunderi, n-are griji, n-are de văzut decît de el, ar putea să trăiască destul de bine — să meargă la concerte, în fine — dacă s-ar aranja cumsecade. Probabil că nici nu știe cum să se descurce. Ar trebui să-l chem, într-unul din *week-end*-urile astea, la ceai sau la masă — ar fi o schimbare agreabilă pentru el — un pic de viață de familie. Da, am s-o fac, după ce ne-om mai liniști puțin, și cînd o fi Edie mai bine dispusă."

Și-așa, cu gîndurile astea vînturîndu-li-se prin cap, se uitau unul la altul, examinîndu-se, cum te pomenești uneori examinînd o lume cu care erai deprins și care, deodată, ți se pare străină. Apoi, salutîndu-se cu o mișcare scurtă din cap, se despărțiră, Turgis îndreptîndu-se spre ușă, iar domnul Smeeth întorcîndu-se spre pupitrul său.

3

Era o noapte frumoasă, şi în adierea uşoară a vîntului se simţea o urmă de căldură, care împingea zloata spre rigole. O dată scăpat din strada principală, unde luminile strălucitoare, şi maşinile, şi autobuzele se oglindeau zănatic în pavajul ud, Turgis apucă pe Maida Vale, o Maida Vale cu totul alta decît o văzuse cu două seri înainte, cînd se aşternuse gros zăpada. Acum era vreme închisă, întuneric, picura de peste tot. Carrington Villas era toată numai picături, un neîntrerupt pic-pic lugubru, şi începea să miroasă a iarbă umedă. Turgis, tremurînd puţin, nu de frig, ci de emoţie, nu dădea acestor lucruri vreo atenţie, nici un moment, dar le remarca, totuşi. În seara asta remarca totul. Şi cele mai neînsemnate lucruri — o umbră ce se mişca după o perdea, un fluierat de copil departe, devale, pe stradă — căpătau astăzi relief, le înregistra. La numărul 2 cineva cînta la pian, recunoscu şi bucata ; o auzise de multe ori la cinematografe.

Se opri în faţa porţii. Sus era lumină. Era acasă, cert. S-ar fi putut să fie cineva la ea, dar trebuia să-şi asume riscul ăsta. Acuma nu se sinchisea prea mult dacă mai era cineva acolo, pentru că se putea duce sus să spună ce-avea de spus. Aşteptă un moment.

Apoi, cum sta aşa aşteptînd, simţi deodată imboldul de a pleca, de a lăsa totul baltă, atunci, acolo, şi de a nu se mai gîndi niciodată la fata asta. O clipă avu sentimentul că nu trebuie decît să se răsucească pe călcîie şi să plece drept înainte pînă la capătul străzii, numai pînă la capătul străzii, atîta tot, şi va scăpa de ea, va fi alt om, mai puternic, mai fericit. Parcă ar fi auzit o voce care-i spunea la ureche : „Hai ! Termină cu ea. Pleacă. Pleacă *acum !*" I se făcu un gol undeva în stomac, un gol rece. Nu-i era bine ! Aproape că-i venea să plîngă, să urle. Dacă lumina aceea de sus din fereastră ar fi dispărut, brusc, pe negîndite, s-ar fi putut răsuci pe călcîie, să plece, fără regret. Palida licărire roşie dăinuia însă, şi nu era în stare să se rupă de ea, să plece spre o lume liniştită, dar deşartă.

Trecu iarăşi pe lîngă statuia ciuntită a băieţaşului cu doi peşti mari, urcă treptele, între cele două coloane cu tencuiala scorojită şi sună cu băgare de seamă la soneria unde scria „4 A". Constatînd că nu sînt semne să fi auzit cineva, îşi aminti ce se întîmplase înainte şi încercă la cealaltă sonerie. Uşa îi fu deschisă de femeia uriaşă, cu şorţ dinainte.

— Nu ştiţi dacă *miss* Golspie e acasă, vă rog ?

— Of, mi-am omorît picioarele pentru oamenii ăştia ! exclamă femeia. Sus-jos, sus-jos, şi de cîte ori sună clopoţelu, e pentru ei. De *miss* Golspie întrebi ? Cred că-i acasă, deşi nu-i treaba mea dacă-i acasă sau s-a dus la dracu, tinere ! Ştie că veniţi ? V-aşteaptă ?

— Nu, nu ştiu, nu m-aşteaptă... Nu ştiţi dacă e singură... vreau să spun, dacă mai e şi altcineva sus ?

— Am să văd, am să văd. Am s-o chem. Intră înăuntru şi închide încet uşa după dumneata, să nu fie curent, şi-am s-o chem.

Femeia traversă holul, urcă cele cîteva trepte şi strigă. Uşa de sus se deschise.

— *Miss* Golspie, a venit un domn tînăr, pe care-l cunoaşteţi — l-am mai văzut pe-aici — vrea să ştie dacă sînteţi singură şi dacă poate să vină să vă vadă.

— Da, sînt singură astă-seară, auzi Turgis glasul Lenei. Spune-i, te rog, să vină sus, eu sînt gata într-un minut.

După felul cum îi suna glasul, părea să-i facă plăcere vizita. Era minunat s-o audă vorbind astfel.

— Duceţi-vă sus şi aşteptaţi, zice că n-o să vă ţină nici un minut pînă se face gata, adică vrea să spună că s-o aşteptaţi pînă se aranjează niţel şi se face frumoasă.

— Mulţumesc foarte mult, zise Turgis cu căldură, şi se duse repede sus.

Uşa era deschisă şi intră de-a dreptul în camera cea mare, pe care o revizitase de atîtea ori în închipuire, în aceste ultime săptămîni, încît i se părea foarte curios să găsească, aşteptîndu-l liniştită, aceeaşi cameră, cu aceleaşi grămezi de perne în culori ţipătoare, aceeaşi sofa moale şi adîncă, aceleaşi plăci de gramofon, cărţi, reviste, sticle, cutii şi cutiuţe, fructe şi pahare, răspîndite peste tot, aceleaşi două lămpi mari cu abajur. Era mişcat să le vadă pe toate la locul lor, palpabile, reale. Nu se aşeză, ci rămase în picioare în mijlocul camerei, ţinîndu-şi pălăria în mînă, aruncînd neîntrerupt priviri iuţi, nervoase, ba la un lucru, ba la altul.

— Alo ! strigă Lena, încă înainte de-a ajunge la uşa camerei.

Apoi sunetul amuţi. Se întoarse cu faţa spre ea.

— Oh ! exclamă Lena, rămînînd cu ochii încremeniţi la el. Dumneata eşti ?

Şi faţa i se posomorî, glasul îi scăzu.

Turgis încercă să spună ceva.

— Vrei să-l vezi pe tata în vreo chestiune ? îl întrebă ea.

— Nu, de loc. Pe dumneata vreau să te văd... Lena.

— Pentru ce vrei să mă vezi pe mine ?

— Oh... Știi foarte bine, Lena. Pentru toate.

Fata veni puțin mai aproape.

— Nu știu. Tata se-ntoarce curînd. Poate veni în orice moment.

— Nu se-ntoarce, răspunse el morocănos.

— De unde știi că nu ? Nu știi nimic !

— Știu. Știu unde e, și știu că nu se întoarce atît de curînd.

— Da, ești în stare ! De asta ai venit ! M-ai spionat și m-ai urmărit, nu-i așa ? M-ai făcut de rîs ! Și dumneata, parcă ești nebun, dacă vrei să știi, un nebun infect !

— Ei și ? Nu-i nimic. Voiam să te văd.

— Da, și eu *nu* vreau să te văd ! strigă ea, furioasă. Și ar fi trebuit să-ți dai seama că nu vreau. Nu ești în stare să pricepi o aluzie măcar. Ți-am dat a înțelege cît de limpede am putut că nu vreau să te mai văd !

— Lena, de ce nu mai vrei ?

— Pentru că nu mai vreau ! De asta ! Dacă nu vreau să te mai văd, de ce nu pleci, și să rămîi bun plecat ? ! N-am chef să te văd ținîndu-te după mine și furișîndu-te aici înăuntru, arătînd în halul ăsta. Îți închipui oare că pentru că mi-a fost o dată milă de dumneata, cînd n-aveam mare lucru de făcut, și-am fost drăguță, trebuie acuma să-mi pierd toată vremea tîrîndu-mă pe la cinematografe cu dumneata ?

— Dar, Lena, te rog... ascultă-mă...

— Îți spun că nu vreau să te-ascult. Nu vreau să te-aud. Dacă ți-ai vedea mutra ! Pleacă ! Nu vreau să mai ascult nimic. N-am vrut să fiu aspră cu dumneata, dar ești atît de stupid, încît mă faci și pe mine să fiu ridicolă.

— Lena, te rog, te rog, ascultă-mă numai un minut...

— Oh, pleacă ! Pleacă odată, idiotule !

— Trebuie să m-asculți ! țipă el.

Lăsînd să-i cadă pălăria din mînă, sări spre ea, o apucă de încheieturile mîinilor și i le ținu strîns. Fata se zbătea să scape, și în timpul acesta, într-un torent nestăvilit de fraze scurte, el își vărsă tot focul, îi dezvălui toată povestea adorării lui mute, de la început, dorul și pasiunea, extazele și supliciile dragostei. Cînd isprăvi, strînsoarea se muie deodată, și ea fu în stare să-și elibereze mîinile. Nu-l ascultase. Spumega de furie.

— Afurisit infect... infect... reuși ea să articuleze, încercînd să-și recapete suflul. Apoi izbucni din nou : Nu m-atinge ! Ia-ți mîinile tale infecte de pe mine ! și încerca să-l respingă, împingîndu-i fața cu amîndouă mîinile.

Înlăuntrul lui se rupse ceva, parc-ar fi fost corzi de vioară întinse prea tare, care plesniseră.

— Bine, pentru asta am să te sărut ! strigă, și o prinse în brațe înainte ca ea să se fi putut feri.

Nu era vînjos, dar acum se simțea destul de puternic. Strînse în brațe trupul ei, o sărută, cu sila, scurt, de cîteva ori, înainte ca fata să fi putut face altceva decît să-l împingă și să se zbată. Senzația trupului tînăr, a obrajilor mătăsoși arzîndu-i sub buze, parfumul părului declanșară înlăuntrul lui un resort : toată duioșia pentru ea se spulberă, sîngele începu să-i clocotească, și cascade ucigașe îi vîjîiau în urechi. O mai ținea încă îmbrățișată, de-abia dacă băga de seamă palmele pe care fata le proptise în obrajii săi.

Lena se smuci violent, reușind să se elibereze în parte.

— Porc infect, împuțit ! strigă. Dă-mi drumu ! Te urăsc ! Dacă mă mai atingi o singură dată, am să țip, și-am să țip, pîn-o să vină cineva !

El o privi, și-așa, dintr-o dată, ca o străfulgerare, i se dezvălui convingerea că era odioasă ; în sufletul lui se rupseră zăgazuri, și un torent imens, orbitor, de mînie îl potopi cu totul. Țipătul fetei fu retezat scurt, pentru că mîinile lui îi prinseseră gîtul gingaș și alb, și strîngeau, strîngeau, zgîlțîind-o sălbatic. Capul Lenei se clătina prostește ca al unei păpuși cu mecanism. Gura-i era deschisă și ochii i se bulbucau, așa că nici măcar nu mai era frumoasă la vedere, ci doar stupidă și urîtă, atît de stupidă și de urîtă, încît mîinile lui, care-și trăiau acum o viață a lor, independentă, și erau puternice și pline de autoritate începură să strîngă mai tare, tot mai tare.

Un sunet oribil, hîrșiit, ieși din gura ei căscată. Deodată fata își pierdu puterile, se muie și, cînd mîinile lui își desfăcură încleștarea, ochii i se închiseră și căzu pe spate, lovindu-se, în cădere, cu capul de colțul divanului și rostogolindu-se apoi pe parchet, un ghem de haine și de carne albă. Nu făcea nici o mișcare, nici un spasm nu o clintea, nici un tremur. Turgis făcu vreo cîțiva pași înainte, cu ochii încremeniți pe ce mai putea vedea din fața ei — și vînătă, și albă în același timp. Corpul era complet inert. Așteptă un minut, apoi începu să-și ridice ochii, încet și silnic, pînă cînd nu mai percepu decît forma și culoarea unei cutii de țigări de pe măsuța de lîngă

divan. Pe cutie era desenată o turcoaică zîmbitoare. Fumase și el cîteva țigări din cutia aceea, erau bune, erau străine, turcești, firește, de care nu se găseau de vînzare în Anglia ; pe cutie erau scrise cuvinte străine, deasupra chipului de femeie. Cuvinte străine. Încet de tot privirea i se dezlipi de cutie și se întoarse la trupul de pe jos. Lena. Nici o mișcare. Nu, asta nu mai era Lena ; era un cadavru. Nu puteai să zaci în felul ăsta decît dacă erai mort. Lena era moartă.

Atunci nu se mai gîndi la nimic ; nu-i mai venea nici un gînd în cap, nici un singur gînd. Își ridică pălăria de jos și ieși repede din cameră, din apartament, lăsînd ușa larg deschisă în urma lui. Cînd ajunse jos în hol, cineva ieși de undeva, poate că îi și vorbi, dar el nu băgă de seamă. Ieși din casă. Era mai bine afară, în beznă.

4

Coborî toată Maida Vale, lungă și dreaptă, trecu de vilele izolate, trecu de blocurile mari care arătau ca niște fortărețe iluminate ; mergea cu pas ferm, fără să-l încetinească, de parcă ar fi fost un tînăr care știa foarte bine unde se ducea și știa tot atît de bine cît o să dureze pînă va ajunge acolo. Dar el nu se ducea nicăieri ; nu făcea decît să meargă, depărtîndu-se de camera aceea cu perne în culori țipătoare și cutii de tot felul, și de ghemul mut de haine, mîini și picioare de la marginea divanului moale și adînc. Parcă nici nu exista. Era un tînăr care umbla, într-un film. La un moment dat cineva îi vorbi. Era un bărbat înalt cu șapcă și impermeabil de cauciuc, care se înfipse în fața unui Turgis uluit, spunîndu-i aproape mînios :

— Hei, ascultă, cum dau eu în Nugent Terrace ?

Și cînd Turgis mormăi că nu știe, că era străin de partea locului, bărbatul înalt spuse că și el e străin de partea locului și că pe oricine întreba, toți erau străini, că toți erau niște afurisiți de străini. Turgis pornise mai departe, și bărbatul înalt continua să tot repete : „...afurisiți de străini... afurisiți de străini..." Tot mergînd, observa lucruri care-i păreau ireale, parc-ar fi fost un fundal de film. Maida Vale se transformase, ajunsese să fie Edgware Road, și imediat deveni strălucitoare și aglomerată, un amestec sclipitor de vitrine, bodegi, intrări de cinematografe, șarete de vînzători ambulanți și fețe palide. Știa pe-acolo o prăvălie unde puteai să cumperi cu cinci *pence* un pachet de țigări de șase *pençe*. În ușa unei bodegi o femeie țipa,

era beată. O mulțime de oameni așteptau să intre la cinematografe, și un tip cu un banjo le cînta. Dintr-un magazin cu dulciuri — „Toate aceste produse de ciocolată sînt fabricatele noastre proprii !" — ieșeau doi chinezi. Mirosea urît a pește prăjit. Doi inși se luaseră la bătaie, și o femeie încerca să-l tragă pe unul dintre ei la o parte. „Un impermeabil bun, cu douăzeci și cinci de șilingi și șase *pence*." Curios cît de multe imitații de ciorchini de banane vedeai, și nu semănau de loc cu cei adevărați. Tipul de colo, care stătea în ușa prăvăliei, semăna leit cu Smeeth, parcă era el. Și curgeau, curgeau puhoi, parc-ar fi fost un film, dar colorat, un film cu trupuri grele și masive care se izbeau între ele și aveau ochi adevărați. Ajunse la Marble Arch, unde era lume care mai aștepta autobuzele.

Deodată, absolut pe neașteptate, simți că-i vine rău și că e îngrozitor de obosit. Nu mai rămăsese nimic din corpul lui, decît o grămadă de oase mici și vechi, care-l dureau, dar capul și-l simțea enorm, și în golul imens din capul lui vacarmul, și scrîșneala, și răcnetele sinistre erau mai puternice decît zgomotele străzii. Încercă să-și adune gîndurile. Fusese oare într-adevăr acolo și făcuse ce făcuse ? De atîtea ori intrase în camera aceea numai în închipuire, trăise acolo atîtea scene imaginare, atîtea întrevederi emoționante cu Lena, încît poate că și această ultimă vizită să fi fost și ea doar închipuire. Fusese el în stare să facă așa ceva ? Degetele lui, încleștîndu-se acum în jurul unei cărni imaginare, îi trimiteau un mesaj, pătrunzător ca un pumnal, îi spuneau că fusese acolo. Da, fusese. Atunci înseamnă că nu se mai putea schimba nimic. Asta era. Ca și cum s-ar fi deschis și ridicat o cortină, văzu din nou camera în fața sa, era din nou acolo ; o turcoaică zîmbitoare pe o cutie de țigări, și... pe parchet, nici o mișcare. Ceva înlăuntrul lui, ceva sălbatic, prins în capcană, înnebunit, îi smulse un țipăt. Iar altceva îi murmura mereu, mereu, fără încetare, că a fost un accident, un simplu accident, doar un accident, absolut un accident, pur și simplu un accident ; apoi îi mai spunea că el nu se simte bine, nu se simte bine de loc, de fapt e bolnav, nervii și toate celelalte ; da, nervii, e bolnav serios, nu e sănătos, nu-i e bine. Îi dădură lacrimi în ochi cînd se gîndi cît erau de adevărate toate astea, pentru că atîta lume îi spusese că e bolnav și el știa că e bolnav. Apoi sosi un autobuz, și toată lumea se urcă, așa că se urcă și dînsul, și se așeză. Vecinul lui de bancă avea o umflătură mare la ceafă, și o

clipă lui Turgis îi fu milă de el, dar apoi îl uită cu totul, uită de tot restul lumii din autobuz, uită cu totul de Oxford Street și de Regent Street, care-i treceau pe de lături ca o friză luminoasă, scînteietoare. Nu băgase de seamă încotro mergea autobuzul ; nu-i păsa ; se cufundă într-o amorțeală bolnăvicioasă.

— Biletele, vă rog, taxa, vă rog, zise taxatorul.

Mașinal, absent, Turgis îi dădu două *pence* și își primi biletul.

Nimeni altul nu se sinchisi de existența lui absolut de loc. Îl priveau, apoi își întorceau indiferenți ochii în altă parte. Și, cu toate astea, peste o săptămînă sau peste două, poate că toți vor vorbi despre el. Dar atunci el nu va mai fi Turgis, chiriașul doamnei Pelumpton și funcționarul cu expediția și transportul de la „Twigg & Dersingham" ; va fi asasinul din Maida Vale, și ca atare va putea pune în mișcare mecanisme uriașe, va pune oameni s-alerge în toate părțile, oameni cu carnete de note, oameni cu aparate fotografice, redactori-șefi îl vor menționa la conferințele cu reporterii, secretarii de redacție își vor sparge capul să scornească titluri senzaționale pentru el ; reporterii vor descrie odăița lui de pe Nathaniel Street și vor lua un interviu doamnei Pelumpton ; gazetele duminicale vor rezerva coloane întregi „fatalei sale povești de iubire" ; se vor plăti prețuri grase pentru cele mai modeste instantanee ale lui, cel mai mic amănunt din trecutul său va trece duduind prin rotative, oameni care-l cunoscuseră se vor lăuda cu faptul acesta ; colaboratori speciali, plătiți cu douăzeci de lire mia de cuvinte, îi vor comenta cazul, criminaliști erudiți vor redacta note referitoare la crima sa pentru a le folosi ulterior, romancieri și dramaturgi vor încerca să vadă dacă nu pot scoate ceva din el, milioane de oameni vor vorbi despre el, îl vor acuza, vor cere sus și tare să fie executat, vor semna petiții colective sau, poate, se vor ruga pentru sufletul lui ; dacă va fi achitat, zece mii de femei vor fi gata să se mărite cu el, și va primi onorarii princiare pentru cîteva fraze mîzgălite de el, care vor fi transformate în *Romanul vieții mele*, anunțat prin nenumărate afișe și panouri ; în fine, va fi și el „cineva" — „asasinul de pe Maida Vale". Deocamdată, însă, nu era decît un tînăr jerpelit, cu ochii înfundați în orbite, cu privirea pierdută, hurducat pe o bancă de autobuz, care ocolea încet Picadilly Circus, unde, pe cerul

nocturn, comerțul își încununa stăpînirea printr-o fantezie multicoloră de lumini. Nimeni nu se preocupa încă de el, erau toți — așa cum spusese și bărbatul acela de pe stradă — niște străini.

La colțul pe care bulevardul cheiului, Strand-ul, îl face cu Wellington Street, autobuzul coti și apoi se opri. Coborî și începu să meargă spre răsărit. Nu avea nici o destinație, nici un gînd. Din creierul lui nu porneau comenzi care să ordone trupului să se miște în cutare sau în cutare direcție ; picioarele-i umblau, atîta tot, și în acest timp jumătate din mintea lui era cufundată în vis, iar cealaltă jumătate, într-un vag amestec încurcat de glasuri contradictorii. Strada se mai calmase puțin, înghesuiala se mai potolise... trecea acum pe Fleet Street [1], unde, ceva mai tîrziu, poate, mașinile or să-l toace, să facă din el ultima noutate, o știre senzațională, întocmai cum alte mașini tocaseră copaci înalți și-i pregătiseră hîrtia pentru astfel de știri. Chiar acolo, după colț, îl așteptau rotativele acelea, gata să se repeadă pe-o fărîmă nenorocită a speciei umane. Dar deocamdată nu era decît Turgis, al doamnei Pelumpton, al firmei „Twigg & Dersingham", și se lăsă purtat pe Ludgate Hill în sus, întorcîndu-și fața către umbra fantomatică, îmbătrînită și cenușie, a Sfîntului Paul ; apoi făcu un ocol în umbra catedralei, în jurul cimitirului, în sus, pe Old Change, în jos, pe Cheapside, o luă pe Milk Street și-apoi pe Aldermanbury. Se simțea mai bine aici în City. Nu atîta lumină, atîta zgomot, nu atîta lume ; era colosal, întunecos, umed, ca o pivniță mare, ca o grotă. Îi făcu bine la cap și, în cele din urmă, putu să gîndească puțin, cu toate că asta semăna cu a gîndi în mijlocul unui coșmar. Picioarele îl duceau acum singure undeva. N-avea nici un sens asta, dar, dacă stăteai să te gîndești, nimic nu avea sens. Oh, ce-a făcut, ce-a făcut ? Un felinar, așezat curios lîngă un calcan orb, își arunca lumina chioară pe-o scară cotită, alcătuită din șase trepte de piatră. În timp ce se tot întreba, picioarele căutară treptele și le urcară cu o ușurință care te făcea să te gîndești la o veche deprindere. Mîna lui atinse stîlpul mic și solid din capăt, ca și cum mai făcuse de multe multe ori pînă acum treaba asta, pentru că peretele orb era peretele de la „Chase & Cohen : Articole de bal și carnaval", și acestea erau treptele care făceau ca Fundătura Îngerilor să nu fie o fundătură veritabilă, un *cul-de-sac*.

---

[1] Stradă londoneză pe care se află grupate redacțiile marilor ziare.

Două lumini mici, galbene, pîlpîiau în fața lui ca o pereche de ochi șovăielnici, undeva în străduță. Se duse către ele, foarte încet, ca și cum, în fine, mintea încerca să comande picioarelor. Luminile erau ale unui automobil, luminile de staționare ale farurilor unui taxi. Și deasupra taxiului, la o fereastră, lumina era aprinsă, la etajul întîi, și anume la etajul întîi de la numărul 8. Era cineva în birou, la „Twigg & Dersingham", la ora asta, ora 10 noaptea. Trebui să-și repete constatarea, rar și limpede, și o făcu pe cînd stătea în fața taxiului care aștepta.

Își băgă capul înăuntru, prin fereastra din dreapta șoferului.

— Spune-mi, te rog, începu el, vorbind cu greutate, ca și cum i-ar fi ruginit vocea. Spune-mi, te rog...

— Hei !... strigă deodată șoferul, că-l făcu pe Turgis să sară speriat înapoi. Mi-ai tras o spaimă... măi frate ! Pesemne că ațipisem...

— Spune-mi, te rog, zise Turgis, apropiindu-se din nou și uitîndu-se serios la șofer, ai adus pe cineva aici ? Vreau să spun acolo înăuntru.

— Am adus, răspunse șoferul. Și-i aștept să se întoarcă.

— Cine e ? Vreau să spun, cum arată ?

Șoferul scoase fața, roșie și zbîrcită, pe fereastră.

— Acuma, uite ce-i, asta-i treaba mea. Cine crezi dumneata că ești, tinere ? Scotland Yard, sau cine ?

— Nu, vezi dumneata, treceam din întîmplare pe-aici, răspunse Turgis. Apoi ezită o clipă și continuă : Și, vezi, eu lucrez acolo sus, unde-i lumina aprinsă, în biroul acela, și mă întrebam cine-o fi.

— Lucrezi acolo ?

— Da.

Turgis înghiți în sec. Îi venea rău, tremura, nu mai putea lungi vorba.

— Da, sus, acolo lucrez eu.

— Pricep. Păi, de fapt, sînt doi acolo sus, și i-am adus de la un restaurant din Greek Street. E o doamnă mai tinerică și un domn mai țeapăn, așa... mai voinic, cu mustață mare. Ăștia sînt sus, măi frate. Ei, acuma ești mulțumit ?

— Da... mulțumesc.

— Ei, exclamă șoferul după o pauză, scoțîndu-și iar capul pe geam și privind la Turgis, ei, stai puțin, măi băiete, ce-i cu dumneata ? Plîngi ? Ce-ai pățit ? Ai friguri, măi băiete, sau ce ?

Dar Turgis dispăruse în intrarea întunecoasă.

5

Uşa biroului era întredeschisă, şi o fişie subţire de lumină răzbea pe palier. Turgis aşteptă o clipă, privind la ea din umbră. Îşi trecu apăsat palma peste obrazul ud. Apoi, adunîndu-şi tot curajul care-i mai rămăsese pe lumea asta, se repezi înăuntru şi nimeri, aproape azvîrlindu-se, în biroul direcţiei din fund.

— Cine dracu-i ăsta? răcni domnul Golspie, sărind în sus de pe scaunul de la birou.

Cineva scoase un strigăt. Era *miss* Matfield, în colţ.

— Lena... zise Turgis, parcă sugrumat de rostirea numelui.

— Ei, să fiu al dracului dacă ăsta nu-i, cum îl cheamă... Turgis! Domnul Golspie îl străpunse cu privirea şi făcu doi paşi spre el, feroce: Şi ce dracu te-a apucat, să năvăleşti aici în halul ăsta! Ce-nseamnă asta?

— Lena... Lena...

— Vrei să zici fiica mea, Lena? Ce tot bodogăneşti? Ce-i cu ea? Ce dracu-ai tu de-a face cu ea?

— Cred... cred... c-am omorît-o!

— Ai omorît-o?!!

— Da.

Şi Turgis se prăbuşi pe un scaun şi începu să plîngă în hohote.

— Dumnezeule! Ăsta-i nebun, e nebun de legat! strigă domnul Golspie, adresîndu-se domnişoarei Matfield, care se ridicase de pe scaun şi-şi plimba ochii de la Turgis la domnul Golspie, complet uluită. Hei, ascultă, isprăveşte cu plînsul ăsta şi-ncearcă de vorbeşte ca oamenii. Ce ştii tu de fiica mea, Lena? N-ai văzut-o-n viaţa ta!

— Am văzut-o! strigă Turgis, aproape indignat. Am fost la ea astă-seară, la dumneavoastră acasă. Am mai fost şi altă dată. Prima oară i-am dus nişte bani...

Avu o ezitare.

— Aşa-i, i-a dus o dată nişte bani, zise repede *miss* Matfield. Oh, cred că-i adevărat...

Pe dată, domnul Golspie se repezi la el, încleştîndu-i umărul cu mîna lui grea.

— Hai, spune! Ce s-a-ntîmplat? Spune repede!

Turgis bolborosi cîteva fraze, frînte şi încîlcite, dar fu de ajuns.

— Dumnezeule ! Dac-ai omorît-o, te ucid ! Hai, scoală, mă, mă... lepădătură ! Luăm taxiul de jos și mergem imediat să vedem, și tu ai să vii cu noi !

— Dar de ce nu telefonați ? interveni *miss* Matfield, înnebunită.

— Da, desigur... adică nu, nu se poate. Știam, m-aș fi gîndit la asta. Blestematul ăla de telefon e deranjat, de două zile e deranjat. Hai, hai să mergem ! Stinge lumina, Lilian, eu mă duc să văd de ăsta. Grăbește-te, pentru dumnezeu !

Fu o cursă interminabilă. Primele cîteva minute nimeni nu vorbi nimic, sau aproape nimic. Dar după aceea, domnul Golspie, nemaiputînd să rabde, începu să-l întrebe și, fărîmă cu fărîmă, smulse toată nenorocita de poveste din gura lui Turgis, care ședea în fața lui, pe unul din scăunașe, tremurînd, cu spaima că-n orice moment domnul Golspie s-ar putea repezi la el peste spațiul mic care-i despărțea. Supliciul îi era atît de mare acum, cînd mintea i se mai limpezise, încît își dădea seama că nu i-ar fi părut rău dacă l-ar fi ucis, dar, cu toate astea, violența uriașă a domnului Golspie, reținută, însă vizibil gata să izbucnească în orice clipă, îl îngrozea. *Miss* Matfield de-abia dacă deschise gura în tot timpul ăsta, și cînd spunea ceva, vocea îi era slabă și tremurată. Dar ochii îi rămîneau fixați pe Turgis, și cînd pătrundea înăuntru lumina felinarelor, el putea să-i vadă fața foarte palidă. Nici un moment nu-i dădu prin cap să se întrebe ce căuta ea acolo, atît de tîrziu, cu domnul Golspie.

— Ca să vezi, spuse domnul Golspie către *miss* Matfield. Dacă în timpul cinei nu mi-ar fi dat deodată prin minte să trec pentru un sfert de oră pe-aici, să adun cifrele pe care vreau să le-arăt mîine dimineață tipului ăluia, n-am fi dat peste nătărăul ăsta ! Ce căutai aici ? Nu știu dacă are vreun rost să te mai întreb ceva, pentru că mi se pare că te-ai smintit de tot... dar ce căutai acolo ?

— Nu știu, murmură Turgis. Am nimerit acolo. Nu știam unde merg. Cred că după ce am ajuns în City, m-am dus pe Fundătura Îngerilor așa... mînat de puterea obișnuinței...

— Dacă mai întîrziai zece minute, nu ne-ai mai fi găsit aici, și-atunci nu m-aș fi întors acasă înainte de douăsprezece. Cît e ceasul acuma ? Zece și un sfert, da ? Cît era ceasul cînd ai plecat de la mine de-acasă ?

— Nu știu, nu pot să-mi dau seama... Sînt amețit de tot...

— Dumnezeule, chiar că ești, zise domnul Golspie amar. Și ai să fii și mai rău, curînd-curînd. Asta pot să te-asigur !

— Cred că... nu putea să fi fost mult peste opt... nu știu... nu sînt sigur... poate să fi fost opt jumătate...

— Aproape două ceasuri... oh, gemu domnul Golspie. Ar trebui să-i dea drumu mai repede băiatul ăsta, c-altfel o să dureze toată noaptea pîn' s-ajungem acolo.

Era groaznic să orbecăiești înapoi pe poteca din grădiniță, să treci prin hol, să urci scările încă o dată. Înăuntru în apartament era și mai rău.

— Intră-acolo și-așteaptă ! răcni domnul Golspie și-i dădu un brînci puternic, împingîndu-l pînă în mijlocul salonului, care i se părea acuma locul cel mai oribil din cîte-i fusese lui dat să vadă în toată viața, locul unde-l așteptau torturi cumplite, și numai priveliștea pernelor și a cutiilor și cutiuțelor îl îmbolnăvea.

Dar nu trecuse nici un minut de cînd era acolo, și află că Lena nu murise. Apoi, după alte cîteva minute, glasuri pătrunseră prin ușa rămasă deschisă în spatele lui ; se întoarse și se apropie de ușă.

— Nnu, nnu, nnu, striga o voce pe care o recunoscu îndată, după accentul ei îngrozitor, ca fiind a femeii aceleia străine, vrăjitoarea bătrînă de la parter, nnu mm-a lăssat ss-adduc un ddoctorr. I-am ddessfăcut rrocchia, și i-am ddat să bea un sstrrop dde cconniacc, i-am făcut bba una, bba allta, șși ccînd i-am zzis : „Ai avvut un șșoc ffoarrte putternnic, ddrraga mmea, ssă cchemmăm un ddoctorr", ea a zziss : „Nnu-nnu-nnu ! Nnu vvrreau ddoctorr !" Biine, nn-arre impporrtanță. Ddar, zicc eu : „Accumma tte bbagi în ppat. Bba dda, bba dda, accumma tte bbagi înn ppat immeddiatt, ddrraga mmea." Și ea nn-a vvrutt și nn-a vvrutt ssă sse bage-nn patt, ddarr am făccutt-o eu ssă vvrrea.

— Împielițată mică !... murmură domnul Golspie. Noroc că v-ați gîndit că s-a-ntîmplat ceva și ați venit sus. Vă sînt foarte îndatorat, foarte recunoscător. Fiți bună și mergeți cu *miss* Matfield la ea, și vin și eu în două minute.

— Îi e bine ? strigă Turgis cînd domnul Golspie intră în cameră.

— Asta nu știu încă, răspunse el crunt, dar e, în orice caz, mult mai bine decît era cînd ai lăsat-o zăcînd aici pe jos, nătărău smintit ce ești ! Vino-ncoa !

— Oh ! Slavă domnului !

— Vino-ncoa ! Ai să-l slăvești pe domnul mai tîrziu... Îl apucă pe Turgis de reverul hainei și-l trase mai aproape : Ascultă-ncoa ce-ți spun ! Sînt cîteva chestii pe care-aș putea

să ți le fac. În primul rînd, ți-aș putea trage un toc de bătaie, să-ți taie pofta nu numai să te-atingi de o femeie șase luni de-acu încolo, dar măcar să te uiți la ea ! Pricepi ? Și îl zgîlții pe Turgis într-un fel de joacă amenințătoare, ca un cîine care-a prins un șobolan. Și pentru că veni vorba, uite-un sfat bun : Ferește-te de ele. Nu ești un seducător, știi, și dacă te-ai uita bine la tine, ai vedea de ce. Lasă-te de ele. Nu ești bun de-așa ceva. Și ți-aș mai putea face ceva, domnișorule troglodit pe jumătate mort de foame, te-aș putea da pe mîna poliției. Aș putea foarte bine să fac și asta, nu crezi ? întrebă el, privind încruntat la nenorocitul lui de captiv, care, auzind tonul spuselor și întîlnindu-i privirea, nu-și dădu, firește, seama că acesta era cel din urmă lucru pe care domnul Golspie s-ar fi gîndit să-l facă.

— Da, ați putea, domnu Golspie, răspunse el prăpădit.

Se și vedea luat pe sus, închis într-o celulă.

— Ei, n-am s-o fac. Nu încă, în orice caz. Dar ascultă, dacă mai dau vreodată cu ochii de tine, o fac ! Dacă te prind că te apropii la un kilometru de casa asta...

— Oh, nu, nu, n-am să m-apropii...

Și fără îndoială că Turgis era sincer.

— Și să nu te mai prind pe la birou, ai înțeles ? Nici să nu te-apropii de el. Ține-te la distanță. Ține-te la distanță și de mine, m-ai priceput ?

— Da, da, da, gîfîi Turgis, pentru că acuma domnul Golspie nu-l mai zgîlțîia, dar îl trăgea de guler prin ușa salonului, aproape ridicîndu-l pe sus în încleștarea lui de uriaș.

— Nu vreau să te mai văd vreodată în ochi, decît cel mult în vrun spital sau la balamuc ! zise domnul Golspie, deschizînd ușa apartamentului cu o mînă, în timp ce cu cealaltă îl răsuci pe Turgis și-l aduse cu fața la el. Numai cît mă uit la tine, și mi se face greață, pricepi ? Înțelegi ce-ți spun ? Să nu-ți mai calce piciorul pe la birou și să nu te prind nici la un kilometru de-aici, de casă. Să te ferești să dau cu ochii de tine, și să-ți ții gura asta infectă ! Astă-seară ai avut noroc, pe dumnezeul meu c-ai avut ! Dar dacă te mai prind o dată, n-ai să mai ai ! Așa că ferește-te de mine ! Șterge-o ! Na !

Și domnul Golspie, răsucindu-l, îi dădu drumul din strînsoare, îl smuci scurt, și cu un brînci formidabil îl rostogoli pe scări. Căzu rău, cu capul înainte, atît de rău, încît îi dădu sîngele pe nas, se lovi tare de tot, dar izbuti să se scoale și să treacă orbește prin hol către ușa din față.

Afară, amețit, se opri un moment, rezemîndu-se de unul din stîlpi. Întunericul rece se clătina în jurul său. În grădiniță, chiar în fața statuii ciuntite a băiatului cu doi pești, fu apucat de grețuri mari.

6

Cînd se întoarse acasă în noaptea aceea, aproape toată Nathaniel Street era cufundată în întuneric. La numărul 5 nu se culcaseră încă, e-adevărat, îi auzi cîntînd ; bizari oameni cei de la numărul 5. Se vedeau cîteva lumini și peste drum, iar de undeva se auzea un gramofon. Dar asta era tot. Numărul 9 era cufundat complet în întuneric ; cu siguranță că dormeau cu toții, chiar și Edgar, pentru că atunci cînd Edgar era în oraș, *mrs.* Pelumpton lăsa totdeauna o lumină aprinsă, pentru el, gest de politețe pe care nu-l făcea și pentru cei doi chiriași, Park și Turgis. Dacă veneau atît de tîrziu, n-aveau decît să urce pe bîjbîite. Fără să facă zgomot, încetișor, cu multă greutate (pentru că umblase pe jos tot drumul de la Maida Vale, în parte și ca să ajungă mai tîrziu, evitînd astfel întrebările, și deci era sfîrșit, îl dureau toate, peste tot), Turgis se tîrî pînă sus în odăița sa de sub acoperiș. Acolo își aprinse becul de gaz și se așeză pe marginea patului, rezemîndu-și capul în palme.

Își simțea toată fața țeapănă. Cu greutate își descălță ghetele leoarcă de apă, și nu fu de loc mirat să constate că și ciorapii erau uzi. Apropie un chibrit aprins de sobița cu gaze, care se aprinse cu un zgomot amplificat de tăcerea din jur.

Nu-și scoase ciorapii, ci întinse pe rînd cîte un picior cu talpa spre foc și se uită cum iese abur din el. N-avea papuci ; totdeauna avusese intenția să-și cumpere, dar n-apuca niciodată. Se uită la imaginea sa din oglinda mică și crăpată, cu ramă de lemn, pe care o apropie de becul de gaz. Pe vîrful nasului, destul de proeminent, avea o contuzie, pe lîngă nări se închegase sînge, un obraz era vînăt, și mai avea o vînătaie deasupra unei sprincene. Ochii, cu pleoapele înroșite, îi întorceau o privire deznădăjduită. În viața lui nu se detestase atît cît se detesta acum. Oglinda crăpată din rama neagră de lemn îi arăta o față ce se crispa convulsiv ; o dădu deoparte. Apa cu care se spălase mai era încă în lighean ; își săpuni puțin mîinile în ea și își frecă apoi obrazul cu palmele, pînă cînd începură să-l usture ochii. După ce termină cu ștersul obrazului, se privi din nou în oglindă

și constată că petele și sîngele închegat se șterseseră, dar contuzia de pe nas era și mai vizibilă. Nu se privi multă vreme. Fața lui, palidă și stupidă, îl dezgusta. Căutîndu-se prin buzunare, dădu peste o țigară puțin stîlcită și trase primele fumuri după atîtea ore. Își aminti de ultima pe care o fumase, în drum spre Maida Vale. Nu erau nici cinci ceasuri de-atunci! Un veac!

Amețeala i se risipi complet și lăsă locul unei limpezimi atroce. Se vedea foarte clar, și-i era oroare de ce vedea. Își dădea seama acum că Lena nu era decît o fată căreia îi plăcea să flirteze, nimic mai mult, și din întîmplare se plictisea cînd se dusese el prima oară, cu banii, pentru că prietenii ei erau plecați, și, neavînd nimic mai bun de făcut, se amuzase cu el cîteva ore, mai ales că pentru moment, adorația lui vădită o distrase. Iar din clipa cînd apăruse cineva mai amuzant, îl lăsase imediat, iar mai tîrziu insistența lui o plictisise în așa hal, încît nu putea să-l sufere, nici să-l vadă măcar. Acum toate i se păreau foarte limpezi, și era de necrezut cum de nu-și dăduse seama de lucrurile astea și înainte, cum de putuse să divagheze în visuri atîta vreme, să se-nvîrtească în jurul ei, să o caute și să se amăgească singur. Nici n-o ura măcar, acum. Pur și simplu nu-l mai interesa.

Ceea ce-l interesa, însă, era situația în care se vîrîse, și *asta* era ceea ce vedea el acum cu-o atît de adîncă claritate. Șezînd așa, cocoțat pe marginea patului, trăgînd, mașinal, din mucul de țigară ce-i mai rămăsese, se supuse unui interogatoriu nemilos. Cum de-i trecuse prin cap c-ar putea vreodată să facă pe o fată ca Lena să se îndrăgostească de el, o fată frumoasă, care putea cunoaște tot felul de oameni, care locuise prin orașe ca Parisul, care avea un tată cu parale? Numai gîndul la domnul Golspie îi zdrobea orice urmă de amor-propriu i-ar mai fi rămas. Ce crezuse el, Harold Turgis, ce-și închipuise el că e? Drept cine se luase? Cine era? Ce era în stare să facă? Ce avere avea? Nimic, nimic, nimic! Numai o mutră stupidă, cu un nas mare și inutil și o gură care tremura, și niște ochi care începeau să lăcrămeze dacă se uita cineva mai crunt la el. Aruncă mucul de țigară în cenușarul murdar din fața sobiței cu gaz, nimeri alături și trebui să se plece pe genunchii îndurerați ca să culeagă chiștocul aprins.

Se întoarse în pat și se ghemui în el, cu ochii fixați pe niște fotografii tăiate dintr-o revistă de cinema, prinse în ace pe peretele din față; dar nu vedea fotografiile, pentru că ochii săi priveau prin ele, priveau prin zid, în viitor, în bezna incertă

în care el, modest personaj solitar, rătăcea necunoscut. Slujba şi-o pierduse. Se terminase cu „Twigg & Dersingham" şi cu Fundătura Îngerilor. Poate în curînd i s-ar fi mărit leafa, n-ar fi trecut mult şi ar fi putut să ia locul lui Smeeth, cu şapte sau opt lire pe săptămînă, să aibă o casă ca lumea, cu covoare pe jos şi cu fotolii, cu un aparat de radio, toate ale sale; şi acuma, cine ştie cît o să mai treacă pînă să găsească o slujbă măcar tot atît de bună ca asta pe care-o pierduse. Ce ştia să facă? Să bată puţin la maşină şi cîteva lucrări de birou, atita tot, şi atîta lucru putea face oricine, chiar şi fetele puteau face aşa ceva; unele dintre ele, cele instruite, ca *miss* Matfield (da, şi ce căuta ea acolo cu domnul Golspie?), le puteau face tot atît de bine ca şi el. Iar după ce va fi stat pe la cozi şi va fi făcut anticameră, şi va fi cercetat anunţurile din ziare, şi va fi scris scrisori, şi va fi umblat de colo pînă colo, şi va fi aşteptat, va găsi în cele din urmă o slujbă. Ei, şi-atunci? Cu ce se va fi ales? Cu nimic. Vedea în faţa sa o lume lipsită de fericire, o viaţă făcută numai din muncă abrutizantă, oboseală şi griji, temeri fără număr, fără nume, numai stînci tăioase, tenebre, giganţi ameninţînd din umbră.

Ajunse pîn-aici, dar nu putu merge mai departe. O voce subţire ca a unei făpturi mărunte, ce se ridică indignată în mijlocul unei mulţimi mari şi triste, se făcu auzită, protestînd, înlăuntrul său. Nu era drept. Nu era cinstit. Nu era corect. Fusese o vreme cînd totul arăta că lucrurile se vor petrece în alt chip. Ceva se încurcase. Ce, cum se încurcase? Putea fi fericit, ar fi putut fi fericit, la fel de fericit ca oricine, dacă i s-ar fi ivit prilejul. Şi de ce nu i se ivise prilejul? Uite, dac-ar fi avut prilejul, ar fi putut fi mult mai fericit decît Park, sau decît Smeeth, sau chiar decît domnul Dersingham... da-da, ar fi putut! Atunci, de ce să nu fie? Ce se-ncurcase? Ce se-n-curcase? Ce? Vocea subţirică punea întrebările, dar răspuns nu venea de nicăieri. Nici un răspuns. Făptura măruntă ridicată din mulţime parcă s-ar fi cufundat deodată în masa sumbră, netulburată, nemişcată.

Era inutil. Fiecare fărîmă din el, de la tălpile ude ale picioarelor pînă la părul încîlcit (care păreau să aibă, în noaptea asta, fiecare, o viaţă deosebită a lor, şi tot atît de nenorocită), admitea că era inutil. Se ridică în picioare. Privi în jurul său, ca şi cum ar fi căutat în odăiţa aceea, cu deznădejde, ceva de care să se apuce, ceva de care să se agaţe, să se ţină, acum, cînd noaptea îi turna, prin cercevelele căscate ale ferestrei, prin tencuiala crăpată, prin cărămizile macerate, influenţele sale

malefice, nălucile care gesticulau, și se agitau, și bîiguiau neînțelese. Liniștea, limpezimea se duseseră ; iarăși se ridicau și pluteau în jurul său cețurile visului, dar cînd se mișca, se mișca încet, parc-ar fi fost dirijat într-o parte sau alta de mîini nehotărîte de stafii. Închise fereastra cît putu de bine și astupă cu hîrtie crăpăturile care mai rămăseseră. Ușa se închidea prost, și trebui să înfunde cu hîrtie — toată hîrtia pe care o mai avea — crăpătura dintre ușă și toc, și apoi gaura cheii. Închise gazul la becul slab din tavan, lăsînd odăița în lumina dubioasă a sobiței. O clipă se opri, examinînd incandescența pălindă a becului. Va putea oare să folosească gazul ? Dacă ar fi avut un tub, ar fi putut, dar n-avea tub ; și dacă deschidea robinetul, complet, gazul degajat de bec ar fi fost atît de puțin, încît ar fi fost penibil, chinuitor de încet. Nu, ce-i trebuia lui era sobița. O s-o închidă, să lase arzătorii să se răcească, apoi o să-ntindă mîna și o să-i dea drumul din nou... să stea întins pe pat și să audă gazul fîsîind cîteva minute, s-adoarmă, și, gata, s-a isprăvit.

Se așeză pe dușumea, în fața focului, rezemîndu-și cotul de marginea patului. Cu privirea încremenită pe cele trei fire răsucite de flacără ale sobiței, se gîndea cu o satisfacție lugubră la sfîrșitul său apropiat. Va fi fără suferință, asta o știa, pentru că odată vorbise cu cineva, la „Ospătăria Fundăturii", și omul acela avea un frate care era polițist, și acest polițist avusese mult de a face cu oameni care își puseseră capăt zilelor cu gaz aerian, și era de părere că toți muriseră liniștiți, în somn, fără un pic de suferință, sau de tărăboi, sau de supărare ; era mult mai ușor să pleci cu totul din lumea asta decît să iei metropolitanul din stația de la Camden Town și s-ajungi în City. Or să-l găsească dimineața, adormit în pace. Se va face o anchetă, se va vorbi despre el în ziare. Unii, poate că domnul Golspie și Lena, vor trebui să depună mărturie. Și *mrs.* Pelumpton. Acțiunile din vremea din urmă ale decedatului avuseseră un caracter bizar ? Era el urmărit de vreo idee ? Un tînăr plin de promisiuni... se va găsi oare cineva să spună lucrul acesta ? „Tragicul sfîrșit al unui funcționar" ; „Sfîrșitul fatal al unei povești de iubire". Cine o să-l regrete sincer ? Nimeni. Nu, nu, poate unul sau doi, poate o mulțime de lume... nu poți să știi niciodată. Poppy Sellers, de pildă. *Miss* Matfield spusese că Poppy Sellers — sărmana copilă — era îndrăgostită de el ; deci ei ar trebui să-i pară foarte rău, foarte rău ; poate va fi marea durere a vieții ei : „Pentru mine, băiatul ăsta a însemnat totul în viață. Îl adoram"... parcă o auzea spunînd aceste cu-

vinte, și altele, fraze întregi, pornite dintr-o inimă zdrobită, auzite prin filme, rostite de-o destul de estompată Poppy Sellers, foarte palidă și îmbrăcată în negru. Îl făcea să-i fie milă de sine însuși, și fu cel mai agreabil sentiment pe care-l avusese de multă vreme, un sentiment cald și exuberant.

„Un caz foarte trist, domnilor, zicea procurorul, întunecat. Aveți în fața dumneavoastră un tînăr plin de promisiuni..." Turgis îl întrerupse, pentru că, nu știu cum se făcea, dar era și Turgis acolo : „Foarte frumos că o spuneți *acum*, le strigă el, triumfător în amărăciune, dar de ce n-ați făcut ceva înainte ? Acuma-i prea tîrziu, și știți foarte bine că-i prea tîrziu ! Fie însă, continuă el, sever, ca acestea să devină pentru dumneavoastră un avertisment." Dar era stupid. O să fie mort, dus pe lumea cealaltă. Poate c-ar trebui să lase o scrisoare ; de obicei se lasă o scrisoare ; dar avea oroare să scrie scrisori, și știa că n-are cerneală în odăiță. Nu, firește, n-avea nici un pic de cerneală ! N-avea nimic ! Mai bine s-o termine chiar acum, să le-arate el tuturor porcilor ălora dezgustători !

De-abia cînd ajunse la această hotărîre disperată băgă de seamă că cele trei firișoare de flacără păleau. Se micșorară repede, pînă nu mai rămaseră din ele decît niște pete mici albăstrui și tremurînde, care pocneau, se stingeau, pînă cînd o dată pocniră de tot și nu se mai aprinseră. Nu mai era gaz. Și n-avea un șiling să-i dea drumul. N-avea decît opt *pence*. Nu se putea nici măcar sinucide. Nu-și putea îngădui luxul.

După o scurtă tăcere, un zgomot neobișnuit, un zgomot dintre cele mai ciudate, mai fantastice, mai inimaginabile zgomote se auzi de lîngă pat și făcu înconjurul odăiței în beznă. Venea de la Turgis, și poate că plîngea, poate că rîdea, sau poate că amîndouă deodată. În orice caz, nu se sinucidea.

Făcea zgomot mare acum. Întinzînd o mînă, cu totul instinctiv, către robinetul de gaz aerian al sobiței, atinse în întuneric ceva fierbinte, scoase un țipăt ascuțit și izbi cu palma în dușumea. Apoi se duse pe bîjbîite pînă la fereastră, să scoată hîrtia, și nu știu cum se făcu, dar cerceveaua opuse oarecare rezistență, și el trase atît de tare, încît atunci cînd izbuti, cheresteaua putrezită cedă în parte și, cum fereastra se deschise brusc, iar aerul rece al nopții pătrunse înăuntru, se produse o trosnitură puternică. Ușa fu și mai zgomotoasă. Era hotărît să scoată toată hîrtia, dar lesne nu era, iar el își pierdu răbdarea și începu să tragă de clanță pînă ce ușa se deschise brusc și se pomeni pe jos, cu clanța în mînă. De-abia atunci auzi zgomote venind de jos și văzu, prin ușa deschisă, o luminiță tremură-

toare urcînd scările. În clipa următoare privea la strania siluetă a domnului Pelumpton, care se oprise afară, în fața ușii, în cămașă de noapte, ținînd o lumînare în mînă.

— Vino-țși în fire, vino-țși în fire, zise domnul Pelumpton cu un ton plin de reproș. Trîntești și ijbești în cașa așta într-așa un hal ! ! Cucoana credea că șine știe șine a năvălit în cașă. Aibi un dram de judecată, măi băiete, aibi măcar un pic de judecată ! Nu șe poate șă-țși dai drumu așa, în mijlocul nopțșii. Toate bune și frumoașe șă ieși în oraș și șă dai pă gît o litruțșă, două și șă vii tîrjiu acașă — am mai făcut-o și eu la vremea mea — da' ăsta nu-i un motiv șă-țși dai drumu așa, nu ?... Fereașcă dumnejeu, parcă era cutremur de pămînt, parcă era cutremur de pămînt ! Ei, ia, bagă-te acuma frumoș în pat, măi băiete, și lașă pă ăilalțși șă doarmă dacă dumneata n-ai chef.

— Îmi pare rău, îi zise Turgis. A fost un accident. Nu mi-e rău, n-am băut, nu sînt beat.

— Ei, ce șă jic, parc-ai fi foșt apucat, așșa fășeai, parc-ai fi foșt apucat... mai zise domnul Pelumpton, cu un aer sever, plecînd.

Peste zece minute Turgis dormea dus.

7

— Da-da, o să trebuiască să vedem ce-i de făcut, zise *mrs.* Pelumpton cu îndoială. Asta-i, să vedem ce-i de făcut.

Turgis încercase să le explice, fără să pomenească în vreun fel de faptele petrecute, de ce nu se dusese la birou în dimineața aceea de sîmbătă, de ce nu se va mai duce niciodată și de ce nu putea plăti chiar atunci doamnei Pelumpton ceea ce-i datora. Nu coborîse la micul dejun decît tîrziu, și soții Pelumpton, amîndoi, erau convinși că fusese beat mort noaptea trecută, cînd făcuse atîta zarvă.

— Sînt sigur c-or să-mi dea banii pe chenzina asta, nici vorbă nu poate fi, madam Pelumpton, îi spuse el. Și-atunci am să vă plătesc tot, imediat, înainte de orice altceva.

Mrs. Pelumpton se opri din trebăluit o clipă și îl privi în ochi, încercînd să arate cît mai înfiptă, așa, că, văzută din față, părea exact un cub ; și deodată, cu o voce uimitor de profundă, zise :

— Vrei să-mi promiți un singur lucru ?

Turgis zise că da. Ei, doamnei Pelumpton era în stare să-i promită orice.

— Uite ce. Promite-mi că te ferești de băutură o săptămînă, două...

— Promit, răspunse Turgis prompt.

De obicei, două păhăruțe de *bitter* pe săptămînă îi erau de ajuns. Pelumptonii, amîndoi, erau ferm convinși, însă, că în ultimele săptămîni băuse masiv. Domnul Pelumpton, omul berei, spunea că ce te face să te porți și să arăți așa cum se purtase și arătase Turgis era *whisky*-ul, dacă puteai să-ți permiți să bei cantitatea necesară.

— Și cînd ai slujbă, și cînd n-ai obiceiul ăsta-i prost, continuă *mrs.* Pelumpton. Dar e mult, mult mai rău, cînd ești fără slujbă. Ferește-te de băutură o bucată de vreme. Nu te-atinge nici de-o picătură. Eu nu-s una de-alea cu prohibiția și cu temperanța — chiar dac-am semnat și eu un angajament cînd eram fată, da' atunci n-aș fi pus nici altminteri un strop în gură, nu puteam să sufăr — dar sînt sigură că un tînăr ca dumneata, care trebuie să umble să-și caute slujbă, e mai bine să nu pună picătură în gură, dacă nu de alta, măcar ca să nu-l simtă.

— Aveți perfectă dreptate, madam Pelumpton, zise Turgis, sperînd că acest sfat bun însemna că-i dispusă să nu-l dea afară din casă cît timp își căuta altă slujbă.

— Știu' eu că am. Și ce ți s-a-ntîmplat acuma — pentru că poți dumneata să vorbești de afaceri pînă mîine, da' pe mine nu mă faci să cred că nu ți s-au încurcat socotelile din cauza purtării dumitale în vremea din urmă și nu din cauza asta te-au dat afară — dar ce vreau eu să spun e că ce ți s-a întîmplat să-ți fie învățătură de minte! Nu poți să-ți permiți, nu ești făcut să duci la băutură, așa că n-ai ce să-i faci, trebuie s-o lași în pace. Tata poa' să-și permită, pentru că — trebuie să recunosc — el duce la băutură. Dumneata, nu. Și de asta trebuie să-ți fie învățătură de minte. Promite-mi asta, și am să te las mai în voie cu plata cît n-ai slujbă. Ai să-mi plătești ce-ai să poți. În vremurile astea trebuie să trăim și să lăsăm și pe alții să trăiască, și mai trebuie să recunosc că pînă în vremea din urmă ai fost cel mai liniștit și mai cumsecade și mai bun platnic din cîți chiriași am avut. Ai grijă să te-mpaci și cu tata, pentru că e și el, ca să zic așa, un fel de negustor, și-i de felul lui puțin cam sever și tipicar, și n-o să-i prea placă, dar eu sînt mai moale din fire, și n-am să fiu eu aia

care să dau afară pe-un tînăr pentru c-a dat de necazuri și nu poate plăti cît s-a-nțeles...

— Mulțumesc foarte mult, madam Pelumpton, zise Turgis cu căldură.

— ... cîteva săptămîni, în orice caz, adăugă ea, prevăzătoare.

Turgis îi mulțumi din nou, dar de data asta cu mult mai puțină căldură. Ar putea să dureze mai mult de cîteva săptămîni pînă să poată pune mîna pe alte trei lire pe săptămînă sau, în fine, ceva de felul ăsta, și după felul în care-i vorbise *mrs.* Pelumpton înainte de a-i fi spus cuvintele astea, el își închipuise că era dispusă să-l îngăduie luni de zile. Totuși, cîteva săptămîni însemna ceva. Se temuse să-i comunice că-l dăduseră afară, că nu i se plătise nici măcar chenzina și va trebui s-o facă să aștepte. Acum, după ce apucase să-i spună, se simțea ceva mai bine, dar era, cu toate astea, destul de nenorocit. Se întreba ce s-o fi întîmplat pe la birou, dacă domnul Golspie îi va fi explicat domnului Dersingham ce se petrecuse noaptea trecută, dac-or să-i trimită leafa, dac-or să-i dea un certificat. Mai avea exact opt *pence* și-i era tare poftă de-o țigară, acum, dimineața. N-avea încotro, trebuia să fumeze. Coborî strada să-și ia un pachet de zece țigări și apoi se hotărî să se uite la unele anunțuri de oferte de serviciu și, eventual, să-și arunce ochii și pe la Oficiul de plasare. Era o zi din acelea dezagreabile, cu vreme amestecată, un minut, două de soare și pe urmă nori, și-un vînt amarnic, de la răsărit. Era chinuitor să umbli pe-așa o vreme numai cu două *pence* în buzunar, fără slujbă, cu un înfiorător domn Golspie undeva deasupra ta (și poate și poliția), și fără nici o speranță, de nicăieri. Cînd dădu cu ochii de Oficiul de plasare, îi păru rău că trecuse pe aici : numai faptul că-l vedea îl făcea să se simtă și mai nenorocit. Avea oroare de oficiile de plasare...

Era tîrziu cînd se așeză la masa de prînz și, abia după ce isprăvi de mîncat, în timp ce *mrs.* Pelumpton spăla și ștergea vasele cu furia aceea disperată care o apuca totdeauna sîmbăta, se întoarse și domnul Pelumpton de la cîrciuma din capul străzii. Mai doctoral decît oricînd, îl ținu pe Turgis de vorbă timp de o oră întreagă. De data asta tînărul fu silit să stea și să asculte, deoarece apucase să simtă că era un tolerat acolo. Pe deasupra, numai cu două *pence* în buzunar, și cu vîntul de răsărit care sufla afară așa cum sufla, tot mai bine era aici, decît oriunde. Domnul Pelumpton trebuie că simțise, dumnezeu știe cum, pentru că nu-și lua ochii lui spălăciți și bulbucați

de la Turgis și-i turuia, și-i turuia, pomenind uneori de misterele „comerțșului", alteori oferindu-i sfaturi, mai mult sau mai puțin ridicole. Era îngrozitor. Turgis ședea, detestînd din toată inima pe bătrînul palavragiu.

— Aveți dreptate, domnu Pelumpton, spunea el cîteodată, cu o politețe tristă, adăugînd pentru sine : „Idiot afurisit, mai bine ți-ai spăla și peria favoriții ăia..."

Dar asta nu-i dădea cine știe ce satisfacție.

Pe la trei jumătate puhoiul neîntrerupt de vorbe al domnului Pelumpton fu oprit brusc. Sunase cineva la ușa din față. Ca din pămînt *mrs.* Pelumpton își făcu apariția, dramatică, strigînd :

— Tată, du' și vezi cine-i. Poa' să fie Maggie.

Și apoi așteptă, încordată, cu sprîncenele ridicate și cu gura căscată, în timp ce domnul Pelumpton ieșea din odaie și străbătea holul tîrîndu-și picioarele.

— Dăa, egjact, îl auziră spunînd. Poftițși înăuntru. Numai un moment.

Și, tot tîrșîindu-și picioarele, veni înapoi în asemenea măsură înnebunitor de premeditat de lent, încît *mrs.* Pelumpton își dădea ochii peste cap de enervare.

— E madam Foster ? strigă ea.

— Nu, nu-i madam Foșter, răspunse el rar și plin de demnitate. Privi spre Turgis : Ește o doamnă tînără de la biroul dumitale, care a foșt trimișă șă te vajă.

— Poftește-o în față, dispuse *mrs.* Pelumpton, înainte ca Turgis s-apuce să iasă din odaie.

Era mica Poppy Sellers, și Turgis o conduse în față, în salon, ceea ce făcu să i se pară totul și mai straniu, pentru că nici el nu intrase decît extrem de rar în această cameră. Era folosită numai în împrejurări cu totul deosebite, și în timp de trei sute și șaizeci de zile pe an rămînea o cameră învăluită în mistere. Acest salon adăpostea, îndărătul unor perdele brodate și decolorate, unele din „pieșele" cele mai strălucite, din chilipirurile achiziționate de domnul Pelumpton : un pian cu frontonul din mătase plisată, două fotolii de pluș foarte lucios și foarte bătător la ochi, o jumătate de carpetă din piele de urs, cîteva cărți într-o casetă de sticlă, într-o altă casetă zeci de fluturi, două picturi veritabile în ulei, reprezentînd cascade, și o frumoasă colecție de scoici, *presse-papier*-uri de cristal, covorașe de lînă, scrumiere de marmură și suveniruri din toate stațiunile balneare de pe coasta de sud-est. De deasupra căminului, între două oglinzi înalte pe care era pictată cîte o barză,

o fotografie a tatălui doamnei Pelumpton, mărită în așa măsură încît la prima vedere ți se părea o amplă perspectivă a Alpilor, te privea cu o uimire blîndă. Aerul din această cameră era cu totul deosebit de cel din restul casei ; nu mirosea de loc a mîncare ; era răcoros și avea iz de încuiat, de lînă și de lac. În fața căminului se afla un evantai de hîrtie, mare, și îndată după intrarea celor două ființe omenești în odaie, un nor de musculițe indignate se ridică din cutele acestui evantai, însuflețind bizar încăperea liniștită și întunecată.

— Ți-am adus banii dumitale, zise Poppy, scoțînd un plic din poșeta ei roșie.

Era foarte elegantă în după-amiaza asta, într-un mantou alb și negru în carouri, o pălărie cam de aceeași culoare cu poșeta, un fular galben cu picățele roșii, ciorapi de mătase de culoare închisă și pantofi negri de lac. De data asta nu mai era genul japonez — mai curînd franțuzesc. Arăta foarte bine în acest salonaș din față, șezînd într-unul din fotoliile de pluș.

— Da, ăștia-s, continuă ea, întinzîndu-i plicul. Cred că ai să găsești totul în regulă. Domnu Smeeth zicea că mai bine să îi ducă cineva, și-atunci am zis să-i duc eu, pentru că am un văr care stă pe-aci pe-aproape, pe Bartholomew Road, și cîteodată mă duc pe la el, așa încît i-am zis că nu face nimic, îi duc eu, pentru că știu pe-aici, chiar dacă stau cu totul în altă parte, și în orice caz astăzi n-aveam nimic special de făcut.

Debită toate aceste fraze foarte repede, ca și cum totul fusese învățat pe dinafară și repetat de mai multe ori pe drum.

— Mulțumesc foarte mult, zise Turgis.

Evenimentele recente îl lăsaseră cu o imaginație în stare să prindă viață pe negîndite. Așa prinse și acum. Iat-o pe Poppy Sellers aducîndu-i lui banii, întocmai cum îi dusese el banii Lenei Golspie. Și ea fusese imediat gata cu o scuză potrivită, întocmai cum fusese și el. Gîndul nu-l smulse pe dată din descurajare, dar fără îndoială că-l făcu să înceapă să se simtă cu cîțiva centimetri mai înalt. În afară de asta, copila se făcuse frumoasă și elegantă pentru el, era chiar foarte drăguță, de fapt.

— Nu te simți bine ? îl întrebă fata, privindu-l foarte serios.

— Prea strălucit nu mă simt, recunoscu el. De altfel, nu prea mi-a fost bine de cîtăva vreme. Nu-i lucru mare, știi. Nervii, asta-i. Eu sînt dintre oamenii aceia cu nervii foarte încordați, da-da...

— Arăți palid, și ai un semn pe nas, nu ?

Îi examină fața în felul acela detașat pe care-l iau toate femeile cîteodată, uitîndu-se la fața ta ca și cum n-ar face parte din tine, ci ar fi ceva de arătat, un tablou sau un obiect de porțelan. Apoi dădu din cap, cu aerul c-a priceput :

— Cred că s-a întîmplat ceva. Uite, ascultă, continuă ea aprinsă, s-a-ntîmplat ceva, așa-i ? Vreau să spun, n-ai să mai vii la birou, nu-i așa ?

Turgis recunoscu cu tristețe că nu.

— Mi-am tot bătut capul, m-am tot frămîntat, m-am tot întrebat ce-ar putea să fie, îi spuse ea, cu excitare crescîndă pe față și în glas. Cînd n-ai venit azi-dimineață, domnu Smeeth a zis că trebuie să fii bolnav, și nu arăta surprins. Și tot așa m-am gîndit și eu. Și *miss* Matfield nu zicea nimic, și eu am avut impresia că ea arată puțin cam nu știu cum, ca și cum ar ști ceva. Și chiar știe, sînt sigură, dar nu știu ce. Ea mie nu-mi spune mare lucru — se ține puțin la distanță, înțelegi, cu toate că se poartă drăguț, sincer se poartă drăguț — dar știe o mulțime de lucruri, și de la o vreme se întîmplă ceva și cu ea, dacă vrei să știi. Dar, în orice caz, mai tîrziu a venit domnu Golspie și a vorbit cu domnu Dersingham, și l-au chemat pe domnu Smeeth, și nu mult după asta domnu Smeeth s-a întors și a zis, mai tîrziu, știi, încercînd s-arate ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic deosebit, că dumneata nu mai vii la birou. Eu am prins de la-nceput că e ceva nelalocul lui aici. Dar nu pricep cum de ți-au putut spune, pentru că aseară dumneata nu știai nimic, nu-i așa ? Firește că nu-i treaba mea, știu, adăugă ea, cu o notă de regret, dar nu m-am putut împiedica să-ntreb. Și-mi pare foarte rău.

— Îți pare rău că nu mai vin la birou ?

— Da, îmi pare, declară ea, strîngîndu-și buzele și dînd din cap, privindu-l apoi drept în ochi, Nu-mi pasă de ce spune oricine-ar fi — îmi pare rău !

— Și mie îmi pare rău. Dar am impresia că nu-i nimic de făcut. Am avut unele neplăceri.

Vocea lui tremură ușor, străbătută de un val de milă față de sine însuși.

Fata rămase cu ochii — și erau negri și mari — în ochii lui :

— Ai... făcut ceva ?

El dădu din cap. Dar și în acest gest era o oarecare nuanță de sumbru romantism.

— Firește că nu-i nevoie să-mi spui nimic dacă nu vrei, zise ea repede, dar poate că ți-ar face plăcere... nu că-ncerc eu să-mi bag nasu — nu, nu-i asta — dar eu sincer, sincer de tot,

aş vrea să ştiu... pentru că, vezi... nu mi se pare de loc corect să te dea afară în felul ăsta, şi aşa am şi spus azi-dimineaţă. Dumneata ţi-ai văzut totdeauna de lucrul dumitale, ţi l-ai făcut bine, erai foarte la curent. Şi pe mine m-ai ajutat, m-ai ajutat mult, şi nici nu-mi pasă dacă află şi ei. Le-am şi spus-o în faţă. Ţi-am luat partea. Poa' să se spună ce-au chef despre mine, dar eu rămîn alături de prietenii mei şi de oamenii la care ţin. Coborî puţin vocea : N-ai luat cumva ceva de la ei, nu-i aşa ?

— Vrei să spui... bani ?

— Da, răspunse ea privind în jos, la poşeta lucioasă.

— Nici vorbă că nu. Nici pe departe nu-i vorba de-aşa ceva. N-are nimic de-a face cu „Twig & Dersingham", de loc. A fost ceva... ceva cu totul... cu totul altceva.

— Înţeleg.

Un deget al ei se plimba maşinal de la un capăt la altul pe marginea poşetei. Vreme de un minut nu se rosti nici o vorbă. Camera, închisă şi rece, aştepta să spargă cineva tăcerea, şi în timpul acesta tot zgomotul dintr-o după-amiază de sîmbătă pe Nathaniel Street se strecura înăuntru, dar atenuat, amortizat. Tatăl doamnei Pelumpton privea la ei cu o blîndă uimire. Turgis, aşezat în celălalt fotoliu, izbi cu piciorul, şi de pe evantaiul de hîrtie se stîrni un alt nor de musculiţe. Odaia asta din faţă îl făcea pe Turgis să se simtă nefericit, deznădăjduit. Se uită la fată şi gîndi că, aşa cum stătea ea aici, părea delicios de vioaie, caldă, vie, umană. Nu şi le spunea toate astea, dar le simţea.

— Ei, cred... începu ea, strîngîndu-şi poşeta ca pentru plecare şi făcînd o mişcare cu corpul.

— Ascultă, stai puţin, am să-ţi povestesc ce s-a-ntîmplat, zise el repede.

— Nu, nu trebuie, dacă nu simţi nevoia să-mi spui, ştii...

Dar simţea nevoia. Îi spuse aproape întreaga poveste, aşa cum o văzuse atunci, şi atunci nu o văzuse de loc aşa cum îi apăruse noaptea trecută, cînd se întorsese, dărîmat de mizerie, în odăiţa lui. Totul căpăta acum un oarecare colorit romantic, şi povestea unui tînăr sărac, virtuos şi îndrăgostit, şi a unei sirene bogate şi crude, nu se deosebea prea mult de atîtea filme pe care atît povestitorul, cît şi auditoarea sa le văzuseră şi le admiraseră. Ea îl ascultă captivată, scoţînd din cînd în cînd cîte o exclamaţie, cu ochii măriţi de admiraţie.

Prima întrebare, după ce el sfîrşise de povestit, fu despre Lena. Cum arăta, şi dacă tot mai era de părere că e chiar atît

de frumoasă. Nu era o întrebare la care se putea răspunde uşor, pentru că pe de o parte trebuia să creeze impresia unei Lene nespus de seducătoare, iar pe de alta, să sugereze, în acelaşi timp, că pentru el sirena nu mai prezenta nici un fel de atracţie. Se sili să dea un răspuns, puţin cam stîngaci poate, dar pe Poppy o mulţumi.

— Fireşte, n-ar fi trebuit să faci una ca asta! exclamă ea, gîndindu-se la modul violent în care o atacase pe „vampa" batjocoritoare.

Privirea cu care îl învălui, însă, cuprindea mai curînd admiraţie şi respect decît dezaprobare. Îl făcea să aibă sentimentul că nu-i un bărbat cu care să te joci.

— Asta a fost îngrozitor, ce să zic. Nici nu-ţi dădeai seama ce faci, nu-i aşa?

— Aşa-i. Nu-mi dădeam seama. Nervii, ştii, foarte încordaţi. Un fel de nebunie, asta a fost. Nu-s în stare să înţeleg cum de-am făcut-o, pentru că niciodată felul meu n-a fost aşa, cu toate că, ţine cont, totdeauna deveneam violent cînd mă enervam serios. Şi, totuşi, nu-mi dau seama cum de-am ajuns să fac aşa ceva, sincer nu-mi dau seama. Trebuie să fi fost pur şi simplu nebun în momentul ăla. Mi se pare ciudat acuma, pot să ţi-o spun, pentru că acum nu mai simt nimic, absolut nimic.

— N-am să merg pîn-acolo încît să spun că bine-ai făcut, pentru că n-ai făcut bine, n-ar fi trebuit s-o faci, dar ai avut noroc c-a ieşit aşa cum a ieşit. Avu o clipă de sinceră îndurerare la gîndul cum ar fi putut să iasă. Apoi continuă să examineze alte aspecte ale chestiunii: Dar trebuie să recunosc, aproape că merita să păţească ce-a păţit, după ce s-a purtat aşa cum s-a purtat! Poppy Sellers îşi manifestase categoric cea mai mare indignare faţă de purtarea Lenei: E pur şi simplu îngrozitoare, ce să spun! Sînt unele fete care n-au nici un pic de inimă, de loc. E-o fată pe care-o ştiu — şade pe lîngă noi, e-o manichiuristă de-astea — şi ea e la fel. Se poartă cu băieţii şi vorbeşte despre ei oribil! Dac-ar auzi-o ce spune despre ei, nu s-ar mai uita la ea niciodată. Îşi caută singură beleaua, şi n-o să treacă mult şi o să şi-o găsească. Şi bine-o să-i facă, n-am nici un pic de simpatie pentru ea! Eu nu m-aş purta în felul ăsta cu un băiat, oricare-ar fi el, chiar dacă nu mi-ar fi plăcut niciodată de loc şi dacă s-ar fi învîrtit toată vremea

în jurul meu. Ia gîndește-te cum s-a purtat și te-a încurajat la început — își lăsase rangul la o parte ca nimic — asta ar fi trebuit să-ți deschidă ochii, dar, natural, băieții nu pricep niciodată așa ceva.

— Da, acum pricep, zise Turgis, cu aerul unui bărbat vindecat și purificat printr-o mare suferință, al unei palide apariții romantice.

— Băieții n-au nici un grăunte de judecată în chestii de astea ! strigă ea indignată. Și dumneata ai fost tot atît de stupid ca și toți ceilalți. Cu toate astea, ai o scuză, pentru că o fată ca asta, cu un tată atît de bogat, și care poate să capete oricîte rochii vrea și se poate face s-arate frumoasă, firește că dumitale ți se pare foarte natural s-arate așa, da' asta-i pentru că are parale, și-atîta tot, nimic altceva... da-da, e o scuză, trebuie să recunosc. Auzi idee ! Să te porți astfel cu fata domnului Golspie ! Și eu să nu știu nimic ! Recunoaște, numai dumneata erai în stare să faci asemenea ispravă !

Fără îndoială că da. Mai continuară o bucată de vreme pe tonul acesta dramatic și de loc dezagreabil, și-apoi *miss* Sellers întrebă cît e ceasul, și Turgis, în loc să-i spună cît e ceasul, zise :

— Un moment. Nu pleca. Vreau să-i dau proprietăresei ceva din banii ăștia, și prefer să n-o las s-aștepte. Mă-ntorc într-un minut.

Mrs. Pelumpton, care pregătea ceaiul, fu foarte bucuroasă să vadă banii.

— Domnișoara lucrează la același birou, înțelegeți, explică Turgis, și mi-au trimis banii prin ea. Am stat de vorbă despre ce mai e pe-acolo și cîte toate...

— Perfect, zise *mrs.* Pelumpton, afabilă, dar cu demnitate, ca și cum simpla prezență în casă a unui alt specimen de același sex cu ea, chiar dacă nu în aceeași odaie, o obliga să adopte maniere speciale : afabilă, demnă, distinsă. Poate că domnișoara ar accepta să ia o ceașcă de ceai cu dumneata, adică dacă e dispusă să ne accepte așa cum sîntem ?

— Mulțumesc foarte mult, madam Pelumpton, exclamă Turgis, mă duc s-o întreb !

Miss Sellers fu ușor convinsă să renunțe la proiectata vizită la vărul ei de pe Bartholomew Road și rămase la ceai, în timpul căruia ea și cu *mrs.* Pelumpton descoperiră, după multe și complicate întrebări și răsîntrebări, că *miss* Sellers și cu sora sa

locuiseră într-adevăr timp de o săptămînă la Clacton într-o pensiune care cu trei ani mai înainte fusese ţinută de sora doamnei Pelumpton, şi deci n-au lipsit decît doi ani şi vreo zece luni ca să se fi întîlnit. Încintate să descopere încă o dată că locuiau cu toţii într-o lume atît de mică, atît de agreabilă, *miss* Sellers şi *miss* Pelumpton se plăcură reciproc foarte mult. După ceai, cînd soţii Pelumpton nu le mai stătură în cale, Turgis, deşi era încă acelaşi tînăr fără perspective şi fără speranţe, merse totuşi atît de departe încît să se lase antrenat în şăgalnicul joc misterios care e semnul atracţiei şi interesului sexual la tinerele făpturi stîngace din ţara asta. „Ce vrei să crezi ?" păreau să-şi strige unul celuilalt. „Oh, nu ! Nu vreau să cred ce crezi dumneata că vreau să cred !"

Şi-apoi, după vreo jumătate de ceas de glume de felul ăsta :

— Păi, am cam promis să trec pe la o prietenă de-a mea astă-seară.

— Ei, lasă, nu-ţi mai bate capul, zise el. O să se descurce ea astă-seară şi fără dumneata.

— Astă-seară, da ? Ei, şi dumneata, domnule Neobrăzat, nu poţi să te descurci fără mine astă-seară ?

— Nu, nu pot. Am nevoie de cineva care să-mi remonteze moralul.

— Oooh... asta e, va să zică ? Daa ? Mulţumesc pentru compliment. Oricine ar fi la fel de bună pentru treaba asta, dacă nu mă-nşel !

— Ba nu, n-am spus asta. Ştii bine că n-am vrut să spun asta.

— Da, dar ai gîndit-o.

— Nu, nu. Sincer, nu. Hai, ce zici, mergem ?

— *All right*, să mergem, zise ea, lăsîndu-şi căpşorul impertinent într-o parte şi zîmbind. Apoi, serioasă : Dar, ascultă, totuşi. Dacă merg, pentru mine plătesc eu. Da, obligatoriu. E un principiu la mine, adăugă ea serios, ca şi cum s-ar fi gîndit la asta de ani de zile, şi nu inventase principiul chiar atunci, din capul ei, ştiind prea bine cît o s-o ducă el de greu începînd din viitorul cel mai apropiat, cît de greu o să cîntărească fiecare şiling. Merg, dacă mă laşi să plătesc eu partea mea. Hai, să mergem !

Pe cînd coborau pe Nathaniel Street, hotărîră să se ducă la unul din cinematografele mari din West End, dar nu se putură înţelege la care dintre ele, şi discutară, bine dispuşi, ea avînd aerul că dă faptului mai multă importanţă decît îi dădea, şi

el pretinzînd că, în ce-l privește, îi dă mai puțină ; ea era înfocată, emoționată, femeia rugătoare ; el era puternic, știutor, îngăduitor, bărbatul protector. Afară, în albastrul afumat și auriu al străzilor luminate, se simțeau mai bine decît se simțiseră în casă. Poate își dădeau seama acum că începuseră să străbată un drum mai lung decît chiar pînă la cel mai îndepărtat cinematograf. Poate asta era ziua cea mai bună din toată viața unuia sau a celuilalt dintre ei, poate cea mai rea. Sîmbătă seara : copiii subsolurilor și mansardelor londoneze umpleau străzile în căutare de aventuri, de distracție, profit sau uitare în tumultul și strălucirea impersonală a orașului. Și curînd cei doi se pierdură în mulțime.

Capitolul XI

SE-NTORC ACASĂ

1

Se apropia ora de închidere a biroului, ca în orice după-amiază de vineri. Aveau lipsă de personal, pentru că, deși de luni începuse să lucreze și băiatul cel nou, Gregory Thorpe, de la Hatcham, un adolescent cu o față neobișnuit de lungă și cu ochelari, mult mai conștiincios decît Stanley, dar nu la fel de simpatic, tot de luni lipsea și Turgis, și locul lui nu fusese încă ocupat. Din fericire, în aceste două-trei zile din urmă nu avuseseră prea mult de lucru ; zorul din săptămînile trecute părea să se fi domolit ; domnul Golspie nu mai trecuse de marți pe la birou, și nici nu mai trimisese comenzi, iar vaporul următor al „Anglo-Balticii" sosea de-abia lunea viitoare, așa că era mult mai ușor. Chiar și fără Turgis, tot răzbeau, și treaba mergea în ritmul obișnuit. Domnul Smeeth, privind în jur pe deasupra marginii pupitrului, făcea socoteala că peste vreo jumătate de oră, cel mult peste trei sferturi, ar cam trebui să se termine. Pe la 6 va pleca și el, își va lua ceaiul în tihnă și va avea încă destul timp liber înainte de începerea concertului. Se ducea să asculte simfonia lui Brahms, aceeași simfonie pe care o mai ascultase o dată, cea care izbucnea brusc, superb, în „ta *tum*, ta ta *tum* tum". De data asta era executată de altă orchestră. Noroc că îi căzuse sub ochi afișul concertului : *Simfonia nr.* 1 de Brahms. Se bucurase dinainte, toată săptămîna, că o va asculta din nou, în special se bucura de momentul în care coardele revarsă din nou marea melodie. Săptămîni întregi încercase să și-o amintească, și deodată îi revenise în minte — „ta *tum* ta ta *tum* tum". Putea să fie Brahms cît de clasic și de cerebral ziceau ei că e (și Smeeth mai întrebase în dreapta și-n stînga), dar faptul rămînea că gîndul la această primă simfonie a lui,

această întunecată, dar superbă aventură încălzea și acum inima lui Herbert Norman Smeeth. „Ta *tum* ta ta *tum* tum"... dar nu, trebuie să-și continue lucrul, să-l termine și să aibă grijă ca să și-l termine și ceilalți.

— *Miss* Matfield, ai ceva de semnat pentru domnul Dersingham ? Dumneata ai, *miss* Sellers ? Duceți-le acuma dacă aveți.

Domnul Dersingham se afla în biroul direcției. Stătuse acolo aproape toată ziua. Faptul acesta era neobișnuit, era chiar destul de bizar, pentru că domnul Dersingham nu părea să fie prea ocupat. Lăsa impresia că aștepta ceva sau pe cineva. De mai multe ori în cursul după-amiezii, cînd se deschidea ușa de-afară, domnul Smeeth îl auzea ieșind din biroul lui, ca și cum n-ar mai fi avut răbdare să aștepte încă o jumătate de minut să vadă cine era. Lăsa impresia că-i nervos, tresărea de cîte ori suna telefonul. Foarte neobișnuit, foarte bizar, nu era de loc în firea domnului Dersingham. Domnul Smeeth ajunse la concluzia că trebuie să fie vreo chestiune personală și că, deci, nu era treaba lui.

— Unde-i scrisoarea de la „Poppett & Fiii" ? întrebă el. Era aici pe pupitru acum un ceas, pot să jur ! E-o scrisoare în legătură cu contul lor, și azi-dimineață spusesem nu știu căruia dintre voi că trebuie să le răspund astăzi. Nu cu dumneata am vorbit, *miss* Sellers ? Atunci, ai luat-o dumneata ? Ia vezi, n-o ai ? Da, bine, asta e. Dă-mi-o, vreau să le răspund acuma, „Poppett & Fiii", „Poppett & Fiii"... repeta domnul Smeeth fără nici un motiv, recitind scrisoarea. Da-aa. Ești gata, *miss* Sellers ? Nu, stai un minut te rog, eu sînt de vină. Trebuie să verific cifra asta. Cincizeci și patru de lire și treisprezece șilingi... — da-da, e bine ! Atunci, hai să-ncepem...

Și domnul Smeeth își potrivi ochelarii și își drese glasul tușind încet, cu suficiență. Chiar și acum, gîndul că el, Herbert Norman Smeeth, casier, ședea și dicta scrisori pentru cutare și cutare firmă îi dădea un fel de fior.

— ...ăăă... Sîntem în posesiunea stimatei dumneavoastră... din... ăăă... pune data, *miss* Sellers... referitoare la extrasul de cont din data de cutare... și ținem să scoatem în relief faptul că extrasul de cont era în perfectă regulă. Dumneavoastră ați solicitat expedierea mărfii prin coletărie rapidă rutieră și ați fost de acord ca suplimentul de fraht, plătit de noi, să fie adăugat la factura dumneavoastră... nu, un moment... suplimentul de fraht, care a trebuit să fie plătit de noi anticipat, să vă fie facturat, iar noi am procedat conform. Ne referim

la stimata dumneavoastră... făcusem eu o notă pe scrisoarea aia, ah ! da, uite-o... la stimata dumneavoastră scrisoare din 4 decembrie ultim...

Domnul Smeeth își termină scrisoarea, și *miss* Sellers fugi cu ea la mașină. *Miss* Matfield, care părea să fie în mare zor, trase dintr-o singură și elegantă mișcare a mîinii foaia de hîrtie din mașină și apoi își aranjă, bătîndu-le nervos pe muchie, un teanc de scrisori dactilografiate. Băiatul cel nou, Gregory, lucra cu sîrg la copiatul scrisorilor, cu aerul cuiva angajat într-o cercetare bacteriologică nu tocmai promițătoare. Totul se petrecea ca într-o după-amiază de vineri. Nu era nimic care să te facă să crezi că o lovitură de teatru s-ar putea produce în orice clipă, afară doar dacă această comportare ieșită din comun a domnului Dersingham, care acum se agita nervos prin biroul direcției, nu ar fi fost considerată foarte semnificativă.

— Cine-a fost ? întrebă domnul Smeeth după ce se auziseră cîteva uși trîntite și Gregory se întoarse de după paravanul despărțitor de sticlă mată.

— Cred c-a fost băiatul cu telegrame, domnule, răspunse Gregory trist.

— Ce înseamnă asta : *cred* că a fost ?

— Era și domnul Dersingham acolo, domnule. Ajunsese la ușă înaintea mea, și ținea ușa deschisă și lua ceva, așa că n-am putut să văd bine. Am văzut numai un braț, și părea să fie al băiatului cu telegramele. Înțelegeți ce vreau să spun despre ușă, domnule ? Cînd se deschide, vine înăuntru, și domnul Dersingham o ținea cu o mînă, așa că ușa îmi stătea în drum, înțelegeți...

— Da, da, da, înțeleg. Nu-i nevoie de atîta polologhie, măi băiete !

Băiatul acesta nou avea un fel de gravitate tristă, care la început îi făcuse mare impresie domnului Smeeth, dar acuma începuse să-l enerveze. Îi plăcea ca un băiat de birou să fie conștiincios la lucru, dar acesta prea era lugubru de respectuos. Nici măcar nu puteai să-ți descarci nervii pe el spunîndu-i mai tăios să-și vadă de lucru, pentru că niciodată nu se oprea din lucru, totdeauna avea ceva de făcut, trudind toată ziua ca o oaie cu ochelari. Îi părea rău acuma domnului Smeeth, ar fi vrut să fie angajat un băiat mai vioi, chiar dacă ar fi chiulit puțin...

— Smeeth, Smeeth !

— Da, domnu Dersingham, răspunse domnul Smeeth, încruntîndu-se puțin.

Nu-i plăcea să fie convocat în felul ăsta, strigat din ușa biroului direcției. Nu era demn. Cu toate acestea, se grăbi să se ducă, pentru că domnul Dersingham avea aerul că are ceva important de spus.

— Închide ușa, Smeeth, zise domnul Dersingham, care nu arăta atît de trandafiriu și de bine dispus ca de obicei. Ascultă, au terminat dincolo ?

— Strîng acuma, domnu Dersingham.

— Bine, atunci, zise domnul Dersingham, cu un aer obosit, am semnat tot ce era de semnat ? Spune-le să-mi dea tot ce trebuie expediat astă-seară, fii bun. Vreau să termine și să ne lase singuri. Vezi, te rog, ai grijă. Să termine tot, cît mai repede !

Mirat, și puțin îngrijorat acum, domnul Smeeth se agită încoace și-ncolo cu scrisorile pentru semnat, îi zori pe *miss* Sellers și pe băiat, și în zece minute totul era semnat, copiat, pus în plic și sigilat, timbrat.

— Da, da, le spuse el, asta-i tot. Puteți pleca acum. E-n regulă. Bună seara, *miss* Matfield. Ce spui ? Da, mi-aduc aminte, domnul Dersingham a spus că poți să lipsești mîine dimineață, nu-i așa ? Pleci în *week-end*, da ? Bine de dumneata, *miss* Matfield. Da, da, e-n regulă, e-n regulă, bună seara. Bună seara, *miss* Sellers. Și tu, cum te cheamă... Gregory, nu uita că ai trei recomandate acolo ; adu-mi recipisele mîine dimineață. Nu, asta-i tot. Bună seara, bună seara.

Se întoarse în biroul direcției.

— S-a terminat totul, domnu Dersingham. Da, au plecat toți.

— Bine, Smeeth. Adu carnetul de comenzi și pe urmă toate registrele. Dar întîi carnetul de comenzi.

Avea aerul că vrea să facă un fel de inventar și de revizie generală a afacerii, lucru foarte înțelept, și ăsta, din cînd în cînd. Domnul Smeeth spera că n-o să-l țină prea tîrziu, dar altminteri îi făcea plăcere și era mîndru, pentru că nimic nu-i plăcea mai mult decît aceste discuții confidențiale pe teme de afaceri și îi părea bine de cîte ori vedea că domnul Dersingham se lua în serios acum, cînd era în capul unei întreprinderi foarte înfloritoare.

— Nu e nimic grav, sper, domnu Dersingham ? zise el după ce aduse toate registrele.

Domnul Dersingham rîse scurt, rîs care sună foarte dezagreabil. Smeeth tresări, speriat.

— Toate sînt cît se poate de grave, Smeeth, fiecare afurisit de mărunțiș e grav, afară doar de cazul c-ai să găsești

dumneata o soluție. Șezi jos, omule, șezi. O să avem de lucru ceasuri întregi astă-seară.

Domnul Smeeth se așeză, privindu-l fix.

— Golspie a șters-o, s-a cărat ! continuă domnul Dersingham. Ne-a tras clapa, pur și simplu ne-a tras clapa ! Oh, ce porc, ce porc ! Doamne, am fost nebun să mă-ncred în tipul ăsta ! Trebuia să-mi fi dat seama, trebuia să-mi fi dat seama... Și-acum s-a cărat. Am dat o fugă, la prînz, pîn' la apartamentul ăla al lui din Maida Vale, sperînd să mai pun mîna pe el și să lămuresc lucrurile, dar o ștersese... cel puțin așa spunea servitoarea, că plecase, locuința nu era decît un apartament mobilat pe care-l închiriase, și ea, servitoarea, fusese preluată o dată cu apartamentul, așa că nu cred să mă fi mințit. Pleacă în străinătate, dacă n-o fi și plecat pîn-acum. Fugă în toată regula, escrocul ăsta infect ! Și asta nu-i singura escrocherie murdară pe care-a făcut-o aici, dacă vrei să știi. Totdeauna l-am bănuit că juca pe mai multe fronturi, n-avea numai afacerea asta. Niciodată nu stătea aici, la noi, mai mult de jumătate din timpul de care dispunea. Dar i-a fost de-ajuns ca să ne curețe.

Se ridicase de pe scaun și lovea cu piciorul un ghemotoc de hîrtie, ca pe-o minge, prin birou.

— Dar ce s-a întîmplat, domnu Dersingham ? Credeam că dumneavoastră știți că s-ar putea să ne părăsească. Așa mi-ați spus acum o săptămînă, două, și ziceați c-o să-l puneți să semneze un acord atunci cînd și-a încasat toate comisioanele, așa ca să vă rămînă dumneavoastră reprezentanța.

— Oh, reprezentanța ne-a rămas, chestia asta-i în regulă ! exclamă domnul Dersingham, cu multă amărăciune. Pe tema asta nu mai încape discuție. Numai că acuma nu mai face doi bani toată reprezentanța. Mikorsky și-a ridicat prețurile, toate prețurile. Spun că din cauza costului mai ridicat al noului procedeu de fabricație, a unor dificultăți cu mîna de lucru și a unor noi impozite de stat... oh, au dat fel de fel de motive, care pot să fie adevărate, dar pot și să nu fie... rămîne însă faptul că și-au ridicat toate prețurile. Le-au ridicat cu cincizeci și șaizeci și chiar șaptezeci la sută !

— Atît de mult ? Doamne-dumnezeule, domnu Dersingham, dar e ridicol. Îi face să fie la fel de scumpi ca și cele mai scumpe din vechile firme cu care lucram înainte, nu-i așa ? Acuma înțeleg...

— Nu. Nu-nțelegi, nu-nțelegi încă nimic ! se răsti domnul Dersingham la el. E mult mai rău. Uită-te la telegrama asta. Uită-te puțin la ea.

— Asta n-o înțeleg, domnu Dersingham, zise Smeeth după ce o citi cu atenție de două ori. De ce-au trimis-o ?

— Au trimis-o pentru că eu le-am telegrafiat să-i întreb dacă ce mi-a scris mie Golspie e-adevărat. Credeam că poate face pe nebunul, din pură răutate. Dar nu mințea. Sînt toți o bandă, natural, dacă vrei să știi părerea mea. O bandă de pungași străini murdari, și tipul ăsta, Golspie, e cel mai rău dintre toți.

— Îmi pare rău, domnu Dersingham, văd că-i o chestie urîtă. Dar eu nu reușesc încă să pricep dedesubturile. Nu se poate să-și fi ridicat deodată prețurile.

— Doamne-dumnezeule ! Păi tocmai asta au făcut, și afurisita de telegramă a lor o confirmă. Domnul Dersingham izbi atît de tare cu pumnul în masă, că-l duru mîna. Apoi se liniști și se așeză din nou la birou. M-am enervat prea tare. Îmi pare rău c-am strigat în halul ăsta, Smeeth, deși e de-ajuns ca să facă pe oricine să-și iasă din fire. Am să-ți explic. Azi-dimineață am primit o scrisoare de la Golspie, în care-mi spune că se cară. Uite, poți s-o citești cu ochii dumitale.

Domnul Smeeth o citi de la un cap la altul de două ori. Trebuia să aibă aerul unei scrisori obișnuite de afaceri, dar era plină de ironii dezagreabile. În special o frază, care de fapt spunea că domnul Dersingham încercase pe ascuns să pună mîna pe reprezentanță numai pentru sine, și nu izbutise, îl făcu pe domnul Smeeth să-și ridice privirea și să pună o întrebare :

— Ați scris într-adevăr oamenilor acelora și ați încercat să obțineți reprezentanța numai pentru dumneavoastră, domnu Dersingham ?

Domnul Dersingham dădu din cap, afirmativ.

Domnul Smeeth avu o clipă de ezitare.

— Cred că n-ar fi trebuit s-o faceți, domnu Dersingham, zise el în cele din urmă, plin de respect, dar cu un aer de reproș.

— Asta-i treaba mea, Smeeth.

Domnul Smeeth își coborî privirea, dar nu mai scoase o vorbă. Cîteva minute nu mai vorbi nici unul dintre ei, și în cameră se lăsă o liniște apăsătoare.

— Oh, în fine, exclamă domnul Dersingham, luptînd cu propria lui jenă, poate că n-ar fi trebuit ! După cum a ieșit, era mai bine dacă n-o făceam. Dar în realitate eu n-am încercat să fac nimic pe sub mînă, înțelegi, Smeeth ? Nu era ca și cum aș fi încercat să iau bucata de pîine de la gura unui om, lucrîndu-l pe la spate. Îmi dau seama, poate să aibă aerul c-așa

a fost pentru cineva care nu cunoaște împrejurările, dar n-a fost. Era evident că Golspie ăsta era un tip de-ăia, azi aici, mîine colo, nici el nu făcea un secret din asta, ba se și lăuda, și mie nu-mi plăcuse mutra lui niciodată și nu puteam ști ce feste era în stare să-mi joace. A venit la noi, a făcut uz de legăturile noastre în branșă, de sistemul nostru de organizare, de tot, a stors comisioane grase, precum știi, și toată vremea se plimba pe-aici ca și cum ar fi fost la el acasă. După cum ți-am mai spus, nu-l puteam suferi — un fanfaron îngrozitor ! Am încercat să fiu cît de prietenos posibil cu el, la început, dar n-a mers. Și nevastă-mea nu-l putea suporta — nu l-a întîlnit decît o singură dată, dar știi cum sînt femeile, în cinci minute a văzut ce-i de capul lui — îmi spunea întotdeauna să n-am nimic de-a face cu el, să mă descotorosesc de el. Așa că le-am scris la Mikorsky ăia o scrisoare confidențială, spunîndu-le că ar fi în interesul lor să încredințeze reprezentanța unei firme *en-gros* în toată regula, ca a noastră, și că... ăă... aranjamentul actual nu era realmente satisfăcător nici pentru ei, nici pentru noi, iar ei ar trebui să ia în considerare această chestiune, să vadă... Totul confidențial, bineînțeles. Asta a fost cu puțin înainte de a se duce el acolo, și firește că ăia i-au spus tot. Nu știam că sînt prieteni de-ai lui. Credeam că e vorba de un aranjament de afaceri obișnuit și am considerat că sînt îndreptățit să propun un alt aranjament comercial, lăsîndu-l pe Golspie pe dinafară.

— Da, înțeleg, zise domnul Smeeth, încă sceptic într-o oarecare măsură. Și presupun că ei i-au spus, și asta l-a făcut pe domnul Golspie să sară-n sus.

— Oh, i-au spus, desigur, dar eu sînt convins că el ar fi fost gata de orice pungășie ordinară și-așa, de la-nceput. Nu-i un *gentleman* — n-a arătat niciodată c-ar fi — și nici măcar nu-i un om de afaceri obișnuit și cumsecade. Nu-i decît un aventurier, și încearcă orice ca să scoată bani. Nu-i de mirare că n-a rămas niciodată multă vreme într-un loc, prea-i escroc ! Dar uită-te ce spune acolo, că anexează un mic document care — cum zice ? — care i-a scăpat din memorie. Ei, iată, ăsta-i documentul, aici, scrisoarea asta a lui Mikorsky, datată de cînd a fost el acolo, prin care ridică toate prețurile. Uite, ai lista toată, mai scumpe cu cincizeci pînă la șaptezeci la sută.

— Dar... dar... se bîlbîi domnul Smeeth privind lista, nu ni se poate pretinde să plătim prețurile astea pe trecut. Noi am cumpărat masiv la prețurile vechi.

— Ești sigur ? Golspie e cel care a cumpărat, și eu nu văd nici o confirmare de la ei.

— Dar atunci nu putem anula ultimele comenzi, domnu Dersingham ? N-am auzit în viața mea de-așa ceva ! Nu-i rezonabil. Prețurile lor erau urcate de-atîtea săptămîni, și noi, după socotelile noastre, cumpărăm la prețurile vechi. Nu ne pot sili să primim marfa la prețurile astea, fără discuție că nu pot !

— Nu știu. Aspectul acesta n-are importanță, în orice caz. Problema e, Smeeth — dumneata nu înțelegi ? — fie că am cumpărat marfa, fie că nu, *noi am vîndut-o !*

Domnul Smeeth înțelese. Înțelese cu o claritate ucigătoare, și disperarea i se citea pe față.

— Da, continuă domnul Dersingham, am vîndut, am vîndut stive peste stive, mii de metri pătrați, comenzi mari, Smeeth, comenzi imense, toate comenzile la care i-am plătit lui Golspie comisionul. Ai dreptul s-arăți cum arăți. Și eu m-am simțit la fel toată ziua, cu toate că mai nădăjduiam încă să fie o greșeală... pînă la sosirea telegramei ăsteia.

— Dar, domnu Dersingham... asta-i... asta-i ruină, ruină curată...

— Și-i afurisit de nedrept, Smeeth, e-afurisit de nedrept ! Am fost pur și simplu escrocați. Ascultă, crezi că avem vreo șansă să anulăm toate comenzile astea ?

Smeeth rămase gînditor un minut, apoi clătină încet din cap.

— Noi ne-am angajat să livrăm marfa, domnu Dersingham, și de asta nu putem scăpa. Vreau să spun, dacă clienții pretind : „Nouă să ne dați marfa !", atunci trebuie să le-o dăm, și ne pot constrînge să le-o livrăm la prețul la care le-am vîndut-o, sau ne pot constrînge să dispărem de pe piață. Pe chestia asta nu încape nici un fel de discuție, domnu Dersingham.

— Ce mă-ntreb eu e lucrul următor, Smeeth. Ce s-a-ntîmplat nu-i din vina noastră. Vreau să spun, nu este cazul obișnuit cînd vinzi o marfă înainte de a o fi cumpărat, sperînd într-o scădere a prețurilor, și pe urmă te arzi pentru că în momentul în care trebuia să livrezi marfa prețurile se urcaseră. N-are nimic comun cu-așa ceva, vezi bine. Nouă ni s-a tras clapa printr-o curată înșelătorie. Nu-i de loc vina noastră. Acuma eu mă-ntreb, clienții noștri ar fi de acord să-și anuleze comenzile dacă le-am explica situația, dacă le-am spune de-a dreptul că Golspie a fost un escroc și ne-a tras clapa ? Merită să-ncercăm, nu-i așa ?! Unde-i carnetul ăla de comenzi ? Vreau să văd care sînt cumpărătorii noștri cei mai masivi, din loturile

astea din urmă, cei cu care aş putea să iau contact imediat. Ce zici de „Brown & Gorstein" ? Nu-s departe de-aici.

— Ei au cumpărat la fel cu ceilalţi, zise domnul Smeeth. Avem de livrat cantităţi mari. Poate că-l mai puteţi prinde pe domnul Gorstein.

— Am să dau un telefon, să văd dacă mai e la birou. Şi, în timp ce stătea cu receptorul în mînă, adăugă : Smeeth, fii bun, pune pe hîrtie ce-au cumpărat „Brown & Gorstein".

Pînă să termine domnul Smeeth cu pusul pe hîrtie, domnul Dersingham aflase că Gorstein era încă la birou şi putea să-l primească imediat.

— Mă duc chiar acum pîn-acolo, zise domnul Dersingham. Doar să-i spun întîi neveste-mi să nu m-aştepte prea curînd. Cred că astă-seară trebuia să ieşim undeva, la un bridge cu cineva. Asta-mi mai lipseşte... am o poftă de bridge astă-seară cum am poftă să... să... să joc pe casă.

Cînd celălalt termină cu telefonatul, domnul Smeeth avea carnetul de comenzi şi o foaie de hîrtie în faţa lui.

— Pînă vă-ntoarceţi de-acolo, domnu Dersingham, eu încerc să scot totalurile cu preţurile noi...

— Chiar voiam să te rog s-o faci, zise domnul Dersingham, pe cînd îşi lua pălăria şi paltonul din cuier. Fă calculul pînă vin eu de la „Brown & Gorstein". Doamne ! în ce încurcătură sîntem ! Mă înapoiez cît de repede.

Rămas singur, domnul Smeeth nu se gîndi la nimic. Refuză să se gîndească. Se apucă serios de treaba la care se angajase, şi în următorul sfert de oră nici nu-şi ridică măcar capul din registrele şi calculele lui. Nu mai era Herbert Norman Smeeth, ci pur şi simplu comandantul cifrelor mici şi elegante pe care le aduna, şi le scădea, şi le înmulţea, fără să permită minţii să se depărteze de această lume austeră, dar calculabilă, în care îşi petrecuse atîtea ore agreabile din viaţă. Avea de lucru berechet. Toate comenzile din ultimele săptămîni, de fapt de la începutul lui decembrie, trebuiau evaluate pe baza acestor preţuri noi, apoi mai trebuiau adăugate cheltuielile de regie şi comisionul pe care Golspie îl şi încasase. Le făcu toate astea cu claritatea, precizia, conştiinciozitatea sa obişnuită şi elaboră o situaţie care putea fi înţeleasă dintr-o privire. La sfîrşitul primului sfert de oră sună telefonul şi îl opri din lucru, dar fusese o legătură greşită. Apoi, maşinal, îşi umplu pipa, şi un minut, două ascultă alene diferitele zgomote ce veneau de afară, de pe scară, din Fundătura Îngerilor, de dincolo de ea, din City, un fel de vagă simfonie, şi probabil că singura pe care o va asculta în seara

asta. Își puse pipa în gură, neaprinsă, și se plecă din nou peste cifrele sale. Timpul se scurgea, și pe situația lui totalurile se înșirau, și în curînd se făcu o jumătate de oră. Luă apoi alte registre, să examineze aspectul general financiar al problemei, făcînd o evaluare a sumelor disponibile și a celor ce urmau să le fie vărsate.

Domnul Dersingham intră fierbînd, masiv și agitat, dar cu nenorocirea citindu-i-se pe față.

— Inutil, Smeeth. Sîntem totalmente curățați !

— Ce-a spus domnul Gorstein ?

— Le-am explicat și eu cît am putut, dar au rîs de mine, asta au făcut, sincer îți spun, pur și simplu au rîs de mine. Pretindeau că nu, că sînt plini de simpatie pentru noi și de-alde astea, dar am priceput. Tipul ăsta, Gorstein, e-un alt șmecher, dacă vrei să știi. Că-i pare foarte rău de toate astea, am avut ghinion, dar, natural, ei au cumpărat ce le-am oferit și la rîndul lor s-au angajat să furnizeze clienților și au încheiat contracte pe baza celor cumpărate de la noi, iar noi trebuie să le livrăm, și așa mai departe, alte fleacuri. Și m-au lăsat să înțeleg că toată lumea din comerț îmi va da același răspuns, doar ceva mai insolent. Nu, acum înțeleg și eu destul de clar. Nu e scăpare !

— Dar, domnu Dersingham, e-o situație îngrozitoare, să știți !

— Doamne-dumnezeule, măi omule, nu-mi spune dumneata mie treaba asta ! E cea mai respingătoare încurcătură pe care mi-aș fi putut-o închipui vreodată, și toată din cauza escrocului ăstuia împuțit ! Cinstit îți spun, Smeeth, nu sînt un bătăuș sau ceva de felul ăsta, dar dac-aș da acuma de el, l-aș lua la bătaie. Sau l-aș curăța eu pe el, sau m-ar curăța el pe mine. Ai calculat ? Ce-a ieșit ?

Domnul Smeeth examină acum pentru prima oară totalurile și semnificația lor. Întinse hîrtiile pe birou.

Domnul Dersingham, plimbîndu-și un deget pe muchiile dinților și lăsînd falca să-i cadă, le privi mai multe minute în șir fără să scoată o vorbă. Apoi puse cîteva întrebări cu privire la una sau două cifre, și domnul Smeeth le calculă din nou, dovedind că sînt exacte. Carnetul de comenzi fu consultat de cîteva ori. Dar nu exista scăpare în fața acestor totaluri.

— Am făcut și o situație generală, să vedem cum stăm, domnu Dersingham. Am crezut că poate vreți să știți. Asta e situația, dacă ținem seama de toate.

— Examinară acum această situaţie, pierzînd cam o jumătate de oră într-o discuţie dintre cele mai zadarnice, după cum domnul Smeeth, scîrbit, îşi dădu foarte bine seama.

— Inutil, Smeeth, zise în cele din urmă celălalt, nu există scăpare. Ne-a stors şi ultima picătură, punîndu-ne, porcul, să-i plătim toate comisioanele înainte, şi-acuma trebuie să vindem fiecare metru pătrat de marfă în pagubă la toate comenzile astea.

— E-o pagubă îngrozitoare. În situaţia asta firma nu va putea rezista, domnu Dersingham.

— Asta ştiu şi eu. Şi ce-ar rămîne din afacere, chiar presupunînd că aş împrumuta destul ca să scăpăm de încurcătura asta ? Unde-am ajunge ? Înapoi unde eram cînd am început cu marfa asta, înainte de venirea lui Golspie, încheind de-abia atîtea comenzi cît să ne putem plăti cheltuielile, şi pe deasupra vîrîţi în datorii pînă-n gît ? ! N-aş putea s-o duc aşa nici măcar o lună. Ar însemna să fi împrumutat tot cît s-ar fi putut, şi chiar dac-aş mai putea împrumuta, n-aş mai vrea, înseamnă s-arunc banii pe fereastră. Sincer, Smeeth, cum aş putea merge mai departe ?

Domnul Smeeth mai cercetă o dată hîrtiile, deşi privirea lui nu mai desluşea nimic. Încerca să-şi imagineze o ieşire, dar era imposibil de găsit vreuna.

— Şi-atunci, ce-aveţi de gînd să faceţi, domnu Dersingham ? întrebă el chinuit.

— Nimic. S-a terminat. Ce alta pot să fac ? Am să cumpăr cît am să pot din lotul ăsta, am să livrez, şi pe urmă gata. Iar dacă îmi declară firma în stare de faliment, n-au decît, o declară în stare de faliment şi s-a terminat şi cu ea ! Dacă nu, închid şi plec, în orice caz, şi s-a isprăvit şi în cazul ăsta. Presupun că nu-i pentru prima oară că un dobitoc iese jupuit şi curăţat dintr-o afacere, nu-i aşa ?

— Nu ştiu ce să spun, domnu Dersingham...

Şi domnul Smeeth chiar că nu ştia. Privea la peretele din faţa sa, în culmea deznădejdii.

— La ce bun să mai spui ceva ? Dar ce mă omoară e felul în care lepădătura asta de Golspie a şters-o...

— A fost un moment cînd mi s-a părut mie că povestea asta nu miroase bine, domnu Dersingham, cînd şi-a cerut toate comisioanele înainte...

— Atunci, dacă ţi s-a părut, de ce dracu n-ai spus o vorbă la timp ? Inutil s-o mai spui acuma.

— V-am spus ceva atunci, domnu Dersingham, efectiv v-am spus...

— În cazul ăsta, trebuie să mărturisesc că nu-mi aduc aminte. În orice caz, acum e prea tîrziu. Înțelegi, Smeeth, omul ăsta m-a jefuit întocmai ca și cum ar fi pătruns prin efracție în apartamentul meu, mai rău încă, dacă stai să te gîndești. Și nici măcar nu poți să faci o reclamație împotriva lui. Tot ce a făcut e că a încasat niște comisioane anticipat și a întîrziat predarea unei scrisori. Nu te poți duce la poliție cu-așa ceva. Porcul ! Asta mă-nnebunește. Cît e ceasul ? Opt și un sfert ? Hai să mergem, să ieșim de-aici !

Coborîră scările și ieșiră din imobil împreună. Peste drum, singurul semn de viață venea de la „Calul bălan".

— Nu știu ce-ai zice dumneata, Smeeth, spuse domnul Dersingham oprindu-se, dar eu vreau să beau ceva. E multă vreme de cînd n-am simțit atîta nevoie. Iei și dumneata un păhăruț de ceva, nu ? Firește că da. Hai, cît ne mai putem încă permite.

Barul era pustiu. Doar un motan mare și cenușiu sta tolănit arogant în fața focului. Chelnerița apăru de după un colț, adună cîteva pahare, șterse cu un șervet o porțiune din tejgheaua barului, zise mîței : „Tom, Tom, Tom", apoi zîmbi domnilor în genul în care credea ea că trebuie să zîmbească o doamnă distinsă și spuse :

— Bună seara. S-a mai îndreptat vremea, nu-i așa ?

— Două *whisky*-uri duble, te rog, și două sifoane mici, zise domnul Dersingham.

— Două duble, murmură chelnerița.

Domnul Smeeth nu se putu împiedica să-și amintească de vremea cînd domnul Golspie îl adusese aici și insistase să ia un *whisky* dublu. Era în seara în care domnul Golspie îi spusese că ar trebui să i se mărească leafa. Prea fuseseră frumoase toate în seara aceea...

— Noroc, Smeeth, zise domnul Dersingham, ridicînd paharul. Și-mi pare rău pentru dumneata c-au ieșit lucrurile așa, cu toate că dumneata nu pierzi cît pierd eu, nu, nici pe departe. Dar noroc, noroc în viitoarea dumitale slujbă, și sper să fie mai bună decît a fost vreodată la „Twigg & Dersingham".

— Mulțumesc, domnu Dersingham, rosti domnul Smeeth, timid. Și noroc și dumneavoastră...

— Cînd te uiți la mița asta, se simți obligată chelnerița să intervină, ai crede că prinde nemaipomenit. Nu-i așa ? Ei bine, nu. Nu-i bună de nimic. Nu se-atinge de șoarece. Așa-i, Tom ? Nu, nu te-atingi, derbedeule ! Nici mîncarea nu ți-o scoți măcar, nimic. Vino-ncoa, Tom, Tom, Tom, Tom, Tom...

— Am să-ncerc să-mi caut un post în Orient, imediat după ce voi aranja lucrurile aici, zise domnul Dersingham confidențial. M-am săturat de City. Niciodată nu mi-a plăcut. Nu-i de loc genul meu, știi, Smeeth. Totdeauna am vrut să plec în Orient. Acolo poți să duci o viață de *gentleman*. Un cunoscut al meu — tocmai a ieșit la pensie și e vecin cu mine — mi-a spus acum cîtva timp că poate să-mi găsească un post acolo oricînd, un post bun. Am să încerc, la întîmplare, să vedem ce iese.

Domnul Smeeth dădu din cap. Arăta trist. Pentru el nu exista Orient, post în Orient, și spusele astea ale domnului Dersingham îi deschiseseră brusc o vastă și sumbră perspectivă. În momentul acela prefera să nu se gîndească la viitor.

— Uită-te la el, la nătărăul ăsta bătrîn, continuă chelnerița, care acum ținea cotoiul în brațe. Nu ești tu un nătărău bătrîn, Tom ? Dar are pete frumoase, totuși, nu găsiți ? Ce egale sînt ! Hai, du-te dacă vrei, Tom. Uite ! Buuu ! Buuu ! Uitați-vă la el ! Poate să deschidă singur ușa. Isteț, grozav de isteț, credeți-mă !

Domnul Dersingham dădu peste cap restul de *whisky* cu sifon.

— Afurisit ghinion ! Cel mai afurisit posibil. Greșeala mea a fost, Smeeth, că nu m-am bazat pe... cum se zice... pe instinct, pe intuiție, înțelegi ? În legătură cu Golspie, vreau să zic. Am încercat să fac pe grozavu, pe omul de afaceri abil din City, cu ochii pe „lovituri" — atît, și nimic altceva — știi, ca tipul ăla oribil, Gorstein, și toți de teapa lui. Nu-i de loc genul meu, sincer îți spun. Nu mi-a plăcut individul, și ar fi trebuit să-mi dau seama c-o să-mi tragă clapa. N-are-a face, tot prost o s-o sfîrșească pîn' să moară. Și fiică-sa la fel. N-ai cunoscut-o, nu-i așa, Smeeth ? Foarte frumoasă, în genul film și actriță de *music-hall*, dar o gîscă fără pereche. Ar trebui s-o auzi pe soția mea vorbind despre *miss* Golspie ! A venit o dată la noi... dar a fost prima și ultima dată ! N-a mai pus piciorul a doua oară ! A fost o chestie foarte bizară, știi, Smeeth, cu Turgis și cu fata asta, cînd a venit Golspie și a spus că Turgis trebuie dat afară imediat pentru că nu știu ce manevre misterioase a făcut cu fiică-sa. N-am priceput niciodată ca lumea despre ce-a fost vorba, deși sînt în stare să pariez că fata lui Golspie a umblat cu șmecherii... eră genul ei, absolut genul ei.

— N-am înțeles nimic din ce s-a petrecut, zise domnul Smeeth morocănos. Nu mi s-a spus nimic limpede.

— Dacă-i vorba de asta, nici mie. Dar nici nu m-am sinchisit prea mult, pentru că, și-așa, nu-l apreciam pe Turgis și pot spune că am fost mulțumit să scap de el. Dar dacă mă gîn-

desc mai bine acum, îmi pare rău de amărîtul ăla. Ai mai auzit ceva despre el, Smeeth ?

— *Miss* Sellers l-a văzut o dată sau de două ori, cred. Am impresia că-i place băiatul. N-a găsit încă slujbă, natural, şi nici nu-i probabil să găsească atît de repede.

Respira greu, ca un om care vrea să ofteze, dar a uitat ce trebuie făcut pentru asta. Îşi coborî privirea la *whisky*-ul ce-i mai rămăsese în pahar şi îl goli încet.

— Ei, cred că-i timpul să plec, zise domnul Dersingham. Băutura asta m-a făcut să-mi fie foame. Am să mă opresc la club, să văd dacă pot căpăta ceva de mîncare. S-ar putea să întîlnesc acolo pe cineva care să-mi dea vreun sfat, vreo indicaţie în legătură cu afacerea asta nenorocită. Pe urmă am să mă duc acasă, şi perspectiva asta nu-mi surîde de loc, pot să te-asigur. Dumneata te duci acasă ?

— Da, spuse domnul Smeeth, lent, încheindu-şi nasturii de la palton. *Mă duc acasă.*

2

Cînd autobuzul în care se afla intră în şirul de autobuze din faţa Gării Victoria, *miss* Matfield fu scuturată puţin de un fior. Era nervoasă, emoţionată ; în minte i se înfruntau faţă în faţă două hotărîri. Pierdu cîteva minute străbătînd drumul de la autobuz pînă în gară — foarte aglomerată acum şi cu atmosfera aceea specifică de *week-end* — şi apoi pînă la punctul unde stabilise cu domnul Golspie să se întîlnească, un punct în partea peroanelor de plecare, între standul de cărţi şi ceasornicul cel mare cu patru cadrane. Domnul Golspie nu era de văzut. Faptul acesta nu o surprinse, pentru că venise cam devreme. Se simţi oarecum uşurată constatînd că nu era încă acolo. Îi lăsa un răgaz binevenit. Nu era de loc sinceră în aventura asta.

Fusese aranjată, dacă pot fi numite aranjament cîteva întrebări şi răspunsuri grăbite, schimbate în ultimul moment acum trei zile, marţi seara, cînd îl văzuse ultima oară. De atunci el nu mai fusese pe la birou şi nu trimisese nici un fel de veste, dar asta n-o îngrijora. Avea o destul de puternică bănuială că el va pleca foarte curînd, dar nu ştia cînd anume şi era convinsă că nici el nu ştie. Marţi, chiar înainte de despărţire, îi propusese din nou să plece cu el, să facă *week-end*-ul împreună, oriunde-i făcea ei plăcere, şi de data asta, împinsă obscur de multe

sentimente și imbolduri deosebite, de ceva sincer înfocat, pasionat, în vocea lui, de-o dorință subită de-a trăi aventura, de a se arunca în brațele vieții, un dispreț pentru scrupulele și neîncrederile și timiditățile ei, fu de acord să plece. Se duceau la un hotel pe coastă, în Sussex, pe care-l văzuse ea odată, și timpul și locul întîlnirii fură stabilite în grabă. De atunci, de cîteva ori se simțise ispitită să-i scrie sau să-l cheme la telefon, să-i spună că-și schimbase gîndul. Mîndria o împiedicase însă. Spusese că va merge, și deci va merge. Își dorise o aventură și, cu toate că niciodată n-ar fi admis asta, visase totdeauna și un bărbat în această aventură, iar acum, cînd i se oferise și acceptase, nu putea să mai dea înapoi. Era și ea o făptură vie, din carne și oase, nu o simplă abstracție cerebrală, o făptură vie prin care curgea un sînge sănătos, bogat, un sînge pe care bărbatul acela vulgar, matur, îl impresiona în așa măsură, încît o aprindea și o zăpăcea și pe ea, făptura șovăielnică și blazată, care țipa să fugă, să fugă și să se ascundă. Protesta împotriva a tot ce această aventură avea meschin și ferit, subliniind sinistra ei lipsă de onestitate. Detesta imitația ieftină de verighetă pe care o avea vîrîtă undeva în poșetă, inel care era și el o parte din aventură, și pe care-l considerase mai curînd o glumă cînd i se pomenise despre el pentru prima oară, marțea trecută. Auzise și înainte de aceste inele, și totdeauna le considerase mai curînd o glumă, o micuță recuzită de scenă, dezinvoltă, sclipitoare, însoțind escapade amuzante, și, cu un mic efort, se determina să considere și inelul din poșeta ei în aceeași lumină teatrală ; dar, cu toate acestea, nu-și putea amuți protestul, iar sila stăruia. Dacă Golspie i-ar fi cerut să se mărite cu el, indiferent dacă i-ar fi spus că vor trebui să se stabilească în cea mai exotică localitate din lume, ar fi acceptat. Dar nu-i pomenise de-așa ceva. Și, cu toate astea, el o dorea, și nu fără ardoare, ceea ce, la urma urmei, era un fapt reconfortant și emoționant ; după aceea s-ar putea ca el s-o dorească și mai mult, s-ar putea ca ultimele lui rămășițe de vanitate (și se dovedise de la început a fi excepțional de vanitos, ceea ce, de altminteri, îl făcea cu atît mai ispititor) să dispară, și atunci... ei, atunci toate ar putea să iasă altfel.

Pentru cel care se lasă încîntat de mișcare și variație, ispita unei mari gări este irezistibilă ; te mai găsești încă în miezul orașului, ca în întunericul dinlăuntrul unei gogoși de vierme de mătase, dar la unul din capete firul a și început să se destrame și poți zări cerul de-afară ; zgomotele înăbușite și strigătele și pufăiturile nu sînt decît o parte a simfoniei, chiar și mirosul

de fum e îmbibat de aroma aventurii. În ultimele două zile fuseseră momente în care acest *week-end*, această sosire la Gara Victoria apăruse în mintea domnișoarei Matfield ca o inevitabilă și oripilantă consultație la dentist, gînd la care ceva dinlăuntrul ei se crispa cu cruzime. Acuma, cînd ajunsese aici, era, totuși, mai puțin introspectivă și încet-încet începea să se simtă mai bine dispusă. Aproape că era mai bine să se-ntîmple-odată ceva extrem de neplăcut decît să nu se întîmple niciodată nimic ; și era foarte puțin probabil să se întîmple ceva extrem de *neplăcut*. Era sensibilă la mișcarea, la agitația din gară. Pe cînd se îndrepta spre standul de cărți, purtîndu-și mica valiză, se simțea înaltă, sănătoasă, voinică, o distinsă femeie de lume. Unul sau doi bărbați, mai între două vîrste, îi zîmbiră, iar mai mulți tineri o priviră cu seriozitate, ceea ce însemna că arată cît se poate de bine. Standul de cărți îi oferea o alegere aproape nesfîrșită de material de lectură, reviste ușoare, reviste serioase, cărți „succese extraordinare", cărți „care dădeau lucrurile pe față", cărți care nu erau decît o „mare ocazie". Nu-și cumpără nimic, dar faptul că le știa acolo îi făcea plăcere. Era imposibil să nu încerci o senzație de vacanță. Vederea tuturor acestor oameni agitați și zăpăciți, într-un număr atît de mare, oameni care se repezeau la oricine purta o uniformă a Căilor Ferate, care căutau cu disperare în tabelele și avizele afișate, își tamponau fruntea cu batista, se răsteau unii la alții, și se uitau descumpăniți la mormane întregi de bagaje ce treceau ca niște năluci de la un capăt de peron la altul, nu făceau decît să-i dea un sentiment agreabil al propriei sale superiorități. N-aveau nimic a face cu ea ; ea nu se comporta în felul acela, astfel încît continuă să privească, amuzată, disprețuitoare, neizbutind să vadă în spectacolul acestor călători hărțuiți și nepricepuți vreun simbol al vieții.

Erau două trenuri, și ei speraseră să-l prindă pe cel dintîi. Nu mai rămăseseră decît vreo cîteva minute pînă la plecare. Se întoarse la locul ei, mai aproape de ceasornice, și privi îngrijorată în jur. Desigur că are să ia biletele înainte de a ajunge la peronul principal, așa că mai era încă timp destul să prindă trenul, numai să vină. Părea să fie lume din ce în ce mai multă, cu toate că în jurul ei se făcuse un mic spațiu liber. Ar fi fost, totuși, posibil să n-o fi zărit. Nu mai erau decît două minute. Se duse în grabă pînă la intrarea peronului 17 și privi peste barieră către trenul gata de plecare. Apoi se întoarse, și mai repede, la locul ei de lîngă ceasornic. Auzi, de acolo, trenul plecînd.

Plicticos lucru. Rămîneau de așteptat mai mult de trei sferturi de oră. Era rîndul ei acum să-l facă să aștepte. Fără grabă, dar hotărîtă, se îndreptă spre salonul de ceai, care nu era prea plin, deși lăsa o vagă impresie că tocmai fusese devastat de o gloată răzvrătită, și își pierdu zece minute cu o ceașcă de ceai și o țigară. I-ar fi făcut plăcere să mai fi rămas puțin ; dar e aproape cu neputință să stai nepăsătoare cînd între tine și o mulțime de trenuri și de călători nu-i decît o simplă placă de sticlă. Înapoindu-se la ceasornicul cu patru cadrane și standul de cărți încercă să mai piardă din vreme, dar o împiedica o neliniște lăuntrică, și ajunse la locul convenit ca și cum trenul era gata-gata să plece. El nu venise. Începu să facă acum mici tururi circulare, avînd ceasornicul drept centru. După un sfert de oră de astfel de manevre, se întoarse la punctul de întîlnire și rămase locului, cu valiza la picioare, dreaptă, nemișcată, posacă. Era acolo, și el trebuia s-o găsească. Oameni veneau și plecau, cumpărau ziare și cărți, se uitau la ceas, îi aruncau cîte o privire ; treceau pe lîngă ea hamali cu cărucioarele încărcate cu bagaje, și pe-o parte și pe cealaltă ; trenurile duduiau și pufăiau, aruncau noiane de scîntei roșii în acoperișul de sticlă al peroanelor ; dar acum nu mai acorda faptelor acestora nici o atenție. Se săturase de Gara Victoria, se săturase de așteptat. De data asta, cînd și al doilea tren fu gata de plecare, rămase unde era și nu mai făcu nici o tentativă de a descoperi dacă nu cumva el se găsea pe undeva, pe peron. După plecarea trenului mai stătu locului un minut sau două, apoi plecă.

Trebui să aștepte pînă să poată da un telefon la el acasă. Cabinele telefonice erau foarte solicitate.Știa numărul de telefon și mai știa că aparatul de la el de-acasă, care fusese deranjat săptămîna trecută, funcționa. N-ar fi fost surprinsă dacă n-ar fi răspuns nimeni, pentru că era sigură că, cel puțin acasă, nu era. Ceva se încurcase ; și chiar și acum încă probabil că se străduia să ajungă la Gara Victoria. Totuși, cineva răspunse la telefon ; evident, servitoarea.

— Domnul Golspie e acasă, te rog ?

— Nu, nu-i acasă. A plecat. A plecat și *miss* Golspie. Au plecat amîndoi, zise vocea.

— Au plecat ? Vrei să spui... s-au dus în oraș ?

— Nu, au plecat. Au plecat de tot.

— Dar... nu înțeleg. Ești sigură ? Aveam o întîlnire cu el astă-seară.

— Tot ce știu e c-a plecat, și *miss* Golspie a plecat și ea. Au plecat în Africa de Sud, sau în America de Sud, sau undeva

într-unul din locurile astea... Cu vaporul au plecat, asta *știu* bine. Le-am ajutat la împachetat, și n-a fost glumă ! Și au lăsat aici o harababură ce nu s-a pomenit, asta pot să v-o spun ! Acuma fac curățenie după dînșii, pentru că au închiriat mobilat, și eu am rămas la ei, eram cu apartamentul. A fost un domn, cînd eram la masă, continuă vocea, ca și cum îi făcea plăcere să stea puțin de vorbă cu cineva, și tare mult ar fi vrut să dea de domnul Golspie, dar n-am putut să-i spun altceva decît c-a plecat, c-a plecat de dimineață, cu bagaj cu tot, c-avea o mulțime de boarfe.

— Domnul Golspie a lăsat vreun bilet pentru cineva ?...

— Nu. A plecat, și-atît...

— Bine, mulțumesc, zise *miss* Matfield, punînd receptorul în furcă.

Plecase. Plecase din țară fără măcar să-i spună că pleacă, fără măcar să-i spună că nu poate să vină la întîlnire la gară. A zvîrlit pur și simplu *week-end*-ul în lături, și pe ea totodată, ca pe-o simplă bucată de hîrtie mototolită. Chiar dacă nu uitase cu totul, însemna că nu ținuse destul la ea ca s-o vadă o ultimă oară, sau măcar să-i trimită o vorbă. Asta era omul... Oh, ce umilință !

Plecă de la gară roșie de rușine și de mînie. Cu o oră mai devreme poate s-ar fi simțit ușurată dacă domnul Golspie ar fi venit și i-ar fi spus că-i era imposibil să plece cu ea în *week-end* de data asta. Dar așteptase încremenită locului, cu valiza în mînă, cu inelul acela dezgustător în poșetă, așteptase încremenită locului, și în vremea asta domnul Golspie era la kilometri depărtare, fără să-i pese dacă ea va rămîne tot restul vieții așteptînd în Gara Victoria. De cînd se știa, niciodată nu simțise un atît de amar dispreț față de ea însăși. Îi venea să plîngă și să tot plîngă, nu pentru că plecase și probabil nu va mai da niciodată ochii cu el, ci pentru că indiferența lui neașteptată, nebănuită, mai ales în momentul acesta, o făcea să se simtă atît de jalnic de măruntă și de stupidă. Supliciul pe care-l îndura era ca atacul unei molimi neprevăzute, îngrozitoare. Mîndria ei călcată în picioare sîngera și o durea, în așa hal o durea, încît se simți rău.

Asta a fost pricina că nu se întoarse, așa cum îi poruncise primul imbold, la gară, să ia primul tren ce-i va ieși în cale și să fugă, pentru astea două zile, cu orice preț, de Londra și de cămin. Nu putuse. Era stoarsă de orice energie și inițiativă. Se simțea prea obosită. Prinse un autobuz de pe linia 2, se urcă pe imperială, și apoi privi, cu ochi care o usturau,

încețoșați, și refuzau să mai vadă ceva așa cum trebuie, sclipirile și obscuritatea albastră a unei jumătăți de Londra trecînd bălăbănindu-se pe lîngă ea, Hyde Park Corner, Park Lane, Oxford Street, Baker Street, Finchley Road, toate un talmeș-balmeș de lumini și beznă, fără nici un înțeles, care nu-i spuneau nimic lui Lilian Matfield, nu-i spuneau mai mult decît i-ar fi spus vreun fluviu chinezesc pe care l-ar fi văzut unduind pe un ecran de cinematograf.

Ajunsă la cămin, se grăbi să urce scările, ca și cum valiza pe care o purta ar fi fost de furat. În grabă, mașinal, se spălă, își aranjă părul, își schimbă rochia, își dădu cu pudră pe față și coborî în sala de mese. Nu simțea nevoia să mănînce, dar ceva o împingea să se zvîrle înapoi în rutina căminului. Avu grijă să aleagă una dintre mesele acelea eteroclite pentru întîrziați, la care se vorbea puțin, și dacă se vorbea, subiectele gravitau doar în jurul unor chestiuni impersonale, a unor generalități. Mîncă puțin, și înfățișarea și mirosul mîncării, înfățișarea tuturor celor de-acolo, zgomotul convorbirilor și al veselei care umplea camera îi făceau rău. Cu toate acestea, rămase și bău cafeaua împreună cu ceilalți. Cînd se întoarse în odaie, începu să-și examineze toate rochiile și, încruntată, puse cîțiva ciorapi deoparte, să-i cîrpească. Apoi își aduse aminte de ceva.

— Pot să intru ? întrebă *miss* Morrison. Alo, Matfield, ce doamne iartă-mă e cu tine ? Arăți parcă s-ar fi întîmplat o nenorocire !

— Aruncam ceva, răspunse ea închizînd fereastra.

Afară, undeva, căzuse imitația ieftină de verighetă.

Miss Morrison, care purta papuci, intră alene, încercînd să fie elegantă, distinsă — pentru că nu-și pierduse încă zvelteţea — și se așeză în fundul patului, la picioare, rezemîndu-se de perete.

— Oh, ia spune, parcă trebuia să fii plecată undeva ? ! exclamă ea. Nu trebuia să pleci în *week-end* ?

— Trebuia, zise scurt *miss* Matfield, dar mi-am schimbat gîndul.

— Biiine.

Și asta fu tot ce avu de zis *miss* Morrison. Era una dintre virtuțile ei, după cum începuse să remarce *miss* Matfield, că nu punea întrebări cînd în mod vădit nu erau binevenite, și nu încerca, afară doar de cazurile cînd o făcea din amuzament, să te tragă de limbă. Majoritatea fetelor de la „Burpenfield" —

dacă te vizitai cu eie — nu-ţi permiteau niciodată să ai o viaţă personală a ta fără să-şi vîre nasul şi s-o afle.

— Ar fi trebuit să ies şi eu astă-seară, continuă *miss* Morrison în felul său moliu obişnuit, dar mă plictiseşte, mi-e lene. Nu-mi aduc aminte să-mi fi fost în viaţa mea atît de lene ca azi, poate doar atunci cînd aveam gripă sau ceva. M-aş duce să consult un doctor, dar nu-mi pot permite, şi, pe urmă, eu sînt cu totul împotriva sistemului ăstuia al nostru, al femeilor, de a alerga după doctori şi a li te închina. Cadnam era gata să-nnebunească după un doctor al ei la care-a fost. Are cincizeci de ani, fireşte, şi-i însurat în toată legea, zicea ea, „dar e cel mai seducător bărbat din lume, draga mea", zicea. Şi continua să mă-nnebunească şi pe mine. Găsesc că-i revoltător felul în care femelele astea tinere îşi adoră doctorii şi dentiştii. Refuz categoric să intru în tagma lor ! Tu nu ? După asta or să-nceapă cu vicarii şi cu preoţii, draga mea, parc-ar fi nişte căţeluşe...' ah, mi-e silă ! Dar, cum ziceam, mă simt pur şi simplu bolnavă. În parte e de vină şi idioţenia respectabilei mele patroane, care, sincer îţi spun, este cea mai neroadă femeie de pe faţa pămîntului, şi se idioţeşte pe zi ce trece, şi apoi, în parte, e şi vina anotimpului. Nu crezi, cinstit vorbind, că ăsta e cel mai infect şi mai scîrbos timp din tot anul ? Sîntem atît de departe de oricine sau orice e interesant, nu-i aşa ? E infernal de searbăd. Nu eu o să le reproşez ălora de care se ocupă revistele ilustrate — *lady* Chagworth, colonelul Mush şi Friend — că pleacă să se „destindă" pe Coasta de Azur sau la Madeira, sau unde s-or fi ducînd. Le zic „să le fie de bine", şi gata, tu nu ? Cu toate că, recunosc, n-ar trebui să se ducă în fiecare an aceiaşi şi aceiaşi, iar cei care rămîn acasă să fie, de asemenea, aceiaşi şi aceiaşi, ca noi, şi să ne înghesuim în autobuze în serile cu ploaie. Ar trebui să se mai schimbe puţin : anul ăsta-i rîndul vostru. La anul să fie rîndul nostru. Ceva cam în genul ăsta.

— Cred şi eu, zise *miss* Matfield cu oarecare indiferenţă, continuînd să-şi pună rochiile la loc. E dezgustător de nedrept. Cred c-am să devin bolşevică.

— M-am gîndit de multe ori să devin şi eu *ceva*, zise gînditoare *miss* Morrison. Ai o ţigară ?

— Pe undeva pe-acolo pe sus. Poţi s-ajungi pînă acolo ? Aş fuma şi eu una.

Miss Morrison găsi ţigările, îi întinse una, însoţind-o cu o privire curioasă.

— Am fost aseară la piesa aceea a lui Cehov. Ţi-am spus ? Nu ţi-am spus. Draga mea, nu te duce. Am plîns pînă n-am

mai putut, da, sincer am plîns. Era întocmai ca la „Burpenfield“, dar așaaa... spus pe față, groaznic... absolut înfiorător! Cînd m-am întors acasă, aseară, îmi ziceam: „Nu mai pot suporta. Nu mai pot suporta!“

— Cred că spui prostii, Morrison, zise *miss* Matfield așezîndu-se pe unicul scaun.

— Ce prostii?

— Astea toate... cu „nu mai pot suporta“ și cu căminul, că este ca în piesa lui Cehov. N-au nimic comun.

— De unde știi, draga mea? N-ai văzut piesa.

— Am citit-o.

— Nu cred că-i același lucru numai s-o citești. Admit că la prima vedere nu seamănă de loc, dar, sincer, are aceeași... cum îi zice... aceeași atmosferă.

— N-are de loc, îți repet, spuse *miss* Matfield serios. Și găsesc, tot sincer, că-i stupid să tot vorbim așa despre căminul ăsta. E ridicol... nu-i decît exagerare neroadă. Cînd vorbești în felul ăsta, Morrison, mă plictisești...

— De cînd, draga mea?

— Să-ți spun drept, am stat și m-am gîndit: e pur și simplu absurd, pe lîngă că e deprimant, îngrozitor de deprimant, să tot vorbim într-una, așa, de viața pe care-o ducem aici. O face de o sută de ori mai rea decît este. Și, în orice caz, e departe de a fi atît de rea. Și dacă e, e vina noastră.

— Draga mea, nu-mi vine să cred că vorbești serios.

— Ba da, vorbesc serios.

Rostind cuvintele acestea, *miss* Matfield puse țigara de-o parte, privi cîteva clipe în pămînt și, inexplicabil, izbucni în lacrimi.

— Îmi pare rău, exclamă ea după cîteva minute, după ce-i trecuse. N-am înnebunit, cu toate că n-aș putea spune că ar fi fost imposibil. M-am simțit foarte dărîmată, cred, după atîta încordare, știi...

— Draga mea, zise *miss* Morrison, care se purtase cu un tact desăvîrșit, dacă n-aș fi plîns pe rupte aseară, la piesă, nu știu ce-aș fi făcut astă-seară.

— Ascultă, izbucni *miss* Matfield, sărind în picioare și zîmbind printre lacrimi. M-am hotărît. Acum. Da, m-am hotărît. E foarte serios. Am de gînd să m-apuc de lucru cum trebuie și să capăt un post mai bun, să fac bani, bani mulți!

— Nu cumva ai de gînd să-ți lași postul pe care-l ai, sper?!

— Doamne ferește! Dac-aș face-o, planul meu ar cădea

baltă. Nu, dar am de gînd să le spun că nu există ceva la birou sau în legătură cu biroul care să nu pot sau să nu vreau să fac, numai să mi se dea posibilitatea. Am de gînd să m-apuc cu-adevărat de afaceri, nu să mă cramponez doar de birou. Acum am o șansă foarte frumoasă, pentru că firma noastră lucrează intens și ducem lipsă de personal, iar omul care efectiv vindea tot furnirul și toate incrustațiile a plecat...

— Nu cumva cel de care mi-ai vorbit, seducătorul ?...

— Da, continuă în grabă *miss* Matfield. A plecat, și asta înseamnă că o să fie enorm de mult de lucru și or să trebuiască să angajeze oameni noi. Ei, am să mă duc dimineața în fundătură... și n-aș fi avut nevoie să mă duc, pentru că mă învoisem, gîndind c-am să plec undeva pentru *weeck-end*...

— Stai o clipă. Vrei să spui că ai într-adevăr dimineața de mîine liberă și că totuși ai de gînd să te duci la birou ? Asta vrei să spui ? Draga mea, miroase a disperare...

— Da, am să mă duc. Am să mă duc la domnul Dersingham și-am să-i spun că mă socotesc în stare să fac orice-i în stare să facă orice bărbat... și nu-mi pasă dacă trebuie să mă duc să vînd furnir în cele mai suspecte cartiere ovreiești din East End... și că *trebuie* să mi se dea o posibilitate. Cred că o să vrea și el, mai ales acum, că afacerile merg atît de bine și n-au personal. O să-i fie ușor să găsească o altă fată în locul meu, care să bată la mașină și să facă celelalte treburi de birou. Eu am să m-apuc de ceva serios, și pe urmă am să cer mărirea salariului. Foarte curînd s-ar putea să capăt un alt post, cu un salariu cum se cade, cu răspundere și cu de toate.

— Ești nebună, Matfield ! Deși sînt convinsă c-ai fi în stare să faci tot ce-ai spus, dacă ți s-ar da posibilitatea.

— Trebuie să mi-o dea, și sînt sigură c-am să pot răzbate.

Timp de o oră întoarseră subiectul pe toate fețele, și după ce-i plecă prietena, *miss* Matfield continuă să-și tot facă și refacă planul. Începu să vadă firma „Twigg & Dersingham" devenind din ce în ce mai prosperă, iar ea însăși ajunsă partener în firmă, devenind și ea din ce în ce mai prosperă, o dată cu firma. Sosea în Fundătura Îngerilor într-o mașinuță cochetă, și cobora, femeie de afaceri rece, capabilă, îmbrăcată cu o anume austeritate, dar totuși atrăgătoare. Pînă s-apuce în cele din urmă s-adoarmă, își mobilase nu numai micul ei apartament din oraș, ci și micul *cottage* de la țară pentru *weeck-end*-uri, devenit obiectul admirației încîntate a mamei sale și a oaspeților

intîmplători. „Lilian, *ești* o fată norocoasă", exclamau ei ; dar ea le răspundea că totul nu era decît rezultatul muncii neostenite. Fu ultimul vis al zilei, vis foarte agreabil. Visurile care urmară, noaptea, visuri ce veneau fără să fie chemate — straniu de diferite — erau toate întunecoase și frămîntate, ca visurile unui copil mutat în grabă într-un pat străin.

3

Doamna Dersingham, *miss* Verevér și domnul și doamna Pearson jucau bridge în apartamentul de sus de la numărul 34, Barkfield Gardens, în salonul familiei Pearson. Domnul Dersingham ar fi trebuit să fie și el acolo, dar telefonase spunînd că afaceri urgente îl rețin la birou, așa că *miss* Verever, care de obicei în această perioadă a anului era plecată în străinătate, dar rămăsese la Londra pentru că era în conflict cu avocații ei, îi luase locul. Era gata totdeauna să ia locul orișicui la masă sau la bridge, deși niciodată nu lăsa nici cea mai ușoară impresie că-i face plăcere. Masa de joc se afla așezată în mijlocul camerei, unde găseai loc exact cît trebuia pentru masă și cei patru jucători, în ciuda faptului că era o încăpere mare, mai mare decît oricare dintre camerele apartamentului de jos al familiei Dersingham. Buclucul era că Pearsonii aveau multe lucruri. La început mobilaseră camera cu mobilă bună, solidă, în stil victorian din perioada tîrzie, și apoi începură să înghesuie, tot acolo, fel de fel de obiecte eteroclite din Orient, toată prada de la Singapore. Dacă Federația Statelor Malaieze ar fi fost distrusă de un cutremur de pămînt și-apoi măturată de un val uriaș de maree, viața de-acolo ar fi putut fi reconstituită pe baza acestei camere, care dădea de rușine orice expoziție misionară. Un om, oricare, arăta acolo nelalocul lui, și nimeni nu arăta mai puțin la locul lui decît Pearsonii înșiși.

Erau acum la al treilea *robber*. Doamna Dersingham avea de partener pe domnul Pearson, și erau destul de bine potriviți, pentru că ea era un jucător destul de temerar, pripit, în timp ce el era foarte greoi, circumspect, avea un joc cusut cu ață albă, deși încerca întotdeauna să dea impresia că joacă teribil de șiret. Nimeni nu credea însă în șiretenia lui, cu excepția soției sale, care-și clătina misterioasele-i bucle negre, manifestîndu-se zgomotos, cu aere de fetiță, la toate sinistrele lui subtilități.

„Nu-i extraordinar, exclama ea cînd domnul Pearson, după ce își frecase îndelung bărbia și făcuse ochii mici, izbutea vreo foarte banală impasă. Doamna Pearson, cu toate că șezuse ani de zile la mese de bridge, era una dintre acele jucătoare proaste și bine dispuse care veșnic cer și primesc sfaturi, dar n-au nici cea mai mică intenție de a-și ameliora jocul. Probabil că pentru ea cărțile de joc însemnau tot atîtea simple bucăți de carton, iar real era doar cadrul societății, figurile din jurul mesei verzi și conversațiile ușoare și agreabile din cursul partidelor. Dacă cineva ar fi propus să se joace, cu aceleași cărți „soț sau făr' de", sau pasiențe, ar fi fost încîntată, dar cum lumea, atît la Singapore, cît și la Londra, părea să prefere bridgeul, făcea cu plăcere pe al patrulea la bridge. Iar dac-ai fi dat prin ciur tot Barkfield Gardens, ar fi fost cu neputință să găsești un partener mai nepotrivit pentru *miss* Verever, care avea un joc de bună calitate, aprig, strîns, fără milă și detesta pălăvrăgeala inutilă în timpul jocului, și pe toți idioții care *nu* scoteau atuurile, pe toți nerozii care țineau cu dinții de așii lor nenorociți, pe toți monștrii imbecili care spuneau : „Ai văzut-o de curînd ? Sînt săptămîni de zile de cînd n-am mai întîlnit-o. Ia să vedem, care-i atuul ?" Doamna Pearson întrunea senină toate greșelile de bridge pe care *miss* Verever le întîlnise în viața ei, iar privirile și tonul domnișoarei Verever, totdeauna bizare și supărătoare, erau acum mai bizare și mai supărătoare decît oricînd, astfel încît doamna Dersingham, foarte înfricoșată, regreta, și ar fi preferat să n-o mai fi poftit să ia locul lui Howard. Asupra doamnei Pearson, însă, aceste priviri cu totul ciudate, aceste accente mușcătoare păreau să n-aibă nici un efect.

— Ei, zise domnul Pearson, luînd condeiul în mînă, ați intrat de trei ori, cóntrat — trei sute la noi. Onoruri simple la voi — optsprezece. N-a ieșit chiar așa prost de data asta, ce zici, parteneră ? Trebuie să facem ceva, cît se mai poate. Tii-tii-tii-tii-tii...

— Nu-i teribil ? strigă doamna Pearson. Și dumneata ești aproape la fel, doamnă Dersingham, pentru că-l încurajezi. Vezi ce-nseamnă să-l ai pe bărbatu-meu adversar la joc, *miss* Verever ? E-un om îngrozitor. Nu-i nimic, data viitoare ieșim mai bine, nu-i așa ?

— Era oare necesar să mergi la trei pici ? întrebă *miss* Verever, amar.

— Păi nu era ? Oh, spune-mi, te rog, dacă nu era. Cînd dumneata ai cerut una, înțelegi, și eu aveam cîteva pici, m-am

gîndit că dacă joc pică, putem cîştiga *robber*-ul. Dacă crezi c-am greşit cu ceva, *miss* Verever, nu te jena să-mi spui, eu ştiu că dumneata eşti mult mai tare decît mine. Ar fi trebuit să fi jucat rigă întîi ?

Miss Verever trase aer adînc în piept, dar doamna Dersingham i-o luă înainte :

— Oh, hai să renunţăm la regrete tardive ! exclamă ea. Cine dă cartea ? Cine-ntreabă, nu ?

— Sper că domnul Dersingham o să urce pînă sus cînd se întoarce, nu-i aşa ? zise doamna Pearson, care nu scăpa nici-odată prilejul de a face un pic de conversaţie. A întîrziat, nu ? Trebuie să fie foarte obositor pentru el, sărmanul. Noi ştim ce-nseamnă asta, nu-i aşa ?

— Ştim, ştim, răspunse bărbatul ei. Cel puţin eu, eu ştiu, draga mea. Tii-tii-tii-tii-tii...

— Lucra uneori teribil de tîrziu acolo, la Singapore, explică doamna Pearson. Cîteodată noapte după noapte, şi în sezonul cald pe deasupra.

— Nu era cazul să mă pling, cu toate astea, zise domnul Pearson. Însemna că afacerile mergeau bine.

— Da, natural, ăsta-i şi sentimentul meu, zise doamna Dersingham, oprindu-se din datul cărţilor. Presupun c-au avut un zor neprevăzut, sau ceva, în fine...

— Asta-i superb, nu ? exclamă doamna Pearson. Îmi face plăcere să aud despre cineva pe care-l cunosc că-i merge bine. Sînt atît de mulţi cei cărora nu le merge... nu-i aşa ?...

— Înseamnă foarte mult pentru Howard să fie atît de ocupat, zise doamna Dersingham, cu cărţile încă nemişcate în mînă. Acum îi place cu-adevărat să lucreze în City. Începuse să fie foarte deprimat acum cîtăva vreme din cauza atmosferei. Dar, ia să vedem ?...

— Cartea următoare-i a mea, anunţă rece *miss* Verever.

— Oh, da ? Foarte bine, atunci.

Continuă cu împărţitul cărţilor.

— Da, nu voiam să m-amestec atunci, draga mea, începu doamna Pearson, dar i se reteză scurt pofta de vorbă.

Cînd doamna Dersingham îşi ridică ochii spre dreapta, la *miss* Verever, o văzu aruncîndu-i o privire teribilă, aşa că declară în grabă :

— Pas.

— Aveam impresia, pe vremea aceea, că arăta foarte deprimat, continuă doamna Pearson. Acum vreo şase luni de zile, nu-i aşa ?

— O cupă, zise *miss* Verever calm, dar cu un ton înfricoşător. *O cupă !*

— Ah, dragă, ai şi început licitaţia ? Ce repede-ţi aranjezi cărţile ! Doamna Pearson începu să şi le aranjeze pe ale sale cu un fel de frenezie : Ai zis o cupă ? Aşa ai zis, nu ? Ei bine, după cele ce s-au întîmplat ultima oară, voi spune pas !

— Dar nici nu-i rîndul tău să spui ceva, îi atrase atenţia domnul Pearson. În jocul acesta are, în sfîrşit, şi sărmanul tău soţ ocazia să scoată o vorbă. Şi eu spun... Un fără-de-atu. Da, draga mea, aici i se permite şi soţului tău să vorbească. Tii-tii-tii-tii-tii...

În *robber*-ul acela aveau toţi cîte o manşă, aşa că *miss* Verever se urcă pînă la trei cupe, dar adversarii ei merseră la trei fără-de-atu, le făcură, cîştigară *robber*-ul şi o trecură cu minus opt sute de puncte.

— Mai e timp pentru încă un *robber ?* întrebă doamna Pearson, care era totdeauna gata să continue jocul, poate pentru că efectiv ea nu-l începea niciodată.

— Nu cred să mai fie, zise *miss* Verever, cu unul dintre zîmbetele ei speciale.

— Nu, să ne oprim aici ! exclamă doamna Dersingham.

— Cineva îmi datorează patru şilingi şi nouă *pence,* puse în vedere domnul Pearson.

— Ascultaţi-l puţin ! Sincer, nu-i îngrozitor cînd joacă bridge ? ! Cred c-am pierdut patru şilingi şi nouă *pence,* sau nu cumva sînt cinci şi nouă *pence ?* Doamna Pearson îşi scutură buclele frenetic : Dar *ţie* nu vreau să-ţi plătesc nimic, ca să ştii.

— Tii-tii-tii-tii-tii...

— Cred că eu trebuie să-mi plătesc datoriile *mele,* zise *miss* Verever, privind la socoteală cu un aer de parc-ar fi fost ceva dezgustător. Apoi, aruncîndu-şi privirea în jur, fără să-şi modifice expresia : Mi se pare că dumitale trebuie să-ţi plătesc, draga mea. Dar mi-e teamă, da-da, mi-e teamă că va trebui să te rog să-mi dai restul.

— Nu face nimic, zise repede doamna Dersingham. Nici eu n-am mărunt.

— Fii bună şi aminteşte-mi data viitoare, atunci.

Miss Verever rosti cuvintele acestea cu aerul c-aveau să se întîlnească în curînd în vreo cameră de tortură.

Venise cineva. Trebuia să fie — chiar era — domnul Dersingham. Intră clipind puţin din ochi. Soţiei sale nu-i plăcea cum arăta. Era roşu la faţă, ţinuta îi era puţin deranjată.

Doamna Pearson se repezi la el :

— Vino, vino-ncoace. Sărmanul, sărmanul de el! Șezi aici. Fă-te comod. Ai muncit toată vremea asta, și noi, noi ne distram. Walter, dă-i bietului domn Dersingham imediat ceva de băut. Sînt sigură că-ți face plăcere, nu-i așa?

Domnul Dersingham spuse că da, și în clipa următoare dădea pe gît o gură bună dintr-un *whisky* mare cu sifon. Cînd puse paharul jos, întîlni privirea neveste-si, și un moment, rămase încremenit. Îi displăcea înfățișarea lui mai mult ca oricînd. În primul rînd, nu era nici pe departe primul lui *whisky* mare din seara asta. Observă imediat lucrul acesta. Dar nu numai atît. *Ceva* nu era în regulă. Își roti privirea și o zări pe *miss* Verever fixîndu-l, și hotărî imediat că va fi cu-atît mai bine cu cît *miss* Verever va pleca mai repede. De Pearsoni nu se sinchisea prea mult, erau oameni cumsecade și modești, dar ca Maud Verever s-audă sau să vadă ceva, nu-i convenea. Era gata să propună să plece, cînd domnul Pearson începu să vorbească:

— Zi grea, Dersingham, ai? zise el cu simpatie și cu obrajii tremurînd. Tocmai vorbeam despre asta. Eu știu ce-nseamnă. Am avut și noi zoruri de-astea, știi, cînd lucram pînă la miezul nopții, și pe deasupra și în sezonul cald, fără pic de aer de respirat. Îți scoate sufletul din tine, ascultă-mă ce-ți spun. Dar, e bine pentru afaceri, nu-i așa? E mai bine decît invers, ce zici? Tii-tii-tii-tii-tii...

— Cred că-i vremea să plec, zise *miss* Verever cu unul dintre zîmbetele ei înfiorătoare.

— V-ați amuzat bine? întrebă domnul Dersingham.

Miss Verever se întoarse, tresărind:

— Ah... Firește! răspunse și rămase cu ochii fixați pe el.

— Biine... Îmi face plăcere s-aud. Îmi face plăcere s-aud despre toată lumea că s-a amuzat, dar în special de dumneata, *miss* Verever...

Era în cuvintele acestea ceva cu totul extraordinar, dar *miss* Verever nu le acordă suficientă importanță și nu se opri să investigheze. Începu să-și ia rămas bun. Doamna Dersingham spuse că ar trebui să plece și ei, dar domnul Dersingham refuză să se clintească din loc, așa că *miss* Verever plecă singură, însoțită însă de doamna Dersingham pînă jos, la capătul scării.

— Howard pare să nu se simtă prea bine astă-seară, n-ai impresia? zise *miss* Verever cînd ajunseră în holul de jos, în jumătatea de clădire a Dersinghamilor.

— E obosit, asta-i tot. Cred că nu se simte tocmai bine. A muncit extraordinar de mult. E teribil de obositor să lucrezi noaptea atît de tîrziu, la ei, în City.

— Presupun că da.

Şi ar fi fost cu neputinţă să îngrămădeşti în trei cuvinte o cantitate mai mare de îndoială şi subînţelesuri decît reuşise *miss* Verever.

— Fireşte că da ! exclamă doamna Dersingham, cu o nuanţă de enervare. Încearcă, şi-ai să vezi.

— Cum, dragă, dumneata ai încercat ? Dac-ai încercat, să ştii că-i pentru prima oară c-aud aşa ceva. În orice caz, sper că Howard o să se simtă curînd mai bine. N-ar trebui să se epuizeze în halul ăsta. Probabil că-i face foarte rău. N-ai impresia ? Draga mea, a fost foarte drăguţ din partea ta să mă chemi să fac pe al patrulea la o partidă cu doamna Pearson. La revedere, scumpa mea.

Doamna Dersingham se grăbi să se-ntoarcă sus la Pearsoni, puţin alarmată şi foarte iritată. Avea impresia că Howard nu fusese de loc reţinut la birou, ci că trecuse pe la club, unde băuse mai mult decît putea suporta. Totdeauna exista, cu Howard, această uşoară notă de primejdie. Îl găsi aşezat adînc în fotoliu, cu picioarele întinse drept înaintea sa, ascultîndu-i pe Pearsoni, care continuau să vorbească despre Singapore.

— Dacă le socoteşti toate, una peste alta, ştii, trăgea concluzia domnul Pearson, viaţa acolo rămîne destul de agreabilă, deşi nu mai e ce-a fost. Nicăieri în Orient nu mai e ce-a fost. Cu toate astea, chiar şi aşa, cred că, dac-ar trebui s-o iau de la-nceput, tot acolo m-aş duce, sincer îţi spun, tot acolo m-aş duce.

— Biiine ! zise domnul Dersingham, cu un fel de solemnitate lugubră. *All right*, Pearson, atunci ce s-aude cu postul pe care ai promis că mi-l găseşti acolo ?

— Oricînd vrei, oricînd vrei ! Tii-tii-tii-tii-tii... Cînd ai vrea să pleci ?

Evident, domnul Pearson considera întrebarea drept o glumă reuşită.

— Poţi să-ncepi să mi-l cauţi, amice.

Doamna Pearson intră şi ea în joc.

— Ai face bine, draga mea, dac-ai începe să-ţi pregăteşti rochiile, i se adresă ea doamnei Dersingham, care zîmbea, dar nu din toată inima.

Nu găsea nimic prea amuzant în toate astea, şi bărbatul ei se comporta cum nu se putea mai stupid. Era timpul să-l ia de acolo.

— Vorbesc foarte serios, știi, declară el, cu aceeași solemnitate lugubră. Nu glumesc. Fă-mi rost de slujba aia cît de repede poți. Vorbesc serios.

— Foarte bine. La fel și noi. Pe cînd ai vrea, atunci ? Tii-tii-tii-tii-tii...

Domnul Dersingham își goli paharul, apoi examină ceea ce mai putuse rămîne în el, ultimii stropi aurii, cu o atenție concentrată, care te făcea să crezi că efectuează o experiență de chimie.

— Acum, *sincer*, trebuie să mergem și noi acasă, sincer trebuie să mergem ! exclamă doamna Dersingham cu o voioșie silită.

Și în mai puțin de două minute spuse tot ce era de spus, își împinse bărbatul afară și ieși după el. În salonul de jos nu se făcuse focul, dar în sufragerie mai era puțin jăratic. Domnul Dersingham intră aici și se lăsă, greoi, într-un fotoliu. Nevastă-sa intră după el, dar nu se așeză.

— Mă duc să mă culc, anunță ea, rece.

— Un moment, zise domnul Dersingham cu glas înfundat.

— Prefer să mă duc să mă culc. Sînt obosită, chiar dacă tu nu ești.

Și se întoarse să plece.

—Nu, nu pleca ! strigă el, destul de tăios de data asta, aproape fără urmă de acea răgușeală în glas care se remarcase cu puțin înainte. Te rog să nu pleci, Pongo, am ceva să-ți spun.

Femeia închise ușa și se întoarse. „Pongo" era diminutivul ei, o alintare de demult, și chiar și acum, cînd era supărată pe el, cînd îl vedea mare și roșu cum era, clătinîndu-se pe picioare, chiar și acum, cînd știa pe dinafară toate prostiile de care era în stare, cînd îl vedea tolănit acolo, aprins la față și amețit de *whisky*, cu totul altfel decît omul cu care își imaginase că se mărită, de o sută de ori mai puțin atent și mai puțin prevenitor și deștept și curajos, chiar și acum ecoul acestui „Pongo" îi dădea oarecare emoție. Se înfuria împotriva ei însăși că o simțea. Dacă el își închipuia că o să i se ierte imediat totul numai pentru că-i spunea „Pongo", se înșela grozav.

Se duse de cealaltă parte a căminului și rămase în picioare, privindu-l.

— Cred și eu că ai ceva să-mi spui. Ai fost la club ?

Domnul Dersingham făcu un semn afirmativ cu capul și un gest de nerăbdare cu mîna.

— Asta nu-i nimic, mormăi el.

— Nu, dar cînd vrei să pretinzi că ai avut de lucru atît de tîrziu şi de fapt te duci la club să te-ameţeşti cu băutură, ai putea cel puţin să ai atîta bun-simţ şi să te fereşti din calea oamenilor, în loc să dai buzna printre ei şi să te porţi atît de stupid. Nu, Howard, sînt pur şi simplu dezgustată. Tu ştii foarte bine că nu-s stupidă în chestiunea băuturii, cum sînt alte femei. Dar există o limită. Cred că în ultimele zile ai băut cam mult, mult mai mult decît e sănătos pentru tine. Da, vorbesc serios. Sus toată lumea a putut să-şi dea seama ce-a fost cu tine astă-seară.

— Oh, ce vorbeşti ? !

Şi rîse scurt.

— Da, fireşte c-au putut.

— Ei, draga mea, poţi să mă crezi : *n-au* putut. Nici unul dintre ei. Nici chiar tu. Nu, nici tu.

— Oh, nu fi stupid, Howard.

— Nu sînt stupid. Aş da orice să fiu. Ai auzit cînd i-am spus lui Pearson de post ? Presupun că ai gîndit c-o fac pe amuzantul, nu-i aşa ?

— N-am gîndit de loc că eşti deosebit de amuzant, îi răspunse ea, cu toate că tu, evident, credeai că eşti. Dacă vrei să ştii ce-am gîndit, pot să-ţi spun : am gîndit că eşti totalmente stupid.

— Ei, Pongo, să ştii că n-am fost, zise el calm. Vorbeam foarte serios. Nu, ascultă. Sîntem ruinaţi... vreau să spun, firma „Twigg & Dersingham"... e complet la pămînt.

— Howard, dar nu se poate !

— Ba da, se poate. Din cauza asta am întîrziat astă-seară. Am băut ceva tocmai pentru că mă simţeam sfîrşit, şi presupun că da, mi se vedea pe faţă... îmi pare rău... dar am avut o zi infernală. Golspie s-a cărat şi ne-a lăsat baltă...

— Dar chiar zilele trecute mi-ai spus că şi dacă Golspie pleacă, n-ar avea importanţă, pentru că tu ai aranjat toate astfel încît să vă puteţi descurca şi fără el.

— Ştiu, dar porcu ăsta infect mi-a tras clapa...

— Dar cum ? Nu înţeleg. Howard, nu vrei să spui că tot ce vorbeşti e serios ? Firma poate merge înainte, nu ?

Domnul Dersingham clătină din cap şi rămase cu privirea în altă parte. Arăta ca un copil mare şi prost. Doamna Dersingham se apropie de el.

— Spune-mi ce s-a întîmplat. De ce nu mi-ai spus imediat ? Îmi pare rău că m-am supărat pe tine. N-am ştiut că e ceva serios... natural. Hai, acuma spune-mi.

Îi înşiră toată nenorocita poveste.

— Doar nu vrei să susţii că bruta asta a fugit, şi tu nu poţi să-i faci nimic, absolut nimic?! E ridicol! Nu poţi să reclami la poliţie ? De ce ? E întocmai ca o hoţie sau o escrocherie. *Este* o escrocherie! Am ştiut eu, am ştiut de la început c-o să se-ntîmple ceva din cauza omului ăstuia. Ne ura, după seara aceea cînd a fost la noi, şi mi-am pierdut firea cu maimuţa aia dezgustătoare de fată a lui. Am simţit tot timpul că ne ura. Ţi-am spus să te descotoroseşti de el, nu ţi-am spus ? Oh, Howard, ai fost un prost. Da-da, ai fost un prost. N-am să mai am niciodată încredere în tine ca om de afaceri. Îţi luaseşi obiceiul să-mi spui că eu nu mă pricep în treburi de-astea, în afaceri, dar la oameni sînt sigură că mă pricep — şi asta-i principalul — mai bine decît tine. Dar ce-o să se-ntîmple acum ?

— Nu ştiu... murmură el, nenorocit, şi încercă să-i explice, cît se pricepu mai bine, situaţia în care se aflau.

Ascultîndu-l, avu deodată impresia că cei patru pereţi care-i înconjurau, masa şi scaunele, bufetul, tot ce vedea, nu mai erau obiecte solide, fixe, prinse-n rădăcini într-o existenţă asigurată, ci deveniseră fragile ca sticla, nestabile şi unduitoare ca apa. Şi, de altfel, imaginaţia ei nu se oprea aici. Explora întregul apartament, salonul, bucătăria de dedesubt, camera copiilor şi dormitoarelor, şi nu descoperea nicăieri nimic real, în afară de cei doi copii adormiţi, sus, şi cîteva posesiuni personale, care de mult încetaseră de a fi simple obiecte. Îşi dădea seama acum, cu o consternare care o zguduia, că în Fundătura Îngerilor, acolo, departe, se putea petrece ceva absurd şi fantastic, care să schimbe totul aici. Viaţa lor, aici, în Barkfield Gardens, nu numai viaţa lor personală, ci şi toate celelalte, dereticatul şi gătitul, tîrguitul şi vizitele, nu erau mai mult decît o simplă flacără de lumînare, o rafală de vînt, care venea de nu ştiu unde, şi gata : totul dispărea. Înţelegea cum trăiau milioane de oameni. Fu o clipă de revelaţie.

— Ce-o să ne facem ?

— Nu ştiu încă, răspunse el obosit. Lasă-mi un răgaz, să văd, să mă gîndesc. Pîn-acuma n-am avut cînd. Să fie-al naibii, mi-a căzut totul deodată pe cap, ca o năpastă. Doamne... Tare-s obosit...

Arăta disperat. Şi vocea ii suna a disperare. Mintea femeii începu să lucreze trepidant, iar efectul, după luni întregi de stagnare, de prefăcătorii, de visuri şi de vagi nemulţumiri, era ciudat de ilar :

— Crezi că domnul Pearson îţi poate găsi un post în Orient ?

— Nu, nu cred.

— Dar de ce ? Nici nu i-ai cerut cum trebuie. El nu știe că ai nevoie, că vrei într-adevăr, dacă realmente vrei, pentru că eu nu sînt chiar atît de sigură de lucrul ăsta.

— Îmi dau seama, draga mea, că nu știe. Dar sînt sigur că atunci cînd o să știe, o să schimbe placa. Am simțit-o cînd vorbea astă-seară. Totul e posibil, cîtă vreme pare o glumă, adăugă el amar, ca și cum atunci ar fi descoperit cum era lumea și cum sînt făcuți oamenii. Din clipa cînd va constata că vorbesc serios, o să facă o mutră de-un cot. Nu vreau să spun că nu-i un om cumsecade și așa mai departe. Dar el crede că vorbește cu un om de afaceri căruia îi merge bine și care în realitate n-are nevoie de post. Asta-i deosebirea.

— Simt nevoia să beau un ceai, zise ea. E inutil, trebuie să discutăm chestiunea. Dacă mă culc, tot n-am să pot închide ochii, și dacă mai stăm, simt nevoia să beau un ceai. Mă duc jos să-l fac. Nu, pot să-l fac și singură. Tu rămîi aici și, Howard, încearcă de te gîndește la o soluție. Caută să vezi de ce bani mai dispunem... și toate astea.

Cînd se întoarse cu ceaiul, el mai ședea încă în fotoliu ghemuit.

— Ascultă, m-am gîndit, începu ea, aproape veselă.

Dar cînd îl văzu zăcînd acolo, grămadă, puse tava deoparte, veni la el, îl îndreptă în fotoliu și rămase privindu-l în ochi, cu mîinile tot pe umerii lui.

— Mă iubești ? întrebă ea.

Găsi întrebarea la fel de penibilă ca întotdeauna, dar de data asta nu mai încercă nimic din enervarea aceea masculină sau din îngăduința silită.

— Desigur că te iubesc, mormăi încurcat, dar n-am impresia că acuma-i momentul să ți-o spun.

— Ba, natural, este. De ce nu ?

— Știu, te-am dezamăgit. Ți-am înșelat așteptările, și încă rău de tot. Am fost un dobitoc. Recunosc c-am fost. Dar niciodată nu mi-au plăcut afacerile, știai asta, nu ? De n-ar fi fost blestematul ăsta de război, nu m-aș fi băgat niciodată în afaceri. Nu-i de loc genul meu. În fond, niciodată n-am putut să sufăr Fundătura Îngerilor și toate afurisitele alea de ateliere de mobilă și toți trepădușii ăia din East End care put, și toate ! Am făcut cît am putut, dar totdeauna mi-a ieșit de-a-ndoaselea. Nu vreau să mă scuz, cu toate că, la drept vorbind, cred că bestia aia ar fi izbutit să înșele la fel pe orișicare. Smeeth — și ăsta a fost toată viața lui în afaceri — n-a bănuit nici un moment nimic.

A fost mai surprins decît mine. Tot așa zicea și un cunoscut cu care am vorbit la club. Zicea că n-a auzit de cînd e de-așa ceva și că nu mi se poate reproșa nimic. Dar asta este. Ce mă preocupă e că și o parte din banii tăi sînt băgați aici. Îmi pare rău, Pongo. Am încurcat-o.

— Eu mai am, totuși, ceva bani.

— Nu mult, îi spuse el întunecat. Vreo mie două sute, poate. Nu, nici măcar atît.

— E și asta ceva, nu ? E chiar mult, de fapt. La urma urmei, ai acuma destulă experiență în afaceri. Atunci, îți aduci aminte ce zicea unchiul Phil ? Un moment, să torn întîi ceaiul. Da, trebuie să bei și tu un ceai.

Nu părea de loc deprimată. Peste cîteva săptămîni s-ar putea să se simtă nenorocită, o știa ; părea că toate le știe în seara asta, dar acum, în clipa de față, după cum arăta, s-ar fi putut întîmpla tot atît de bine să fi primit o veste foarte bună în loc de una foarte proastă. Spre deosebire de bărbatul ei, care se dovedea a fi numai pe jumătate ce părea a fi de obicei, în fapt un moliu apatic, ea își simțea toate însușirile dublate. Luminile rampei fuseseră aprinse, cortina se ridicase, și ea reacționase imediat la chemarea dramei. Dar era mai mult decît atît. Nu mai juca un rol secundar, nu se mai făcea că joacă, în planul al doilea. Împrejurările, zdrobindu-i bărbatul, îi aruncaseră o provocare ei personal, și în acceptarea acestei provocări era ceva stimulator. Fiecare lucru devenise deodată real și emoționant, excitant. Planuri, cu toptanul, unele dintre ele înfiripate de demult, în visuri cu ochii deschiși, i se vînturau prin minte, și acum, în timp ce el asculta, clătinînd uneori din cap, alteori privind-o cu speranțe renăscînde, ea i le desfășura claie peste grămadă.

— Firește c-o să lăsăm apartamentul ăsta cît de repede o să putem — ar trebui să luăm și o filodormă bună, gîndește-te la cît am cheltuit cu amenajarea — și, pe urmă, sînt sigură că mama o să vrea să ia copiii pe cîteva luni de zile...

4

Da, domnul Smeeth se ducea acasă. Nici o clipă nu-i trecuse prin cap să se ducă să asculte finalul concertului. Terminase cu Brahms & Co. pentru multă vreme, dacă nu pentru totdeauna. Așteptînd tramvaiul, își aminti din nou melodia aceea — „ta *tum* ta ta *tum* tum" — și acum părea să fie ceva care se petrecea

undeva departe, foarte departe, ca o sărbătoare în Australia. Spuse rămas bun melodiei. Și pe cînd tramvaiul se bălăngănea scîrțîind pe City Road, își lua rămas bun și de la multe altele.

Se simțea destul de ciudat. Nu apucase să-și ia masa de seară și-i ghiorăiau mațele. *Whisky*-ul dublu își făcuse efectul. Simțea o durere undeva, într-o parte, nu mai încăpea nici o îndoială ; și-apoi, natural, era lovitura pe care i-o dăduse vestea cea îngrozitoare. De ani de zile se strecurase cu precauțiune, cu temeri printr-o lume în care în orice clipă te puteai aștepta să ți se întîmple cea mai mare nenorocire. Cea mai mare nenorocire se întîmplase. Ar fi putut să-și spună, cu satisfacție : „Ce-ți spuneam eu ?" Poate că, de fapt, n-ar fi trebuit să simtă nici un fel de șoc. Dar nu era chiar atît de simplu. Niciodată nu se așteptase să fie aruncat afară din postul său în felul ăsta. Văzuse totdeauna primejdii ivindu-se din multe părți, dar nu era mai puțin adevărat că lovitura îi venise de unde nu se aștepta. Cu cît se gîndea mai mult, cu atît se mînia mai tare. Mînia lui nu era îndreptată împotriva domnului Dersingham, nici chiar împotriva domnului Golspie, ci împotriva lumii întregi, împotriva însăși naturii lucrurilor.

Ani și ani de zile te străduiești să-ți creezi o situație, și în cele din urmă izbutești să-ți ai un locșor al tău, o mică lume a ta, în care cifrele fac ce le spui să facă, și registrele își dezvăluie secretele lor, cunoscuții de la bancă îți spun : „Bună dimineața, domnule Smeeth", și toate sînt bune și frumoase. Și-o dată te pomenești cu un tip, apărut de nu știu unde, care se uită-ntr-un anuar comercial și se-ntîmplă să-i cadă ochii pe firma ta, face-o plimbare pînă-n Fundătura Îngerilor și pe urmă, în mai puțin de șase luni de zile, fără ca tu să poți interveni, fără să poți spune o vorbă, te curăță de tot și de toate și nici măcar nu-și dă seama, nu se sinchisește de ce face. Tu stai și-ți termini liniștit treaba din ziua aceea, și deodată... bang ! La ce bun tramvaiele astea care circulă-n sus și-n jos pe City Road, taxatorii care-ți iau banii pe bilet și interzicerea fumatului în vagon și a scuipatului pe jos sub sancțiune de amendă ; la ce bun să ai o stradă ca City Road și s-o luminezi cu felinare și să deschizi prăvălii și să pui polițiști să tot umble-n sus și-n jos de-a lungul ei ; la ce bun să mai plătești taxe și impozite, să te bărbierești în fiecare zi și să vezi dacă ai guler curat, să te duci la doctor și la dentiști și să citești jurnale și să votezi dacă în fiecare clipă riști să pierzi totul ? Of, doamne ! la ce bun toate astea ? !

Omul între două vîrste, încărunțit, care ședea în colțul unui tramvai în mers, cu pipa stinsă sub mustața-i sură, cu ridurile de pe față mai adînci decît oricînd, privea prin lentilele groase ale ochelarilor la panorama cunoscută a străzilor din nordul Londrei, dar nu vedea nici măcar o sclipire. Privirea îi rămînea încremenită pe alcătuirea absurdă a lucrurilor, din care nu reușea să priceapă nimic. Tremura puțin, nu de frică, ci de indignare. Ani de zile fusese urmărit și terorizat de-o umbră, și își văzuse toate lucrușoarele mici și luminoase ale vieții sale amenințate de ea. Acum licărirea lor dispăruse, suflată, stinsă ; umbra se întinsese asupra lui, îl înghițise ; prin ea se tîra și tramvaiul, în ea era cufundată și Stoke Newington Road ; dar toată teama lui fusese consumată de această umbră de mult, încă de pe cînd el mai era un om care avea ceva prețios de pierdut. Acuma pierduse tot. Peste o săptămînă sau două va trebui s-o ia de la-nceput, și într-o vreme în care chiar și tinerii se înșirau cu sutele la cozi pentru un post de începător, cu zece șilingi pe săptămînă. Nu era bine așa. Asta fu expresia care-i veni cea dintîi în minte, și o repeta fără încetare, cu o teribilă energie : „Nu e bine cum e !" își zise cînd coborî din tramvai. „Nu e bine cum e !" continua să-și spună mergînd pe Chaucer Road. „Nu e bine cum e !"

Era de la sine înțeles, își spunea el încruntat, că nu-l așteptau atît de devreme acasă, la numărul 17 de pe Chaucer Road. Acolo petrecerea părea să fie în toi. Ai fi putut crede că vreunul dintre ei căpătase o moștenire. Auzi zgomot mare în odaia din față și văzu lumină în sufragerie. Intră aici și dădu peste George, meșterind la aparatul de radio.

— Cine-i dincolo ? întrebă domnul Smeeth.

— Banda lui Mitty, zise George, cu un surîs crispat. Am venit aici ca să nu-i mai văd. Sînt sătul de ei. Și-afară de asta, Mitty mi-e dator o liră. E-un om de nimic. Își ridică ochii, curios, la tatăl său : S-a-ntîmplat ceva, tată ?

— Ți-ai găsit ceva de lucru, George ?

— Încă nu. Azi credeam c-am pus mîna pe ceva, dar n-a ieșit nimic. Mă duc mîine să văd un tip, la un garaj mare, sus, la Stamford Hill. De ce mă-ntrebi ? S-a-ntîmplat ceva ?

— Da. Probabil că peste-o săptămînă, două rămîn fără slujbă, și-ți dai seama ce-nseamnă asta.

Pentru George nu însemna aceeași tragedie ca pentru tatăl său, nu numai pentru că George era mult mai tînăr, ci și pentru că întreaga sa concepție de viață era cu totul alta, căci el trăia într-o lume mai nouă, în care slujbele, cum le găseai, așa

le pierdeai, și nimeni nu-și dădea osteneala să-și cheltuiască ani de zile ca să-și consolideze o situație. Nu era mai puțin adevărat, însă, că tînărul avea suficientă imaginație ca să înțeleagă ce însemna asta pentru tatăl său.

— Îmi pare rău, tată, zău îmi pare rău. Ghinion idiot, nu-i așa ? Cum s-a-ntîmplat ? Nu se poate să te fi dat afară ! S-a dus firma dracului ?

— Da. Caută și-ți găsește ceva cît de repede poți, George. Îți dai seama cît o să fim de strîmtorați...

— Nu-ți bate capul pe chestia asta, tată, găsesc eu repede ceva; și încă ceva ca lumea. Acum, chestia e că Edna nu cîștigă nimic, nici ea, nu-i așa ? Mai bine ar încerca și ea altceva, ce zici ?

— Am să mă ocup și de asta. O să trebuiască s-o luăm, cu toții, de la capăt, dacă-i vorba, zise domnul Smeeth, întunecat.

Se priviră unul pe altul, aprobîndu-se reciproc, în tăcere, un moment. Puteau auzi zgomotele vesele din odaia cealaltă.

— S-ar părea că se amuză acolo, zise domnul Smeeth, din ce în ce mai enervat.

George se apropie:

— Tată, dă-le un picior undeva și dă-i afară. Aș face-o eu dac-aș fi la mine-acasă. I-am spus și mamei...

— Ai avut și tu destule de-ndurat zilele astea, nu-i așa, băiete ?

— Da, am avut. Nu pot să-i sufăr, toată banda ! De aia am și trecut dincoace.

Domnul Smeeth dădu din cap.

— Chiar așa am să și fac, George. Am nevoie de puțină liniște astă-seară, și-am să mi-o cuceresc.

Ieși, cu fiul său după el.

Odaia din față arăta întocmai cum arătase cînd familia Mitty fusese pentru prima oară în vizită la ei. Nu erau decît cinci persoane, Mitty cu nevasta și cu fata, *mrs.* Smeeth și Edna, dar părea atît de plină, și atmosfera era atît de grea, încinsă, mirositoare, de parcă oamenii ar fi mîncat și băut și fumat acolo de săptămîni de zile. Asta îl mînie și îl dezgustă foarte mult pe domnul Smeeth.

Mrs. Smeeth rămase cu ochii la el, încurcată :

— Alo, tată ! strigă dînsa. Nu m-așteptam să vii atît de devreme.

— Văd și eu.

— Nu te-ai dus la concert ?

Fred Mitty, stacojiu la față, era gata să-și toarne dintr-o sticlă aflată împreună cu alte sticle, pahare și ceva prăjituri și biscuiți pe o mescioară în mijlocul odăii. Tocmai se apleca, dar se îndreptă imediat cînd îl văzu apărînd pe domnul Smeeth.

— Gîndeam că te-ai dus s-asculți ceva muzică din aia clasică astă-seară, papa ! răcni el. Ți-ai schimbat gîndul, ai ?

Domnul Smeeth înaintă pînă în mijlocul camerei, respirînd greu. Se uită la Mitty.

— Eu am muncit din greu, spuse el răspicat, și acum am nevoie de puțină liniște. Așa că vă spun noapte bună.

— Ce vrei să spui, tată ? interveni *mrs.* Smeeth.

Dar incorijibilul Fred nu se putu abține :

— Păi, atunci, noapte bună, papa, hohoti el, dacă te duci să te culci. Nu vreau să te rețin.

Privi în jur, rînjind, solicitînd aplauze, și le primi de la cele două fete, care chicotiră. Apoi făcu din nou o mișcare să apuce sticla.

— Nu mă duc să mă culc, pentru moment, zise domnul Smeeth, cu glasul tremurînd. Dar dumneata te duci acasă. Asta voiam eu să spun.

— Un moment, tată ! interveni *mrs.* Smeeth, cu tonul ridicat de indignare. Ce fel de a vorbi e ăsta ? !

— Tocmai ce voiam să spun și eu, exclamă *mrs.* Mitty, sărind în picioare.

— „Cu cît e bîlciul mai mare..." începu să cînte Fred, pe cînd mîna i se încleștase pe gîtul sticlei de *whisky*, „cu-atît e mai frumos... !"

Fitilul arsese rapid, și-acum scînteia călătoare ajunsese la exploziv. Domnul Smeeth izbucni :

— Ieși afară ! răcni el la Mitty. Ieși afară de-aici ! Hai ! Afară !

— Așa le trebuie ! strigă George din ușă.

Dar strigătul acesta nu era de-ajuns pentru o asemenea explozie de mînie. O clipă mai tîrziu, domnul Smeeth răsturnase măsuța și aruncase sticlele de *whisky* și de vin, și prăjiturile, și biscuiții, și portocalele, și paharele murdare prin toată camera. Totul era un haos de răcnete, cu Fred Mitty urlînd, cele două neveste țipînd și Dot prăpădindu-se de rîs. Edna izbucnise în lacrimi, și George se precipitase și el la atac, iar domnul Smeeth, în mijloc, răcnea și strivea în picioare ce nimerea. Toți săriră în sus, și în busculada care se produse, domnul Smeeth își pierdu ochelarii, or, în harababura de acolo nu era nici o nădejde să-i găsească. Nu se mai auzea ni-

mic în vacarmul acela, iar domnul Smeeth, lipsit de ochelari, nici nu mai vedea nimic. Nevastă-sa părea să-i scuture brațul și să strige la el ; *mrs.* Mitty părea să se fi repezit la Fred, să-l împiedice de la alte violențe ; iar George părea acum că se amestecă în tot ce se petrecea. Dar nu trecu nici un minut, și domnul Smeeth rămase singur în odaie, iar toți ceilalți, afară în stradă, păreau să strige cît îi ținea gura. Simțind că nu se mai poate ține bine pe picioare, făcu doi pași să se apropie de un scaun și călcă pe sticlă. Ochelarii lui mari erau încă undeva pe jos, pe dușumea, și cu siguranță că cineva călcase pe ei. Se lăsă să cadă pe scaun și, năucit, îndepărtă de pe talpa piciorului stîng o substanță ciudată și păstoasă, ceva ce fusese o felie generoasă de prăjitură. Apoi se tăie la mînă cu un ciob de pahar. Îi era greață ; aproape să-i vină rău, acolo, pe loc. Cîteva minute, zarva vocilor de-afară nu se liniști de loc, dar el rămase unde se afla. N-aveau decît să se certe între ei cît pofteau, să spună și să facă ce voiau, nu-i păsa.

Ușa rămăsese deschisă, și auzi familia Mitty plecînd, apoi pe George spunînd ceva doamnei Smeeth și Ednei. Toți trei intrară în sufragerie închizînd ușa după ei, dar zgomotul vocilor lor, ridicate într-o discuție aprinsă, ajungea pînă la el în fotoliu. Pipăi puțin în jurul său, cu mîna la care nu se tăiase, dar tot ce putu să găsească fură doi biscuiți, și începu să-i mestece mașinal, așa cum de altfel sînt mestecați aproape întotdeauna biscuiții. Vocile se mai domoliseră acum și lăsau a înțelege că cei trei nu mai strigau unul la altul, ci vorbeau ca oamenii. Mai trecură alte cîteva minute, și o auzi pe Edna ducîndu-se să se culce. Apoi, după o scurtă pauză, în timpul căreia ascultă cu încordare, tremurînd la fiecare zgomot, nevastă-sa intră în odaie. Nu năvăli, cum se așteptase el c-o să facă, intră liniștită și închise ușa în urma ei. Dar asta nu însemna încă necesarmente că nu se va produce o furtună, așa că el se pregăti să o înfrunte.

Nu se produse însă nici o furtună. Prima furie a doamnei Smeeth trecuse, cu toate că mai era încă foarte agitată.

— De n-ar fi fost George, eram să-ți spun eu cîteva, Herbert, pe care nu le-ai fi uitat o viață-ntreagă. Dar el mi-a spus că ești foarte supărat cu slujba.

— Sînt, zise domnul Smeeth, foarte încet.

— Zice c-ai să-ți pierzi slujba. E-adevărat ?

— E-adevărat, Edie. S-a isprăvit cu „Twigg & Dersingham". Peste o săptămînă sau două o să fiu fără post.

— Eşti sigur de data asta... vreau să spun, nu-i iar una din alarmele tale false ?

— Aş fi vrut să fie. Nu, de data asta nu-i nici o alarmă falsă.

— Totuşi, începu *mrs*. Smeeth repede, tremurînd, nu-i un motiv să te porţi aşa cum te-ai purtat. Pe cuvîntul meu, dacă cineva mi-ar fi spus că tu ai fi în stare să faci un asemenea lucru — tu dintre toţi oamenii — pe cuvîntul meu, le-ar fi auzit lor urechile cîteva ! Să te-apuci să spargi toate ! Uită-te la odaia asta ! Uită-te la tine ! Cred că erai zăpăcit de tot, că nu-ţi dădeai seama ce faci. Ascultă, tată, eşti sigur, absolut sigur de ce spui cu slujba ? Nu cumva... nu cumva încerci să mă sperii din nou ?

— Nu, fireşte că nu.

— Nu-mi vine să cred. Spune-mi, ce s-a-ntîmplat ?

El încercă să-i spună ce s-a-ntîmplat, şi în cele din urmă reuşi să o convingă că vorbea cît se poate de serios.

— Şi dacă îţi închipui că am să găsesc un alt post tot atît de bun ca ăsta, sau măcar un post pe care să merite să-l iau, acuma, repede, te-nşeli, Edie. Ştiu eu cum e cu slujbele astea de birou. Şi-o să trebuiască să fie o slujbă de birou, pentru că numai asta am făcut toată viaţa mea. Am aproape cincizeci de ani, şi lucrul se vede. Pot chiar să spun c-arăt mai bătrîn decît sînt...

— Dar n-arăţi mai bătrîn !

— Asta-i părerea ta, dar nu tu ai să fii cel care mă angajează. Ştiu eu cum stau lucrurile.

Şi îi reveni în minte, deodată, sfîşietor, imaginea scenei aceleia mărunte de-afară, din faţa intrării biroului, acum cîteva luni de zile, cînd spusese unui bărbat îngrijorat, ultimul dintre solicitanţi : „Îţi doresc succes !" şi i se răspunsese cu o umbră de surîs.

— Noi sîntem patru. George e fără lucru, deşi poate va găsi curînd. În fond, e băiat bun. Pe urmă-i Edna. Nici ea nu cîştigă nimic.

— Săptămîna viitoare o să cîştige şi ea. Am să am eu grijă.

— S-ar putea să cîştige, dar s-ar putea să nu. Şi peste o săptămînă sau două eu voi fi în rîndul şomerilor. N-avem pus deoparte, mari şi late, decît patruzeci de lire, asta-i tot, patruzeci de lire, mari şi late. Afară doar dacă vrei să pui la socoteală şi mobila asta.

— Pot și eu să muncesc ! exclamă aprinsă *mrs.* Smeeth. Să nu-ți închipui că eu am să fiu aceea care să stau degeaba. Găsesc eu ceva ! Am să mă duc femeie cu ziua.

— Dar n-am nevoie să te duci tu femeie cu ziua, îi spuse domnul Smeeth, aproape țipînd. Nu m-am însurat cu tine și n-am muncit atîta vreme, fără să-mi cruț un minut, dacă se putea, și n-am economisit și n-am făcut atîtea planuri cum să alcătuim căminul ăsta pentru ca tu să te duci să muncești cu ziua. Of, doamne, nu era de-ajuns ! Cînd mă gîndesc cît am muncit și m-am chibzuit și la cîte am renunțat ca să ne putem face o situație mai cumsecade !...

Glasul îi cobori.

— O să ne descurcăm noi !

Și, rostind cuvintele astea, *mrs.* Smeeth, tovarășul de viață voios și încrezător, izbucni deodată, pe negîndite, în lacrimi.

— Să ne descurcăm ? O să trebuiască să ne descurcăm, începu domnul Smeeth, întunecat. Apoi tonul i se schimbă : Edie, ascultă. Lasă, lasă... Nu mai plînge... Îmi pare rău că mi-am pierdut firea...

— A fost vina mea, spuse ea printre lacrimi. Da, așa-i. Așa-mi trebuie. Îmi dau seama c-am cheltuit prea multe parale. Da, prea mult am cheltuit.

— Oh, lasă, nu-i nimic. N-aveai de unde să știi că firma o să se prăbușească în felul ăsta. Nici eu n-am știut. Niciodată n-am fost mai surprins, în viața mea... Ascultă, Edie, lasă, nu mai plînge...

Stătea acum lîngă ea.

— Of, doamne, suspina femeia, cîteva minute mai tîrziu, încercînd să-și șteargă lacrimile. Plîngea și rîdea deodată : Of, doamne-doamne, doamne-doamne !...

El o privi cu solemnitate.

— Oh, doamne, doamne, dac-ai ști cum arăți, tată... Nu știu care arătați mai rău, tu sau odaia asta. De cînd sînt n-am văzut așa ceva, deși cred că și eu trebuie s-arăt destul de prost, dumnezeu mai știe !

— Mi-au căzut ochelarii, asta-i tot, la mine, rosti domnul Smeeth, nu fără oarecare demnitate.

— Văd, tată, văd, îi răspunse ea, uscîndu-și fața. Stai puțin, să-i caut. Tu așază-te acolo. Dar ia seama, dacă-s sparți, să nu dai vina pe mine. Nu eu am început cu aruncatul și trîntitul, nu-i așa ? Uite-i.

— S-au spart ?

— Da. A avut cineva grijă să calce pe ei. Trebuie să-i porţi pe ăi vechi o zi sau două, asta-i tot. Mă duc să ţi-i aduc de sus, şi pe urmă să-mi ajuţi să mai strîng din harababura asta de-aici.

— *All right*, Edie ! Şi, ezitînd : Mai e ceva de mîncare în casă ? Mi s-a făcut foame.

— N-ai mîncat nimic ? N-ai mîncat absolut nimic astă-seară ? Ah, ce prostuţ de bărbat, de ce n-ai spus ? Mă duc să-ţi aduc ceva. Atunci, du-te tu şi-ţi ia ochelarii, ştii unde sînt, în sertarul de sus. Dacă nu-i vezi, îi găseşti pe pipăite. Da, în sertarul de sus. Pînă-i găseşti tu, eu mă duc să-ţi aduc ceva de mîncare. Of, doamne, ce viaţă ! Şi, totuşi, asta este, alta nu-i ! Trebuie să ne descurcăm cum om putea.

Ieşi în grabă, şi domnul Smeeth o urmă. Era foarte miop şi, fără ochelari, rămînea aproape neputincios. După ce urcă împiedicîndu-se pînă în dormitor, pierdu oarecare timp bijbîind după vechea pereche de ochelari. Enervat de ceaţa în care era învăluit totul, îşi spuse c-ar fi trebuit să-şi pună ochelarii înainte de a fi început să caute. Apoi îşi dădu seama de ironia ideii lui, şi cîteva clipe fu amuzat de ea, cîteva clipe în care încercă, pentru prima oară, după multă vreme, un ciudat sentiment de totală detaşare faţă de lucruri, iar cînd îşi găsi ochelarii vechi şi şi-i puse pe nas, i se păru, un scurt interval, că priveşte o altă lume, mai mică, o lume care-i putea juca lui Herbert Norman Smeeth tot felul de feste, dar care niciodată nu va putea să-l prindă, să-l înghită şi să-l digere în întregime. După aceea, noul zeflemist coborî să mănînce.

EPILOG

Domnul Golspie, tot cotrobăind prin cabină, nu și-ar fi putut da seama că vaporul pornise dacă n-ar fi văzut deodată un coș albastru trecînd prin fața babordului. Nu simțea nici o trepidație, dar e-adevărat că vaporul nu se deplasa sub acțiunea mașinilor, ci era scos din docuri de remorchere. Domnul Golspie își vîrî capul în cabina alăturată, în care fiică-sa se mai agita încă aranjîndu-și lucrurile.

— Am pornit, zise el, zîmbindu-i.

Lena nu manifestă nici un semn de emoție. Ai fi putut crede că toată viața navigase spre Rio de la Plata.

— Vii sus ? o întrebă.

— Nu încă. Am pornit cu-adevărat ? Nu se simte nici o agitație.

— Nici nu e. Dacă voiai agitație, ar fi trebuit să mergem cu un pachebot, acolo ai fi avut agitație destulă — sărutări, și plînsete, și veselie, și dumnezeu mai știe ce... Vasele astelalte sînt liniștite.

— Să știi, atunci, că-mi pare rău. Am să ies afară cînd o să fie ceva de văzut, după ce termin cu aranjatul lucrurilor. Sînt sătulă să mă tot zgîiesc la docurile astea ! Cînd e ceva de văzut, spune-mi.

Domnul Golspie dădu din cap, îi zîmbi din nou și ieși, urcă sus, pe puntea principală, unde mai erau și alți cîțiva pasageri. Vasul luase, cu totul, numai doisprezece pasageri, pentru că, în primul rînd era cargobot. Unul dintre tovarășii de călătorie care îi atrăsese domnului Golspie atenția dădu din cap și apoi veni mai aproape. Mai schimbaseră, înainte, cîteva cuvinte, și recunoscuseră, fiecare, că erau firi înrudite. Știau de pe acum că, în clipa cînd *steward*-ul va avea libertatea să dis-

tribuie băuturi, vor bea ceva împreună, primele păhărele dintr-o serie lungă, foarte-foarte lungă. Acest bărbat, Sugden, era un tip mai mult înalt, cu o față lungă și osoasă, cu buza superioară mare și cu mustața rasă, un om de fel de prin Lancashire, care voiaja pentru o firmă de produse chimice. Avea o voce din acelea dure, plate, de Lancashire, care dau fiecărei afirmații o pecete de lugubru și de dezamăgire.

— Am pornit, rosti vocea către domnul Golspie.

— Am pornit, răspunse domnul Golspie.

Stăteau alături, doi bărbați voinici, între două vîrste, și priveau lungul șir de catarge și coșuri din docul Royal Albert, care aluneca pe lîngă ei. Mai erau încă în Londra, și nu se aflau departe de autobuze și tramvaie, de cofetării și cîrciumi, și, cu toate astea, Londra părea să fi dispărut de multă vreme. Aici era un alt oraș, cu străzi și piețe de apă întunecată, un oraș de cheiuri și magazii, de catarge, și coșuri, și macarale, de șlepuri, remorchere și ceamuri. Oriunde îți întorceai privirea, numai de ele dădeai, și de nimic altceva, cu toate că, în depărtare, un văl de fum, atîrnat deasupra multitudinii de coșuri de la Poplar și de la Bow, îți arăta că cealaltă Londră, Londra de cărămidă și piatră de pavaj, continua să existe. Nu era o dimineață urîtă pentru această perioadă a anului. Cînd și cînd, razele soarelui se luptau și reușeau să străbată, și atunci sclipeau pe fața apei, sau irizau petele mai negre de ulei, cu luciri fantomatice de curcubeu.

— Pe-aici se-aduce toată carnea, pe-aici și pe la Liverpool. Dacă s-ar bloca locul ăsta o săptămînă, două, foarte multă lume s-ar pomeni fără friptura duminicală. Nu și eu, însă. Mie dă-mi carne englezească dacă găsești. Și cît sînt acasă, chiar insist să mi se dea. Mănînc destulă de-ailaltă cît sînt pe drum.

— Ai mai călătorit pe vapoarele astea, nu ?

— Da. Chiar cu ăsta am mai călătorit. De două ori. Mă cunosc toți. Întreabă-i.

— Mîncarea-i bună ?

— Mie-mi place, răspunse Sugden. O să-ți placă și dumitale. E bună și e și destulă. Nu-i complicată, știi, ca pe pacheboturi, cu bucătari-șefi și cu mai știu eu ce, dar e mîncare destulă și sănătoasă. Și mie asta-mi place.

Asta era ce-i plăcea și domnului Golspie, evident. Scoase o cutie cu havane, cei doi bărbați își aprinseră cîte una, și, printre șuvițele aromate de fum, priveau, cu ochii pe

jumătate închiși și cu un vag aer protector, docurile care le treceau pe dinainte.

— Portul ăsta al Londrei a fost, oarecum, o revelație pentru mine, observă domnul Golspie.

— L-ai vizitat tot ? Formidabil... oh, e formidabil ! Uite, acolo-s docurile Indiilor Occidentale, acolo, ceva mai sus, și pe urmă, pe malul celălalt, Surrey Commercial. N-am mai pomenit așa ceva ! Ca să le vizitezi, înseamnă o zi de muncă grea. A încercat un tip, odată, să mă ducă să văd, dar m-am lăsat păgubaș. Și pe urmă sînt docurile. Londra, mai departe, în amonte. Și, firește, Tilbury. Dacă pleci cu unul din pachebotu-rile de pe liniile regulate, te îmbarci la Tilbury, în aval. Am făcut-o și eu, o dată sau de două ori, dar îmi convine mai mult cu astea. Cînd sînt pe vapor, îmi place să fie călătoria liniștită. Nu-mi plac hotelurile alea plutitoare, cu muzică, cu dans și cu bal mascat și cîte toate. Ce zici ?

— N-am mai fost pe vapoare de-alea mari de nu mai țin minte cînd, mărturisi domnul Golspie. De fapt, pînă acuma n-am fost încă în America de Sud. Am fost, pe vremuri, în Statele Unite, am călătorit și-n America Centrală, dar în cea de Sud n-am fost. Am însă un prieten vechi acolo — centrala lui e la Montevideo — și mi-a făcut o propunere interesantă, așa că mă duc să văd despre ce e vorba.

— Sînt parale multe acolo, foarte multe. Singurul loc unde sînt parale, la ei și-n Statele Unite. Totuși, nu mi-ar plăcea să trăiesc acolo. Nu mi-ar conveni.

— Și unde locuiești ? De unde ești ?

— Saint Helen. Acolo-i firma, și tot acolo locuiesc și eu. Toată viața mea acolo am locuit. Ai fost prin locurile astea ?

— Am trecut o dată, cu trenul, răspunse domnul Golspie. Cam urîțel, nu ?

Domnul Sugden nu păru surprins. Evident că mai auzise asemenea opinii și înainte.

— Da, e cam urîțel, dacă nu ești deprins. Dar și eu sînt cam urîțel. Și dacă-i vorba de asta, nici dumneata nu ești chiar o frumusețe.

Și hohoti în rîs.

Domnul Golspie rîse și el, prietenos. Se plimbară pe puntea pe care, în curînd, într-un mantou de blană și cu un fular roșu în jurul gîtului, își făcu apariția și *miss* Lena Golspie, spre încîntarea mai multor pasageri tinerei și a ofițerilor de pe vas, care așteptaseră clipa asta, după ce speraseră, cu deznădejdea izvorîtă din atîtea dezamăgiri anterioare, că nu va

fi doar o apariţie fugitivă, una dintre acele făpturi răpitoare care se urcă la bord pentru o oră sau două, conducînd pe cineva, şi apoi dispar, lăsînd întregul vapor sub un văl de umbră. Se duse spre tatăl ei şi fu prezentată domnului Sugden (acesta se arătă a nu fi impresionabil), apoi se depărtă, să privească cu un interes plin de dispreţ la celelalte vapoare şi să culeagă, cu coada ochilor ei strălucitori, informaţii preliminare interesante despre tovarăşii de călătorie. Peisajul pe care-l avea în faţă — vaporul se oprise din nou, în felul acela incomprehensibil pe care-l au vapoarele de a se opri — i se părea foarte urît şi anost, şi era de neconceput ca apa asta murdară şi harababura asta infectă să fie începutul unui voiaj în America de Sud, despre care fantezia ei genera cele mai vii şi mai palpitante imagini, adunate mai ales de prin filme. După noaptea aceea oribilă cu băiatul de la birou, era cît se poate de fericită să plece din Londra, care părea, în ansamblu, stupidă, şi aproape nu-i venea să creadă că peste vreo două săptămîni va privi tineri sud-americani cu barbete negre şi cu pălăriile lor absurde. O enerva faptul că vaporul se oprea mereu, ca şi cum n-ar fi avut nimic mai bun de făcut decît să-şi piardă vremea pe lîngă magaziile astea împuţite şi pe lîngă ceamurile pline cu butoaie, iar cînd vreunul dintre ofiţeri se-nvîrtea pe lîngă ea, arătînd ca şi cum ar vrea să-şi răstoarne în faţa ei sacul cu informaţii, îi arunca o privire trufaşă şi pleca.

Tatăl ei şi noua lui cunoştinţă îşi terminaseră havanele, stînd rezemaţi de copastie, şi deciseră că erau gata pentru masă. În aşteptare, vorbeau alene.

— Te înţeleg, zise domnul Sugden. Nici mie nu-mi place Londra... niciodată nu mi-a plăcut. Am stat, pe timpuri, un an. Nu mi-a plăcut de loc. N-am putut să mă-nţeleg cu londonezii — mă săturasem de vorbitul lor cu nasul pe sus, şi de pantalonii lor vărgaţi, de haină neagră, şi de ghetre albe. Nu mă aranjează, te rog să mă crezi. Şi, pe deasupra, se mai şi cred grozavi !

— Nu-s. Cei mai mulţi nu-s, zise domnul Golspie. Am descoperit-o destul de repede.

— Şi eu la fel, continuă celălalt, cu vocea lui monotonă şi tristă, şi cînd am constatat, şi le-am spus-o în faţă, nu le-a convenit. Nu, nu le-a convenit.

Domnul Sugden nu continuă ; nu explică de ce ar fi trebuit să le convină. Se mulțumi să mai repete de cîteva ori că nu le-a convenit. Dar mai mult căsca decît vorbea.

— N-am stat decît patru-cinci luni, zise domnul Golspie indiferent, dar mi-a fost de-ajuns. Sînt pe jumătate adormiți ; cei mai mulți, pe jumătate morți. N-au elan, n-au vînă-n ei, n-au nimic. Mie-mi place să trăiesc acolo unde toți sînt vii, unde e ceva de făcut.

— Unde erai la Londra ?

— Unde ce, unde lucram ? Sediul era într-o străduță mică și caraghioasă — nu cred să fi auzit de ea — în City.

— Cunosc destul de bine City.

— M-aș mira să știi și străduța asta. Eu n-auzisem niciodată de ea, nici înainte : Fundătura Îngerilor.

— Fundătura Îngerilor ? Nu, n-am auzit niciodată de ea. Ai dreptate. Ei, trebuie să recunosc că-s gata pentru masă. Cred c-am să dau o fugă pînă jos, să mă spăl pe mîini. Ei, ei, ei, ei... făcu el într-un fel de cîntec, mai mult ca să-și suprime un căscat. Și ai întîlnit ceva îngeri ?

— Unde ? În fundătură ? N-aș putea spune că da.

— Nici măcar în devenire, ai ?

— Nu, cît am fost eu acolo. Am întîlnit pe cineva care era cît pe-aci să devină, dar nu de tot. Nu, nu erau decît oameni, și nici măcar omenie nu prea aveau în ei. Mi-a părut rău de sărmanii nenorociți... de unii dintre ei.

— Singurul lucru de care-mi pare rău în momentul de față e burta mea, zise domnul Sugden, cu solemnă hotărîre. Țipă după un biftec bine fript, cu ceva cartofi prăjiți. Uite, pleacă ăi de la vamă. Ar trebui să pornim curînd. Și, pe cuvîntul meu, ar fi timpul să se gîndească puțin și la dejunul nostru. Vezi cît e ceasul ! Hai să coborîm !

— Ascultă... Da, așa-i, zise domnul Golspie. Hai ! Oh, să mă duc să-mi iau fata.

Cînd se întoarseră, după dejun, constatară că lăsaseră docurile în urma lor și acum se aflau în mijlocul fluviului. Plutea o prospețime răcoroasă în aer și se simțea apropierea mării. De o parte defilau ultimele case din Woolwich, cu cețoasa Shooters Hill în fund, iar de cealaltă parte erau cheiuri vechi și uzina de gaz.

— Hai să mai aruncăm o ultimă privire Londrei, zise domnul Golspie fiicei sale, pe cînd se plimbau pe punte. Uite-o, o vezi ?

— Nu-i nimic de văzut, zise Lena, privind înapoi la apa scînteietoare și la ceața și umbrele din depărtări. Nu merită nici măcar să te uiți la ea.

— S-a spulberat totul în fum, ai ? Vreau să spun, Londra propriu-zisă. De fapt, încă n-am ieșit din Londra, nu-i așa ?

— N-am ieșit încă de tot, răspunse domnul Sugden, dar am văzut tot ce era de văzut. Cred că am să mă duc jos să trag un pui de somn.

Un convoi de șlepuri trecu pe lîngă ei, mișcîndu-se alene către inima orașului. Un pescăruș pică din cer, făcu o roată, sclipi, dispăru, și cu el pieri și puținul soare care mai rămăsese. Sclipirile de pe fața fluviului se stinseră ; se iscă un vînt rece ; malurile, căsuțele răsfirate, peticuțele de grădină se îndepărtau, și chiar și vălul de fum al Londrei aluneca depărtîndu-se de ei, subțiindu-se în cenușiul cerului.

— Ei, soarele a intrat în nori, zise domnul Golspie. Am să intru și eu.

Undeva un vapor șuieră de două ori, lugubru. Mai aruncă o ultimă privire, și-apoi se întoarse cu spatele.

— Ei, asta a fost.

CUPRINS